

23-3

Universitatia
CANADA
A
19
249

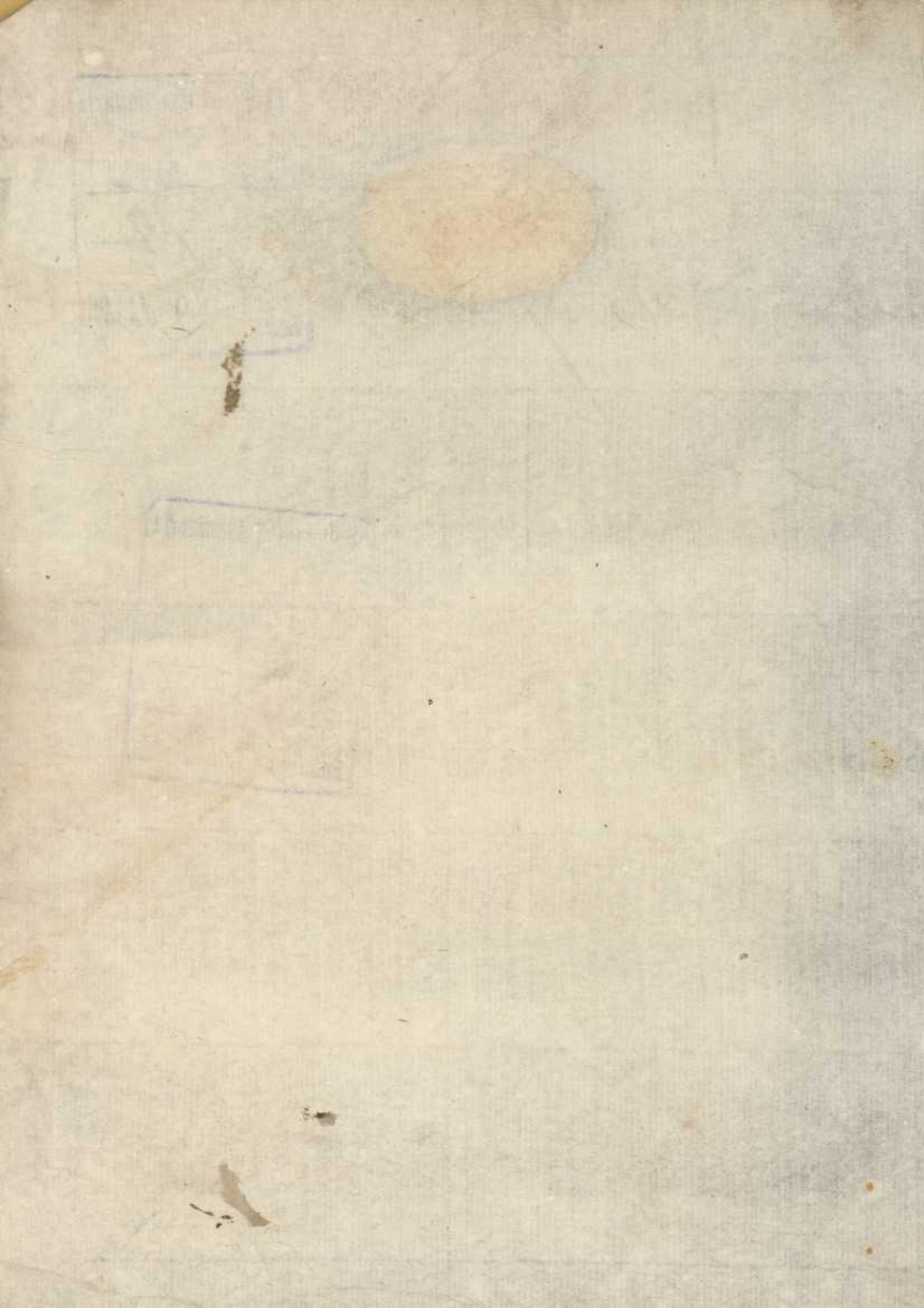
No. 1
10-249

INSTITUTUL DE STUDII
1907
ASISTENTUL BRAYRE CHRISTOPH
Legatia Mexicana Regulara
na Ministrului de Externe
S. D. de la ...
Comisariatul ...

Anno.

10. 7. 153

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE, ET ALIQVIBVS IN SPECIE.

IN DOCTRINA SVBTLIS DOCTORIS
SCOTTI.

AVCTORE P. FRATRE CHRISTOPHORO
Delgadillo Matritensi Regularis Observantix Ordinis
Minorum Lectore Complutēsi tubilato, atque in
almo S. Didaci (aliàs sanctæ Mariæ à retu)
Conventu Guardiano.

Del M. A. A.

Anno.

*Composto el de
Lector de Montenegro
Comp. de M. A. A.
D. A.*

1654.

CVM PRIVILEGIO.

Compluti. Apud MARIAM FERNANDEZ Typog.
Univerſitatis.

1785

1796307

TRACTATUS

DE SACRAMENTO

GRABER ET ALIQUORUM

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

IN PARS...

Handwritten notes in the left margin, including a signature that appears to be 'C. A. ...'.

Handwritten notes in the right margin, including a signature that appears to be 'L. ...'.

CVI. FRIVITIO

Faint text at the bottom of the page, possibly a publisher's or printer's mark.

Suma del privilegio.

Tiene privilegio el Padre Fr. Christoval Delgadillo Lector Iubilado, y Guardian del Convento de San Diego de Alcalà de la Orden del Seraphico Padre S. Francisco, para que por tiempo de diez años pueda imprimir vn libro, que ha compuesto intitulado *Traçtatus de Sacramentis in genere, & aliquibus in specie*, como parece por vna cedula de su Magestad, su fecha en S. Lorenzo el Real à dos dias de el mes de Nobiembre de mil y seiscientos y cinquenta y tres años. Despachada en el oficio de Martin de Villela.

Suma de la Tasa.

LOS Señores del Consejo Real tasaron este libro intitulado *Traçtatus de Sacramentis in genere, & aliquibus in specie*, compuesto por el Padre Fr. Christoval Delgadillo Lector Iubilado, y Guardian del Convento de San Diego de Alcalà de la Orden de el Serafico Padre S. Francisco, à quatro maravedis el pliego, como consta por testimonio de Pedro Hurtiz de Ypina en siete de Julio de mil y seiscientos y cinquenta y quatro años.

MENDAS SIC CORRIGE.

Pagina	Columna	Linea	Erratum	Correctum.
33	2	10	consonam	consonum
43	2	29	conotar	conatur
69	2	28	viuum	virum
127	1	41	quæ	quod
146	2	8	expresa	expressam.
147	1	1	desumptis	desumpfit
196	1	12	instituantur	instituantur
196	1	24	modo	modum
205	1	36	alterum	altero
206	2	vlt.	luctosam	lutosam
209	2	28	este	esse
213	1	3	Scotus	Sotus
215	2	8	ablure	ablueri
215	2	21	Scot.	Sot.
235	1	26	Clemus	Clemens
263	2	13	instituit à	instituta
269	1	vlt.	deobligat	deobliget
269	2	25	intima	intimata
298	1	32	hant	hunc
350	2	vlt.	quorum	quorum
368	2	26	requiriretur	requireretur
417	2	23	prodigaleratis	prodigalitas
418	1	5	acqurt	acquirit

Dr. D. Franciscus Ignatius
de Porres.

Corrector Vniuersitatis.

LICEN:

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Doct^r D. Iuan de Narbona Còsultor del Santo Oficio de la Inquisición, Dignidad de Theforero en la Santa Iglesia Magistral de S. Iusto y Pastor desta villa de Alcalá de Henares Oficial Toledano, y Vicario General en todo el Arçobispado de Toledo, residente en la Audiencia y Corte Arçobispal de dicha villa; &c. Por las presentes, y por loq̄ nos toca, damos licencia al P. Maestro Fr. Christoval Delgacillo, Lector Inbilado y Guardian del Convento de S. Diego de la Orden de San Francisco desta dicha villa, para que pueda imprimir vn libro que ha compuesto intitulado *de Sacramentis in genere, & aliquibus in specie*, atento ha sido visto, y examinado por nuestro mandado, y no ay cosa que tildar, ni enmendar en el. Dada en Alcalá en siete dias del mes de Octubre de mil y seiscientos y cinquenta y tres años.

Doct^r D. Iuan de Narbona

Por su mandado

El Maestro Francisco de Malagon

Notario.

FACULTAS ORDINIS.

FRater Gaspar de la Fuente Lector Inbilatus, Supremæ, ac Generalis Inquisitionis Qualificator, totius Ordinis quondã Definitor Generalis, & huius almæ Provinciæ in Regulari Observantia Seraphici Parentis nostri Frãncisci semel, & iterum Minister Provincialis, &c. Dilecto nobis in Christo P. Fr. Christophoro Delgadillo eiusdẽ nostræ Provinciæ filio, atque in Còplutensũ nostro S. Didaci (allias S. Mariæ à Iesu) Cœnobio, & olim publico interpreti, Lectoriq̄ Inbilato, & nunc Guardiano, salutem in Domino sempiternam. Praefatiarũ exemplo tibi ad meritũ salutaris obedientiæ facultatẽ elargimur, vt elaboratas à te, & de hac nostra Provinciæ speciallⁱ dispositione, & de nostra cõmissione ab eruditissimis nostri Ordinis viris iam approbatas lucubraciones, quibus inscriptio est, *Tractatus de Sacramentis in genere, & aliquibus in specie*, (nempe de Baptismo, de Confirmatione, de Ordine, & de Extrema vnctione) vtpotẽ, & publico totius Ecclesiæ emolumento, & Scholasticæ Theologiæ professoribus (Scoticæ doctrinæ præsertim) apprinhẽ vtilis ad Apostolicarũ, Regaliũque præscriptũ, prælo tradere possis, & valeas. Datis Martiri in nostro Cœnobio die vicesima quarta mensis Septembris. Anno 1653.

Demandato suæ P. A. R.

Fr. Gaspar de la Fuente
Minister Provincialis.

Fr. Didacus Zapata
Secretarius.

SAPIENTISSIMORVM PP. LECTORVM

Sancti Didaci (aliàs S. Mariae à Iesu) con-
uentus Complutensis.

ROBAVIMVS semel, & iterum scripta mirabilia R.
P. Fr. Christophori Delgadillo Theologici Lectoris
iam dudum emeriti, & in hoc Sanctæ Mariæ à Iesu cõ-
uentu Præfulis vigilantissimi; nunc tertio Reverendi
admodum Patris nostri Fr. Galparis de la Fuente Sacræ Theosophiæ
lauro pridem insigniti; Sanctæ Generalis Inquisitionis Qualificatoris
sapientissimi; necnon & almæ Castellæ Provinciæ secundo nunc
meritissimi Gubernatoris mandato adstringimur admirandum hoc
de Sacramentis opus Authoris eiusdem. De cuius ingenij fructibus
dicendum cum Casiodoro *tot probati, quot geniti*; seu aptius ex divi-
no Servatoris nostri ore *non potest arbor bona malos fructus facere*. Quã-
obrem quid denuò probemus, non invenimus: miramur quidem de-
nuò probatissimi viri indefessos labores; in docendo methodû perspi-
cuam; in disserendo acutiam efficacem; in Scotica doctrina suavem
fragantiam; in Sacris dogmatibus, Catholicis institutis, & pijs mo-
ribus consonantiam acordem. Dignissimumque iudicamus opus,
quod in communem omnium nedum vtilitatem, sed & volupta-
tem, & in perpetuam tanti viri iteratam memoriam typis manda-
tur, vt optata luce fruatur. Ita sentimus. In hoc Complutensi Fran-
cisciado Lycæo Sanctæ Mariæ à Iesu, die decima tertia mensis Sep-
tembris, anno 1653.

Fr. Michael Valles
Lector Iubilatus.

Fr. Michael de Villaverde
Lector Iubilatus.

Fr. Franciscus de Montealegre
Lector Theologiæ.

Fr. Iosephus de la Cruz
Lector Theologiæ.

Fr. Gregorius Sanchez
Lector Theologiæ.

SPECTABILIS VIRI, ERUDITISSIMI QUÆ
 Doct̄oris Domini D. Ioannis Garçon de Buendia quondam & Divi
 Ildephonsi Maioris Collegij fulgenti toga insigniti, & Augusta Com-
 plutensis Academia Reſtoris integerrimi: quondam iterum Vespertinae
 Cathedrae iam Verò Primariae Sacrae Scripturae moderatoris emeriti;
 in toto terrarum orbe celeberrima, litteratissima SS. Iuſti, & Pa-
 ſtoris Collegiali Eccleſia Canonici Venerandi; atque
 perilluſtris Regalis Collegij Reſtoris
 prudentiſſimi.

XIMIAM hanc elucubrationem, quæ de Sacramētis in
 genere, & de aliquibus in ſpecie inſcribitur, accurata
 meditatione perlegi, lapidique recensui, vt pote in qua
 nil non tum a laude dignū inuenerim; ſi fidem ſpecies,
 hic ſtatuitur; ſi mōres, optimi efficiuntur: ſanè meum erit id opus
 ſenectariae u, vt cum Chriſtoſtomo loquar homil. 29. in Matth. *nemo
 potest vere iudicare de opere aliquo, nisi personam operantis cognoverit, quis
 est; cui autem notior, quā mihi Author: cuius tamen ſi ſapientia inſig-
 nis, quæ longè, latèque diffunditur, vel exteris notiſſima ſit, cuius ſua-
 viſſimi mōres, et ſi primū ſibi apud plurimos locum vendicent; mihi
 tamen poſteriori iure omnia debentur; cui cum eo ſtriſſiſſima interve-
 nit neceſſitudo, tum ob ſingularē animi gratitudinem, tum ob per-
 ſectam bonarū artium, ac litterarū idæam, quā in illo, ſi auidè exqui-
 ras, fructuoſius inuenies. Hæc, quæ de Sacramētis oſtendit, ſigna ſunt
 foecundi, atq; exculti animi, magna, ſi materiem attendas, minima, ſi
 artificem iudices. Vnde opus hoc, quod reliquis miraculum erit; mi-
 hi tamen, & ſi vtilitati, non admirationi; Quod enim magnū eſt (præcū-
 te Chriſtoſtomo in eadē Homilia) vt exercitatiſſimus Magiſter faciat
 opus magnum? Verum, vt cum Hieronymo loquar in cap. 3. Matth.
*Mihi videntur Beati oculi, qui poſſunt Chriſti cognoscere Sacramenta, &
 quos leuari leſus in ſublime præcepit.* Sententia tanto digno Dect̄ori,
 tanto Magiſtro apta. Vnde librum hunc dignum prælo, quin Catho-
 licis animis iudico digniorem, fidei lucem, ſcientiæ robur, mentis
 clipeum, & Religionis aſylum. In hoc Regali Complutentiſi lycæo, die
 7. menſis Octobris anno 1633.*

Dr. D. Ioannes Garçon
 de Buendia.

R. ADMODVM SAPIENTISSIMOQUE P. SEBASTIANO
 Izquierdo Sacre Theologiae aliàs in Complutensi nunc autem Ma-
 dridi Societatis Iesu in Regali Collegio primarij moderatoris,
 Sanctæ Inquisitionis Supremi Senatus Quali-
 ficatoris ex munere.

SUPREMI Senatus iussu perlegi tractatus
 de Sacramentis in genere, & aliquibus in
 specie, nempe de Baptismo, de Confirma-
 tione, de Ordine, & Extrema vnctione, in doctrina
 Scoti elaboratos à R. P. Fr. Christophoro Delgadillo
 Sacræ Religionis Franciscanæ alumno, subtilisque
 Doctoris Scoti, & perillustri Interprete; & valido
 propugnatore. Igitur in hoc opere aureo nihil inveni,
 aut contra Catholicam fidem, aut contra bonos mo-
 res dissonum: immò cuncta omnia docta, solida, clara,
 & passim multa eruditione plena. Quare dignum
 iudico, vt in lucem pro publica vtilitate prodeat.
 Datis in hoc nostro Regali Societatis Collegio, die de-
 cima nona mensis Octobris anno 1653.

Sebastianus Izquierdo.

VIGILANTISSIMO

ANTISTI, AC REVERENDISSIMO

Domino meo D. Fr. Joanni Merinero è Seraphi-
cæ Republicæ Dignissimo Moderatore, Gene-
rali Ministro, Mirobricensis primùm,
deinde Vallisoletanæ Dioceseos

Episcopo assumpto

ÆTERNAM PRECATVR FOELICITATEM

P. Fr. CHRISTOPHORVS DELGA-
dillo Lector Theologiæ emeritus, atque
in præsentiarum S. Vidaci Com-
plutensis Guardianus.

RODIT in lucem, Orbisque thea-
trum (Reverendissime, atque Illu-
strissime Præsul) laborum meorum
fructus, ordine iam tertius, (Utinam
maturior, ac fertilior) qui sub tui no-
minis clarissimo, atque ardentissimo splendore egeat matu-
rescere, atque illustrari. Rectè sane, ac ordinatè, antiquo iu-
re sancitum est, ut cederet terra arbor, in qua primùm emi-
sit planta radices. Quæ ratione ius aliquod tibi quaesitum esse
in nostris opellis vendicandis æquè sentio. Etenim quas mo-
do vides in arbores excrevisse, olim extitere pusilli surculi
in tuo solo plantati, cum apud te degerem in venis sub cultu-
ra doctriinæ tuæ iuxta musæum Complutense. Verum cum
tempus adfit, ut es tu exigas, es ego reddam fructus ex
arbore: ecce tertium affero lucubrationum mearum tomum n.

Levit. 19
num. 24.

In cuius oblatione intelligas, *Velim, vel ex hac parte nihil esse, quod queri possis, eos, qui ante cufos acceperunt, tibi esse prelatos: cum diuina lege constet, quarti anni arborum fructus esse omnium prestantissimos, dignosque solos habitos, qui Deo darentur, inferrenturque diuino conspectui. Quarto autem anno (statuit supremus legislator) omnis fructus eorum sanctificabitur, laudabilis Domino. Ut hanc etiam ob causam, cum exhibeam potiora, cunctationem hanc non ingrati animi, sed propensioris studij indicem esse sentias. Hic repet. in illud Ennium de Fabio Romano. Vnus nobis cunctando restituit rem, meliorem videlicet. Et animad. vertas, obsecro, quarti anni proventus nostrum reputasse legislatorem primitiarum frugibus longè prestantiores, dulcioresque ad palati saporem, atque suauitatem. Ego vero dum quarti libertis anni a primis typis ceritadine mihi non ausim promittere, mente reuolvens illud Horatiani versiculi, **Omne crede diem tibi diluxisse supremam; tertij anni proventus, quasi præventa, anticipataque solutione restituo Domino, ac creditori meo, sue benedictionis gratia, & incremento cunulandos. Iam vero fructum istum laudabilem compellat; hoc est, laudabatur Dominus huiusmodi mune-***

Horat.
lib. 1.

oleaster
ad literã.

re. Et Hercle iure merito: & quia Dominus agri, atque dignus, cui offerrentur pro meritis. Is itidem, cui litterarum fructus consecrantur, & summe auctoritatis, & ingentis doctriæ ornamentis debet longè, latèque splendescere, atque è millibus eligi consequenterque laudari ob similem rationem.

Ingens plane hic se se offert occasio orationi meæ, si vellem eam per amplissimum campum virtutum tuarum, laxatis quasi habenis immittere: sed illas, ut contraham, effi-

cit. per petua, atque admirabilis modestia tua, quae soles laudes
existimare tacula, & hostes credere laudatores. Sed quando
hoc mihi nulla ratione conceditur; rei quum est; (secundum
illud Apostoli: siue excedimus; Deo: siue sobrii su-
mus, vobis) quoniam cogitur oratio per tuas laudes tran-
silire ieruna, eandem concitata semel, sinam, effuso cunctis
prorumpere in laudes Dei, & ubere gratiarum actiones, in
quibus nullam timere possit invidiam, nec suspicionem adu-
lationis incurrere; cum, & impellatur religione; atque or-
geatur ex debito. Etenim quis impie, & ingratis nimis tot,
tantaque Dei dona pro salute omnium attributa duxerit esse
obvolvenda silentio, & iniqua oblivionis veluti nube
obscuranda; ac non potius pro illis Deo Opt. Maximo, om-
nium bonorum auctori immortales, immensasque gratias, &
agendas, & habendas esse censuerit?

2. Chor. 5
num. 13.

Omne animi bonum (aiebat olim Tertulianus)
aut nascitur, aut eruditur, aut cogitur. Quam
belle, quam verè ad rem praesentem! Cum florentes virtu-
tum culmos radicibus infixos, atque solidissime apprehensos in
animo tuo saepe mihi vero contemplor, subit mihi in mentem,
& egregias istas, atque admirabiles virtutes tuas, veluti sponte
sua innatas in te, caelitusque satas videri in optimo cordis tui
solo. Ita te aptum, paratum, facilem, atque expeditum, ad
virtutum munia exercenda exhibes, ut vel ipsa ad te na-
ta, vel tu natus ad virtutem queas iure non immerito com-
pellari. Prae caeteris verò eximijs ornamentis, quorum quod-
libet alium excellentem, praestantissimumque efficere posset,
lubet cursim commemorare mirabilem tuam affabilitatem,
comitatem verè singularem, propensissimam ad bene de om-
nibus merendum voluntatem. Haec nimirum egregia bene-
ficientia,

scientia, hæc humanitas, hæc facilitas omnium tibi mortalium
voluntates adamantinis quibusdam catenis, & arctissimo
benevolentia nodo de vincit, ac non benevolentiam modo,
sed summam etiam venerationem parit. Nihil est hæc huma-
nitate, qua plurimum excellis, amabilis; nihil, quod magis
alliciat, & conciliet animos ad te diligendum, vel eorum, qui
te de facie non noverunt: quid nos facere æquum est, quos
eximiæ benevolentia semper complexus est? In cuius ore a-
cerbum nihil, cuius indoles tota lenitas, clementia, benignitas,
& urbanitas ipsa est cum admiranda animi demissione, cœ-
terisque monasticis virtutibus, quibus apud omnes mirifice
clares. Assumptus, & translatus de Monachatu ad Episco-
patum, mirum valde est, quantum perfeceris laudem tuam.
Ut enim erant velut innata, insitæque à natura hæ præcla-
ra, præstantissimaque dotes, excidere animo, & excui diffi-
cile possent: immò vero in dies mirifice coalescunt, & perfici-
untur admirandis incrementis. In altissimo dignitatis gra-
du collocatum te suspiciunt, & inspiciunt acurate multi, qui
de more te noverunt, & crebro conversati sunt in angulis
cœnobij inclusum, atque latitantem, & admirari satis nun-
quam poterunt, quam parum, verius dicam, quam nihilum
omnino novi honores mutaverint mores tuos: & equidem
maior omni theatro dignitatis, & honoris. Apud nos vitam
egisti ita laudabilem, viroque perfecto dignam, ut & au-
toritate, & moribus, & virtutibus, qualem exoptabat nu-
meris omnibus absolutam Apostolus, eximium, irreprehensi-
lemque Episcopum iam tunc exprimeres abunde. At modò ad
culmen honoris erectus personam agere videris singularis,
privatique viri religiosi, ad metam, scopumque perfectio-
nis impigrè strenuè, atque indefesse currentis. Haud imme-

rito dubitare possint qui te attēte intuentur, an Episcopi per-
sona in aqas? Nemo ta nen, vitæ presentis actus, morum e-
xercitationes, con-vitium, & con-versationem pensitans, &
inspiciens dubitare unquam possit, quod sis professione, &
instituto verus, legitimusque claustrī cultor exactus. Ergo
quā verissime de te prædicare possumus illud primum
Florentis Tertuliani, **Omne bonum aut nascitur;**
aut eruditur (prosequitur idemmet.) Bona, quæ alios
exornant, satis, superque est, si vel nascantur, aut erudian-
tur: illustria verò, heroicaque ornamenta, quibus clarescis,
quā a latissimo, & nata sunt in te, & coniunctim erudita.
Illud, optimis à natura, gratiaque donis insitum debeat: hoc
verò postremum labori, vigilantie, indefesseque indu-
striae tuæ, iusto ac caelesti fluxui omnino attribuat. Boni
mores, naturæque, ac gratiæ ornamenta permagni estimanda
sunt omni e-ventu: si tamen cultu doctrinæ, & exercitatio-
ne eruditionis destituta proponantur, imperfecta sunt, rudia,
& iniucunda. De subtili, profundo, ac folido acumine ingenij
tui, de ipsius rara perspicacitate, de singulari, & exquisita so-
lertia, de tuo limatissimo iudicio, de eleganti, luceque clariori
methodo satius duxi perstringere tantum, quàm exili, sterili-
que oratione infantilem meam ostentare balbuciem. Hoc u-
na in hac de re affirmarim. Vix credibile videbatur cū tā re-
condita, exquisitaque doctrina coniungi potuisse tam cæcidā,
& apertam columbæ sinceritatē, cum tanta omnium ordinum
estimatione tam raram sui despicentia, & animi submissionē.

Hæc autem iam queritur inter dispensatores talento-
rum, ut quisquisque fidelis inveniatur in administrando
domi gratiarum in Dominico Gregi, reipublicæque litterariæ.

Inter cætera, quæ me urgentissime impulerunt, ut ad te
nostros

1. Chor.
4 num. 2.

nostros de Sacramentorum tractatione commentarios trans-
 mitterem, hoc unum fuit præcipue, ut egregia tua littera-
 rum monumenta, iam perfecte elaborata, quæ in scrinijs la-
 titantia, veluti in iniusto carcere vinculis constricta, ac mâ-
 cipata tenes, lucem aspicerè, atque in theatrum Orbis Chri-
 stiani proficere non dedignere: hoc vehementer à te exposco,
 hoc effragito, ut quàm primum præstes, vel hac mea editio-
 ne, domesticoque exemplo excitatus, sumpto argumento a mi-
 nori, vel minimo ad usque maximum. Finge tibi, quot in
 hoc nostro volumine sunt chartæ, quot versus, dictiones,
 syllabæ, lyteræ, ac denique apices, tot esse ora clamantia, ac
 repetentia Bibbilitani vatis illa non iniucunda carmina.

Martial.
 22.

Ede tuos tandem populo (Merinere) libellos;
 Et cultum docto pebtorè profer opus;
 Quod nec Cecropiæ damnet Pandionis arces;
 Nec fileant nostri, prætereantque senes.
 Ante fores stantem dubitasne admittere samam?
 Teque piget curæ præmia ferre tue?
 Post te victuræ, per te quoque viuere chartæ
 Incipiant: ciceri gloria sera venit.

Suscipe igitur, Præsul humanissimè, hunc nostrum qualem
 cunque sætum, quem quàm primogenitos impensius, &
 charius diligimus. Sed cui chariora, potioraque de industria
 seruentur? Quàm aptè ad rem ipsemet eruditus vates!

Cum tibi sit sophiæ par cura, & fama laborum
 Ingenio pietas nec minor ipsa suos
 Ignorat meritis dare munera, qui tibi librum
 Et qui miratur, Regule, tburadari.

Tibi, animarum vigilantissimo Pastori, non reconditas il-
 las, piloque subtiliores quæstiones; sed practicas istas, saluta-
 resque

resque de moribus analyse, tãquam propinquiora, propriis-
que accedentia media, & ad finem immortalem perducentia,
ex animo sacramus. Accipe ergo grato corde, quod pio affectu
per solvitur. Dicam quã verissimè, doctrina mea, non est
mea, sed eius, qui docuit me à iuuentute, Sapientissimus Ma-
gister, cuius ego mentem avidissimè imbibebam animo, quã-
sum in me fuit: mores verò summo honore, ac reuerentia
semper prosequutus sum. Hoc autem opus si tibi non ingratiò
intellexero, ad maiora in dies elaboranda, ac premèda, qua-
si calcare adhibito, excitabor. Precor Deum immortalem, ut
amplitudinem tuam in sui nominis gloriam, & Catholicæ Ec-
clesiæ splendorem quã diutissimè tueatur incolumen. Ex
Cœnobio Minorum S. Didaci Complutensi, septimo Idus
Iulij, anni 1654.

Tuo obsequio deditissimus!

Fr. Christophorus Delgadillo

CAPITVM, ET DVBIORVM

huius tractatus.

Procœmium p. 1.

CAP. I.

- De possibilitate, & essentia Sacramenti.* 2
- Dub. 1. Vtrum Sacramentum sit possibile? 2
- Dub. 2. An Sacramentum possit defini? 3
- De partibus metaphysicis Sacramenti, seu de Sacramento metaphysicè considerato.* 5
- Dub. 3. Quid sit Sacramentum? 5
- Dub. 4. An Sacramentum necessario debeat esse signum sensibile? 7
- Dub. 5. An Sacramentum debeat esse signum practicum? 9
- Dub. 6. An gratia signata per Sacramentum debeat esse sanctificans? 13
- Dub. 7. An cuiuscumque legis Sacramenta propriè dicta vni vocè conveniant in ratione Sacramenti? 15
- Dub. 8. An ad rationem Sacramenti requiratur, quod sit signum demonstrativum sanctitatis præsentis? 16
- De partibus physicis Sacramento-*
- rum, seu de Sacramentis physicè consideratis.* 17
- De Sacramentis novæ legis.* ibi
- Dub. 9. An Sacramenta novæ legis consent rebus, & verbis tamquã materia, & forma? 17.
- Dub. 10. An sit necessariũ, quod in singulis Sacramentis reperiantur res propriæ, & verba propria? 18.
- Dub. 11. An ratio signi, quam Sacramentum dicit ad suum signatum, necessario requirat tam res, quam verba propria? An sufficiant res, & verba per æquivalentiam? 19
- Dub. 12. An in quocumque Sacramento legis novæ ratio signi ad gratiam necessario fundetur simul in rebus, & verbis? 19
- Dub. 13. An, quando ratio signi Sacramentalis fundatur in materia, & forma sin. ul. ibi sit vna tãtum ratio ad gratiam? An duplex, quatum altera fundetur in rebus, altera in verbis? 21.
- Dub. 14. An verba, quibus conficitur Sacramentum, debeant esse consecratoria? 23.
- Dub. 15. An res, & verba, quibus conficitur Sacramentum, debeant esse determinata? 25.

Dub.

INDEX

- Dub. 16. An mutatio materiae, aut formae invalidet Sacramentum? 26
- Dub. 17. Quale peccatum fit mutare materias, aut formas Sacramentorum? 27
- Dub. 18. An variatio accidentalium verborum formae cum intentione, introducendi aliquem errorem invalidet Sacramentum? 28
- Dub. 19. An validè baptizaret Arianus, si ita processisset: Ego firmiter itaque, non esse Trinitatem; volo tamen facere, quod facit Ecclesia Catholicorum? 29
- Dub. 20. An Graeci verè consecrent volendo consecrare addendo illa verba, quod pro vobis tradetur? 30
- De Sacramentis antiquae legis.* ibi
- Dub. 21. De divisione antiquae legis. ibi
- Dub. 22. An in lege antiqua fuerint aliqua propria Sacramenta? ibi
- CAPVT II.**
- De Sacramentorum convenientia, atque de illorum existentia pro aliquibus statibus.* 31
- Dub. 1. An instituire Sacramenta facit convenienter? 31
- De Sacramentorum existentia in lege naturae.* 32
- Dub. 2. An in lege naturae fuerit aliquod Sacramentum? 32
- Dub. 3. An in lege naturae ad iustificationem parvulorum fuerit sufficiens oblatio interna ex fide iustificatoris, & mediatoris venturi facta? 33
- De Sacramentis legis scriptae.* 34
- Dub. 4. An in lege scripta fuerit aliquod proprium Sacramentum? 34
- Dub. 5. Quodnam fuerit hoc Sacramentum? 35
- Dub. 6. Quodnam remedium seu Sacramentum fuerit institutum in lege scripta contra originale mulierum? ibi
- Dub. 7. an ex suppositione, quod circumcissio delebat peccatum originale, sequatur necessario ponendam esse gratiam sanctificantem ad talem deletionem? ibi
- De Sacramentis pro statu innocentiae.* 41
- Dub. 8. An in statu innocentiae de facto fuerit aliquod Sacramentum? 42
- Dub. 9. An, si status innocentiae perdurasset, fuissent Sacramenta? 43
- Dub. 10. (incidens) An, perseverante statu innocentiae, foret aliquis cultus erga Deum? 45
- Dub. 11. (incidens) An in statu innocentiae perseverante futurum esset aliquod sacrificium? ibi
- Dub. 12. Quae nam forent sacramenta, si status innocentiae

INDEX!

- tiae perdurasset? *ibi.*
 Dub. 13. An omnino innocen-
 tes illius status possent uti Sa-
 cramenti mortuorum, nem-
 pe Baptismo, & poeniten-
 tia? *48.*
- CAPVT III.**
- De causa Sacramentorum.* *31*
*De causa principali Sacramento-
 rum.* *ibi.*
 Dub. 1. A quo sunt instituta Sa-
 cramenta novae legis? *ibi.*
 Dub. 2. An a Christo Domino
 fuerint immediate instituta
 omnia, & singula Sacramenta
 legis gratiae? *32.*
 Dub. 3. An sit de fide certum,
 Christum Dominum per se,
 & immediate instituisse om-
 nia, & singula Sacramenta le-
 gis gratiae? *34.*
 Dub. 4. An Christus Dominus
 instituerit Sacramenta legis
 gratiae, quatenus Deus? An
 quatenus homo? *ibi.*
 Dub. 5. An Christus Dominus,
 quatenus homo, fuerit causa
 meritoria institutionis Sacra-
 mentorum, adhuc ut inclu-
 dunt gratiam sanctificantem?
35.
 Dub. 6. An Christus Dominus,
 quatenus homo est, habuerit
 aliquam causalitatem physi-
 cam circa gratiam collatam
 vi Sacramentorum? *ibi.*
 Dub. 7. An Christus Dominus,
 quatenus homo, habuerit po-
- testate ad determinandi signa,
 ad quorum positionem Deus
 infalibiler ponat gratiam san-
 ctificantem? *37.*
 Dub. 8. An potestas instituendi
 Sacramenta possit commu-
 nicari pura creaturae? *39.*
 Dub. 9. An creatura, cui com-
 miserit Deus, assignare signa
 sensibilia gratiae, aut effectus
 gratuiti, proprie dicatur in-
 stituere Sacramenta? *60.*
 Dub. 10. A quo fuerint insti-
 tuta Sacramenta novae le-
 gis? *62.*
*De causa ministeriali Sacramento-
 rum.* *63.*
 Dub. 11. An ministri Sacramen-
 torum sint causa gratiae per
 ipsa sacramenta collatae? *63.*
 Dub. 12. An minister proprie,
 aut proxime sit causa gratiae
 vi Sacramentorum collatae?
64.
 Dub. 13. Quot fuerint errores
 circa Sacramentorum mini-
 stros? *65.*
 Dub. 14. Quid contra praedictos
 errores sit tenendum? *67.*
 Dub. 15. Quis sit minister Sacra-
 menti baptismi? *69.*
 Dub. 16. Quis sit minister Sacra-
 menti matrimonij? *70.*
 Dub. 17. Qualiter vterque con-
 trahens possit esse vnus mini-
 ster Sacramenti? *72.*
 Dub. 18. Qui sint ministri alio-
 rum Sacramentorum? *ibi.*
 Dub. 19. In quo ponuntur
 solutiones argumentorum,
 quae probare videntur hae-

INDEX

- ticum non posse validè, aut
saltem fructuose conficere
Sacramenta. 77.
- De intentione in ministro requisita.* 78.
- Dub. 20. Quid debeat intendere minister ad validè conficiendum Sacramenta? ibi.
- Dub. 21. An conficeret Sacramentum, qui haberet intentionem faciendi, quod Christus Dominus fecit, & simul positive nollet facere, quod facit Ecclesia? 83.
- Dub. 22. An, si quis intendat contrahere matrimonium, & simul intendat non facere Sacramentum, verè contrahat & non faciat Sacramentum? 84.
- Dub. 23. Qualis intentio requiratur in ministro? 85.
- Dub. 24. (Incidens) Quæ intentio requiratur ad applicandum sacrificium missæ pro aliquo particulari? 88.
- Dub. 25. An intentio ministri possit frustrari ex incertitudine personæ? 89.
- Dub. 26. An intentio conditionata efficiendi Sacramentum sufficiat ad eius valorem? 92.
- De dispositione ministri Sacramentorum.* 94.
- Dub. 27. An ad valorem Sacramentorum sit necessaria fides, aut sanctitas in ministro? ibi.
- Dub. 28. an in ministro requisita sit sanctitas, vt licitè administret Sacramenta? 95.
- Dub. 29. An in ministro non deputato etiam requiratur sanctitas, vt licitè administret? 96.
- Dub. 30. Quomodo debeat se preparare ad dignè ministrandum Sacramenta ministro, qui sentit, se esse sub mortali? 97.
- Dubia incidentia.* 98.
- Dub. 31. An peccet mortaliter Diaconus, & Subdiaconus, qui existentes sub mortali solemniter cantant Evangelium, & Epistolam? 98.
- Dub. 32. An Episcopus, aut Sacerdos, qui existens sub mortali exercet Sacramentalia peccet mortaliter? 99.
- Dub. 33. An sit mortale prædictas actiones sapius, longoque tempore exercere? 100.
- Dub. 34. An concionari in statu peccati mortalis sit peccatum mortale? ibi.
- Dub. 35. An contrahentes in statu peccati mortalis peccent mortaliter, quatenus administrant matrimonium? 101.
- Dub. 36. An ille, qui dubitat, se esse ministrum alicuius Sacramenti, peccet illud ministrando? ibi.
- Dub. 37. An liceat ministrare eum, qui tantum habet iudicium probabile, se esse ministrum? 102.

INDEX.

- De ministro, qui peccatum iure administrat:* 105.
- Dub. 38. An sit licitum accipere Sacramentum ab eo, quem scio in administratione peccaturum? ibi.
- Dub. 39. An ab excommunicato non tolerato licitè possit peti, & recipi Sacramentum? 107.
- Dub. 40. An in articulo, aut periculo mortis possim ab excommunicato non tolerato recipere alia Sacramenta, quàm Baptismum, & poenitentiam? 110.
- Dub. 41. An ab excommunicato tolerato liceat recipere Sacramenta? 112.
- Dub. 42. An liceat ministrare Sacerdoti celebranti in mortalibus? 113.
- ### CAPVT III.
- De Sacramentorum effectibus.* 114
- De effectu communi omnibus Sacramentis, qui est gratia sanctificans.* ibi.
- Dub. 1. Quid sit gratia iustificans, aut sanctificans? ibi.
- Dub. 2. Quotuplex sit gratia sanctificans? Et à quo Sacramento vnaquæque causetur? ibi.
- Dub. 3. An Sacramenta mortuorum de facto conferant primam gratiam adulto, qui ad illa accedit cum attritione tantum, de qua sibi constat? 115.
- Dub. 4. An Sacramenta vivorum habeant vim conferendi primam gratiam? 116.
- Dub. 5. Unde Sacramenta vivorum habeant vim conferendi primam gratiam? 118.
- Dub. 6. An diversa numero Sacramenta (duo baptismi, verbi gratia) æqualem gratiam conferant diversis subiectis æqualiter dispositis? 120.
- Dub. 7. Vtrum Sacramenta in voto conferant eandem gratiam sanctificantem, ac conferunt realiter suscepta? 124.
- Dub. 8. Quando gratia sanctificans confertur vi Sacramenti? 127.
- Dub. 9. An Sacramenta sicut suscepta, postea, recedente fictione, causent gratiam sanctificantem? 128.
- Dub. 10. Qualiter tollenda sit fictio, ut Sacramentum præstet effectum? 132.
- Dub. 11. An Sacramenta antiqua ex opere operato contulerint gratiam sanctificantem. 134.
- De alio effectu communi omnibus Sacramentis, qui dicitur gratia Sacramentalis.* ibi.
- Dub. 12. In quo consistat ratio gratiæ Sacramentalis? Seu an sit distincta à gratia sanctificante? ibi.
- Dub. 13. An detur Sacramentum dignè susceptum sine gratia Sacramentali? 137.
- Dub. 14. An duo Sacramenta eiusdem rationis conferant æqualem gratiam Sacramentalem? 138.

INDEX.

ralem? 138 Dub. 15. An Sacramentum in voto conferat eandem gratiam Sacramentalem, ac conferret realiter. sulceprum? 138. Dub. 16. Quando conferatur gratia Sacramentalis? ibi. Dub. 17. An, recedente impedimento Sacramenta conferant gratiam Sacramentalem? ibi. <i>De alio effectu aliquorum Sacramentorum, qui dicitur character.</i> 139. Dub. 18. Quid sit character? & quas proprietates habeat? ibi. Dub. 19. An aliquis realis character sit ad mittendus? 140. Dub. 20. Quid de reali characterē senserit Scotus? 145. Dub. 21. An solum auctoritate Ecclesie sit tenendum, ponendum esse realem characterem? 146. Dub. 22. In quorum Sacramentorum receptione imprimatur character? 149. Dub. 23. An character sit principalior effectus horum Sacramentorum, quam gratia? 150. Dub. 24. An character sit dispositio ad gratiam Sacramentalem? ibi. Dub. 25. An circumcisio in lege antiqua impresserit characterem? ibi. Dub. 26. Quid, aut qualis sit character? 153.	Dub. 27. An sententia Durandi sit ab Ecclesia damnata? ibi. Dub. 28. Qualis entitas sit character? 156. Dub. 29. An character sit qualitas? ibi. Dub. 30. An character sit qualitas supernaturalis? 158. Dub. 31. Ad quam speciem qualitatis pertineat character? ibi. Dub. 32. An character sit relatio? 160. Dub. 33. Quod sit fundamentum proximum relationis, quæ est character? 163. Dub. 34. Quomodo characteres diversorum Sacramentorum differre possint, si sint relationes? 164. Dub. 35. Ad quod prædicamentum spectet character sustinendo esse relationem extrinsecus advenientem? ibi. Dub. 36. An character baptismi v. g. sit æqualis in omnibus baptizatis? ibi. Dub. 37. An character possit intendi? ibi. Dub. 38. An character immediate subiectetur in anima? 165. Dub. 39. Qualiter character dicatur indelebilis? 167. Dub. 40. An character adhuc pro alia via perseveret? 167.

CAPUT V.

De causalitate Sacramentorum, aut de modo quo suos effectus causant. 170.

Dub.

INDEX

- Dub. 1. An Sacramenta causent gratiam, & characterem physicè? An moraliter? 171.
 Dub. 2. Quid dixerint AA. de Sacramentorum causalitate, seu causatione? 172.
 Dub. 3. Quid sit nobis dicendum? 177.

CAPVT VI.

*De subiecto recipiente Sacramen-
 ta.* 181.

- Dub. 1. An omnes, & soli homines viatores sint proximè capaces recipiendi Sacramenta? ibi.
 Dub. 2. An ad valorem Sacramenti requiratur consensus recipientis? 182.
 Dub. 3. Qualis debeat esse iste consensus? 184.
 Dub. 4. An ad receptionem Sacramenti sufficiat consensus indirectus? 184.

CAPVT VII.

- De ordine, & numero Sacramentorum novæ legis.* 185
 Dub. 1. Quot sint Sacramenta novæ legis? ibi.
 Dub. 2. An aliquem ordinem habeant inter se se Sacramenta novæ legis? 186.
 Dub. 3. Qualis sit iste ordo? ibi.

CAPVT VIII.

De Sacramentalibus, seu de cæremonijs, aut ritibus, quibus Sacramenta sunt administranda. 188

- Dub. 1. Quid sit Sacramentale? ibi.
 Dub. 2. An sit licitus, & Sanctus usus Sacramentalium? ibi.
 Dub. 3. An aqua benedicta debeat venialia ex opere operato. 189
 Dub. 4. Quid dicendum sit de alijs Sacramentalibus quantum ad venialium deletionem. 192.

CAPITVM, ET DVBIORVM

Tractatus Baptismi.

Prooemium 193

CAP. I.

De nomine, definitione, atque institutione Sacramenti Baptismi. 194.

- Dub. 1. Quibus nominibus insigne-
niatur Sacramentum Baptis-
mi? ibi.
- Dub. 2. Quid sit Baptismus? 195.
- Dub. 3. Quare Scorus posuerit
duplicem definitionem Bap-
tismi? 196.
- Dub. 4. An sit probabile, relatio-
nem signi fundari non solum
in ablutione, sed etiam in
verbis? 197.
- Dub. 5. An sit probabile relatio-
nem signi ad gratiam fundari
in sola ablutione? 199.
- Dub. 6. An Sacramentum Bap-
tismi fuerit institutum ante
mortem Christi D. 200.
- Dub. 7. Quo tempore ante mor-
tem Christi Domini fuerit in-
stitutum Sacramentum Bap-
tismi? 201.
- Dub. 8. An Christus D. per se ip-
sum immediatè baptizaverit
aliquem? 204.
- Dub. 9. An institutio Baptismi e-
vacuauerit circūcisionem? ibi.

CAP. II.

De materia Baptismi. 205.

- Dub. 1. Quæ sit materia remota
Baptismi? ibi.
- Dub. 2. An talis aqua possit reci-
pere aliquam mixtionem? 206.
- Dub. 3. In quo consistat materia
proxima Baptismi? 208.
- Dub. 4. An materia proxima Bap-
tismi sit ablutio quatenus pas-
siva? 208.
- Dub. 5. Qualis debeat esse ablu-
tio Baptismalis. 211.
- Dub. 6. Quanta debeat esse ablu-
tio ex parte corporis, ut exi-
stat verus Baptismus? 214.
- Dub. 7. An ad valorem Bap-
tismi sufficiat quæcumque quan-
titas aquæ adhuc minima, ut
vna gutta? 215.
- Dub. 8. Quæ sint ea, quæ ex du-
plici dubio præcedenti infe-
runtur? 216.
- Inferitur primò, esse verum Bap-
tismum, quando capilli tan-
tùm, aut vngues aspergun-
tur. ibi.
- Validè baptizatur puer sub tella,
quæ dicitur secundina. ibi.
- Validè fit Baptismus in umbi-
lico. ibi.
- Validè baptizatur existens in ve-

INDEX.

- ro materno, quādo exerit manum, vel pedem, in qua abluatur. 216.
- Si puer existens in vtero possit tangi aqua, valide baptizetur. 216.
- Pregnans ad mortem damnata aliquādo potest secari, vt baptizetur infans. 216.

CAP. III.

- De forma Baptismi.* 217
- Dub. 1. Quæ sit forma Baptismi? 217
- Dub. 2. Quæ verba sint de necessitate formæ? 219
- Dub. 3. An ad essentiam formæ Baptismi spectet exprimere actionem ministrî? 221
- Dub. 4. An ad essentiam formæ Baptismi sit necessariū sic exprimi actionem baptizandi, vt necessariō denotetur esse physicam actionem ministrî, qui baptizat? 221
- Dub. 5. An sit de necessitate formæ Baptismi explicita invocatio trium personarum Sanctissimæ Trinitatis? 224
- Dub. 6. An Baptismus datus sub nomine Christi Domini fuerit aliquando validus? 225
- Dub. 7. An post tempora Apostolorum Baptismus collatus sub hac forma (*Ego te baptizo in nomine Christi*) sit validus? 228
- Dub. 8. An Baptismus datus sub hac forma (*baptizo te in nomine Trinitatis*) sit validus? 234
- Dub. 9. An sit de necessitate for-

- mæ Baptismi, quòd in ea exprimat vnitatem essentiam? 235
- Dub. 10. An sit de necessitate formæ Baptismi invocare tres divinas personas sub consuetis nominibus? 236
- Dub. 11. An sit validus Baptismus collatus sub hac (vel simili) forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & B. Virginis?* (vel omnium Sanctorum). 238
- Dub. 12. An forma simul proferri debeat, cum adhibetur ablutio? 240

CAP. IV.

- De vnitatem Baptismi.* 242
- Dub. 1. Qualem vnitatem habeat Baptismus? 242
- Dub. 2. An Baptismus possit iterari? 243
- Dub. 3. An, cum dubitatur de valore Baptismi, debeat iterari? 243
- Dub. 4. An pueri expositi sint sub conditione baptizandi? 245
- Dub. 5. An peccet, qui Baptismū sub cōditione prestat non baptizato, quē certo scit, non esse baptizatum? 246
- Dub. 6. An aliquando sit obligatio iterandi Baptismum? 248
- Dub. 7. An vnitatem Baptismi requirat necessariō vnitatem ministrî? (hoc est, quòd idem, & proferat verba, & simul abluat) 249
- Dub. 8. An vnitatem Baptismi requirat vnitatem ministrî (hoc est, quòd non simul cōcurrant plu

INDEX

- plures integrè baptizantes)
 249
- Dub. 9. An, si plures eundè baptizarent dicendo, *nos te baptizamus, &c.* verum conficerent Sacramentum? 251
- Dub. 10. An si idem minister plures simul baptizaret sub hac forma, *Ego vos baptizo*, teneret Baptismus, & plura Sacramenta conficeret? 252

CAPVT V.

- De ministro Baptismi.* 254
- Dub. 1. Quibus conveniat valioè baptizare? 254
- Dub. 2. An Angelus possit valioè baptizare? 255
- Dub. 3. Quibus ex commissione competat baptizare? 256
- Dub. 4. An Presbyter licitè possit baptizare independentè à Parocho, seu absque licentia illius? 259
- Dub. 5. An Diaconus possit in extrema necessitate, & absentia Sacerdotis baptizare sine illius commissione, aut licentia? 258
- Dub. 6. An baptizans debeat personaliter distingui à baptizato? 259
- Dub. 7. An, & qualis intentio requiratur ex parte ministri? 260

CAPVT VI.

- De necessitate Baptismi.* 260
- Dub. 1. An Baptismus sit necessarius ad consequendum vitam aeternam? 260

- Dub. 2. An Baptismus re ipsa susceptus sit infantibus necessarius? 260
- Dub. 3. An adulti possint salvari absque Baptismo in re suscepto, & absque martyrio? 263
- Dub. 4. An parvuli salvari possint morte pro Christo Domino perpessa absque Baptismo in re suscepto? 264
- Dub. 5. A quo tempore Baptismus coeperit esse necessarius? 267

- Dub. 6. An, à die Pentecostes Baptismus coeperit esse ubique terrarum necessarius? 268
- Dub. 7. Quando adultus teneatur implere præceptum Baptismi? 270
- Dub. 8. An Ecclesia possit determinare tempus præcepti divini recipiendi Baptismum ante finem vitæ? 272

CAPVT VII.

De suscipientibus Baptismum. 273

- Dub. 1. An omnes, & soli homines viatores sint capaces suscipiendi Baptismum? ibi
- Dub. 2. An infans existens in utero matris sit capax Baptismi? ibi
- Dub. 3. An infantes non baptizatorum valioè baptizentur in vitis parentibus? 274
- Dub. 4. An infantes infidelium licitè possint baptizari in vitis eorum parentibus? ibi
- Dub. 5. An Iudæi sint servi, aut man-

INDEX

- mancipia Principum, in quorū regnis habitant? 277
- Dub. 6. An amentes sint baptizandi? 278
- Dub. 7. An Christus Dominus, & eius sanctissima Parens fuerint incapaces recipiendi Baptismū, eo quod immunēs fuerint ab originali? ibi
- Dub. 8. An Christus Dominus, & B. Virgo de facto receperint Baptismum? 280
- Dub. 9. An sit contra veritatem formæ Baptismi affirmare, aliquos in lege gratiæ fuisse sanctificatos in utero materno? 281
- Dub. 10. An de facto aliqui fuerint sanctificati in utero materno? 282

CAPVT VIII.

- De effectibus Baptismi.* 283
- Dub. 1. Quot, & quales effectus tribuat Baptismus? ibi
- Dub. 2. An Baptismus habeat aliquos alios effectus illos præsertim, quos Baptismo tribuunt hæretici? 285

CAPVT IX.

- De dispositione ad Baptismum, nec non & ad illius effectus necessariam.* 286
- Dub. 1. Quæ dispositio requiratur ad validè recipiendū Baptismum? ibi
- Dub. 2. Quæ dispositio requiratur ad effectum Baptismi, qui dicitur character? ibi

- Dub. 3. Quæ dispositio requiratur in adulto ad recipiendum effectum Baptismi, qui dicitur gratia Baptismalis: & consequenter ad consequendum remissionem peccatorum? 287.
- Dubium. 4. An detestatio peccati mortalis personalis, quæ est dispositio ad gratiam iustificatam collatam virtute Baptismi, debeat esse contritio perfecta? 288
- Dub. 5. An ad suscipiendum Sacramentum Baptismi sufficiat attritio cognita vt talis? 289
- Dub. 6. Quæ quantitas & qualis debeat esse attritio requisita pro dispositione Baptismi? 290
- Dub. 7. An Baptismus sicè susceptus postea, recedente fictione, conferat suum effectū gratiæ sanctificantis? 291

CAPVT X.

- De cæremonijs in Baptismo adhibendis.* 292
- Dub. 1. An cæremoniæ, quibus Baptismus solemniter celebratur, sint convenientes, & laudabiles? ibi
- Dub. 2. Quotuplex cæremoniarū genus in Baptismo ut adhibendum? ibi
- Dub. 3. An exorcismus, & aliæ cæremoniæ, quæ in Baptismo adhibentur, habeant aliquos effectus? 293
- Dub. 4. An exorcismus, & aliæ cæremoniæ Baptismi aliquos effectus causent ex opere operato? 294
- Dub.

INDEX.

<p>Dub. 5. An in privato Baptismo tempore necessitatis sit adhibendus patrinus? ibi</p> <p>Dub. 6. An si quis infantem teneat in privato Baptismo ex industria, ut patrinus fiat, contrahat cognationem spiritua-lem? 295</p> <p>Dub. 7. An Sacerdoti competat ex officio catechizare, & exorcizare? ibi</p> <p style="text-align: center;">CAP. XI.</p> <p><i>De Baptismo sanguinis.</i> ibi</p>	<p>Dub. 1. An Baptismus sanguinis sufficiat infantibus, absq; Baptismo aquæ? 296</p> <p>Dub. 2. An Baptismus sanguinis profit adultis non baptizatis? ibi,</p> <p>Dub. 3. An in adulto existenti sub mortali personali requiratur pro dispositione martyrij doctor de peccatis? 298</p> <p>Dub. 4. Quæ conditiones sint necessariæ ad consistentiam veri martyrij? 301</p>
---	--

INDEX

CAPITIS, ET DVBIORVM tractatus de Confirmatione.

Proœmium. 303

CAPVT VNICVM.

De omnibus, quæ ad Sacramentum Confirmationis possunt spectare. ibi

Dub. 1. Quid sit Confirmatio? ibi

Dub. 2. Quæ de Confirmatione sint certa inter Catholicos? 304

De tempore institutionis Confirmationis. 305

Dub. 3. Quo tempore fuerit institutum hoc Sacramentum? ibi

De necessitate Sacramenti Confirmationis. 308

Dub. 4. An Sacramentum Confirmationis sit necessarium ad salutem? ibi

Dub. 5. An ille, qui, opportunitate sibi oblata, non recipit Confirmationem, dicatur illam contemnere? 310

Dub. 6. An saltèm sub veniali sit obligatio recipiendi Cõfirmationem? 311

Dub. 7. An sit mortale suscipere ordines sine Cõfirmatione? ibi

De materia Confirmationis. ibi

Dub. 8. An sit de necessitate Cõfirmationis, quod fiat Chrismate mixto ex oleo oliuæ, & balsamo? 312

Dub. 9. An sit de necessitate Cõfirmationis? fir.

INDEX.

- firmationis, quòd Chrisma sit ab Episcopo benedictum? 315
- Dub. 10. An sit de necessitate, quod unctio fiat in fronte? 317
- Dub. 11. An Apostoli in administratione Confirmationis semper vsi fuerint chrismate? ibi
- De forma Confirmationis.* 319
- Dub. 12. Quæ sit forma Confirmationis? ibi
- Dub. 13. An saltem aliqua forma fuerint vsi Apostoli in administratione Confirmationis? 320
- De subiecto capaci Confirmationis.* 321
- Dub. 14. Quod nam sit subiectum capax Confirmationis? ibi
- Dub. 15. In qua ætate sit administranda Confirmatio? ibi
- Dub. 16. An adulti in articulo mortis sint Confirmandi? 323
- Dub. 17. An perpetuo amentes sint Confirmandi? 324
- De Confirmationis effectibus.* 325
- Dub. 18. Quot, & quales effectus habeat Confirmatio? ibi
- Dub. 19. An character Confirmationis necessario prærequirit characterem Baptismi, ita vt invalidè Confirmetur nõ baptizatus? 326
- Dub. 20. An ex eo quòd in Confirmatione imprimatur character, inferatur, hoc Sacramentum esse initerabile? ibi
- Dub. 21. Qualem gratiam conferat Confirmatio? 327
- De patrino Confirmationis.* ibi
- Dub. 22. Qualis debeat esse pater Confirmationis? ibi
- Dub. 23. An, si non Confirmatus sit pater Confirmationis, contrahat cognationem spiritualem? 329
- De ministro Confirmationis.* ibi
- Dub. 24. Quid de ministro Confirmationis sit certum? ibi
- Dub. 25. An simplex Sacerdos possit esse minister Confirmationis ex delegatione Papæ? 330
- Dub. 26. An Episcopus possit committere hanc potestatem Confirmandi simplicii sacerdoti? 331
- De ritu, seu cæremonijs Confirmationis.* ibi
- Dub. 27. Quot, & quales sint cæremoniæ in Confirmatione adhiberi solitæ? ibi

DVBIORVM, QV AE I N

tractatu Ordinis sub vnico ca-
pitate continentur.

Prooemium. 333

CAPVT VNICVM.

- De omnibus & singulis, quæ ad Sa-
cramentum Ordinis qualitercū-
que possunt spectare.* ibi
- De spectantibus ad essentiam, &
numerum Ordinum: necnon &
de aliquibus comparationibus il-
lorum inter se se.* ibi
- Dub. 1. Quid sit Ordo Ecclesia-
sticus? Et qui dicantur habere
Ordinem, seu esse Ordinati in
Ecclesia Dei? ibi
- Dub. 2. Quid sit Ordinatio? 335
- Dub. 3. Quæ sint apud Catholicos
certa de Sacramento Ordinis,
seu Ordinationis? 337
- Dub. 4. Quotuplex sit Ordo? ibi
- Dub. 5. De præcipuis prædicto-
rum Ordinum ministerijs? ibi
- Dub. 6. An prima tonsura sit Or-
do? 338
- Dub. 7. An Episcopatus, prout
à Sacerdotio distinctus, & ei
superadditus, sit Ordo Eccle-
siasticus? 339
- Dub. 8. An Episcopatus addat ali-
quid super Sacerdotium? 340
- Dub. 9. An Episcopatus iure di-
vino sit distinctus à simplici Sa-
cerdotio? ibi
- Dub. 10. Qui Ordines sint ma-
iores? 341
*De spectantibus ad Ordinem,
in quantum est Sacramentū
novæ legis.* 342
- Dub. 11. An Ordo sit Sacramen-
tum novæ legis? ibi
- Dub. 12. An aliquis alius Ordo
præter Sacerdotium, sit verum
Sacramentum? ibi
- Dub. 13. An Episcopatus sit Sa-
cramentum? 346
*De spectantibus ad materiam,
& formam singulorum Or-
dinum.* 347
De Episcopatu. ibi
- Dub. 14. Quæ sit materia? & quæ
forma in Ordinatione Episco-
pi? ibi
- Dub. 15. An ad valorem Ordina-
tionis Episcopi sufficiat, for-
ma ab vno tantum Episcopo
proferri? 348
De Ordinatione Sacerdotis. 350
- Dub. 16. Quæ sit materia? & quæ
forma in Ordinatione Sacer-
dotis? ibi
De Ordinatione Diaconi. 352
Dub.

- Dub. 17. Quæ sit materia: & quæ forma in Ordinatione Diaconi? ibi
De Ordinatione Subdiaconi. 355
- Dub. 18. Quæ sit materia Proxima? & quæ forma in Ordinatione Subdiaconi? ibi
De Ordinationibus minoribus. ibidem
- Dub. 19. Quæ sit materia proxima? & quæ forma Ordinum minorum? ibidem
De contractu requisito ad valorem Ordinis. 357
- Dub. 20. An ad valorem Ordinationis requiratur, quod Ordinatus physicè tangat rem illam, cuius traditio est materia proxima Ordinationis? ibidem
- Dub. 21. An sufficiat physicus contactus solius calicis in Ordinatione, in qua pro materia assignatur calix cum patena? 358
- Dub. 22. An minister, seu Episcopus Ordinans necessario debeat physicè attingere materiam, quam tradit Ordinato? 359
De effectibus Sacramenti Ordinis. 360
- Dub. 23. Quos effectus habeat hoc Sacramentum? ibi
- Dub. 24. An character Sacramenti Ordinis necessario præquirat characterem Baptismi? ibidem
- Dub. 25. An character Ordinis inferioris essentialiter requiratur ad characterem Ordinis superioris? ibidem
- Dub. 26. An in Ordinatione Sacerdotis duplex partialis character sit admittendus? 361
De ministro Sacramenti Ordinis. 363
- Dub. 27. Quæ sint certa de ministro Ordinis. ibi
- Dub. 28. An Sacerdoti non Episcopo possit Pontifex committere facultatem conferendi Ordines maiores? ibidem
- Dub. 29. Quot Episcopi requirantur ad Ordinandum aliquem in Episcopum? 364
- Dub. 30. An tres Episcopi essentialiter requirantur ad Ordinationem Episcopi? 365
- Dub. 31. An Episcopus hæreticus, excommunicatus, aut degradatus valide Ordines conferat? 367
- Dub. 32. An mortaliter peccet minister, qui sub mortali existens ministrat Ordinem receptum? ibi
De Sacerdote. 368
De Episcopo. ibidem
De Diacono, & Subdiacono. 370
De ministrante Ordines minores. ibidem
De ministro conscientie Sacramentalis. ibidem
De Prædicatore, & Lectore. 371
De Subiecto capaci Sacramenti Ordinis. ibidem
- Dub. 33. An foeminae sint capaces Sacramenti Ordinis? ibidem
- Dubium 34. An non baptizatus sit capax recipiendi Ordines? 372
 Dub.

INDEX.

- Dub. 35. An baptizatus, qui non pervenit ad usum rationis sit capax recipiendi Sacramentū Ordinis? 373
De requisitis ex parte Ordinandi. 375
- Dub. 36. An ex parte Ordinandi aliquid ab Ecclesia sit requisitum ad debitam, seu congruentem Ordinationem? ibidem
De etate. ibidem
- Dub. 37. An qui bona fide Ordinatus est ante legitimam aetatem, si postea hoc cognoscat, possit ex tunc celebrare sine peccato? 376
De scientia. 377
De interstitijs. ibidem
- Dub. 38. An annus, qui inter duos Ordines fluere debet, sit solaris? An vero Ecclesiasticus? 378
De beneficio, & patrimonio. ibi
- Dub. 39. An Ordinatus cum patrimonio ficto incurrat suspensionem? 379
De temporibus conferendi Ordines. 380
De continentia adiuncta Ordinibus. ibi
- Dub. 40. An Ordinibus innitiati aliqua speciali lege, teneantur ad continentiam? ibi
- Dub. 41. An iustè Ecclesia nullum admittat ad Ordines maiores, nisi voveat omnimodam continentiam? 381
- Dub. 42. An Sacris innitiati sint prohibiti etiam iure divino positivo matrimonium ducere? 582
- Dub. 43. An sacris Ordinibus innitiati solo iure Ecclesiastico sint prohibiti uti matrimonio ante Ordinationem contractum? 383
- Dub. 44. Quo tempore Ecclesia præcepit continentiam sacris Ordinibus innitiatis? ibi
- Dub. 45. An sacris innitiati obligentur ad continentiam immediate per legem Ecclesiasticam? An mediante voto? 384
- Dub. 46. An, qui Ordinem sacrum suscipit ob metum cadentem in virum constantem, obligetur ad continentiam? 386
- Dub. 47. An doli capaces, qui ante annum pubertatis Ordinantur, teneantur ad continentiam? 388
- Dub. 48. An, qui, in scia, vel contraicente vxore, Ordinem sacrum recipit, teneatur ad continentiam? 389
- Dub. 49. An, si matrimonium nondum erat consummatum teneatur homo ingredi religionem, ut seruet votum continentiae Ordinibus annexo? 390
- Dub. 50. An ante bimestre assignatum a iure, ut possit quis deliberare, an sibi magis expediat Religionem ingredi, quam matrimonium contumare, licet possit prædictus Ordinatus reddere debitum? ibi
- Dub. 51. Quid requiratur, ut vxoratus possit Ordines sacros recipere? 391
- Dub. 52. An vxoratus possit contra voluntatem vxoris adulteræ Ordine

INDEX.

- Ordinem sacrum recipere? ibi
 De Exemptionibus status Clericalis. 362
 Dub. 53. An Clerici habeant aliquas exemptiones, & quales? ibi
 Dub. 54. An clerici sint exempti à potestate Principum secularium, ipso iure divino; an
 verò ex iure humano tantum? ibi
 De consuetudine Clericorum. 394
 Dub. 55. An sacris initiati teneantur gestare tonsuram Ecclesiasticam? ibi
 Dubium 56. An hoc præceptum obliget sub mortali? ibidem

INDEX

CAPITIS, ET DVBIORVM huius tractatus de Extrema vñctione.

Prooemium. 396.

CAPVT VNICVM

De omnibus, & singulis, quæ ad Sacramentum Extreme vñctionis, qualitercumque possunt spectare. 397.

De spectantibus ad essentiam Extreme vñctionis. ibi

Dubium 1. Quid sit Extrema vñctio? ibi

Dub. 2. Quid nominis? seu qua-

re hoc Sacramentum dicatur Extrema vñctio? 398

De spectantibus ad materiam remotam Extreme vñctionis. ibi

Dub. 3. Quæ sit materia remota huius Sacramentum? ibi

Dubium 4. An extet præceptum renovandi oleum benedictum per singulos annos? 399

Dubium 5. An validè quis unge-
 ret infirmum cum chrismate confirmationis? 400

Dubium 6. An vna gutta olei sufficiat

INDEX

- fiat in vnaquaque vnctio-
 ne? ibi
- De spectantibus ad materiam
 proximam Extremæ vn-
 ctionis.* ibi
- Dub. 7. Quantus debeat esse nu-
 merus Vnctionum? ibi
- Dub. 8. An prædictæ septem vn-
 ctiones sint de necessitate Sa-
 cramenti? 401
-
- De spectantibus ad formam
 Extremæ vnctionis.* 403
- Dub. 9. Quæ sit forma huius Sa-
 cramenti? ibi
- Dub. 10. An ad valorem hu-
 ius Sacramenti sit necessaria
 forma modo deprecativo col-
 lata? ibi
- Dub. 11. An omnia illa verba,
*Per istam Sanctam Vnctionem,
 &c.* sint de necessitate formæ?
404
- Dub. 12. An in forma Extremæ
 vnctionis addenda sint ista ver-
 ba: *In nomine Patris, & Filij, &
 Spiritus Sancti?* 405
- Dub. 13. An hæc forma sufficiat:
*Per istas sanctas vnctiones (si
 mul vngendo omnes partes)
 & suam piissimam misericor-
 diam indulgeat tibi Deus quid-
 quid deliquisti per visum, audi-
 tum, &c.* ibi
- De spectantibus ad ministrum
 Extremæ vnctionis.* 406
- Dub. 14. Quis sit minister Extre-
 mæ vnctionis? ibi
- Dub. 15. An plures Sacerdotes
 possint valide diversas vnctio-
 nes eiusdem infirmi admini-
 strare? 407
- Dub. 16. An Parochus teneatur
 tempore pestis ministrare hoc
 Sacramentum cum periculo
 vitæ? ibi
- De spectantibus ad subiectum
 recipiens Extremam vn-
 ctionem.* 408
- Dub. 17. An non baptizatus sit
 incapax recipiendi Extremam
 vnctionem? ibi
- Dub. 18. An infantes, & perpe-
 tuo amentes sint incapaces re-
 cipiendi Extremam vnctio-
 nem? ibi
- Dub. 19. An adultus, qui num-
 quam peccavit adhuc venialiter,
 si capax Extremæ vnctio-
 nis? 409
- Dub. 20. An hoc Sacramentum
 sit conferendum adulto mor-
 rienti post baptismum taliter, ut
 nullum peccatum commiserit?
411
- Dub. 21. An eidem infirmo in
 eadem infirmitate possit plu-
 ries conferri Extrema vn-
 ctio? ibi
- De spectantibus ad effectus Ex-
 tremæ vnctionis.* ibi
- Dub. 22. Qui sint effectus huius
 Sacramenti? ibi
- Dub.

INDEX

- Dub. 23. Quid per *ly reliquias peccatorum* veniat intelligendum? 412.
- Dub. 24. Quisnam ex effectibus à concilio assignatis sit primarius? ibi.
- Dub. 25. An hoc Sacramentum possit conferre primam gratiam, seu remittere mortalia? 414.
- Dub. 26. An tota gratia huius Sacramenti conferatur in ultima vntione? ibi.
- Dub. 27. Quo infirmitatis tempore sit administrandum hoc Sacramentum, vt convenien-
ter salutem corporalem (si expediat) operetur? 415.
- De spectantibus ad obligationem recipiendi Extremam vntionem.* 416
- Dub. 28. An extet præceptum recipiendi Extremam vntionem? ibi.
- Dub. 29. An saltem sub veniali sit obligatio recipiendi Extremam vntionem? 417.
- Dub. 30. An sit obligatio existendi in statu gratiæ ad dignam receptionem Extremæ vntionis? 418.

1. The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the English language. It discusses the various influences which have shaped the language from its earliest beginnings to the present day.

2. The second part of the book is devoted to a detailed account of the development of the English language from the time of the Norman Conquest to the present day. It traces the changes in the vocabulary, grammar, and pronunciation of the language.

3. The third part of the book is devoted to a study of the English language in its various dialects and regional varieties. It examines the differences in the language spoken in different parts of the country and the reasons for these differences.

4. The fourth part of the book is devoted to a study of the English language in its various historical periods. It examines the language as it was spoken in the Middle Ages, the Renaissance, and the eighteenth century.

5. The fifth part of the book is devoted to a study of the English language in its various literary forms. It examines the language as it is used in poetry, drama, and prose.

6. The sixth part of the book is devoted to a study of the English language in its various social contexts. It examines the language as it is used in different social classes and in different social situations.

7. The seventh part of the book is devoted to a study of the English language in its various international contexts. It examines the language as it is used in different parts of the world and the reasons for these differences.

8. The eighth part of the book is devoted to a study of the English language in its various future contexts. It examines the language as it is likely to be used in the future and the reasons for these changes.

✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿
TRACTATUS
DE SACRAMENTIS

IN GENERE IN DOCTRINA

SCOTI.

P R O C E M I V M.

I OST QUAM de Verbo Incarnato, Adorationeque sibi debita copiosè egerimus, iure ad Sacramentorum considerationem progredimur: (tàm Subtilem, quàm Angelicū Doctorem imitati) quoniam Sacramenta novæ legis, quæ sunt principalissima pars huius considerationis; ab eodem Verbo Incarnato sunt instituta: vt definit Trident. *sess. 7. can. 1.* Præterea in Complutensī Theologorum palestra (pro cuius agonismate præcipuè hæc scripta prælo mādantur) in quinto certamine, postquam in quarto de Incarnatione, & Adoratione, Sacramentorum doctrina propugnatur. ¶ Tractant de Sacramentis distinctionistæ in 4. à *dist. 1. vbi Scotus, & eius Affecte.* Sed D. Th. in 3. p. à q. 60. vbi eius alumni. Alij autem in diversis tractatibus passim à nobis, citandis.

2 Igitur vox *Sacramentum* Latine significat secretum; item iuramentum; necnon & religiosam obligationem; atque alia apud Grammaticos videnda. Theologicè autem accipitur pro signo externo sanctitatis, & gratiæ. In qua acceptione sumitur vox *Sacramentum* ab Augustino *Epist. 118.* à Trident. passim præsertim *per totam sessionem 7.* & à pluribus Concilijs, & Patribus videndis præcipuè apud G. Hurt. *in tract. de Sacramentis in genere disp. 1. q. 1.* ¶ Sed dicunt hæretici nostri temporis, hanc vocem *Sacramentum* sic acceptam esse novam; nec contineri in Scriptura. Respond. non esse novam, quæ à tot, & tàm antiquis Patribus fuit usurpata. Nec obstat, non contineri in Scriptura. Sufficit enim, eius significatum non cōtradiceret Scripturæ.

3 Vocant hanc tractatum de Sacramentis in genere: quantum

tum in ipso de nullo in particulari disputatur, sed de illa ratione communi, in quam omnia Sacramenta conspirant. ¶ Quem tractatum in octo capita dividam. In primo agam de possibilitate, & essentia Sacramenti. In secundo de convenienti Sacramentorum existentia. In tertio de illorum causa. In quarto de eorum effectu. In quinto de causalitate Sacramentorum. In sexto, de Sacramentorum subiecto. In septimo de ordine, & numero Sacramentorum. In octavo de cœremonijs, quibus Sacramenta sunt administranda. Quæ cœremoniæ dicuntur Sacramentalia.

CAPVT I.

De possibilitate, & essentia Sacramenti.

D V B I V M I.

Petes primò, vtrum Sacramentum sit possibile? Respond. affirmativè. Quia possibile est, Deum instituere, aut imponere aliquod signum externum ad significandum gratiam sanctificatorem animam, aut effectum invisibilem. Sicut nos possumus imponere signa ad sig-

nificandum id, quod nos latet. Et constat in ramo pendente ante tabernam, qui est signum impositum ad significandum vinum vendibile; atque in multis alijs.

¶ Insuper est possibile, Deum se determinare ad causandum effectum signatum per tale signum, nisi impediatur indispositio eius, cui adhibetur. In hoc enim non apparet repugnantia. Et patet in nobis: est enim possibile, quod aliquis instituens signum effectus sui, disponat se semper cooperari effectum talis signi, nisi impediret ille, cui adhibetur: puta si quis instituat pro signo pacis, vel benevolentia tactum manus, vel elevationem digiti, vel quid huiusmodi, posset instituens tale signum determinare se ad semper cooperandum ad effectum signatum, nisi indispositio eius, cui adhibetur signum, impediret; inquit Scotus in 4. distinct. 1. quest. 2. §. De secundo versic. Ulterius. Vbi hanc nostram conclusionem tradit, estque communissima sententia. ¶ Notat autem Scotus ibi versic. Secundo dico, prædictam conclusionem amplè esse intelligendam, nempe de quocumque signo: sic enim loquitur: Cum signum dividatur in rememorativum, quod est præteriti; & pronosticum, quod est futuri; & demonstrativum, quod est presentis; possibile est, Deum instituere quocumque istorum signorum ad significandum suos effectus. Quod etiam probatur; quia nos possumus quodcumque

cumque istorum signorum instituere ad significandum nostros effectus. Sic enim instituta sunt à nobis iuramenta, promissiones, & signa huiusmodi obligatoria ad significandum nostrum effectum futurum, vel assertoria ad significandum effectum præteritum, vel presentem.

DUBIUM II.

P Etes secundò, an Sacramentum possit definiri? Respondetur affirmativè. Quia cuiuscumque rei significatum, potest explicari, seu declarari: ergo & definiri. Pater cõsequètia: quia definitio est declaratio rei per suam essentiã, aut proprietatem. Ita Scotus ibi §. & versic. Ex his, & communiter Theologi.

3° Sed oppositum defendunt noster Ochamus, Aliacensis in 4. quæst. 1. & Gab. distinct. 31. quæst. 1. art. 3. & obijciunt, quòd Sacramentum est ens per accidens, seu per aggregationem plurimum: (baptismus v. g. constat ex aqua, & verbis) ergo nequit definiri. Respondetur concedendo antecedens de Sacramento materialiter sumpto, & negando de illo sumpto pro formali: qua ratione consistit in quadam relatione signi ad gratiam sanctificantem animam, aut ad effectum gratuitum. Igitur sicut domus, exercitus, pulchritudo, &c. quamvis pro materiali sint vnum per accidens, seu per aggregationem; pro formali tamen sunt v-

num per se, & possunt definiris ita Sacramentum. ¶ Contra: PP. & concilia docent, Sacramenta constare rebus, vt materia, & verbis, vt forma: ergo formale Sacramenti non stat in prædicta relatione signi. Respondetur distinguendo consequens: est enim verum de formali Sacramenti sumpti fundamenta-liter, aut physicè; id est sumpti pro rebus ipsis, quibus Sacramentum constat: falsum autem de formali Sacramenti metaphysicè, aut formalissimè sumpti. Itaque in Sacramento adhuc materialitèr, aut fundamenta-liter sumpto distinguendum est materiale, & formale. In baptismo v. g. aqua est quasi materia: quia de se est indeterminata ad plures effectus; (ad extinguendum sinitim, ad rigandum agros, ad lauandum, &c.) verba autem ista (Ego te baptizo, &c.) sunt quasi forma: quia determinat aquam ad significandum hunc determinatum effectum, scilicet mundiciem animæ seu eius abluionẽ à culpa. Totum autem coniunctum ex aqua, & verbis dicitur baptismus physicè; & est materia, vel fundamentum relationis signi ad gratiam lavantem animam à culpa; in qua relatione consistit baptismus formalissimè, seu metaphysicè sumptus.

¶ Nec hoc est speciale in Sacramenti: in Petro enim v. g. qui est fundamentum relationis (sive unitatis, sive Paternitatis,

4
 &c.) & est vera materia, & vera forma; & tamen Petrus constans materia, & forma est fundamentum, seu materia præfate relationis. Aprius autem est exemplum parietis albi: albedo enim, vt sex v. g. afficit parietem tanquam forma subiectum, seu materiam: & tamen totum istud coniunctum (*paries albus, vt sex,*) est fundamentum relationis similitudinis ad aliud album, vt sex; & dissimilitudinis ad aliud album dissimiliam graduum.

4 Obijcies secundo, Sacramentum consistit in quadam relatione signi consurgente ex institutione Dei: ergo non habet verum esse reale, sed solum ordinatum à Deo ad significandum sanctitatem: ergo non potest defini. Paret secunda consequentia: quia vna ex conditionibus (quas enumerat Scotus *ibi quest. 2. §. 6. versic. Sic primo*) ad hoc, vt aliquid possit proprie defini, est, quod sit verum ens reale. Respondetur distinguendo secundum consequens: definitione pure quidditativa, concedo: (& de hac tantum loquitur Scotus *ibi*) non pure quidditativa, seu quidditativa cum additamento, nego. Hoc enim modo Aristoteles, Porphyrius, & Dialectici omnes definiunt secundas intentiones Logicales. ¶ Vocant definitionem pure quidditativam illam, in qua nihil ponitur, quod

non pertineat ad quidditatem definiti; vt in hac: *animal rationale*, in qua vtrumque prædicatum est de essentia hominis. Non pure quidditativam, seu quidditativam cum additamento vocant illam, in qua includitur aliquid, quod licet sit necessarium ad explicandum essentiam definiti; non tamen est pars essentialis illius. Quo pacto definiuntur relativa: quia, cum dicant essentialem ordinem ad terminum, non potest eorum quidditas explicari, nisi terminus (qui non est pars quidditativa illorum) in definitione ponatur.

5 Obijcies tertio, solæ substantiæ possunt defini. Sed Sacramentum non significat substantiam: ergo non potest defini. Maiorem docet Aristot. 7. *Metaph. c. 4.* Respondetur maiorem absolute esse falsam: vt autem intelligitur à Philosopho, est vera, nempe, quod sola substantia potest defini definitione quidditativa, & quietativa. Et ratio est; quod solum substantia est ens independens ab accidente: quod non habet accidens: omne enim accidens dependet à substantia, tanquam à subiecto. Ex qua differentia duo colliguntur. Primum est, quod sola substantia dicatur à Philosopho ens simpliciter, & independens; (vtiq; ab accidente, tanquam à subiecto) accidens autem dicatur ens non simpliciter, sed secundum quid, id est, dependens à substantia, tan-

tamquam à subiecto. Secundo colligitur magis ad nostrum intē- tum, solam substantiam posse defini- ri non solum essentialiter, seu quidditative, sed etiam quietati- ve; non verò accidens: quia cum illa sit independens ab alio, tam- quam à subiecto, nihil ponitur in eius definitione; quod non sit de illius quidditate; & consequenter, quo non cognitō inquietetur in- tellectus. Quod non habet acci- dens: quia, cum sit ens non am- pliciter, sed physicè dependens à substantia quamvis possit quiddi- tative definiiri sine eo, quod sub- stantia intret eius definitionem; non tamen definitione quietati- va: nō enim quietatur intellectus quoadvique cognoscat, quid est id, a quo dependet accidens.

De partibus metaphysicis Sacramen- ti, seu de Sacramento meta- physicè considerato.

DUBIUM III.

6 P Etes tertio, quid sit Sacra- mentum? Respondetur esse *signum sensibile gratiam Dei, vel ef- fectum Dei gratuitum ex institu- tione divina efficaciter significans ordinatum ad salutem hominis via- to- is.* In qua definitione ponitur pro genere *signum*; reliqua autem pro differentia. Vnde constat, ef- se bonam definitionem: cum constet genere, & differentia: ex- plicatque naturam definiti. Ita Scotus in 4. dist. 1. quæst. 2. §. ¶

vers. De tertio, Fabro disp. 1. n. 22. & reliqui Scoti §. 2.

7 Sed pro plena huius defini- tionis intelligentia nota, D. Au- gustinum *lib. de Doctrina Chrylia- na cap. 1.* sic definisse signum: est, quod *præter speciem, quam ingerit sensibus, in alterius cognitionem nos ducit: id est, signum est, quod unū ostendit, & in cognitionē alterius ducit: ut fumus, qui ostendit (quam substantiam, & ducit in cognitio- nem ignis. Igitur Sacramentum dicitur signum sensibile, quia sensibus ostendit accidentia panis (in Sacramento Eucharistia v. g.) & ducit intellectum in cognitionē corporis Christi Domini. Insuper, & quod sacramentum debeat ef- se signum, constat ex Scriptura, & Patribus videndis apud Bellarm. *lib. 1. de Sacramentis cap. 9.* ¶ Dif- ferentiæ autem huius definitio- nis sunt *ex institutione divina, & efficaciter significans, & c.* Per *ly* ex institutione distinguitur Sacra- mentum à quocumque signo na- turali, seu quod naturaliter repræ- sentat: qualiter fumus repræsen- tat ignem; vestigiū representat animal, & c. Sacramentum enim habet repræsentatōe ex institutio- ne; ut ramus pēdens ante taber- nam repræsentat vitam vendibile. Additur *ly divina* ad decia- randum ex qua institutione Sa- cramentum habet esse signum. ¶ Per *ly efficaciter significans* dif- fert Sacramentum à signis spe- ciativis, quæ non efficiunt, sed supponunt suum significatum:*

vt est ramus pendens ante tabernam: Sacramentum autem efficit suam terminum, scilicet sanctitatem; nisi aliàs subiectum recipiens Sacramentum ponat obicem, seu impedimentum: vt ponit, qui recipit Sacramentum poenitentiae v. g. sine dolore de peccatis praeteritis, aut sine proposito de cœtero non peccandi: aut nisi aliàs subiectum habeat summam sanctitatem: vt habuit Christus Dominus, & fortè B. Virgo: sicut ego de gloriosissima Virgine probabiliter opinor.

¶ Ponitur illa disiunctiva *gratiam, vel effectum gratuitum* ad comprehendendum etiam Eucharistiam, in qua primum significatum est corpus Christi D.

¶ Additur *ly ordinatum ad salutem hominis viatoris* ad significandum, nostra Sacramenta fuisse instituta solum pro degentibus in hoc statu.

¶ *Ly autem sensibile, necnon & ly gratiam, seu effectum gratuitum* sunt duo connotata posita ad perfectam, & quietativam cognitionem huius definiti. Quod vniuersaliter contingit in relationis, & relativorum definitione: vt notat Scotus *ibi versic. Qualiter.*

¶ Per *ly sensibile* notatur subiectum, aut fundamentum huius relationis signi fundari in re sensibili. Per *ly gratiam, aut effectum gratuitum* notatur terminus huius relationis signi, seu correlativum talis signi, vel Sacramenti. De quibus videatur Scotus citatus. ¶ Ex quibus con-

stat, optimam esse praefatam Scoti definitionem, vtpotè optime explicantem naturam definiti: & consequenter ad ipsam fore reducendas multas alias definitiones Sacramenti, quas passim adducunt AA. De quibus praesertim legatur Scotus *ibi quest. 2. §. & vers. Ex his patet, & Fab. disp. 1. c. 3. a n. 20.*

8 Sed contra praedictam definitionem obijcies cum Dominico de Soto *in 4. dist. 106. q. 1. art. 2.* esse diminutam: quia nō comprehendit Sacramenta veteris legis. Respondetur (omisso Fabro *ibi num. 25.* dicente, illa definitione solum fuisse definita Sacramenta novae legis) negando totum: comprehendit enim cuiuscumq; legis Sacramenta, quae proprie sunt talia. ¶ Obijcies secundo, quod *definitio debet esse brevis, circumscriptaque rei explicatio, ex Cicer. lib. 4. Reth.* Respondetur praedictam definitionem esse huiusmodi: cum in illa nulla particula redundet. ¶ Obijcies tertio, definitio non debet continere aliquam particulam, quae sub iudice sit, & in disputatione vertatur. Sed Scoti definitio continet multa huius generis: ergo nō est bona. Probatur minor: nam in disputatione est positum, vtrum Sacramenta conferant gratiam? Item vtrum a Deo possit Sacramenta institui? Insuper vtrum Sacramenta debeant esse signa sensibilia? Respōd. negando minorem, Ad primam probatio-

nem dico, indubium esse, quod propria Sacramenta debent cau-
sare gratiam; quamvis vertatur
in dubium, an Sacramentum,
prout abstrahit à Sacramentis no-
væ, & alterius legis, debeat causa-
re gratiam sanctificantem interius?
An sufficiat, quod causet gra-
tiam, seu sanctitatem externam,
seu apud homines? qua scilicet
quis absolveretur ab irregularita-
te, vel ab alio impedimento lega-
li, quo prohibebatur ad sacra ac-
cedere. ¶ Si autem diceremus
cum Fabro nupè citato, & cum
alijs, illam Scoti definitionem so-
lùm comprehendere Sacramen-
ta novæ legis, indubium esset,
debere cautare gratiam interius
sanctificantem, vel effectum Dei
gratuitum, nempe realem præ-
sentiam Christi D. sub speciebus:
ut num. 7. notabamus: & conse-
quentèr in hac Fabri sententia
prima probatio minoris nulla
omniò est. ¶ Ad secundam in-
stanciam dico, quod admissio, pos-
se Deum communicare creaturæ
potestatem instituendi Sacramen-
ta; tamen institutio, quæ illa crea-
tura efficeret, esset divina saltem
remotè; aut saltèr ea parte, qua
Deus creaturus erat gratiam san-
ctificantem interius ad positionè
illius signi. ¶ Ad tertiam instan-
tiam dico, esse quidem AA. affir-
mantes, non esse de ratione Sa-
cramenti, quod sit signum sensi-
bile: atque adeò affirmamus, ly
sensibile non poni loco differen-
tia, sed esse connotatum Sacra-

menti, quod de facto fuit institu-
tum. Itaque relatio signi ad gra-
tiam, vel ad effectum gratuitum
(in qua stat ratio metaphysica Sa-
cramenti) requiritur tanquam sub-
iectum, vel fundamentum, rem
sensibilem: *ut cum Scoto notaba-*
mus num. 7.

9 Constat ex numero præce-
denti dictis, illa, quæ Sotus addu-
cebat in probationem illius mi-
noris (*Scoti definitio continet mul-*
ta, quæ sub lite sunt posita) non
multum roboris habere. Tamen
pro clariorè illorum notitia pla-
cuit, quid circa singula dixerint
AA. declarare tribus sequenti-
bus dubijs.

DUBIUM III.

10 **P** Etes quartò, an Sacramen-
tum necessario debeat esse
signum sensibile? Resp. negativè.
Quia potuit Deus pro signo gra-
tiæ instituere signum merè spiri-
tuale, nempe actum intellectus,
vel voluntatis, aut aliquem talen
habitù. Ita videtur colligi ex do-
ctrina Scoti d. 1. q. 2. §. *De tertio*
vers. Qualiter, quatenus affirmat,
ly *sensibile* esse connotatù subie-
cti, vel fundamenti relationis sig-
ni, in qua stat ratio formalis Sacra-
menti: ergo existimat, nò specta-
re ad eius essentiam. Patet, quia
nullù connotatù spectat ad essen-
tiã connotantis. Tenent hanc cõ-
clusionè *noster Ochamus in 4. q. 1.*
Petrus Aliacensis, & Gab. quos ci-
tat, & sequitur Vazq. disp. 78. c. 4.
à n. 34.

11 Sed oppositum defendit quidam ex nostris in manuscriptis: & obiicit Scotum *in 4. d. 1. q. 6. & 7. §. Respondeo vers. Et magis*, ubi docet, probabilius fuisse, quod Sacramentum pro expiando originale, in lege naturæ fuit signum sensibile. Respond. Scotum loqui de facto, non autem de possibili, seu de eo, quod evenire potest sine præiudicio Sacramenti. ¶ Obijcies secundo, quod secundum communem acceptionem huius vocis *Sacramentum* formamus cōceptum de aliquo sensibili: ergo est essentiale Sacramentum esse quid sensibile. Respond. negando consequentiam: formamus enim conceptus de rebus, quas sensibus experimur, involventes in ipsis conceptibus plura, quæ non sunt de illorum essentia. Hac ratione, audita voce *homo*, formamus conceptum substantiæ intellectualis quantæ; & tamen quantitas non est de essentia hominis: & audita voce *cycnus* formamus conceptum cuiusdā substantiæ albæ; & tamen albedo non est de essentia cycni. Ita audita voce *Sacramentum* formamus cōceptum rei sensibilis, quamvis alias sine sensibilitate possit dari Sacramentum. ¶ Obijc. tertio, sequi ex nostra sententia, contritionem, & quemcumque actum charitatis supernaturalis esse Sacramentum; & cōsequentè Sacramenta esse plura quam septē. Patet. quia ex institutione divina significant gratiā: cum ad positionē

illorum Deus infundat gratiā sanctificantem. Resp. cōcedendo de possibili; & negando de facto. Itaque fatemur, contritionē, & alios actus internos, & merè spirituales posse esse Sacramenta instituta, non solum pro Angelis, (vt fateatur Vazq. *ibi n. 35.*) sed etiam pro hominibus tam Beatis, quam viatoribus. De facto tamen contritio, aut dilectio Dei supernaturalis non est Sacramentum; quia de facto quodcumque Sacramentum est quid sensibile: quod non habet contritio, aut dilectio Dei, & ideo gratiam quidem sanctificantem conferunt, sed non ex opere operato, (vt illam conferunt Sacramenta) sed ex opere operantis.

12 Dicitur gratia conferri ex opere operato, quando conferitur vi actionis Sacramentalis à Deo ad hoc instituta, non attendendo ad meritum agentis actionem illam, aut illam suscipientis. Tunc autem gratia dicitur conferri ex opere operantis, quando conferitur vi operis, quatenus ab ipso operante fit, seu attentio respectu, quem dicit opus ad ipsum operans: & ideo gratia tunc confertur ad mensuram, seu proportionem substantiæ, & circumstantiarum illius operis, propter quod confertur. Hac ratione confert Deus maiorem gratiam interiorē (& collaturus est gloriam) propter maiorem dispositionem, quam adhibet homo ad receptionem Sacramenti. (Eu. charistiæ. v. g.)

DVBIVM. V.

13 **P**etes quintò , an Sacramentum debeat esse signum practicum? Respond. affirmativè. Quia passim Sacramenta vocantur medicina, & remedia: sed ista essentialiter sunt practica: ergo & Sacramenta. Quod amplius constabit ex dicendis. Ita *Canus Relect. de Sacramentis in genere p. 1. ad finem*, *Bellarmin. de Sacramentis, c. 12. Suar. disp. 1. sect. 1. Ægidius q. 60. art. 2. dub. 1. & Reginaldus lib. 26. cap. 1.* Et videtur aperta sententia Scoti, quatenus in definitione Sacramenti dicit, quod debet esse signum efficaciter significans: quam particulam. 7. diximus, etie differentiam essentialiam Sacramenti. ¶ Nota, quod AA. huius nostræ sententiæ bipartitur. Canus enim Bellarmin. & Reginaldus existimant, ad rationem Sacramenti requiri, quod sit factivum eiusdem sanctitatis, cuius est signum. Suar. vero, & Ægidius dicunt, sufficere, quod sit signum gratiæ, & quod sit factivum sanctitatis legalis. ¶ Nota insuper signū speculativum dici illud, quod supponit suum significatum: ut est ramus pendens ante tabernam. Practicum autem vocant, quod efficit suum significatum, vel saltem n est effectivum illius: ut esset tactus manus, v.g. si quis apud se firmiter statuisset ponere actum amicitie v.g. ad positionem illius tactus. Recolantur dicta n. 1.

14 Pro ampliori autem intelligentia, & probatione nostræ sententiæ dico primo; Sacramenta novæ legis de facto sunt signa practica. Hæc conclusio est adeo certa, ut merito dicat noster *Fabro in 4. disp. 2. n. 1.* quod Doctores Catholici in hac re non possunt discrepare; quia discreparent de fide, & qui hanc veritatem negarent, essent hæretici. Et ratio conclusionis est, quod hæc assertio (*Sacramenta novæ legis efficiunt gratiam*) est de fide: ergo Sacramenta novæ legis sunt signa practica. Antecedens cõtat ex multis concilijs, & Patribus videntis præcipuè apud *Bellarmin. lib. 2 de Sacramentis cap. 5. 6. & 7* sufficiat nobis *Trident. ses. 7. can. 6.* sic loquens: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem nõ conferre, &c. anathema sit.* Et *can. 7* definitur, *per hæc Sacramenta conferri gratiam, & non aliquando, & aliquibus, sed semper, & omnibus illa dignè recipientibus.* Et *can. 8.* anathematizatur, qui dixerit, *per Sacramenta novæ legis ex opere operato non conferri gratiam, &c.*

15 Dico secundo: propria Sacramenta cuiuscumque legis fuerunt signa practica. Quia ista tantum signa certitudinaliter continent effectum, seu nostram salutem. Sed semper, & in omni lege, aut tempore voluit Deus, homines salvos fieri: ergo debuit instituire signa de se efficacia, ut sic homo

homo effectum talium signorū cognoscendo in ipsis signis suam salutē ardentē quærerēt. ¶ Ex his duabus conclusionibus sequitur, quod propriū Sacramentū in communi, & prout abstrahit à lege gratiæ, & à quacūque alia, est signum practicum. Si enim in inferioribus, aut in quacūque determinata lege est practicum, practicum debet esse, vt abstrahit ab illis, seu in cōmuni sumptum: etenim abstractio non destruit naturam abstracti: vt patet inductione: animal enim, v. g. abstrahens ab homine, & leone est vivens, sentiens; quia in illis erat vivens, sentiens. Quod & in omnibus alijs abstractis contingit. ¶ Ex quibus omnibus firma manet nostra conclusio *num.* 13. posita, nempe quod Sacramentum debet esse signum practicum.

16 Sed *D. Th.* 3. p. q. 60. art. 1. *Sotus, Vazq. & Ochogavia*, quos citat, & sequitur *G. Hurt.* disp. 1. de *Sacram.* in genere diff. 5. docēt, ad rationem Sacramenti strictē sumpti sufficere, quod sit nudum signum sanctitatis, & gratiæ absque eo quod sit factivum eiusdē, vel alterius. Et obijciunt: Sacramēta sæpē vocātur mysteria: sed mysterium est quid speculativū, seu non effectivum illius, quod representat: ergo & Sacramentum. Respond. negando consequentiam quia etiā sæpē vocātur medicina, & remedia: quæ sunt quid practicum, & effecti-

vum. Quare dicendum est, Sacramenta esse quidem mysteria non merē, sed simul esse medicinā, & remedia. Sicut sæpē Christus Dominus vocatur homo; propter quod nō negatur, quod simul sit Deus. ¶ Pro plena huius intelligentiā nota, hæc tria mysterium, remedium, & Sacramentū strictē sumpta differre, quamvis non semel pro eodem vsurpentur, sed minū propriē. Igitur strictē sumpta habent se sicut superior, & inferior. Omne enim Sacramentum est remedium, (idem est de medicina) & mysterium; non tamen è contra: quia mysterium solū dicit mysticē significare, seu aliquod occultum mētibus ministrare. Quare occulta nostræ fidei dogmata dicuntur mysteria. Remediū autem (spirituale) etiam requirit, seu addit, quod id, quod est occultū, sit ad nostram vtilitatem: & consequēter remedium etiam comprehendit Sacramentalia, Incarnationē, nativitatem, &c. Denique Sacramentum propriē acceptum ultra hoc addit, quod cum effectu, & ex opere operato significet id, quod mysticē significat, (& quod est mysteriū) & quod mundamur, & remediamur; eo quod est remedium, & medicina.

17 Obijcies secundò, vox *Sacramentum* in Scriptura solū significat rem sacram, seu mysterium: ergo non est necessarium, quod sit effectivum gratiæ. Respondetur negando consequentiam:

tiam: quamvis enim in Scriptura tantum significet mysterium; inde translatum est ad significandū non quodcumq; mysterium, sed illud, quod est effectivum gratiæ, medicina, seu remediū. ¶ Obijcitur tertio, quod diversi PP. & concilia negant antiquis Sacramentis collationem, aut effectivum gratiæ: ergo non sunt signa practica. Respondet, dupliciter cum Scoto in 4. d. 1. q. 6. §. De potentia verò à vers. sed præter ista & cum Fabro disp. 3. cap. 3. à num. 41. Primò dicimus non loqui absolute, sed comparative ad nostra Sacramenta: illa enim conferbant parvam gratiam, nostra autem vberiolem. Hac ratione dicere solemus, quòd parvum pro nihilo reputatur. Et Scriptura sæpè clamat, quòd creaturæ sunt nihil in comparatione Dei. Sufficiat illud Ps. 38. num. 6. & substantia mea quasi nihilum ante te. Item dicit Scriptura, quòd creaturæ puritas comparata cum puritate, aut sanctitate Dei non est puritas. Legantur PP. & Expositores ad verba illa Job 9. verè scio, quòd ita fit, & quòd non potest iustificari homo compositus Deo. ¶ Secundo dicimus, quòd illa antiqua Sacramenta dicuntur nò conferre gratiam, non quia illam non conferbant, sed quia per illam non aperiatur ianua cœlorum. Hac ratione filius parvulus dicitur nò habere ius ad hæreditatem, seu quòd nihil differt à servo; (vt ait Paulus ad Galat. 4.) non quia non

habeat ius ad hæreditatem patris; sed quia vsque ad mortem patris hoc ius est impeditum. Itaq; aliquando absolute negatur de aliqua re id, quod res illa vere habet: negatur tamen, quia illud nò habet cum hoc, vel illo modo; eū hac vel illa circumstantia; ex hoc vel illo fine. Vt patet Math. 15. vbi Christus D. absolute negat, se venisse ad vocandum, seu salvandum Gentiles: (sic enim loquitur: Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierant domus Israël) & tamen verè venerat ad salvandum omnes. Quia tamen primò non venerat ad salvandum, seu vocandum gentes, sed Iudæos; ideo absolute negat, venisse ab salvandū illos: vt notat D. Hieron. ibi dicens: Non quòd ad gentes non missus sit; sed quòd primū missus sit ad Israël. ¶ Vnde patet responsio ad id, quod ex Eugenio 4. expendunt adversarij, nēpe dixisse Sacramenta novæ legis differre à Sacramētis antiquæ in hoc, quòd Sacramenta antiquæ legis non causabant gratiā, sed tantum figurabant illam dandam per passionē Christi D. Sacramenta verò novæ legis illam continent, & conferunt. Constat (inquam) loqui vel comparative, vel de gratia, quæ sit immediata dispositio ad aperiendam regnum cœlorū. ¶ Cōtra quòd Apostolus ad Galatas 4. Sacramenta antiquæ legis vocat infirma, & egena elementa, ergo nullam gratiam conferbant. Respond. negando conse-

que. tiam: quia loquitur non tam de gratia, quam de illius effectu, qui est aperire ianuam celorum. Respond. secundo, cum Fabro *disp. 3. num. 39.* loqui de circumcissione, (idem dicendum est de ceteris Sacramentis illius legis, si in ea fuit aliquod aliud Sacramentum proprium distinctum à circumcissione) postquam evacuata fuit post promulgationem Evangelij in die Penthecostes solemniter factam.

18 Contra primam conclusionem, (scilicet Sacramenta novæ legis sunt signa practica) congerunt hæretici diversa testimonia, quibus dicitur, hominē iustificari per fidem. Vnde iasserunt, hominē non iustificari per Sacramēta, nisi quatenus excitāt fidē. (Hic notandum est discriminē repperitum inter Catholicos, & hæreticos. Nos enim primò requirimus fidem, tamquam dispositionem præviā, cui succedat Sacramentum, quod immediatè, & proximè conferat gratiā. Hæretici autem è contra primò requirunt Sacramentum ad excitandum fidem seu fiduciam, quæ secundum ipsos immediatè iustificat.) Tamen hæc est aperta hæresis damnata in Trident. *ses. 6. can. 12. & 14.* Quare ad omnia illa testimonia, quibus dicitur, hominem iustificari per fidem, respondetur loqui de dispositione præviā ad iustificationē, qualis est fides, quæ est *humanæ salutis initium, fundamentum, & ra-*

dix nostræ iustificationis: ut loquitur Trident. ses. 6. cap. 8. Legatur etiam *cap. 6.* ubi docet, fidē esse dispositionem ad iustificationē.

¶ Hinc constat, tam fidem, quàm Sacramenta simul posse concurrere ad iustificationem, diverso tamen modo: nam fides (idem est de timore concepto ex metu gehennæ, vel ex alio simili motivo supernaturali, necnon & de poenitentia, de dilectione, &c.) concurret tamquam dispositio præviā; Sacramentum vero tamquam causa intrinsecalis. Immo præter hæc omnia concurret Deus tamquam principale agens gratiæ; & Christus D. tamquam causa meritoria illius.

19 Obijcies secundo, illud *mundans eam lavacro in verbo vitæ, ad Ephes. 5. num. 26.* ubi tota vis baptismi tribuitur verbo: verbum autem operatur excitando fidem, iuxta illud, *Rom. 10. num. 17. fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Respond per verbum vitæ ibi non intelligi cognitionem, quæ fidem excitat, sed verbum, quod est forma baptismi, nempe: *Ego te baptizo, &c.* ¶ Obijcies tercio, illud August. *tract. 80. in Ioannem: Vnde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciem verbo, non quia dicitur, sed quia creditur: ergo tota efficacia baptismi (& similiter omnium Sacramentorum) tribuēda est fidei, & sine ista baptismus nihil prodest.* Respondet. cum Becano *cap. 3. q. 1. num. 11.*

sensum Augustini esse verba Sa-
 cramentalia, seu quibus confici-
 tur Sacramentum (baptismi v.g.)
 non dare aque vim abluendi cor,
 seu animam, quatenus est quardã
 res naturalis, (scilicet aer percuf-
 sus) sed quatenus est res spiritua-
 lis, & sola fide cognoscibilis; vi-
 delicet quatenus ex institutione
 Christi D. continet invocacionẽ
 Sanctissimæ Trinitatis. Vnde ly
qua creditur non debet intelligi
 de fide actuali, sed de obiectiva;
 vt etiam notat D. Thom. q. 60.
art. 7. ad primum. ¶ Obijcies ter-
 tiò, illud August. Non Sacramen-
 tum, sed fides Sacramenti iustifi-
 cat. Respond. cum præcitato Be-
 cano Augustinum nequaquam ha-
 bere illa verba. Immo contrariũ
 ex illo colligitur. Nã *epist. 23. ad*
Bonifacium, dicit parvulos esse fi-
 deles, & salvari per baptismum, si
 moriantur: quia et si non habeant
 fidem, habent tamen fidei sacra-
 mentum. Vnde patet secundũ
 August. quod parvulos non salvat
 fides, sed Sacramentum fidei.
 ¶ Plura huc spectantia vide apud
 Becanum *ibi q. 1.*

DUBIUM VI.

20 **P** Etes sextò, an gratia sig-
 nata per Sacramentum
 debeat esse sanctificans? (excipi-
 tur Sacramentum Eucharistiæ,
 cuius proximum significatum est
 realis presentia corporis, & san-
 guinis Christi D. sub speciebus
 panis, & vini) Respondetur affir-

mativè. Quia gratia collata per
 Sacramenta novæ legis est sancti-
 ficans: ergo & gratia collata per
 Sacramenta cuiuscumque legis.
 Probatur consequentia: quia ni-
 cut in nova lege Deus instituit Sa-
 cramenta collativa gratiæ sancti-
 ficantis, vt homines, media illa
 gratia, salvarẽtur; ita in quacum-
 que lege Deus instituit Sacramẽ-
 ta collativa gratiæ sanctificantis,
 vt, media illa, homines salventur
 Semper enim, & in quacum-
 que lege fuit verum, quod sicut
Deus vult omnes homines salvos
fieri. 1. ad Timoth. 2. n. 4. ita provi-
 det de medijs ad hanc salutem
 consequendam efficacibus: sicut
 ergo in lege gratiæ instituit me-
 dia, seu Sacramenta collativa gra-
 tiæ; ita & in quacumque lege: er-
 go gratia signata per Sacramentũ
 cuiuscumque legis (& consequẽ-
 ter per Sacramentum in com-
 muni sumptum, seu prout abtra-
 hit a quacumque lege seu a Sa-
 cramento cuiuscumque legis) est
 gratia sanctificans. ita Scotus plu-
 ribi supponit, præsertim d. 1. q. 3,
 §. *Hic quatuor verbis illis: Congruũ*
enim est, effectum invisibilem can-
sandum a Deo ordinantem hominẽ
ad salutem significari per aliquod
signum sensibile & c. Item quous
 Scotus loquitur de proprio Sa-
 cramento cuiuscumque legis af-
 firmat, conferre gratiam sanctifi-
 cantem: vt constat, cum loquitur
 de baptismo, de circumcissione,
 & de Sacramento in lege naturæ
 instituto contra originale: ergo

sentit, quod signatū per propriū Sacramentum est gratia sanctificans. Ita tenent *Scorista*, presertim legatur *Fabro* per totā disputationem secundam. Tenent etiam *D. Th. q. 60. art. 1. & 2. Vazq. disp. 128. cap. 5. n. 51. G. Hurt. disp. 1. diff. 4. & alij.*

21 Sed *Canus* relect. de Sacramentis in genere p. 1. ad finem, *Bellarm. de Sacramentis in genere cap. 12. Aegidius Coninch. q. 60. art. 4. dub. 1. & Becanus cap. 1. q. 3. n. 2.* existimant, signatum Sacramenti in communi esse sanctitatem in communi, & prout abstrahit à sanctitate interna, seu simpliciter, & à sanctitate externa, seu secundum quid. Vocant sanctitatem internā, seu simpliciter gratiam habitualem. Externam autem, aut sanctitatem secundum quid vocant remotionem irregularitatis, seu alterius impedimenti ad dignè exercendum aliquod ministerium: necnō & externam cōsecrationem, seu dedicationem ad tale ministerium. Huius generis erat sanctitas legalis, quæ pluribus Sacramētis (large sumpto nomine, & conceptu Sacramenti) veteris legis conferebatur. Et talis est in nova lege absolutio ab excommunicatione; prima tonsurā, professio solemnīs, & consecratio Abbatis. Igitur prædicti AA. obijciunt pro sua contra nostram sententiam: in lege veteri fuerunt propria Sacramenta. Sed nō causabant gratiam habitualement ex opere opera-

to, sed solū significabant, seu figurabant gratiam causandam in lege nova: ergo signatum cuiuscumque Sacramenti proprii, non est sanctitas simpliciter, seu gratia habitualis. Respondet. negando minorem: omnia enim Sacramenta legis antiquæ (sive fuerit lex naturæ sive lex scripta, aut Moysayca) quæ verè, & strictè fuerunt Sacramenta, causabant ex opere operato gratiam habitualement; sicut causant nostra Sacramenta.

22 Dices, quod Sacramenta antiqua sæpè dicuntur umbra, & figura eorum, quæ contingunt in lege gratiæ: ergo figurabant gratiam dandam in hac lege, & nullam gratiam, aut sanctitatē simpliciter conferebant. Respondetur negando consequentiam: quia antiqua Sacramenta erant simul Sacramenta, & mysteria. Quare ea parte, qua erant Sacramenta propria, conferebant gratiam habitualement; & ea parte, qua erant mysteria, figurabant aliquid implendum in lege gratiæ. Externa protestatio fidei, v. g. in lege naturæ erat proprium Sacramentum illius legis institutum ad delendum originale; & in lege scripta circumcisio: & simul erant mysteria, seu occultè signabant baptismum legis Evangelicæ. Quare circumcisio, aut externa protestatio fidei ea parte, qua erant propria Sacramenta, conferebant gratiam sanctificantem deletivā originalis, seu primariò datam ad tollen-

tollendum originale: ea tamen parte, qua erāt mysterium, figurabant baptismum, aut gratiam per illum dandam. Idem contingit in lege gratiæ: Eucharistia enim ea parte, qua est Sacramentum, confert ex opere operato gratiam sanctificātem; & ea parte, qua est mysterium, figurat convivium Beatitudinis.

DUBIUM VII.

23 **P**eres septimò, an cuiuscumque legis Sacramenta propriè dicta univocè conveniant in ratione Sacramenti? Respondetur affirmativè. Quia omnium nomen est commune, & ratio significata per nomen est eadem: quodcumque enim proprium Sacramentum est signum sensibile ex institutione divina efficaciter significans gratiam, aut effectum gratuitum ordinatum ad salutem hominis viatoris: cuius definitionis condiciones explicatæ manent ex dictis à num. 7.

24 Sed Martinus Becanus cap. 1. q. 3. num. 10. & aliqui alij dicunt, Sacramentum analogè dici de Sacramentis novæ, & veteris legis: & obijciunt: Sacramentum in communi est res sensibilis, quæ habet vim signandi, & efficiendi sanctitatem, prout comprehendit sub se sanctitatem veram, seu simpliciter, & sanctitatē legalem, seu secundum quid. Sed sanctitas est quid analogum ad sanctitatem veram, & ad sancti-

tatem secundum quid: ergo etiā Sacramentum est quid analogum ad Sacramenta novæ, & antiquæ legis. Respondetur negando maiorem: quia nullum est proprium Sacramentum huius, vel illius legis, quod non habeat vim conferendi gratiā sanctificanti. Immo, data maiori, negaretur consequentia: quia ex æquivocatione, aut analogia signatorum nō colligitur æquivocatio, aut analogia signorū. Sicut ex multiplicatione effectuum non colligitur multiplicatio causæ; neque ex æquivocatione effectuum sequitur æquivocatio causæ: ab eodem enim intellectu fiunt ens reale, & rationis; quæ entia in nullo conveniunt. ¶ Obijcies secundo, Sacramenta novæ legis signant gratiam, ut conferendam à se ipsis; Sacramenta verò legis veteris significabant gratiam, ut conferendam ab alijs, nempe à Sacramentis huius legis: ergo Sacramentum est quid analogum respectu Sacramentorum novæ, & antiquæ legis. Respondetur negando antecedens, quoad secundam partem: quæcumque enim Sacramenta antiqua, quæ talia dicebantur propriè, signabant gratiam à se ipsis conferendam: etenim quodcumq; propriū

Sacramentum est signum efficax gratiæ.

DUBIUM. VIII.

25 **P**ETES octavò, an ad rationem Sacramenti requiratur, quod sit signum demonstrativum sanctitatis præsentis? Respondetur affirmativè. Quia est signum efficacitè significans gratiam, vel effectum gratuitum: ergo, quantum est ex se, demonstrat gratiam præsentem. Secundo, quia non sunt minoris efficacix Sacramenta ad producendum gratiam, (si alias non impediuntur propter indispositionem subiecti recipiètis) quàm ignis, calor, aut alia causa naturalis ad producendum suos effectus: sed causa naturalis (alias non impedita) statim producit suum effectum, seu illum demonstrat præsentem: ergo & Sacramèta demonstrant gratiam præsentem. Tertio, quia, si sufficeret ad rationem Sacramenti, esse signum pronosticum, seu esse signum gratix futuræ, seu in alio tempore ponendæ, sequeretur, posse dari casum, in quo prolatis verbis consecrationis super materiam convenientem, confecto que Sacramento Eucharistie, non ponèretur Christus Dominus sub speciebus. Pater sequela: quia sicut in alijs Sacramentis terminus immediatus, seu primarius effectus Sacramenti est positio gratix habitualis: ita in Eucharistia terminus immediatus, què respicit relatio signi, seu effectus

primarius huius Sacramenti est positio corporis Christi D. sub speciebus. Hæc conclusio apertè deducitur ex principijs Scoti, nempe ex eo quod secundum ipsum cuiuscunque legis proprium Sacramentum est signum efficacitè significans gratiam, vel effectum gratuitum. Ipsam expressè defendunt *Canos*, & *Bellarmin.* n. 21. citati: quibus adde *Valentiam disp. 3. q. 1. punct. 1.* & *Sebastianum Perez Episcopum Oromensem quæst. 60. num. 8.*

26 *Sed Sotus in 4. d. 1. q. 1. art. 2. Vazq. disp. 128. & G. Hurtado disp. 1. diff. 6.* affirmant, ad rationem proprii Sacramenti sufficere, esse signum pronosticum gratix in posterum dandæ, scilicet in lege nova: & obijciunt quod Eugenius 4. in suo decreto affirmat, Sacramenta antiquæ legis non contulisse gratiam, sed signasse gratiam dandam in lege gratix: & tamen Pontifex supponit, illa Sacramenta verè fuisse talia: ergo ad rationem Sacramenti sufficit esse signum pronosticum gratix postea dandæ. Respond. negando maiorem quoad illam partem, qua negat, Sacramenta antiqua contulisse gratiam. Quomodo autè Pontifex sit intelligendus constat ex dictis *num. 17.* ¶ Obijcies secundò, quod recedente fictione baptismus causet primam gratiam: ergo saltèm baptismus est signum pronosticum. Respond. (omisso antecedenti, quod probabiliter negat Scotus *in 4. dist. 4. q. 5. §.*

Ref-

Respondeo verfic. tertio modo, vbi problematicè affirmat, eum, qui surgit à fictione, nō recipere gratiam virtute baptismi, sed tātū virtute Pœnitentię) distinguendo consequens: per se, & ex natura sua, nego: per accidens, & aliquando, concedo. Baptismus enim, & quodcumque aliud propriū Sacramentum est signū demonstrativum gratiæ præsentis, seu quam de præsentī præstaret, nisi obstarer indispositio subiecti. De per accidens autem, & propter indispositionem subiecti contingit, baptismum esse signū pronosticum. Sicut contingit in causa naturali, (in igne, v. g.) quæ propter indispositionem subiecti non statim producit effectum: & tamē non propterea dicitur absolute loquendo, quod causa naturalis non producit effectum de præsentī, seu statim. Et ratio est, quod ad absolutas loquutiones non attendimus ad id, quod aliquando, & de per accidens contingit; sed ad id, quod res habet ex se, seu ex natura sua: vt patet in Eucharistia, vbi quantitas actualiter, & de facto iustentat reliqua accidentia: & tamē nō dicimus absolute, quod quantitas est subiectum accidentium; sed hoc absolute tribuitur substantiæ, cui ex natura sua competit esse subiectū accidentium. Igitur cūm baptismus, & quodcumq; aliud cuiuscumque legis Sacramentum ex se habeant statim, seu de præsentī producere gratiam, absolute di-

endum est, Sacramentū esse signum demonstrativū gratiæ præsentis; non autem signum pronosticum, quamvis aliquando, & de per accidens suspēdatur ista productio vsquē ad tempus futurum, in quo subiectum, quod recepit Sacramentum, sit benè dispositum.

De partibus physicis Sacramento- rum, seu de Sacramento physice considerato.

Vocant partes physicas, seu materiales Sacramenti entitatem illam, super quam fundatur, aut in qua subiectatur relatio signi, quam dicit Sacramentū ad suum signatū: & quam relationē vocant rationem metaphysicam Sacramenti. Cū ergo hucusquē egerimus de partibus metaphysicis Sacramenti, aut de illo in esse metaphysico considerato; succedit tractandum de partibus physicis Sacramenti, aut de ipso in esse physico spectato.

De Sacramētis novæ legis.

D V B L V M IX.

27 **P**etes nonò, an Sacramenta legis novæ conslēt rebus, & verbis, tamquam materia, & forma? Respondetur affirmativè. Quia Eugenius 4. in decreto fidei, quod habetur in concilio Florentino in instructione Armenorum postquā enumeraverat

omnia septem Sacramenta legis gratiæ dixit: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tamquam materia; verbis tamquam forma, & persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.* Et ratio est institutio Christi D. nobis per Ecclesiam explicata.

28 Notat autem Scotus d. 3. q. 2. §. *Hic primò vers. Secundo modo*, res Sacramentorum dici materiam, & verba formam propter duas metaphoras, quas res habent cum materia compositi naturalis, & verba cum eius forma partiali. Prima est, quod cum materia propria ex natura sua sit prior forma; per metaphoram, aut similitudinem in Sacramentis materiam vocamus rem illam, quæ ex natura sua est prior, & præcedit alteram; (qualis est aqua in baptismo; panis in Eucharistia, & c.) formam autem vocamus rem illam, quæ ex natura sua est posterior: qualia sunt verba ista; *Ego te baptizo, & c.* in baptismo, *Hoc est corpus meum* in Eucharistia; & in cæteris simili modo. Altera metaphora est, quod cum materia sit ex natura sua potentialior, aut indifferens ad hanc, & illam formam; & forma sit actualior, principalior, aut determinativa materiæ ad componendum illud totum potius quam illud; materiam vocamus physicam illam partem Sacramenti, quæ est in-

differens ad significandum plura; (Talis est aqua v. g. in baptismo, aut eius infusio, quæ est indifferens ad significandum lotionem, necnon & refrigerationem: cum ad utrumque possit assumi.) formam verò vocamus alteram partem, (nempe verba) per quam determinatur aqua, aut eius infusio ad significandum lotionem.

D V B I V M X.

29 **P**etes decimò, an sit necessarium, quod in singulis Sacramentis reperiantur res propriæ, & propria verba? Respond. negativè. Quia sufficit reperiri aliquid æquivalenter tale. In matrimonio enim non reperitur res, (sumpta in sensu, in quo sumitur in alijs Sacramentis, nempe pro re sensibili) sed solum verba. Item Eucharistia est Sacramentum continens corpus, & sanguinem Christi D. quod Sacramentum permanet, sine physica permanentia verborum; solumque permanent species Sacramentales continentes corpus Christi D. ¶ Dices, in Eucharistia permanere verba moraliter, nempe in suo effectu, seu in Sacramento per ipsa effectu. Respond. (admissa ista morali permanentia verborum) certum esse verba physicè non permanere: hancque permanentiam moralem esse, quam nos vocamus verba physica æquivalenter. ¶ Dices, Pontificem solum loqui de Sacramentis, quoad

quo ad effectum. Itaque docet, ad efficiendū aliquod sacramentum, esse necessarium, quod sint res, & verba tamquam materia & forma. Respondetur, hoc admisso, doctrinam Pōtificis pati aliquam exceptionem: in matrimonio enim aliquando loco verborum dantur inter presentes nutus; & inter absentes litteræ: nutus autem, & litteræ non sunt propriè verba, sed solum æquivalenter. Cū ergo toleret Ecclesia, matrimonia fieri inter presentes per nutus; & inter absentes per litteras, dicendum est, doctrinam Eugenij (nempè quod in omnibus septem Ecclesiæ Sacramētis debent intercedere res, & verba) esse intelligendam de rebus, & verbis, aut formaliter, & propriè sumptis, aut per æquivalentiam.

D V B I V M XI.

30 **P** Etes vndecimò, an ratio signi, quam Sacramētum dicit ad suum signatum, necessitudo requirat tam res, quam verba propria, vel per æquivalentiam? Respond. affirmativè. Quia in quocumq; Sacramento legis novæ (de quibus tantū procedit hoc dubiū) necessitudo reperitur res, & verba formaliter, aut saltē æquivalenter: ergo ratio signi (in qua stat ratio metaphysica Sacramenti) necessitudo requirit utramque. Antecedens constat ex dictis a n. 17. Consequentia autē est legitima.

D V B I V M XII.

31 **P** Etes duodecimò, an in quocumque Sacramento legis novæ ratio signi ad gratiā necessitudo fundetur simul in rebus, & verbis? (sivè formaliter, sive æquivalenter sumantur) Respond. negativè. Quia Sacramenti Pœnitentiæ tota ratio sita est in verbis absolutionis, confessione, & alijs actibus pœnitentis se habentibus, tamquam conditione omninò necessitudo petita: ut dicimus Scotistæ cū Scoto in 4. dist. 16. q. 1. §. *Hic intelligendum, vers. De Pœnitentiæ*. Item in baptismo ablutio tantū est fundamentum relationis signi ad gratiam ablutivam animæ: ut probabiliter docet Scotus in 4. d. 3. q. 1. §. *Secundò principaliter*. Insuper tota ratio Sacramenti Eucharistiæ physicè salvatur in solis speciebus; seu ratio signi ad Christum D. prout in hoc Sacramento fundatur in solis speciebus taliter, ut nulla verba (propria, aut æquivalenter) sint requisita post effectum Eucharistiæ, ad eius consistentiam. Quod præcipue est indubitabile secundum eos, qui dicunt, ibi non reperiri moralem permanentiam verborum.

32 Dices, hoc esse contra Eugenium Quartum docentem, in quocumque Sacramento huius legis res se habere tamquam materiam, & verba tamquam formam. (Pontificis verba tras-

cripsimus *num.* 27.) sed in composito physico tam forma, quam materia sunt partes essentielles: ergo in Sacramento partes essentielles physice, super quas fundatur relatio signi, erunt tam res, quam verba. (formaliter, aut saltem æquivalenter sumpta) Respond. negando maiorem. Quia hæc questio metaphysica (in quo totaliter fundetur relatio signi?) est extra mentem Pontificis: cuius mens, & doctrina salvatur in hoc, quod affirmemus, quod in quocumque Sacramento reperiuntur res, verba, & intentio ministrum: affirmare autem, quod relatio signi in aliquibus Sacramentis fundetur in rebus, & verbis simul; in aliquibus autem solum in rebus, verbis intransibilibus, tamquam conditione; vel è contra in solis verbis, rebus ibi concurrentibus tamquam conditione omnino insupplebili, (non secus, ac in composito physico unio partium est omnino necessaria ad consistentiam compositi naturalis, & forte ad eius conceptum: non tamen est pars illius, sed conditio omnino necessaria: partes enim solum sunt materia, & forma.) parum refert ad salvandum mentem, & doctrinam Papæ, dummodo affirmemus, (sicut firmiter affirmamus) omnia illa concurrere ex parte fundamenti, seu entitatis physice Sacramenti.

33 Quod confirmo ex ipso Pontifice: non enim minus, secundum ipsum, & veritatem, requiritur

intentio ministri, quæ res, & verba, ad cõficiendum Sacramenta huius legis: & tamè in intentione ministri nõ fundatur relatio signi ad gratiam. Tùm, quia ista non est sensibilis: quodcũque autè concurrens ad fundandũ relationem signi Sacramentalis debet esse quid sensibile: cùm Sacramentũ sit signum sensibile. Tùm, quia intentio non solum evanet, sed etiã sæpè evanuerat ante effectiõnem Sacramenti: quippè ad cõficiendum Sacramentũ nõ requiritur actualis intentio, sed sufficit præterita non retracta, aut virtualis: vt dicemus *c. 3. à n. 75.* ¶ Nec vrget, quod Eugenius dixerit, res se habere, vt materiam, verba autè vt formam: & quod in composito naturali tam forma, quam materia sint partes essentielles. (vt expebat argumentũ) Hoc, inquam, nõ vrget: quamvis enim in verbis aliquando solum; aliquando autè in rebus tantum, altero istorum se habente, vt conditione, fundetur relatio signi ad gratiam: tamè semper est verũ, quod cõparãdo verba Sacramentorum cum rebus, vel res cũ verbis, (in qua cõsideratione loquitur Pontifex) verba se habent tamquam forma, & res tãquam materia propter rationes, quas ex Scoto notabamus *n. 28.*

34 Constat ex dictis in hoc dubio, res, & verba Sacramentorum (proprie, aut æquivalenter sumpta) esse Sacramentorum materias, & formas, sivè in vtriusque simul fundetur relatio signi

ni Sacramentalis ad gratiam ; si-
vè in materia , aut in forma tan-
tùm , altera comparte se habent-
te , vt conditione omninò insup-
plicibili , & necessario petita.

D V B I V M XIII.

35 **P**eres decimoterriò , an
quando relatio signi Sa-
cramentalis fundatur in materia,
& forma simul , ibi tantùm sit v-
nica relatio ad gratiam ? an du-
plex , quarum vna oriatur a re-
bus , & altera à verbis ? Respond.
ibi tantùm esse vnicam , & indivi-
sibilem relationem , per quam
totum hoc (res , & verba simul
sumpta , & moraliter vnita) refer-
tur ad gratiam , seu ad effectum
gratuitum . Quia sicut neutra ex
his partibus facit Sacramentum
physicè , sed coniunctum ex vtra-
que , ita significatio Sacramenta-
lis (qua Sacramentum signat gra-
tiam , aut refertur ad illam , seu ad
effectum gratuitum) consurgit
ex coniuncto illarum partium , &
non ex ipsiùs seorsim sumptis : im-
mò illud coniunctum requirit
etiam intentionem ministri : non
ergo ibi consurgunt diversæ re-
lationes ex diversis illis partibus
consurgentes ; sed vnica indivisi-
bilis fundata in toto illo coniun-
cto , & terminata ad gratiam , aut
ad effectum gratuitum . Confir-
matur à simili : etsi enim in Patre
sit duplex pars ipsum essentialiter
componens in esse physico , nem-
pè materia & forma ; tamen per
vnicam indivisibilem relationem

paternitatis fundatam in toto suo
esse cõstãte ex materia , & forma ,
refertur ad filium : neque in illo
admittimus duas relationes , qua-
rum vna cõsurgat ex materia , &
altera ex forma . Ita Caiet. *quest.*
60. art. 6. *Varq. disp.* 129. *num.*
20. & *alij.*

36 Notant autè hi AA. in Sa-
cramento , præter significationẽ
vocum , quam habent ex institu-
tione hominũ , & præter aliquã
significationem repræsentãtem ,
aut similitudinem naturalẽ rerũ
cum effectu Sacramenti , esse aliã
significationem Sacramentalẽ ex
institutione Christi D. conveniẽ-
tem toti coniuncto , seu materia-
li Sacramenti . (scilicet materiæ ,
& formæ simul sumptis , & mo-
raliter vnitis cum debita intẽtio-
ne ministri) Quæ Sacramentalis
significatio , & virtus causandi
gratiam , aut effectum gratuitum
conveniens ex institutione Chri-
sti D. toti materiali Sacramenti est
indivisibilitèr in ipso toto mate-
riali : tota (in quã) relatio , aut tota
significatio in toto materiali ; sed
non tota in qualibet parte ; neq;
pars in parte) eo modo , quo sig-
nificatio humana cõveniens cui-
cũque voci / huic , v.g. *homo*) con-
venit indivisibilitèr toti voci , &
omnibus literis simul sumptis , &
nullo modo partibus seorsim . Et
eo modo , quo personalitas Pe-
tri , v.g. est quadã entitas indivisi-
bilis correspondens toti Petro , &
omnib⁹ partib⁹ illi⁹ simul sum-
ptis , & vnitis , (dato quòd non sit

tertia entitas in Petro realiter distincta à suis partibus physicis simul sumptis, & unitis) non autē singulisillarum coniunctim, aut separatim.

37 Dices: aptius videtur philosophari de significatione Sacramentali, sicut philosophamur de oratione, (de ista, v. g. *Petrus est animal*) cuius qualibet pars habet suam partialem significationem concurrentem ad integrandū totalem sensum, & significationē dictæ orationis, aut propositionis Respond. negando: quia quælibet vox concurrens ad integrandum orationem, aut propositionem, extra orationem habet suam specialem significationē, & sic nō mirum, quod illā non amittat, quando concurret partialiter ad integrandum orationē. ¶ Instabis: pater, & mater sic cōiunctim concurrunt ad generationem prolis, vt si separatim concurrerent, nihil efficerent: sed proles diversis relationibus refertur ad patrē, & matrē: ergo quamvis omnes partes Sacramenti simul debeant concurrere ad producendum gratiā Sacramentale, tamen diversis relationibus, aut significationibus respiciēt illam; & hæc gratia producta diversis relationibus respiciet materiam, & formam. Respond. negando consequentiam, aut paritatem. Disparitas stat in hoc, quod, licet simul debeant concurrere pater, & mater ad generationem prolis; habent tamen seorsim accepti suas potētias ge-

nerativas vtrunque independentes in actu primo; & in actu secundo vnusquisque eorum ponit suā propriam actionem generativā, super quam, tamquam super conditionem, (quidquid reclamant Thomistæ dicentes, actionē esse potētiā generativā proximā, aut fundamentum quo relationis. De quo in Logica) & super virtutem generativā, quæ est potētia proxima, seu ratio fundædi, fundatur relatio. Quare merito confurgit in matre distincta relatio ab ea, quæ est in patre. In præsentem autem simile non reperitur: quia materia, & forma Sacramenti seorsim acceptæ nullam habent potētiā (vt sic dicā) ad significandū gratiam, aut effectum gratuitū: cum institutio divina dederit eis coniunctim, & non separatim acceptis significationem Sacramentalem, seu virtutem causandi gratiā Sacramentalem.

38 Ex quibus constat ad omnia, quæ obijci possunt pro opposita sentētia; quam defendit quidā ex nostris in manuscriptis citans Suar. & Bellarm. Immeritō tamē citat Scotū in 4. d. 8. q. 2. §. Respondeo: ibi enim aperte, & ex professo loquitur de forma consecrationis; & statuit id quod cōmunitissimū est, nempe esse distinctam formā consecrationis corporis à forma cōsecrationis sanguinis; & solum posse dici vnā unitate, non indivisibilitatis, sed integritatis, quatenus scilicet sunt formæ partium integratium vnū

convivium. Non autem loquitur de relatione, qua Sacramentum refertur ad gratiam.

DUBIUM XIII:

39 Petes 14. an verba, quibus conficitur Sacramentum (formam appellamus) debeant esse consecratoria? Resp. affirmativè. Quia hoc constat perpetua Ecclesie traditione, & usu.

40 Pro cuius intelligentia nota, verbum, quo ad presens attinet, dividi in concionale, & Sacramentale, solemne, aut consecratorium. Concionale vocant illud, quod ad concionem deservit, seu quo minister proponit, & explicat promissionem divinam justificationis ab ipso Deo faciendæ: quo verbo audito exciteretur fides divina, seu fiducia justificationis promissæ: cui fidei heretici attribuunt justificationem. Et ideo ipsi non utuntur verbis determinatis, quibus utitur Ecclesia, sed quibuslibet alijs, quibus excitent populum ad credendum divinam promissionem justificationis; aut si eis utuntur, sive solis, sive simul cum alijs concionatorijs; non tamen ut consecratorijs, sed ut instructorijs ad excitandum fidem dictæ promissionis. Sacramentale autem, solemne, aut consecratorium vocant verbum illud, quod ad formam Sacramentorum spectat. ¶ Igitur duplex error extat in presenti. Primus est Calvinistarum, qui admittunt duo tantum Sacramenta, nempe baptismum, & Eucharistiam. Hi primo docent, in baptismo tam requiri verbum

Sacramentale, quam concionale, seu doctrinale. In Eucharistia autem non admittunt verba Sacramentalia, seu consecratoria, sed tantum concionalia, seu instructoria. Et ideo primo loco recitant institutionem Sacramenti ex 1. ad Corinth. 11. deinde concionator adhibet aliquam explicationem: & tunc demum sine aliquo signo crucis, aut sine villo verbo consecratorio, vel ritu distribuunt panem, & vinum. ¶ Alter error est Lutheranorum, qui agentes de baptismo conveniunt cum Calvinistis: discrepant tamen agentes de Eucharistia à Calvinistis, & inter se se. Nam aliqui recitant verba institutionis merè historicè; alij autem cum intentione consecrandi; alij demum nihil recitant; teste Becano c. 1. q. 8. n. 4.

41 Igitur nostra conclusio affirmat, in Baptismo, Eucharistia, & quocumque alio Sacramento legis novæ esse necessaria verba consecratoria, & eis solum perfici Sacramentum sine verbis concionatorijs. Quod probatur ex perpetua praxi, & traditione Ecclesie, quæ utitur semper determinatis verbis, non ad instruendum populum, (ad quod apta non sunt) sed ad conficiendum Sacramentum, & ad significandum gratiam, quæ virtute cuiuscumque Sacramenti confertur; & nullo modo utitur alijs verbis concionatorijs.

42 Dices: saltè ad conficiendum Eucharistiam nulla determinata verba requiruntur; ergo falso dicimus, quod ad conficiendum Sacramentum requiruntur deter-

minata verba. Antecedens probatur: nam Christus D. Imperavit, ut faceremus quod ipse fecit; non autem, ut diceremus verba, quæ ipse dixit: sic enim loquitur: *Hoc facite in meâ commemoratione, Luc. 22. n. 29.* Respond. negando antecedens: ad probationem dico, Christû D. illis verbis utrûque imperasse: nam *ly hoc facite* refertur ad totam actionem suam; quatenus etiam verba cõprehendit: ut cõstat ex usu, & traditione Ecclesiæ. ¶ Contra: Christus D. dixit *Marci 16. num. 17. & 18. in nomine meo demonia eijcient, &c. super agros manus imponent, & benè habebunt; & tamen non erat opus, ut Apostoli in sanandis ægrotis proferrent hæc vel similia verba. Ego te sano in nomine Christi: nã Act. 14.* Paulus sanavit claudû, nulla mentione facta nominis Christi D. ergo ex eo quod Christus D. dixerit verba ad conficiendum Eucharistiam, non potest efficaciter colligi, nos verba prolaturus, ut conficiamus. Respond. cum Becano c. 1. q. 8. n. 5. ex sola Scriptura non colligi proferenda esse verba ad conficiendum baptismum, aut aliud Sacramentum; sed simul ex praxi, & traditione Ecclesiæ.

43 Dices secundo, Augustinû tract. 80. in Ioannem insinuare fidem promissionis de iustificatione à Deo faciendâ mundare nos: & consequenter addenda esse in Sacramentis conficiendis verba concionatoria ad excitandû præ-

dictam fidem. Verba Augustini sunt. *Vnde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cur abluat, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur? Nam & in isto verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens, hoc est verbum fidei, quod prædicamus.* Respondet. cum G. Hur. disp. 1. diff. 12. & cõ alijs, Augustinum solum docere Verbum Dei (sivè Sacramentale, sivè doctrinale: ibi enim congerit diversâ loca scripturæ, quorum aliquot locuntur de verbo doctrinali; aliquot verò de Sacramentali) habere vim sanctificandi, non quatenus dicitur, hoc est, non ratione soni; sed quatenus creditur, hoc est, quatenus significat rem, quæ creditur, quamvis diverso modo: quia Verbum Sacramentale fidei mundat perfecte significando, & efficiendo in nobis ipsam sanctitatem ex opere operato, etiam si non excitet, aut generet fidem in nobis; verbû verò doctrinale, seu concionale fidei tantum inchoative, & dispositivè mundat, nempe excitando in nobis fidem; quæ est dispositio, & initium nostræ iustificationis. ¶ Dices tertio cû Calvin. no: nulla cõventio Christi, & Bellial: sed diabolus docet magos certa carmina, quibus suas incantationes peragat: ergo mytheria divina nõ debent peragi determinatis verbis. Resp. cû Coninch q. 600 art. 7. n. 52. negando cõsequentiam: quia, etsi nõ cõveniat, nos usurpare, quæ diabolus in suum honorẽ

adiuvenit; (more simiæ imitans, quæ Deus instituit, vt sic similibus Deo habeatur) non tamen debemus bene instituta deserere, quia diabolus ea imitatur. Aliàs debuerent Iudæi deserere omnes ritus in Levitico iussu Dei præscriptos.

44 Ex dictis constat, verba concionalia, concionæ, seu catechismi tunc tantum debere præcedere administrationem Sacramentorum, quando initiandus est adultus rudis in rebus fidei, aut Sacramenti suscipiendi, qui. I. à est capax doctrinæ. Imò tunc necessarius est catechismus, vt debitè, non vt validè, conferatur Sacramentum: ad validè enim conficiendum sufficienter debita materia, forma, & intentio.

DVBIVM XV.

49 **P** Etes 15. an res, & verba, quibus Sacramenta novæ legis perficiuntur, debeant esse determinata? Respondetur affirmativè. Quia sic instituit Christus Dominus, cuius voluntas nobis constat ex perpetua traditione, & vñu Ecclesiæ. Itaque Sacramenta legis gratiæ perficiuntur rebus, & verbis determinatis, hoc est præscriptis à Christo Domino, & non relictis arbitrio humano. Quare Eugenius 4. in suo decreto nixus perpetua Ecclesiæ traditione assignavit certas res, & verba certa, & determinata, quibus omnia, & singula

Sacramenta conficiuntur. ¶ Sed hæretici Pauliciani affirmant, Sacramenta perfici verbis determinatis; non vero determinatis rebus. E contra verò hæretici nostri temporis dicunt, perfici rebus determinatis; non verò determinatis verbis. Quæ autè pro his possunt adduci, vel nullius sunt efficaciam; vel soluta manent ex dictis dubio præcedenti.

46 Ex conclusione inferitur, Sacramenta novæ legis non posse perfici alijs rebus, aut verbis substantialiter diversis ab his, quæ à Christo Domino sunt præscripta. Non enim constat, Christum D. tradidisse Ecclesiæ potestatem variandi formas, aut materias Sacramentorum. ¶ Contra: Christus Dominus tantum determinavit vnã formam pro baptismo, scilicet, *Ego te baptizo, &c.* & vnã materiam pro Eucharistia, nempe panem triticeum, & vinum de vite. Sed Ecclesia Græca (permisso Latinæ) vtitur alia forma baptismi, hac scilicet, *Baptizetur servus Christi, &c.* nec non, & diversa materia Eucharistiæ: Ecclesia enim Latina vtitur pane azymo, Græca autem fermentato: ergo Ecclesia habet potestatem variandi materias, & formas Sacramentorum. Resp. prædictas variationes solum esse accidentales, seu prædictas formas, & materias solum accidentaliter differre. Permittit autem Latina Ecclesia Græcis dictam variationem iustis de causis: sufficiat

ficiat nobis assignare pro causa longam antiquitatem talis usus, & rituum, quos observaverunt Chrysoftomus, & alij Sanctissimi PP. Græci. ¶ Hinc constat, tam Græcos quam Latinos verè cōficere Baptismum, sive hac forma, *Ego te baptizo*, sive illa utantur, *baptize te in nomine Christi*. Cōficiunt item verè, & validè Sacramentum Eucharistiæ; sive in azymo, sive in fermentato. Quia cum variatione tantum accidentalī salvatur substantia rei. Quare omnes rejiciunt *Innocentium, Felinum, & aliquos alios Iurisperitos* dicentes, (teste *Vazq. disp. 129. cap. 5. num. 73.*) Græcos invalidè consecrare in azymo, & Latinos in fermentato. Affirmant item Latinos non sufficere pro baptismo formam Græcorum; neque Græcis Latinorum.

47 **I**ntabis: Ecclesia mutavit materiam matrimonij: ergo habet potestatem super materias, & formas Sacramentorum. Antecedens constat: nam personæ alias habiles ad contrahendum decreto Ecclesiæ sunt inhabiles ita, ut iam contrahere nequeant: ut patet in impedimentis ab Ecclesia positis inter cognatos, affines, &c. Responderetur, Ecclesiam nihil mutasse in materia, aut forma matrimonij, quatenus Sacramentum est, & à Deo institutum; sed quatenus contractus est potestati humanæ subiectus. Etenim Christus Dominus, non aliam definiit materiam, aut formam

pro hoc Sacramento, nisi illam, quam habet, quatenus contractus est, ita ut matrimonium semel constitutum in ratione contractus, ex divina institutione habeat rationem Sacramenti; & retineat pro materia, & forma idem omnino, quod habebat pro materia, & forma, quatenus erat contractus. Unde fit, quod, cum potestas reipublicæ possit irritare omnes contractus suo regimini minus convenientes, possitque ad illos reddere inhabiles personas, Ecclesia hac polytica potestate v. tendo mutavit materiam, aut solemnitates matrimonij, quatenus contractus est: contigit autem, ut concomitanter, aut de per accidens mutaretur materia matrimonij, quatenus Sacramentum est. Nequit tamen Ecclesia statuere, ut id, quod pro contractu matrimonij fuit materia, aut forma, non fuerit etiam pro eo, quatenus Sacramentum est.

DUBIUM XVI.

48 **P**etes 16. an mutatio materiæ, aut formæ invalidet Sacramentum? Respōdetur sub distinctione. Si enim variatio fuerit substantialis, ipsum invalidat; secus autem, si fuerit accidentalis. Et utriusque ratio est, quod cum variatione substantiali non stat forma, aut materia à Christo D. præfixa. Sed sine forma, aut materia à Christo Domino præfixa non sufficit Sacramentum

mentum: ergo illarum qualibet variata substantialiter, invalidatur, seu non fit Sacramentum. E contra autem ubi variatione solum accidentali fiat forma, aut materia Sacramenti à Christo D. prefixa: ergo non apparet, quare invalidetur, aut non fiat Sacramentum. In hac conclusione conveniunt Doctores.

49 Notant tamen, in presertim non tam esse attendendam mutationem physicam, quam moralem, seu vitalem. Unde contingere potest, quod aliqua materia quantum ad physicam entitatem sit eiusdem speciei physicae cum illa, in qua fit Sacramentum, & tamen ad id sit inepta, aut differat substantialiter, seu specificè moraliter, aut vitaliter: v.g. Eucharistia nequit confici in massa; & fortè massa non differt physicè specificè à pane; differt tamen specificè, seu essentialiter moraliter, hoc est, quantum ad usum manducandi. Idem patet in aqua rosacea, in qua non conficitur baptismus; (sive physicè specificè differat, sive non ab aqua naturali) quia non est aqua vitalis. ¶ Quare regula generalis est, tunc dici variationem substantialem, (quantum ad presens attinet) quando materia non manet apta ad usum, ad quem Christus Dominus illam materiam assumpsit in hoc, vel illo Sacramento, & quando forma non retinet eum sensum, quem Christus D. intendit. E contra autem contin-

git, quando materia manet apta ad usum à Christo Domino intentum, & quando forma retinet eundem sensum. Tunc, inquam, variatio est solum accidentalis. Hæc in generali sunt certa: casus verò speciales in specialibus Sacramentorum tractatibus deciduntur.

D V B I V M XVII.

50 **P** Etes 17. quale peccatum sit mutare materias, aut formas Sacramentorum? Respondeatur sub distinctione: est enim grave sacrilegium, quando mutatio reddit irritum, aut dubium Sacramentum. Quia tunc fit gravis iniuria, aut irreverentia Sacramento, seu (proprie loquendo) auctori Sacramenti. Sin autem mutatio sit aperte accidentalis, subdistinguedum est: est enim peccatum mortale, si sit valde notabilis; vt si quis in consecratione calicis omitteret totum illud, *novi, & æterni testamenti, &c.* (etiam si concedamus, non spectare ad formam) Si autem mutatio sit in re parva, est veniale, vt si quis sine contemptu, aut scandalo omitteret in consecratione *ly enim, Ira Coninch. 69. art. 8. dub. 2. secutus Valentiam, & Suárez.* ¶ Notat autem prædictus Coninch *ex Sit, & ex Victoria*, foeminas melius tacere, quando ex necessitate baptizant, proferendo formam vernacula lingua: quia sic non se exponunt periculo

riculo aliquid omittendi; vel saltem male pronuntiandi.

DYBIVM XVIII.

51 **P**etes decimo octavo an variatio accidentaliter verborum formæ cum intentione introducendi aliquem errorem invalidet Sacramentum? Respondetur sub distinctione. Invalidatur enim Sacramentum, quando animus, seu intentio introducendi errorem est incompatibilis, seu destruit intentionem, seu animū faciendi Sacramentum; secus autem, quando est compatibilis cū illa, aut eam non destruit. Quia in priori casu non remanet intentio faciendi Sacramentum; (quæ omninò est necessaria) secus autem in posteriori. Sic in concordiam fortè rediguntur duæ sententiæ, quæ oppositæ videntur. Prima docet, mutationem formæ, quamvis solùm sit accidentaliter, eo ipso ac fit animo introducendi errorem, aut eo ipso, ac fit ex errore, quo existimatur, eam mutationem esse necessariam ad valorem Sacramenti, illud annullare. Ita Ricardus in 4. d. 3. art. 2. quæst. 3. *Aliacensis quæst. 2. art. 1. & Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 13.* Altera sententiâ affirmat, nullam variationem verborum formæ, quamvis factam ex intentione introducendi errorem, etiam quo falso existimetur, illam variationem esse necessariam ad valorem Sacramenti, illud annullare, dū-

modo significatio verborum perseveret substantialitèr, & dicta intentio non sit contra eam significationem. Ita Durand in 4. d. 3. q. 2. *Palud. q. 1. Suarez disp. 20. sect. 5. Vazq. disp. 129. c. 7. Agid. quæst. 60. art. 8. dub. 1. & G. Hurtado disp. 1. diff. 15.*

52 Igitur fortè hæ sententiæ in concordiam rediguntur. possuntque citari pro nostra conclusione: primam enim intelligo de animo, seu intentione introducendi errorem, qui est incompatibilis, seu destruit priorem illam intentionem faciendi Sacramentum, seu quod facit Ecclesia, aut quod Christus Dominus fecit. Talem animum diceretur habere, qui, errando circa mysterium Trinitatis, existimaret, ibi esse plures, paucioresvè personas, quam tres, vel, ibi non esse filium, sed filiam; & hoc errore perseverante, volendo illum introducere, variaret formam accidentaliter (quoad sonum verborum, vel alio modo) dicendo v. g. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filie, & Spiritus Sancti.* Huius ergo ministri intentio posterior (scilicet introducendi hunc errorem) destruit priorem intentionem, aut est incompatibilis cum illa: quia prior intentio ministri erat (& debet esse) faciendi Sacramentum, aut quod facit Ecclesia, aut quod fecit Christus Dominus in nomine Trinitatis. Si autem hoc mysterium destruitur, (saltem ex intentione ministri) nequit minister

ster in eius nomine velle aliquid efficere. In quo sensu prior sententia est vera, & probat priorem partem nostræ conclusionis.

¶ Posteriorem autem sententiã intelligo de animo introducendi errorem, qui error, vel animus non destruat priorem intentionem ministri, nempe faciendi Sacramentum, aut quod facit Ecclesia, aut quod Christus Dominus fecit. (In quo sensu secunda sententia stat pro posteriori parte nostræ conclusionis.) Talis esset error ministri, qui existimaret, (sive ex malitia, sive ex ignorantia) esse necessarium, quod forma baptismi v. g. diversis idiomatibus proferretur; sic v. g. *Yo te bautizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Idem est de errore, quo quis existimaret, esse partem essentialẽ formæ huius Eucharistiæ (*Hoc est corpus meum*) additionem istam, quod pro vobis tradetur; aut hanc esse essentialẽ formam baptismi: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, atque Beatissimæ Virginis.*

53 Vnde patet, quomodo sit intelligenda quædam responsio Pontificis Zachariæ (qui ad annos 742. rexit Ecclesiam) quæ Theologis fuit occasio excitandi præfens dubium. Hic ergo Pontifex epist. 2. ad Bonifacium Episcopum interrogatus de valore cuiusdam baptismi facti sub his verbis; *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta, sic respõ-*

dit. Si ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæresim, sed pro sola ignorantia loquutionis infringendo linguam baptizans dixisset, non possumus consentire, vt denuò baptizetur. Vbi à contrario sensu videtur supponi, intentionem introducendi errorem irritare Sacramentum, quando aliàs verba continent sensum à Christo Domino intentum; sicut prædicta illa verba barbara continent. Igitur patet, meritò Pontificem sic respondisse; quia illa variatio solùm fuit accidentalis. Insuper meritò supponit Pontifex, talem baptismum fuisse invalidum, si adfuit animus introducendi errorem. Quod de errore, & animo illum introducendi, qui sit impossibilis cum priori intentione, & illam destruat, est intelligendum; vt numero præcedenti explicuimus.

DUBIUM XIX.

54 **P** Etes decimononò, an validè baptizaret Arianus? si ita processisset: ego firmiter statuo, non esse Trinitatem; volo tamen facere, quod facit Ecclesia Catholicorum eo modo, quo ipsa facit, & tunc proferret hæc verba: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Respondetur affirmativè. Quia posterior intentio destruit priorem, aut illam corrigit, vel saltèm prævalet adversus eã, sicut volitio proijciendi merces

in mare in naufragio corrigit, aut saltè in prævalet adversus priorem volitione conservandi merces.

D V B I V M XX.

55 **P**etes 20. an Græci verè consecrent, si, verbis cōsecrationis corporis addendo illa verba (*quod pro vobis tradetur*) existiment esse essentialia, intendantque medijs illis consecrare? Respondetur affirmativè. (cum Hurt. *disp. 1. diff. 15.*) Quia prævalet intentio faciendi Sacramentum: ista enim est absoluta; absolutè enim vult facere Sacramentum: altera autem intètio (nempe cōsecrandi cum omnibus illis verbis) in implicitè, aut interpretativè, seu in præparatione animi est conditionata: vult enim etiam cum illis (*quod pro vobis tradetur*) consecrare, nisi ob id obftet effectiōni Sacramenti: quam omnino absolutè vult.

De Sacramentis antiquæ legis.

D V B I V M XXI.

56 **P**etes 21. divisionem antiquæ legis. Respondetur, dividi in legem naturæ & in legem Moysaïcam. Vocant legem naturæ illam, in qua tantùm ductu rationis, & sine aliqua regula superaddita homines operantur. Legem autem scriptam vocant illam, quâ Deus ipse scrip-

sit, & populo suo Israel tradidit in monte Sina interventu Moysaï, a quo illa lex fuit populo intimata. (a quo intimatore prædicta lex dicitur Moysaïca)

57 Nota, durasse legem naturæ à conditione primi Parentis vsque ad tempus, in quo data fuit lex scripta, seu Moysaïca: illa autem duravit vsque ad promulgationem legis Evangelicæ. De intercapedine autem, seu de intervallo temporis, quo qualibet harum legum duraverit, est molestia satis inter Scripturarios immò & inter historicos altercatio. Aliqui putant, legem naturæ durasse plusquam 2500. annis: Moysaïcam verò per ferè 1500. Ab his autem supersedeo: quia non sunt præsentis instituti. Et ideo sufficit libasse, rem esse inter prædictos AA. valde controversam.

D V B I V M XXII.

58 **P**etes 22. an in lege antiqua fuerint aliqua propria Sacramenta? Respondetur affirmativè. Quia sicut est verum, Deum semper, & in quacumque lege velle salutè hominum, semper est verum, providisse de remedijs efficacibus ad salutem: qualia sunt Sacramenta, præcipuè contra originale, à quo parvuli decedentes ante usum rationis erant mundandi. Ita Scotus in 4. *dist. 1. q. 6. & 7. Scristæ, & alij.* Quæ autem, & quanta fuerint Sacramenta tam legis naturæ,

ræ, quàm Moysaica, non constat, nec est in loci disputare; sed pro certo statuere nobis Scotistis, quod in lege Moysis circumcisio fuit proprium Sacramentum ex opere operato conferens gratiam mundantem ab originali. Quod Sacramentum non constabat rebus, & verbis: quia non constat, in eo adhiberi aliqua verba, sed solum circumcidi carnem. Item certum est Scotistis, in lege naturæ fuisse institutum aliquod Sacramentum proprium, quod ex opere operato causabat gratiam mundantem ab originali: non autem constat, quale fuerit hoc Sacramentum: quamvis communitè existimemus, fuisse aliquam exteriorem protestationem fidei Christi D. venturi. Quod si ita sit, dicendum est, tale Sacramentum non constasse rebus, & verbis: non enim apparet, quid tunc foret adhibendum verbis protestativis fidei Christi Domini venturi.

CAPVT II.

De Sacramentorum convenientia: atque de illorum existentia pro aliquibus statibus.

IN capite præcedenti sæpè calculatum est, Eugenum III.

in Concilio Florentino assignasse materias, & formas Sacramentorum legis gratiæ. Præsertim recolantur dicta *cap. 1. n. 27.* Item ex Trident. *sess. 7. cap. 6. 7. & 8.* statuimus Sacramenta legis gratiæ continere gratiam sanctificantem; & illam semper, & omnibus non ponentibus obicem conferre ex opere operato. Recolantur dicta *cap. 1. n. 14.* Ex quibus satis constat existentia Sacramentorum in aliqua lege, seu quod absolute loquendo datur existentia Sacramentorum, aut quod in aliqua lege extiterit Sacramentum. Quare caput istud, non tam procedit de absoluta, quàm de coaveniente Sacramentorum existentia pro omni statu: nec non, & illorum existentia in aliquibus statibus determinatis, nempe in statu innocentia; in lege naturæ; & in lege scripta.

DUBIVM I.

IP Etes primò, an instituere Sacramenta fuerit convenientius? Responderetur affirmativè. Quia, cum homo sit corporeus, seu sensitivus, & simul spiritalis, congruum fuit, quod quærat gratiam invisibilem, seu spiritualem per signa materialia, & sensibilia. De quo legatur Scotus in 4. d. 1. q. 3. §. *Hic quatuor.*
¶ Hinc constat convenientia Sacramentorum in quacumque lege. Specialiter autem loquendo in lege gratiæ nequit dubitari, con-

congruentissimam fuisse Sacramentorum institutionem. Tùm, quia facta fuit à Christo D. vt definit Trid. *sess. 7 de can. 1. de Sacramentis in genere.* Tùm, quia continent, & conferunt gratiam ex opere operato, vt ibi definitur *can. 6. 7. & 8.*

2 Fuerunt tamen aliqui hæretici, qui absolutè negarunt Sacramenta; & obijciebant, indignum esse hominibus subijci rebus insensibilibus, quas Deus hominibus ipsis subiecit. Respond. concedendo de rebus insensibilibus nudè sumptis; & negando de ipsismet, quatenùs in eis reperimus gratiam ex institutione diuina. Quare in hac subiectione non fruimur creaturis, sed eis utimur, vt fruamur Deo. ¶ Alij autem hæretici recentiores damnant Sacramenta novæ legis dicentes, quòd præcipuè Eucharistia redolet idololatriam Cereris, & Bachi. Falluntur tamen: nos enim, nō inanibus Dijs, sed Omnipotenti Deo offerimus panem, & vinum in altari. ¶ Obijcies secundo, quòd, præsentì veritate, non est necessaria vmbra, vel figura: sed Sacramenta sunt quædam figura, & vmbra gratiæ Christi Domini: ergo in lege gratiæ (in qua Christus Dominus est præsens, estque iam facta grãtia per ipsum) non suat necessaria Sacramenta. Respondetur distinguendo maiorem: præsentì veritate clarè, & euidenter, omitto: obscurè, & ineuidenter, nego. Aut

aliter distinguo: præsentè iã veritate amissibilitèr, nego: inamissibilitèr, concedo. Possessa enim iam, & præsentè reper imaginem repræsentata, prudenter adhuc seruatur imago, si timeatur amissio rei repræsentatæ; inutilitèr autem, si rei possessio sit inamissibilis. Quare cùm gratia, & Christus Dominus nunc obscurè, & amissibilitèr à iustis possideatur, meritò indulgemus figura gratiæ, seu Sacramentis, quæ sub figura continent, & conferunt gratiam. Alitèr autem continget in patria, vbi clarè, & inamissibilitèr possidebitur Deus: & ideo tunc cessabunt Sacramenta omnia; nisi forte Eucharistia propter alias rationes perseveret: à quo supersedeo.

De Sacramentis legis naturæ.

D V B I V M II.

3 **P**etes secundo, an in lege naturæ fuerit aliquod proprium Sacramentum? Respondetur affirmative. Quia nullo tempore reliquit Deus suos cultores sine remedio ad salutē necessario: sed in lege naturæ erat necessarium remedium contra originale: ergo in lege naturæ fuit aliquod proprium Sacramentum saltè contra originale. Maior videtur omninò certa ex eo, quòd Deus semper vult omnes homines salvos fieri. Minor etiam est certa, & consequentiã legitima. ¶ Si autem negetur

consequentia, eo quòd tunc per actum interiorem contritionis, aut dilectionis Dei posset homo salvari. Contra hoc instat Scotus statim citandus, quòd, quamvis id posset, sufficere pro adultis, nò tamen pro parvulis, qui talem actum elicere non possunt. Ita Scotus in 4. distinct. 1. quest. 7. §. 8. & vers. Respondeo, quatenus affirmat, quòd in omni lege fuit institutum à Deo remedium contra originale. Tenent etiam D. Thom. Canus, & multi alij: immò convenientia Theologorum est, in lege naturæ (cap. 1. num. 56. & 57. explicuimus legem naturæ. & eius durationem libavimus) ante circumcisionem fuisse remedium, quo parvuli iustificabantur ab originali. Ita expresse tradiderunt August. lib. 5. contra Iulianum cap. 9. & alibi Greg. Bernard. Beda, & Hugo citati à RR. præsertim ab Hurt. disp. 2. diff. 4.

4 Dices: nullum potest esse remedium absque divina institutione. Sed de institutione Sacramenti in lege naturæ non constat ex Scriptura: ergo tunc non fuit aliquod Sacramentum. Respondetur distinguendo minorè: expresse, aut explicitè, concedo: implicitè, seu illativè, nego: quia eo ipso, quòd Deus vult, omnes homines salvos fieri, hocque expressit Scriptura; & aliàs est certum, habuisse peccatum originale, & indignasse remedio pro expiatione illius, infertur apertè, in

lege naturæ fuisse aliquod remedium originale.

5 Ex quibus infertur, prædictum remedium, seu Sacramentum datum fuisse omnibus tam viris, quàm foeminis legis naturæ; & non solum viris ex semine Abrahamæ, pro quibus tantum circumcisio, die octavo facièda, erat cõcessa. Non enim apparet consonam divinæ bonitati, & clementiæ, tantam parvulorum multitudinè decedentium, absque remedio reliquisse. ¶ Quid autem fuerit hoc Sacramentum, aut remedium, non constat. Cõmuniter dicitur, fuisse fidem parentum, aut cuiuscumque alterius offerentis parvulū Deo credendo esse ipsius iustificatorem, & aliquem mediatorem venturum.

D V B I V M III.

6 P Etes tertio, an in lege naturæ ad iustificationem parvulorū fuerit sufficiens oblatio interna facta ex fide iustificatōris, & mediatoris vèruri? Resp. negativè. Itaque præter prædictā fidem fuit necessariū aliquod signum externum expressivum dictæ oblationis internæ. (quòd signum fuit Sacramentum) Quia parvuli (pro quibus primariò erat institutum illud Sacramentum) non solum tunc iustificabantur, sed etiam medio illo Sacramento fiebant membra Ecclesiæ visibilis: (sicut modò per baptismū)

ergo remediū visibili, seu sensibili. Ita Scot. in 4. d. 1. q. 3. d. & vers. De tertio articulo, *Alensis*, *Gabriel*, *Maior*, *Paludanus*, *Adrian*. & *Armachanus*, quos citat & sequitur *Suar. disp. 4. sect. 2. Quibus Hurrt. disp. 2. diff. 4. addit Durand. Bellarminum*, & *Laiman*. ¶ Est tamen inter hos nostros AA. aliquale dissidium. Dicunt enim aliqui illorum, hoc signum non fuisse à Deo assignatum; sed relictum arbitrio offerentis parvulum. Alij autem existimant, fuisse quidem à Deo præscriptū, quamvis illud non assignant. ¶ Sed, quidquid sit de ista differētia, nostra conclusio videtur expressa à *D. Augustino lib. 5. contra Iulianū cap. 9* dicente: *Nec ideo tamen credendum est, & ante datam circumcissionem famulos Dei, quandoquidē ijs inerat mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius opitulatos fuisse parvulis suis: quāvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluerit.* Similia habet *lib. 2. de Nuptijs, & concupiscentiæ cap. 12.*

7 Sed *D. Bonavent. Ricardus*, *Sorus*, *Abulensis*, & *Varez*, quos citat, & sequitur *G. Hurrt. disp. 2. diffic. 4.* docent, tunc non fuisse necessarium tale signum externum expressivum interioris oblationis factæ ex fide Dei iustificatoris, & mediatoris venturi; etiam si regulariter tale signum fuerit ex devotione exhibitum. Pro qua sententiā etiam citat *D. Thom. in*

4. *distinct. 1. quæst. 2. art. 6. quæstione 2. & 3. p. quæst. 70. art. 4. ad 2.* Igitur hæc sententia contra nostram objicit aliquos PP. præsertim *Greg. lib. 4. Moral. cap. 3. Bernardum epist. 77. & Bedam lib. 1. in Lucam cap. 8. dicentes, solam fidem salvare parvulos, & ipsam solam fuisse ipsis sufficientem ad salutem: Respondetur, solum velle PP. non requiri ad salvandum parvulos propriam dispositionem, seu operantis. Itaque ly sola fides nō excludit aliquod signum sensibile protestativum, & declarativum fidei, aut oblationis internæ; sed solum excludit proprium motum, aut dispositionem. Sicut quando dicimus, solum baptismum sufficere pro remissione originalis, solum excludimus proprium motum dispositivum. ¶ Objicies secundo, quod ex Scriptura non constat ponendum esse tale signum. Respondetur distinguendo: expressè concedo: illativè, nego: vt *num. 4. dicebamus.**

De Sacramentis legis scriptæ.

DUBIUM III.

8 **P**Etes quarto, an in lege scripta fuerit aliquod proprium Sacramentum? Respond. affirmativè. Quia nullo tempore reliquit Deus suos cultores sine remedio ad salutem necessario: vt *n. 3. latius expendebamus.*

Ita

Ita Scotus *dist. 1. quæst. 3. §. 8. & vers. De tertio articulo, & quæst. 6. fere per totam, sed præsertim §. & vers. Ex istis, ubi affirmat, circumcissionem fuisse proprie Sacramentum: estque communis sententia.*

D V B I V M V.

9 **P** Etes quintò, quodnam fuerit hoc sacramentum legis scriptæ? Respondetur, fuisse circumcissionem, vi cuius remittebatur originale. Ita Scotus nuper citatus, & fatentur passim PP. Sufficiat Augustinus *lib. 2. de Nuptijs, & concupisc. cap. 11. & lib. 4. contra Donatistas cap. 24. dicens: Ex quo instituta est circumcisio in populo Dei, ad purgationem huius peccati veteris, valebat magnis, & parvis. Sicut baptismus valere coepit, ex quo institutus est.* ¶ Sed obijcit sibi Scotus *quæst. illa 6. §. Hic supponendum versic. Etsi obijciatur, quod circumcisio sit ex Patribus non ex lege: quia data est Abrahæ anno quatercentesimo, antequam Moyse daretur lex scripta: ergo non fuit Sacramentum legis scriptæ. Respōdet Scotus, solum sequi, non esse Sacramentum, seu remediū præcisè huiusmodi legis, sed etiam legis naturæ: quod remedium lex scripta non evacuavit, sed confirmavit.*

D V B I V M VI.

10 **P** Etes sextò, quodnam remedium, seu sacramen-

tum fuerit institutū in lege scripta contra originale mulierū. Respondetur, fuisse fidem offerentis parvulæ, medio aliquo signo sensibili expressivo fidei Dei iustificatoris, & mediatoris venturi, (quod remedium datum fuerat in lege naturæ tam pro viris, quàm pro feminis: vt dicebamus *n. 3.*) Quia sicut remansit pro originali virorum circumcisio: quæ fuerat iam pridem data in lege naturæ; (quamvis non in principio illius legis) sic perseveravit remedium, quod in lege naturæ fuerat datum contra originale mulierum.

D V B I V M VII.

11 **P** Etes septimò, (incidenter quidem) an ex suppositione, quod circumcisio aclebat peccatum originale, sequatur necessario, ponendam esse gratiam sanctificantem ad talem deletionem? Respondetur, huius decisionem spectare ad tractatum de Gratia: vbi Scotistæ dicimus, remissionem culpæ mortalis & gratia sanctificantis collationem non esse vnicam, sed duplicem mutationem. De quo præsertim videatur noster Felix *tract. de Gratia cap. 8. diff. 10.* Quia tamen Scotus in presenti hoc dubium non solum movet, sed etiam in eius decisione tatis immoratur, illud sic sub distinctione resolvo.

12 Dico primò: de potentia absoluta non est necessaria mponere gratiam sanctificantem ad

remissionem originalis, sed hoc fieri potest per meram condonationem extrinsecam. Quia sic potest quicumque homo remittere iniuriam sibi illatam, & defacto sic illam remittit: idem ergo potest Deus. Præterea originali peccato non solum opponitur gratia sanctificans, sed etiam reconditudo naturalis: ergo, si Deus constituat hominem in reconditudo naturali, & sine gratia, sine gratia auferet peccatum originale. Sed quod hoc possit fieri, patet: nam potest Deus hominem reparare, qualiter potuit ab initio creare: sed potuit ab initio creare in pura natura: ergo poterit illum reparare constituendo in pura natura. Ita Scotus in 4. dist. 1. q. 6. §. Ad argumenta, Vazq. in 1. 2. disp. 206. c. 2. num. 10. Lorca de Gratia disp. 37. & ex parte tenet Suarez lib. 7. cap. 23. à num. 3. quos citat, & sequitur Felix tract. de Gratia cap. 8. diff. 13. num. 3. estque communis sententia Scotistarum.

13 Sed oppositum defendit Montefinos 1. 2. disp. 33. quæst. 6. num. 162. referens Ricardum in 4. dist. 1. art. 6. quæst. 3. Et obiicit: privatio nequit auferri nisi per formam oppositam: sed peccatum originale consistit in privatione iustitiæ originalis, aut gratiæ sanctificantis: ergo solum potest auferri per iustitiam originalem, aut per gratiam sanctificantem. Respondetur negando minorem: originale enim consi-

stet in privatione reconditudo debita inesse actui Adæ, & ad nos transfusa: cui adiuncta est (non ex natura rei, sed ex pacto Dei) privatio iustitiæ originalis, & gratiæ sanctificantis. Non secus ac peccato mortali personali adiuncta est carentia gratiæ sanctificantis, Beatitudinis, &c. ¶ Dices, hoc esse contra Anselmum lib. 1. de Conceptu Virginali cap. 27. & contra Scotum in 2. dist. 32. §. & vers. Quoad primum; ubi adducit verba ipsius Anselmi sic sanctis: Per peccatum, quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipsis infantibus, nisi factam per inobedientiam Adæ iustitiæ debita nuditatem, per quam omnes sunt filij iræ. Sed iustitia debita est originalis: ergo nuditas est privatio talis iustitiæ; & consequenter existimant Anselmus, & Scotus, originale consistere in privatione iustitiæ originalis. Respond. negando minorem sub sumptam in sensu exclusivo; & concedendo in absoluto. Est enim verum, quod infanti debita erat iustitia originalis, tamquam quid consequens (non ex natura rei, sed ex voluntate Dei) ad peccatum originale: eo enim, quod talis iustitia erat debita, eius carentia dicitur privatio, & non negatio. Fallum tamen est, quod sola illa erat ei debita: cum enim originale impediverit, quod parvulo daretur iustitia originalis: & aliàs tale peccatum consistat in privatione reconditudo debita inesse actui Adæ, & ad

nos transfusa; etiam erat parvulo debita reſtitutio, ſeu iuſtitia actualis. Vnde nego conſequentiam; aut diſtinguo conſequens: Anſelmus, & Scotus exiſtimant, originale conſiſtere in privatione iuſtitia originalis, tamquam in aliquo conſequenti ipſum peccatum, (non ex natura rei, ſed ex voluntate divina ſic diſponente) concedo: tamquam in aliquo ſpectante ad ſuum cōſtitutivum, nego. ¶ Reſpondetur ſecundò, ſolum velle, in infante ſolum reperiri nuditatem iuſtitia, phyſicè loquendo, ſeu nuditatè phyſicam: eſt tamen aliquid aliud morale, nempe ipſummet peccatū Adæ in parvulum transfuſum, ibique moraliter perfeverans: quod eſt ipſummet originale. Legatur noſter Felix tract. de Peccatis cap. 10. diſt. 8. per totam præſertim n. 3.

14. Obijcies ſecundò, non poteſt peccatum deleri ab anima, niſi de immunda fiat munda. Sed hoc fieri non poteſt niſi per aliquā mutationem factam in anima, media aliqua forma abſoluta poſitiva: (quia ad relationem non datur per ſe motus ex 5. Phyſic.) ergo media gratia ſanctificante. Reſpondetur negando minorè. Ad remittendum enim peccatū neceſſarium quidem eſt, quod anima, cui remittitur, mutetur de culpa ad non culpam: (quam mutationem vocat negativam; quia habet pro termino ad quem non eſt culpa) non tamen eſt neceſ-

fariam, quòd mutetur de culpa ad aliquid poſitive oppoſitū culpæ, peccato, vel offenſæ. (quam mutationem vocant poſitivam; eo quòd terminus ad quem eſt quid poſitivum) Igitur, ſi Deus remitteret originale ſine inſuſione gratia ſanctificantis, vel alterius doni poſitivi, ſcilicet ſine reſtitutione iuſtitia originalis, ſed per meram condonationem offenſæ, anima diceretur munda negativè, de ipſaque verificaretur, quòd erat ſine immunditia; non tamen diceretur munda poſitivè: quia de illa non poſſet verificari, quòd haberet munditiam poſitivam.

15. Obijcies tertio, in peccato deformitas opponitur gratia, ſicut privatio habitui. Sed privatio ſolum poteſt tolli per poſitionem ſui habitus: ergo peccatum nequit tolli ſine collatione gratia. Maior eſt Auguſtini dicentis (teſte Scoto in 4. diſt. 1. q. 6. §. Hic ſupponendum verſ. Secunda ratio) quòd culpa, & gratia opponuntur, ſicut tenebra, & lux in aère. Reſpondetur negando maiorem: peccatum enim non eſt privatio gratia, nec habet aliquam phyſicam oppoſitionem cum illa: vt Scotiſtae dicimus cum Scoto in 4. d. 14. q. 1. §. Hic ſunt à verſe. De primo, & alibi. Auguſtinus autem ſolum intendit, quòd de facto, & ex ordinatione divina ſemper ad poſitionem peccati mortalis in anima ſequitur excluſio gratia ſanctificantis, & e contra: ſicut ad poſitionem lucis in aère

sequitur destructio tenebræ; & è contra, ad positionem tenebræ destructio lucis: non tamen vult, quòd sicut oppositio reperta inter tenebram, & lucem est privativa, & physica: ita sit etiam oppositio reperta inter peccatum mortale, & gratiam sanctificantem. Est enim per se notum, habitum solùm privativè opponi cum carentia sui ipsius: & consequenter, quòd gratia sanctificans solùm opponitur privativè cum carentia gratiæ. ¶ Dices, quòd peccatum mortale habituale est carentia habitus gratiæ sanctificantis. ¶ Sed contra, quòd, si Deus creasset hominem in puris naturæ, non infundendo illi gratiam sanctificantem; & aliàs homo ille non peccaret; haberet quidem carentiam gratiæ sine peccato mortali habituali: ergo istud distinctum est à carètia gratiæ sanctificantis.

16 Obijcies quartò, culpa nò potest deleri, nisi tollatur de ordinatio: sed ista tolli non potest nisi per gratiam: ergo neque culpa. Probatur maior primò, quia culpa habitualis fortè nihil aliud est, quàm ipsummet peccatum, seu deordinatio actualis moraliter perseverans: vt dixi *in tract. de Peccato Originali*, (typis non mandato) *disput. 2. à num. 44.* vbi defendi hanc sententiã tanquam probabilem etiam in principijs Scoti. Secundò, quia dato, quòd culpa mortalis habitualis sit quid distinctum à deordi-

natione, dùm ista non tollitur, potest propter illam infligi pœna: ergo quia non erat dimissa culpa. Respondetur ex Scoto *ibi §. Contra istam conclusionem vers. Ad tertium* negando minorem. Et ratio mihi est, quòd, cùm peccatum habituale nò sit aliquid physicè afficiens animam peccatricem, sed quid morale; (vt tanquam certum inter nos Scotistas suppono; quamvis postea dissideamus in explicando, an sit ipsemet actus præteritus moraliter perseverans? An deputatio passiva? An reatus, vel dignitas ad talem deputationem? Quas omnes sententias probabiliter defendi etiam secundùm Scotum *in tract. de Peccato originali disp. 2. à n. 22.*) poterit tolli per aliam moralitatem oppositam, nempe per hoc, quòd anima ista terminet actum, quo Deus remittat ei culpam. Sicut à debitore tollitur debitum, seu obligatio solvendi per hoc tantum, quòd terminet actum, quo creditor remittit illi debitum. Vnde patet, ad solvendum hoc argumentum abstinendum nobis esse ab examine veritatis maioris propositionis; nec nota & illorum, quæ in eius probationem sumuntur.

17 Obijcies quintò, si culpa dimittitur, divina offensa remittitur: ergo peccator Deo reconciliatur: ac per consequens Deo fit acceptus: sed hoc fieri nequit sine infusione gratiæ: ergo sine ista peccatum originale remitti,

non potest. Respondetur distinguendo consequens entymematis. Est enim verum, quod, si culpa auferretur sine infusione gratiæ sanctificantis, peccator reconciliaretur Deo negativè; (maneret enim sine culpa, & offensa; & consequenter non inimicus) non tamen positivè: quia non acceptabatur, positivè ad amicitiam Dei per infusionem gratiæ, nec per extrinsecam acceptationem: (vt suppono) & consequenter non maneret positivè amicus. Adde, quod neque positivè amicus, neque positivè inimicus: inter amicum enim positivè, & positivè inimicam datur medium, nempe subiectum abstrahens ab utroque. Sicut inter album, & nigrum datur medium, nempe subiectum sine albedine, & nigredine. Hac etiam ratione, si Deus creasset hominem, & non infudisset illi gratiam sanctificantem; & alias homo non peccasset mortaliter, non esset positivè amicus, aut inimicus.

18 Nota, his omnibus objectionibus aliter respondere Scotum *ibi §. Ad argumenta*. Tamen consulto abstinui ab illius responsionibus, non quia non continent veram doctrinam, sed quia non respondet ex suppositione, quod remittatur peccatum per meram condonationem.

19 Dico secundo: de potentia ordinata necessario ponenda est gratia sanctificans. Quia de ista lege nulli remittitur culpa

mortalis, quin efficiatur filius regni. Secundo, quia circumcisio fuit verum, & proprium Sacramentum: huius autem signatum debet esse gratia sanctificans in sententia Scoti, ex dictis *cap. 1.*

20 Sed contra hanc conclusionem obijcies multas PP. auctoritates affirmantium, anti qua Sacramenta non conferre gratiam. Immo Eugenius III. in Concilio Florentino dicit, in hoc differre Sacramenta antiqua à novis, quod illa non continebant gratiam, quam signabant; Sacramenta autem novæ legis continent gratiam, quam conferunt. Respondetur, cum Scoto *ibi §. Ex istis* vel loqui de Sacramentis veteris legis improprie dictis, scilicet de cœremoniis, vel, si loquantur de circumcissione, quæ fuit proprie Sacramentum, solum velle, conferre parvam gratiam comparative ad gratiam, quam conferunt nostra Sacramenta. Aut solum intendunt, non conferre gratiam, quæ sit dispositio immediata ad gloriam; quia non aperiebat ianuam cœlorum; eoquod decreverat Deus, nemini illam aperire, quoadvique solvebatur pretium redemptionis: vt latius diximus *c. 1.*

21 Addit Scotus *ibi vers. Vel tertio modo* aliam solutionem dicens, ideo dici circumcissionem non contulisse gratiam, quia ex institutione sua forte habuit de-

terminatum gradum, (primum v.g.) ultra quem conferre non poterat: quem gradum si repe-
 riebatur in subiecto recipiente circum-
 cisionem, nihil illi confere-
 bat. Sacramenta autem novæ le-
 gis talem determinationem non
 habent; sed semper, & omnibus
 non potentibus obicem confe-
 runt gratiam, quam continent.
 (vt ex Trident. notabamus c. 1.
 n. 14.) Et ideo nostra sacramenta
 dicuntur absolute conferre gra-
 tiam; secus autem circumcisio.
 ¶ Dices: ergo circumcisio non
 erat Sacramentum: quia non e-
 rat certum signum: non enim
 habebat semper collationem gra-
 tiæ ex opere operato. Respondet
 Scotus ibi negando: quia ad pro-
 prium Sacramentum sufficit, quod
 quantum est ex se, semper, & om-
 ni subiecto capaci conferat gra-
 tiã. Tunc autem subiectum ha-
 bens illum gradum gratiæ esset
 incapax effectus circumcissionis:
 sicut nunc est, qui ponit obicem;
 & tamen recipit Sacramentum in-
 forme: vt saltẽ de baptismo, con-
 firmatione, ordine, & matrimo-
 nio nequit dabitari. Et sicut si Vir-
 go Gloriosissima pervenisset iam
 ad illam plenissimam gratiã, quã
 illi Deus dare disposuerat, si reci-
 peret baptismum, quamvis non
 reciperet gratiam, baptismus in
 ea non esset signum falsum. Lega-
 tur Scotus *ibi vers. Et si obijciatur.*
 ¶ Sed contra: quod super illud ad
 Rom. 4. *signaculum accepit circum-*
cisionis dicit quædam Glossa: *Pec-*

cata ibi solum dimittebantur; sed
gratia ad bene operandum adiuvrix
non prestabatur. Respondetur præ-
cipue cum Fabro disp. 3. n. 39. de
Glossa illa non esse curandum; si-
cut neque de opinione Magistri,
qui asseruit, circumcissionem de-
levisse peccatum originale sine in-
fusione gratiæ. Quod loquendo
de facto est erroneum. (inquit præ-
citatus Fabro)

22. Obijcies secundo, habenti
 gratiam sanctificantem patet ia-
 nuæ regni coelorum (& merito: sit
 enim per illam filius, & hæres reg-
 ni) sed recipienti circumcissionem
 non aperiatur: (nulli enim
 quantumvis iusto fuit aperta vi-
 que ad mortem Christi Domi-
 ni) ergo circumcisio de facto
 non conferebat gratiam sancti-
 ficantem. Respondetur ex Sco-
 to *ibi §. Ex istis vers. Ad tertium*
distingueno maiorem: quando
pretium redemptionis est iam so-
lutum concedo: quando non erat
solutum, nego. Quamvis enim gra-
tia sanctificans det ius ad gloriam,
& faciat hæredem illius, disposuit
tamen Deus, nulli conferre posse
sionem gloriæ, quoadvisque præ-
tium redemptionis per mortem
Christi Domini esset solutum; im-
mo, & quoadvisque ipsemet
Redemptor sua ascensione ia-
nuam aperiret; primovè omnium
hominum illuc introiret. Quare
negatur consequentia, seu quod
ex non apertione ianuæ coelo-
rum inferatur, circumcissionem
non contulisse gratiam.

23 Obijciestertiò, Sacramẽtum solum causat, quod significat: sed circumcisio tantum significat ablationẽ, & non aliquid positivum: ibi enim tantum fiebat ablatio partis a toto: ergo nõ causabat gratiam, quæ est quid positivum. Respondetur ex Scoto: *ibi vers. Ad ultimum* distinguendo maiorem: quod significat primariò tantum, nego: quod significat primariò, & etiam secundariò, aut concomitanter, concedo. ¶ Pro quo nota, quod quamvis singula Sacramenta legis gratiæ habeant speciales effectus, (v.g. proprius effectus Eucharistiæ est sustentare animam; confirmationis illam roborare; baptismi eam mundare; &c.) tamen illos tribuunt media gratia sanctificante, quæ in receptione cuiuslibet Sacramenti confertur. Vnde fit, quod Sacramentum nõ solum causat effectum, quẽ proprie signat; sed etiam gratiam sanctificantẽ, & omnes alios effectus, quos causat ipsamet gratia: vt sunt dare ius ad gloriam; facere hominem dignum dilectione Dei, &c. Ad rem ergo: proprius effectus gratiæ collatæ in circumcissione (idem est de baptismo) est ablatio animæ a peccato; tamen concomitanter habet alios effectus, (nempe conferre ius ad vitam æternam, reddere hominem amicum, &c.) quamvis hos effectus non significet primariò, aut expresse circumcisio. Quod aperta instantia baptismi probat Scotus

dicens: *Baptismus quantum ad actum externum non signat nisi quamdam delezionem immunditiæ corporalis; & tamen nullus negat, aliquid esse eius effectum positivum.* Igitur et circumcisio, et si non primariò, aut proprie, concomitanter tamen, præsuppositivè, aut secundariò signaret gratiam sanctificantem, illam conferbat. Quare iam formalitè distinguo maiorem illam: (*Sacramentum solum causat, quod significat*) quod significat proprie, seu primariò, nego: (quia etiam causat, quod significat concomitanter, aut secundariò) quod significat tam proprie, & primariò, quam concomitanter, aut secundariò, concedo. Eodem modo distinguo minorem illam: (*circumcisio tantum significat ablationem, & non aliquid positivum*) proprie, seu primariò, concedo: proprie, aut primariò simul & concomitanter, aut secundariò, nego. Et ideo nego consequentiam.

De Sacramentis pro statu innocentie.

STatum innocentie vocant illum, quem habuerunt primi Parentes, quandiu mortaliter non peccarunt: & consequenter dum conservarunt iustitiam originalem, rectitudinem, aut innocentiam, quam in sua conditione ceperunt.

DUBIUM VIII.

24 **P**etes octavò, an in statu innocentiae de facto fuerit aliquod Sacramentum? Resp. negativè. Quia tempus, quò duravit ille status, fuit brevissimū: nō ergo videtur congruum, Deū, qui præsebat instantem lapsum hominum, & amissionem illius status, instituire Sacramentum aliquod pro tam brevissimo tempore. Ita Scotus in 4. d. 1. q. 3. §. De tertio, vers. Pro statu, & cōmuniter Authores.

25 Dices, primos Parentes potuisse peccare venialiter ante peccatum mortale: ergo congruum fuit, tunc institui aliquod Sacramentum contra venialia, aut per modum medicinæ contra morbos leves. Antecedēs docet Scotus in 2. dist. 21. q. 1. contra D. Th. Bonav. Alensem, & communē sententiam Thomistarum. Respondetur negando consequentiam: videtur enim minūs cōgruum, pro tam brevissimo tempore institui aliquod Sacramentum.

26 Dices secundò, quòd matrimonium in illo statu fuit Sacramentum. Respondetur negādo: matrimonium enim est vnū ex septem Sacramentis legis gratiæ: Tridentinum autem ses. 7. can. 1. de Sacramentis in genere definit, omnia Sacramēta legis gratiæ fuisse à Christo Domino instituta. ¶ Sed contra primò: Apostolus enim ad Ephes. 5. n. 32. lo-

quens de coniugio Adæ, & Evæ dixit: *Sacramētum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Respondetur cū Suar. diff. 3. sect. 3. ly *Sacramentum* ibi sumi in generali significatione, quā cōplectitur quodcumque mysteriū, figuram, vel signum abstrahendo ab hoc, quod conferat, vel non conferat gratiam sanctificantem ex opere operato. Igitur matrimonium dicitur ibi Sacramentum, quatenūs erat umbra, seu mysterium significans occultissimam, & arctissimam coniunctionem Christi Domini cum Ecclesia futuris temporibus extitura. n.

27 Contra secundò, quòd Scotus videtur dubius de hac re: etenim in 4. d. 1. q. 3. §. De tertio articulo, vers. Ex hoc sic loquitur: *an verò matrimonium (quod certū est fuisse in statu innocentiae) fuerit Sacramentum?* de hoc inferius. Respondetur Scotum d. 26. (vbi citant Marginitæ) §. *Ad solutionem* vers. *Sed quia retolatorie dixisse,* quòd Sacramentum matrimonij institutum fuit à Christo, sicut vniversaliter dictum est supra de Sacramentis Ecclesiasticis. ¶ Instabis, quòd Scotus ibi relinquit locum ad defendēdum, matrimonium etiam in statu innocentiae fuisse Sacramētum. Sic enim loquitur: *Idèò dici potest, quòd contractui matrimoniali annexit Deus Sacramentum propriè dictum, saltem pro lege Evangelica: alioquin non esset Sacramentum nova legis.*

Et tunc oportet dicere, quod institutum fuit à Christo, &c. Expèdo ly saltem pro lege Evangelica; & ly tunc: præbent enim ansulam dicendi, Scotū statuisse matrimonium esse quidem Sacramentum proprium legis gratiæ; dubitasse autem, an fuerit proprium Sacramentum alterius legis, aut status: & consequenter secundum Scotum, aut saltem quin illi opponamur, posse defendi, matrimoniū fuisse proprium Sacramentū status innocentiae. Respondetur, ita mihi esse persuasum. Tamen cū nulla efficax ratio, aut autoritas cogat affirmare, pro illo statu fuisse aliquod proprium Sacramentum: & alias non fuisse defacto tunc aliquod Sacramentum, sit convenientia Theologorum; (teste G. Hurt, disp. 2. diff. 5.) abque dubio nobis dicendum est, matrimonium in statu innocentiae non fuisse proprium Sacramentum.

D V B I V M IX.

28 **P** Etes nonò, an, si status innocentiae perdurasset, fuissent Sacramenta? Respondetur affirmativè. Quia, Adamo non peccante, Christus Dominus erat venturus: ergo sine fundamento privaretur excellentia, & dignitate institutoris Sacramentorum. Consequentia est legitima, antecedens autem est certum nobis Scotistis; & nos latè præbavimus in tract. de Incarnat. cap. 6. diff. 3. a

n. 5. Secundò probatur abstrahendo ab hoc, quod Christus veniret, vel non veniret, Adamo non peccante; videtur enim incongruum, quod perfectissimus ille status perseverans pro longo tempore privaretur tanto bono, quantum est usus Sacramentorum. Terriò, quia semper est congruū, hominem sensibilem manuduci ad invisibilia Dei per aliquod signum sensibile. Hanc nostrā conclusionem esse conformem principijs Scoti, constat ex prima probatione. Illam autem defendunt aliqui RR. quos suppressio nomine citat Vazq. disp. 130. cap. 1. n. 1. Qui RR. citant pro sua sententia (teste eodem Vazq. à n. 13.) nostros Scotum d. 1. q. 3. & Alèsem 3. p. q. 1. memb. 2. art. 1. citant que Durandum in 4. d. 1. q. 2. num. 9. Præcitatibus autem Vazquez non solum dubitat de mente horum Authorum, immò num. 12. dicit, se nullū legisse Scholasticum, qui dicat, tunc futura esse Sacramenta. Et num. 14. citatis verbis Scoti ibi §. De tertio articulo, conotur ostendere, Scotam expressè docere oppositum. Tamen quantum ad hoc ultimū fallitur Vazquez: quia Scotus ibi solum docet, quod pro statu innocentiae non fuit congruum institui Sacramentum mortuorum.

29 Opponuntur autem nostræ conclusioni D. Thom. Ricardus, Gab. Pal. Sorus, & alij, quos citat, & sequitur Vazq. disp. 130. cap. 2. à num. 16. & obijciunt, quod Sa-
cri.

cramenta habent efficaciam, aut conferunt gratiam per passionem Christi D. sed tunc non foret passio: ergo neque Sacramenta. Maiorem docet passim PP. & Scholastici. Præ cæteris legatur Scotus in 4. d. 2. q. 1. Responderetur, ex hoc solùm probari, tunc non fore Sacramenta vi decretorum, quæ de facto fuerunt; fuissent tamen vi aliorum decretorũ, quibus Deus decerneret Sacramenta; aut dependenter à meritis Christi Domini abstrahentibus à carne passibili; (si veniret, Adam non peccante; vt nos Scotistæ autumamus) aut solùm dependenter à tua divina voluntate. (si Christus D. non fuisset venturus, non existente peccato; vt defendunt Thomistæ) ¶ Dices, hanc solutionem esse meram divinationem: quia vi, & ordine aliorum decretorum faceret Deus hoc, aut illud iuxta beneplacitum suæ voluntatis. Respondetur, quòd si hæc obiectio aliquid valeret, convinceret sane, multa à Theologis dici per puram divinationem, videlicet quoties disputatur de re exigente alium ordinem decretorum: v. g. si Deus remitteret peccatum mortale sine infusione gratiæ: si Verbum dimitteret humanitatem assumptam, &c. Igitur quoties vrgens invenitur ratio ad affirmandum, vel negandum aliquid in hypothesi exigente variationem decretorum, non dicitur quis divinare. Sicuti neque dicitur divinare Philosophus afir-

mans, quòd si daretur vacuum per illud corpora moverentur: quòd si Sol fuisset productus ab æterno, ex tunc lucem misisset, &c.

30 Obijcies secundò, Sacramenta sunt medicina cõtra morbos animæ: sed tunc non esset morbus: ergo neque Sacramenta. Respondetur, maiore esse veram de facto; non de possibili, aut de necessitate Sacramenti: cuius essentia salvatur penes hoc, quòd sit signum practicum efficaciter significans gratiam ex institutione divina. Quòd autem hæc gratia sit, vel non sit medicinalis, est de per accidens, & ex vi præsentis institutionis. Quare responderetur in forma distinguendo maiorem: Sacramenta sunt medicina; de per accidens, concedo: essentialiter, nego: & concessa minori, vel potius omissa, negatur consequentia. ¶ Consultò autem omitto minorem: fortè enim tunc possent esse venialia, quæ sunt morbi leves; contra quos instituerentur Sacramenta. Immo fortè tunc possent esse mortalia distincta à peccato cõestionis pomi vetiti: solùm enim pactum de cõservatione iustitiæ originalis, aut de illius amissione fuit initum sub conditione comedendi, vel nõ comedendi de ligno vitæ. His annunt, quæ docet *uar. disp.*

3. sect. 2 §. Ad
primum.

DVBIVM X.

31 **P**etes decimò, (incidenter) vtrum perseverante statu innocentiae, foret aliquis cultus erga Deum? Respondetur affirmativè. Quia in quocumque statu debet homo profiteri, se Deo esse subiectum, ipsumque tamquam supremum Dominum laudare. Quare in illo statu foret saltè cultus orationis, & laudis.

DVBIVM XI.

32 **P**etes vndecimò, (etiam incidenter) an in statu innocentiae perseverante futurum esset aliquod sacrificium? Respondetur affirmativè. Quia, cum in quocumque statu homo accipiat à Deo non solum spiritum, & corpus, sed etiam res externas, oportet, ut ipsum colat non solum anima, & corpore; (scilicet Deum laudando, & orando) sed etiam rebus externis; quarum oblatione, & consumptu profiteatur, ipsum esse supremum Dominum, & authorem omnium rerum; (in quo ratio sacrificij salvatur) iuxta illud Paralipomenon 24. *Tua sunt omnia, & de his, quae de manu tua accepimus, reddimus tibi.* Quia tamen huius duplicis dubij decisio non est huius tractatus; in ea amplius non immoror. Legantur *Suar. disp. 1. sect. 1. & disp. 3. sect. 2. Vazq. disp. 130. c. 1. & Coninhe q. 61. art. 2. à n. 7.*

DVBIVM XII.

33 **P**etes duodecimò, quanam forent Sacramenta, si status innocentiae perdurasset? Respondetur huius decisionem pendere ex diversis modis, quibus status innocentiae posset perdurare. Primò enim potest considerari, aut perdurare taliter, ut à tota cõmunitate excludat omne peccatum tam mortale, quam veniale. Secundò ita ut solum excludat peccatum mortale à tota cõmunitate, non autem peccata venialia. Tertiò, ita ut perseveret innocentiae status in aliquibus, & in alijs non, sed ipsam innocentiam, aut iustitiam originale amiserint. Et quia sub his diversis cõsiderationibus status innocentiae, diversimodè est philosophandum de Sacramentorum institutione in statu innocentiae, ne confuse procedam, singillatim de vnoquoque illorum loquemur.

De statu innocentiae primo modo considerato.

34 **S**tatus innocentiae isto modo excludit à tota cõmunitate omne peccatum non solum mortale, sed etiam veniale. In qua suppositione dico primò, quod tunc esset Sacramentum Eucharistiae. Quia tunc veniret Christus D. ergò sine fundamento privaretur dignitate, & excellentia institutoris Eucharistiae.

itia. Antecedēs suppono ex n. 28. Ita *Suar. disp. 3. sect. 3. probabiliter philosophatur; cui subscribit Ægidius q. 61. art. 2. num. 7.* ¶ Nota, quòd tunc Eucharistia non esset memoriale passionis: quia Christus D. tunc nō erat passurus crucem, & mortem. ¶ Nota etiā, tunc futuros esse ministros huius Sacramenti: & consequentē futurum esse Sacramentum ordinis: congruit enim, ministros elevari ad hoc officium per Sacramentum ordinis. Ita probabiliter præcitat Ægidius.

34 Dico secundo, tunc foret Sacramentum matrimonij. Quia id exigit perfectio illi⁹ stat⁹. ¶ Sed *Suar. n. 33.* citatus in oppositum inclinans expendit, quod finis, & effectus matrimonij Sacramenti est sedare inordinatam libidinē, & concupiscentiam; atque sublevare difficultatē, quæ est in sustinēdo onera matrimonij: sed virū que hoc deficeret in eo statū: ergo tunc non esset hoc Sacramentum. Resp. distinguendo maiorē: est enim vera solum de facto, & de per accidens: falsa autē essentialitē, & de per se: sic enim matrimonium est Sacramentum efficacitē significans gratiam collatam ad servandum inseparabilē coniunctionem contrahentium; iuxta illud *Genes. 2. Erunt duo in carne una: & Matth. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Ex qua individua coniunctione oriantur bonum prolis; bonum familie; & bonum civiū. Vocant

bonum prolis, quòd filij religiosè educantur ad servitium Dei. Bonum familie, quòd principales personæ familie mutuo amore prosequantur. Et demum bonum civiū, quòd parentes, seu propinqui utriusque coniugis se mutuo diligant. Legatur Scotus in 4. d. 26. §. *Ad solutionem a vers. sequitur secunda.*

35 Dico tertio, tunc foret Sacramentum confirmationis, non quidē ad cōfortandum hominē, vt constiteatur nomen Christi D. corā tyrānno: tunc enim nulla foret persecutio: sed ad confortandum hominem, vt perseveraret in innocentia accepta, & ne illam amitteret; sicut illam amiserunt primi Parentes.

36 Dico quarto tunc non foret Sacramēta baptismi, & poenitentia. Quia ista sunt Sacramēta mortuorum: in illo autem statu nō erat futura aliqua mors spiritualis: vt supponimus.

37 Dico quinto, tunc non foret Sacramentum extremae unctionis. Quia tunc homo non esset moriturus; *Sed quilibet illius status fuisset translatus in paradysum, ante quā fuisset alteratus alteratione improportionata animæ, sive formæ:* inquit Scotus in 2. dist. 19. §. *Concedo vers. Dico tamen:* ergo neque esset Sacramentum institutum pro iuvamine morituri.

*De statu innocentie secundo modo
considerato.*

38 **S**tatus innocentie isto modo excludit mortalia tantum, non autem venialia. Et tunc eodem modo philosophandum est de statu innocentie quantum ad institutionem Sacramentorum, ac à n. 34. philosophari sumus de statu innocentie considerato sine aliquo peccato tam mortali, quam veniali. Quia cum status innocentie utroque isto modo excludat mortale, non apparet ratio, propter quam de Sacramentorum institutione diversimode sit philosophandum. Et ideo tunc concedenda sunt omnia Sacramenta vivorum, præter extremam unctionem; non autem Sacramenta mortuorum, nempe baptismus, & poenitentia. ¶ Dices: tunc fuissent venialia; ut suppono: sed cum veniali tantum potest administrari poenitentia; (ut nulli est dubium) necnon & baptismus in casu, quo adultus iam per contritionem, fuisset iustificatus; & haberet aliquod veniale: ergo tunc fuissent hæc duo Sacramenta. Resp. distinguendo minorem: solum enim est vera de per accidens, falsa est autem de per se, & ex vi institutionis baptismi, & poenitentiae. Itaque hæc duo Sacramenta primario, & per se, seu ex vi suæ institutionis pugnant cum peccato mortali; seu sunt instituta ad delendum mortale: (& ideo

dicuntur Sacramenta mortuorum) de per accidens tantum tollunt etiam venialia, seu possunt administrari illi, qui solum habent venialia. Videtur autem minus congruum, quod instituerentur in statu, in quo repugnaret mors animæ, quavis alias fuisset veniale, quod de facto solum per accidens sufficit ad eius administrationem. Adde, forte posse dici, quod de facto sufficiunt venialia administrationi horum Sacramentorum; quia supponunt fuisse in recipiente mortem animæ, scilicet peccatum mortale saltem originale: quo deficiente forte esset homo habens tantum venialia incapax receptionis illorum.

*De statu innocentie tertio modo
considerato.*

39 **S**tatus innocentie isto modo perleverat in aliquibus, & in aliquibus non. Itaque quaerimus, quid dicendum esset in casu, quo aliqui homines conservassent innocentiam, aut iustitiam originalem; aliqui autem illam amississent? Et tunc dicendum est, futura esse omnia, & singula Sacramenta, quæ de facto sunt. Quia tunc non minus quam nunc Deus amaret peccatores: ergo pro illis institueret Sacramenta, quæ de facto pro nobis instituit. Quare tunc sumeret carnem; & moreretur pro illis hominibus. Immo ad hoc, utramque hoc etiam tenere veram

rum in casu, quo vnus tantum ex tota hominum communitate mortaliter peccaret. Et ratio mihi est, quod multi dicunt, motivum, seu occasionem decernendi adventum Christi D. in carne passibili (id est, subituri passionē, & mortem) solum fuisse peccatum Adami, antequam prævideretur transfusum in posteros: (videantur, quæ diximus in tractatu de Incarnat. cap. 6. diff. 3. nrm. 17.) ergo secundum istos motivum patiendi fuit peccatum vnus hominis tantum. Quod autem idem futurum esset pro quocunque peccatore, mihi persuadet, & commendat immensa Dei erga homines charitas. Præterea multa extant revelationes, quibus Christus Dominus dixit, se iterum libenter passurum vniversa suæ passionis tormenta pro vno, aut altero hominum tantum. Præsertim legatur Cartusianus in *prologo ad passionem* 4. p. cap. 48. vbi narrat revelationem illam factam Carpo, qui petebat à Deo acrem vindictam contra seductorem cuiusdam fidelis; necnon & contra ipsum seductum. Cui fertur apparuisse Christum Dominum & dixisse, se iterum subire suæ passionis tormenta pro peccatoribus esse paratum. Vbi expendo, Carpum contra duos tantum petere vindictam: & consequenter Christum Dominum pro illis duobus tantum respondisse esse paratum subire mortem. Immo, & pro vno tantum idem respon-

surum, dictæ rationes mihi persuadent.

D V B I V M. XIII.

40 **P**etes decimotertio, an innocentes illius status possent vti Sacramentis mortuorum, scilicet baptismo, & poenitentia? Responderetur sub duplici distinctione. Aut enim loquimur de omnino innocentibus, seu de illis, qui nullum mortale, aut veniale habebant, aut habuerunt aliquando. Aut loquimur de his, qui sunt innocentes, eoquod non habent neque habuerunt aliquando mortale; habebant tamen veniale. Item aut loquimur de baptismo; aut etiam de poenitentia.

41 Dico primo: innocens habens veniale posset vti Sacramentis poenitentia. Quia sicut de facto recipit Sacramentum poenitentia, qui tantum habet veniale: ita tunc. Et à simili idem dicendum est de baptismo, nempe de facto posse administrari adulto habenti tantum peccatum veniale, eoquod elicuit actum contritionis, aut dilectionis Dei super omnia, quæ est vltima dispositio ad gratiam, perquam deletum est originale. Quia sicut nunc potest administrari baptisus illi, qui habet veniale tantum; ita tunc.

¶ Verum est, quod fortè nunc homo est capax Sacramentorum mortuorum, etiam si solum habet veniale: quia supponitur fuisse mortuum; quæ mors si non præfuisset, fortè esset incapax: vt

notabamus *num. 38. in fine.* Quia tamen hoc non est certum, neque apud AA. vidi; ideò mihi statuo, quòd, quamvis non forent instituenda Sacramenta mortuorum, si nullum mortale fuisset futurum: tamen si supponantur hæc Sacramenta iam fuisse instituta pro habente mortale, (qui est casus præsentis difficultatis) potuisset vti eis ille, qui haberet venialia tantùm.

42 Dico secundò, omninò innocens (id est, qui nec mortale, nec veniale haberet, nec habuisset aliquando) non posset vti Sacramento Pœnitentiæ. Quia iudicium pœnitentiale requirit necessariò crimen, à quo absolvatur pœnitens, qui est reus, & simul accusator sui ipsius. Accusator autem debet accusare de vero crimine: alioqui committet peccatum mendacij; quod in re gravissimum (qualis est ponere pro materia Pœnitentiæ Sacramenti id, quod scit non esse materiam: & consequentè irritare Sacramentum) est peccatum mortale. Et ideò Scotus *in 4. distinct. 17. in fine* dixit: *Ad aliud dico, quod simpliciter innocens à mortali, & veniali teneretur simpliciter non confiteri. Vnde si Beata Virgo fuisset confessa Petro post ascensionem, peccasset confitendo.*

34 Dico tertio: omninò innocens illius status potuisset vti Sacramento baptismi. Sicut Beatissima Virgo accepit Sacramen-

tum, quod in lege Moyfis extabat pro delendo originale mulierum. (quale fuerit hoc Sacramentum diximus *num. 10.*) Et sicut Christus Dominus recepit circumcissionem; quæ tunc erat Sacramentum institutum contra originale peccatum. Adde, Beatissimam Virginem de facto recepisse Sacramentum baptismi; docere non ignobiles AA. immò & Damascen. *lib. 4. de fide orthodoxa capit. 10.* expressè docet, Christum Dominum de facto fuisse baptizatum baptismò à se instituto. De quo latè agemus (Deo dante) in tractatu baptismi cap. 7. à num. 12. ¶ Dices: tam baptismus, quam confessio sunt Sacramenta mortuorum: sed omninò innocens illius status posset vti baptismò: ergo & Sacramento confessionis, seu pœnitentiæ. Respondetur negando consequentiam, seu paritatem: quia nos non negamus potuisse vti innocentes illius status Sacramento pœnitentiæ quia est Sacramentum mortuorum; sed quia est iudicium pœnitentiale; & consequenter necessariò requirit crimen, à quo reus absolvatur.

44 Dices secundò, sicut peccatum est materia remota pœnitentiæ, ita & baptismi. Sed sine materia nequit flare Sacramentum aliquod: ergo omninò innocens sicut nequit recipere Sacramentum Pœnitentiæ, ita neque baptismi. Respondetur

negando maiorem : quia quamvis regulariter , & de facto baptismus supponat peccatum in recipiente ; id tamen non prærequirit essentialiter , aut necessario ; sicut poenitentia ; quæ est Sacramentum essentialiter absolvens iudicialiter : iudicium autem sicut formari non potest sine accusatore , reo , & iudice ; ita neque subsistere potest sine crimine. ¶ Contra : baptismus est Sacramentum ablucens : sed nequit intelligi ablucio sine macula : ergo sine ista baptismus nequit subsistere. Respondetur distinguendo maiorem : baptismus enim accidentaliter habet , actualiter abluere : essentialiter autem , aut ex natura sua abluere , quantum est ex se , seu aptitudinaliter. (ut ita dicam) Itaque baptismus ex institutione sua , seu quantum est ex se , confert gratiam ex se ablativam peccatorum ; non autem est necessarium , quod actu abluat : (ut docet Scotus in 4. distinct. 4. quest. 6. in fine) & ideo valide , & licite datur baptismus adulto iam iustificato per contritionem , aut dilectionem Dei. Immo Scotus ibi §. Ad primum vers. Ad aliud dico , quod baptizatus docet , quod , si baptizatus baptismum sanguinis supervivat , tenetur recipere in re , seu cum effectu baptismum aquæ.

45 Instabis : etiam poenitentia est Sacramentum absolvens non actualiter , & cum effectu ,

sed quantum est ex se , aut conferens gratiam , quantum est ex se , absolventem a peccato : ut constat in eo , qui solum confitetur peccata iam semel confessis : qui tamen iterum absolvetur , & recipit gratiam , quantum est ex se , absolutivam a mortalibus : ergo sicut omnino innocens nequit recipere poenitentiam ; ita neque baptismum ; seu nulla , quantum ad hoc , est differentia inter utrumque Sacramentum. Respondetur negando consequentiam : quia quamvis baptismus , & poenitentia conveniant in hoc , quod neutrum horum Sacramentorum (seu gratia vi illorum collata) actualiter deleat necessario culpam mortalem , sed sufficit , quod sint deletiva illius : tamen ex diversa illorum natura provenit , quod baptismus possit ministrari subiecto , cui nunquam infuit , aut inest culpa : secus autem poenitentia. Et ratio est , quod sicut alijs corporalibus ablutionibus potest uti is , qui nunquam fuit immundus : quæ corporales ablutiones tunc non abluunt subiectum auferendo ab illo aliquam immunditiam : ita qui non est , aut nunquam fuit immundus potest uti ablutione Sacramentali baptismi : quæ ablucio tunc non mundat , quoniam subiectum supponitur mundum : est tamen de se abluciva , seu mundativa a peccatis per modum ablutionis. Poenitentia autem ,

cum sit tribunal, seu Sacramentum per modum tribunalis, aut iudicij, requirit necessariò reum poenitentem praesentem, aut saltem praeteritum. Quod adeò est verum, ut non sufficiat Sacramento poenitentiae macula originalis; eo quod in iudicio debet quis absolvi à proprio crimine: originale autem peccatum commissum fuit voluntate non nostra, sed primi parentis.

46 Dices tertio, in consequentibus nos loqui ad dicta *num.* 36. statuumus enim ibi in statu innocentiae, qui ab omni hominum communitate excluderet omne peccatum tam mortale, quam veniale, non esse futurum Sacramentum baptismi: ergo omnino innocens non posset uti baptismo in statu, in quo simul essent innocentes, & peccatores. Respond. negando consequentiam: sicut omnes negarent ista: de facto Sacramentum poenitentiae solum fuit institutum ex primaria intentione pro habente peccatum mortale: ergo non potest uti illo, qui est innocens à mortali. Et ratio est, quod facilius conceditur usus Sacramenti iam instituti, quam illius institutionis. Sicut facilius conceditur alicui usus rei iam factae; quam effectus illius.

(.·.)

CAPVT III.

De causa Sacramentorum.

DVplex causa Sacramentorum potest considerari. Alia instituens Sacramenta, & alia ministrans, seu conficiens Sacramenta, postquam iam sunt instituta. Prima dicitur causa efficiens principalis. Secunda dicitur efficiens ministerialis. Et de utraque est in praesenti capite agendum.

De causa principali Sacramentorum.

DVBIVM. I.

1 **P**etes primò, à quo sint instituta Sacramenta legis gratiae? Respondetur, omnia fuisse instituta à Christo Domino. Quia Tridentinum *session.* 7. *can.* 1. dicit: *si quis dixerit, Sacramenta nova legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta, anathematisit.*

DUBIUM II.

2 **P**etes secundò, an à Christo D. fuerint immediatè instituta omnia, & singula Sacramenta legis gratiæ? Respòd. affirmativè cum communissima sententia. Quia potestatem instituendi Sacramenta nulli còmunicavit Christus D. si enim alicui, maxime Ecclesiæ; sed isti non: ergo nulli. Quòd Ecclesiæ non còmunicaverit hanc potestatem videtur colligi ex Trid. *ses. 21. cap. 2.* dicente: *Præterea declarat, hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaverit.* Expèdantur verba illa, (*salva illorum substantia*) quibus apertè docet concilium, Ecclesiam nullam potestatem habere circa substantiam Sacramentorum: eo scilicet, quòd nullum illorum ab ea fuerit proximè, & immediatè institutum: ergo Christus Dominus non communicavit Ecclesiæ potestatem instituendi Sacramenta. Legantur RR. præsertim Suar. *disput. 12. sect. 1.*

3 Sed contra hanc veritatem videntur stare hæretici huius temporis, qui solum baptismum, & Eucharistiam dicunt à Christo Domino fuisse instituta:

quia de his tantum existimant, fieri mentionem in Scriptura: & reliqua, quæ in Scriptura non sunt expressa, vocant traditiones humanas. Sed quamvis hi non errent negando, Christum D. immediatè instituisse omnia Sacramenta legis gratiæ; errant tamen circa numerum Sacramentorum: ut notant RR. præsertim Vazq. *disp. 135. cap. 1. num. 1.* & præcitatus Suarez in principio illius sectionis. ¶ Apertè autem opponuntur nostræ conclusioni aliqui Catholici asserentes, Christum Dominum immediatè non instituisse omnia Sacramenta. Pro qua sententia Vazquez ibi citat Hugonem de Sancto Victore lib. 2. de Sacramentis cap. 2. & Magistrum in 4. dist. 23 dicitque, non nullos Scholasticos idem docere de quibusdam Sacramentis, scilicet de Sacramento unctiois, quod existimant, fuisse institutum à D. Iacobo in sua Epistol. cap. 5. Verum ipse Vazq. ibi num. 14. affirmat, hos AA. manifestè errare, si non loquantur de promulgatione, aut de mentione unctiois, sed de prima illi⁹ institutione.

4 Sed, cuiuscumque sit hæc sententia, pro illa, necnon, & pro hæreticis obijcies Divum Augustinum Epistol. 118. cap. 1. ubi docere videtur, solum ea Sacramenta esse à Christo D. instituta, quæ in Scriptura continentur; & subdit: *illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto orbe terrarum observantur,*
dan.

dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs concilijs, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri. Ex quibus duo contra dicta inferuntur. Primum est, Christum D. non instituisse omnia Sacramenta legis gratiæ. Secundum est, in Ecclesia esse auctoritatem instituendi Sacramenta. Respondetur cum Aegidio q. 64. art. 4. dub. 1. num. 9. D. Augustin. ibi solum docere, quæ consuetudines Ecclesiæ servandæ sunt, & quæ non, præsertim quando sunt diuersæ pro diversis Ecclesijs. Pro quo statim in initio notat, quædam ex his, quæ Ecclesiæ observata, esse instituta à Christo Domino; qualia dicuntur esse Sacramenta: ex quibus duo tantum enumerat: quia nullo modo faciebat ad rem, omnia enumerare. Expresse tamen indicat, hæc omnia Sacramenta, ræquam præcipua capita nostræ religionis, à Christo Domino fuisse instituta. Quare neutrum ex illis duobus colligitur ex verbis Augustini, Non primum: ut per se patet ex dictis. Non secundum: quia auctoritas, quam Apostolis, & concilijs concedit Augustinus esse in Ecclesia, est ad instituendum, non Sacramenta, sed Sacramentalia, vel ritus, ad aptius ministrandum Sacramenta, iuxta id. quod n. 2. ex Trident. expendebamus.

5 Obijcies secundo, eundem Augustin. lib. 3. de Doctrin. Christiana. cap. 9. comparantem

vetera Sacramenta cum novis dixisse: Sed quædam pauca pro multis, eademque facta facillima, & intellectu Augustissima, & observatione castissima ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina: ergo Sacramenta partim Christus Dominus partim Apostoli instituerunt. Respondetur negando consequentiã: solum enim vult Augustinus, Christum Dominum instituisse omnia, quæ Sacramentis sunt essentialia; Apostoli verò ea nobis promulgaverint; quosdamque ritus in eorum administratione servari præceperint. ¶ Obijcies tertio, Divum Cyrilianum in serm. de ablutione pedum in initio dixisse loquendo de Sacramentorum administratione: Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti institutor, & author: in cæteris homines Spiritum Sanctum habere doctorem: Existimat ergo, cætera Sacramenta instinctu Spiritus Sancti fuisse per homines instituta. Resp. cum Suar. disp. 12. sect. 1. ibi tumi singulare pro plurali, ita ut sensus sit, Christum D. esse authorem cuiuslibet Sacramentorum, & cõsequenter omnium. Et ratio est, quod ibi aperte docet, baptismum, poenitentiam, & alia esse à Christo D. instituta. Quando autem posterioribus verbis docere videtur, reliqua tradita esse ab hominibus Spiritu Sancto dictante, non loquitur de Sacramentis, sed de rebus & cæremonijs ad Sacramentorum congruam administrationem. Le-

Satur etiam Vazq. *disp.* 135. *cap.* 1. *num.* 12 qui etiam explicat hoc testimonium. Resp. secundo, cum *Aegid.* q. 64. *art.* 4. *dub.* 2. *n.* 11. & cum *G. Hurt.* *disp.* 4. *diff.* 2. auctoritatem illius sermonis non esse D. Cyprianum. Et merito hoc dicunt; quoniam Bellarminus in *libro de Scriptoribus Ecclesiasticis* inter opera D. Cypriani sermonem illum non enumerat. ¶ Notantque predicti *Aegid.* & *Hurt.* multa contineri in illo sermone valde obscura, & difficilia, præcipue quod Eucharistiam videtur ponere initerabilem: sicut est baptismus.

D V B I V M III.

6 PÆtes tertio, an sit de fide certum, Christum Dominum per se, & immediatè instituisse omnia, & singula Sacramenta legis gratiæ? Respondetur negativè. Quia, etsi ista videatur esse mens Trident. *num.* 1. citati: non tamen posuit particulas illas *per se, & immediatè*: & poterit quis dicere, concilium solum loqui de institutione mediata, vel immediata. Sicut Catholici aliqui dixerunt saltèm de Sacramento vñctionis: vt notabamus *n.* 3. Igitur cum apertè non sit definitum; & oppositum permittat Ecclesia defendi ab aliquibus Catholicis, non erit de fide. Sed oppositum defendit Vazq. *disp.* 135. *o.* 1. *num.* 2. ad quod multa expendit, quibus efficaciter colligitur,

eam esse mentem concilij. Tamen cum expressè non sit definitum, ad fidem non spectat.

D V B I V M III.

7 PÆtes quartò, an Christus Dominus instituerit sacramenta legis gratiæ, quatenus Deus? An quatenus homo? Resp. sub distinctione. Si enim nomine Sacramenti intelligamus nõ solum assignationem signi efficaciter significantis gratiam, sed etiam positionem ipsius gratiæ, Sacramenta solum possunt institui à Christo Domino, quatenus Deus est. Quia solus Deus potest tamquam causa physica principalis producere gratiã: sive hoc proveniat ex eo, quod creetur; vt dicimus Scoti: ita cum Scoto in 4. d. 1. q. 1. sive quia est supernaturalis simpliciter; sive ex alio capite. In sensu huius partis distinctionis dixit Scotus in 4. d. 2. q. 1. §. *Ex his duabus vers.* Et secundum hoc dico, quod Sacramenta novæ legis à solo Deo habent efficaciam, tamquam à causa principali. ¶ Si tamen nomine Sacramenti institutionis solum intelligamus assignationem signi efficaciter significantis gratiam, Sacramenta fuerant instituta à Christo D. quatenus homo est. Quia eius humanitati fuisse committam hanc potestatem excellentiam, & dignitatem, est valde congruum. In quo sensu accipio illud D. Ambrosii *lib.* 4. *de Sacramentis cap.* 4. *Author Sacra-*

mentorū quis est, nisi Dominus Iesus? Sed de utroque isto fusior credibit disputatio.

DUBIUM V.

Petes quintò, an Christus D. quatenus homo, fuerit causa meritoria institutionis Sacramentorum, adhuc ut includunt gratiam sanctificatē? Seu, an meruit collationem gratiæ vi Sacramentorum datæ? Respondetur affirmativè. Quia hoc est possibile, & spectat ad excellentiam, & dignitatem Christi D. Et ideo Scotus verbis nuper relatis illa annexuit: à Christo autem patiente, seu à passione Christi habent efficaciam, tamquam à causa meritoria. Et in hoc sensu sunt intelligendæ autoritates, quæ sonant, Christū Dominum quatenus homo est, esse authorem, aut causam gratiæ Sacramentorum. Loquuntur (inquam) de causa tantum morali, aut meritoria.

DUBIUM VI.

Petes sextò, an Christus D. quatenus homo est, habuerit aliquam causalitatem physicam circa gratiam collatam vi Sacramentorum? Respondetur negativè. Quia neque physicam principalem: hanc enim solus Deus habere potest: ut num. 7. dicebamus. Neque physicam instrumentalem: quia ad creatio-

nem non est dabile instrumentum: sed gratia necessariò habet esse per creationem; ergo humanitas Christi Domini nequit physice instrumentaliter producere gratiam. Maior videtur certa: non enim apparet, quomodo aliquod instrumentum possit agere circa nihil, unde educitur illud, quod creatur. Minorem suppono cum Scoto in 1. distinct. 17. in fine, & in 2. distinct. 7. §. De secundo, & alibi, & cum omnibus Scotistis: item cum nostris D. Bon. Alensi, Ricardo, & multis alijs ex Thomistis. De quo præsertim videatur noster Felix tractatu de Gratia cap. 6. diff. 4. à num. 3. Immo admissa possibilitate instrumenti physici ad creationem, seu abstrahendo à modo productionis gratiæ, non apparet, quomodo humanitas Christi Domini adhuc ut terminata per Verbum potuerit concurrere, ut instrumentum physicum ad dandum efficaciam baptismo v. g. ut sit Sacramentum productivum gratiæ. Sicuti neque apparet, quomodo nunc exiens in celo possit Christus Dominus, aut eius humanitas esse physicum instrumentum productionis gratiæ, quæ sit in anima viatoris. Confirmatur ex his, quæ dicturi sumus cap. 5. à num. 1. agendo de causalitate, quam habent Sacramenta respectu gratiæ vi illorum collatæ: quæ causalitas est moralis tantum.

10 Sed D. Thom. 3. p. 9. 64.

art. 3. & alibi affirmat, Christum D. vt homo est, operari ad interiores effectus Sacramentorum non solum meritorie, aut moraliter, sed etiam physice instrumentaliter. Quam sententiã sequuntur aliqui alij Thomistę, præcipue Sotus in 4. dist. 1. q. 5. & Suar. 3. p. disp. 31. sect. 2. & 3. Et obijciunt illud *Matth. 28. n. 18. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Et Ioann. 20. num. 22. Accipite Spiritum Sanctum: quorum remisseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Sed peccata mortalia non remittuntur (saltem de lege ordinata) sine infusione gratiæ sanctificantis: ergo data est Christo D. potestas ad producendum gratiam. Respondetur distinguendo consequens: ad producendum physice gratiam, nego: ad producendum moraliter, seu meritorie, concedo. (Per quam distinctionem solvuntur, quæ expendit Sotus ibi.) ¶ Obijcies secundo D. Greg. 2. *Dialogor. cap. 30.* dicentem, quod Sancti aliquando exhibent miracula ex postulatione: ergo in sanctis est potestas faciendi miracula: ergo multo magis in Christo Domino, vt est homo. Respond. sicut ad præcedens: hæc enim potestas est moralis, scilicet merita, quibus Deus movetur ad concedendum, quod Sancti aliquando ex postulant. Idemq; contingit in Christo D. cuius humanitati propter vnionem cum diuino verbo, aut propter eius merita semper assitebat Deus ope-

rando omnia illa, quæ Christus D. postulabat fieri a diuina omnipotentia.

¶ Hinc constat, virtutem, seu potestatem faciendi miracula siue in Christo D. quatenus homo est, siue in Sanctis non esse aliquã qualitatem intrinsecè in ipsis receptam, sed extrinsecam assitentiam Dei, qui ad petitionem, seu propter merita illorum operatur opera miraculosa. Legatur *Fabro disp. 2. cap. 1. & 2.* ¶ Vnde etiam constat, quare Sancti, & humanitas Christi D. aut ipsemet Christus Dominus, quatenus homo, dicantur facere miracula, seu quod sunt causa miraculi, aut instrumentum, quo Deus vtitur ad faciendum miraculum, aut quod humanitas Christi D. est organum, per quod Deus operabatur miracula. Ratio (inquam) harum, & similibus locutionum est, quod Deus assumit orationem, dignitatem, aut meritum illorum ad operandum miraculum, id est, motus dignitate Christi Domini, v. g. merito, aut oratione illius miracula operatur. ¶ Ad rem ergo nostram proprius accedendo, & applicando doctrinam istã ad gratiam, seu effectum Sacramentorum, dico, verum esse, diuersas reperiri locutiones, quibus dicitur, Christum Dominum dimisisse peccata, (nempe per collationem gratiæ sanctificantis; sine qua non remittitur peccatum mortale de lege ordinata) esse organum Spiritus Sancti, aut

aut divinitatis ad faciendum miracula, &c. Ex his autem, aut similibus locutionibus solum habetur, Christum Dominum, quatenus homo est, esse causam moralem, aut meritoriam gratiæ; non autem, quod sit causa instrumentalis physica: cum non appareat, quomodo physicè attingere possit productionē gratiæ. Immo repugnare videtur; ex eo quod naturale nequit physicè effective attingere supernaturale. Nec non, & ex eo quod corporeum nequit physicè effective producere spirituale. Quod certius adhuc apparet in nostra, & Scoti opinione, quæ defendit, gratiam creari: ad creationem enim nullum instrumentum physicū admittunt communiter AA.

DUBIUM VII.

12 **P** Etes septimò, an Christus Dominus, quatenus homo, habuerit potestatem determinandi signa, ad quorum positionem Deus ponat gratiā sanctificantem infallibiliter. Respondetur affirmativè. Quia in hoc, quod Deus commiserit suæ humanitati unitæ, seu Christo Domino, quatenus homo est, hanc potestatem, nulla apparet repugnantia; & aliàs hoc conducit ad excellentiam ipsius. Quare hoc satis congruum apparet: vt n. 7. expendebamus; ubi adduximus D. Ambrosium huc spectantem. Quare à fortiori tenentur defen-

dere hanc conclusionem quorū quot affirmant, potuisse communicari puræ creaturæ potestatem instituendi Sacramenta. Hi sunt Suarez disp. 12 sect. 2. Aegid. quest. 64 art. 4. dub. 2. Sotus in 4. dist. 1. quest. 5. art. 4. Valentia disp. 3. quest. 3. punct. 1. & G. Hart. disput. 4. diff. 1. Nec ab hac conclusione dissentiunt Scotus in 4. dist. 1. quest. 3. §. De secundo vers. Sic ergo patet, Vazq. Gab. & alij, qui affirmant, Sacramenta à solo Deo posse institui. Nomine enim institutionis Sacramentorum intelligunt, non solum determinationem signi, sed positionem gratiæ sanctificantis; quam existimant, necessariò poni ab illo ipso, qui determinat signum, vt propriè dicatur instituere Sacramenta: vt de Scoto notat Fabro disp. 5. cap. 1. num. 1.

13 Vnde placent mihi RR. presertim Suarez, & Aegidius citati, quatenus notant, hanc controversiam (Vtrum puræ creaturæ possit committi auctoritas, aut potestas instituendi Sacramenta?) potius esse de nomine, quàm de re. Conveniunt enim AA. vtriusque sententiæ in duobus, in quibus tota res huius litis videtur absolvi; & postea discrepant in nomine. Primum, in quo conveniunt, est, à nulla creatura, tamquam à causa physica principali (& fortè neque instrumentali) posse produci gratiam sanctificantem, quæ est signatum Sacramenti. Secundum est, posse creaturam ex aucto-

thoritate Dei sibi commissā a signare, seu determinare pro libito suā voluntatis signum, ad cuius positionem Deus infallibiliter ponat gratiam in reliquis Sacramētis; in Eucharistia autem corpus, & sanguinem Christi Domini sub speciebus, immo ad hoc teneatur ex pacto. Discordant autem AA. vtriusque sententiæ in nomine. Qui enim dicunt, puræ creaturæ non posse committi potestatem instituendi Sacramenta, affirmāt, ad hoc requiri non solum potestatem assignandi, seu determinandi signum, sed etiam esse simpliciter requisitū, quod ipsemet, qui determinat signum, producat gratiam, seu signatum sacramētū. Qui autem oppositum defendunt, dicunt, vt aliquis dicatur propriè instituere Sacramentum, sufficere, quod determinet signū, & aliās infallibiliter ponatur gratiā, aut signatum Sacramenti, quamvis non ponatur ab illo, nec, qui determinat signum. AA. ergo vtriusque sententiæ solum nomine differunt, dissidentes de intelligentia, aut significato huius vocis *instituere Sacramenta*. Igitur omnes præfati DD. debent conspirare in defendēdo nostram conclusionem, etsi nomine discrepent.

15 Sed contra illam obijeies Scotum dicentem *in 4. dist. 1. q. 3. §. De secundo vers. Nec congruit, quod Deus committat inferiori se instituere Sacramētum, in quantum certum signum*: ergo Christo Do-

mino quatenus homo est, minus congruè concedimus hanc potestatem. Respondetur negando consequentiam: quia Scotus solum loquitur in casū, quo committendo potestatem determinandi signum, ipse non se obligaret ad ponendum signatum: itante autem pacto, quo Deus se obliget ad ponendum gratiam, aut signatum, cessat inconveniēs Scoti: vt notat Cavellus ibi in margine. ¶ Pro quo nota, verbis præfatis, immediatè subdidisse Scotum pro causa verba ista, *ne Deus esset approbator signi falsi, vel equivoçi*; vtrique si postquam Deus commiserat creaturæ potestatem assignandi, aut determinandi Sacramentum, seu signum, ipse non produceret gratiā ad positionem illius signi. Hoc autem evenire esset possibile, si Deus non se adstringeret suo pacto, aut promissione ad producendum gratiam in præsentia illius signi. Supposito autem isto pacto, hoc evenire repugnat. Sicut repugnat, Deum non stare promissis. ¶ Alij autem existimant, hanc Scoti obiectionem aptius salvari alio modo, qui patebit inferius.

16 Obijeies secundo, potestas assignandi, seu determinandi signa, ad quorum positionem Deus teneatur producere gratiam, nō potest committi: ergo Christo Domino, non fuit commissā. Antecedens probatur: si enim posset committi, teneretur Deus aliquan-

quando approbare signum falsum: ergo nequit committi. Sequela declaratur: demus, creaturam instituisse osculum manus, quod est signum amicitiae, pro Sacramento, & alias respiceret amicitiam; tunc teneretur Deus approbare tale signum conferendo gratiam ad positionem illius: quod tamen signum erat tunc falsum. Respondetur negando primum, & secundum antecedens: ad probationem autem, aut declarationem dico, osculum illud habere tunc duo signata, nempe amicitiam, & gratiam conferendam. Igitur acceptaretur à Deo, non in quantum signum amicitiae, sed in quantum signum gratiae conferendae ad positionem illius. In quo nulla esset incongruentia. Sicuti neque in hoc, quod de facto Deus creet gratiam ad praesentiam Sacramenti aliquando peccaminosè facti à malo ministro.

DUBIUM VIII.

17 **P**etes octavò, (incidenter) an potestas instituendi Sacramenta possit communicari purae creaturae? Respond. quòd ex nuper dictis ferè est solum praesens dubium. Quare breviter dico primò: repugnat communicari purae creaturae potestatem instituendi Sacramenta, quantum ad suum signatum, id est, repugnat communicari creaturae posse physicè producere gratiam. ut probavimus num. 7. & 9. ¶ Dico

secundò, communicari potest purae creaturae potestas assignandi, seu determinandi signa, ad quorum positionem Deus teneatur ex suo pacto, seu promissione producere gratiam, aut signatum Sacramenti. Quia in hoc non apparet aliqua repugnantia: ut loquendo de Christo Domino probavimus à num. 12. ¶ Dico tertio: potest committi purae creaturae esse causam meritoriam gratiae vi Sacramentorum collatae. Quia in hoc non apparet aliqua repugnantia: ut loquendo de Christo D. probavimus à n. 8.

18 Sed oppositum huius tertiae conclusionis defendunt Coninch q. 64. art. 4. dub. 2. num. 14. & G. Hurt. disp. 4. diff. 1. & obijciunt: repugnat, creaturam habere meritum infinitum: sed est necessarium habere meritum infinitum ad causandum moraliter, seu meritorie de condigno gratiam vi Sacramentorum collatam: ergo pura creatura illam causare non potest: & consequenter nequit hoc illi committi. Respondetur negando minorè, quam adversarij non probant, neque probare possunt: si enim tota collectio gratiae vi Sacramentorum collatae, & conferendae non est infinita; cur ad illam merendum de condigno requiritur meritum infinitum? Imò Scotistae communiùs affirmant, meritum Christi Domini adhuc cum respectu ad personam Verbi non esse infinitum. Quibus non parva videtur
fa.

favere Scotus in 4. dist. 15. quæst. 1. §. De secundo vers. Item passio. Et quamvis ab hoc ablineamus : quoniam nos oppositum defendimus in tract. de Incarnat. cap. 9. dist. 2. à n. 23. tamen non idèo ponimus meritum Christi Domini valoris infiniti, quia existimemus, id esse necessarium, ut fuerit aut Redemptor hominum, aut Sacramentorū author ; sed quia ex persona Verbi in opera Christi D. derivabatur infinitus valor : qui valor derivaretur, etiam, si Christus D. non fuisset aut hominum Redemptor, aut Sacramentorū institutor.

19 Adde, fortè posse negari maiorem, defendendo, quòd pactum, seu promissio antecedens tribuit valorem operibus. Quod apud multos est probabile ; & Scoto conforme in 1. dist. 17. q. 3. §. & vers. De secundo articulo : ubi docet, quòd de potentia absoluta potuisset Deus acceptare actum merè naturalem, ut meritorium vitæ æternæ. Igitur secundum hanc doctrinam fortè poterit acceptari actus puræ creaturæ, ut meritorius infiniti præmij ; sicut potest acceptari actus merè naturalis, ut meritorius præmij supernaturalis. Huc etiam potest trahi Scotus in 3. distinct. 19. §. Quantum ad sufficientiam vers. Quantum ergo, quatenus affirmat, meritum Christi Domini tantum valuisse, seu tantum potuisse acceptari passivè, quantum tota Trinitas potuit, & voluit accep-

tare activè. Ad rem ergo : si igitur voluisset Deus acceptare bonum actum supernaturalem puræ creaturæ, ut infinite meritorium, fuisset talis actus infinitus in ratione meriti.

DUBIUM IX.

20 **P**eres nonò, (etiam incidenter) an creatura, cui commississet Deus assignare signa sensibilia, ad quorum positionem Deus infallibiliter conferret gratiam, seu signatum, diceretur propriè instituere Sacramenta ? (Quæstio quidem de nomine, ut num. 13. notabamus) Respondeatur affirmativè Quia, ut quis propriè dicatur instituere Sacramenta, sufficit instituere signum efficaciter significans gratiam, aut effectum gratuitum ex opere operato. Quòd autem effectus Sacramenti, seu eius signatum physicè causetur ab ipso, qui determinat signum, hoc est de per accidens, dummodo signum efficaciter significet gratiam.

¶ Confirmatur à simili de signo specularivo ; ramus enim pendens ante tabernam est signum institutum ad signandum vinum vendibile : & contingit sæpè, vinum non poni ab illo, qui ramum ad hoc assignavit : ergo sicut salvatur ratio signi speculativi in hoc, quòd conformatur ramus cum vino vendibili ; & ad hoc est quid accidètale, quòd ponatur ab hoc, vel ab illo : ita salvatur ratio signi
pra-

practici in hoc, quòd ponendum sit signatum, sive ab hoc, sive ab illo ponatur. ¶ Confirmatur secundò à simili de iudice delegato, qui propriè dicitur punire; quamvis alias eius auctoritas sit commissa à superiore, & quamvis alius (nempe minister) positurus sit physicè punitionem delinquentis. Ita *Suarez*, & *alij num. 12. citati.*

21 Sed *Vazquez*, & alij ibidè citati oppositum defendunt. Citatur etiam *Scotus* pro hac sententia. Tamen in hac quæstione de nomine *Scotus* nihil determinat, aut disputat; sed in loco *n. 12.* citato *Scotus* totus est in probando, non posse committi creaturæ institutio Sacramenti taliter, ut ipsa, tamquam causa physica principalis, producat gratiam, aut signatum Sacramenti. Cum quo bene stat, quòd propriè dicatur instituire Sacramenta ille, qui ex commissione Dei assignat, seu determinat signa sensibilia, ad quorum positionem Deus se obligaverat sua promissione, seu statuerat, se positurum gratiam, aut signatum Sacramenti, seu illius signi. ¶ Sed contra conclusionè obijcies: assignatio signi sensibilis facta à creatura supponeret decretum Dei de institutione Sacramenti: ergo Deus potius quàm creatura illa diceretur instituire Sacramenta. Resp. negando antecedens: quia quamvis sit necessarium, quòd præcedat in Deo decretum, quo de-

cernat physicè producere gratiã, seu ponere signatum talis signi. Non tamè requiritur, quòd præcedat aliud speciale decretum, quo determinet Deus dare efficaciam signo, quòd creatura esset tunc designatura. ¶ Dices: creatura non potest tribuere efficaciam illi signo, sed solus Deus, qui ponit signatum: ergo Deus, & non creatura dicitur instituire Sacramenta. Respondetur distinguendo antecedens: virtute propria, concedo: commissa, seu delegata, nego: & ideo negatur consequentia.

22 Obijcies secundò, Sacramentũ non solũ esse signũ, sed etiam necessariò connotat gratiã, itavt quasi completivum Sacramenti sit ipsa gratia: sed creaturæ solũ committeretur assignatio signi, & Deus poneret gratiam, aut signatum: cur ergo creatura potius quàm Deus diceretur instituire Sacramenta? Respondetur, hanc objectionem potius esse pro nobis: quamvis enim gratia, aut effectus gratuitus sit signatum Sacramenti; est tamen ei quid extrinsecum, (sicut quilibet effectus est quid extrinsecum suæ causæ materialiter acceptæ) & ideo etiam est quid extrinsecum institutori Sacramenti, quòd ipsemet producat physicè gratiam. Et sicut est quid extrinsecum, & accidentale illi, qui administrat Sacramentum (ut dicatur propriè administrare) quòd producat, vel non produ-

cat gratiam : (vt patet , quando datur Sacramentum informe) ita vt quis dicatur propriè instituire Sacramentum , est extrinsecum , & accidentale , quòd ipsemet producat , vel non producat phycicè gratiam , aut effectù gratuitum , qui esteffectus , aut signatum Sacramenti .

23 Ex dictis de creatura cui commisit Deus assignare signa , constat , Christum Dominum , quatenus homo est propriè fuisse institutorem Sacramentorum .

Quamvis enim ipse non produxerit phycicè gratiam , aut effectum gratuitum ; tamen designavit signa sensibilia efficacia positionis gratiæ , aut effectus gratuiti , ad quòrum positionem Deus ex suo pacto tenetur , ponere gratiam , aut effectum gratuitum .

¶ Adde , meritorie , seu moraliter causare gratiam vi Sacramentorum collatam ; vt diximus n. 8 .

D V B I V M X .

24 **P** Etes decimò , à quo fuerint instituta Sacramenta veteris legis ? Responderetur , à solo Deo immediate . Quia ex nullo firmo fundamento iuaderi potest , Deum alicui delegasse auctoritatem instituendi Sacramenta antiquæ legis . (sub qua comprehendendo tam legem naturalem , quàm Moysaicam , seu scriptam : quas explicuit *cap. 1. num. 56.*) Ita Cennich , *quæst. 64. art. 4. dub. 2. n. 17.* & *G. Hurt. disp. 4. diff. 2.*

25 Sed obijcies primò , quòd *lex per Moysen data est, Ioan. 1. n. 17.* ergo Sacramentù circumcissionis fuit à Moysè institutum . Respondetur negando consequentiam . Moyses enim non fuit legislator , sed promulgator illius legis : & consequenter non fuit institutor circumcissionis . Itaque Deus immediate per se ipsum condidit legem scriptam ; & quot Sacramenta fuerunt tam in ea , quàm in lege naturæ ipsemet immediate instituit . Angelus autem , qui Moyfi legem explicuit , & Moyses , qui illam populo declaravit , atque Abraham , qui circumcissionem accepit , tantum fuerunt promulgatores legum , & Sacramentorum : vt docet Scotus *in 4. disp. 1. q. 3. in fine.*

¶ Obijcies secundò , antiqua Sacramenta fuerunt immediate instituta à Deo ? Ergo sunt melioris conditionis , quàm nova . Patet : quia ista non sunt instituta immediate à Deo , sed à Christo D. quatenus homo est , saltè quoad designationem signorum sensibilibus : vt constat *ex num. 7.*

¶ 12. Respondetur negando consequentiam . Ad probationem dico , esse valde accidentarium ad maiorem , vel minorem perfectionem Sacramenti , (ad quam solùm spectat , quòd sit causativum , moraliter , vberioris gratiæ) quòd immediate instituat à Deo , vel ab alio . Quod patet in Sacramentis legis gratiæ ; inter quæ (non obstante , quòd omnia , & singula fuerint

fuerint instituta immediatè à Christo D.) est diversitas in perfectione penes diversitatem gratiæ, quam continent, & causant.

¶ Obijcies tertio, quod Scotus in 4. d. 26. §. *Ad solutionem à vers.* Sed hic est dubiū docet, quod Deus commisit impositioni humanæ determinare signum sufficiens ad Sacramentum, matrimonij. Præcipuè legatur *vers.* Si autem. Et ferè eodem modo philosophatur de ministro matrimonij ibi *vers.* De ministro. Respond. solum problematicè loqui: vt constat ex contextu. ¶ Obijcies 4. quod in lege naturæ homines, sicut nulla lege externa gubernabantur à Deo; sed tantum eius instinctu, & inspiratione: ita fortè nullus fuit à Deo præscriptus ritus, nullaque res; sed vnusquisque, prout Deus inspirabat, vt rebatur Sacramentis: vt notat G. Hart. *diff.* 1. *diff.* 13. & innuit Scotus in 4. d. 3. *quest.* 7. §. & *vers.* *Ad primum argumentum* verbis illis: *Fortè autem ista protestatio fiebat in verbo aliquo invocandi Deum, vel offerendi parvulum Deo:* ergo vnicuique illius legis fuit commissū instituere Sacramentum, seu designare signum, ad cuius positionem Deus conferret gratiā. Respondetur (admissio antecedenti dubio) distinguendo consequens: est enim falsum de commissione instituendi, seu determinandi signum pro tota communitate: (de quo tantū procedit nostra conclusio) verum autem, aut omit-

tendum de signo deservienti cui-cumque in particulari.

De causa ministeriali Sacramentorū.

DUBIUM XI.

26 **P** Etes vndecimò, an ministri Sacramentorum sint causa gratiæ per ipsa Sacramenta collatæ? Respondetur affirmativè. Quia conficiunt Sacramenta, quæ causant gratiam: ergo & ipsi sunt causa gratiæ. Patet ex communi modo loquendi: non enim solum dicimus, calorem calefacere; sed etiam solem, aut ignem, à quo producitur calor. Quod autem ministri Sacramentorum habeant potestatem, seu virtutem conficiendi Sacramenta, constat ex facto; necnon & ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 1. & 6. definiēti, Sacerdotibus datā fuisse à Christo D. *Ioan.* 20. potestatem absolvendi, & detinendi peccata. ¶ Nota, potestatem conficiendi Sacramenta, seu illa administrandi primario convenire Christi D. humanitati, tamquam instrumento coniuncto Deitatis: eamque ipsemet Christus D. aliquando exercuit: vt patet in nocte cœnæ, vbi & discipulos in Sacerdotes ordinavit; atque Eucharistiæ Augustissimum instituit Sacramentum. Prædictam autem potestatem conficiendi, & ministrandi Sacramenta hominibus communicavit Christus Dominus, vt constat ex ipso facto.

D V B I V M XII.

27 **P**etes 12. an minister propriè, aut proximè sit causa gratiæ vi Sacramenti collatæ? Respondetur affirmativè. Quia illud, quod in virtute continet aliud, propriè dicitur causare illud. Sed ministri habent virtutem conficiendi Sacramenta, & medijs illis gratiam: ergo propriè dicuntur illam causare. Maiorem probant instantiæ solis, & ignis, (& innumera alia) qui propriè dicuntur calefacere; eo quod continent, & producunt calorem, à quo fit calefactio. Minor est certa ex ipso facto; atque ex Tridēt. num. 26. relato. Consequentia de mūm est legitima. Ita Vazq. disp. 85. cap. 3. à num. 28.

28 Sed Palud. in 4. dist. 1. q. 1. & Capreolus ibidem art. 3. existimant, ministrum remotè tantūm, & sicut, qui applicat causam effectricem, causare gratiam sacramentalem. Et obijciunt: qui applicat ignem ad comburendum dicitur comburere: ergo, quamvis minister tantūm applicet Sacramenta, dicitur causare gratiā. Respondetur minùs propriè dici causare, qui causam solūm applicat: quia strictè loquendo causa debet in virtute continere effectum. Cū ergo Sacerdotes habeant potestatem absolvendi (idem est de ministris aliorum Sacramentorum) media gratia; propriè, & non solūm tanquam,

qui applicat, debent dici causare gratiam.

29 Obijcies secundò, Sacerdos consecrans solūm remotè concurrit ad producendum gratiam; proximè autē solūm concurrit ad consecrationem: ergo similiter in alijs Sacramentis minister solūm remotè concurrit ad producendum gratiam, scilicet quatenus conficit Sacramentū, quod postea independenter ab actione ministri producit gratiā. Respond. negando consequentiam: cū enim Sacramentū Eucharistiæ non consistat in usu, sed habeat esse permanens, potest causare postea gratiam independenter ab actione ministri: & consequenter minister solūm remotè concurrit ad productionem gratiæ. Reliqua autem Sacramēta consistunt in usu id est, solūm durant, quandiū durat eorum effectio: & ideo non possunt causare gratiam independenter ab actione ministri: & consequenter minister non minùs propriè, seu proximè, quàm Sacramentum, & in eodem genere dicitur causare gratiam. ¶ Dices: ergo ad causandum gratiam Sacramētalem concurrunt duo instrumenta, nempe minister, & Sacramentum. Respondetur negando: quia sicut ex terra v. g. & motu illius integratur vnicū instrumentum scissionis: ita ex ministro, & Sacramento vnum conficitur instrumentum; ita vt Sacramentū sit actio prævia ipsius ministri; ratione

tionem cuius minister se habet instar physici, & naturalis instrumēti; & per quam ipse minister impetrat à Deo effectum: vt bene notat Vazquez *ibi num. 36.* Unde constat, quòd sicut Sacramentum est causa non physica, sed moralis productionis gratiæ, ita & minister: iste enim in gratiam non habet alium specialem influxum, quàm efficere Sacramentum.

30 Obijcies tertio, D. Augustinum *lib. 4. de Baptismo contra Donatistas cap. 22.* dicentem, quòd minister exhibet quidem Sacramentum, Deus autem operatur effectum illius: ergo sentit, ministrum nullam actionem habere respectu gratiæ, sed solū applicare Sacramentum, quod est causa effectrix illius. Idem docet *lib. 3. contra litteras Petuliani cap. 54.* Respondetur cum Vazquez *ibi num. 30.* solū docere, ministrum sua actione physica non attingere ad productionem gratiæ: attingit tamen moraliter, nempe movendo Deum media effectione Sacramenti, vt producat gratiam. Adde, quòd, si verbis Augustini esset inhærendum, dicendum foret, neque ipsum Sacramentum propriè, & proximè causare gratiam. Sic enim loquitur in priori loco: *Nemo debet contemnere Sacramentum, expende, potius de Sacramento ipso, quam de ministro loqui, quod ministrorum opere corporali-ter exhibetur; sed per hoc Deus*

hominis conservationem spiritualiter operatur.

DUBIUM XIII.

31 **P**etes decimotertio, quot fuerint errores circa Sacramentorum ministros? Respondetur, varios extitisse. Nam ante annos 1300. ab his temporibus in Africa, & Asia coepit error affirmans, non esse valida Sacramenta, quæ ab hæreticis, & schismatibus dabantur post illorum separationem ab unitate Ecclesiæ Catholicæ. Et D. Augustinus *lib. 2. de Baptismo cap. 7.* iudicat, authorem huius erroris fuisse Agrippinum Episcopū Carthaginensē D. Cypriani præcellorem: quem secutus est ipsemet Cyprianus cum multis Episcopis Africæ; sed non pertinaciter. (vt faciunt hæretici) Agrippinus enim, & Cyprianus non viderunt vllam absolutam definitionem Ecclesiæ, teste Augustino *ibi cap. 9.* Immo ipsemet Augustinus *epist. 48. ad Vincentium* testatur, non deesse, qui affirmant, ipsum Cyprianum postea revocasse sententiam. Sicut D. Hieronymus dialago contra Luciferianos scribit, ceteros Episcopos, qui cum Cypriano eundem errorem defuierant, revocasse sententiam per motos auctoritate Romani Pontificis tunc Stephani. ¶ Eundem errorem paulo post secuti sunt Donatistæ etiam post definitionem Ecclesiæ

in Concilio Generali. Immo & eum errorem auxerunt. Quod constat ex triplici discrimine reperto inter Agrippinu, & Cyprianum ex vna parte, & Donatistas ex alia. Illi enim non habebant pro hæreticis, qui contrarium dicebant. Vnde quamvis rebaptizabant baptizatos ab hæreticis, non rebaptizabant baptizatos à Catholicis sibi in hac parte contrarijs. Donatistæ autem rebaptizabant etiam Catholicos, quos hæreticos putabant. ¶ Secundo Donatistæ errorem defendebant, etiam post Ecclesiæ definitionem; (quod proprium est hæreticorum) secus autem Agrippinus & Cyprianus. ¶ Tertio Agrippinus, & Cyprianus tantum improbabant Sacramenta tradita ab hæreticis, & schismaticis, id est, ab illis, qui essent extra Ecclesiam; non autem tradita à malis ministris intra ipsam Ecclesiam. Donatistarum autem quidam omnes peccatores manifestos excludebant à Sacramentorum administratione. Alij autem omnes homines malos, etiam occultos.

32 Post Donatistas eundem errorem ex parte docuerunt Luciferiani, qui admittebant baptismum collatum ab hæreticis, non autem ordinationem: quamvis Hilarius quidam Diaconus, nec baptismum admittebat.

¶ Fuerunt deinde tempore Sancti Bernardi alij, qui dicebantur Apostolici, qui negabant,

homines malos posse efficaciter Sacramenta ministrare: ut ipse testatur *serm. 66. in Cantica*. Quod postea docuerunt Albigenes.

¶ Inter utrosque autem extiterunt Vvaldentes, qui bonis laicis concedebant ministeria Sacramentorum; atque illa eadem malis Sacerdotibus detrahebant. Quod idem omnino est cum eo, quod initio Lutherus dicebat, scilicet, eos omnes, & solos esse Sacerdotes, qui habent spiritum Christi Domini. ¶ Post quos omnes fuit Ioannes Vviclef, qui non solum peccatores, sive occultos, sive manifestos, sed etiam bonos in præsentia, sed malos aliquando futuros, id est, præcitos negat, Sacramenta posse conferre. Quos omnes errores eruditè sanè ex diversis Patribus, & Authoribus colligit Robertus Bellarminus *tom. 2. lib. 1. de Sacramentis in genere capit. 26.* ubi etiam congerit diversos Romanos Pontifices, concilia, & Patres, à quibus errores isti fuerunt repulsi, & condemnati.

33 Lutherus ex alio extremo asserit, non solum homines, sed etiam demones esse ministros omnium Sacramentorum; (nempe baptismi, penitentiae, & Eucharistiæ: hæc enim tria tantum ipse admittebat) reprehenditque Catholicos, eoquod dicant, neque Angelos, neque B. Virginem posse esse Sacramentorum ministros.

stros. Addit tamen; omnes, & solos homines baptizatos posse esse ministros; tametsi ad vitandum confusionem non oporteat, ut omnes hac utantur potestate, nisi in tribus casibus. Primo in loco privato, ut domi. Secundo, quando nullus alius adest, & urget necessitas. Tertio, quando alius, qui adest, non tam bene ministrare potest. Ita in libro de Missa privata abroganda. Et in libro de Captivitate Babylonica cap. de Ordine dicit, omnes Christianos aequaliter Sacerdotes esse, hoc est, eandem in Verbo, & Sacramento (ut ipse loquitur) potestatem habere; nemini tamen licere ea uti, nisi consensu communis, vel vocatione maioris. ¶ Calvinus autem non solum sentit, demones, aut foeminas non posse Sacramenta ministrare; sed addit, hanc potestatem solum habere eos, qui legitime vocati sunt, ita ut neque in necessitate permittitur sit laicis, aut foeminis baptizare. Sic hos duos extremos errores refert Vazquez disput. 138. cap. 1.

D V B I V M XIII.

34 **P**eres decimoquarto: quid contra praedictos errores sit tenendum? Respondetur, id aliquibus conclusionibus declarari. Quare dico primo: lo-

quando de lege ordinaria minister Sacramentorum debet esse homo, (sive vir, sive foemina) ita ut Angelus non possit esse minister. Quia assignatio ministrorum pendet ex institutione divina: Sicut assignatio materiae, & formae Sacramentorum. Sed ex diversis Scripturae locis constat, homines solum fuisse assignatos in ministros, taliter ut nullibi fuerit assignatus Angelus: ergo solus homo est minister de lege ordinata. Minor constat, praecipue ex illo *Matth. 28. Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* ubi assignantur ministri baptismi. Et *Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem*: ubi assignantur ministri Eucharistiae. Et *Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, &c.* ubi assignantur ministri poenitentiae. Et *Iacobi 5. Vocet Presbyteros Ecclesiae*: ubi fit mentio de ministro extremæ unctionis. Et *Actorum 8.* Apostoli mittuntur ad confirmandum eos, qui in Samaria fuerant ad fidem conversi. Et ad *Hebraeos 5.* dicitur de Sacerdote, quod oportet, ut sit ex hominibus assumptus. Et demum, cum in Sacramento matrimonij non sit alius minister praeter contrahentes, constat, virum, & foeminam debere esse ministros.

35 Immò huius institutionis diversas rationes congruentiae assignant communiter. Nobis autem sufficiant, quas adducit

cit Scotus in 4. *distinct. 6. quest. 1. §. Respondeo versic. Generaliter: vbi sic ad rem istam loquitur. Congruum est, ab homine viatore conferri baptismum, (idem propter eandem rationem est de alijs Sacramentis) & non ab Angelo aliquo. Tùm, quia Christus Dominus, qui instituit, homo fuit. Tùm, quia in Sacramento est aliquid sensibile, & aliquid spirituale: & per consequens magis congruit ministro, & videnti sensu, & intellectu, quàm purè spirituali. ¶ Meritò autem dixit Scotus ab homine viatore administranda esse Sacramenta. Notant enim communiter, solum homines viatores; non autem Beatos, aut damnatos esse Sacramentorum ministros. Quia neque ex Scriptura, neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex aliqua firma ratione potest probari, homines Beatos, aut damnatos habere expeditam facultatem ministrandi Sacramenta.*

36 Sed contra conclusionem obijcies illud Genes. 6. numero 2. *Videntes Filij Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant.* Sed per ly *filij Dei* intelliguntur Angeli, seu dæmones: ergo isti de facto sunt ministri saltem Sacramenti matrimonij. Respondetur negando minorem: quia quamvis per ly *filij Dei* nonnulli intelligant Angelos in illo loco: ta-

men communissimè intelliguntur filij Seth: qui vocati sunt filij Dei, eoquòd essent viri iusti, & religiosi; vt ex Augustino, Theodoro, & alijs notant Glossa Ordinaria, Interlinealis, & Lyra. Recolantur, quæ diximus in tract. de Angelis cap. 2. diffie. 1. num. 4. ¶ Respondetur secundò, negando consequentiam, aut suppositum consequentis, nempe contractum matrimoniale fuisse Sacramentum ante adventum Christi Domini. Itaque dato, ibi nomine filiorum Dei intelligi Angelos, qui sumpturunt corpora aërea: necnon & dato, hos cum mulieribus verum contractum matrimoniale pepigisse; non sequitur, illos, aut illas fuisse ministros alicuius Sacramenti. Tunc enim contractus matrimonialis non erat elevatus ad esse Sacramenti.

37 Obijcies secundò D. Augustinum lib. 2. *contra epistolam Parmeniani cap. 15. sic loquentem: Nemo ergo accipit sine dante: sed, quod attinet ad baptismi sanctitatem, adest Deus, qui det, & homo, qui accipiat, si ve per se ipsum dante Deo, si ve per Angelos: ergo Angeli aliquando conferunt baptismum.* Respondetur negando consequentiam: non enim loquitur de ministro baptismi; sed de sanctificatione, quam in illo Sacramento accipit homo; & ad quam aliquando per se ipsum disponitur

ex gratia, aut dono Dei: aliquando autem per Angelos, qui apparentes hominibus eis persuaserunt receptionem baptismi: ut constat ex diversis historijs; & sicut contigit Constantino Magno, cui apparentes Apostoli Petrus, & Paulus receptionem baptismi persuaserunt. Nisi per ly per Angelos velis intelligere Sacerdotes, aut Episcopos, iuxta illud Apocalip. 1. n. 2. *Septem stelle Angeli sunt septem Ecclesiarum: & c. 2. n. 1. Angelo Ecclesie Ephesi scribe.* Quod saepe repetitur in illo, & sequenti capite sumendo Angelum pro Sacerdote, Pralato, aut Episcopo. Et tunc sensus Augustini erit, Deum hominem accedentem ad baptismum, ut recipiat eius sanctitatem, aliquando disponere per se ipsum, seu per internam inspirationem; aliquando autem per Angelos, id est, per Sacerdotes, aut Episcopos, quorum verbo, suasionem, aut predicationem homo se disponit ad recipiendum sanctificationem vi baptismi collatam. ¶ Et demum, si proterviat, Augustinum loqui de ministro baptismi, quem dicit, aliquando esse Angelum, respondetur cum Vazquez disput. 138. cap. 1. num. 7 intelligendum esse, non de lege ordinaria, sed de extraordinaria, seu de potentia absoluta.

38 Dico secundo: de potentia absoluta minister Sacramentorum potest esse Angelus bonus, aut malus. Quia non apparet, un-

de hoc repugnat. Ita Scotus in 4. dist. 6. *quest. 1. §. Responso, D. Thom. & communissima sententia.* ¶ Unde sequitur, (& notat Scotus ibi vers. Cum ergo) quod si quis baptizatus fuisset ab Angelo bono, non esset rebaptizandus. Et subdit Scotus pro instantia: *Sicut Michael prohibuit Episcopo dedicare Ecclesiam suam in monte Gargano asserens, a se dedicatam fuisse.* Et vers. immediato addit, quod si etiam malus Angelus in corpore assumpto baptizaret, & constar, quod ex precepto Dei, talis habendus esset pro baptizato.

39 His quasi generaliter dictis de Sacramentorum ministris, ad particularia descendendo restant nonnulla per sequentia dubia examinanda.

DUBIUM XV.

40 **P**etes decimoquinto, quis sit minister Sacramenti baptismi? Respondetur certum esse apud Catholicos, ad valide ministrandum Sacramentum baptismi, sufficientem ministrum esse quemlibet hominem, vivum, vel foeminam, baptizatum, vel non baptizatum. Ita definit Eugenius III. in Concilio Florentino dicens: *In casu autem necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus vel mulier; immo etiam paganus, & hereticus baptizare potest.* Et saepe alibi apud concilia, & PP. ut notant

communiter in tract. de Baptismo. Et ratio à priori est voluntas Christi Domini sic instituentis: ut constat ex determinatione Ecclesie. Ratio verò congruentiæ est, quòd sicut pijsimus Deus pro materia huius Sacramenti legit aquam naturalem, aut elementalem: quia nihil in natura est communius: ita potestatem baptizandi omnibus hominibus victoribus concessit; ne aliter disponendo quis fraudaretur aliquid quando à receptione huius saluberrimi Sacramenti (quòd est ad salutem necessarium) propter inopiam materiæ, vel ministri.

41. Quando autem PP. & concilia ab hoc ministerio baptizandi aliquas personas excludunt, non loquuntur in casu necessitatis: extra quam excluduntur mulieres ob indecentiam. Et ob prædentem dubitationem de recta intentione excluduntur Iudæi, & hæretici. Immo, seclusa quacumque dubitatione, vult Ecclesia, ut rectus seruetur ordo in hoc ministerio Et idèò determinat, quòd laicus non conferat baptismum in præsentia Sacerdotis; nec fœmina in præsentia viri; nec bigamus in præsentia non bigami. Hæc tamen Ecclesie dispositiones non tollunt, ipsos validè baptizare: neque id tollere possunt: cum ex voluntate Christi Domini instituentis hoc Sacramentum, habeant omnes prædicti esse ministri. Quod ab Ec-

clesia mutari non potest. ¶ Dices: solis Sacerdotibus data est potestas remittendi peccata per pœnitentiam: ergo illis solis cõperit remittere originale per baptismum. Respondetur negando antecedentiam propter diversas horum Sacramentorum institutiones Ecclesie praxi declaratas. ¶ Dices secundo, solis discipulis commisit Christus Dominus ministerium baptizandi: ergo soli eorum successores possunt baptizare, aut sunt ministri baptismi. Antecedens constat ex *Matth. 28. à num. 16.* vbi datur hæc potestas: & tamen ibi solùm legitur esse vndecim Apostolos. Respondetur negando antecedens: ad probationem dico, quòd etsi tunc solùm legatur ibi fuisse vndecim; tamen Ecclesie praxis declarat, hoc ministerium ex voluntate Christi Domini ad quaslibet personas esse extendendum.

D V B I V M XVI.

42. **P** Etes decimosextò, quis sit minister Sacramenti matrimonij? Respondetur, ministros esse ipsos contrahentes. Quia ita fert Ecclesie praxis. Immo videtur sic definiti à Trident. sess. 24. cap. 1. de Reformatione; cum statuit, clandestina matrimonia, fuisse vera, & rata, antequam ab Ecclesia irritarentur. Cum enim in lege gratiæ communiter matrimoniales contractus fuerint semper Sacramenta;

ta; & aliàs in matrimonijs clandestinis aliquando solum fuerint contrahentes, vel saltem solum potuerint esse, dum concilium determinat, ea matrimonia fuisse valida; duo consequenter determinat. Primum est, ea matrimonia frequenter fuisse Sacramenta. Secundum, & magis ad nostrum intetum, est, quod ipsimet contrahentes erant ministri; quando enim nullus alius aderat, nullus alius poterat esse minister. Immo quamvis ex praecepto ipsius concilij nunc assittat proprius Parochus, qui dicturus est, *Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, &c.* Tamen ipse Parochus non assittit, ut minister, sed ut testis. Quod adeo verum existimat noster v. j. Halobos 1. p. *summe tract. 13. diffie. 6. num. 3.* ut dicat, esse de fide, Parochum non esse ministrum: & probat ex loco concilij, quem nuper expeudebamus. Ratio autem à priori praedictae conclusionis est voluntas Christi Domini Ecclesiae praxi declarata. Ita Scotus *in 4. dist. 26. §. A solutionem vers. De ministro.*

43 Dices, Scotum ibi docere, contrahentes non esse ministros necessarios Sacramenti matrimonij: & quod subdit pro ratione: quia aliquando patres contrahunt pro filijs, vel filiabus presentibus, eis non exprimentibus signa propria. Responderur, hoc non esse contra nos semper

enim est vera nostra conclusio abstrahendo ab omni sententia.

¶ Pro quo nota, supponere Scotum dupliciter posse philosophari de matrimonio. Primò, ita ut dicamus, quod quotiescumque inter baptizatos fit matrimonium, extat hoc Sacramentum. Secundò, ita ut affirmemus, aliquando inter baptizatos dari matrimonialem contractum, quin sit Sacramentum. In primo modo philosophandi dicendum est, ministrum huius Sacramenti non esse determinatè istum, sed esse aut ipsos contrahentes, aut alios, qui nomine eorum perficiant contractum matrimonialem exprimentes mutuum consensum contrahentium. In secundo autem modo philosophandi dicendum est, necessarium ministrum Sacramenti matrimonij esse ipsos contrahentes: quorum defectu, quando parentes pro filijs, vel filiabus contrahunt, non fit Sacramentum, quamvis perficiatur matrimonium in esse contractus. Et ideo dixit Scotus, non requiri necessario contrahentes, tamquam ministros huius Sacramenti. *si in omni contractu est Sacramentum.* ¶ Igitur in omni eventu, & abstrahendo ab omni sententia, certa est nostra conclusio, quod contrahentes sunt ministri Sacramenti matrimonij, sive sint ministri determinati, aut omnino necessarii, sive etiam alij possint esse ministri iuxta varietatem pra-

ctarum opinionum. ¶ Dices: Ecclesia non potest impedire ministrum à suo munere, si ipse ponat necessaria: sed annullat matrimonium clandestinum: ergo signum est, contrahentes non esse ministros. Respondetur, contrahentes non inhabilitari ab Ecclesia, quatenus ministros Sacramenti, sed quatenus personas, inter quas fiebat ille contractus matrimonialis, super quē fundatur ratio Sacramenti. Recolantur dicta cap. i. n. 47.

forte instituit Christus Dominus. Vel saltem, quia ad receptionem Sacramenti est incapax ille, qui non intravit in Ecclesiam per ianuam, quæ est baptismus. Quare, cum contrahentes non solum sint ministri matrimonij, sed etiam ipsum Sacramentum recipiant, debent esse baptizati. ¶ Hinc fatentur omnes, omnes infideles contrahentes perficere quidem matrimonium in esse contractus; non autem in esse Sacramenti.

DUBIUM XVII.

44 **P**eres decimoséptimò, qualiter vterque contrahens possit esse vnus minister Sacramenti? Respondet Scotus ibi, philosophandum esse, sicut de forma huius Sacramenti, de qua in *vers.* Ex hoc patet præmisserat, esse vnā unitate integritatis, non unitate indivisibilitatis: verba enim expressiva consensu sunt vnum signum integrum & respectu contractus, & respectu gratiæ. Sic ergo vterque contrahens dicitur vnus minister unitate integritatis; quatenus ex verbis, aut signis ab vtroque positis integratur vnum signum respectu contractus, & respectu gratiæ.

45 Nota, non baptizatum non posse esse ministrum Sacramenti matrimonij. Vel quia sic

DUBIUM XVIII.

46 **P**eres decimo octavo, qui sint ministri aliorum Sacramentorum? Respondetur, nõ quemlibet hominem baptizatum, sed eum solum, qui rite ordinatus est, habere potestatem ministrandi reliqua Sacramenta. Sic definit Trident. *sess.* 7. *can.* 10. his verbis: Si quis dixerit Christianos omnes, in verbo, & in omnibus Sacramentis ministrandi habere potestatem, anathemasit. Et quamvis hoc aptius constet ex specialibus tractatibus Sacramentorum in particulari, breuiter tamen supponendum est ex convenientia Catholicorum, Sacramenti confirmationis ministrum ordinarium esse solum Episcopum, sicuti, & ordinis. Extremæ autem unctionis, poenitentia, & Eucharistiæ minister est Sacerdos solum.

¶ Dices: etiam Diaconus est minister Eucharistiæ. Respondetur hoc esse extra rem: Diaconus enim etiam est specialiter consecratus. ¶ Respond. secundo, nos solum loqui de ministro cõficiẽte Eucharistiã; ad quod solus Sacerdos habet potestatem: non autem loquimur de illo, qui dicitur minister; eo quod alijs distribuit Sacramentum Eucharistiæ confectum per Sacerdotem. Ad hanc enim distributionem validè faciendam nulla specialis potestas requiritur. ¶ Nota, ad validè ministrandum poenitentiam non sufficere potestatem ordinis sacerdotalis, sed etiam requiri iurisdictionem ordinariam, aut delegatam.

47 Sed Lutherus existimat, omnes homines baptizatos esse ministros omnium Sacramentorum seu ad illa ministrãda habere potestatem: & obijcit: Sacramenti efficacia non pendet ex qualitate personæ ministrantis, sed ex verbo Dei instituentis Sacramenta: ergo à quocumque ministrentur, habebunt efficaciam. Respondet, negando consequentiam: quia destinavit Deus diversas personas pro diversis Sacramentis: (vt constat ex dictis à n. 40.) quibus tantum promisit, se adiliturum pro Sacramentis conficiendis. ¶ Obijcies secundo, quilibet baptizatus habet Spiritum Sanctum. Sed *vbi Spiritus, ibi libertas*, 2. ad *Corinth.* 3. ergo quilibet baptizatus habet li-

bertatem, seu potestatem ministrandi omnia Sacramenta, & efficiendi omnia officia in Ecclesia reperta. Respondetur, maiorem solum esse certam de caractere, quem quisque recipit inamissibiliter in baptismo; non autem est certa, aut necessariò vera de gratia sanctificante: vt patet in illo, qui indispositus recipit baptismum; atque in illo, qui post baptismum dignè susceptum peccavit mortaliter. Ex hoc autẽ, quod quis habeat caracterem, seu receperit in baptismo, inferitur quidem habere libertatem, seu esse liberum à iugo legis Moysaycæ; non autem habere potestatem ministrandi omnia Sacramenta, aut efficiendi omnia officia Ecclesiæ. Ad hoc enim diversos ministros destinavit Deus, iuxta illud ad *Ephes.* 4. & ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Evangelistas, &c.

48 Obijcies tertio, diversa Scripturæ testimonia, quibus Christiani omnes vocantur Sacerdotium, aut Sacerdotes Dei: ergo omnes baptizati habent potestatem sacerdotalem. Antecedens constat ex 1. *Petri* cap. 2. *Vos autem genus electum, Regale Sacerdotium:* & *Apoc.* 2. *Fecit nos Deo nostro regnum, & Sacerdotium:* & cap. 20. *Erunt Sacerdotes Dei,* & *Christus eius.* Respondetur cum *Vazq. disp.* 138. cap. 1. num. 13. negando consequentiam, quia in locis illis Sacerdotium sumitur in latiori significatione, nempe pro

pro Sacerdotio spirituali, quo Deo offertur Sacrificium spirituale, nempe quodcumque opus bonum, quod maiori significatione sacrificium dicitur; ac per consequens Sacerdotium illi correspondens eodem modo dicitur. Ad ministrandum autem Sacramenta (excepto baptismo, & matrimonio) necessarium est Sacerdotium propriè dictum. ¶ Quod autem de Sacerdotio spirituali loquatur Petrus, (ac proinde cetera testimonia eodem modo esse intelligenda) probatur ex eo, quod in eodem capite, postquam Christianos vocavit *Sacerdotium Sanctum*, hoc est Sanctos Sacerdotes, addidit, *offerentes spirituales hostias acceptabiles Deo per Jesum Christum*. ¶ Respondetur secundo, cum præcitato Vazq. quod quamvis de Sacerdotio, & sacrificio propriè hæc testimonia intelligerentur, essent explicanda, sicut illud *Exod. 19.* ex quo verba sumpsit Petrus: *Et vos eritis mihi in regnum Sacerdotale*. Quod dictum est, non quia omnes essent Sacerdotes; (constat enim ex vna tantum tribu Sacerdotes assumi potuisse) sed quia in regno illo esset Sacerdotium legitimum à verò Deo constitutum. Sic ergo nova Scriptura de regno Christi Domini Sacerdotali posset intelligi: possentque vocari Sacerdotes indifferenter Christiani omnes, non quia omnes legis Christi Domini sint consecrati in Sacerdotes; sed

quia in lege gratiæ est legitimum Christi Domini Sacerdotium ab ipso met Christo Domino institutum.

49 Obijcies quartò illud *Luce 22.* *Hoc facite in meam commemorationem*. Sed ibi cum omnibus Christianis loquitur: ergo omnes possunt conficere Eucharistiam, &c. Respondetur negando minorem: quia ibi solùm loquitur cum Apostolis, & cum illis, qui in officio Sacerdotali eis successuri erant. ¶ Respondetur secundo cum Vazquez *disput. 138. cap. 1. num. 15.* concedendo minorem, & negando consequentiam: quia quamvis verba illa dicta sint omnibus fidelibus; tamen aliter, & aliter istis, & illis sunt accommodanda: Sacerdotibus (inquam) pro commemoratione facienda in consecratione; alijs autem pro commemoratione facienda in sumptione ipsa.

50 Obijcies quintò, maius est baptizare, quam consecrare: sed baptizare cõmissum est omnibus indifferenter: ergo & consecrare. Probatur maior: quia in baptismo remittuntur peccata, non autem in consecratione. Respondetur negando maiorem: absolute enim præstantius est cõsecrare, quam baptizare: sicut absolute præstantior est Christus Dominus, qui ponitur sub speciebus per cõsecrationem, quam ipsa gratia sanctificationis, quæ fit per baptismum. Nec obstat, quòd

quòd in baptizazione detur remissio omnium peccatorum, etiam quoad pœnam; secùs autem in consecratione: hoc enim non provenit ex maiori excellentia baptismi, sed ex voluntate instituentis; qui voluit assumere pro signo tantæ remissionis baptismum, non autem consecrationem. Sicut non benè argueretur ex eo, quod vinum sit præstantius aqua, vinum, & non aquam sumendam esse pro materia baptismi, in quo fit maior remissio, quàm in perceptione Eucharistiæ, vel alterius Sacramenti.

51 Constat ex dictis à num. 40. quemcumque ritè ministrum cuiuscumque Sacramenti (etiam si sit hæreticus) verè, & fructuosè conficere Sacramentum, quoties circa subiectum dispositum applicat necessaria ad valorem Sacramenti, nempe materiam, & formam cum debita intentione. Sed quia contra hanc inter Catholicos certam veritatem extant aliqua; quibus videtur probari, ab hæreticis, non posse validè, aut saltèm fructuosè confici, aut conferri Sacramenta; ideo in præsentì singula sunt, & proponenda, & resolvenda.

(Qui errores iterint circa ministrum Sacramenti, dixi à n. 31.)

(. .)

52 **P**eres decimononò, solutionem argumentorum, quæ probare videntur, hæreticù non posse validè, aut saltèm fructuosè conficere Sacramenta. Respondetur, quòd in primis D. Athanas. *serm. 3. contra Arianos* videtur sentire, hæreticùm non posse validè, aut saltèm fructuosè baptizare: dicit enim, *omnes hæreticos habere inutilem aquam.* Ad idem adduci possunt D. Ambros. *lib. de his, qui ministris iniciandi sunt* dicens: *Non sanatur baptismus perfidorum:* & D. Leo *epist. 77. ad Nixetam cap. ult.* dicens: *nullum hæreticum posse dare per Sacramenta sanctificationem.* Respond. cum Bellarm. *tom. 2. lib. 1. de Sacramentis in genere cap. 26.* hos PP. non loqui de substantia baptismi; (& ideo numquam docuerunt, reiteradum esse baptismum) sed de utilitate huius Sacramenti; quod non prodest ad sanctificationem illis adultis, qui cõtinent hæresim illorum, a quibus baptizantur.

53 Obijc. secundò, nemo dat quod non habet: sed hæretici, & impij non habent gratiam sanctificantem: ergo inefficacitè, aut infructuosè Sacramenta conferunt. Respondetur distinguendo minorem: non habent formalitèr, seu ramquam formam, à qua ipsimet formalitèr sanctificantur, concedo: ministerialitèr, seu instrumentalitèr, nego.

Quia

Quia et si causa principalis debeat præ continere effectum; non tamen causa instrumentalis. Ut patet in famulo, v.g. qui aliquando non habet possessionem vnius argenti; & tamen defert, & distribuit multos argenteos in nomine Domini sui. Patet etiam in instrumento physico: dolabra enim, aut ferra non habet formam Cathedræ, & tamen Cathedram efficit. Igitur ad causam ministerialem solum requiritur, vt ab alio eligatur ad aliquem effectum, & virtute illius talem effectum operetur. Ad proprium autem instrumentum physicum solum requiritur, quod sit susceptivum (seu possit recipere in actuali motione agentis principalis) effectus prioris ordinati ad effectum posteriorem. Quod patet: siue loquamur de agente, quod per instrumentum solum attingit dispositionem præviã ad effectum, quem principaliter intendit: sicut artifex agit per securim ad divisionem ligni; quæ est prævia forma arca: motus enim receptus in securi est effectus prior ex natura sua ordinatus ad effectum arca, vel alterius similis, quod intendit artifex. Siue loquamur de agente, quod per instrumentum attingit effectum principale: sicut monetarius per instrumentum attingit figuram imprimendam in moneta: quæ figura, seu monetæ figuratio est terminus eius principalis: motus autem ille receptus in sigillo, seu instrumento

est prior effectus ex natura sua ordinatus ad effectum posteriorem, nempe ad figurationem illam monetæ. De quo legatur Scotus in 4. distinct. 6. quæst. 5. 9. *Ad istam quæstionem, vers. Præter hæc.* ¶ Ad instrumentum demum morale solum requiritur esse signum, cuius positione causa efficiens principalis moveatur ad operandum effectum principalem.

54. Ad rem ergo: etsi hæreticus, aut malus minister non præcontineat gratiam sanctificatam formaliter, aut virtualiter, tamquam causa principalis, potest tamen esse minister: cum à Christo Domino eligatur ad hoc, vt alijs nomine, & virtute ipsius Christi deferat gratiam. Immo posset, quavis alias gratiam non præcontineat, esse instrumentum physicum gratiæ. (sicut ferra respectu Cathedræ, quam nec formaliter, nec virtualiter præcontinet) Repugnantia enim, quam Scotista invenimus, ne Sacramenta sint instrumenta physica gratiæ, non stat in hoc, quod illam non præcontineant; sed in hoc, quod gratia creatur; & ad creationem nequit dari instrumentum physicum. Et demum potest esse, & de facto est instrumentum morale productionis gratiæ: cum virtute Sacramenti, aut signi à se physice positi moveatur Deus ad producendum gratiam in subiecto digne recipiente tale Sacramentum.

55. Obijcies tertio. Qui non habet Spiritum Sanctum non potest remit-

remittere peccata. Sed hæretici, & impij non habent Spiritum Sãctũ : ergo non possunt conficere Sacramenta saltẽ fructuosẽ. Probatũ maior ex illo *Ioann. 20. Accipite Spiritum Sanctum ; quorum remiseritis peccata , remittuntur eis, &c.* Respondetur distinguendo maiorem eo modo , quo ad præcedens argumentum , & negando consequentiam. Ad probationẽ maioris dico cum Chrysolom. & Cyrillo in eundem locum , ibi nomine Spiritus Sancti intelligi non gratiam sanctificantem ; sed potestatem remittendi peccata : quæ potestas esse potest sine gratia gratum faciente.

¶ Quod autem nomine Spiritus Sancti intelligi possint quælibet eius dona , licet non faciant hominem sanctum , patet ex *1. ad Corinth. 12. Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem : alij datur per Spiritum sermo sapientiæ, &c. Et cap. 14. Spiritus Prophetarum Prophetis subiecti sunt : ubi spiritus vocatur donum prophetandi à Spiritu Sancto datum.*

¶ Respondetur secundo. negãdo maiorem. Ad probationem dico cum Ambr. *serm. 10. in Ps. 118. & cum August. in commentario cap. 20. in Ioannem* , ibi quidem nomine Spiritus Sancti intelligi gratiam , & charitatẽ , quæ infunditur in cordibus nostris : & consequenter verum esse , in sacra ordinatione , seu in Sacramento ordinis hominem dispositum accipere gratiam sanctificantem.

(quod nemo Catholicorum negat) Ex hoc autem non inferitur , ministrum , qui gratiam sanctificantem amisit , non posse conficere Sacramẽta. Et ratio est , quod tam Apostolis ibi , quam Sacerdotibus in ordinatione Sacerdotali datur simul cum gratia sanctificante potestas ministrandi , seu character , qui est quid distinctum realitẽ , & independens (saltẽ in conservari) ab ipsa gratia sanctificante : quare sine illa conservatur. Immo & sine illa conferatur , quando recipiens Sacramentum ordinis est indispositus ad recipiendum gratiam sanctificantem. ¶ Respondetur tertio , negando maiorem , si nomine Spiritus Sancti intelligatur gratia sanctificans ; & concedendo , si intelligatur ipsemet Spiritus S. seu divina omnipotentia assisitẽs ministris , vt conficiant Sacramẽta , & per illa conferant gratiam sanctificantem non ponentibus obicem. Itaque quicumque minister , quantumvis pravus , eo quod à Christo Domino fuit assumptus , vt minister alicuius Sacramenti , habet sibi assistentem Spiritum Sanctum , (cui attribuitur opera amoris ad extra operata) aut divinam omnipotentiam ad physicẽ efficiendum Sacramenta ; & moralitẽ effectus illorum.

56 Obijcies quartò , Sacramenta sunt solius Ecclesiæ Catholicæ quam Christus Dominus condidit : sed hæretici sunt extra Eccle-

Ecclesiam Catholicam, & in Synagoga Satanæ: ergo nequeunt valide conficere Sacramenta. Respondet, negando consequentiam: Sacramenta enim semper sunt Ecclesiæ, etiam si interdum extra Ecclesiam reperiatur. Quod convincit instantia hæretici venientis ad Ecclesiam; quæ non permittit, baptizatos ab hæreticis iterum baptizari. De quibus videatur doctus Bellarmin. *num. 52.* citatus.

De intentione in ministro requisita.

D V B I V M XX.

57 **P**Etetes vigesimo, quid debeat intendere minister ad validè conficiendum Sacramentum? Respondetur per sequentes conclusiones. ¶ Dicò primò: minister conficiens Sacramentum debet habere aliquam intentionem. Quia eius actio debet esse humana. Ita omnes Catholici; immò & hæretici. Vnde benè intulit Scotus *in 4. dist. 6. q. 5. in fine*, non posse confici Sacramentum à perfectè ebrio. (idem dicendū est de dormiente) Quod intelligendum est, etiam si minister ante ebrietatem vellet facere Sacramentum in ebrietate ipsa, seu tunc coniungere materiam, & formam; & quamvis alias esset omninò certus id in ebrietate posse contingere. Quia etsi intentio illa directæ, ex qua

ebrietas assumpta est, sit humana; ipsa tamen adhibitio materiæ, & formæ facta in ebrietate, & intentio adhibendi illas prout in ebrietate perseverans, non est humana: Christus autem Dominus ad confectioem Sacramenti requisivit actionem humanam, aut saltè in statu vsus rationis factam. Ita G. Hurt. *disp. 4. diff. 5. secutus præcitatum Scotum (etsi suppresso nomine) Suar. & Varq.*

58 **D**ico secundo, intentio, seu volitio proferendi verba, seu faciendi illam actionem exteriorem (lavandi, v.g. aut vngendi) non sufficit in ministro, vti faciat Sacramentum. Quia aliàs qui iocose, aut irrisoriè faceret actionem exteriorem lavandi, v.g. vel absolvendi, faceret Sacramentum; cuius oppositum definit Trident. *sess. 14. can. 9.* Ita communissimè Catholici: quamvis valde dubium sit de mente D. Thomæ: Silvester enim *verbo Baptismus quæst. 3. num. 12.* & Adrianus *in 4. materia de Baptismo quæst. 4. art. 3.* Existimant, sensisse, D. Thomam sufficere intentionem, seu voluntatem proferendi verba, sivè faciendi illam actionem exteriorem lavandi, &c. Caietanus autem, & Sotus oppositum existimant de mente D. Thomæ. Et addit prædictus Sotus *in 4. distinct. 1. quæst. 5. artic. 8. in solutione ad 2. D. Thomam requisisse in ministro intentionem cõferendi effectum*
Sa-

Sacramenti, scilicet gratiam, aut characterem. De quo legatur noluer Fabro *disputat*, 20. num. 2.

59 Dico tertio, ad valorem Sacramenti non requiritur expressa volitio conferendi gratiam, seu effectum Sacramenti. In hac conclusione conveniunt DD. & sentit Ecclesia, dum non rebaptizat baptizatos ab hæreticis illis, qui existimant, per baptismum non conferri gratiam; qui consequenter non intendant illam conferre.

60 Dico quarto: ad valorem Sacramenti in ministro requiritur intentio seu volitio efficiendi Sacramentum, saltem confusa, intendendo videlicet facere, quod facit Ecclesia; vel quod ministri Christiani faciunt; vel quod Christus Dominus instituit; vel aliud æquivalens. Quia ex opposito sequeretur, fieri Sacramentum, quoties coram presente materia proferretur forma à ministro, etiam irrisorie: ille enim minister ponit id, quod ponit Ecclesia, & illud adhibet actione humana, seu intentione adhibendi illud. Ita communissime DD. & videtur sic aperte definitum Eugenium Quartum in suo decreto fidei; dum ad valorem Sacramenti requirit materiam, formam, & intentionem ministri. Et apertius Tridentin. *session. 7. can. 11.* his verbis: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta faciunt, & conse-*

runt, non requiri intentionem saltem facientis, quod facit Ecclesia, anathema sit.

61 Sed Lutherus, Calvinus, &c. dicunt, ad valorem Sacramenti sufficere intentionem facientis ad actionem exteriorem, quamvis fiat sine intentione adhuc confusa faciendi Sacramenta: immo etiam si fiat animo illudendi, seu irridendi. Quibus adheret Ambrosius Catharinus in opusculo de intentione ministri Sacramentorum, quamvis se subijciendo Apostolicæ Sedi: & fortasa idem tenet Silvester verbo *Baptismus quest. 3. num. 12.* Et obijciunt Augustinum lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 53. dum significat, simulationem, & iocum ex parte conferentis Sacramentum non nocere valori ipsius, dum in recipiente absit simulatio. Respondetur, loqui de simulatione; & ioco, quoad apparentiam; seu ex fine operantis: ut latè explicabo num. 64. cum quo potest stare interior intentio. ¶ Respondetur secundo cum Hurt. Augustinum ibi nihil concludere; sed se remittere revelationi Dei, aut resolutioni alicuius plenarij concilij.

62 Obijcies secundo, baptismum, quo Athanasius puer pueros baptizavit: qui fuit indicatus, ut verus ab Alexandro Patriarcha Alexandrino. Respondetur, quòd quamvis Athanasius iocose id fecerit; habuit tamen intentionem

nem faciēdi, quod faciebat Episcopis; vt ipsemet Athanasius declarauit. ¶ Obijcies tertio fuisse etiam declaratum vt verum baptismum cuiusdam, qui corā Diocleiano irridendo Christianismum, baptismum petijt. Respondetur, mutatum fuisse cor eius, & reuerenter accepisse, quod fide petijt: vt constat ex Martyrologio die 25. Augusti, quando eius martyrium celebratur (Sanctum Genesium vocant; qui in Gentilitate fuit mimus.) ¶ Dices, ministrum irrisoriē contulisse baptismū. Respondetur, quod, quamvis irrisoriē contulerit, voluit tamen facere, quod faciebant Christiani. ¶ Respondetur secundo negando, ministrum irrisoriē contulisse baptismum: quia aut fuit etiam illustratus interiūs; vt dicit Coninch *quest. 64. artic. 8. dub. 1. num. 65.* aut fuit Catholicus; vt affirmat Vazq. *disp. 138. cap. 4. n. 57.*

63 Obijcies quartò, D. Chrysofomum hom. 85. in Ioannem dicentem: *sacerdos præbet linguā & manus. Neque enim iustum est propter alius malitiam ad salutis nostræ symbola accedentes offendi.* Respondetur, non loqui de defectu intentionis, sed de malitia morum. Intendit (inquam) depravatam ministri vitam non irritare Sacramenta. ¶ Obijcies quintò Nicolaum primum, qui interrogatus, an essent rebaptizandi multi, qui fuerant baptizati a quodam Iudæo, de quo dubi-

tabatur, an Christianus esset? An paganus? Respondit, quod, si veram formam apposuit, non fuit rebaptizandi: ergo sentit, nullam aliam intentionem esse in ministro requisitam, quam adhibendi exteriorem actionem. Respondetur negando consequentiam: solum enim declarat, depravatā ministri vitam non irritare Sacramenta. Quod autem Pontifex non meminerit intentionis ministri, nihil facit illis, aut nobis nocet: non enim meminit, quia in casu sibi proposito non dubitabatur de valore illius baptismi propter defectum intentionis; sed propter defectum religionis, aut bonitatis ministri. Et ideò Pontifex supponens, in eo fuisse intentionem, quam requirit Ecclesia, respondit, fuisse verum baptismum, si apposuit veram formam, et si ille Iudæus esset infidelis.

64 Pro vberiori solutione auctoritatum, quæ videntur affirmare ministri intentionem, non requiri ad conficiendum Sacramenta, aut sufficere malam eius intentionem, nota, præcipuè cū Coninch *q. 64. art. 8. dub. 1. num. 65.* dupliciter posse contingere, vt Sacramenti minister habeat malam intentionem. Primò, ita vt nullo modo intendat conficere, aut conferre Sacramenta, aut facere, quod facit Ecclesia, quod Christus Dominus instituit, aut quod Catholici faciunt, aut quid æquivalens; sed tantum iocandi,

vel

vel ea repræsentandi, aut irridendi causa. Secundo ita vt habeat quidem veram intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, aut Christus Dominus fecit, &c. referendo tamen totam actionem ad vltiorem finem; ad recipiendum pecuniam, v. g. ad iocandum, vel irridendum. Primus nihil facit. Secundus autem verum cōficit Sacramentum; quavis aliàs graviter peccet; eoquod indebitum finem apposuit, seu non habet debitam intentionem requisitam in ministro, non quidem ad conficiendum verum Sacramentum; (ad hoc enim sufficit, velle facere, quod facit Ecclesia, &c.) sed ad sanctè ex fine operantis illud conficiendum, aut ministrandum. Exemplo rem declaro. In alijs actionibus, præsertim moralibus distinguunt communiter duos fines: vnum, quem vocant operis; & alium operantis: v. g. in elargitione eleemosynæ volo sublevare miseriam pauperis, tamquam finem proximū, seu operis: obiectum enim, seu finis proximus huius actionis dandi eleemosynam est sublevare miseriam proximi. Item possum totam istam actionem velle referre ad gloriam Dei, verbi gratia, vel ad inanem gloriam, vel ad quid aliud, tamquam in finem remotum, seu operantis. Est ergo certum, priorem intentionem, seu volitionem, qua volo sublevare miseriam pauperis non destrui per posteriorem, qua id

intendo, vel volo ex fine placendi Deo; capiendi inanem gloriam, &c. Et ratio est, quod finis operantis est quid extrinsecum substantiæ operis; & ideo semper perseverat, me velle sublevare miseriam pauperis; sive ex isto, sive ex illo fine appetatur. ¶ Vnde patet, quod volitio conficiendi verum Sacramentum optimè perseverare potest, quamvis aliàs minister pravum finem apponat. Vt patet in Sacerdote, qui vellet conficere Eucharistiam propter inanem gloriam, aut propter aliū finem pravum. Igitur quoties in aliqua autoritate dicitur, Sacramentum posse confici sine intentione, aut cum prava intentione ministri, dicendum est loqui de intentione, animo, aut volitione circa finem remotum, aut operantis; non autem de volitione circa finem proximum, aut operis; & quæ salvatur in hoc, quod veli facere Sacramentum, aut quod facit Ecclesia, aut quid simile.

65 Obijcies sexto, non decuit Sacramenta pendere à bonitate ministri, ne semper essemus incerti de eorum effectu: ergo propter eandem rationem non debent pendere ab intentione ministri. Respondetur negando consequentia n. Disparitas autem est, sæpè occurrere prudentem rationem dubitandi de bonitate ministri: cum vbiq; multi occurrant & mali, & etiam hæretici. Rarò autem contin-

git, aliquem tam malum esse, ut noluit intendere baptismi, v.g. veritatem; cum hoc illi facillimum sit; nec possit contrarium illi professe.

66. Obijcies septimò, sequi posse gravia incommoda, si foret necessaria intentio ministri distincta ab intentione iungendi materiam, & formam. Sequi (inquam) posset, ut quis ob defectum predictæ intentionis non baptizaretur; ideòque postea invalidè ordinaretur in Sacerdotem, aut Episcopum: & consequenter plurima Sacramenta cum ingenti suscipientium damno redderentur invalida. Respond. ita esse depossibili: (sicut idem ferè posset contingere, quamvis non esset necessaria alia intentio coniungendi materiam, & formam, in casu, quod minister malitiosè omitteret aliquid formæ: quod esset facile, saltèm coram adstantibus imperitis) de facto tamen spectat ad providentiam Dei hoc impedire; vel non permittendo deficere intentionem ministri; aut id aliquo modo detegendo.

¶ Ferè eodem modo responderetur ad aliud incòveniens, quod solet obijci, nempe baptizatum sine intentione ministri propter alienam malitiam fore damnandum. Dicimus enim, istum non baptizatum in re, damnandum esse propter peccata mortalia, si adultus iam aliqua commisit. Si tamè supponamus, parvulum mori, vel, si adultam habuit ætatem,

non peccasse, sed servasse legem naturæ; excludetur quidem à beatitudine, & destitabitur in limbum propter originale: malitia autem ministri tantum erit occasio illius exclusionis, & quasi causa per accidens; quatenus scilicet, non vult removere prohibens ingressum beatitudinis, nempe originale: sicut esset in casu, quod ex malitia, aut ex inadvertentia omitteret aliquid formæ. Vbi benè notat citatus Coninch num. 68. quod Deus ob raros aliquos casus, non debuit ordinem suæ providentiæ mutare, aut Sacramenta ita instituire, ut nunquam possent irritè conferri. Sicut, ne innumeri infideles ob defectum baptismi excluderentur à regno, non debuit mutare generalem illam legem: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum caelorum.*

67. Dices: ergo nunquam erimus securi, & certi de nostra salvatione: cum possit non stare Sacramentum baptismi, aut penitentiae defectu intentionis ministri. Respondetur concedendo de certitudine metaphysica (qualiter nec sumus certi, nos eliciuisse supernaturalem dispositionem ad dignam Sacramenti receptionem; aut contritionem ad gratiam) & negando de certitudine morali, aut prudentiali. Igitur sicut sufficit nobis certitudo moralis de nostra contritione, aut attritione; ita & de inten-

Intentione ministri : quæ recta præsumitur, quoties nulla prudentialis ratio dubitat de opposito.

68. Obijcies octavò, facta institutione vocis ad significandum, non requiritur intentio proferentis, vt significet : ergo facta institutione Christi Domini, qua instituit, materiam, & formam figure suum effectum efficaciter, nõ erit necessaria intentio ministri. Respond. negando consequentiam. Disparitas autem est, quòd quamvis vox, significet ex institutione, seu ad placitum hominum, significat absolutè : Sacramentum autem dependenter ab intentione ministri, iuxta dicta *cap. 1. num. 27.* ¶ Obijcies nõ, in contractibus humanis, quãdo sunt medio ministro, seu procuratore, non requiritur alia intentio in ministro, quàm exterius explere id, quod à Domino suo præscribitur : ergo neque in ministro Sacramenti. Respondetur, sicut ad præcedens : est (inquam) disparitas, quòd contractus humani sunt independentes ab intentione procuratoris ; secus autem Sacramenta. Immo confirmo nostram conclusionem retorquendo argumentum. Sicut enim contractus humanus (matrimonij, v.g. promissionis, &c.) est invalidus in foro interiori, quando deficit consensus cõtrahentium, seu intentio se obligandi sic in præsentia deficiente intentione ministri.

D Y B I V M XXI.

68. **P**etes vigesimoprimum, an conficeret Sacramentũ, qui haberet intentionem faciendi, quod Christus Dominus fecit, & simul nollet positivè facere, quod facit Ecclesia? Respond. affirmativè. Quia voluntas illa excludendi, quod facit Ecclesia est quasi conditionata, & inefficax : ideò enim illam haberet, quia existimaret, Ecclesiã esse saltam : alia autè intentio faciendi, quod Christus Dominus fecit, esset efficax, & absoluta. Quare ab ista corrigeretur alia ; vel potiùs alia evanesceret defectu cuiusdam conditionis, quam implicitè, aut tacitè involvit : conditio autem talis est : *Si intentio hæc stare potest cum intentione faciendi Sacramentum, quod Christus Dominus instituit ; & ego conficere volo.*

¶ Dices : posset hæreticus ita pertinaciter velle, se non conformare Ecclesiæ, aut non facere, quod facit Ecclesia, vt expressè malit, non conficere Sacramentum, quàm illi conformari, quamvis Ecclesia conformetur Christo Domino : ergo tunc non prævalebit intentio faciendi Sacramentum. Respondetur, ita esse : de facto tam è nullus minister, quantumvis habeat expressè vtramque intentionem oppositam, est adeò perversus, vt saltèm tacitè non præferat in-

tionem efficiendi Sacramen-
ta intentioni non faciendi, quod
Ecclesia Romana facit: notat
Hurtad. *disput. 4. diff. 4.* Huc spe-
ctant dicta *cap. 1. n. 54.*

D V B I V M XXII.

60 **P**etes vigesimosecundò,
an, si quis intendat con-
trahere matrimonium; & simul
intendat non facere Sacramen-
tum, quod facit Ecclesia, verè
contrahat, & insuper non faciat
Sacramentum? Respondetur af-
firmativè. Quia ratio contractus
separabilis est à ratione Sacra-
menti: sed minister intendit so-
lùm contractum; & expressè res-
puit rationem Sacramenti: ergo
perficit contractum sine Sacra-
mento. Ita Vazquez *disput. 138.*
cap. 5. num. 63. Et habet locum
in Scoto, quatenus *in 4. d. 26. q. 1.*
§. Ad solutionem, vers. De mi-
nistro relinquit sub dubio, an in
omni contractu matrimoniali
inter Christianos sit Sacramen-
tum? vt constat ex illis verbis;
Si in omni contractu est Sacramen-
tum. Huc spectant dicta *cap. 2.*
num. 27.

70 Dices: in lege gratiæ con-
tractus matrimonialis elevatus
est ad esse Sacramenti: ergo iam
ratio contractus matrimonialis
inseparabilis est à ratione Sacra-
menti. Respondetur negando
consequentiam; quam difficul-
ter probabunt adversarij. ¶ In-

stabis: nequit quis velle efficere
Sacramentum matrimonij; &
aliàs non celebrare contractum
matrimoniale: ergo neque po-
terit velle celebrare contractum
matrimoniale, & aliàs non
efficere Sacramentum. Respon-
detur negando consequentiam:
disparitas autem est, quòd fun-
datum nequit dari sine funda-
mento; benè tamen fundamen-
tum (non formalitèr, sed mate-
rialitèr sumptum) sine fundato:
Cum ergo Sacramentum, seu ra-
tionem Sacramenti fundaverit
Christus Dominus super contra-
ctum matrimoniale, (qui in
antiqua lege præcesserat; & in
præsenti perseverat) illud nequit
stare sine isto; benè tamen è con-
tra.

71 Vnde constat, ineptam fo-
re, & sine fructu intentionem il-
lius, qui vellet efficere Sacramen-
tum matrimonij cum expressa
intentione non celebrandi con-
tractum matrimoniale. Non
autem esset infructuosa intentio
illius, qui vellet celebrare contra-
ctum matrimoniale; vellet au-
tem expressè non efficere Sacra-
mentum: iste enim non effice-
ret Sacramentum; quamvis aliàs
gravissimè peccaret: quia in re
gravissima non staret viui, & vo-
luntati Ecclesiæ. ¶ Sed contra:
quamvis prior sit existètia Sacra-
mèti, quàm eius effectus, nempe
gratia; ineptè, & infructuosè in-
tenderet minister alicuius Sa-
cramenti ponere Sacramentum,
non

non autem effectum illius: ergo quamvis ratio contractus matrimonialis sit prior ratione Sacramenti, infructuose intendet quis ponere contractum, non autem rationem Sacramenti. Respondetur disparitatem esse, quod ratio contractus matrimonialis non solum est prior Sacramento, sed etiam requirit distinctam intentionem in ministro ab intentione faciendi Sacramentum. Ad celebrandum enim contractum matrimonialem requiritur, voluntas se obligandi comparti ad conservandum individuam vitam societatem. Ad efficiendum autem Sacramentum requiritur intentio efficiendi Sacramentum, aut quod facit Ecclesia, aut quod Christus Dominus instituit, aut quid simile. Ad ponendum autem gratiam, aut effectum Sacramenti non requiritur in ministro distincta intentio, aut volitio ab illa, qua vult efficere Sacramentum: quia Sacramenta operantur, sicut causae naturales. Quare sicut esset frustanea, & sine fructu volitio non cremandi in illo, qui materiae dispositae applicaret ignem: ita esset frustanea volitio non conferendi gratiam, aut effectum Sacramenti in illo, qui recipienti disposito applicaret Sacramentum. ¶ Unde bene notat G. Hurtad. *disp. 4. diff. 4.* convenire DD. immo & sentire Ecclesiam, non esse necessariam in ministro Sacramenti formalem intentionem conferendi

gratiam, dum non rebaptizantur ab haereticis illis, qui existimant, per baptismum non conferri gratiam: qui consequenter non intendunt illam conferre.

DUBIUM XXIII.

72 **P**etes vigesimotertio, qualis intentio requiratur in ministro Sacramenti? Respondetur, supponendum esse pro intelligentia huius, quod duplex sit intentio. Igitur ex convenientia omnium triplex est intentio, seu volitio circa rem aliquam; nempe actualis, virtualis, & habitualis. Actualis est actus voluntatis, quo quis vult celebrare missam, v.g. qui actus, dum actualiter perseverat, dicitur intentio actualis. Virtualis intentio, seu volitio est ille met actus iam non existens in se, sed in aliquo eius effectu: verbi gratia, volui celebrare missam, qui actus volitionis iam perijt; manet tamen virtualiter in lotionem manuum, quae praecedit celebrationem missae, in induitione vestium Sacerdotalium ad celebrandum praesente. Et ratio est, quod sicut intentio, seu volitio expressa finis continet virtualiter, & causat volitionem medij; ita volitio medij continet virtualiter, & causat in executione consequentem finis: cum ergo lotio, aut induitio praecedens celebrationem sit medium ad celebrandum ex de-

centia ordinatum, in ipso virtualiter continetur volitio celebrandi, quæ iam præcesserat. Habitualis intentio dicitur consuetudo habendi intentionem celebrandi, verbi gratia, seu facilitas derelicta ex multiplicatis intentionibus. ¶ Præter has intentiones est alia, nempe prior intentio, seu volitio non retractata: de qua inter AA. est quædam quæstio de nomine. Aliqui enim dicunt, vocandam esse intentionem virtuales: quia in illa non retractatione perseverat prima volitio. Alij verò vocant eam intentionem habituales: sicut peccatum præteritum, dum non retractatur, habituale vocari consuevit. Ego autem vocarem eam actuales interpretativè: eo quòd, dum non retracto, quod feci, interpretor apud prudentes esse in actuali volitione illius. His suppositis.

73 Dico primò: habitualis volitio, seu intentio sumpta pro consuetudine non sufficit ad conficiendum Sacramentum. Quia consuetudo faciendi rem aliquam propriè non est volitio faciendi illam: aliàs ille, qui habet consuetudinem peccandi, propriè haberet volitionem circa peccatum: & consequenter esset in actuali peccato. Sed ex cap. 1. num. 27. constat, in ministro requiri intentionem: ergo non sufficit habitualis sumpta pro consuetudine. Ita Scotus in 4. distinct.

6. quæst. 6. §. Distinguitur, versic. Ad oppositum, & communissima sententia. ¶ Dices: ad peccandum sufficit operari ex consuetudine: ergo & ad efficiendum Sacramentum. Antecedens probatur exemplo illius, qui iurat ex consuetudine: iste enim iurando peccat, si solum advertat malitiam actionis, quamvis non habeat actuales, aut virtuales volitionem peccandi. Respondetur negando antecedens: ille enim peccat iurando, non quia iuramentum illud oritur ex consuetudine; (aliàs in primo iuramento factò cum advertentia non peccasset) sed quia tenetur non iurare cum advertentia. Minister verò Sacramenti non solum tenetur operari cum libertate, & advertentia, seu existens in statu advertentiæ, & libertatis; (quem statum conservat ille, qui incipiens aliquam actionem liberè, & cum advertentia, in progressu illius distrahitur) sed etiam tenetur adhibere intentionem: ut definitur ab Ecclesia: de quo in num. 60. & cap. 1. num. 27.

74 Dico secundò: ad conficiendum Sacramenta sufficit volitio, seu intentio actualis. Quia est perfectissima, quæ excogitari potest: ergo, supposito, quòd ab Ecclesia requiritur, de ista nequit dubitari. Itaque si, quando appono materiam, & formam alicuius Sacramenti, tunc actualiter volo conficere Sacramentum, aut facere, quod facit Ecclesia,

aut

aut quod Christus Dominus fecit, aut aliquid æquivalens, abique dubio conficitio Sacramentum. In hoc conspirant omnes Doctores.

75 Dico tertio: actualis intentio, seu volitio efficiendi Sacramentum, aut faciendi, quod facit Ecclesia, &c. non est requisita in ministro. Quia non est creditibile, Christum Dominum ita scrupulosè instituisse Sacramenta, & tanto periculo nullitatis exposita, ut, si minister ab actuali volitione distraheretur, dum ministrat, non efficeretur Sacramentum. Alias passim Sacramenta irritarentur. Ita Scotus *num. 73. citatus, & communissimè Authores.*

76 Dico quartò: ad conficiendum Sacramentum sufficit virtualis intentio, seu volitio. Quia in electione mediæ cõtinetur virtualiter volitio finis: ergo verè dicitur velle finem, aut conficere Sacramentum, qui ad hoc ponit medium necessariam: quale est, v. g. ire ad Ecclesiam, lavare manus, induere se vestibus sacris, &c. Ita Scotus *ibi, vers. Ex his, & communissimè DD.*

77 Dico quinto: præterita intentio non retractata sufficit ad validè conficiendum Sacramenta. Quia apud prudentes illa volitio dicitur, seu reputatur actualiter permanere, dum non retractatur: ergo sufficit. Sic videtur sentire Scotus *ibi §. & vers. c. Distinguitur, quatenus ex-*

plicans distinctionem virtualem dicit, esse dispositionem, quæ remanet in voluntate ex actu præterito, seu ex intentione priùs habita. ¶ Dices: ergo ab amente, dormiente, aut ebrio, qui priùs non retractavit intentionem, potest confici Sacramentum. Respondetur negando: quia et si in eis possit remanere volitio non retractata; tamen præter intentionem requiritur, quòd, dum conficitur Sacramentum, minister sit compos rationis, vel in statu vsus rationis. ¶ Dices secundo: ergo etiam sufficit ad conficiendum Sacramenta intentio virtualis interpretativa; nec requiretur, in illo præcessisse realem, & physicam volitionem conficiendi Sacramentum, aut faciendi, quod facit Ecclesia, &c. Dicitur autem intentio virtualis interpretativa, quando aliquis operatur in ordine ad Sacramentum taliter, ut si interrogaretur, quid vellet facere? Aut quis sit eius animus? Responderet, volo baptizare, verbi gratia, missam celebrare, &c. Hac (inquam) volitio sufficit ad conficiendum Sacramentum. (inquit quidam ex nostris in manuscriptis) Respondetur negando assumptum, aut consequentiam: quia dicta intentio potius est præparatio animi, quam propria intentio. Ad Sacramentum autem conficiendum aliqua propria intentio debet esse, vel saltem præcessisse in ministro; ut salventur

verba Eugenij III. *cap. 1. n. 27.* relata, necnon & Trid. transcripta hic *n. 60.*

78 Instabis: prædicta intentio interpretativa sufficit ad recipiendum Sacramentum: ergo & ad illud administrandum. Antecedens patet in parvulo recipiente baptismum; necnon & in adulto repente sensibus delituito, cui administratur extrema unctio; eo solum quod prudenter interpretamur, eam velle recipere. Respondetur negando consequentiam. Disparitas autem est institutionis diversitas, seu divina voluntas per Ecclesiam declarata. Concilia enim (præsertim Florentinum, & Tridentinum, *num. 60.* citata) in ministro requirunt intentionem: quod de propria intentione debet intelligi. Ex alia verò parte praxis Ecclesiæ fert, conferri aliqua Sacramenta ei, qui solum habet interpretativam intentionem ea recipiendi, ut probant exempla adducta de baptismo, extrema unctio, & alia. ¶ Instabis secundò, qui sic operatur, operatur pie, prudenter, & religiosè: ergo conficit Sacramentum. Respondetur negando consequentiam: quia præter actionem pie, prudenter, & religiosè factam requiritur ad conficiendum Sacramentum intentio aliqua propria, quæ actualitèr existat, vel extiterit propter concilia id exprimentia, ¶ Instabis tertio: ad solvendum obligationem divi-

ni officij sufficit illa virtualis intentio interpretativa, seu animi preparatio solvendi: ergo & ad conficiendum Sacramentum. Respondetur negando consequentiam: quia concilia non petunt in recitante intentionem satisfaciendi: benè tamen in ministro conficiente Sacramenta.

DUBIUM XXIV.

79 **P** Etes vigesimoquartò, (incidenter) quæ intentio requiratur ad applicandum sacrificium missæ pro aliquò particulari? Respondetur sufficere præteritam non retractatam. Quia hæc sufficit ad conficiendum Sacramenta: (ex dictis à *num. 77.*) ergo & ad applicandum fructum sacrificij. Patet consequentia: quia minor intentio requiritur ad istud, quam ad illud. Et ideò ad applicandum sacrificij valorem sufficit intentio Prælati; non autem ad conficiendum Sacramentum. Ita *G. Hurtad. disput. 4. diffic. 5. citans Suárez, Vazquez, & Egidiudum: estque communissima sententia.* ¶ Displicet tamen mihi *Vazq. disput. 138. cap. 6. num. 77.* quatenus requirit eandem intentionem ad applicandum sacrificium, ac ad conficiendum Sacramentum. Hoc (inquam) displicet mihi: quia quamvis alias dicerem cum communiori sententia, ad conficiendum Sacramentum non sufficere intentionem præteritam non retractatam; affir-

affirmarem tamen etiam cum communi sententia, (contra ipsum Vazquez) prædictam intentionem sufficere ad applicandum fructum sacrificij. Quia minor intentio requiritur ad applicandum fructum sacrificij, quam ad conficiendum Sacramentum: ut constat ex probatione nostræ conclusionis.

80 Sed obijcit Vazquez: eadem est voluntas offerendi sacrificium, & conficiendi Sacramentum Eucharistiæ. ergo eadem intentio requiritur. Respondetur distinguendo antecedens: respectu Dei, concedo: respectu illius, pro quo offertur, nego. Itaque sicut duplex potest intelligi obligatio; ita & duplex intentio offerendi. Prima respectu Dei, cui Sacerdos sacrificium offert in eius cultum, & honorem: quæ intentio est eadem cum intentione conficiendi Sacramentum Eucharistiæ. Et ideo dicit communior sententia, non sufficere ad sacrificium offerendum in honorem Dei, seu ad conficiendum Sacramentum intentionem præteritam non retractatam; sed quod saltem debet esse virtualis: quamvis nos oppositam dixerimus. *à n. 77.* Secunda autem intentio est respectu personæ creatæ. cui sacerdos vult sacrificium illud prodesse; seu eius valorem applicare. Quæ intentio non est eadem cum intentione sacrificandi, aut conficiendi Sacramentum; nec requireretur à nobis, quod

esset virtualis saltem: etiam si id expulularemus ad conficiendum Sacramentum in ministro. ¶ Obijcies secundo, obligatio pro Petro v. g. supra oblationem sacrificij solum est quidam respectus rationis: ergo intentio, quæ requiritur ad realem oblationem sacrificij requiritur etiam ad hoc, ut sit pro Petro. Respondetur negando antecedens: necessario enim requiritur alia nova realis voluntas ad applicandum sacrificium pro Petro v. g. à volitione, qua volo sacrificare. Neque ista potest extendi ad hoc, ut sit pro Petro. Quia quamvis probabile sit, posse visionem beatam extendi ad novum obiectum, seu creaturam de novo representatam Beato; tamen creatura, ad quam se extendit visio, est obiectum quoddam illius visionis. Petrus autem, pro quo offertur, seu applicatur sacrificium; non est obiectum illius actus sacrificandi: atque adeo nequit extendi ad illum.

DUBIUM XXV.

81 **P**ETES 25. an intentio ministri possit frustrari ex incertitudine personæ? Respondetur sub distinctione. Quæ est dico primo: quando intentio ministri ita determinatè fertur in certam personam, ut excludat aliam, vel alias, non fit Sacramentum, si conferatur personæ exclusæ. (v. g. minister ita determinatè vult baptizare Petrum,

vt excludat Ioannem, aut omnes alios) Quia tunc deficit intentio ministrum: quæ ad efficiendum Sacramentum est omnino necessaria. ¶ Nota obiter, hanc exclusionem, vt mortaliter peccaminosam, communiter damnari. Quia præbet occasionem irritandi Sacramentum. Excipitur tamen matrimonium, in quo non requiritur tam virgens causa ad excludendum expressè omnes alias personas ab illa, quæ mihi placet. Ita cõmuniter AA.

82 Dico secundo: quando minister confert Sacramentum personæ falsò existimatæ, sed nõ exclusæ (v. g. existimat baptizare Principem; supposita tamen fuit persona vilis; quam non exclusit; immò de hac suppositione non cogitavit) verum confert Sacramentum. Quia interpretatur, velle conferre Sacramentum personæ præsentì, quamvis non sit ea, quam errando existimat esse. Confirmatur in speciali de baptismo: quia *ly te* positum in forma baptismi (Idem dicendum est de alijs Sacramentis, in quorum formis ponitur pronomen *tu*) non supponit pro persona vt existimatæ à ministro; sed vt est in se præsens: ergo, quamvis deficiat scientia in ministro, non deficit intentio interpretativa.

¶ Dices: ergo male diximus n. 77. & 78. ad conficiendum Sacramentum non sufficere intentionem virtuale interpretativam. Respondetur negando: ibi

enim negavimus sufficere interpretativam solam, seu cum qua non coniungebatur realis alia intentio saltem præterita de Sacramento conficiendo. Nunc autem dicimus, sufficere, non quidem ad efficiendum Sacramentum, (supponimus enim habere physicam, & realem intentionem conficiendi Sacramentum.) Sed ad determinandum personam, cui sit conferendum. Hanc conclusionem defendunt *Suar. Vazquez, & Egid.* quos citat, & sequitur *G. Hurt disp. 4. diffi. 7. additque sic communiter sentire DD.*

83 Sed *Sylv* est *verbo Baptismus quest. 15.* affirmat, baptismum non conferri personæ falsò existimatæ: & obijcit: intentio ministrum debet ferri in personam certam: ergo, deficiente certitudine personæ, frustrabitur Sacramentum. Respondetur distinguendo antecedens: est enim verum, si intendat, Sacramentum non posse ministrari individuo vago: falsum autem, si intendat, valorem Sacramenti pendere ex scientia ministrum circa personam, cui confertur Sacramentum. In nostro autem casu etsi minister falsam existimationem habeat circa personam, cui Sacramentum ministrat; ministrat tamen Sacramentum, non individuo vago, sed determinato per pronomen *te*: sic enim profert: *Ego te baptizo, &c.* ¶ Obijcies secundo, quando minister dicit: *Ego te bap-*

tiſo, &c. ly te idem eſt, ac dicere: *Ego te Perrum baptizo*: ergo, ſi nō ſit *Perrus*, deficit intentio miniſtri. Reſponderetur negando antecedens: miniſter enim prudenter interpretatur dicere: *Ego baptizo te ſuſcipientem baptiſmum, &c.* ¶ Dices: ergo qui matrimonium ducit, eodem modo interpretabitur dicere: *Ego accipio te in uxorem, &c.* Reſponderetur negando: quia cū circa perſonam, cui confertur baptiſmus v.g. non ſit expreſſa intentio in miniſtro, (vt ſupponimus) recurrendum eſt ad prudenter interpretandam ſuam voluntatem. (quod vocant intentionem interpretivam) In baptiſmi autē collatione prudentiſſime interpretamur, intentionem miniſtri eſſe velle conferre baptiſmum ei, qui eſt præſens: cū ex oppoſito nihil utilitatis aut commodi ei accreſcat: & aliàs fiat irritum Sacramentum. (quod de nullo miniſtro, quantumvis pravo eſt præſumendum velle) In matrimonio autem oppoſitum eſt interpretandum: quia eſſet grave incommodum contrahenti ducere in conſortem enim, vel eam, quā non vult. Quare prudentiſſime interpretamur, quod, ſi interrogaretur, an vellent, ſtare matrimonium cum illa, quam falſo exiſtimavit? Negativè reſponderet ductus deſiderio eſtugiendi tantum incommodum.

84. Ex dictis pro noſtra ſententia inferitur cum præcitatæ Au-

thoribus, proferentem verba cōſecrationis ſuper duas hoſtias vtramque cōſecrare, quamvis putaverit, eſſe vnam tantum, dummodo non habuerit intentionem excluſivam, nempe cōſecrandi tantum vnam. Quia eius intentio cōſecrandi prudenter interpretatur extendi ad totam materiam, quam coram ſe habet. Idē propter eandem rationem dicendum eſt de proferente formam cōſecrationis ſuper decem v.g. hoſtiolas, (Hūpanē formas) quas putat eſſe plures, aut pauciores. ¶ Si tamen habuit intentionem excluſivam, nempe cōſecrandi tantum vnam, illum tantum cōſecravit, quam determinavit. (& regulariter videtur manere determinata ea, quam videt) ſi tamen nullam determinavit, & tantum voluit vnam cōſecrare, nullam cōſecrat. Quia Sacramentum petit determinatam materiam. Idem dicendum eſt propter eandem rationem de illo, qui in Sacramento pœnitentiæ ſe accuſat de quatuor mendacijs v.g. nō determinando, eſſe vltima, vel prima, aut illa, quorum recordatur, aut quæ ipſe determinat. Iſte enim (ſi plura adſint mendacia) non præbet ſufficientem materiā abſolutionis defectu determinationis materiæ. Igitur prudens intentio miniſtri debet ferri circa totam materiam, quam ad cōſecrandum appoſuit non determinando numerum, quamvis alias certus ſit, poſuiſſe vnicam hoſtiam,

hostiam, aut quatuor tantum hostiolas. Contingere enim potest, & de facto non semel contingit, me certum esse apesuisse vnicam, & postea comperire plures.

¶ Item, ut prudenter poenitens procedat, debet se accusare de omni peccato commissio contra materiã castitatis v.g. (loquor de illo, qui se accusat de præteritis iam sufficienter confessis) aut de terminare tria v.g. postrema. Intentio autem prudens ministri debet se extendere ad absolvendum poenitentem à quacumque culpa, quæ potest esse materia illius confessionis.

DUBIUM XXVI.

85 **P**etes 26. an Intentio conditionata efficiendi Sacramentum sufficiat ad eius validitatem? Respondetur sub distinctione. Quare dico primo: Sacramentum collatum sub conditione de præterito, aut de præsentibus (v.g. *absolvo te, si restitueris, aut si habes usum rationis*) est validum, si in re posita est talis conditio, nullum autem, si in re non sit impleta. Quia, si impleta est conditio, intentio transit in absolutam: & consequenter nihil deficit, ut fiat Sacramentum. Si autem conditio non est adimpleta, evanescit intentio: & consequenter non ponitur Sacramentum defectu intentionis ministri necessario requisitæ. In hanc conclusionem conspirant AA. loquendo de cõ-

ditione, quæ propter humanam dubitationem apponitur.

86 **D**ico secundo: validum est Sacramentum baptismi v.g. datum sub conditione aliqua omnino certa, & præsentibus apud Deum; non tamen apud nos. (ut si quis diceret v.g. *Ego te baptizo, si es predestinatus*) Quia non apparet, quare ista intentio ministri non sufficiat. Secundo, quia sæpe baptizatur quis sub hac conditione, *si non es baptizatus*, quamvis aliàs adimpletio illius conditionis nullatenus sciri possit. Ita Suarez *disput. 13. sect. 4.* & *G. Hurt. disput. 4. artic. 6.* ¶ Sed quidam ex nostris in manuscriptis oppositum defendit; & objicit: Deus pro ministris Sacramentorum destinavit homines: ergo humano modo debent administrari sacramenta; ergo independentes à conditionibus, quarum impletiones humano modo nequeant cognosci: & consequenter minister alicuius Sacramenti solum poterit ponere pro conditione in administratione Sacramenti id, quod humano modo potest cognosci; vel de quo apud homines potest stare prudens dubitatio; aut (proprius loquendo) cuius dubitatio potest per homines deponi. Respondetur concedendo primam consequentiam. Unde solum infertur, quod humano modo, hoc est, signa sensibilia debet ponere minister, & non signa spiritalia pro materia, & forma cuiuscumque Sacramenti: non autem infertur,

fertur, adimpletionem conditionis, quam apponit, debere esse cognoscibilem modo, vel medio humano. Et ratio est, quod, sicut, quamvis Christus Dominus instituit Sacramenta sensibilia, quantum ad materiam, & formam; non tamen quantum ad intentionem ministri; (quæ esset sensibilis, si disposuisset Deus, quod à ministro exterius manifestaretur) sed quantum ad hanc reliquit Sacramentum incognoscibile modo, & medio humano: ita noluit determinare, quod conditio aliquando apposita à ministro esset modo, aut medio humano cognoscibilis. Et confirmatur à simili de sacrificio: quamvis enim instituerit Christus Dominus ab hominibus offerendum; & consequenter modo humano; tamen applicatio fructus illius fit aliquando pro illo, de quo modo humano nullo modo potest applicans certificari: v.g. cum applico missam pro illa anima, quæ maiores poenas patitur in purgatorio; vel pro illa, quæ propinquior est egressioni; vel pro illa necessitate, pro qua Deus missam voluerit acceptare.

87 Notant cōmuniter, quod, quamvis validè fiat Sacramētum sub conditione de præterito, aut de præsentī; tamen, vt licitè fiat, debet interessē necessitas. Quia sine necessitate, aut causa exponere Sacramentum nullitati esset illicitum. Sufficiens autem necessitas, aut causa foret, si post pru-

dentem examinationem nō posset minister certificari de baptismo alicuius pueri, aut de vsu rationis adulti, vt illi conferretur baptisus, & isti absolutio. Existente autem causa, parum refert, conditionem mentaliter, aut exterius apponi.

88 Dico tertio: Sacramentū datum sub conditione de futuro contingenti est nullum. Quia simul debent coniungi appositio materiæ, & formæ, atque intentio ministri. Sed quoad vsque impleatur conditio, intentio ministri non transit in absolutā: (quod esse est necessarium in intentione ad efficiendum Sacramentum) & aliàs tunc non subsistit applicatio materiæ, & formæ: ergo non fit Sacramentum defectu intentionis. ¶ Dices: Sacramentum est quoddam ens morale: ergo, vt subsistat, sufficiet, eius partes coniungi morali simultate: ergo validum erit, etiam si intentio ministri pro aliquo brevi tempore differatur post positionem materiæ, & formæ. Respondetur negādo secundam consequentiam: quia intentio ministri necessariò debet præcedere positionem materiæ, & formæ, vt actio illa sit Sacramentalis, & non pura ablutio v. g. physica.

89 Dices secundò: huius absolutionis v. g. *Ego te absolvo, si restitueris cras*, lenius potest esse, modò te absolvo, si verum est apud Deum, te cras restitutum: ergo tunc tenebit Sacramentum factum

factum sub conditione de futuro contingenti. Respondetur concedendo totum, si apponens conditionem intendat prædictum sensum. Tamen ista conditio potius est de presenti in prædicto sensu quam de futuro contingenti: vt benè notat Suarez *disp. 13. sect. 4*. ¶ Dices tertio: propositio de futuro contingenti habet nunc determinatam veritatem, aut falsitatem: ergo quando dico: *Ego te absolvo v. g. si cras restitueris*, verum conficio Sacramentum, quando verum est, pœnitentem restitutum. Patet cõsequentiã: quia, supposita veritate, statim intentio ministri transit ad esse absolutum: & consequenter nihil deficit, vt fiat Sacramentum. Respondetur negando cõsequentiã: Ad probationem dico, in conditionali de futuro contingenti nõ attendi ad veritatem, quam propositio habet nunc in se, aut apud Deum; sed ad effectum futurum, aut non futurum. Quare suspensus manet animus, seu intentio conficientis sub conditione, quoad vsque transeat tempus, in quo conditio à parte rei debeat poni: & si tunc ponitur adimpletio conditionis, intentio transit ad esse absolutum; secus autem evanescit. ¶ Et confirmatur instantia matrimonij conditionati, cuius conditio est eventura: (v. g. *contraho tecum, si cras dederis tantam dotem*) est enim certum, vi illius conditionis suspendi consensum, seu intentionem, quoad vsque ad-

impleatur conditio: ergo à simili in præsentì. Antecedens constat: aliàs, qui intra illud tempus contraheret absolute cum alia, non faceret matrimonium: quòd est contra consuetudinem Ecclesiæ; vt benè notat Suarez ibi. ¶ Hinc putant aliqui, à nostra tertia conclusione excipiendum esse Sacramentum matrimonij, quod valide fit (inquiunt) sub conditione de futuro contingenti: v. g. *Contraho tecum, si cras dederis tantam dotem*. Falluntur tamen: quia et si quando impletur conditio, perficiatur matrimonium in esse contractus: tamen nõ fit Sacramentum, nisi tunc contrahentes denuò explicent mutuam corporum traditionem per verba absoluta.

¶ Dices: ergo inter Christianos dabitur aliquod matrimonium, quod non sit Sacramentum. Respondetur permittendo propter dicta n. 43.

De dispositione ministri Sacramentorum.

DVBIUM XXVII.

90 **P** Etes 27. an ad valorem Sacramenti sit requisita fides, aut sanctitas in ministro? Respondetur negativè. Quia tantum se habet, vt instrumentum Dei: ergo, vt recipienti possit conferre Sacramentum; immò & fructum illius, non requiritur, quòd Sacramentum, aut fructum illius præcõtineat. Recolantur di-
cta

Et a num. 52. Hanc conclusionē quoad idem ministri definit Cōcilium Nicænum 1. can. 19 & quoad fidem, & Sanctitatem Trident. sess. 7. can. 12. de Sacramentis in genere.

D V B I V M XXVIII.

91 **P**etes 28. an in ministro requisita sit sanctitas, ut licitè administret Sacramenta? Respondetur affirmativè. Quia irreverentiam in re gravi facit Deo, qui immundus tractat ea, quibus Deus mundat homines. Et ideo passim Scriptura, & Patres exhortantur ministros Sacramentorum, ut mundi illa administrent. Ita *Isaie* 52. *Mundi estote, qui fertis vasa Domini, Et Exodi* 19. *Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percussat eos.* Et *August.* in *enarratione Psalm.* 103. ad verba illa, *qui regit aquis superiora eius*, sic loquitur; *Videant, quam rationem sint reddaturi coram Deo, qui sanctis non sanctè utuntur.* Atque *Greg. lib.* 1. *epist.* 24. dicit: *Necessè est, ut munda sit manus, quæ diluere sordes curat.* Quod & alibi passim tam apud Scripturam, quam apud PP. reperitur. Igitur tam propter auctoritates Scripturæ, & Patrum, quam propter rationem nostræ conclusionis fatentur AA. communissimè, illicitum esse, ministrum (saltem consecratum, aut destinatum ad aliquod ministerium; ut est Sacerdos ad absolvē-

dum; Episcopus ad ordinandum, &c.) Sacramenta ministrare in peccato mortali.

92 Longè autem distrahuntur AA. in reddenda ratione, propter quam sit peccatum mortale, aut fiat gravis irreverentia Deo à ministro, qui in peccato mortali Sacramenta alijs administret? Nobis autem dicendum est, rationem esse, quod minister Sacramentorum debet cum Deo autore Sacramentorum; necnō & cum sanctitate ipsorum Sacramentorum conformari, ut ita congruenter utatur ipsorum ministerio. Sed minister existens sub mortali non conformatur Deo auctori Sacramentorum, neque ipsorum sanctitati: ergo Deo, & Sacramentis irrogat gravem iniuriam. Minor conitatur: Deus enim est autor Sacramentorum, quatenus sanctus: si enim sanctus non intelligeretur, non posset per Sacramenta sanctitatem distribuere, hominesque sanctificare. Item Sacramenta ipsa sunt sancta: cum causant sanctitatem, seu gratiam. ¶ Unde constat, obligationē non ministrandi Sacramenta in statu peccati mortalis non oriri ex aliquo præcepto positivo; (quia de hoc non constat; sive fingatur divinum, sive humanum) sed ex iure divino naturali orto ex natura Sacramentorum. Cum enim ea instituerit Deus ad sanctificandum; gravis irreverentia fit tam ipsis, quam ipsorum auctori, quando

ab immundo ministro sumuntur ad sanctificandum. Sic Vazquez *disp.* 136. *cap.* 3. *a num.* 20. & *alij.*

93 Sed Caiet. *q.* 64. *art.* 6. Suarez *disp.* 13. *sect.* 4. & Bonacina cū alijs dicunt, rationem, quare minister existens sub mortali peccat mortaliter administrando, seu irrogat Deo gravem iniuriam, esse, quia Sacerdos v. g. est specialiter deputatus per Sacramentum ordinis ad administrandum Sacramēta cum debita reverentia. Tamen hanc rationem benè refutat Vazq. *ibi cap.* 2. *a num.* 16. Sequeretur enim ex illa, eum, qui post acceptum Sacramentū confirmationis existens sub mortali fidem profiteretur coram tyranno, mortaliter peccare: quia per Sacramentum confirmationis ad hanc fidei professionem consecratur per gratiam, & characterem. Item peccarent Subdiaconus, & Diaconus canentes Epistolam, & Evangelium; Episcopus benedicēdo Chrīsmā, & Oleum. Patet, quia ad hæc ministeria sunt consecrati in sua ordinatione, nō solum per receptionem gratiæ, sed etiam characteris.

D V B I V M XXIX.

94 **P** Etes 29. an minister, qui non est specialiter deputatus in Ecclesia pro administratione Sacramentorum, peccet mortaliter administrādo sub peccato mortali existens? Respondetur affirmativè. Itaque nō solum

Sacerdos absolvendo, Episcopus ordinando & c. sed etiam Laicus baptizando, & contrahendo matrimonium existendo in peccato mortali mortaliter peccat. Quia non se conformant Sacramentorum, & Christi Domini eius authoris sanctitati: vt *num.* 91. & 92. latè probavimus. Ita Vazq. *disp.* 136. *cap.* 3. *a num.* 28. Ochagavia *quest.* 19. & G. Hurt. *disp.* 4. *diff.* 9.

95 Sed Suarez *disp.* 16. *sect.* 4. & Bonacina *disp.* 1. *quest.* 3. *punct.* 2. oppositum defendunt: quod & probabilius reputat Coninch. Et obijciunt: qui non ex officio, sed ex necessitate administrat existens sub mortali, non videtur tantam irreverentiā Deo irrogare, quam qui hoc facit ex officio, & sine necessitate: ergo, quamvis minister destinatus, aut consecratus ad aliquod officium peccet mortaliter administrando sub mortali; non tamen qui non est minister specialiter destinatus. Respondetur negando consequentiam: vterque enim discordat à sanctitate Sacramentorum, illorumque authoris; quamvis alias intra lineam peccati mortalis, & gravis irreverentiæ vnus aliquantulum minus peccet, quam alius. Sicut qui die prohibitō manducat carnes suasionibus attractus aliquantulum minus peccat intra latitudinem peccati mortalis, quam qui sine aliqua persuasionē carnes manducat. Adde, nullum ministrare Sacramenta, qui non sit mi-

minister à Deo ad hoc institutus: alias nihil ageret: debent ergo omnes ministri Deo Sacramentorum auctori, atque Sacramentis ipsis in sanctitate conformari.

¶ Objicies secundo: maiorem iniuriam irrogaret Regi pincer-na ei manibus foedis administrās, quam qui necessitate compulsus id munus obiret: ergo quamvis minister deputatus peccet mortaliter administrans in peccato, non autem qui non est deputatus. Respondetur negando consequentiam propter dicta ad præcedens argumentum. Præterea exemplum non vrget: quia etiam reputaretur gravis iniuria illius, qui quamvis non ex officio, Regi ministraret immundus; si aliās potuisset non immundus accedere: sicut potest quilibet etiam laicus se præparare ad gratiam: vt iam declarabo.

D V B I V M XXX.

96 **P** Etes 30. quomodo debeat se præparare, ad dignè administrandam Sacramenta minister, qui sentit, se esse sub mortali? Respondetur, debere aut accedere ad confessionem, aut elicere actum supernaturalis contritionis, vel dilectionis Dei super omnia. Quia vno ex his duobus modis se disponit vltimò ad receptionem gratiæ habitualis, aut sanctitatis. ¶ Vnde constat, ad hanc præparationem non sufficere supernaturalem attritionē;

(quæ est detestatio peccatorum, aut displicentia de illis propter pœnas inferni, aut propter aliud supernaturale motivū, quod nō sit divina bonitas, aut saltē aliquod divinum attributum) sed ad minus requiritur supernaturalis dilectio Dei super omnia; aut supernaturalis contritio: quæ est displicentia, aut detestatio peccatorum propter divinam bonitatem, aut (vt ego opinor) propter aliquod Dei attributum.

¶ Constat etiam, non requiri necessariò confessionem: cum ad vltimò se disponendum ad gratiam sit aliud medium, nempe supernaturalis contritio, aut dilectio Dei super omnia. Ita communissimè AA. contra Marsilium, & Adrianum: qui requirunt præviam cōfessionem illius, qui sentit, se esse sub mortali, ne in ministrando peccet mortaliter.

97 Dices: ad conficiendum Eucharistiam necessarium est, ministrum existentem sub mortali præmittere confessionem: ergo saltē hoc Sacramentum requirit præviam cōfessionem ad dignam administrationem. Antecedens docet Trident *sess. 13. cap. 7.* Respondetur negando consequentiam: quia cōfessio tunc requiritur, non propter administrationem, vel cōfectionem Sacramenti; sed quia Sacerdos conficiens debet cōmunicare: ad cōmunionem autem præviam confessionē illius, qui præsentit mor-

tale, requirit Tridentinū. ¶ Con-
tratergo minifter, qui exifteas sub
mortali ditribueret Euchariftiā
iam ab alio confecratam, nō pec-
caret mortaliter. Respondetur
concedendo cum Suarez *disp. 16.*
sect. 3. pro quo citat utrumque Sa-
tum, Navarrum, & Antoninum:
quod etiam cum Vazq. tenet G.
Hurt. disput. 4. diff. 9. Unde reij-
cio Silveſtrum, & Angelum cita-
tos à prædicto Suarez dicentes
mortaliter peccare Clericum, qui
exiſtens ſub mortali tangit res ſa-
cras v. g. calicem, corporalia, &c.
Si enim hunc ditribuentem Eu-
chariſtiam liberamus à culpa, à
fortiori eum excuſabimus in præ-
dicto caſu.

Dubia incidentia.

98 **S**unt AA. qui dicunt, gra-
vem irreverentiam, aut
peccatum mortale, quod reperit-
mus in miniſtrando Sacramentū
in ſtatu peccati mortalis, oriri ex
eo, quòd quis ſit ſpecialiter depu-
tatus, aut confecratus ad hoc mi-
niſterium. Ita Bonac. *diſp. 1. queſt.*
3. & Cateranus citatus num. 93.
vbi contra prædictos AA. non-
nulla incommoda inferebamus,
nempe ſequi ex illorum ſententia
peccare mortaliter Diaconum,
qui exiſtens ſub mortali caneret
Evangelium; Subdiaconum, qui
cantaret Epistolam, Episcopum,
qui conſecraret oleum, &c. Sed
quia de aliquibus iſtorum extat
aliqua inter AA. dubitatio, ſin-

gula ſingillatim examinanda de-
crevi.

DUBIUM XXXI.

99 **P**eres 31. an peccent mor-
taliter Diaconus, & Sub-
diaconus, qui exiſtentes ſub mor-
tali, cantant ſolemniſter Evange-
lium, & Epistolam? Respondetur
negativè. Quia hæ actiones non
ſunt ex opere operato ſanctificā-
tes: & conſequenter miniſtri non
tenentur ad illas exercendas ſe vl-
timo diſponere ad ſanctitatem,
vt ſe conforment cum auctore
gratiæ. Ita Suarez, *Vazq. Coninch,*
Ochagavia, & Bonacina, quos citat,
& ſequitur G. Hurt. diſp. 4. diff. 10.
¶ Addit prædictus Hurtad. cum
Vazq. & Ochagavia, nec peccatū
veniale tunc reperiri: non enim
apparet præceptum, contra quòd
ſit tale peccatum.

100 Sed Med. Cod. de Pœnit.
tract. 1. q. 6. Angelus V. Clericus 8.
Silveſter V. Clericus 2. §. 8. & Vict.
de Sacr. q. 29. oppoſitū defendunt;
& obijciunt caput vltimū de tē-
poribus ordinationum: vbi Gre-
gorius 9 dixit, Clericos non eſſe
impediendos in ſuſceptis ordini-
bus miniſtrare poſtquam egerint
pœnitentiam: & addit, quòd ſi non
pœnituerint, monendi ſunt, & ſub
interminatione divini iudicii, obre-
ſtandi, vt in ſuſceptis ordinibus non
miniſtrent: ergo ſupponit Põtifex,
Clericos ob peccata mortalia eſſe
impeditos, aut prohibitos in ſuſ-
ceptis ordinibus miniſtrare. Reſp.
ne-

negando consequentiam: quia, vt bene vidit Vazq. *disp. 136. cap. 4. num. 49.* duo in illo capite disponuntur, nempe, & quod Sacerdotibus interdictam cenetur ministerium ordinis Sacerdotalis; nec non & quod alijs clericis sit prohibitus accessus ad alios ordines vt ex contextu apparet: præniterat quippè Pontifex: *Quòd si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliter alijs notoria, non fuerint, non debent hi propter reus homicidij post penitentiam in eam susceptis, aut suscipiendis omnibus impediri: & postea subiungit prædicta verba: Quòd si non penituerint, &c.* Itaque postrema illa verba (vt in susceptis ordinibus non ministrant) solum sunt intelligenda de Sacerdotibus, quibus peccata occulta interdiciunt, missam celebrare. Si enim de omnibus clericis (de quibus loquitur caput illud) intelligeretur, sequeretur, etiam ostiarium, aut quemcumque alium exercentem ordines minores peccare mortaliter, si existat sub mortali. ¶ Obijcies secundò, prædicti indignè ministrant: sed materia est gravis: ergo peccant mortaliter. Respondetur negando maiorem: etenim cum non detur aliquod præceptum prohibens talem actionem in peccato mortali exerceri, non apparet, vnde fiat indignè positivè, aut culpabiliter: quamvis alijs decentius, aut congruentius exerceretur in statu sanctitatis.

DVBIUM XXXII.

101 P Etes 32. an Episcopus, aut Sacerdos exercens Sacramentalia existens sub mortali peccet mortaliter? Respondetur negativè. Quia in his actionibus non est causa impertiens sanctitatem: ergo non apparet, quare obligetur esse in statu sanctitatis. Vnde pater, quod Episcopus, aut Sacerdos conficiens chrisma v.g. consecrans templum, calices, & benedicens paramenta Ecclesiastica, aquam: &c. etiam si sit in statu peccati mortalis, nullum peccatum committit. Ita Suar. Vazq. Agidius, quos citat, & sequitur præcatus Hurt. ¶ Medina verò n. 100. citatus existimat, mortaliter peccare Episcopum qui existens sub mortali conficit chrisma; benedicat oleum; aut consecrat Ecclesiam: & obijcit quod hæ actiones sunt graves; & duæ priores videntur sacramentales, quatenus per eas consecratur materia Sacramenti: ergo peccat graviter, illas exercendo in statu peccati mortalis. Respondetur negando consequentiam: quia quantumvis graves sint, in nulla illarum impertitur Episcopus gratiam sanctificantem: & ideo non apparet, quare debeat esse in statu gratiæ ad illas exercendas.

DUBIVM XXXIII.

102 **P** Etes 33. an sit peccatum mortale prædicationes (canendi solemniter Epistolam, conficiendi chrisma, &c.) sapius, longoque tempore exercere? Respondetur negativè. Quia in nostra sententia in nulla illarum actionum reperitur peccatum, adhuc veniale: ergo non apparet, unde possit cõfurgere mortale ex frequentatione illarum actionum. ¶ Adde, quòd quamvis cum *Suarez disp. 16. sect. 3. & cum Coninch q. 64. art. 6. dub. 1. num. 39.* concederemus, veniale reperiri in aliquibus istarum actionum; frequentatio tamen illarum non posset esse mortalis. Quia ex multis venialibus non potest (per se) fieri vnum mortale. ¶ Dices: frequentatio illa includit implicitum contemptum, ratione cuius est peccatum mortale. Respondetur, hoc voluntariè dici: nec potest assignari ratio, quare potius in præsentì materia, quàm in mendatij iocosi frequentatione v.g. sit contemptus.

DUBIVM XXXIII.

103 **P** Etes 34. an concionari in statu peccati mortalis sit mortale? Respond. negativè. Quia non coustat contra quod præceptum hoc sit. Unde etiã constat, nec esse veniale. Ita *Sotus, Suar. V. q. Ochazavia, & Coninch,*

quos citat, & sequitur *Hurt. disp. 4. diff. 11. ¶ Sed Caier. q. 64. art. 6. & in Summa V. Prædicatorum peccata* oppositum defendit, & obijcit: prædicare est actus ordinis sacri ex institutione Ecclesiæ applicatus ordini sacro, quamvis ex institutione Christi D. conveniat Episcopo: ergo debet exerceri à persona sancta. Resp. negando consequentiã: (admisso, esse actum ordinis sacri) quia per prædicationem non dat sanctitatem ex opere operato: & ideò nõ apparet, quare prædicans debeat esse in statu gratiæ, & sanctificãtis. ¶ Obijcies secundò: qui prædicat in statu peccati mortalis, iniuriam irrogat prædicationi: ergo peccat mortaliter. Patet consequentia: quia materia est gravis. Antecedens probatur: qui enim sic prædicat, denotat ipso facto, prædicatorum fuisse à Christo D. institutos, vt solo verbo & nõ opere prædicarent. Respond. negando antecedens. Ad probationem dico, eum, qui existens sub mortali prædicat non denotare, Christum D. instituisse prædicatorum, vt solo verbo, & non opere prædicent: sed prædicat in eo statu; quia existimat, & verè, nullo iure teneri ad prædicandum in gratia; quamvis aliàs id esset convenientius, decentius, ac fructuosius, vt sic sanctitas ministri cooperaretur efficacitæ prædicationis.

D V B I V M XXXV.

104 **P**Etes 35. an contrahentes in statu peccati mortalis peccent mortaliter, quatenus administrant matrimonium? Respondetur affirmativè. Quia sunt veri ministri huius Sacramenti à Christo Domino instituti. Sed exercent actionem productivam sanctitatis: ergo debent, non discordare à Sanctitate Sacramentorum, atque Christi Domini eorum authoris. Maiorem suppono cum communissima sententia, contra Canum *lib. 3. de Locis c. 5. Estium in 4. di st. 26. §. 10. & Silvium in 3. p. quest. 42. art. 2. quest. 1. apud Ansonium Noctinoc compendiantem Dianam verbo Matrimonium num. 14. ubi notat, sententiam Cani vocari improbabilem, & nota dignam à Vazquez: & eam Rebellius appellat temerariam. Hanc nostram conclusionem tenent Vazq. *disp. 136. cap. 3. num. 38. Basilius Pontius, Ledesma, Navarrus, & Hurt.* quos citat Diana *3. p. tract. 4. Res. 199.**

105 Sed oppositum defendit Coninch *quest. 64. art. 6. num. 38. Fernandez de Heredia, Fillucius Laiman, Sáchez, Sotus, Gutierrez, & Villal.* quos citat, & quorum sententiam probabilem putat Diana *ibi*: & obijciunt: contrahentes non sunt ministri specialiter ad hoc deputati: ergo non tenentur esse in statu gratiæ, vt hoc Sacramentum administrent. Respon-

detur negãdo antecedens de deputatione facta à Christo Domino, à quo omnis mas, & femina constituitur minister matrimonij: & concedendo de deputatione specialiter facta ab Ecclesia. Vnde negatur consequentia: eo enim, quod est minister à Christo Domino deputatus, vt in actione contrahendi sit instrumentum sanctitatis productivæ per Sacramentum, quilibet contrahens debet, non discordare à sanctitate tam Sacramenti, quàm authoris illius. ¶ Dices: ergo contrahentes in statu peccati mortalis duo peccata committunt; aliud, quia Sacramentum indignè recipiunt; (de quo nulla est dubitatio) & aliud, quia indignè Sacramentum administrant. Respondetur concedendo totum: quod AA. nostræ sententiæ, & notant ex illa inferri, & expressè concedunt.

D V B I V M XXXVI.

106 **P**Etes 36. an ille, qui dubitat, se esse ministrum alicuius Sacramenti, peccet illud administrando? Respondetur affirmativè. Quia exponit se periculo nullitatis Sacramenti. Quare, cum materia ista sit gravis, peccatum erit mortale contra virtutem religionis. Vnde à fortiori inferitur, gravissimè peccare eum, qui attentat facere Sacramentum, cuius non est legitimus minister: iste enim certissimè nihil facit. ¶ Sed contra rationè,

aut fundamentum nostræ con-
 clusionis obijcies: nullum est pec-
 catum, se exponere periculo nul-
 litatis Sacramenti: ergo ruit con-
 clusio. Antecedens patet in illo,
 qui, instante necessitate, utitur
 materia dubia: qui v. g. absol-
 vit sub conditione puerum, de
 cuius usu rationis prudenter du-
 bitat; de illo, qui sub conditio-
 ne rebaptizat eum, de cuius bap-
 tismo prudens extat dubitatio.
 Respondetur distinguendo an-
 tecedens: est enim verum, stan-
 te necessitate gravi: secus autem
 sine illa. ¶ Dices, esse gravem
 necessitatem in ministro dubi-
 tante de suo ministerio: ergo mi-
 nistrando non peccat. Antecedens
 probatur ex eo, quod esset nimis
 grave, Sacerdotem v. g. qui du-
 bitaret prudenter de sua ordina-
 tione, relinquere proplexum ta-
 liter, ut peccaret ministrando; &
 alias teneretur servare castitatē.
 Respondetur negando antece-
 dens. Ad probationem dico, illam
 dubitationem posse deponi: quia
 post factam prudentem exami-
 nationem, si adhuc prudens ex-
 taret dubitatio, sub conditione
 esset reordinandus: sicut sub con-
 ditione rebaptizat puerum, de
 cuius baptismo prudenter dubi-
 tatur.

DUBIUM XXXVII.

107 **P**otes 37. an liceat mini-
 strare eum, qui tantum
 habet iudicium probabile, aut

prudentiale, se esse legitimum
 ministrum? Respondetur, sub di-
 stinctione. Aut enim ex tali ad-
 ministracione solum sequitur pe-
 riculum annullandi Sacramentū:
 aut simul sequitur grave damnum
 proximi in spiritualibus. In primo
 casu licitè administrat: secus au-
 tem in secundo. Sumitur hæc re-
 solutio ex his, quæ docent A.A.
 agentes de opinione, quam de-
 bent sequi ministri in administra-
 tione Sacramentorum. De quo
 latè disseruimus in tract. de Consci-
 entia (nondum typis mandato)
 disp. 4. q. 4. Unde duo breviter
 resumo pro decisione huius dif-
 ficultatis. Primum est, graviter pec-
 care ministrum Sacramenti, qui
 circa materias, aut formas Sacra-
 mentorum utitur opinione mi-
 nūs tuta (etiam si sit probabilis)
 in ministracione Sacramenti,
 quod proximo est necessarium
 ad salutem. Quia quamvis com-
 munita pericula, & nocumenta
 immutabilia caveantur sufficien-
 ter communi, & probabili dili-
 gentia: tamen, quādo aliquod in-
 commodum maximum, & irre-
 parabile occurrit, recta ratio po-
 stulat, ut homo non satisfaciat
 communi diligentia, & quod, si
 potest, omnem periculi probabi-
 litatem amoveat. ¶ Secundum,
 quod ex prædicto tractatu resu-
 mo, est, Sacramento nullam irre-
 verentiam irrogari; quando mi-
 nister utitur opinione probabili.
 Quia tunc iuxta prudens iudiciū
 (quale est probabile) decenter
 tracta-

ffraflatur Sacramētum. Ita communior sententia contra *Petrum Soto, Suarez, Montes, & Fabrum*; qui dicunt, tunc fieri Sacramento irreverentiam. Recolantur ibidem dicta. ¶ Unde etiam adverte, quod, si in rei veritate aliqua materia, aut forma Sacramenti à Christo Domino, non fuit instituta pro materia, aut forma, quamvis probabilior opinio hoc affirmaret, immò quavis in hoc conspirarent omnes DD. in re non fieret Sacramentum; vt meritò notat noster *Villalobos 1. p. tract. 1. diff. 13. num. 5.* Quia materiæ, & formæ Sacramentorum sunt de iure divino; & consequenter suppleri non possunt auctoritate Doctorum, aut iure humano. Huc spectare possunt dicta *n. 2.*

108 Igitur ex his, quæ in prædicto tractatu latiori calamo docuimus, & in præsentis resumimus, patet vtraque pars nostræ conclusionis. Si enim Sacramento nulla irrogatur iniuria sequendo opinionem probabilem circa materiam, aut formam illius, quamvis aliàs immineat periculum nullitatis Sacramenti; (si talis materia, aut forma non fuerit assignata à Christo Domino) poterit profectò minister, qui solum habet iudicium probabile de sua ordinatione v. g. licitè sequi tale iudicium, & administrare, non obstante, quòd si in re ita non sit, se exponat periculo annullandi Sacramentum.

Quia sequendo opinionem probabilem, tale periculum parvum pendendum est. ¶ Item, si non licet sequi opinionem probabilem circa materiam, aut formam Sacramenti, quando ministratur proximo Sacramentum ad salutem necessarium necessitate medij, (quando v. g. ministratur baptisimus) quia in re tanti momenti auferenda est quæcumque dubitatio à salvatione proximi; idem profectò dicendum est in præsentis, nempe ministrum non posse vti iudicio; aut opinione probabili cum tanto dispendio proximi: si enim in re non est minister, non fiet Sacramentum baptisimi v. g. & consequenter proximus excludetur à regno cælorum, præsertim si parvulus ministratur.

109 Hinc infero, Episcopum, qui solum habet probabile iudicium de sua ordinatione in Sacerdotem, aut in Episcopum, illicitè ordinare alium in sacerdotem propter ingentia, & irreparabilia incommoda, quæ sequerentur, si fortè in re non esset Episcopus. Tunc enim ordinatus non esset Sacerdos: & posset à confessionibus approbatus invalide absolveret, &c.

110. Infero secundo, Sacerdotem, qui tantum habet iudicium probabile de sua ordinatione in Sacerdotem, illicitè administrare sacramentum penitentia. Quia si in re non est Sacerdos, poenitens non manebit

absolutus: & consequenter, si ante aliam confessionem, aut antequam eliciat supernaturalem contritionem, aut dilectionem Dei super omnia, moriatur, damnabitur; in casu, quòd illa prior confessio facta fuit sine contritione, sed solùm cum attritione. Item in casu, quòd illa confessio non fuit de venialibus tantùm, aut de mortalibus iam ritè confessis. ¶ Excipio tamen casum necessitatis moribundi, cui non suppeteret alius Sacerdos. Tunc enim teneretur Sacerdos ministrare Sacramentum. Quia aptius, est mori cum absolute probabili, quàm sine illa.

¶ Item excipio casum, in quo poenitens sciens, illum tantùm probabiliter esse ministrum, vellet, ab illo absolvi. Scienti enim, & volenti nulla fit iniuria.

¶ Insuper excipio casum, in quo confessio facienda esset de venialibus tantùm, aut de mortalibus iam ritè confessis. Quia tunc cessat grave illud periculum damnationis proximi.

III Infero tertio, prædictum Sacerdotè licitè celebrare. Quia dato, quòd in re non esset Sacerdos, non sequeretur aliquod irreparabile damnum proximi.

¶ Dices, talem Sacerdotem esse causam, aut occasionem, vt circumstantes idolatrarent adorando Christum Dominum, si in re ibi non erat. Respondetur, idolatriam nullam tunc committi: quia animus adorandi, & submis-

sio interior, semper habet p̄sò obiecto formali veram excellentiam Christi D. Et ideo licet actus exterior versetur circa rem falsam, non habet rationem adorationis rei adoratæ secundum quod est in realitate, sed secundum quod à nobis apprehenditur: qua ratione veram excellentiam habet in ratione obiecti. Recolantur dicta in tract. de Adorat. c. 8. n. 64.

III Infero quarto, confessarium, qui habet iudicium tantùm probabile de sua iurisdictione, licitè excipere confessiones. Quia nullum tunc imminet periculum damnificandi proximum. Dato enim, quòd eius opinio in re esset falsa; staret adhuc Sacramentum confessionis. Quia, stante opinione probabili, (sicut stante communi errore) Summus Pontifex confert iurisdictionem, ne conscientia fidelium graventur. Ita Sanch., Lessius, Bonac. & multi alij, quos citat, & sequitur Diana 4. p. tract. 4. Resol. 4. contra Peregrinū. Et ratio est, quòd Christus D. tradidit iurisdictionem Pontifici in ædificationem Ecclesiæ. Quare Pontifex, & Ecclesia in hoc, & similibus casibus, in quibus potest supplere aliquem defectum, ipsum supplet, dando tacitè iurisdictionem, quam potest. ¶ Sed obijcit Peregrinus: sic operans facit contra rationem in re gravi: ergo peccat. Respōd. negando antecedens; qui enim habet iudicium probabile, non facit contra rationem, sed conformiter ad illam.

¶ Obijcies ille minister voluntariè exponit se periculo faciendi irritum Sacramentum contra charitatem proximi : ergo peccat. Respondetur negando antecedens. Quia tunc Ecclesia, tacitè confert iurisdictionem, & supplet illum defectum; (si in re opinio non est vera) vt nuper dicebamus.

113 Infero quintò, Episcopum, qui tantum habet iudicium probabile de sua Episcopatione, licitè ministrare Sacramentum confirmationis. Quia dato, quòd in re non esset Episcopus; & consequenter irritaretur illud Sacramentum, parum nocumèti accrescebat proximo: cum illud Sacramentum non sit ex necessarijs ad salutem. ¶ Propter eandem rationem Sacerdos, qui tantum habet iudicium probabile de sua ordinatione, licitè ministrat Sacramentum extremæ vnctionis. ¶ Excipio tamen casum, in quo moribundus non recepisset poenitentiam, neque Eucharistiam. Tunc enim posset pendere salvatio illius ex hoc, quòd verum Sacramentum recipiat: in casu scilicèt, quod tantum haberet attritionem de peccatis: cum qua attritione adiunctum Sacramentum extremæ vnctionis fortè conferret primam gratiam iuxta dicenda.

(. .)

De ministro, qui peccaminosè administrat Sacramenta.

D V B I V M XXXVIII.

114 **P**etes 38. an sit licitum accipere Sacramentum ab eo, quem scio in administratione peccaturum? Respondetur, longè distrahi AA. in huius dubij decisione. Nam *D. Thom. q. 64. art. 6. ad 2.* docet licere accipere Sacramentum à ministro existente in peccato, quamdiu toleratur; secus autem, si non toleratur; vt si sit degradatus, excòmunicatus, aut suspensus. ¶ Caiet. autem ibidem, & Victoria restringentes primam propositionem *D. Th.* dicunt, licere quidè, quando minister est proprius Pastor; secus autem, si non sit. Quia quisque habet ius accipiendi Sacramentum à proprio Pastore: quo iure non debet privari propter alienam malitiam. Secus autem est dicendum de ministro, qui non est proprius Pastor: quia non habet ius accipiendi Sacramentum ab illo. ¶ Alij dicunt, licere petere ab illo, qui est paratus ministrare, nò autem ab illo, qui non est paratus. Quia petens ab isto inducit eum ad peccandum; non tamen inducit primum: qui ex propria voluntate peccat. Ita philosophari debent, qui generaliter negant, esse confitendam circumstantiam inductionis ad peccandum, si alter ad peccandum paratus erat. Pro qua

qua sententia Diana 1. p. tract. de
in cumstantijs aggravantibus Res.
 34. citat *Azor, Coninch, Ledesma,*
& Suar. quos ipse sequitur contra
Bonacinam, Sanch. & G. Hurtad.
 ¶ Sed ut benè notat Coninch.
 q. 64. art. 6. dub. 2. n. 42. nulla ex
 his distinctionibus generatim sa-
 tisfacit huius dubij decisione.

¶ Communior demùm senten-
 tia dicit, licere accipere, immo &
 petere à pravo ministro, quando
 adest iusta causa; secùs autem sine
 illa: quamvis sint etiam, qui affir-
 ment, solùm esse veniale petere,
 & accipere à pravo ministro, si
 inveniatur in loco publico exci-
 piens confessiones aliorum, etiã
 si poenitens posset accedere ad a-
 lium ministrum bonum. Ita *Dia-*
na 5. p. tract. 7. *Resol.* 4. citans, &
sequens Cabreram, Martinum, Le-
desnam, & Sotum. Et idem dice-
 re tenentur, qui affirmant, solùm
 esse veniale, petere sine causa ho-
 nesta pecuniam mutuata ab usu-
 rario parato. Ita *Idem Diana ibi*
Res. 8. *secutus utrumque Hurtadū.*
 Videatur etiam *idem Diana* 3. p.
 tract. 4. *Resol.* 59. & 4. p. tract. 4.
Resol. 21.

115 Pro decisione autem sup-
 pono cum *Agidio* q. 64. artic. 6.
 dub. 2. n. 44 quòd, si commodè
 possum accipere, aut petere Sa-
 cramentum ab alio, qui sine pec-
 cato est illud ministraturus; te-
 neor ex charitate, non petere, aut
 accipere ab eo, qui ministrando
 peccabit. Quia ex charitate te-
 neor vitare peccatum alienum;

cum commodè possum. ¶ Quòd
 si alter esset mihi multo minùs
 utilis, eo quòd indoctior; ideo-
 que non posset satisfacere diffi-
 cultatibus proponendis, aut mi-
 nùs securè; aut notabiliter minus
 posset me in spiritu dirigere, aut
 esset valdè morosus, &c. non te-
 neor cum tanto meo incommo-
 do hunc eligere, aut alienum pec-
 catum evitare. ¶ Insuper sup-
 pono cum eodem Coninch *ibi* n.
 45. quòd, quando non constat mi-
 hi moraliter, Sacerdotem, què
 cuperem adire, malè administra-
 turum Sacramētum, debeo sup-
 ponere, eum benè ministratu-
 rum. Quicumque enim presumi-
 tur bonus, donec cõstet, esse ma-
 lum. Neque ad id sufficit, me lei-
 rè recens lapsum in mortale: quia
 debeo credere elicuisse iam con-
 tritionem; aut eliciturum, ante-
 quam conferat Sacramentum;
 maximè si videam eum sponte se
 exponentem ad Sacramenta mi-
 nistranda; nisi nõssem, eum iam
 diu alicuius peccati consuetudi-
 ne sine cura salutis teneri.

116 Igitur loquendo de illo,
 quem certò scio peccaturum ad-
 ministrando Sacramentum, &
 alias non est excõmunicatus (de
 isto enim erit sermo à num. 117)
 dico: semper possum petere,
 & accipere Sacramentum ab il-
 lo, quando aliqua mea necessi-
 tas, aut utilitas notabilis id exi-
 git, sivè sit parochus, sivè non;
 sivè sit paratus, sivè non. Quia
 petens, aut accipiens ab illo eum

non

non scandalizo, aut non induco ad peccandum. Peto enim, aut accipio ab eo id, quod ipse sine peccato potest administrare, disponendo se ad gratiam sanctificantem per contritionem, dilectionem Dei, aut confessionem. Quare ex se ipso peccat, & non inductus ad peccandum; & passive scandalizatur. Nemo autem tenetur, id, quod sibi est utile, ommittere, ut evitet scandalum passivum alterius. Confirmatur ex communi doctrina dicentium, licitè peti matuum ab usurario. Item licitè se ornare focminam iuxta patrie consuetudinem, quamvis certò praveat, ab aliquo lascivè esse appetendā. Insuper licitè peti iuramentum à barbaris, quos scio per Deos falsos iuratos. Igitur sicut ista multa que alia, ubi alius est certissimè peccaturus, possumus licitè facere, si aliqua iusta causa, aut utilitas interveniat ita in presentia. Sic Suarez disput. 18. sect. 2. Coninch quest. 64. art. 6. dub. 2. num. 43. Bonac. disput. 1. quest. 6. puncto 1. & Gaspar Hurt. disp. 4. diffio. 12.

DUBIUM XXXIX.

117 **P**etes 39. an ab excommunicato non tolerato licitè possit peti, & recipi Sacramentum? Respond. negativè. Quia Ecclesia prohibet communicare cum illo, præcipuè in rebus sacris. (Vocant excommu-

nicatum non toleratum eum; quem Ecclesia vitandum denunciavit: quod fit publicando eius excommunicationem: aut qui notoriè est excommunicatus propter percussione[m] clerici.) Quare, cum communicatio in sacris sit res gravissima, frangere hoc præceptum, erit mortale.

118 Ab hac conclusione excipitur articulus mortis, in quo possum recipere baptismum; ut expressè docet Augustin. lib. 1. de Baptismo contra Donaristas cap. 2. & refertur in cap. Si quem forte 24. quest. 1. Item tunc possum recipere poenitentiam: ut clarè innuat Tridentinum sess. 14. cap. 7. docens, quod nulla sit reservatio in articulo mortis: atque adeò omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. Et ratio huius permissionis est ingens necessitas horum Sacramentorum in illo articulo. Quia quamvis absolutè possit quis lavari eliciendo contritionem supernaturalè, aut dilectionem Dei super omnia. Tamen difficile est, hanc elicere; & conformius est fragilitati nostræ elicere attritionè[m] supernaturalè; quæ coniuncta cū Sacramento est vltima dispositio ad salutem.

119 Hanc exceptionem extendo ad articulum mortis prudentialiter præsumptum. Quia concilium absolutè loquitur de articulo mortis. In iure autem articulus mortis dicitur periculosa infir-

infirmitas, &c. siue sequatur mors, siue non. Et idè in aliquibus textibus dicitur, quid facere debeat excommunicatus, qui in articulo mortis absolutus fuit ab excommunicatione reservata; si aliàs mors non fuit sequuta. Ita noster Villal. 1. part. tract. 9. diff. 44. num. 6. citans Ledesnam, & Henriq. atque nostros Rodriguez, & Cordubam.

120 Extendo etiam prædictã exceptionem ad periculũ mortis. Quia in periculo mortis currit eadem ratio, ac in articulo, nempe ingens necessitas Sacramentorum baptismi, & confessionis. Ita præcitat Villalobos, num. 8. citans Navarrum, Silvestrum, Antoninum, Adrianum, Rodriguez, Mancium, Guevaram, Henriq. & Suar. (contra Sorum, Covarrubias, & Canum) Ita etiam Diana 5. part. tract. 3. Ref. 58. alios citans. ¶ Sunt, qui distinguunt duplex periculum mortis: aliud, in quod quis incidit morali necessitate coactus: ut cùm bellum, aut navigationem aggreditur ex necessitate morali. Aliud est, quod quis omninò voluntariè assumit; ut, cùm quis sine aliqua causa, aut necessitate bellũ, aut navigationẽ aggreditur. Igitur Sanchez, Trullench, & Ludovicus à Cruce (citati à Diana ibi Ref. 59.) existimant, solùm in periculo mortis, in quod quis necessitate coactus incidit, posse absolvi ab excommunicato non tolerato: non autem quando quis

tale periculum voluntariè aggreditur. Tũc enim (inquiũt hi AA.) nõn dicitur quis propriè in mortis periculo constitutus: cùm ipse sponte velit se cõstituere. Tamen ego absolutè assero, in quocumque periculo mortis posse quempiam absolvi ab excommunicato non tolerato. Quia AA. communiter sine tali restrictione loquuntur. Secundò, quia in quocumque articulo mortis licet recipere Sacramentum poenitentia ab excommunicato non tolerato propter Tridètinum num. 118. citatum: & nemo distinguit de articulo, in quo quis reperitur voluntariè, aut necessitate compulsus: ergo neque de periculo est distinguendum. Idem argumentum conficio in materia ieiunij. Non enim tenetur lege ieiunij ille, qui moraliter ieiunare non potest, quamvis aliàs voluntariè talem impotentiam incurrerit: ergo à simili in præsentibus qui est in periculo mortis, potest ab excommunicato non tolerato absolvi, etiam si in tali periculo omninò voluntariè reperitur. Etiam enim tunc propriè dicitur in periculo mortis constitutus.

121 Dices: potest quis, ut effugiat obligationem præcepti ieiunij trãsire, ad alium locum propinquum, ubi tunc non servatur ieiunium: ergo poterit quis, data opera, se constituere in periculo mortis, (v. g. aggrediẽdo bellum periculosum, navigationẽ, &c.)

&c.) vt sic possit à quocumque absolvi à quacumque censura. Antecedens docet Diana 1. part. tract. 9. Resol. 19. cum Fagundes dicens, esse sententiam probabilem, & securam in praxi. Consequentia autem patet à simili. Respondetur permittendo consequentiam. Itaque non disputo, qua conscientia, vel culpa ille ex sine gaudendi privilegio absolutionis concessæ in articulo mortis (& ab Authoribus ad periculū mortis extensio) se constituerit in tali periculo; assero tamen, quòd verè iam in illo constitutus gaudet prædicto privilegio, & potest à quocumque absolvi: sicut ille, qui temerariè, & culpabiliter se exposuit mortis periculo (v. g. agitando tauros, aut alium provocando ad bellum, &c.) iste enim, si iam verè existit in articulo mortis, à quocumque absolvi- tur. Unde patet, disparitatem inter fugientem obligationem ieiunij, & nostrū casum stare in hoc, quòd prius non peccat, nec proprie operatur in fraudem legis, sed fugit obligationem legis per medium, quòd non est illicitum, aut sibi prohibitum. In nostro autem casu non quidem peccat volendo fugere, aut fugiendo obligationem non confitendi cū alio, quàm cum proprio paracho, aut volendo frui privilegio eligendi quemcumque, sed peccatum aliquando stabit in eligendo medium, nempe periculosum bellum, navigationem, &c. vt

vtatur prædicto privilegio.

¶ Dixi autem consulto, peccatum aliquando stare, &c. nam ab- stineo à questione illa, *utrum omnino voluntariè aggredi periculosam navigationem sit illicitum?*

122. Extendo etiam prædictā exceptionem ad simplicem Sacerdotem: quem affirmo posse tunc eligi ad vtendum prædicto privilegio. Quia tunc nulla est reservatio, & possunt omnes Sacerdotes absolvere quoslibet penitentes: vt concedit Tridentin. num. 118. citatum: ergo si tunc adesset simplex Sacerdos, quavis alias esset excommunicatus non toleratus, posset eligi in confessorum. Sic philosophari tenentur Villalobos num. 119. ibi n. 9. citans Navarrum, Ledesmam, & Rodriguez, necnon & Diana 1. p. tract. 5. Resolut. 5. citans multos alios, qui affirmant, in articulo, & periculo mortis posse virtute Tridēnini eligi simplicem Sacerdotem in præsentia alterius confessoris, etiam proprii Pastoris ad huc contradicentis. ¶ Dices: ergo simplex Sacerdos excommunicatus non toleratus etiam posset tunc eligi secundum hos AA. & veritatem, etiam præsentē, & contradicēte Parrocho, vel saltē præsentē alio ministro idoneo. Respondetur concedendo totum. Nec tunc peccaret eligens, aut electus in confessorum: quia eo ipso ac concedit Ecclesia, posse tunc eligi quemcumque (& consequenter etiam excommuni-

manicatum non toleratum) red-
dit illum habilem ad illud mini-
sterium. Quare nec eugeas invi-
tar electum ad illicitum; nec ele-
ctus illicitum, aut prohibitum
exeret. Legantur dicenda &
num. 127.

D Y B I V M XL.

123 **P**eres 40. an in articulo,
aut periculo mortis pos-
si ab excommunicato non to-
lerato licitè recipere alia Sacra-
menta à baptismo, & pœnitentia? Respondetur affirmativè. Ita-
que si aliquis fidelis in articulo
mortis constitutus non potuit re-
cipere Sacramentum pœnitentia,
potest à ministro excommuni-
cato non tolerato recipere Eu-
charistiam; & si non potuit reci-
pere Eucharistiam, potest recipere
extremam unctionem, ordinè
confirmationem, aut matrimo-
nium. Quia probabilis sententia
fert, Sacramentum vivorum per ac-
cidens causare primam gratiam
in subiecto disposito per superna-
turalem attritionem, si alias incul-
pabiliter non potest recipere Sa-
cramentum pœnitentia, aut ip-
sum recepit informe. Sed potest
contingere, quod ille fidelis in ar-
ticulo mortis constitutus, qui non
potest recipere Sacramentum pœ-
nitentia, habeat attritionem su-
pernaturalem; (imò regulariter
presumendum est, illam habere)
ergo applicandum est illi Sacra-
mentum aliquod vivorum, ut

fortè cum illo salvetur; seu fiat ex
attrito contritus (aequivalenter,
seu quantum ad valorem) virtute
praedicti Sacramenti. Ita *G. Hurt.
diss. 4. diff. 12.*

124 Sed oppositum defendit
Coninch (non multum conitans)
*q. 64. artic. 6. dub. 2. n. 7. cum ali-
quibus alijs; & obijci: Ecclesia
absolute nobis prohibet cum ex-
communicato non tolerato cõ-
municare, praecipuè in rebus sa-
cris; nec alicubi hunc casum exci-
pit pro articulo mortis: ergo vult,
etiam pro tunc obligare suum
praceptum. Confirmatur, quia
Sacramenti vivorum non est tanta
necessitas; ergo, ex eo, quod Ec-
clesia permiserit recipi ab excõ-
municato non tolerato pœnitentia
Sacramentum, aut baptismi
in articulo mortis, non est inferè-
dum, idem velle de alijs Sacra-
mentis. Respond. negando con-
sequentiam: quia currit eadè ra-
tio in praesenti casu de quocum-
que Sacramento vivorum, ac de
pœnitentia, nempe difficilè esse
contritionem; & sic posse cõtìn-
gere, quod salvetur homo cum
attritione, & reali susceptione
alicuius Sacramenti. Quare nos
prudentissimè interpretamur, id
velle Ecclesiam in articulo mor-
tis. (quod & ad periculum mor-
tis est extendendum iuxta dicta
num. 120.) ¶ Ad confirma-
tionem nego antecedens: quan-
do enim non potest recipi pœni-
tentia Sacramentum, currit ea-
dem ratio ad recipiendū aliquod
ex*

ex Sacramentis vivorum, vt, si istud coniungatur cum attritione, homo ex attrito fiat contritus, (æquivalenter) & salvetur.

125. Dices: ergo idem dicendum est de illo, qui non recepit baptismum; & aliàs se sentit attritum: si enim isti adiungatur realis receptio alicuius Sacramenti vivorum, ex attrito fiet contritus, & salvabitur. Respond. negando totum: quia, qui non est realiter baptizatus, nondum est adscriptus in familia Christi D. seu non intravit in eius familiã: (est enim baptismus ianua Sacramentorũ Christi Domini) & consequenter non est capax recipiendi alia Sacramenta. ¶ Contra: adultus potest elicere supernaturalẽ contritionem, aut dilectionem Dei super omnia ante realem susceptionem baptismi fluminis, aut aquæ: ergo recipere potest gratiã, & consequenter ius ad gloriam ex meritis Christi D. ergo si tunc moriatur, salvabitur sine reali susceptione baptismi fluminis: ergo sine baptismo aquæ quis adscribitur in familia Christi D. ergo similiter sine baptismo aquæ potest recipere alia Sacramenta. Respondetur distinguendo penultimum consequens: est enim verura de familia Christi D. Ecclesiæ Triumphanti: falsum autẽ de familia Christi D. Ecclesiæ Militantis: & ideo negatur ultima consequentia: cũ enim nõ fuerit adscriptus in Ecclesiã Militan-

te, nequit vti Sacramentis illius. Vnde constat, quod longè latior est familia Christi Domini, quæ dicitur, & est Ecclesiã Triumphans, quam est familia eius, quæ dicitur, & est Ecclesiã Militans: huius enim membra solum sunt, qui realiter receperunt baptismum, & fidem Catholicam. Membra autem Christi D. Ecclesiæ Triumphantis sunt omnes, qui ex meritis Christi Domini sunt in illa felicissima patria. Et cũ ex meritis Christi D. habuerint gratiam sanctificantem, & gloriam essentialẽ omnes homines, nec non & omnes Angeli; (vt probavimus in tract. de Incarnat. cap. 7. diff. 7. à num. 22. & cap. 9. diff. 1. à num. 36.) sit, vt membra Christi Domini in Ecclesiã Triumphante sint homines quotquot ibi sunt, siue realiter receperint baptismum, siue non.

126. Instabis: ex Tridentin. sesson. 6. cap. 7. in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum accipit homo fidem spem, & charitatem. Sed forma, qua quis efficitur membrum Ecclesiæ Militantis, est fides: ergo adultus: qui ante baptismum aquæ iustificatur per contritionem, aut dilectionem, recipit fidem: ergo est membrum Ecclesiæ Militantis: ergo est capax recipiendi Sacramenta, quamvis non receperit baptismum in re. Respond. distinguendo minorem: (& negando consequentias) si adiungatur realis susceptio baptismi, concedo: alias,

alias, nego. Et ratio est, quod hæc Ecclesia est visibilis: & consequenter quodlibet eius mēbrum debet esse visibile, vel à forma; vel ab aliquo connotato illius, quod est realis susceptio baptismi.

¶ Adde, forte characterem baptismalem esse formā constituentem membrum Ecclesiæ Militantis. Qui character necessariò connotat realem susceptionem baptismi. Aut si character baptismalis non est forma, sed hoc conuenit fidei supernaturali; ista tamen debet connotare illum characterem, vt aliquem cōstituat membrum Ecclesiæ. Cuius non est alia ratio, quàm voluntas Christi Domini sic disponentis: cuius voluntatis dispositio constat nobis ex Ecclesia, Patribus, & Authoribus conspirantibus in hoc, quod baptismus est ianua Ecclesiæ, & Sacramentorum illius. Et idè quādiū homo realitèr non receperit baptismum aquæ, remanet incapax recipiendi aliquod aliud Sacramentum.

D V B I V M XLI.

127 **P**etes 41. an ab excommunicato tolerato liceat recipere Sacramenta? (Toleratum vocant illum, qui etsi verè sit excommunicatus; tamen nec est notorius Clerici percussor; nec est ab Ecclesia denunciatus.) Respondetur affirmativè. Itaque, attempta vi excommunicationis illius, qui ab Ecclesia toleratur, li-

citum est mihi sine vlla cāusa, aut necessitate petere, & recipere ab illo Sacramenta, si prudenter existimem, (vt regulariter debeo existimare) iam elicuisse contritionem, aut dilectionem Dei super omnia, aut saltè illam elicituram ante administrationē Sacramenti. Et ratio est, quod in decreto cōcilij Constantiensis & Martini, datur facultas fidelibus, vt sine scrupulo communicent in sacris cum excommunicato tolerato: ergo quamvis ille favor, aut privilegium directè concedatur fidelibus, ne scrupulis irretiatur; indirectè tamen conceditur excommunicato, vt ipse sine culpa possit administrare illis Sacramenta, quādo ea ab ipso petunt. Patet consequentia: si enim ipse ministrando peccaret, nō possent fideles sine scrupulo ab illo petere, & accipere Sacramenta; alioquin cooperarētur peccato illi; nisi aliqua necessitate excusarentur, iuxta dicta à num. 115.

¶ Rem exemplo explicat Hurtado de Mendoza citandus. Si detur mihi facultas, vt omnes mei commensales possint vesci carnibus diebus prohibitis: illa facultas mihi datur directè, vt ego possim, quos velim invitare; indirectè verò, & consequenter redundat in favorem commensalium: quia non possem ego illo privilegio frui, quin illi possent licitè carnibus vesci; quibus vesci non licet, nisi à me invitentur. Ita non licet Sacerdoti excommunica-

nicato tolerato administrare Sacramenta, neque communicare cū alijs, nisi invitetur à non excommunicato; si tamen ego non excommunicatus ab eo petiero aliquam actionem Sacramentalē, licite potest illam exercere (suppono elicuisse actum dilectionis Dei, aut supernaturalem contritionē de peccato mortali; propter quod fuit excommunicatus. Quia suppono etiam excommunicationem maiorem præsупponere peccatum mortale.) Et ideo ego sine aliqua causa, aut necessitate possum petere Sacramenta ab illo excommunicato; quia etsi alias sit ei prohibitum, administrare Sacramēta: & cōsequenter mortaliter peccaret illa administrando: in præsenti tamen casu illi nō est prohibitum: & consequenter neque venialiter peccat in dicta administratione. Ita *Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 9. num. 8. & Petrus Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 173. sect. 18. §. 249. quos citat, & sequitur Diana tom. 5. tractat. 7. Ref. 4.* ¶ Qui Diana ibi benè infert ex prædicta doctrina, (contra Granados) dictum Sacerdotem excommunicatum absolvendo petentem administrationem Sacramenti non incurrere irregularitatem.

128 Sed Sacramētū non esse petendum ab excommunicato, etiam tolerato docent *Vazq. Bassilius Pontius, & Granados citati ab eodem Diana ibi*: & obijciunt: tunc petitur Sacramētum ab eo,

qui administrādo est peccaturus: ergo petens peccat, eiusque petitio habet rationem scandali activi. Patet consequentia: quia petitur id, quod malè, aut peccaminose est agendū. Antecedens autem constat: non enim est in sua potestate absolvi ab excommunicatione: (vt suppono) excommunicatum autē administrare est, peccatum mortale. Respond. negando antecedens: ad probationem dico, in nostro casu prædictum excommunicatum nō egere alia absolutione, quam facultate ab Ecclesia concessa in bonum fidelium: vt constat ex probatione nostræ conclusionis.

DUBIUM XLII.

229 **P**etes 42. (incidenter quidem) an liceat ministrare Sacerdoti celebranti in mortali? Respond. affirmativè. Quia hoc non est inducere ad malum, aut cooperari ad malum Sacerdotis; sed iuvare ad actionē per se bonā, quam tamen alius propter suam malitiā indebitè exercet. Ita *Granados, qui citat Suar. & Henr. cuius sententiam sequitur Diana 5. p. tract. 7. Ref. 4. §. Non desinā citans etiam Ochagavia tract. de Sacramentis in genere q. 24. num. 5.*

¶ Idem omninò dicendum est de illo, qui administrat Episcopo exercētī ordines in peccato mortali. ¶ Limitat tamen hæc Ochagavia; nempe solum esse verā, quando ministrans nequit cōmo-

dè evitare ministerium illud : aut quia, si est famulus, expelletur à domo; aut quia causabit scandalum, si minister se excuset à ministrando. Quod ferè semper cōtinget. Et ideo minùs scrupulosè in hac re est procedendum.

CAP. III.

De Sacramentorum effectibus.

IN Sacramentis legis gratiæ tres effectus reperimus, nempe gratiam sanctificantem, & gratiam Sacramentalem, (qui effectus omnibus, & singulis Sacramentis saltèm huius legis sunt communes) necnon & characterem: qui est specialis effectus baptismi, confirmationis, & ordinis. De quibus omnibus singillatim est in hoc capite tractandum.

De effectu communi omnibus Sacramentis, qui est gratia sanctificans.

D V B I V M. I.

1. **P** Etes primò, quid sit gratia iustificans, aut sanctificans? Respondetur, esse quemdam habitum, quo expellitur peccatum mortale à subiecto, in quo ille ponitur. Dicitur autem ille habitus gratia: quia gratis confer-

tur: quamvis enim de facto non conferatur adulto, nisi præcedat in subiecto, cui conferitur, supernaturalis contritio, dilectiove Dei super omnia, aut realis receptio Sacramenti simul cum attritione saltèm, tamen nihil istorum promeretur de cōdigno infusione prædicti habitus, sed solum de congruo. In infantibus nullum meritum præcedit.

¶ Prædicta autem gratia dicitur sanctificans, quia, expulso peccato mortali, reddit subiectum sanctum: dicebat enim Dionysius. *de divinis nominibus c. 12. sanctitas est ab omni scelere liberata, & immaculata puritas.* ¶ Item gratia illa dicitur iustificans, quia subiecto, cui conferitur, tribuit ius ad vitam æternam. Subitque prædictus habitus gratiæ alias excellentissimas denominationes, quas Scriptura, & PP. passim attribuant. De quo in tract. de Gratiâ.

D V B I V M. II.

2. **P** Etes secundò, quotuplex sit gratia sanctificans, & à quo Sacramento vnaquæque causetur? Respond. dividi in primam, & secundam. Primam appellant illam, quæ in subiecto non supponit aliam. Secundam autem, aut augmentum gratiæ, quæ aliã supponit in subiecto, cui infunditur. ¶ Est ergo certum, baptismum, & poenitentiam ex sua institutione esse collativa primæ gratiæ. Et ratio est institutio divi-

na per Ecclesiam manifestata. Et ideo à Patribus, & Scholasticis baptismus, & poenitentia vocantur Sacramenta mortuorum, id est collativa gratiæ vivificatricis à culpa mortali: quæ est mors spiritualis animæ: & consequenter gratia collata vi baptismi, aut poenitentia non præsupponit ex vi sua gratiam in anima. ¶ In super est certum Sacramenta baptismi, & poenitentia conferre secundam gratiam, quando reperiunt iam primam in subiecto: ut contingit in adulto, qui ante receptionem baptismi elicuerat supernaturalem contritionem, aut dilectionem Dei super omnia; & passim in iusto, qui utitur Sacramento poenitentia. Et ratio est, quod omnia Sacramenta novæ legis conferunt gratiam non ponentibus obicem: ergo, quando baptismus, aut poenitentia reperiunt in subiecto primam gratiam, (quam ex sua institutione, aut ex primaria intentione instituentis debebant conferre) conferunt secundam.

3 Est etiam certum, cetera quinque Sacramenta (nempè Eucharistiam, confirmationem, ordinem, matrimonium, & extremam unctionem) esse collativa secundæ gratiæ, & illam conferre dignè recipienti. Quia omnia Sacramenta novæ legis conferunt gratiam non ponentibus obicem: sed istis ex sua institutione, seu ex primaria intentione instituentis non conferunt primam: ergo cõ-

ferunt secundam. Consequentia est legitima. Maiorè desinit Tridenti *ses* 7. *can.* 6. Minor autè conceditur ab omnibus ex eo, quod prænumerata quicumque Sacramenta sunt Sacramenta vivorum; hoc est, debent recipi a subiecto habente vitam in spirituali animæ: quæ est gratia sanctificans.

4 Ex quibus constat, commune esse omnibus Sacramentis legis novæ conferre gratiam sanctificantem, seu iustificantem; distributione tamen accommodanda: nam baptismus, & confessio, seu poenitentia Sacramentum ex vi sue institutionis, aut per se sunt collativa, aut causativa primæ gratiæ; secundam autem conferunt per accidens fortè, & ex secundaria intentione instituentis. Quinque verò reliqua Sacramenta conferunt secundam gratiam saltè ex primaria intentione. Utrum autem per accidens, & fortè ex secundaria intentione instituentis possint Sacramenta vivorum conferre primam gratiam dicam à n. 8.

D V B I V M III.

5 **P**etes tertio, an Sacramenta mortuorum de facto conferant primam gratiam adulto, qui ad illa accedit cum attritione tantum, de qua sibi constat Resp. affirmativè. Quia ad dignam receptionem poenitentia, sufficit attritio pro dispositione: (idem à simili dico de baptismo) ergo etiam si non accedat quis cõ-

contritione, aut dilectione Dei, recipiet effectum huius Sacramenti. Patet consequentia: quia ponit sufficientem dispositionem, etiam si non ponat perfectissimam. Antecedens autem diffinit Tridentinum *ses. 14. c. 4.* & prædocuerat Scotus *in 4. dist. 14. q. 2. §. De secundo à vers. Ad huius intellectum.* Hanc conclusionem defendunt *Suar. disput. 7. sect. 2. Vazq. disp. 158. c. 4. à num. 32. & communissima sententia.*

6 Sed oppositum defendunt *Gab. in 4. dist. 4. q. 2. art. 2. Maior, Petrus de Soto, & alij, teste præcitato Suarez;* & obijciunt: adultus accedens ad Sacramenta mortuorum potest se disponere per supernaturalem contritionem, aut dilectionem Dei super omnia: & consequenter potest accedere ad Sacramentum in statu gratiæ: ergo, dum solum cum attritione accedunt, (per quam extra Sacramentum non excluditur peccatum mortale) indignè, seu cum obice accedunt: & consequenter non recipiunt gratiam. Resp. negando consequentiam: ponit enim sufficientem dispositionem, nempe attritionem. Unde patet, quod ad dignam receptionem Sacramentorum baptismi, aut pœnitentiæ non requiritur, quod ea recipiens accedat in statu gratiæ; sed quod de peccatis personalibus, seu à se commissis habeat displicentiam, saltèm imperfectam, seu attritionem; quæ simul cum Sacramento ultimo disponit ad infusionem gra-

tia: sicut extra Sacramentum ultimo disponit supernaturalis contritio, necnon & dilectio Dei super omnia. Unde etiam constat, baptismum, & pœnitentiam dici Sacramenta mortuorum: quia pro spiritualiter mortuis sunt instituta; possuntque à mortuis predicta dignè, & fructuosè recipi; licque passim recipiuntur, præsertim pœnitentia.

7 Nota demùm, quod postquã Trident. *ses. 14. cap. 4.* statuit, sufficere pro dispositione Sacramenti pœnitentiæ (& à fortiori, vel saltèm à simili pro dispositione baptismi) attritionem, quæ sit donum Dei; dixerunt *Victoria, Vega, Corduba, Soto, & Navarrus apud Villalobos 1. p. tract. 9. diff. 23.* attritionem existimatum contritionem requiri ad confelsionem. Nostra tamen conclusio hoc non requirit; affirmamusque, attritionem cognitam, vt talè, esse sufficientem dispositionem ad dignam receptionem Sacramenti pœnitentiæ (& à simili loquendum est de baptismo) Quod adeo certum existimant aliqui, vt affirmet, sine errore negari nõ posse: vt ex *Suar. notat præcitatº Villalobos.*

D V B I V M IV.

8 **P**etes quartò, an Sacramenta vivorum habeant vim conferendi primam gratiam? Resp. pòd. affirmativè. Quia Sacramenta mortuorum (nempe baptismus, & pœnitentia) habent vim

vim conferendi secundam, eamque de facto conferunt, quoties reperiunt subiectum iustificatū: ergo à simili Sacramenta vivorum conferent primam gratiam recipienti, qui primam non habet, & alias accedit eam attritione supernaturali, necnon & cum bona fide existimans eide in statu gratiæ. Ita *Coninch quæstion. 62. art. 1. dub. 2. num. 42. citans Navarrum, Henriq. Caiet. & Suar. Tenent etiam Reginaldus tom. 2. lib. 26. num. 45. Diana 5. part. tractat. 13. Resolut. 31. & Ausonius Noctmot verbo Sacramentum num. 8.*

9 Sed oppositum defendunt *Vaxq. & G. Hurtt. disp. 3. diff. 4.* (qui tamen excipit extremam unctionem) & obijciunt: si in stomachum mortui mittatur cibus, non cibat, aut nutrit, etiam per accidens: ergo neque Sacramentum vivorum causabit primam gratiam adhuc per accidens. Respond. negando consequentiam: disparitas autem est, quod post receptionē cibi in stomacho homo circa cibum efficit aliquid, nempe activationem, & conversionem: quod efficere non valet mortuus. At recipiens Sacramentum nullam aliam actionē, præter ipsam receptionē, habet circa illud: quare semel applicatū conferet gratiam vivificativam.

¶ Obijcies secundo, Sacramenta vivorum conferre possunt primam gratiam: ergo etiam imprimunt characterē illa Sacramenta,

quæ ad hoc nō sunt instituta. Respond. negando consequentiam: quia character, & gratia non connectuntur, neque habent aliquam affinitatē; sicut habent gratia prima, & secunda in omniū sententia: immo in nostra (*n. 12. explicanda*) idemmet gradus gratiæ dicitur prima gratia, quando in subiecto non reperit gratiam; & quando illam reperit, dicitur secunda.

10 Dices: ergo si non baptizatus existimans eide baptizatus reciperet Eucharistiam, v. g. reciperet characterem aut saltē gratiam sanctificantem. Respondetur negando non solum de characterē, quē Deus solum imprimi intuitu illorum Sacramentorum, quæ ad hoc instituit: qualia sunt baptismus, cōfirmatio, & ordo. Immo hi characteres sunt adeo diversi, vt vnus nequat conferri virtute alterius Sacramenti: quare si non baptizatus reciperet cōfirmationem; non conferretur illi character baptismalis: neque ille, qui non est confirmatus, si ordinaretur in Sacerdotem, reciperet characterem cōfirmationis. Quod approbat praxis Ecclesiæ: si enim quis ordinatur ante cōfirmationem, illi postea confertur Sacramentum cōfirmationis: quod non posset fieri, si iam recepisset characterem cōfirmationis: quia character reddit incapax subiectū in posterum recipiendi illud Sacramentū, quod imprimunt talem characterem. Et ideo

baptismus, confirmatio, & ordo nequeant reiterari; quia impriunt characterem. ¶ Igitur propter hæc nego consequentiã de characterẽ. Nego etiam illam de gratia tam sanctificantem, quã Sacramentali: eo quod Sacramenta solũ non ponunt fructuose applicari illi, qui ingressus est per ianuã Ecclesiæ: quæ est realis susceptio baptismi.

DUBIUM V.

11 **P**etes quintò, vnde Sacramenta vivorum habeant posse causare primam gratiam? Respond. in duos modos philosophandi (mihi probabiles) dividi AA. nostræ sententiæ n. 8. relatos. Primus est illorũ, qui existimant, Sacramenta vivorũ hoc habere per se, & ex primaria institutione sua secundũ rationem genericam Sacramenti; quamvis secundũ rationem specificam fuerint instituta ad conferendum augmentum gratiæ, aut secundã gratiam. Quia quodcumque Sacramentũ fuit institutum ad conferendum ex opere operato gratiã non ponentibus obicẽ: vt cõstat ex Trident. *ses. 7. can. 6. & 8.* Sed qui accedit cum attritione supernaturali non ponit obicem, Immo ponit dispõsitiõnẽ requisitam ad gratiam Sacramentalẽ: ergo illam recipit virtute Sacramenti. Probatũ minor: attritio enim simul cum reali susceptiõne Sacramenti sit contritio: (a-

quivalenter, seu quãtum ad hoc, quod est esse viciniam dispositiõne ad gratiam sanctificantem) ergo sicut contritio est digna dispositio ad gratiam sanctificantem; sic attritio, adiuncta reali susceptiõne Sacramenti. Ita *Corninch. ibi num. 43.*

12 Dices: attritio simul cum reali susceptiõne Sacramenti est quidem dispositio ad primã gratiam; non vero ad secundã, seu ad augmentum gratiæ: ad hanc enim etiam requiritur, quod subiectum recepturum Sacramentũ præexistat in gratia: propter hoc enim Sacramenta ista dicuntur vivorum. ¶ Sed contra, quod accidentarium est gratiæ denominari primã, aut secundã: ista quippè denominationes cõpetunt gratiæ ex eo, quod in subiecto reperit, aut non reperit aliũ gradum eiusdem gratiæ. Sicut cuicumque beneficio alicui colato accidentariẽ advenit denominatio primã, aut secundã, eo, quod reperit, aut nõ reperit aliud in suspiciente. Et sicut columna accidentariẽ denominatur dextera, vel sinistra; prima, vel secunda per ordinem ad aliam iuxta se existentem. Vnde inferitur, quod sicut accidentarium est gratiæ esse aut denominari primã, vel secundã: ita accidentarium est Sacramento cuicumque conferre primã, aut secundã gratiam: etenim ex sua primaria institutione solũ habet esse signum à Christo Domino institu-

tum ad conferendum ex opere operato gratiam sanctificantem (idem dico de gratia Sacramentali; necnon & de charactere) non ponentibus obicem.

13. Fatemur autem, dispositū fuisse à Christo Domino, quod ad Sacramenta vivorum accederetur in statu gratiæ, seu, ne accederetur in statu culpæ mortalis, ne irreverentia prædictis Sacramentis irrogaretur. Tamen hoc intelligendum est de illo, qui scienter accederet sub mortali: qui enim bona fide accedit existimans esse in statu gratiæ, seu vivorum, nullam iniuriam irrogat Sacramento: & cum aliàs ponat dispositionem requisitam ad fructum Sacramenti, nempe attritionem, virtute sacramenti fiet ex attrito contritus: & consequenter recipiet gratiam: quæ etli aliàs denominaretur secunda; modo autem denominabitur prima. ¶ Unde constat, quod discrimen reperiat inter dignam, & fructuosam receptionē Sacramenti baptismi, & poenitiæ (quæ vocantur Sacramenta mortuorum) ex vna parte; & Sacramenta vivorum ex alia. Ad illa enim potest quis licitè, & fructuosè accedere cognoscendo, se esse sub mortali, dummodò accedat attritus de peccatis mortalibus personalib⁹, seu à se cōmissis. Ad Sacramenta autem vivorum nequit accedere cognoscendo, se esse sub mortali, quantumvis attritus accedat. Cum enim Christus Dominus

disposuerit, quòd accedat in statu gratiæ, mortale sacrilegium cōmittet accedendo cum scientia de peccato mortali. Hinc tamen non inferitur, attritionem non esse sufficientem dispositionem, vt quodcumque Sacramentum inculpabiliter applicatum conferat gratiam.

14. Secundus autem modus philosophandi est aliorum, qui existimant, Sacramenta vivorum posse causare primam gratiam ex sua institutione secundum rationem specificam; secundariò tamen, & per accidens. In quo sensu noster Villalob. 1. part. tractat. 4. diffie. 7. num. 2. tanquam probabile defendit, Sacramenta vivorum esse causativa primæ gratiæ.

15. Ego autem (vt num. 11. libavi) existimo, vtrumque modum philosophandi esse probabilem. Quia vterque est possibilis; & salvat, Sacramenta vivorum posse causare primam gratiam; insuper & commendat clementiam, & bonitatem divinam sic in bonum hominum disponentē Sacramentorum vltim.

16. Sed pro posteriori modo philosophandi (qui inter AA. est communior) dicet, quòd frequenter AA. dicunt, baptismū, & poenitentiam causare secundam gratiam per accidens, aut ex secundaria intentione instituentis: ergo à simili dicendum est, Sacramenta vivorum etiam causare primam per accidens. Resp. ita loqui quidem

dem multos AA. Nos autem cū Coaninch, & alijs dicimus, quodlibet Sacramentum per se ex vi suæ institutionis, quatenus Sacramentum est, aut secundū rationem genericā habere hoc, quod est, esse causativum gratiæ sanctificantis: (quæ accidentariē denominatur prima, aut secunda) & consequenter non est dicendum, quod aliquando causat gratiam per accidens: Quamvis alias ex vi alterius dispositionis divinæ Sacramenta vivorum debeant recipi ab illo, qui (saltem in sua prudenti existimatione) est in statu gratiæ: & consequenter gratia, quam tunc recipit, accidentariē denominetur secūda. ¶ Quod si contra posteriore n modum philosophandi hęc eadem obijcias, nempè quodlibet Sacramentum per se, quatenus Sacramentum est, ex vi suæ institutionis, aut secundū rationem genericā habere hoc, quod est, causare gratiam: ergo nunquam illam causat per accidens. Respōd. nullam rationem communē agere, nisi vt contractam: color enim, v.g. non movet potentiam visivam, nisi vt contractus ad esse albedinis, nigredinis, &c. Et, quid quid sit de rebus physicis, in Sacramentis non causat gratiam, aut alium effectum ratio Sacramenti, donec sit cōtracta ad esse huius, vel illius Sacramenti. Cū ergo disposuerit Christus D. quod Sacramēta vivorum causent per se secundam gratiam; (sicut Sa-

cramenta mortuorum primam) dicimus, quod, quando causant primā, hoc est secundariō, & per accidens. sicut secundariō & per accidens est, quod Sacramenta mortuorum, causent secundam.

D V B I V M VI.

17 **P**etes sextò, an diversa numero Sacramenta (duo baptismi, v.g.) æqualem gratiam cōferant diversis subiectis æqualiter dispositis? Respond. affirmativè. Quia non apparet, vnde inæqualitas gratiæ illis proveniat. Secundo, quia loquendo de gratia collata adultis virtute baptismi, (& propter eandem rationē idem dicendum est de gratia sanctificante collata virtute cuiuscumque alterius Sacramenti) hoc videtur definiri à Tridentino, aut saltem ex eius definitione evidenter colligi; dum *ses. 6. cap. 7.* definit, vnumquemque recipere in baptismo *iustitiam secundum propriam vniuscuiusque dispositionem.* Vndè implicite definitur, vel saltē evidēter ex illa definitione infertur, quod, quando recipientes habent æqualem dispositionem, recipiunt æqualem iustitiam, seu sanctitatem virtute Sacramenti. Ita *Scotus in 4. distinct. 4. quæst. 7. per totum §.* Sic ergo *D. Thom. quæst. 69. artic. 8. Vazquez, Suarez, & Agidius, quos citat, & sequitur G. Hurt. diff. 3. diff. 5. dicens, sic communiter sentire Theologos.*

18 Vnde intertur, omnibus parvulis ex opere operato æqualem conferri gratiam sanctificantem virtute baptismi. Quia sunt æqualiter dispositi negativè, id est, non habent indispositionem repugnantem gratiæ virtute baptismi collatæ: quam indispositionem haberet adultus recipiens baptismum cum complacentia de peccato mortali personali, vel sine displicentia de illo. ¶ Infertur secundò, adultis inæqualiter dispositis inæqualem conferri gratiam ex opere operato. Quia gratia sanctificans datur ad mensuram dispositionis illius, qui recipit Sacramentum.

19 Ex dictis repello Palad. qui in 4. dist. 4. quest. 1. affirmat, Sacramenta eiusdem speciei diversis hominibus applicata semper ex vi sua conferre gratiam inæqualem. Et obijcit: homines creati, & prædestinati sunt ad reparandum ruinam Angelorum. Sed Angeli, qui lapsi sunt, fuerunt diverſi in gratia: ergo homines, qui subrogandi sunt pro Angelis lapsis, diversam recipiunt gratiam. Probatur minor: quia Angelis dedit Deus gratiam ad mensuram naturæ: sed non fuerunt duo Angeli in eadem specifica natura: ergo neque fuerunt duo Angeli æquales in gratia: ergo homines, qui substituuntur pro Angelis lapsis, debent esse semper inæquales in gratia: ergo sacramenta applicata diversis hominibus (saltem parvulis illis, qui decedunt ante

vsu rationis) semper ex vi sua conferunt inæqualem gratiam. Respondetur negando maiorem: vt enim dixi in tract. de Prædestinatione (non typis mandato) disp. 2. q. 6. prædestinatio hominum ad gloriam non fuit occasionata ex ruina Angelorum; sed orta fuit per se priò ex divina voluntate independenter à prædestinatione, vel non prædestinatione Angelorum; necnon & ab eorum ruina, vel non ruina. Quæ sententia est expressa D. Anselmi in libro *Cur Deus homo?* cap. 13. dicentis: *Idèò homines futuros esse beatos, etsi Angeli non peccassent: quia aliàs esset hominibus gaudium, quòd Angeli peccaverint, & finaliter à gratia ceciderint.* Et eadem ratione ibi generatim concludit, nullam esse in cælo animam, quæ sibi persuadeat, sine peccato alterius non fuisse gloriam fruituram.

19 Quare si aliquis Pater adducatur dicens, homines assumptos fuisse, vt sedibus Angelorum, quas illi amiserant, perfruantur; respondendum est, pro nobis stare Anselmum. Nisi velis dicere, TP. sic loquentes esse intelligendos de prædestinatione hominũ in executione in re exhibitã. Loquuntur (in quam) de prædestinatione hominum, non quatenus præcisè est electio ad gloriam: sed quatenus in executione ponitur in tempore. Itaque postquam Deus decreverat, dare hominibus gloriam, necnon & gratiam ad eius consequutionem necessariam,

riam, decrevit permittere peccata Angelorum vsque ad finalem impoenitentiam, & se cooperaturum cum eis ad substantiam actus peccati, vel non cooperaturum ad actum illum, cuius omisio est peccatum. (vtrumque enim decretum, nempe de permissione, & cooperatione, vel non cooperatione, requiritur, vt Deus præcognoscat peccatum: vt docet Scotus in 1. dist. 41. §. 10. test aliter vers. Primum istorum, & dist. 47. in fine) Et tunc certissimè sciens, vacuas relinquendas esse multas Angelorum sedes, ordinavit, quod complerentur per homines, quos iam prædestinaverat. Igitur, quia in re homines, qui salvantur, tubstituuntur vice Angelorum, dicuntur à Patribus ad id prædestinatis: id est, vt in executione in re, seu in tempore exhibita hoc consequantur, quòd Deus disposuit. De hac ergo prædestinatione exponendi sunt PP. præsertim D. Augusti. cap. 14. de Bono perseverantia dicens: *prædestinationis est propositum miserendi.* Recolatur quæ ibidem diximus.

20 Hæc dixerim negando maiorem illam Paludani; (homines fuerunt creati, & prædestinati ad reparandam ruinam Angelorum) illa tamen admitta, respondetur secundo negando minorem: (scilicet, Angeli, qui lapsi sunt fuerunt necessario diversi in gratia) Ad probationem admitto etiam maiore v, & nego minorem: (nempe quod non fuerunt duo Angeli

in eadem specifica natura) quia in nostra, & Scoti sententia, non solum est possibile, esse plures Angelos solùm numero differentes; sed etiam id de facto admittimus: vt probavimus in tract. de Angelis cap. 3. diff. 2. dub. 2. Immo à dub. 3. late propugnavimus, omnes Angelos esse eiusdem speciei.

21 Ex dictis pro nostra conclusione repellendi sunt etiam Gab. in 4. d. 4. quæst. 2. art. 2. concl. 7. Basilius quæst. 1. art. 3. & EKius de Baptismo hom. 13. affirmantes, maiorem gratiam vni, quàm alteri parvulo conferri in baptismo (Idem est de confirmatione, & alijs Sacramentis, quæ vaide parvulo applicarentur.) ob devotionem ministri, parentum, vel adstantium. ¶ Sed contra hos vrget, quòd sine fundamento admittunt, parum hominem alteri mereri de condigno gratiam sanctificantem. ¶ Pro qua tamen sententia obijcies: diversi parvuli prædestinati sunt ad diversos gradus gloriæ: ergo necessarium est, quod in baptismo v. g. recipiant diversos gradus gratiæ, ad cuius mensuram detur illis gloria. Sed Sacramentum ex se æqualiter dispositis (qualiter sunt parvuli) præstat aequalem gratiam: ergo maioritas illa gratiæ, quæ datur vni præ alio, provenit ex devotione ministri, parentum, vel adstantium. Respondetur negando antecedens: quia omnes homines, qui ante usum rationis morituri sunt recepto, baptismo, præ-

prædestinati sunt ad æqualem gloriam: & consequenter æqualem gratiam recipiunt in baptismo, tamquam dispositionem, ad cuius mensuram datur gloria. Ut docet Scotus in 4. dist. 4. quæst. 7. §. Sic ergo vers. De tertio verbis illis: comparatio parvulum ad parvulum, cum nullum habeant motum proprium, nullam habent inæqualitatem ad gratiam ex parte sui recipiendam: sentit ergo quod, si ante usum rationis moriantur, habituri sunt æqualem gloriam: hæc enim datur ad mensuram gratiæ.

22 Dices, quod Scotus subdit: Potest tamen in parentibus vnius esse maior motus, quam alterius pro suo parvulo; vel in aliquibus alijs ministrantibus, vel assistentibus baptismo: propter quorum merita Deus uni parvulo potest conferre maiorem gratiam, quam alteri; sed hoc non virtute baptismi, sed meriti. Et hoc modo fortè parentes Beati Nicolai orationibus suis meruerunt sibi maiorem gratiam: quæ erat in eo, etiam parvulo, principium tam mirabilis effectus, ut duobus diebus in hebdomada unica tantum lactatione contentus maneret. Et quoniam hoc magis optandum est, puerum baptizari à bono Sacerdote, quam à malo: quia orationes Sacerdotis boni, quas minus facit ante, & post baptismum, magis exaudiuntur, & valent illi, pro quo sunt, quam orationes mali: Hæc usque Scotus: unde apertè videtur nobis oppositus. Et ideo G. Hurtado

dist. 3. diff. 5. & aliqui alij Scotum citant pro sententia Gabrielis, & aliorum. Responderetur, Scotum nobis non opponi. Tum, quia aperte fatetur, illam maiorem gratiam non dari: *virtute baptismi, sed meriti.* (de congruo) Tum, quia solum loquitur de possibili, aut dubitativè: ut patet ex illis verbis; propter quorum merita Deus uni parvulo potest conferre maiorem gratiam: atque ex illis: *Et hoc modo fortè parètes B. Nicolai, &c.* Quod & notavit notiter Cavellus in scholio illo, & in margine. Igitur Scotus neque est nobis oppositus: neque de facto concedit in parentibus parvuli, in Sacerdote, aut in assistantibus baptismo meritum non solum de condigno, sed neque de congruo.

23 Denique ex dictis pro nostra conclusione repello sententiam aliorum, (quam referunt RR. præsertim Suarez, & Agidius citati, qui dicunt, Sacramenta eiusdem speciei semper conferre æqualem gratiam, adhuc inæqualiter dispositis: quia Sacramenta operantur, tamquam agentia naturalia; quæ, ubi non est impedimentum, operantur, quantum possunt: ac proinde in subiectis capacibus carentibus obice, quantumvis inæqualiter dispositis, causabunt æqualem gratiam: quia operantur, quantum possunt; & quantum est ex se, semper possunt idem. ¶ Tamen horum doctrina sustineri non potest, postquam Tridentinum sess. 6. cap. 7.

statuit, in iustificatione adultorum, quæ fit in baptismo, (idem est de alijs Sacramentis) unumquemque recipere gratiam secundum propriam dispositionem, & cooperationem: ut expendebamus n. 17. ¶ Nec fundamentum oppositæ sententiæ convincit. Dicuntur enim Sacramenta operari, sicut agentia naturalia; quia absque sui libertate operantur. Non tamen operantur ad ultimum de potentia semper & independentem à dispositione subiecti: sed sunt instrumenta causæ liberæ; quæ illa assumit ad producendum maiorem, vel minorem gratiam; vel pot' us illis ad maiorem, vel minorem gratiam conferendam excitatur iuxta suscipientis dispositionem: ut bene notat G. Hurtado *disp. 3 diff. 5.*

D. V B I V M VII.

24 **P** Etes septimò, vtrum Sacramenta in voto conferant eandem gratiam sanctificantem, ac conferant realiter suscepta? Respondetur negativè. Sed claritatis gratia est præmittendū, quod votum (quoad præsens atinet) vocant affectum, voluntatem aut desiderium recipiendi Sacramentum. (Eucharistiæ v. g.) Quod votum dividunt in implicitum, & explicitum, aut expressum. Tale vocant ipsummet affectum quo desidero recipere aliquod Sacramentum. Implicitum autem vocant actum contritio-

nis, seu dilectionis Dei super omnia. Cùm enim actus iste sit ultima dispositio ad iustificationem; fit, ut, qui elicit talem actum, implicite, virtualiter, seu interpretative velit observare omnia, quæ ad salutem suam sunt necessaria: & cùm realis susceptio aliquorū Sacramentorum sit necessaria, saltèm necessitate præcepti, ad salutem, fit, ut etiam includat actus ille implicite, virtualiter seu interpretative affectum recipiendi ea Sacramenta, quæ ad salutem consequendam sunt necessaria, tam necessitate mediij, quam necessitate præcepti. Quo supposito.

25 Dico primò: votum explicitum recipiendi Sacramentum (Eucharistiæ v. g.) non confert gratiam sanctificantem, quam confert ipsummet Sacramentum in re susceptum. Quia Deus non alligavit suum pactum de conferendo gratiam sanctificantem ex opere operato affectui recipiendi Sacramentum, sed reali susceptioni illius. Quod aperte convincit instantia illius, qui existens sub mortali (originali, aut personali) habet explicitum affectum, seu desiderium recipiendi baptismū, seu Sacramentum poenitentiae: iste enim non recipit gratiam sanctificantem: quia per tale desiderium non disponitur ultimo ad iustificationem; sicut ultimo disponitur, qui elicit supernaturalem contritionem, aut dilectionem Dei super omnia. ¶ Dices: sal-

saltem in homine iam iustificato talis affectus, seu votum explicitum conferret gratiam, quam conferret ipsam sacramentum. Patet assumptum: ille enim affectus est meritorius de condigno præmij supernaturalis: ergo propter illum Deus statim conferret gratiam sanctificantem. sed non est ratio, ob quam dicamus, talem gratiam non conferri virtute Sacramenti ad cuius receptionem ille affectus terminatur: ergo ille affectus dat eandem gratiam, quam conferret realis susceptio Sacramenti. Respondetur negando assumptum. Ad probationem admitto primam consequentiã, & nego minorem: quia reali susceptioni Sacramenti tantũ Deus alligavit suum pactum de conferendo gratiam ex opere operato. Quare gratia, quam Deus confert propter illum affectum, est, non ex opere operato, sed ex opere operantis. ¶ Admissi autem primam cõsequentiam: est enim controversia in tract. de Gratia, vtrum statim conferatur gratia propter opus meritorium, (non est sermo de receptione Sacramentorum quando tale opus remissè fit? Et vtrumque est mihi probabile in Scoto in 4. dist. 21. q. 1. § In ista questione vers. Istud est probabile. Quare loquendo de affectu remisso recipiendi aliquod Sacramentum, incertum est, quod propter illum statim Deus conferat gratiam sanctificantem. Si autem loquamur de affectu in-

reſo, datur quidem gratia statim propter illum, sed non ex opere operato, sed operantis. Vnde iterum probò, seu confirmo nostrã conclusionem: est enim certum, quòd propter remississimam realem susceptionem Sacramenti statim confert Deus gratiam ex opere operato.

26 Dico secundò: votum implicitum recipiendi Sacramentũ (Eucharistia v. g.) non confert gratiam sanctificantem, quam conferret realis susceptio Sacramenti. Quia soli reali susceptioni alligavit Deus suum pactum de conferendo gratiam sanctificantem: vt dicebamus num. 25. Hanc conclusionem præcipuè intendunt, & propugnant Sotus, Suar. & Coninch, quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 3. diff. 6. dicens, ita communiter sentire DD.

27 Dices: per tale votum datur peccatori prima gratia, & iusto augmentum illius: ergo tale votum confert eandem gratiã, ac conferret Sacramentum. Respondetur distinguendo antecedens, & negando cõsequentiam: datur enim ex opere operantis; non autem ex opere operato.

¶ Instabis: vnde habemus quòd illa gratia non detur ex opere operato? Respondetur, quòd ex eo, quòd Christus Dominus soli reali receptioni Sacramenti ligavit suum pactum de conferendo gratiam, habemus, quòd gratia sanctificans collata ad positionẽ perfectæ contritionis, aut dilectionis

tionis Dei super omnia, non est, quam conferret ipsamet realis susceptio sacramenti; sed quæ in quacumque lege, & statu tribueretur vi, & efficacia contritionis perfectæ, aut dilectionis Dei super omnia. ¶ Instabis ulterius: Si vi contritionis confertur peccatori prima gratia, & iusto augmentum illius, quid conferre potest negare, contritionem conferre gratiam, quam conferret ipsamet sacramentum, cuius receptione implicite includit? Respondetur, multum conferre, negare sacramentum in voto conferre gratiam, quam conferret realiter susceptum. Qui enim oppositum affirmant, tenentur dicere, contritum recipere duas gratias; aliam ex opere operantis, seu vi, & efficacia ipsius contritionis; & aliam ex opere operato, seu vi, & efficacia sacramenti, quod implicite, aut virtualiter includit. Sicut duas recipit, qui supernaturaliter contritus accedit ad sacramentum poenitentiae v.g. Quod sine fundamento assereretur. Immo inde sequeretur, maiorem gratiam accipere, qui solum in voto implicito reciperet sacramentum, quam, qui illud realiter reciperet. Patet sequela: quia in contritione, aut dilectione Dei implicite continentur, tamquam in voto, voluntas recipiendi poenitentiam, Eucharistiam, & alia, de quorum receptione extat necessitas medij, & præcepti; necnon & adim-

plendi totam legem: ergo, si contritio perfecta causat gratiam non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato vi, & efficacia sacramentorum, quæ implicite includit; quoties quis elicit contritionem, aut dilectionem Dei, tantam gratiam recipiet, ac si realiter reciperet omnia illa sacramenta quorum est votum; immo, & tantam gratiam, ac si totam legem in re observasset: quia est votum, aut affectus implicitus servandi totam legem: & consequenter vberiore gratiam reciperet, ac recipit, qui realiter recipit sacramentum: ille enim solum recipit gratiam vi illius sacramenti collatam.

28 Ex quibus mihi firmissimè statuo, numquam esse consulendam receptionem poenitentiae, aut Eucharistiae solum in voto illi, qui realem receptionem potest ponere. Est enim consulere minus utile, relicto utiliori. Si quidem, qui realiter recipit sacramentum, recipit duas gratias; vnam propter dispositionem, seu ex opere operantis; & aliam vi, & efficacia sacramenti, seu ex opere operato. Qui autem solum in voto recipit sacramentum, vnam tantum recipit scilicet ex opere operantis. Immo, si votum sit remissum fortè tunc non recipit gratiam; sed differtur receptio usque ad

ultimum instans vitæ; vt

libabamus

n. 26.

DUBIUM VIII.

29 **P**etes octavò, quando gratia sanctificans conferatur vi Sacramenti? Respondetur conferri in ultimo instanti terminativo totius temporis, in quo successivè fit Sacramentum. Quia Sacramenta non conferunt gratiam, quoad usque completa sint in suo esse. Secundo, quia gratia petit produci in instanti: (est enim de genere permanentium) sed in nullo alio congruentius quam in illo: ergo, &c. Tertio, quia, qui iustificatur per contritionem, iustificatur in instanti: ergo & qui iustificatur per Sacramentum. Quarto, quia nunquam causa producit suum effectum in tempore, si illum potest producere in instanti, aut nisi sit impedita illum producere in instanti. Sed Deus, medio Sacramento, producit physicè gratiam; & alias potest illam producere in instanti, seu non potest dici, quòd est impeditus illam producere in instanti: ergo in instanti prædictum Sacramentum producit (tamquam instrumentum morale) gratiam sanctificantem & illam communicat recipienti Sacramentum.

30. Vnde rejicio duas sententias nobis oppositas, quas referunt & refutant præcitati Suar. & Coninch. Prima dicit, Sacramenta conferre gratiam in tempore indeterminato, quæ imme-

diarè antecedit eorum primum non esse, seu primum instanti, in quo verum est dicere iam Sacramentum fuit perfectum, & amplius non est. Secunda affirmat, eo tempore Sacramentum conferre gratiam, quo vel ultima syllaba formæ pronunciatæ super materiam perfectè applicatæ: vel in applicatione vitimæ particulæ materiæ necessariæ; v. g. vitimæ guttæ aquæ necessariæ in baptismo, quo pronuntiatio formæ præcessit. ¶ Tamen utraque illa sententia refutatur ex dictis: cum enim gratia sanctificans sit de genere permanentium, petit habere totum suum esse essentiale in instanti. Immo dato, quòd posset successivè produci, & præter suum modum conaturalem, nõ apparet aliqua ratio suadens, sic de facto contingere. ¶ Dices: Sacramentum non potest causare, antequam sit; neque postquam desivit esse: ergo causat in prædicto tempore, & non in instanti: quia in instanti non habet esse: cù successivè fiat, & quoad applicationem materiæ, & quoad prolationem verborum. Respondetur, hoc argumentum fortè vergere eos, qui dicunt, Sacramentum physicè causare. Nos autem minimè verget, qui solum eis concedimus causalitatem moralem: (vt dicemus c. 5. à n. 1) in causis enim moralibus oppositum potest contingere: quia illarum causalitas solum pender ex libera voluntate instituentis, aut constit-

tuentis eas in esse causarū. Quare potest se movere solum ex prævisione futuritionis illarum: (sicut efficiens movetur a causa finali) necnon & ex earum completa præteritione: sicut beneficium præteritum movet ad gratitudinem; proditio ad vindictā, &c.

31 Repellitur etiam sententia aliorum, quos suprepello nomine citat *Coninch ibi n. 59. & pro qua Suarez ibi citat Sotum in 4. d. 9. quest. 2. art. 7. circa finem*. Hi ergo dicunt, Sacramentum producere gratiam in primo instanti sui non esse. ¶ Sed contra: quia sine aliquo fundamento recurritur ad instans extrinsecum. Congruentius enim videtur dicere, produci in ultimo terminativo Sacramenti, (quod est quid intrinsecum illius) Omitto, hanc sententiam defendi non posse ab illis, qui dicunt, Sacramenta physice causare gratiam. Causa enim insupplebiliter, requirit existentiam ad physice causandum. ¶ Sed obijcit hæc sententia: Sacramentum in nullo instanti priori potest dici habuisse perfectum esse: Cum enim Sacramenta sint entia successiva; non possunt dici perfecte esse posita, nisi in illo instanti, in quo desinunt esse: quia nulla illorum pars tota simul in aliquo instanti existit. Respondetur negando assumptum: quamvis enim motus sit necessario successivus: & consequenter nullum datur instans, in quo sit proprie

motus: datur tamen instans, in quo ponitur terminus motus; & consequenter in illo verum est dicere, & quod præcesserunt omnes partes motus, & quod simul est aliquid motus, nempe indivisibile terminativum totius motus. Dicimus ergo, in illo prodici gratiam a Sacramento, non quia sit impossibile, quod produceretur in instanti extrinsecum: (est enim Sacramentum causa moralis: & consequenter potest causare antequam habeat existentiam; & postquam illam amiserit: ut expegebamus *num. 30.*) Sed quia congruentius est, quod causet, quando aliquid sui existit, quam quando totaliter præterijt. Quantum enim potuerimus, debemus univocare causas morales cum causis physicis: istæ autem non causant, quando non existunt.

D V B I V M IX.

32 **P** Etes nonò, an Sacramentâ fictè suscepta postea, recedente fictione, causent gratiâ sanctificantem? Respondetur negativè. Sed ante probationem claritatis gratia præmittendum est, quid nomine fictionis in præsententi intelligatur, & quid dixerint AA. Igitur non loquimur de fictione opposita valori Sacramenti: ut si quis invitus baptizaretur, vel simulans, se velle baptizari; & tamen nullomodo id vellet: iste enim non reciperet Sacramentum: & consequenter nullam gratiam

tiam vi Sacramenti reciperet non solum recedente fictione, aut quando displiceret sibi de fictione, cum qua accessit ad Sacramentum; sed neque quando actualiter accedebat. Immo tunc mortaliter peccaret propter irrisionem Sacramento factam; vel saltem simulationem in re tam gravi; ex qua simulatione gravis irreverentia accrescebat Sacramento. Loquimur ergo de fictione opposita gratiæ sanctificanti, quæ confertur vi Sacramenti: quam fictionem habet adultus, qui accedit ad baptismum v. g. sine displicentia omnium peccatorum suorum personaliū mortaliū. Quærimus ergo, an, si ille postea conteratur de peccatis, & similiter de indispositione, qua accessit ad Sacramentum, recipiat gratiam sanctificantem, quam ex opere operato causasset Sacramentum, si fuisset receptum cum debita dispositione? Respōd. longissimè distrahi AA. quorum placita iam refero.

33 Vniversaliter de omnibus Sacramentis affirmant Petrus de Soto de Institutione Sacerdotum lect. 5. de Baptismo, & Caiet. tom. 1. Opuscul. tract. 5. ¶ Suarez disput. 23. sect. 6. solum dubitat de Sacramento Eucharistiæ. De poenitentia autem Sacramento affirmat, quod, si dari potest informe, verissimilius est, habere effectum, recedente fictione. Quod fatetur

de reliquis Sacramentis. ¶ Coninch quæst. 62. artic. 1. dub. 5. à num. 72. solum excipit Eucharistiam, & poenitentiam. Pro qua sententia Gaspar Hurtado disput. 3. diffic. 8. refert Ludovicum Tena Catedræ Scoti in hac Complutensi Academia Moderatorem. ¶ Durandus in 4. distinct. 4. quæst. 4. & Canus de Poenitentia p. 5. docent, baptismum, & Poenitentiam conferre gratiam, recedente fictione. ¶ Maior in 4. distinct. 4. quæst. 2. & Covarrubias in cap. Alma mater 1. p. § 4. num. 24. docent, hæc tria Sacramenta (Baptismum, Confirmationem, & Ordinem) fidè suscepta conferre gratiam, recedente fictione. Quibus Palud. in 4. distinct. 4. quæst. 5. & Silvester verbo Baptismus 4. addunt Sacramentum poenitentia.

¶ Sotus in 4. distinct. 6. quæst. 1. art. 8. Vazquez disp. 161. & G. Hurt. disput. 3. diffic. 8. docent, conferre gratiam, recedente fictione, nulli Sacramento convenire, nisi Baptismo, si alicui convenit. ¶ Scotistæ communiter docent, saltē baptismum, recedente fictione, causare gratiam. Præsertim legantur Angles quæst. de effectibus Baptismi art. 3. & Fabro disput. 12. cap. 1. num. 1. Quod probabiliter docet Scotus in 4. distinct. 4. quæst. 5. §. Respondeo vers. Et si obijcitur, & vers. Aliiter potest dici, quod quando.

34 Sit conclusio: nullum Sacramentum, recedente fictione, caulat gratiam. Quia minus rationale apparet, Deum conferre gratiam virtute Sacramenti illi, qui scienter, & plena voluntate intulit Sacramento iniuriam, illud indignè recipiendo. Ita loquendo de baptismo (cui maximè hoc erat concedendum) probabiliter docet Scotus *ibi à vers. Tertio modo principaliter affirmans*, quòd *pœnitens de fictione tantum recipit gratiam virtute pœnitentiæ. Nec obstat, quòd in Reportatis ibidem quest. 7. non meminerit huius modi philosophandi. Hoc enim argumentum est ab autoritate negativa: & nobis sufficit, quòd non contradicat sibi in sententijs. Nostram conclusionem etiam probabiliter defendunt Tartaretus ibidem §. Alius est modus, Gregorius Ruz & controversia 16. in 4. §. Tertius modus Scoti. Immo, & Melchior Flavius eam absolutè tenet in illo loco Scoti, atque Iribarne ibidem disput. 15. artic. 3. §. Dico primò.*

35 Dico notanter in nostra conclusione non conferri gratiam, recedente fictione, ei, qui scienter, & volens indispositus recepit Sacramentum; quia illi iniuriam intulit. Existimo enim, quòd illi, qui existens in peccato mortali personali, ignorans tamen invincibiliter accederet ad baptismum v.g. sine elicientia attritionis, (In quo casu Coninch. *ibi*

num. 80. dicit, dari obicem quasi negativum.) recedente obice, impedimento, aut fictione, (si tunc propriè est fictio) Sacramentum præstaret eandem gratiam, quam dedisset, si in sua receptione defuisset obex. (In hunc sensum voco omnes PP. & AA. qui dicunt absolutè, Sacramentum causare gratiam, recedente fictione.) Et ratio est, quòd sic præsumendum est de bonitate divina: Cum enim instituerit Sacramenta in bonum hominum, non est præsumendum, Deum velle privare hominè effectu, aut fructu Sacramenti, quòd bona fide, & sine culpa recepit, aliàs indispositus. Quare quòdo iste memor peccati, quòd invincibiliter obliviscebatur, elicit displicentiã de illo, aut quomodocumque tollit illud impedimentum, Deus confert illi gratiam, quam contulisset Sacramentum in sui receptione, si tunc non fuisset illud impedimentum.

36 Addo, mihi esse satis probabile, in hoc casu infundi gratiã in ipsa Sacramenti receptione: suãsam quippe mihi est, impedimentum ad infusionem gratiæ in receptione Sacramenti non tam esse præexistens peccatum, quàm mortale commissum in ipsa receptione Sacramenti. Quare, deficiente peccato mortali, seu tunc non commissio, Sacramentum confert gratiam sanctificantem, qua peccatum mortale expellitur. Quod duo mihi pro:

probant. Primum est baptismus infantis, cui gratia sanctificans confertur, & remittitur mortale originale, (quod suppono esse mortale) non alia mihi ratione, nisi quia mortale præexistens nõ impedit gratiam infundi virtute Sacramenti; si aliàs hoc inculpabiliter applicetur. Alterum exemplum est adulti, cui in penitentia Sacramento confertur gratia, etiam si vnũ aut multa mortalia in confessione omittat, dummodo ea inculpabiliter omittat propter ignorantiam, aut oblivionem. Potius ergo impedit infusionem gratiæ peccatum mortale commissum in ipsa receptione Sacramenti, quàm præexistens. Et merito: Sacramenta quippe (præcipuè mortuorum) instituta sunt ad destruendum peccata mortalia: cur ergo dicemus, ea non destruere, quando inculpabiliter applicantur? & consequenter ipsis Sacramentis nulla sit iniuria: sicuti fit, quando in ipsa Sacramenti effectione, aut applicatione mortale committitur. Si enim committitur, iure quasi offensum Sacramentũ, aut (propriè loquendo) author illius retrahit suam beneuolum concursuum effectivum gratiæ sanctificantis, non solum pro tunc, (vt nulli Catholicorum est dubium) sed etiam, si postea recedat fictio, vt nos iam probauimus.

37 Igitur ab his expeditus reuertor ad nostram conclusio-

nem, qua diximus, nullum Sacramentum, recedente fictio-
ne, causare gratiam sanctifican-
tem. Contra quam obijcies; sunt
expressæ autoritates dicentes,
quod penitens de fictio-
ne recepit effectum baptismi: ergo
falla est conclusio. Pro anteceden-
tis probatione sufficiat Au-
gust. *in libris contra Donatistas*
præcipuè lib. 1. cap. 12. & lib. 3.
cap. 13. & lib. 6. cap. 5. vbi aper-
tè docet, baptismum in hæresi;
aut chismate receptum tunc in-
cipere prodesse, ac valere ad sa-
lutem, & remissionem peccato-
rum, quando baptizatus ad v-
nitatem Ecclesiæ per peniten-
tiam convertitur. (Verba Au-
gustini trahunt RR. præser-
tim Coninch quæst. 62. art. 1.
dub. 5. à num. 65.) Respondetur,
distinguendo antecedens: est e-
nim veram, quod penitens re-
cipit effectum baptismi per æ-
quivalentiam: fallum autem,
quod illum recipiat formaliter,
& in se. Itaque quando quis de-
*bitè penitet de fictio-
ne, seu in-*
dispositione, qua accessit ad bap-
tismum, recipit gratiam virtu-
te contritionis, dilectionis Dei,
aut Sacramenti penitentia; non
autem virtute baptismi. Cum,
ergo quæcumque gratia sancti-
ficans (siue sit baptismalis, si-
ue penitentialis, siue quocum-
que alio titulo detur) expellat
omne mortale, & faciat filium
regni, seu det ius ad vitam æ-
ternam; & aliàs iste, etsi pec-

caminoſè, adimpleverit præceptum recipiendi baptiſmum; gratia poenitentialis, ſeu quæ ei confertur virtute Sacramenti poenitentia, eſt baptiſmalis æquivalentè; ſeu, quantum ad hoc, quod eſt facere filium regni, valet tantum, quantum valeret gratia baptiſmalis, ſi ei tunc conferretur. Propter hoc ergo Auguſtinus dicit, quod, quando poenitet, incipit baptiſm^o prodeſſe ad ſalutem: quia, ſcilicet, tunc recipit gratiam; & aliàs deobligatur, recipere baptiſmum. Ita Scorus citatus.

¶ Inſtabis, quòd iſta gratia poenitentialis non æquivaleret baptiſmali, quantum ad hoc, quòd eſt, plenè remittere culpam, & poenam: ergo fi cõtè recipienti baptiſmum non patet modus ad recipiendum effectum plenariæ remiſſionis. Reſpondetur, ita eſſe. Et meritò: quando quidem illo effectum ſe ſua ſponte privavit ſcienter faciendo irreverentiam, & iniuriam Sacramentò. Sicut, qui finaliter peccat mortaliter, præcludit ſibi viam ad conſequendum vitam æternam.

38 Obijcies ſecundò: ſcienter recipiens fi cõtè baptiſmum v. g. non recipit gratiam baptiſmalem, recedente fi cõtione? Ergo præcluditur illi via ſalutis. Patet conſequentia: quia ſine gratia baptiſmali ſalvari non poſteſt: & aliàs baptiſmus nequit

iterari. Reſpondetur negando conſequentiam. Ad probationem reſpondetur ex Scoto *ibi verſic. Tertio modo* negando, ſine gratia baptiſmali non poſſe hominem ſalvari: cùm enim gratia ſanctificans quocumque titulo collata ſit ſemper eiſdem ſpeciei, ſeu rationis, ſit, vt per gratiam collatam vi dilectionis Dei ſuper omnia, perfectæ contritionis, aut virtute Sacramenti poenitentia, aut cuiſcumque alterius ille, qui fi cõtè recipit baptiſmum, iuſtificetur, & fiat filius regni: & conſequenter pateat ſibi aditus ad ſalutem, & vitam æternam conſequendam. Hinc meritò *num. 37.* dicebamus, gratiam ſanctificantem collatam vi poenitentia (aut quocumque alio titulo) quantum ad hoc, quòd eſt, facere filium regni, eſſe baptiſmalem non formaliter, ſed per æquivalentiam.

D V B I V M X.

39 **P**etes decimò, qualiter tollenda ſit fi cõtione, vt Sacramentum præſtet effectum? Reſpondetur, hoc dubium in noſtra ſententia non habere locum, ſeu eſſe de ſubiecto nõ ſupponète. Cõſtat enim ex dubio præcedèti, Sacramentũ receptũ cũ fi cõtione poſitiva (qualem habuit ille, qui voluit recipere Sacramentum cognoscendo

do se esse Indispositum ad recipiendum fructum illius, seu gratiam sanctificantem: quam bene disposito præstat Sacramentum) non conferre gratiam postea, recedente fictione. Insupèr constat ex *num. 36.* quòd, si fictio est negativa, (qualem habet qui existès sub mortali accessit ad Sacramentum inculpabiliter propter ignorantiam, aut oblivionem iuvicibilem) Sacramentum statim in sui receptione præstat gratiam sanctificantem. Igitur quamvis in nostra sententia hoc dubium non habeat locum: tamen quia opposita sententia (quæ affirmat, recedente fictione, Sacramentum conferre gratiam) est Scoto probabilis, atque inter AA. communior; vt constat ex *num. 33.* prædictum dubium resolvimus in præfenti.

40 Inquirimus ergo, an, vt Sacramentum fide susceptum præstat gratiam sanctificantem, quæ contulisset in sui receptione, si fictio tunc non fuisset, sufficiat attritio? Respondetur, sub distinctione. Quare dico primò: attritio non sufficit, quando præcessit fictio positiva. Quia cum hæc sit peccatum mortale novum debet remitti vel per contritionem, aut dilectionem Dei, aut per receptionem, non præexistentis, sed alterius Sacramenti: nullum enim Sacramentum remittit irreverentiam, seu culpam mortalem illatam sibi in sui receptione. ¶ Di-

co secundò: sufficit attritio, quando fictio fuit negativa. (id est, quando, qui erat sub mortali, inculpabiliter recepit Sacramentum) Quia ista sufficiebat in ipsa receptione; & aliàs non est novum peccatum petens ad sui expulsionem maiorem dispositionem: ergo sufficiet etiam postea, seu quoties virtute Sacramenti conferenda sit gratia. Ita *Suar. Palud. & Henr. (citantes alios) quos citat, & sequitur (vt credo) Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. num. 83.* ¶ Dices: ergo etiam sufficiet attritio, vt Sacramentum receptum cum obice, aut fictione negativa causet gratiam, etiam si postea commissum fuerit aliquod novum peccatum mortale. Respondetur negando consequentiam: (quam contra communem Doctorem sententiam Palud. in 4. dist. 4. q. 5. probabiliter concessit: vt testatur Coninch *ibi num. 82.*) quia Sacramenta non remittunt peccata sequentia, seu quæ post sui receptionem committuntur, seu futura.

41 Ex prædicta distinctione fictionis negativæ, & positivæ constat, quid sibi velit Scotus *ibi vers. Etsi obijcitur* verbis illis: *forte peccavit novo peccato mortali faciens irreverentiam Sacramento baptismi recipiendo illud cum tali fictione:* vbi Scotus videtur dubitare, esse peccatum recipere Sacramentum cum fictione. Respondetur, Scotum non dubitasse, esse mortale accedere ad Sa-

cramentum cum fictione positiva. Sed ly fortè apposuit ad denotandum, dupliciter posse fictè accedere aliquem ad Sacramētum; nempè cum fictione positiva, id est, cognoscendo suam indispositionem) necnon; & cum negativa. (hoc est, inculpabiliter nō attendendo, esse sub mortali) Quia ergo accedendo cum fictione positiva committebatur novum peccatum; secus autem accedendo cum fictione negativa; dixit Scotus: *fortè peccavit.* Quod, & notavit Cavellus in margine dicens: *quia si ex oblivione, vel inadvertentia homo susceperit Sacramentum sine attritione non peccat mortaliter.* Immo (addo ego) tunc recipit gratiam sanctificantem: vt probabamūs, #.36.

D V B I V M XI.

42 **P** Etes vndecimò, an Sacramenta antiquæ legis cōtulerint ex opere operato gratiā sanctificantem? Respondetur affirmativè. Quia in quacumque lege tam naturæ, quam in scripta fuit aliquod proprium Sacramētum: vt dixi c. 2. num. 3. & 8. Sed signatum cuiuscūque proprii Sacramenti est gratia sanctificans ex opere operato conferenda: (Excipe Eacharistiam) vt diximus c. 1. num. 20. & cap. 2. à num. 11. Ergo Sacramenta antiqua contulerunt gratiam sanctificantem ex opere operato.

De alio effectu communi omnibus Sacramentis, qui dicitur gratia Sacramentalis.

C Ertum est, nullum esse Sacramentum, quod præter gratiā sanctificantem iam explicatam, non habeat alium effectum, qui dicitur gratia Sacramentalis. Quo supposito.

D V B I V M XII.

43 **P** Etes duodecimò, in quo consistat ratio gratiæ Sacramentalis? Seu an sit distincta à gratia sanctificante? Respondetur, gratiam Sacramentalem distingui à gratia sanctificante penes hoc, quòd includit divinā acceptionem habentem se per modum legis, & pacti, quo Deus acceptat subiectum habens talē gratiam, & dat illi us ad collationem specialium auxiliorum in ordine ad proprios fines cuiuscumque Sacramēti. Quia in Tridentino *ses. 14. in prævio ad extremam unctionem dicitur: Quem admodum auxilia maxima in Sacramentis alijs præparavit, (Deus) quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint: ita, & in extrema unctionis Sacramento finem vite tamquam firmissimo quodam præsidio munivit.* Ita D. Thom. Suar. *Vazq. & Ceninch citati à G. Hurt. disp. 3. diffic. 4.* Et colligitur ex Scoto in 4. *dist.*

1. *quæst. 6. in fine dicente: Vnde gratia existente in una anima, Sacramenta tamen diversa distinguuntur penes diversa significata propria: quæ sunt diversi effectus eiusdem gratiæ: hoc est, diversa iura in ordine ad diversos effectus: quia antequam diversos effectus producat gratia, non potest distinguî à se ipsa per effectus.*

44 Vnde infero, gratiam Sacramentalem supponere gratiam sanctificantem, & in illa fundari. Itaque eidem physicae entitati gratiæ sanctificantis annexuit Deus duo iura. Aliud, quo subiecto habenti gratiam debeat vita æterna; remittatur mortale, &c. quæ omnia iura pro vno iure accipio in præsentî. Aliud ius est, per quod ipsamet gratia sanctificans constituitur in esse gratiæ Sacramentalis: & vihuius tenetur Deus conferre auxilia oportuna ad proprios fines Sacramentorum consequendos. v. g. gratiæ sanctificantis, quam Deus præstat in receptione Eucharistiæ, alligavit Deus suum pactum, quo obligatus mansit, seu quo dedit ius gratiæ, vt moveretur Deus ad tempore oportuno conferendum auxilia necessaria ad consequendum proprium finem illius Sacramenti, v. g. vt recipiens Eucharistiã crescat in vita spirituali.

45 Infero secundò; auxilia ista solùm conferre Deum in præparatione animi, hoc est, vi gratiæ sanctificantis non con-

ferret Deus auxilia in ipsa receptione Sacramenti: sed tunc confert gratiam sanctificantem, & ius in ea fundatum, vt tempore oportuno det auxilia necessaria ad proprium finem illius Sacramenti, vi cuius contulit gratiam sanctificantem. Ex tunc tamen manet Deus obligatus, & paratus prædicta auxilia conferre tempore oportuno.

46 Infero tertio, hæc auxilia, quæ Deus confert virtute gratiæ Sacramentalis, esse efficacia. Quia Tridentinum *session. 13. cap. 2.* dicit, Christum Dominum voluisse Eucharistiã summi, tamquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus preservemur: sed præservamur per auxilium efficax, & non solùm per sufficiens: ergo prædicta auxilia sunt efficacia. ¶ Dices: ergo qui semel dignè recipit Eucharistiã, quæ ad perseverandum ordinatur, perseverat infallibiliter vsque ad mortem. Respondetur negando: quia ita Christus Dominus annexuit auxilia efficacia gratiæ sanctificantis collatæ vi Sacramentorum, vt non certò, & infallibiliter, sed tantùm prohibito suo conferantur: ad modum, quo quælibet oratio bona est impetrativa, sed non infallibiliter. Vnde constat, diversimode alligasse Deum suum pactum gratiæ habituali ad sanctificandum, faciendum filium adoptivum, amicum, &c. ac alligavit ad præ-

standu n auxilia efficacia ad Sacramentorum fines consequendos: gratia enim vi, & efficacia prioris pacti habet certò, & infallibiliter facere filium adoptivum, amicum, &c. ratione tamen posterioris solum habet esse inductricem, & excitatricem Dei, vt ipse conferat tempore oportuno auxilia efficacia; sed non certò, & infallibiliter, sed pro mensura suæ libertatis; & ad modum, quo virtute orationis movetur Deus ad concedendum petitum, non certò, & infallibiliter, sed pro libito suæ libertatis. vt benè notat G. Hurt. *disp. 3. diff. 3. in fine.*

47 Ex dictis pro nostra conclusione rejicio Paludanum in 4. *distinct. 2. quest. 3.* docentem, gratiam Sacramentalem esse habitum quemdam superadditum gratiæ sanctificanti diversum in singulis Sacramentis. Id tamen à Scholasticis communiter rejicitur: quia dicitur sine fundamento, & necessitate.

¶ Rejicio etiam Capreolum in 4. *distinct. 1. quest. 1. art. 3.* qui non multum dissentiens à Paludano docet, gratiam Sacramentalem esse, qualitatem superadditam gratiæ iustificanti, & diversam in singulis Sacramentis: quam in Sacramentis imprimimentibus characterem dicit esse ipsummet characterem; & in alijs Sacramentis esse alias distinctas qualitates. Sed Capreolus

etiam communiter rejicitur; quia sine fundamento, & necessitate constituit illas qualitates distinctas à gratia iustificante. Adde, quòd contra rationem in Sacramento imprimente, characterem constituit gratiam Sacramentalem in characterem: quia contingit, imprimi characterem sine gratia Sacramentali: vt patet in baptismo fictè recepto. In super contingit, recipi gratiam Sacramentalem, quin imprimatur character: vt constat in baptismo fictè suscepto, quando recedit fictio. Tunc enim datur gratia tam sanctificans, (vt fert communior sententia nobis opposita iuxta dicta à num. 34.) quam Sacramentalis; & tamen non imprimitur character: quia iam impressus supponitur.

¶ Rejicitur etiam D. Bonavent. in 4. *distinct. 1. art. 1. quest. 6.* dicens, gratiam sanctificantem esse Sacramentalem, quatenus curat animam à peccatis. Tamen per hoc nequeunt distingui hæc duæ gratiæ: quia quæcumque gratia sanctificans est curativa peccatorum, & de facto curabat in lege antiqua sine ordine ad Sacramenta, præsertim gratia, quæ dabatur, deperdita prima.

DUBIUM XIII.

48 **P** Etes decimotertiò, an detur Sacramētum dignè susceptum sine gratia Sacramentali? Responderetur affirmatiuè. Quia diuersa dispositio requiritur ad gratiam sanctificantem vi Sacramēti collatam; ac requiritur ad gratiam Sacramentale: potest ergo contingere, (& de facto sapè contingere credo) quòd recipiens Sacramentum habeat dispositionem requisitā ad gratiam sanctificantem; non autem ad gratiam Sacramentalem: ac per consequens, quòd recipiat istam; non autem istam. Antecedens constat ex dictis à num. 2. & à num. 17. & num. 40. vbi statuimus dispositionem requisitā ad hoc, vt Sacramenta viuorum conferant gratiam sanctificantē, esse, quòd recipiantur sine obice, hoc est, sine culpa mortali cognita. Constat etiam, dispositionem requisitam, vt Sacramenta mortuorum præstent gratiam sanctificantem esse peccatorum displicentiam, quæ saltem sit supernaturalis attritio. Ex quibus constat probatio prioris partis antecedentis, nempe, quæ dispositio sit requisita ad gratiam sanctificantē. De posteriori autem parte antecedentis, seu vt declarent, quæ dispositio, sit necessaria ad gratiā Sacramentalem diuersimodè loquantur AA. Ego autem existimo, requiri voluntatem recipiē-

di Sacramentum. (sufficit implicita contenta in contritione supernaturali, aut dilectione Dei super omnia: vt declaravi n. 24. Immo sufficit voluntas interpretativa, propter quam solum conuevit administrari Sacramentū extremæ vñtionis moribando subito sensibus destituto.) Insuper requiritur accedere sine repiditate, hoc est, sine proposito committendi venialia: immo & cum displicentia de commissis. Hæc duo tantum existimo requiri necessario. Quia, cum per gratiam Sacramentalem remittantur venialia præterita, & prætervevitur à futuris, videtur necessario requiri pro dispositione huius gratiæ detestatio præteritorū, & præcautio circa futura. Sicut idēmet requiritur loquēdo de mortalibus, vt conferatur gratia sanctificans, sive in Sacramento, sive extra Sacramentum. Et sicut nihil aliud requiritur ad collationē gratiæ sanctificantis: ita nihil aliud requiritur ad positionem gratiæ Sacramentalis. ¶ Scio, multa alia ab alijs requiri, nempe actua-lem fidem de illo Sacramento; spem cōsequendi gratiam Sacramentalem, & media illa, seu medio illo Sacramento salutem animæ; & non pauca alia. Tamē hæc omnia ad consequendum gratiam Sacramentalem sunt quidē vtilia, aut necessaria secundum quid; (vt vocant) non tamen sunt adeò necessaria, vt sine illis, aut sine aliquo illorum non detur

tur gratia Sacramentalis.

49 Ex dictis inferitur, ponere obicem gratiæ Sacramentali; & consequenter illam non recipere, eum, qui complacet de venialibus præteritis, aut habet animū non evitandi futura; seu potius qui non displicet de præteritis, & non proponit præcavere venialia futura. Quod probo à paritate gratiæ sanctificantis: quam statuit Deus conferre non cuicumque recipienti Sacramentum; sed solum recipienti illud cum debita dispositione, seu non ponenti obicem, id est, illi, qui displicet, vel saltē non complacet de mortalibus præteritis, & proponit (saltē interpretativè) præcavere futura.

D V B I V M XIV.

50 **P** Etes decimoquartò, an duo Sacramenta eiusdē speciei, vel rationis (duæ communionēs, v.g.) conferant æqualem gratiam Sacramentalem diversis subiectis æqualiter dispositis? Respond. affirmativè. Quia non apparet, vnde inæqualitas gratiæ illis possit provenire: vt in simili diximus à num. 17. agendo de gratia sanctificatē. Vnde multa in præsentī sunt mutuanda.

D V B I V M XV.

51 **P** Etes decimoquintò, an Sacramentum in voto eandem gratiam Sacramentale conferat, ac cōferret realiter susceptum? Respondetur negativè.

Quia soli reali susceptioni Sacramenti alligavit Deus suum pactū conferendi gratiam Sacramentalem: vt in simili diximus à num. 24. loquendo de gratia sanctificante: vnde multa sunt mutuanda.

D V B I V M XVI.

52 **P** Etes decimosextò, quādo conferatur gratia Sacramentalis? Respondetur, quòd, quātū ad ius, datur, quādo datur gratia sanctificans, in qua tale ius fundatur; collatio tamen auxilij confertur, quando recipiens Sacramentum vult oportunè operari ad consequendum finem illius Sacramenti. Vnde patet, ab instanti, in quo Deus confert gratiam sanctificantem vi alicuius Sacramenti manere paratum ad conferendū auxilia tēpore opportuno, quæ necessaria fuerint ad talem consecutionem. Recolantur dicta à num. 44.

D V B I V M XVII.

53 **P** Etes decimosseptimò, an recedente impedimento, Sacramenta conferant gratiam Sacramentalem? Respond. negativè. Quia iste sponte, seu sciens, & volens se privavit illa gratia, inferendo aliqualem iniuriam, seu irreverentiam Sacramento; siquidem non posuit dispositionem requisitam, vt Sacramentum conferret gratiam Sa-

Sacramentalem; & hoc scienter, & plenariè volens: (vt suppono) ergo non videtur congruū, quòd Sacramentum ei conferat gratiā Sacramentalem, quando recedit fictio, seu impedimentum. Patet consequentia ex dictis *ā num. 34.* Vnde multa huc possunt vocari. ¶ Dices: *num. 35.* diximus, recipere gratiam sanctificantem, quando recedit fictio, illum, qui etsi indispositus, seu sub peccato mortali accessit ad Sacramentū, illi tamen non intulit iniuriā; eoquòd oblivione, aut ignorantia inculpabili accessit existimans esse sine culpa. Immo *num. 36.* addidimus, illi gratiā sanctificantem conferri in ipsa Sacramenti receptione: ergo idem in præsentī est dicendum, nempe conferri gratiam Sacramentalem illi, qui ob naturalem inadvertentiā non elicit displicentiam de venialibus, quando postea de illis displicet; immò, & in ipsa Sacramenti receptione. Patet: quia hic cessat fundamentum nostrę conclusionis, nempe Sacramento factam fuisse iniuriā, seu irreverentiā; propter quod minus congruum videtur, Sacramentum conferre gratiam Sacramentalem. Respondetur, ita esse. ¶ Ex dictis constat, nos hoc dubiū exagitare solum in casu, quo recipiēs Sacramentū accedit cum dispositione requisita ad gratiā sanctificantē; & illam de facto recipit; non autē accedit dispositus ad recipiendum gratiam Sacramentalem.

De alio effectu aliquorum Sacramentorum, qui dicitur character.

D V B I V M XVIII.

54 **P** Etes 18. Quid sit character? & quas proprietates habeat? Respondetur, quòd characterem (Græcè, Latinè figuram) vocant signum, seu sigillum, quo solet signari res aliqua; vel, vt cognoscatur, & distingatur ab alijs: quo fine solet signari servus, aut ovis caractere proprio Domini sui. Vel, vt in pretio habeatur: qua intentione signatur pecunia, seu metallum sigillo, aut caractere Regio. Vel, vt ad aliquod munus deputetur: quo fine milites caractere militari insigniuntur. Hanc esse acceptiōnem characteris, constat ex usu omnium loquentium de prædicta voce. Verum est, quòd cum voces communiter primò sint impositæ ad significandum res externas, seu sensibiles; per vocē *character* (quæ adinventā fuit à profanis) significamus sæpè signum sensibile. Propter quod baptismus ipse, & quodcumque aliud Sacramentum caractizans dici potest character generalius accipiēdo vocem *character*: vt notat Scotus in 4. dist. 6. quæst. 9. §. *Hic intelligendum, vers. De primo.* Sed quid quid sit de prima, & iam minus propria impositione huius vocis *character*; iam translata est

est à Patribus, & Scholasticis ad significandum signum spirituale impressum à Deo in anima suscipientis Sacramentum non iterabile: vt constat ex Tridentino *ses. 7. can. 9. de Sacramentis in genere.*

55 Quod signum, seu character ex convenientia Theologorum habet aliquas proprietates: *Quarum duæ sunt communes sibi, & cuilibet formæ, scilicet quod est forma assimilatiua alij habenti; & quod est distinctiua à non habente. Et aliæ speciales: quarum una est, quod est signum memoratiuum Sacramenti suscepti. Alia quod est signum conformatiuum Christo, cuius Sacramentum suscipitur; & etiã obligatorium ei eo modo, quo suscipiens Sacramentum obligatur per eius susceptionem: inquit Scotus ibi, vers. Sed his omnibus. Igitur de characterem in hac acceptione, & habente has proprietates aliqua sunt in præsentem examinanda.*

D V B I V M XIX.

56 **P**etes decimononò, an aliquis realis character sit admittendus? Respondetur affirmatiuè. Quia sic videtur definisse Eugenius Quartus: *in decreto fidei, quod est post ultimam sessionem concilij Florentini, & Tridentinũ ses. 7. can. 9. Quod & prædocuerat Innocentius Tertius cap. Maiores de Baptismo, & eius effectu dicens: Qui fictè accedit ad baptismum, characterem suscipit Christia-*

nitatis impressam. Et ibidem in fine: Tunc characterem Sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obstitentem. Et ratio congruentiæ est, esse congruum, vt receptus in familia Christi D. per baptismũ (idem est de adscripto in militia per cõfirmationem; & de recepto in ministeriũ speciale domus per ordinem.) distinguatur à non recepto per aliquid reale sibi intrinsecum, tamquam per modũ distinguendi perfectiorem. Ita AA. communissimè, & præcipuè Scotus, qui assignat inter alias prædictã rationem congruentiæ; & de cuius mente dicam à num. 66.

57 Sed contra hanc suam cõclusionem obijcit Scotus *in 4. d. 6. q. 9. §. Secundum principale à vers. Secundo principaliter: alij rebus consecratis non imprimitur aliquid reale: ergo in receptione baptismi, v.g. baptizato nihil reale imprimitur. Antecedens constat in calice, templo, &c. Respondet Scotus ibi §. Ad questionem, vers. Ad argumenta alterius, quod alia consecrata non recipiunt formam inherentiẽ eis, quia non sunt capacia: homo autem capax est gratiæ, & dispositionis cuiusdam ad gratiam. Et ideo, quando propter impedimentum suum non recipit gratiam, recipit tamen istam dispositionem, & ista est character. Respondetur secundo, negando consequentiam: eoquod sic voluit Christus D. instituens Sacramenta ali.*

aliqua imprimētia charactērē: hanc autem Christi Domini voluntatem declaravit Ecclesia præcitatæ authoritatibus. ¶ Objicit secundo Scotus: pluralitas non est ponenda sine necessitate: sed nulla est necessitas ponendi, characterem esse quid reale: ergo frustra ponitur. Respondetur negando minorem propter utramque solutionem nupèr adductam.

58 Sed in probationem minoris multa congerit Scotus: & in primis probat, non esse necessarium admittere characterem, tamquam dispositionem ad gratiam: quia anima nō habens peccatū est summè disposita ad recipiendū gratiam. Respondet Scotus, quod de potentia ordinata non potest haberi perfecta innocentia sine tali forma intrinseca; cui Deus assistet ad talem innocentiam causandam. Itaque character respectu gratiæ Sacramentalis, seu primæ gratiæ sanctificantis, quæ datur vitute baptismi realiter suscepti, est dispositio ex ordinatione divina; non autem physica, seu ex natura rei. Et hoc solum probat ratio illa, quod anima sine peccato est summè disposita. Vel dicatur, esse quidem summè dispositam negativè, non verò positivè.

59 Ad probandum eandem minorem dicit Scotus: non est necessarium ponere characterem propter assimilationem, & distinctionem: nam sicut omnes,

qui eandem religionem profetsi sunt, assimilantur invicem, & distinguuntur ab alijs non profetsis non per aliquam formam sibi inhaerentem post professionem, sed quia talem actum habuit in præterito: ita sine forma inhaerente posset baptizatus assimilari baptizato, & distinguui à non baptizato. Respōdetur, characterem poni, non quia sine illo non posset absolutè baptizatus, v. g. distinguui à non baptizato, & baptizato assimilari: sed quia assimilari, & distinguui per aliquid intrinsecū est perfectior modus assimilandi, & distinguendi. Et ideò meritò dixit Scotus, §. *Ad questionem, vers. Consimiliter*, quod si homo recipiens hominigenium alterius, vel Prælati recipientis alium ad professionem posset aliquam formam imprimere obligato, magis hoc faceret, quàm quod absolutè per actum præteritum sibi esset obligatus. Deus autem potest talem formam configurantem, hoc est, ostendentem obligationē imprimere in anima, &c.

60 Objicit etiam Scotus ad probandum illam minorem: non est necessarium ponere characterem, ut sit signum rememorativum Sacramenti. Patet, quia aut hoc esset propter excellentiam Sacramenti in se; aut propter aliquam habitudinem ad alios, qui ex ipso signo cognoscerent signatum. Non primum: quia excellentiores sunt fides, & charitas, quæ suscepisse baptismum, v. g. & tamen non habent aliquod signum reme-

rememorativum, postquam infuerunt. Nec secundo modo: quia vel in comparatione ad Deum, vel ad proximum. Non primum: quia Deus sine omni signo inexistente cognosceret, illum suscepisse Sacramentum, & fuisse baptizatum, v. g. Non in ordine ad proximum: quia vel in ordine ad beatum in gloria; vel ad damnatum in inferno, ad confusionem, vel maiorem gloriam habentis tale signum. Sed neutrum potest dici: quia maior gloria est Beato habuisse actum charitatis, quam suscepisse baptismum: & maior confusio est damnato, cecidisse à charitate, quam à susceptione baptismi; & tamen charitatis, seu actus meritorij nullum ponitur signum rememorativum in Beato, neque in damnato. Respond. ex Scoto *ibi vers. Quod etiam additur* negando assumptum. Ad probationem dico, characterem poni propter excellentiam Sacramenti, non cuiuscumque, sed illius, per quod aliquis recipitur in familiam Christi D. aut adscribitur in eius militiam; vel assumitur ad aliquod speciale ministerium in eius domo. Nec obstat, fidem, charitatem, aut meritum esse excellentiora, & tamen non imprimere characterem: nam, vt bene vidit Scorus *ibi §. Ad rationes vers. Ad secundum, non omnis perfectio in anima habet tale signum rememorativum perpetuum; sed illa, per quam constituitur habens eam in aliquo determinato gradu in Ec-*

clesia. Huiusmodi non sunt virtutes: quia communes sunt omnibus membris in quocumque gradu; sed Sacramenta, tam illud, per quod intratur in Ecclesiam, quam alia, vt confirmationis, & ordinis.

61 Respōd. secundo, (admissio, characterem non poni propter excellentiam Sacramenti in se) ponendum esse propter aliquam habitudinem ad alios; vt ex ipso signo cognoscant signatum. (Omitto, characterem non solum habere rationem signi rememorativi propter alios, sed etiam propter ipsum, qui suscipit Sacramentum: vt notat Scorus *ibi §. Ad questionem vers. Quod etiam*) Et cum obijcitur, quod Deus posset cognoscere ovem suam sine signo, seu characterem, non obstat (ait Scorus nuper citatus) quia etiam potest, illam cognoscere cum signo: & alias iste modus assimilandi, & distinguendi est perfectior.

¶ Ponitur etiā character propter Beatos, & damnatos, scilicet, vt cognoscant ovem signatam, quam non cognoscerent non signatam: inquit Scorus *ibi*. Quare merito concludit, ponendum esse characterem in comparatione & ad Deum, & ad proximos, sive in Beatitudine ad gloriam, sive in damnatione ad confusionem.

62 Dices: ergo Christus Dominus, & Beata Virgo carent ista excellentia gloriæ. Respondetur cum Scoto citato concedendo. Neque in hoc apparet aliquod inconueniens: quia character non est

est perfectio simpliciter, sed secundum quid. Quod sic declarat Scotus *ibi vers. Sed illa. Sicut in natura creata sunt aliqua perfectiones non simpliciter, sed in tali natura; quia sunt perfectiones suppletres imperfectionem.* (potentia nutritiva v. g. in homine, quae supplet imperfectionem, indigentiam, seu necessitatem manducandi, quam ad sui conservationem habet homo; & quam non habent Angelus, & anima) Ita potest dici de isto caractere, quod est perfectio supplens imperfectionem. Et ideo non competit omni perfecto, neque etiam competit illi personae, in qua est aliqua perfectio maior supplens imperfectionem, quam sit ista. Maior autem ista perfectio reperta in Christo Domino supplet imperfectionem, quam alia suppleret character est, esse supremum Dominum, Regem, aut Caput totius familiae, militiae, & domus. Sicut enim in rebus visibilibus esse Dominum familiae, maioris ponderis, & aetimationis est, quam esse membrum illius; & sicut esse supremum Ducem militiae, est maioris dignitatis, quam esse militem; & sicut esse caput domus est maioris excellentiae, quam esse servum destinatum etiam ad specialissimum ministerium domus. Ita in praesenti longè altioris dignitatis, & excellentiae sunt in Christo Domino supremum dominium familiae; Regalis, aut Ducis potestas militiae Christianae, & esse Caput totius domus,

quam potestas, quam quodlibet membrum, seu fidelis recipit virtute characteris. Quia sicut vi characteris baptismi expellitur ab homine imperfectio non essendi de familia Christi D. & per characterem confirmationis imperfectio non essendi de eius militia; & per characterem ordinis imperfectio non essendi destinatum in speciale ministerium domus. Ita longè altiori modo Christus Dominus ratione supremi dominij, quod habet supra suam familiam, gaudet perfectione essendi in praedicta familia; & ratione Regalis, & Ducis potestatis gaudet perfectione illius militiae; & demum ratione potestatis Capitis, seu quia est caput domus, gaudet perfectione potestatis exercendi quodcumque speciale ministerium domus: ideoque exercuit munus Sacerdotale. Cum aliqua proportione ista accomodanda sunt Virgini. Est enim longè excellentius, esse matrem supremi Domini, Regis, aut Ducis, atque Capitis; quam esse membrum, miles, aut habere ministerium domus.

63. Obijcit adhuc Scotus contra positionem characteris: non videtur probabile, Deum conferre suum donum ei, qui non solum est in peccato mortali, sed etiam in illo actu peccat mortaliter. Sed factus recipiendo baptismum (confirmationem, aut ordinem) peccat mortaliter (facit enim irreverentiam

Sacramento) ergo Deus virtute Sacramenti (confirmationis, aut ordinis) non confert ei suum donum, seu characterem. Probat maior: quia, si Deus conferret aliquod donum, seu characterem fidei recipienti Sacramentum, conferret omne donum, seu gratiam sanctificantem: etenim Dei perfecta sunt opera: (*Deuter. 32.*) & ideo nullum curat, quem non perfecte curat. Respondetur ex Scoto *ibi* §. *Ad questionē à vers. Ad tertium* negando maiorem. Non enim vult Deus, Sacramentum suum, quod verè ab eo suscipitur, esse vanū: (ait Scotus *ibi vers. Ad tertium*) & ita vult, *ibi* aliquè effectum causare; nō autem vltimū, quia indispositus est. Itaque non vult Deus, Sacramentum illud, per quod quis adscribitur in familia, militia, aut domo, carere aliquo speciali effectu. Ad probationem maioris dico, non semper Deum simul conferre omnia dona sua: immò frequentissimè oppositum contingere: vt patet in gratijs gratis datis: *alij enim datur interpretatio sermonum; alij genera linguarum, &c.* 1. *ad Corinth. 12.* Verum est, quòd in prima hominis iustificatione simul illi infunduntur fides, spes, & charitas cum remissione peccatorū: vt testatur Tridentinum *sessione 6. cap. 7.* Propter quod dixit Augustinus; (teste Scoto *in 4. d. 4. q. 5. §. Respondeo, vers. Sed contra*) *impium est à Deo dimidiam sperare veniam; nempe quia Deus confe-*

rens gratiam sanctificantem in animam, non solum eam sanat, sed etiam eius potentias (scilicet intellectum, & voluntatem) per infusionem fidei, spei, & charitatis. Hoc tamen parum facit ad rem: quia character non spectat formaliter ad curandam; sed per eam tantum disponitur homo ad curationem, seu ad recipiendam gratiam sanctificantem, seu curantē à morbo peccatorum: vt notat Scotus *ibi versic. Et cum probat.*

64. Insuper obijcit Scotus: character non est gratia gratis data: non enim est aliquod ex donis enumeratis 1. *ad Corinth. 12.* *ibi* enim tantum enumerantur illæ novem, sapientia, scientia, fides, gratia sanctorum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum. Insuper character non est gratia gratum faciens: quia per illum persona non constituitur in aliquo gradu acceptationis respectu Dei: ergo character non datur, qui sit aliquid reale. Respondetur ex Scoto *ibi vers. Per hoc*, characterem reduci ad gratiam gratum facientem: cum disponat ad gratiam sanctificantem. Respondetur secundo, esse gratiam gratis datam: datur enim ex primaria intentione in utilitatem aliorum. Nec refert, *ibi* non enumerari ab Apostolo: quia illa divisio gratiæ gratis datæ in illas novem nō est adæquata: etenim non comprehendit potestatem administrandi

Sacramēta: vt cum Bellarm. Lorca, & Vazq. (contra D. Thom.) dixi in tract. Incarnationis cap. 7. diff. 6. num. 12.

65 Denique obijcit sibi Scotus: nulla forma inest animæ, quam non potest Deus delere: quia non minus est in potestate Dei destruere, quod creavit, quam illud creare: ergo non datur character, qui sit indelebilis. Respondet Scotus ibi, characterem dici indelebilem, seu incorruptibilem, non respectu potentie Dei, sed respectu virtutis alicuius creaturæ: nulla enim potest illum physicè destruere; immo neque Deus per potentiam ordinariam. Addit Scotus, quod respectu characteris delendi nulla potest esse causa demeritoria: cum enim imprimatur in actu peccandi mortaliter, nihil potest demereri, ipsum tolli.

D V B I V M XX.

66 **P**etes vigesimò, quid de reali characterē sentierit Scotus? Respondetur satis constare ex dictis a num. 56. sensisse esse admittendum: quod & probat aliquibus congruentijs: & omnia argumenta contra eius positionem facta solvit: vt iam vidimus. Quia tamen apud nonnullos illius mens adhuc caligat, apertius adhuc id est demonstrandum.

67 Igitur Scotus in 4. dist. 6. quest. 9. §. Hic intelligendum vers.

Secundum principale refert sententiam negativam, quæ affirmabat, characterem, non esse formam realem, sed quandam designationem, seu denominationem extrinsecam. Itaq; affirmabat prædicta sententia, quod sicut quando consecratur calix, Ecclesia, aut vestes sacra, nihil reale imprimitur; sed solum quandam designatio, aut denominatio extrinsecam, per quam res illa verè dicitur designata in cultum Dei. Ita per baptismum v. g. baptizatus verè remanet designatus in familiam Christi Domini, eo quod per baptismum recepit, non aliquid reale in anima; sed solum quandam designationem, aut denominationem extrinsecam designatam in familiam Christi Domini. Quam designationem prædicta sententia vocat characterem; immo & ipsummet Sacramentum, à quo dicta denominatio dimanat.

68 Hanc sententiam impugnavit D. Thom. in 4. dist. 1. quest. 4. adducendo authoritatem Dionysij. (vt testantur Marginistæ Scoti) Doctor tamen subtilis ibi à vers. Sed istæ authoritates ostendit, illam authoritatem, nec non & aliam Damasceni non adduci ad mentem horum Patrum: quia eorum intentum non fuit affirmare, realem characterem imprimi in Sacramento. Postea Scotus à vers. Hoc etiam authoritatē Sanctorum, & varijs rationibus arguit pro sententiâ, quæ negat, in aliquo Sacramento imprimi realē characterē.

racterem. Et tandem §. *Ad quaestionem* duo affirmat. Primum est non posse probari ratione, experientia, Scriptura sacra, vel claris, & expressis Sanctorum locis, ponendum esse realem characterem: omnes enim Sanctorum auctoritates exponi possunt de ipso baptismo, v. g. qui potest dici character, & signaculum; ut notabamus *num. 54.* Alterum, quod affirmat Scotus, est, solum propter auctoritatem esse ponendum characterem. Sic quippe concludit: *Propter ergo solam auctoritatem Ecclesiae, quantum occurrit ad praesens, est ponendum, characterem imprimi.* Auctoritas autem, qua motus fuit Scotus, est illa Innocentij Tertij, *cap. Maiores*, quam *num. 56.* transcripsimus: nulla enim ita clara pro tunc extabat: quamvis post Scoti tempora concilia Florentinum, & Tridentinū (quorum verba *num. 56.* etiam dedimus) iam aperte definisse videantur. Dixi consultiō post Scoti tempora: etenim vixit Scotus ad annum 1308. Eugenius autem Quartus (sub quo concilium Florentinum fuit celebratum) ad annum 1431. Coepit vero Tridentinum ad annum 1545. Quia tamen hoc ultimum Scoti assertum aliquibus displicet, in eius propugnatione aliquantulum est immorandum.

DUBIUM XXI.

69 **P**etes 21. an solum auctoritate Ecclesiae sit tenendum, ponendum esse realem characterem? Respond. affirmativè. Quia nulla firma ratio id probat, ut ex solutione illarum patebit. Immo addendum est, ante Scoti tempora nullam fuisse expressam Sanctorum auctoritatē. Ita *Scotus & Scristia cum alijs.*

70 Sed contra hanc Scoti sententiam insurgunt & multa congerunt *Vvaldensis tom. 1. de Sacramentis cap. 109. Sotus in 4. dist. 1. questione 4. artic. 1. & Suarez disput. 11. sect. 1.* (quamvis non nihil faveat Scoto) quae omnia ex nostro *Fabro disput. 24. cap. 2. & num. 10.* breviter proponemus, & solvemus. ¶ Igitur obijciunt primò, quòd Ecclesia decrevit, aliqua Sacramenta imprimere characterem: ut constat *ex num. 56.* ergo ex traditione Apostolorum, & sacris literis collegit hanc veritatem: ergo continebatur in Scriptura aut traditione. Et ideo *Vvaldensis* dixit, in hoc errasse *Ioannem Vvicles*, quatenus dixit, quòd quidam multiplicavit in ordinibus, & Sacramentis characteres sine fundatione, & fructu, & sine Scriptura. Respondetur distinguendo secundum consequens: implicitè, concedo: explicitè, nego. Itaque Ecclesia veritatem istam (*character imprimitur in receptione aliquorum Sa-*

tramentorum) desumptis ex Scriptura, & traditione Apostolorum, in qua eius cognitio continebatur, non explicitè, & clarè, sed implicitè. Vnde cum à temporibus Apostolorum baptismus (confirmatio, & ordo) fuerit irreiterabilis; & hoc fuerit notum: & insuper fuerit notum, baptismum esse adscriptionem alicuius in familiam Christi Domini; (cōfirmationem in militiam; & ordinem in ministerium domus) paulatim notum factum est, baptismum (confirmationem, & ordinem) imprimere characterem; & declaratū, quomodo ipse (confirmatio, & ordo) sit signaculum, sigillum, & character, (efficienter, seu signative) aut characterem imprimat.

71 Vnde constat, in quo sensus Vvicles sit reprehendendus. Est enim omni reprehensione dignus, tamquam hæreticus, si intendat damnare determinationem Ecclesiæ. Est item reprehendendus, si velit, (adhuc præcisa determinatione Ecclesiæ) hanc veritatem de characterē nō contineri in Scriptura. Non tamen est reprehendendus, si intendat, ibi non contineri clarè, & expressè. ¶ Dices: hæc veritas continebatur in Scriptura; ergo ante determinationem Ecclesiæ quilibet Pater, aut Scholasticus poterat, eam deducere. Respondetur distinguendo consequens: probabiliter, concedo:

certitudinaliter, nego. Quia sicut sola Ecclesia docet, & declarat omnimoda certitudine, quæ sint Scripturæ Canonice: ita ipsa sola est, quæ omnimoda certitudine declarat legitimum sensum; & proponit, vt expressè credenda mysteria fidei; quæ ante erant implicitè tantum nota.

72 Obijcies secundo multas auctoritates Scripturæ in quibus videtur concedi realem characterem. Talis est illa ad *Ephes. 4. Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei; in quo signati estis in die Redemptionis. Et 2. ad Corinth. 1. Qui unxit nos Deus; & qui signavit nos Deus; & dedit pignus spiritus in cordibus nostris.* Respondetur, nullam harum auctoritatum, aut aliam Scripturæ cogere, vt per signum, & signaculum intelligamus characterem impressum à baptismo; sed commodè possunt interpretari de gratia, quæ est signaculum, aut signum Spiritus Sancti: vt Sotus fateatur, eas interpretari D. Th. 3. p. q. 63. art. 3.

73 Obijcies tertio diversas Patrum auctoritates, quibus frequenter baptismū appellant characterem, signaculum, & sigillum. Sufficiat D. Basiliius hom. 13. quæ est exortatio ad baptismum dicens: *Nisi characterem in te cognoscat Angelus, quonam modo pugnabit pro te? aut ab inimicis vindicabit? Quomodo (inquam) dices: Dei sum signa non ostendens? An*

ignoras, quemadmodum signatas domus in Aegypto exterminator preteristi: *Thesaurus non obsignatus furibus facile patebit: ovis. irē absque nota insidijs protinus est obnoxia.* Respond. hanc, & similes auctoritates intelligi de gratia causata à Sacramento, per quam tantum liberabitur homo ab Angelo percutiente, seu à dæmonio.

¶ Si autem sit aliqua auctoritas, quæ apud nequeat explicari de gratia causata à Sacramento; aut in sensu causali: nitantur quæ adversarij, esse intelligendam de characterē in sensu formali, parum nos urgebit: quia Sacramentum ipsum dicitur signaculum, seu character; ut notabamus *num.*

54

74. Obijcies quartò, antiquā fuisse litem inter Catholicos, & Donatistas; eo quòd hi dicebant, baptizatos ab hæreticis esse rebaptizandos, quando veniunt ad Ecclesiam, quia non recipiebant gratiam; Catholici autem dicebant, nō esse rebaptizandos, quia etsi gratiam non receperint, tamen characterem receperant; & ideo baptismum non esse repetendum, sed comprobandum: ergo nomine characteris intelligebant aliquid causatum à baptismo, & distinctum à gratia. Respond. distinguendo consequens: aliquid physicum causatum à baptismo, & distinctum à gratia, nego: morale, concedo. Sicut enim peccatum mortale in anima non solum destruit gratiam sanctifi-

cantem; sed etiam causat aliquid morale, a quo homo verè, & realiter dicitur habitualiter peccator. Itaque poterat responderi, (si auctoritas Ecclesiæ nō obtaret) Sacramentum characterizans non solum causare gratiam in anima; sed etiam characterē; qui non est aliquid physicum, sed morale; & per quem homo verè & realiter dicitur baptizatus, & adscriptus familiæ Christi D. Et non secus ac calix, vas, & vestes sacræ verè, & realiter dicuntur Deo consecratæ solum per extrinsecam denominationem. Et sicut post emissionem voti verè, & realiter maneo obligatus Deo nō vī alicuius entitatis realis physicè in me remanētis; sed per quamdam moralitatē, quæ ex emissionem voti in me remansit.

75. Hinc solvitur illa auctoritas August. lib. 2. ad Parmeniam c. 15. (quam Fab. ibi n. 18. existimat esse evidētiore alijs) ubi à simili de characterē Regis militi impresso arguit de characterē Christianitatis dicens: *Si militis characterē in corpore suo non militans pavidus exhorruerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit; ac prece suscipiente impetrata iam venia, militare coeperit; numquid homine liberato, atque correcto character ille reperitur; ac non potius agnitus approbatur? an fortè minus hærent Sacramenta Christiana. quàm corporalis hæc nota?* Sentit ergo Augustinus, quòd sicut in corporali militia character est aliquod signum phy-

physicum : ita in anima baptizati (confirmati, & ordinati) character est quid physicum distinctum à gratia. Respondetur negando consequentiam : aliàs per simile argumentum probaretur, quod, sicut latro aliquando à iudice sigillo in corpore physice impresso notatur latrocinij : ita peccator, transacto peccato mortali, non solum maneret sine gratia ; sed etiam per aliquid physicum maneret sigillatus. Igitur vult Augustinus adstruere, baptismum à quocumque collatum non esse reiterandum, sicut in milite, qui reitidus fugit à militia, non reiteratur primū sigillum, quod, quando militia primò nomen dedit, ei fuit impressum. Quòd autem hoc sigillum Christianitatis sit quid physicum, aut morale, nec disputat, nec determinat; immò ad suum intentum non spectabat determinare. Adde quòd in ultimis verbis (*an fortè minus habent Sacramenta Christiana, quàm corporalis hæc nota?*) Sacramenta ipsa pro characterè sumit, seu characterem, notamvè appellat, vel potiùs Sacramenta comparat notæ, seu characteri corporali.

DUBIUM XXII.

76 **P**etes 22. in quorum Sacramentorum receptione imprimatur character? Respondet Tridentinum *sessio. 7. can. 6. de Sacramentis in genere. Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Bap-*

tismo scilicet Confirmatione, & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile; unde iterari non possunt, anathema sit. Ratio autem à priori, quare hæc tria Sacramenta tantum imprimant characterem, est voluntas divina per Ecclesiam declarata. Diverſas autem congruentias assignant AA. Nobis verò sufficiat ista, scilicet congruum esse, hominem susceptum in familiam Christi Domini per baptismum; atque per confirmationem in eius militiâ; necnon, & per ordinem ad specialissimum ministerium in eius domo, distingui per aliquid intrinsecum (nempe per characterem) ab illo, qui non est sic adscriptus, vel assumptus.

77 Ex dictis à num. 56. constat, hac nostra tempeſtate rem esse certam, quòd tantum in baptismo, cõfirmatione, & ordine imprimitur character; necnon & quòd iste est aliquid reale impressum in anima; & non sit quædam tantum designatio, seu denominatio extrinseca; sicut est consecratio calicis, templi, &c.

¶ Vnde repelluntur hæretici nostri temporis pertinacissimè negantes, aliqua Sacramenta imprimere characterem. ¶ Obijciunt tamen, characterem non contineri in Scriptura, aut Patribus: ergo non est proponendus. Resp. in Scriptura, & Patribus implicite contineri: vt diximus n. 71. ab Ecclesia utem expressè definitur ab Inno-

centio III. *cap. Maiores*, & à Florentino; quorum verba dedimus *num. 56.* ¶ Obijcies secundo, Innocentium III. inventorem fuisse characteris: ergo non continetur in Scriptura. Respondetur negando consequentiam de continentia implicita; & concedendo de expressa: ut *n. 71.* dicebamus. Præterea, quid obstaret, Innocentium III. expressius alio fecisse mentionem characteris?

DUBIUM XXIII.

78 **P** Etes 23. an character sit principalior effectus horum Sacramentorum, quam gratia? Respondetur, non posse fieri comparationem multum accommodatam: quia sunt diversi ordinis, seu dantur ad diversos fines: character enim datur ad deputandum hominem in familiam, militiam, aut ministerium specialissimum domus Christi Domini; gratia vero sanctificans datur in ordine ad iustificandum ipsum. Aut dicatur, characterem solum dispositivè sanctificare, gratiam verò formaliter.

DUBIUM XXIV.

79 **P** Etes 24. an character sit dispositio ad gratiam Sacramentalem? (Non esse dispositio nem ad gratiam sanctificantem, ut sic, patet in eo, qui ante baptismum iustificatur per contritionem. Insuper non esse dis-

positionem physicam, seu petitam ex natura rei, patet in gratia collata vi aliorum Sacramentorum; quæ non eget tali dispositione.) Respondetur affirmativè. Itaque disposuit Deus, nulli dare gratiam Sacramentalem vi baptismi, confirmationis, & ordinis, nisi præcesserit in eo impressio characteris. Vnde constat, esse dispositionem moralem: cum pendeat ex dispositione divina. ¶ Dices: qui iustificatur ante baptismum per contritionem, aut dilectionem Dei, recipit gratiam virtute baptismi in voto, seu ratione affectus, qui implicite, seu interpretative continetur in contritione, seu dilectione Dei, iuxta dicta à *num. 24.* ergo gratia Sacramentalis collata virtute baptismi non prærequirit characterem, tamquam dispositionem. Respondetur negando consequentiam de gratia collata vi Sacramenti realiter suscepti: & concedendo de gratia collata virtute Sacramenti in voto: quæ gratia non dicitur Sacramentalis, neque est alia à gratia collata ex opere operantis.

DUBIUM XXV.

80 **P** Etes 25. an circumcisio in lege antiqua impresserit characterem? Respondetur affirmativè. Quia circumcisio tunc erat ianua salutis; sicut nunc baptismus: ergo sicut nunc baptismus imprimit characterem: ita tunc circumcisio, quando illa
lex

lex vigeat. Ita Scotus in 4. diff. 6. quæst. 9. §. & ne-s. Ad rationes, & Scotista. Præ ceteris legitur Fabro disp. 23. à n. 1.

81 Sed oppositum defendunt D. Thom. 3. part. quæst. 63. artic. 1. ad 3. & Thomista: & obijciunt, quod circumcisio non incorporabat circumcisum cum Christo Domino, sed erat tantum signum corporale fidei in Christum Dominum: ergo non imprimebat signum spirituale, seu characterem in anima. Confirmatur, quia circumcisio non infundebat gratiam ex opere operato: ergo non erat necessarium, quod infunderet characterem, qui est dispositio ad gratiam. Respondetur, vtrumque esse falsum: conferebat enim characterem propter rationem nostræ conclusionis: nec non & debebat originale conferendo gratiam sanctificantem: ut probavimus cap. 2. à num. 9.

¶ Obijcies secundo. D. Chrysostomum hom. 2. super ad Ephes. dicente: & ob signati sunt & Israelita, sed circumcisioe quemadmodum pecudes: ergo existimat, solum corporaliter recepisse signum, seu characterem. Respondetur negando consequentiam: cum enim circumcisio instituta sit à Deo ad delendum originale, quod de lege ordinaria nequit fieri sine gratia sanctificante; (ut diximus cap. 2. num. 19) nullus Patrū potest affirmare, circumcisioe tantum fuisse signum corporale. In tendit ergo Chrysostomus cōdi-

tinguere circumcisioe à baptismo in hoc, quod in isto nullum vestigium, seu signum corporale præteritæ actionis ablutivæ remanet: in circumcisioe autē nō solum remittebatur originale per infusionem gratiæ sanctificantis; nec non & dabatur character, seu signum spirituale; (sicut in baptismo) sed etiam more peccati remanebat vestigium, seu signum corporale, nempe ablatio alicuius partis corporis.

82 Obijcies tertio, sequi ex nostra cōclusionione, etiam esse admittendum characterē in lege naturæ. Patet sequela fuit enim etiā tunc aliquod propriū Sacramentum in remedium originalis, iuxta dicta cap. 2. à num. 3. Respond. admitrendo sequelam. Potest enim concedi, quod sicut character in lege Evangelica, & Moysaica est dispositio ad gratiam sacramentalem, per quam deletur peccatū originale: ita in lege naturæ dabatur character, qui esset dispositio ad gratiam sacramentalem, per quam debebatur originale. Confirmatur ex eo, quod Sacramentum illud etiam erat irreiterabile; sicut Baptismus, & circumcisio: ergo imprimebat etiam characterem. ¶ Potest etiā negari, Sacramentū illud imprimere characterē: quia iste solū requiritur pro dispositione ad gratiam, quando per Sacramentum non solum confertur gratia, sed etiā quis adscribitur speciali familiæ (militiæ aut ministerio

rio domus Dei) Quare cum Sacramentum deletivum originis in lege naturæ datum, sit pro omnibus indifferenter; nec per illud ascribentur homines speciali familiæ Dei, sit, Sacramentum illud non impressisse characterem.

83 Objicitur quartò: (à Scotto) ergo circumciscus non potuisset baptizari. Patet: quia character impressus in circumcissione esset eiusdem speciei cum characterè impresso in baptismo: & cõsequenter, si circumciscus baptizaretur, essent duo accidentia solùm numero distincta in eodem subiecto. Respondetur ex Scotto citato negando consequentiam: ad probationem concedo totum: nec est aliquod incommodum, esse in eodem duo accidentia solùm numero distincta; si sint respectiva, & respiciant diversos terminos: sicut respicerent illi duo characteres: per vnum enim illorum adscriberetur ille homo in familiam Dei secundum legem Mosaycam; & per alium secundum Evangelicam. Si autem defendamus characterem esse formam absolutam, (de quibus *an.* 90.) dico, habere adiunctam quandam relationem, per quam quilibet respicit suum terminum diversum; character enim circumcissionis respiciebat familiam Dei sub lege Mosayca; baptismalis verò respicit familiam Dei sub lege Evangelica: & ratione

huius diversitatis in respicientijs adiunctis possunt multiplicari in eodem accidentia solùm numero distincta: tunc enim superfluitatis nota evitaretur: propter quam tantùm negamus posse duo accidentia solùm numero distincta esse in eodem simul. Possèt etiam negari, tunc futura esse duo accidentia solùm numero distincta in eodem: quia tunc in susceptione baptismi colari priùs circumciscò non imprimeretur novus character, sed receptus in circumcissione perficeretur per adventum novi gradus: sicut perficitur calor præexistens per adventum novi gradus caloris. Itaque cum character præexistens, & de novo adveniens uniantur ad faciendum vnum numero characterè, (quod commune est omnibus qualitatibus, quæ recipiunt intensiorem, & remissionem) sit, ut ibi non sint duo numero accidentia; sed tantùm vnicum.

¶ Possèt demùm negari, quòd tunc imprimeretur character; nò quia circumcissio non esset impressiva characteris, sed quia iam subiectũ est characterizatum characterè eiusdem rationis: & consequenter non est potentia ad recipiendum alium eiusdem rationis; sed est iam in actu.

DVBIVM XXVI.

84. **P**etes 26. quid, aut qualis sit character? Respondetur, esse qualitatem; aut relationem extrinsecis advenientem. Vtrumque enim posse probabiliter defendi, affirmat Scotus in 4. dist. 6. quest. 10. §. Ad questio. 10. in Report. ibidem quest. 9. §. Dico ad questionem. Et ideo Scotistæ vtrumque probabiliter defendimus. Claritatis ramen gratia quodlibet seorsim est propugnandum; immò, & præmittenda est sententia Durandi; & quid de illa sentiendum sit.

85. Igitur, quamvis in superioribus dixerimus, rem esse hac nostra tempestate receptā, characterem esse realem entitatem: immò n. 68. diximus, rem videri definitam à Concilijs Florentino, & Tridentino: Durandus tamen in 4. dist. inct. 4. q. 1. affirmat, characterem esse relationem rationis tantum, per quam deputatur quis ad aliquas actiones sacras. Quod declarat exemplo. Nam sicut numisma, quando Princeps eius valorem auget, aut minuit, nullam formam realem acquirit; sed solum ex institutione Regis fit huius, aut illius pretij, seu valoris: quod est ens rationis ex mera voluntate Regis resultans. Ita baptizatus ex baptismo nihil reale præter gratiam, & virtutes infusas, acquirit; sed ex institutione Dei fit ido-

neus ad recipiendum alia Sacramenta. Quod in se nihil aliud est, quàm relatio rationis. Cum Durando videtur cōvenire Guilielmus Parisiensis in tract. de Baptismo cap. 1. vbi characterem comparat consecrationi Ecclesiæ: quam consecrationem constat esse relationem rationis. Immo Dominicus de Soto in 4. d. 1. quest. 4. art. 2. Durandi sententiā cum aliquo moderamine asserit esse probabilem, nempe in hoc quod affirmat, characterem non esse aliquam entitatem realem realiter distinctam ab anima. Quomodo autem stare possit, quod anima, & character sint idem realiter, & tamen character de novo imprimatur, declarat exemplo animæ, & eius potentiarum, quæ sunt idem realiter; & tamen anima est substantia, & eius potentia sunt qualitates secundæ speciei: inquit Sotus: falsò quidem: non tamen est huius loci hanc sententiā impugnare; sed tantum referre, quomodo sententiæ Durandi faveat; vt inde constet, sententiā Durandi esse, vel non esse censurandam.

DVBIVM XXVII.

86. **P**etes 27. an sententia Durandi sit ab Ecclesia dānata? Responderetur negativè. Quia nulla ratio id convincit: vt bene vidit Vazq. disp. 134. cap. 2. à n. 27. ¶ Sed oppositum defendunt

multi

*multi cum Caietano quæst. 63. art. 2. Et obijciunt, sententiam Durandi non distingui ab hæresi nostri temporis, quæ negat, ministros Ecclesiæ habere realem potestatem ad ministrandam: quæ tamen hæresis non negat, hos ministros (inquiat) per aliquid rationis esse deputatos. Sicut in Doctore, & Præceptore non possunt has relationes rationis, seu denominationes extrinsecas. Respondetur cum Vazq. ibi, hæreticos nostri temporis fuisse merito damnatos, nõ quia dixerunt, per relationem rationis constitui ministros Ecclesiæ, & Sacerdotes; (Huius enim dænationis nullam mentionem invenies.) sed quia existimarunt, Sacerdotium visibile non esse potestatem aliquam consecrandi, & offerendi verum corpus Christi Domini, &c. sed officium tantum, & nudum ministerium prædicandi Evangelium. Qui error damnatur in Tridentino *sess. 23. can. 1. Præterea can. 3. & 4.* damnantur, eo quod dixerint, sacram ordinationem non esse à Christo Domino institutam, sed inventum tantum humanam, & ritum eligendi ministros verbi Dei. Et etiam damnantur eo, quod dixerint, per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, & per eam non imprimi characterem; vel eum, qui semel fuit Sacerdos, laicum fieri posse. Qui omnes errores longè distant à sententia Durandi: nam quam-*

vis quis diceret, characterem ordinis esse solum relationem rationis; posset nihilominus asserere, Sacerdotium nõ esse nudum ministerium prædicandi Evangelium; sed esse potestatem consecrandi, &c. à Christo Domino institutam: & ita in hoc differre hanc relationem rationis ab ea, quæ est in Doctore, & Præceptore, quibus à Republica confertur potestas, seu dignitas ministerialis. Posset etiam dicere, ordinationem sacram esse Sacramentum; & in eo conferri Spiritum Sanctum tam ad sanctificationem animæ ratione gratiæ sanctificatis, quam ratione potestatis, quæ haberet ad consecrandum, absolvendum, &c. Quia potestas ista dimanabat ab institutione divina. Denique dicere posset, per ordinationem imprimi characterem, seu signum indelebile: atque adeo dicere posset, ratione huius characteris Sacerdotem, non posse fieri laicum, scilicet ab aliqua potestate humana.

87 Obijcit secundo, quod Innocentius III. Eugenius III. in Florentino, & Tridentinum (quorum verba dedimus n. 56.) affirmant, per Sacramentalem operationem imprimi characterem. Sed relatio rationis non dicitur imprimi: quia hoc modo loquendi denotatur, aliquid reale imprimi in anima: ergo nequit character esse quid rationis. Insuper Eugenius III. & Tridentinum ibi dicunt, characterem esse

esse signum spirituale: quod relationi rationis nequit adaptari: ergo prædicta Durandi sententia plane est condemnata. Respondetur cum Vazq. *ibi num. 33.* recte posse consistere cum sententia Durandi ea, quæ concilia docent de charactere. Quamvis enim character ponatur relatio rationis, posset dici imprimi in anima: nam macula peccati (quæ non est aliquid physicam) dicitur imprimi in anima: immo *Apo-calip. 19. n. 20.* & alibi vocatur character bestię. *Apprehensa est bestia, & cum ea pseudo propheta, qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos, qui acceperunt characterem bestię, & qui adoraverunt imaginẽ eius.* Sic ergo posset character dici imprimi in anima, etiam si ponatur relatio rationis. Insup̄r posset dici signum spirituale; eo quod qui recepisset Sacramentum baptismi v.g. haberet potestatem, capacitatẽ proximam, seu aptitudinem recipiendi alia Sacramenta; quæ causant effectus spirituales, scilicet gratiam sanctificantem. ¶ Denique non obstat, quod character vocetur signum indelebile: si enim poneretur, esse extrinsecam denominationem tantum; posset salvari esse quid indelebile; immo strictiori modo, quam ponendo, esse aliquid reale: quia istud posset destrui saltẽm per potentiam absolutam; denominatio autem extrinseca relicta ex actu præterito omninõ est inde-

lebilis: quia Deus de potentia absoluta non posset facere, præteritum non præterisse. (meritõ concludit Scotus *ibi §.* *Hic intelligendũ vers. Ista etiam est ratio*)

88. Ex quibus patet, sententiã Durandi (dicentis, characterem esse denominationem extrinsecam, seu relationem rationis,) esse quidem falsam, non tamen hæreticam, aut ab Ecclesia damnatam. ¶ Consulto autem in vindicando prædictam Durandi sententiam à censura damnationis sum immoratus. Quia Scotus aliquando dicit loquendo de charactere: *si ponatur forma realis.* Præsertim legatur q. 10. §. & *versic. Ad questionem.* Quo loquendi modo videtur iustificare, posse defendi, characterem esse quid rationis seu extrinsecam denominationem. Quare Vazq. *disp. illa 134. cap. 2. a num. 22.* affirmat, Scotam cum Durando sentire de charactere, scilicet esse denominationem extrinsecam, aut relationem rationis. Tamen, quam fallum sit, Scotum cum Durando sentire constat ex dictis *a num. 36.* & præsertim *num. 68.* Hoc tamen falso admissõ, longissimẽ adhuc distaret Scotus ab hæreticorum errore. vt constat ex dictis pro vindicando à censura sententiam Durandi à

num. 86.

(. .)

DVBIVM XXVIII.

89 **P**etes 28. qualis entitas sit character? Responderetur iam nos dixisse n. 84. esse probabile apud Scotum, & Scotistas esse aut qualitatem, aut relationem extrinsecus advenientem. Quod tunc non probavimus. Immo, quia res est non parum controversa, antequam singulas partes huius problematis, & probemus, & propugnemus, supponendum est, characterem non esse substantiam. Quia de ista nequit verificari imprimi in anima: in qua imprimi characterem definit Tridentinum *ses. 7. can. 9.*

¶ Item suppono, characterem non esse quantitatem molis: quia ista nequit recipi in subiecto indivisibili: cum sit divisibilis, & corporea: character autem recipitur in anima rationali; quæ indivisibilis est. ¶ Insupèr suppono, characterem non esse relationem intrinsicus advenientem: quia ista resultat necessario expositione extremorum in rerum natura: character autem non resultat expositione animæ, & Christi Domini: (ad quem anima per characterem refertur) aliàs nulla anima careret characterem. Vnde relinquatur, characterem esse qualitatem, aut relationem extrinsecus advenientem. Sed

hoc sigillatim examinemus.

DVBIVM XXIX.

90 **P**etes 29. an character sit qualitas? Responderetur, quòd probabile est, characterem esse qualitatem. Quia omnia, quæ de characterem dicuntur, (nèpè imprimi, esse signum spirituale, & esse indelebile) aptè conveniunt qualitati. Hanc conclusionem problematicè defendit Scotus n. 84. citatus, & Scotista, præcipuè Fabro *disp. 25. cap. 2. à n. 8.* Ex alijs autem ipsam absolutè defendunt nostri Bonav. Alensis, Ricardus, Ochamus, & Bassolius: ex exteris verò D. Thom. *quæst. 63. art. 2. Gab. Paludanus, Marfilius, & Ledesma citati à Vazq. disp. 134. cap. 2. num. 24.* Item recèntiores Thomistæ, præsertim Vazquez, & Suarez, quos citat, & sequitur G. Hurt. *disput. 3. diff. 11.* addens, cõmuniter sentire Theologos, characterem non esse relationem, sed rem absolutam. Quod verum est de relatione intrinsicus adveniente. Sin autem etiam de extrinsecus adveniente loquatur, fallitur bonus senex: Scotus enim & Scotistæ affirmamus, posse probabiliter defendi, characterem esse relationem extrinsecus advenientem.

91 Sed contra hanc conclusionem objicies primo: concilium characterem vocat signum: sed signum formaliter sumptum est relatio: ergo character non est qualitas, / sed relatio. Respond.

con-

concilium tunc accepisse signum materialiter, scilicet pro qualitate, seu forma imposita ad significandum. Sicut cum dicimus, ramum pendentem ante tabernam esse signum vini vendibilis, signum sumimus materialiter, id est, pro ramo, seu entitate illa, in qua fundatur relatio signi.

¶ Obijcit secundo, fugiendam esse pluralitatem rerum. Sed ponendo, characterem esse qualitatem, admittimus pluralitatem, & ponendo esse relationem, fugimus pluralitatem: ergo est relatio, & non qualitas. Probat minor: character enim necessario refert characteratum ad suum terminum: ergo necessario est relatio: ergo ponendo, esse relationem tantum, fugimus pluralitatem; quam non fugimus dicendo, esse qualitatem, cui necessario adiuncta est relatio. Respondetur negando minorem. Ad probationem dico, qualitatem illam, quae dicitur character, habere sibi adiunctam quandam relationem, non realem, sed rationis; per quam characterizatus ex institutione divina refertur ad suum terminum, seu signatum. Sicut ramus ante tabernam refertur ad vinum vendibile per quandam relationem rationis sibi accrescentem ex hominum institutione. Esset autem incommodum, & vitium pluralitatis (quam abhorret natura) dicere, characterem esse qualitatem habentem adiunctam relationem

realem: nullum autem est incommodum, quod sibi accrescat relatio rationis, per quam constituitur in esse signi formaliter.

92 Instabis adhuc: haec relatio rationis evitatur dicendo, characterem esse relationem realem. Praeterea vitatur a quo modo pluralitas realis: quia relatio minor entitas est, quam qualitas. Respondetur, haec minima incommoda postponenda esse modo loquendi conciliorum: Cum enim ea, quae docent concilia de characterem, aprius salventur dicendo, esse qualitatem; (etenim imprimi, esse signum spirituale, & indelebile aprius videntur convenire qualitati quam relationi) illa parva incommoda parvipendemus. ¶ Eodem modo respondetur ad hoc argumentum: referri per relationem realem est nobilius, quam referri per relationem rationis: ergo insistentem, characterem esse relationem realem, aprius referretur characterizatus. Respondetur, (inquam) ita esse praeponderat rationem modum loquendi conciliorum; secundum quem aprius ponitur, esse qualitatem: de qua potius quam de relatione verificatur, imprimi, esse quid spirituale, & indelebile. ¶ Respondetur secundo ad utrumque hoc argumentum, quod tenendo, characterem esse qualitatem; etiam vitatur relatio rationis, & omne genus pluralitatis: quia talis qualitas habet quandam formalitatem sibi idem,

identificatam, per quam refer-
tur: sicut relatio creaturæ ad
creatorem identificatur cum en-
titate absoluta creaturæ, homi-
nis v. g.

D V B I V M XXX.

93 **P** Et es 30. an character sit
qualitas supernaturalis?
Respondetur affirmative. Quia
est effectus Sacramenti ordina-
tus ad munus, & effectum super-
naturalem. Ita Vazq. *disp.* 134.
cap. 2. n. 43.

D V B I V M XXXI.

94 **P** Et es 31. ad quam speciē
qualitatis pertineat cha-
racter Sacramentalis? Respon-
det Scotus *ibi* d. *Ad questionem*
vers. Respondeo, quod potest poni
in secunda specie qualitatis, vel e-
tiam in prima: nec alterum istorum
potest evidentè improbari. Immo
& sunt rationes, utrumque pro-
bantes probabiliter: ut constabit,
cum illas & adducamus, & sol-
vamus. Ita cum præcitato Scoto
tenent Scotista præsertim Fa-
bro *disp.* 25. *cap.* 5. a num. 35.

95 Sententiam, quæ affir-
mat, characterem spectare ad
primam speciē qualitatis, (quæ
dicitur habitus seu dispositio),
defendunt Vazquez *disp.* 134.
cap. 3. num. 69. Suarez *disp.* 11. *sect.*
3. (citans D. Bonavent. & Alen-
sem) Egidius *quest.* 63. num. 12.
& G. Hurt. *disp.* 3. *diff.* 12. & ob-

ijciunt: ad primam speciē qua-
litis spectat disponere: sed cha-
racter est dispositio ad gratiam
Sacramentalem: ergo pertinet
ad primam speciē. Respondetur
concedendo maiorem de
dispositionibus physicis; & ne-
gando de moralibus: (cuiusmo-
di est character) illæ enim cum
assumantur pro libito instituen-
tis, non habent determinatum
genus, aut speciē. Et ideo sicut
Deus instituit Sacramenta, &
characterem pro dispositione ad
gratiam, potuit assumere substā-
tiam, quantitatem, relationem,
& quamcumque aliam entitatē.

¶ Obijcit secundo: dispositio
est illa secundū quā subiectū cō-
venienter se habet tam in ordine
ad se, quàm in ordine ad suas o-
perationes. Sed character totum
hoc habet: ergo est dispositio.
Probatur minor: cum enim sit
signum spirituale, nobilitat sub-
iectum, quod ipso insignitur: at-
que adeo per characterem con-
venienter se habet in ordine ad
se. Insupèr per characterem con-
venienter se habet in ordine ad
suas operationes: cum vi chara-
cteris possit exercere munera &
officia, quæ sine illo exercere, nō
poterat. Respondetur, (sicut ad
præcedens) maiorem esse veram
de dispositione physica: chara-
cter autem tantum est dispositio
moralis: homo enim idem phy-
sicè potest sine characterē, &
cum illo.

96 D. Thom. *quest.* 63. *art.* 2.
Caiet.

Caiet. Sotus, Zedema, Palud. Ca-
preolus, & Argentina citati à
Vazq. disp. 134. cap. 3. num. 55.
 absolute defendunt, characterem
 spectare ad secundam speciem
 qualitatis. Et obijciunt: potentia,
 seu impotentia ponitur in
 secunda specie qualitatis: sed cha-
 racter est potentia passiva, & a-
 ctiva: ergo pertinet ad secundam
 speciem qualitatis. Probatum mi-
 nor: posito enim in homine, cha-
 ractere baptismi, potest recipere
 alia Sacramenta; secus autem si-
 ne illo: ergo est potentia passiva.
 Item est activa: posito enim cha-
 ractere confirmationis, potest
 homo, seu redditur aptus ad cõ-
 fitendum fidem coram tyranno;
 & posito caractere Sacerdota-
 li potest consecrare, &c. secus
 autem sine illo: ergo character
 pertinet ad secundam speciem
 qualitatis. Respondetur, maiorem
 solum esse veram de potentia
 physica: (id est, à natura insita)
 non autem de morali; qualis est
 character: posito enim; & abla-
 to caractere, idem potest phy-
 sicè homo.

97 Ex quibus refutatus manet
 Ricardus in 4. distinct. 5. art. 2. q.
 1. ad 3. affirmans, characterem
 non esse in aliqua specie prædi-
 camenti qualitatis. Cuius funda-
 mentum est, quod character est
 qualitas supernaturalis: sed natu-
 rale, & supernaturale differant
 plusquam genere: ergo character
 nequit collocari in prædicamen-
 to, in quo ponuntur qualitates

naturales; quibus tantum constat
 prædicamentum qualitatis. Mi-
 nor constat ex illo 10. *Metaph.*
corruptibile, & incorruptibile dif-
runt plusquam secundum genus: &
 tamen differant minus, quam
 naturale, & supernaturale: ete-
 nim tam corruptibile, quam in-
 corruptibile continentur sub illo
 vno membro naturale: ergo si
 corruptibile, & incorruptibile
 differant plusquam genere; à
 fortiori plusquam genere diffe-
 runt naturale, & supernaturale:
 & consequenter in genere, aut
 specie rerum naturalium nõ po-
 terit collocari character. Respõ-
 detur ex Scoto *quæst. 10. §. Ad*
quætionem vers. Contra: fides, mi-
 norem esse veram de genere
 Physico; non autem de Logico,
 aut Metaphysico. (Genus Phy-
 sicum vocant materiam: & illa
 dicuntur habere idem genus phy-
 sicum, quæ habent eandem ma-
 teriam: qualia sunt omnia lubri-
 catoria: vocant autem genus Logi-
 cum, aut Metaphysicum coor-
 dinationem prædicamentalem.)
 Per quod patet ad probationem:
 Aristoteles enim solum loquitur
 de genere physico. *Sic enim nulla*
duo sunt eiusdem generis, nisi sint
transmutabilia ad invicem: sed
genus Logicum bene potest conti-
nera multa, quæ non pertinent ad
idem genus physicum: ut patet de
substantia corporea, & incorporea;
& de qualitate corporali, & spiri-
tuali. (inquit Scotus ibi: & iam
 instaverat in fide, Spe, & Char-
 itate:

ritate : quæ sunt supernaturalia quædam ; & tamen conceduntur esse proprie in genere qualitatis.)

98 Refutatur etiam ex dictis alius modis philosophandi eiusdem Ricardi ibi dicentis, characterem posse poni in quarta specie qualitatis ; quatenus est figurati spiritualis impressa in anima. Secundum autem quod est principium assimilandi, potest poni in tertia. Ut est potestas quædam, potest poni in secunda. Et in quantum est dispositio ad gratiam, potest poni in prima : & dicitur habitus, in quantum immobiliter permanet in anima.

¶ Sed contra, quod unius rei unica est essentia : & ideo nequit una res esse diversorum generum, & specierum ; quamvis habeat proprietates (non in quarto modo dicendi per se : istæ enim committantur essentiam, aut cum illa identificantur) pertinentes ad plures species.

99 Insuper refellitur Marsilius in 4. q. 4. art. 1. necnō & Chararinus in opusculo de characteribus ; qui affirmant, characterem Sacramentalem pertinere ad quartam speciem qualitatis ; quæ est figura. Quia character est figura spiritualis, qua anima figuratur.

¶ Sed contra, quod figura proprie solum in rebus corporalibus reperitur. Quare character solum metaphoricè dicitur figura. Nihil autem (inquit Scotus ibi vers. Veruntamen) collocatur in genere per proprietates metaphoricæ : a-

liquin Christus esset in genere substantiæ inanimatæ ; quia dicitur petra : & in genere animalis irrationalis : quia dicitur Leo metaphoricè ; & in genere qualitatis, quia dicitur lux : Ego sum lux mundi, &c. Sed ex metaphoricis colligenda est propria conditio rei in se : & secundum illam collocanda est in genere, & specie.

100 Item refutatur Altisiodorensis lib. 4. tract. 3. cap. 2. docens, characterem pertinere ad tertiam speciem qualitatis : (quæ est passio, seu passibilis qualitas) quia est lumen spirituale, quo intellectus illuminatur, ut videat, quid faciendum sit. ¶ Sed contra ; quia sine fundamento dicitur, characterem esse dūmō intellectus ; & principium intellectiois : cū non subiectetur in intellectu. Præterea ; quamvis esset lumen, potius esset habitus : quia disponderet intellectum ad melius intelligendum.

D V B I V M XXXII.

101 P Etes 32. an character sit relatio? Respondetur, probabiliter posse defendi, characterem Sacramentalem esse relationem extrinsecus advenientem. Quia omnia, quæ dicuntur de characterē Sacramentali salvantur hoc modo : & alias aptius vitatur pluralitas sine necessitate. Nihil enim perfectius ponendum est, quàm exigit ratio, aut necessitas, propter quā ponitur:

quia illa maior perfectio frustra poneretur: (vt bene notat Fabro *disput. 25. cap. 4. num. 26.*) sed maior entitas est qualitas, quam relatio: ergo si ad salvandum, quæ dicuntur de charactere, sufficit relatio, (vt nos dicimus, sufficere: & parebit ex solutione argumentorum, quæ sunt contra eos, qui dicunt, characterem esse relationem realem extrinsecus advenientem: quibus nos probabiliter cum Scoto subscribimus, Argumenta autem statim proponemus, & solvemus.) non est admittenda qualitas. Ita Scotus *num 84.* citatus, & cum eo Scotista.

102 Sed Thomista obijciunt primò, quòd non dantur relationes extrinsecus advenientes. Probatur assumptum: omnis enim relatio resultat necessario ex positione extremorum: ergo nulla est extrinsecus adveniens. Resp. negando rotum: sunt enim multæ relationes, quæ non resultant ex positione extremorum: v. g. relatio agentis ad passum; & relatio passivi ad agens. ¶ Sed obmurmurant Thomista dicentes, hoc provenire ex eo, quòd non sunt posita extrema; sed subiecta relationis: si enim extrema formaliter, vt talia ponantur in rerum natura, statim (inquiunt) necessario confurgunt relationes. ¶ Sed contra: accipio ignem v. g. (qui est agens) & lignum: (quod est passum) & inquit, an sit fundamentum proxi-

imum in igne, propter quod habeat rationem agentis ad lignum? Et affirmativè est respondendum: quia potentia activa est prædictum fundamentum: etenim super eam fundatur habitudo agentis ad passum: & tamen non adest relatio agentis ad passum, id est, ipsa actio, aut transmutatio: ergo datur aliqua relatio non resultans ex positione extremorum. Multa excogitaverunt Thomista in responsionem huius argumenti. Quæ omnia omitto videnda apud Fabrum *disput. 25. cap. 3. à num. 16.* & apud Merinorum in *Logica disput. de Sex ultimis predicamentis quest. 1. à num. 21.* Non enim expedit, in hoc immorari. Tum, quia est disputatio purè philosophica. Tum, quia Scotista nota latis. ¶ Illud tamen est observandum, quòd quamvis sit; Scotistarum principium, ad relationes extrinsecus advenientes dari motum; (& consequenter de illis non loqui Philosophum 5 *Physic.* dicentem ad relationem nõ dari motum) seu esse admittendas aliquas relationes, quæ non resultent ex positione extremorum; sed requiratur nova actio, seu motus, vt ponantur in rerum natura. Tamen ad huc inter Scotistas potest esse dissidium in explicando, an ille novus motus seu actio terminetur immediate, & per se ad ipsam relationem? An ad aliquid aliud, (nempe ad approximationem, seu unionem)

extremorum) quo posito relater relatio? Quod fufius explicui in tract. de Incarnat. cap. 1. diffi. 5. à num. 39. Sed hoc omiffo ad Theologica argumēta trāseamus.

103 Obijcit secundò: relatio non est potentia seu potestas activa, seu (vt alij dicunt) relatio non est principium agendi, vel patiendi. Sed character est potestas agendi, & patiendi: ergo character non est relatio. Minor cōstat: nam character baptismi est potentia passiva, per quam homo fit capax recipiendi alia Sacramenta, & character confirmationis est potentia activa ad confitendum fidem coram tyranno: atque character ordinis est potentia activa faciendi multos actus sacros, quos nequit facere homo sine illo characterē. Respond. maiorem esse veram de potentia physica seu naturali; falsa autem de potentia, seu potestate morali: qualis est character. Recolantur dicta n. 95.

¶ Obijcit tertio, nulla relatio potest intelligi sine fundamento: sed character non habet fundamentum: ergo character non est relatio. Probatur minor: quia, si aliquod haberet fundamentum, maximè animam: sed anima non est fundamentum: aliàs ad illam intrinsecè sequeretur: & consequenter character esset in omni anima. Respondetur negando minorem: ad probationem etiam nego minorem: anima

enim est fundamentum huius relationis: ex hoc autem non sequitur, characterem necessariò sequi ad positionem animæ: non enim est ista relatio intrinsecus, sed extrinsecus adveniēs: & ideo à Deo solo imprimitur illi animæ, circa quam, aut circa cuius corpus exercetur aliquod Sacramentum irreiterabile. ¶ Obijcit quartò: non est assignabilis terminus huius relationis, quæ dicitur character: ergo non est relatio. Respondetur negando antecedens: etenim character baptismi habet pro termino Christum Dominum sub ratione Capitis: est enim Christus Dominus totius Familiæ Christianæ Caput: ad quod omnia, & singula membra huius Familiæ referuntur ea habitudine, & proportione, qua membra referuntur ad Caput. Cùm ergo per characterem impressum in baptismo adscribatur quis in Familiam Christi Domini, ideo character est relatio, seu habitudo referens baptizatum ad Christum Dominum, tamquam ad Caput huius Familiæ. ¶ Proportionabiliter dicendum est de characteribus Confirmationis, & Ordinis; per quos confirmatus, & ordinatus referuntur ad Christum Dominum speciali modo consideratum tamquam Caput militiæ Christianæ; necnon & tamquam Caput domus. Videatur dicta num. 95.

104 Nota; characterizatum referri non solum ad Christum D. sed

sed etiam ad omnes alios habentes eundem characterem; nec non & ad omnes alios non habentes talem characterem. Hac tamen observata differentia, quod ad Christum Dominum refertur immediatè per ipsum characterem; qui est relatio extrinsecus adveniens. Ad alios autem habentes similem characterem refertur per relationes identitatis fundatas proximè in ipso caractere. Sicut ad non habentes similem characterem refertur relationibus diversitatis fundatis proximè in ipso caractere. Sicut filius v.g. refertur ad patrem per filiationem: ad alium autem filium refertur relatione identitatis; (quæ est intrinsecus adveniens) & ad non habentem filiationem refertur relatione diversitatis. Quod autem vna relatio possit fundari super aliam, probat Scotus in 4. distinct. 6. quest. 10. §. *Hic dicitur vers. Secunda ratio, & defendimus Scotistæ cum alijs, quos citat Merinero cap. De ad aliquid disp. 2. q. 2. num. 4.*

D V B I V M XXXIII.

105 **P**etes 33. quod sit fundamentum proximum huius relationis, quæ dicitur character? Respondetur, esse ipsam nudam animam. Quia ista est, quæ proximè, & immediatè refertur ad Christum Dominum, sub speciali ratione Capitris Familiæ, militiæ, & domus: vt ex-

plicuimus num. 62. Ita Scotus ibi q. 10. §. *Sed restat vers. Dico ergo, & Scotistæ.* ¶ Dices, aptius esse, affirmare actum illum baptizandi v.g. esse fundamentum proximum. Respondetur negando: primò, quia actus ille solum requiritur ad impressionem characteris ex institutione divina: potuit enim Deus absolutè, aut sine receptione alicuius Sacramenti imprimere characterem. Secundò, quia ille actus exercetur circa corpus; character imprimitur animæ Tertio, quia actus transiens nequit esse fundamentum proximum, aut remotum relationis, quæ ipso transacto, permanet. ¶ Dices secundò: character non oritur ab anima: ergo nequit fundari in illa. Consequentia patet per descensum: paternitas enim habet pro fundamèto proximo potentiam generativam, à qua oritur; & habet pro fundamento remoto ipsam substantiã patris. Item filiatio habet pro fundamento remoto substantiã filij, & pro fundamento proximo eius potentiam passivam ad generari: & in cæteris simili modo: ergo à simili anima non poterit esse fundamentum characteris. Respondetur negando consequentiam: cuius probatio procedit de relationibus intrinsecus advenientibus. Relatio autem extrinsecus adveniens potest fundari super fundamentum, ex cuius principijs nullo modo egreditur: (inquit Scotus ibi) quia ad illam

relationem fundamentum non determinatur ex ratione sua propria, sed tantummodo determinatur ab agente inducente talem relationem.

D V B I V M XXXIII.

106 **P**etes 34. quomodo characteres diversorum Sacramentorum differre possint, si sint relationes extrinsecus advenientes? Respondet Scotus *ibi vers. Al questionem, quod si character si poneretur forma absoluta, diceretur, distingui characteres se ipsi s formaliter; ita si ponantur respectus illi, licet ab extrinseco possint distingui extrinsecè; (scilicet per ordinem ad diversa Sacramenta) tamen formaliter distinguuntur se ipsi.*

D V B I V M XXXV.

107 **P**etes 35. ad quod prædicamentum spectet character sustinendo esse relationem extrinsecus advenientem? Respondetur spectare ad prædicamentum habitus iuxta illud *ad Galatas 3. num. 27. Qui in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Itaque sicut relatio habitus est inter vestitum, & vellem: ita characteris relatio est inter hominem, & Christum Dominum, quem baptizatus quasi induit, ut supremum Dominum Familia; & ratione huius characteris constituitur in esse Christiani. Con-

firmatus autem ratione characteris confirmationis quasi induit Christum Dominum in ratione supremi Ducis militiae Christianæ: & consequenter vi huius characteris constituitur homo in esse militis istius militiae. Et demum ordinatus ratione characteris ordinis quasi induit Christum Dominum in ratione supremi Sacerdotis, seu specialis Capituli domus Christianitatis; in qua invenitur speciale illud ministerium conficiendi Sacramenta: & consequenter homo ratione prædicti characteris constituitur in esse ministri specialiter destinati, & dispensatoris mysteriorum Dei iuxta illud *1. ad Corinth. 4. sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.*

D V B I V M XXXVI.

108 **P**etes 36. an character baptismi (Idem est de characteribus confirmationis, & ordinis) sit æqualis in omnibus hominibus? Respōd. affirmativè. Quia causa (hoc est Sacramentum) est æqualis in omnibus hominibus: & alias character solum petit pro dispositione recipientis simplicem voluntatē recipiendi Sacramentū.

D V B I V M XXXVII.

109 **P**etes 37. an character possit intendi? Respondetur negativè, si sustineamus esse relationem: quia intentio est propria qualitatum. Immo etiam

etiam sustinendo, characterem esse qualitatem, nullo firmo principio potest probari, de facto augeri posse.

DUBIUM XXXVIII.

110 **P**tes 38. an character sit in essentia animæ, ut in subiecto proprio, & immediato? Respondetur affirmativè. Claritatis tamen gratia præmittitur, quod sicut omnes distinguunt operans, ut quod, & operans ut quo: ita distinguendum est recipiens ut quod, & recipiens ut quo. Vocant autem operans, ut quod Angelum v. g. aut animam respectu intellectus, & volitionis. Principium autem operans ut quo vocant potentiam illam, media qua principium quod operatur. Et ratio huius distinctionis videtur aperta. Angelus enim v. g. est, qui intelligit, & amat: potentia quippè intellectiva non intelligit, sed est medium, aut instrumentum, (aut quomodocumque vocetur) sine quo Angelus non intelligeret. (Idem est de voluntate, vel de quacumque alia potentia. Et ideo dicimus, Angelum intelligere, amare, &c. hominem, intelligere, ambulare, &c. Eodem omnino modo philosophandum est de principio receptivo. Propriè enim loquendo homo v. g. dicitur pati calorem, frigus &c. non autem potentia, quam habet ad recipiendum. Verum est, quod, si non haberet

potentiam ad patiendum, seu recipiendum, non pateretur: sicuti neque ageret, si non haberet potentiam ad agendum: tamen subiectum ipsum (homo v. g.) dicitur pati; non autem eius potentia. ¶ Si autem aliquando potentia dicatur agere, aut pati; (dicimus enim non semel, intellectum recipere species intelligibiles; nec non & intelligere) loquutio est minus propria: & per eam solum volunt significare, potentiam esse medium, quo operans operatur; & recipiens recipit. Et ratio est iam tacta, nempe quod propriè, & secundum veritatem homo v. g. amat, intelligit, ambulat, &c. non autem eius intellectus, voluntas, aut potentia ambulativa: ista enim solum est medium, seu facultas, sine qua homo non ambularet; sicut non intelligeret sine intellectu, non amaret sine voluntate, &c.

111 Ad rem ergo character (idem est de gratia sanctificante, & multis virtutibus.) immediatè subiectatur in essentia animæ, tamquam in subiecto quod: in voluntate autem etiam subiectatur immediatè tamquam in subiecto quo. Non enim est inconueniens, dari duplex subiectum proximum, & immediatum sub diversa ratione, seu in diverso ordine nempe quod, & quo. Sicut datur duplex causa proxima, & immediata, alia vniuersalis, & alia particularis: atque loquendo

de causis particularibus proximè, & immediatè concurrunt causa principalis, & causa instrumentalis. ¶ Quod character debeat subiectari in anima, aut in aliqua eius potentia, constat ex eo, quòd est, quid spirituale. ergo petit subiectum spirituale. Quòd potentia animæ, in qua subiectatur, vt in subiecto *quo*, sit voluntas, constat ex eo, quòd est dispositio ad gratiam, & consequenter ad charitatem, quæ cum gratia identificatur, vt dicimus Scotistæ, aut inseparabiliter cum illa coniungitur; vt placet Thomistis. Igitur cum operationes charitatis sint à voluntate, tamquam ab operante *quo*: in voluntate tãquam in subiecto *quo* debet collocari character, qui est dispositio ad prædictas operationes voluntatis.

112 In hanc meam sententiã voco Scotum in 4. distinct. 6. q. 11. s. & vers. Dico ergo, & Scotistas communiter affirmantes, characterem immediatè subiectari in voluntate; in qua secundum Scotum immediatè subiectatur gratia habitualis. ¶ Voco etiam in hanc sententiã *Marfilium, Gab. Vazq. Suar. & Egidium*, quos citat, & sequitur *G. Hurt. disput. 3. diff. 14.* dicentes, characterem immediatè subiectari in essentia animæ. Igitur meritò adduco pro mea sententia auctores vtriusque opinionis: cum enim absolute, & sine distinctione loquantur, ipsos inter-

pretando dico, illos, qui dicunt, characterem subiectari in essentia animæ proximè, & immediatè, loqui de subiecto, quod immediatè recipit characterem: Scotum autem, & Scotistas, qui dicunt, immediatè subiectari in voluntate, loqui de subiecto *quo* immediatè recipitur character; Et ideò vtriusque sententiæ AA. non solum sunt pro nostra conclusione, sed etiam facile inter se possunt reconciliari.

113 Ex quibus reijcio Durandum in 4. distinct. 4. quæst. 1. dicentem, characterem ordinis (istum enim tantum, & tantam probabiliter admittit esse quid reale) potius ponendum esse in manibus Sacerdotis, quibus tenet hostiam consecratam, vel in ore, vel in lingua, quibus profert verba consecrationis. Quia existimat, characterem esse collocandum in potentia executiva, à qua immediatè egreditur operatio. ¶ Tamen contra Durandum conveniunt AA. characterem ponendum esse in subiecto spirituali: est enim signum spirituale: vt apertè loquitur Tridentinum *ses. 7. can. 9.*

114 Reijcitur etiam sententia affirmans, characterem subiectari immediatè in intellectu. Ita *D. Thom. 3. p. quæst. 63. art. 4. Caiet. Sotus, & Valencia.* Et obijciunt: character est potestas quædam ad recipiendum Sacramenta, vel ad illa administrandum: sed Sacramenta sunt quidam divini

divini cultus, quibus profitemur fidem, quæ est in intellectu, vt in subiecto immediato: ergo in intellectu debet poni character, quæ ad professionem fidei ordinatur. Respondetur negando consequentiam: character enim, qui est potestas ad recipiendam Sacramenta, atque ad illa conficienda, potius est collocandus in potentia receptivæ virtutis religionis, & elicitiva actionum religiosarum, in qua recipitur gratia Sacramentalis, ad quam ordinantur ipsa Sacramenta, & quæ est illorum effectus, quàm in intellectu, vbi collocatur fides; quæ ad actiones religiosas, præsertim ad recipiendum, & conficiendum Sacramenta, non est principium elicitivum, sed solum quid prærequisitum: sicut cognitio est quid prærequisitum ad actus voluntatis.

115 Reijcitur etiam sententia affirmans, characterem subiectari immediate tam in intellectu, quàm in voluntate: immò (teste nostro Fabro *disput. 26. à cap. 1. qui de his sententijs est videndus*) in essentia, & in omnibus potentijs animæ. Ita nostri *D. Bonavent. in 4. distinct. 6. art. 1. quæst. 3. & Alensis.* ¶ Sed contra, quod character est vna simplex entitas; ergo solum potest habere vnicum subiectum quod & quo. Quare si loquantur de subiecto quod solum, hoc cõpetit animæ: si autem de subiecto quo; hoc vni ex prædictis

potentijs, nempe voluntati (vt probavimus *num. 111.*) debet convenire.

D V B I V M XXXIX.

116 **P** Etes 39. qualiter character dicatur indelebilis? Respondetur, dici signum indelebile ab Eugenio III. & à Trident. *sessione 7. can. 9.* Quia à nulla creatura potest physice destrui; immò neque à Deo vtendo potentia ordinaria: vt diximus *num. 65.* Adde, neque demeritoriè posse destrui ab aliqua creatura; vt ibi notat Scot.

D V B I V M XXXX.

117 **P** Etes 40. an character adhuc pro alia vita perseveret? Respondetur affirmativè. Quia sic aptius salvatur, characterem esse signum indelebile. Secundo, quia congruit remanere in Beato ad gloriam, & in damnato ad confusionem. Tertio, quia in alia vita sunt insignia Doctorum, Virginum, & Martyrum: (laureolas vocant) ergo & familiæ Christi Domini, eius militiae, atque Sacerdotij. Quarto, quia ex opposito sequeretur, ordinatum ordine Sacro, qui resuscitaretur miraculosè, debere rebaptizari, reconfirmari, & iterum ordinari: quod nunquam factum est, quamvis ex varijs historijs constet, aliquos fuisse resuscitados. Ita Scotus *in 4. distinct. 6. quæst. 9. §. Ad quæstionem vers. Et quod obijcitur, Hugo Cavellus ibi in margine, & Scotist. v. Item G. Hurt. disp. 3. diff. 14. affirmans*

mans, in hoc D. Thom. q. 63. art. 5.
 ¶ *Theologos cōmuniter cōvenire.*
 118 Sed objicies: in alia vita non est indigentia characteris: ergo nō perseverat. Antecedens constat: quia non sunt Sacramēta. Respondetur concedēdo antecedens de necessitate absoluta: & negando de necessitate congruentiæ. Cōgruit enim perseverare characterem ad ornamentum, & gloriam Beati; & ad cōfusionem damnati. ¶ Objicies secundo: tunc perseverat character? Ergo post diem iudicii poterit Sacerdos consecrare. Respondetur ita esse. Respond. secundo negando consequentiam: quia remanet character solum secundum esse physicum; non autem secundum esse morale. Itaque statuit Deus, insignitum characterē baptismi habere potestatem recipiendi Sacramēta: & insignitum characterē confirmationis habere potestatem cōgruē confitendi fidē corā tyranno: atque habentē characterem Sacerdotij gaudere potestate cōsecrandi, absolvendi, & c. Cū autem hæc ministeria, solū pro hac vita exerceantur; deficit physica: entitati characteris (per quā characterizatus refertur specialiter ad Christū D. ramquā ad supremū Dominū familiæ, Ducē militiæ; & Caput domus: ut non semel explicuimus) moralitas sibi accrescens ex decreto, seu institutione divina: per quā moralitatē characterizatus habet potestatem ad

Sacramenta recipiēda; (loquēdo de characterē baptismi) ad congruē confitēdū fidē corā tyranno; (loquendo de characterē cōfirmationis), & ad consecrandū, absolvendū, & c. Loquendo de characterē Sacerdotali.

119 Obi. 2. Deus, ut paratus, & ut assitens ad operādum omnia prædicta (nēpē participatiōnē Sacramentorum, cōfessionē fidei; & consecrationem corporis Christi D. absolutiōnē peccatorū, & c.) est terminus characteris, inquantū relatio est: sed pro alia vita deficit terminus iste; seu Deus esse paratū ad causandū seu operandū prædicta: ergo deficit etiā relatio. Minor probatur: quia post hanc vitā non erit participatio Sacramentorum, cōfessio fidei corā tyranno; aut cōsecratio corporis Christi D. absolutiove a peccatis. Consequentia autē patet: quia destructo termino relationis, necessariō destruitur ipsa relatio. Resp. distinguēdo maiorem: est terminus characteris secundū esse physicū, nego secundū esse morale ei accidētaliter adiūctū, cōcedo. Itaque, sicut in characterē est duplex entitas, aut ratio; alia physica, secundum quā character facit characterizatū respicere Christū D. specialiter, itaquam supremū Dominum Familiæ, Ducem Militiæ, aut Caput domus. Alia autē entitas, seu ratio characteris est moralis, secundum quam character facit, characterizatū respicere Christum D. ut specialiter

paratum, & ut assistentem ad operandum omnia illa enumerata (scilicet participationem Sacramentorum, &c.) Ita similiter in termino characteris (qui formaliter est ratio) est duplex entitas, seu ratio, secundum quã terminat. Vna physica, vel quasi physica, scilicet Christus D. in quantum Supremus Dominus familię est; in ordine ad quem omnes huius familię sunt sigillati per characterem baptismi: (Alij dicunt, hanc entitatem, vel quasi entitatem, esse Christum Dominũ, in quantum pastor est; in ordine ad quem eius oves sunt sigillatę per characterem baptismi. Sed de hoc parum est curandum: illę enim, & multę alię rationes possunt per nostram considerationem reperiri in Christo Domino quatenus est terminus characteris baptismalis) vel in quantum est Rex, Dux, aut Princeps militię Christianę, in ordine ad quem milites sigillantur sigillo, aut nota militię: Vel in quantum est Caput totius domus; in ordine ad quem speciales ministri domus habent sua insignia. Hęc ergo entitas, aut ratio physica, vel quasi physica Christi Domini, seu in termino characteris semper perseverat, etiam in alia vita. ¶ Alia autem est ratio, aut entitas moralis in Christo Domino, quatenus est terminus characteris, scilicet quatenus est paratus, aut assistens characterizato ad participandum Sacramenta, vel ad confitē-

dum convenienter fidem, vel ad conficiendum Sacramenta. Quę moralitas nõ perseverat in Christo Domino post hanc vitam, seu post consumationem sæculi. Quia, cum non sit futura in hominibus potestas recipiendi Sacramenta; cõfitendi fidem coram tyranno, vel administratione sacramentorũ: sicut deficit entitati physica characteris hęc moralitas sibi accrescens ex institutione divina; deficit in termino characteris, seu in Christo Domino ratio terminandi characterem secundum hanc moralitatem. Vel è contra: sicut Christus Dominus tunc non erit paratus, aut assistens ad operandum omnia prædicta; (nempe participationem Sacramentorũ, confessionem fidei, & Sacramentorum collationem) ita deficit characteri ratio illa, seu moralitas; vi cuius characterizatus habet potestatem ad omnia illa.

119. Quam duplicem potestatem, necnon & perseverantiam vnus, deficiente alia, optinere declarat exemplum istud. Demus, convenisse inter homines alicuius reipublicę, quod, qui haberet diadema sit Rex, usque ad determinatum aliquod tẽpus, quo elapso, spiret eius Regia potestas. Tunc qui alicui illius reipublicę rite applicaret coronam, produceret in eo duplicem relationem; aliam realem extrinsecus advenientem habitus, per quam diceretur diadematus: & aliam moralem; per quam diceretur habere

Regiam potestatem pro illo tēpore determinato. Demus item, quòd, elapso illo tempore, maneret coronatus; tunc perseveraret in illo relatio habitus secundū esse physicum; non tamen moralitas super ipsam fundata: elapso enim illo tempore spiravit eius Regia potestas.

120 Obijcies tertio: speciale est Christo Domino esse Sacerdotem in æternum, iuxta illud *Pf. 109. Tu es Sacerdos in æternum*: ergo alijs post hanc vitam deletur character saltem Sacerdotij. Respond. negando consequentiā de characterē secundū esse physicum: & concedendo de illo secundū esse morale. ¶ Dices: ergo in Christo Domino post diem iudicij remanet potestas moralis offerendi sacrificia tam per se, quàm per alios. Respond. negando: quamvis enim in Christo maneat vsque in diem iudicij, immò & in æternum potestas excellentiæ fundata in vnione hypostatica ad simul offerendum sacrificium incruentum, seu Sacramētum Eucharistiæ cum alijs hominibus; (qui solum ministerialiter conficiunt: etenim solus Christus Dominus est principalis offerens; offertq; simul cum omnibus, & singulis alijs) tamen post diem iudicij cessabit in illo actus offerendi; immò & eius moralis, seu proxima potestas offerendi cum alijs: cū iam nulli alijs sint oblaturi sacrificia, aut consecuturi Sacramenta. ¶ Instabis: ergo

non est speciale Christo Domino esse Sacerdotem in æternum: cū in illo solum remaneat remota, seu physica potestas Sacerdotalis; (quæ vel est vnio hypostatica, vel quid formaliter, aut aliàs ab illa distinctum; atque in illa fundatum) cuius simile perseverat in alijs Sacerdotibus, in quibus diximus conservari physicam entitatem characteris. Respondetur negando. Dicitur enim Christus Dominus specialiter Sacerdos in æternum; eo quòd est principalis offerens, vique ad consummationem sæculi; vel propter dignitatem excellentiæ. Plura huc spectatā diximus in tract. de Incarn. cap. 11. diff. 2. à num. 4.

CAP. V.

De causalitate Sacramentorum, aut de modo, quo causāt suos effectus.

EX toto capite præcedenti constat, Sacramenta omnia, & singula causare gratiam sanctificantem in recipiēte dignè quodlibet ex Sacramentis saltē legis gratiæ. Constat item, causare gratiam Sacramentalem in eo, qui ad eius receptionem debitā adhibet dispositionem. Insuper constat, illum, qui verè vult recipere, & ve.

& verè recepit (etiam si aliàs in digne accedat) baptismum, confirmationem, & ordinem recipere characterè. Inquirimus ergo: quam causalitatem habeant Sacramenta in hos effectus, & in quoscumque alios, quos specialibus Sacramentis tribuunt passim AA. & quos explicare nō est huius tractatus: hic enim solū explicant, seu disputant de effectibus, de quibus nulla est apud AA. controversia convenire omnibus Sacramētis; vel saltē multis illorum; qualiter cōvenit baptismō, confirmatiōni, & ordini imprimere characterem.

DUBIUM. I.

I Petes primò, an Sacramenta causent gratiam & characterem physicè? an moraliter? Respondetur causare moraliter tantum. Tamen claritatis gratia aliqua certa sunt præmittenda. Igitur suppono, causam physicam esse, quæ per proprium influxum physicum attingit effectum. Causa verò moralis dicitur, quæ attingit effectum inclinando volūtatem illius; qui physicè producit effectum; sive hoc faciat consulendo; sive imperando; sive quocumque alio modo inducendo. ¶ Suppono etiam, causam physicam dividi in principalem, & instrumentalem. Principalis dicitur, quæ in actu primo, & antequam operari incipiat, habet propriam physicam

virtutem ad influendum physicè in effectum. Instrumentalis verò dicitur, quæ physicè attingit effectum, non virtute propria, sed principalis agentis recepta in actuali motione: vt explicuimus cap. 3. num. 53. ¶ Similiter dividunt causam moralem in principalem, & instrumentalem. Principalem moralem vocant, quæ propria virtute movet, & allicit voluntatem causæ physicè principalis. Instrumentalem autem moralem dicunt esse, quæ allicit voluntatem causæ physicè principalis virtute participata, seu derivata à principali movente: v.g. quando per epistolam imperat Dominus aliquid suo servo, Dominus est causa principalis moralis; epistola autem moralis instrumentalis: quia non virtute propria, sed virtute imperij Domini, quod secum defert, movet voluntatem servi.

2. Insuper suppono, Sacramēta non esse causam physicam principalem gratiæ, aut characteris. Quia tām gratia sanctificans, quàm character solū à Deo pēdet tamquā à causā physica principali. ¶ Etiam suppono tamquam certum, Sacramenta non esse causam principalem moralem prædictorum effectuum. Quia quamvis moveant Deum ad ponendum gratiam, & characterè; non tamen movent virtute propria, & sibi innata, sed virtute recepta ex institutione divina, seu derivata à Christo Domino, qui est

est author Sacramentorum, & cuius meritis movetur Deus ad producendum gratiam, & characterem ad præsentiam Sacramenti. ¶ Igitur cum Sacramenta sint causa gratiæ, & characteris: ut constat ex dictis toto capite præcedenti: & aliàs non sint causa principalis, physica, aut moralis; restat examinandum, an sint causa instrumentalis physica? an instrumentalis moralis? Circa quod longissimè distrahuntur AA. quorum placita placuit, ad decisionem huius præmittere.

DUBIUM II.

3 **P**etes secundò, quid dixerint AA. de Sacramentorum causalitate? Responderetur sub duplici sententia posse comprehendere omnes AA. qui de Sacramentorum causalitate variè loquuntur.

Proponitur prima sententia.

4 **I**gitur prima sententia affirmat, Sacramenta novæ legis esse physica instrumenta gratiæ, & characteris. Pro qua sententia citatur. *D. Thom. quest. 62. art. 1. & 4. sent. dist. 1. quest. 1. quam sequuntur communiter Thomistæ, quavis in eius intelligentia nimis distrahantur. Paludanus enim in 4. dist. 1. quest. 1. conclus. 2. Capreolus, De x Hispanensis, & Ferrara citati à Vazq. disput. 132. cap. 2. num. 20. putant, Sacramenta esse instrumenta physica gratiæ: quia concurrunt ad producendum quæ-*

dam ornatum in anima: qui ornat^{us} est dispositio ad gratiam. ¶ Sed contra: superflue enim, & sine necessitate, & fundamento ponitur iste ornat^{us}: etenim gratia immediatè recipitur in anima. Confirmatur, & declaratur. Si enim ornat^{us} iste est naturalis, habet in proportionem cum gratia. Si supernaturalis, de illo currit eadem difficultas, ac de gratia.

5 Sotus in 4. dist. 1. quest. 3. art. 1. duo affirmat. Primum est, per Sacramenta nullum ornat^{um}, aut præviam dispositionem ad gratiam produci in anima. Secundum est Sacramenta dici physica instrumenta gratiæ, eo quod efficiunt hominem gratum Deo: quia licet effectio gratiæ sit creatio; tamen, quod homo sit gratus Deo, non fit per creationem. Quod diversimodè explicat. Tamè, etsi verum sit utrumque, nempe nullum ornat^{um} produci in anima ante infusionem gratiæ; nec non & quòd per gratiam homo fit gratus Deo; tamen, quòd hæc productio gratiæ physice instrumentally sit à Sacramento, sine fundamento dicitur. De quo latè Suarez disput. 9. sect. 1. ubi latè refutat prædictam Soti sententiam: pro qua etiam citat Ledesmam 1. part. quarti dist. 1. quest. 3. art. 1.

6 Ægidius de Beatitudine 1. 2. lib. 10. quest. 2. art. 15. §. Contra opinionem istam cum aliquibus alijs dicit, Sacramenta esse physica instru-

strumenta gratiæ per quamdam qualitatem a principali agēte impressam, & receptā in Sacramentis, non permanentem, sed transeantem, nō completam, sed incompletam. Tamen contra hos AA. militat, sine necessitate, aut fundamento poni hanc qualitatem. Ad salvandum enim locutiones Patrum, & conciliorum dicentium, Sacramēta esse causas gratiæ, seu causare gratiam; eam cōtinere; lavare; & c. sufficit dicere esse causas morales. Quo semel statuto, sine necessitate, & fundamento querunt hi AA. illam qualitatem physicam in Sacramēto.

¶ Caiet. *quest. 62. art. 1. q. 4.* negat, aliquid reale derivari à Deo in ipsa Sacramenta, sive corporeum, sive spirituale; sed per hoc solam, quod Deus assistat illis, & cum illis, proū ipse vult, operetur, affirmat, aliam, vt instrumenta, & elevari ad effectum perfectiorem, quàm ex se producere possent; etiam si ipsa ex nativa sua virtute ad talem effectum nihil conducere queant. Quem modum philosophandi amplectuntur multi RR. Thomistæ. Nec dissentit Dominicus Soto. expressè negans, aliquam qualitatem in Sacramenta derivari. ¶ Tamen cōtra hos militat, esse intellectu difficile, explicatuque adhuc difficilius, quomodo aliquid concurrat, vt physicum instrumentum absque aliqua physica qualitate in ipsum derivata; & absque aliqua innata

in rebus efficacitate, aut cum effectu proportionem.]

7 Idem Caiet. *in 3. part. quest. 13. art. 2. §. Ad evidentiam, & Suar. disput. 9. sect. 1.* affirmant, Sacramenta esse physica instrumenta productionis gratiæ; eo quod potentia obedientialis in eis reperta elevatur à Deo ad productionem gratiæ. Affirmant enim, in rebus Sacramentorum, & in quacūque alia re creata esse efficacitatem quamdam nativam ad productionem cuiuscumque effectus; non quidem absolutam, completam, & perfectam; (qualis est in causis secundis ad suos effectus producēdos) sed inchoatam, & imperfectam: quæ concursu Dei completur ad hunc effectum, aut ad alium, ita vt hac ratione Deus complens efficacitatem cuiuscumque rei dicatur, eam elevare ad effectum, & ea vti, vt instrumento physico. Ratione autem huius incompletæ efficacitatis activæ dicunt, in quavis creatura esse potentiam activam, (quam ipsi vocant obedientialem) vt à Deo assumi possit tāquam physicum instrumentum ad quemcumque effectum producendum. Quæ sententia iam multis Recentioribus est plausible. ¶ Sed contra illam militat, similiter posse me dicere, posse Deum assumere quancūque rem creatam ad hoc, vt esset causa principalis respectu cuiuscumque effectus. Sicut enim isti in quacumque re creata, eo quod

creatura est, & sub obedientia Dei, admittunt virtutem illam inchoatam activam, vi cuius potest à Deo assumi vt instrumentum physicum ad producendum quemcumque effectum, etiam supernaturalem: possum ego dicere, etiam esse in re creata virtutem, seu potentiam obedientiam completam: & consequenter posse assumi à Deo, vt causam principalem respectu cuiuscumque effectus. Immò sic aptius videtur explicari obedientiam creaturæ ad Deum. Insuper militat contra hanc sententiam, sequi ex ea, posse Deum assumere, vt instrumentum physicum, muscam, v. g. ad producendum Angelum, Beatitudinem, &c.

Propōnitur secunda sententia.

8 **S**ecunda sententia affirmat, Sacramenta tantum esse causas morales gratiæ, & characteris. Ita Scotus in 4. dist. 1. quest. 5. §. Ad primam questionem, D. Bonavent. Alensis, Marsilius, Ricardus, & Canus, quos citat, & sequitur Vazquez disp. 132. cap. 5. à num. 74. Item Coninch quest. 62. artic. 4. num. 123. dicens esse sententiam omnium Nominalium. Quibus adde G. Hurt. disput. 3. diff. 2. Estque communis sententia omnium Scotistarum; quam præ cæteris propugnat, & illustrat noster Fabro disp. 2. per totam.

9 Inter AA. autem huius sententiæ est dissidium in explicando moralem causalitatem Sacramentorum. ¶ Altifiodorensis in summalib. 4. tract. 3. in principio cum aliquibus alijs dixit, Sacramenta non esse causas efficiētes, sed quasi materiales gratiæ; quia illam continere dicuntur. Vt vas continens medicinam non est causa efficiens sanitatem, sed per modum materiæ eam videtur continere. ¶ Sed contra hoc est, continentiam Sacramentorum respectu gratiæ esse continentiam virtuales: quæ continentia spectat ad genus causæ efficiētis. Et ideo vi, & ratione huius continentiam Sacramenta dicuntur lavare, sanare, &c. quod non dicitur de vase continente aquam, aut medicinam; sed de aqua, & medicina ibi contenta, in quibus residet virtus ad prædictos effectus.

10 Guilielmus Parisiensis (secundum quosdam) lib. de Sacramentis in genere cap. 1. dicit, Sacramenta efficere gratiam per modum imperationis. Quia oratio ministri, vel Ecclesiæ coniuncta cum Sacramento impetrat gratiam suscipienti. Vnde Actor. 8. legitur, Apostolos præmississe orationem ad manus impositionem, seu ad Sacramentum confirmationis: oraverunt enim pro ipsis, vt acciperent Spiritum Sanctum. ¶ Tamen si hæc sententia intelligit, gratiam, & alios effectus Sacramenti pendere ex aro.

oratione, & impetratione ministri, aut Ecclesiæ, & illi esse tribuendos, tamquam propriæ causæ; falsa est: sic enim Sacramenta non conferrent gratiam ex opere operato, sed ex opere operantis. Quod toties in concilijs damnatum est. Si autem hæc opinio solum velit, effectus Sacramentorum solum pendere ex oratione, & impetratione ministri, aut Ecclesiæ, tamquam ex conditione applicante Sacramenta, à quibus iam positis, & applicatis producit gratia, & character, tamquam ab instrumentis, à Deo tamen tantquam à causa physica principali, vera est: illamque cum nostra, & Scoti explicatione coincidere constabit ex dicendis n. 12.

11. Melchior Cano in *Relectione de Sacramentis in genere* 4. part. & Martinus de Ledesma in 1. part. 4. quest. 3. artic. 1. post 6. conclusionem affirmant, Sacramenta esse tantum causas morales gratiæ, &c. quia sint veluti chyrographa continentia sanguinem Christi Domini, qui fuit pretium redemptionis nostræ: quam sententiam uterque sumpsit à Francisco Victoriâ; ut notat Vazq. disp. 132. cap. 5. num. 76.

¶ Sed, quidquid sit de hoc, hæc opinio coincidit cum Scoti, & nostra num. 12. explicanda, quamvis Canus putet, & profiteatur, se multum distare ab opinione Scoti.

12. Denum Scotus num. 6. citatus, Scotistæ, & multi alij ex

ibidem citatis affirmant, ideò Sacramenta moraliter efficere gratiam, & characterem; quia susceptio Sacramenti est dispositio necessitans Deum ad causandum gratiam in suscipiente Sacramentum. Necessitat autem Deum non absolute, sed ex institutione divina, & ex pacto cum Ecclesia inito, & illi notificato, per quod Deus promissit, quod semper assistet Sacramentis omnibus; & in quocumque dignè suscipiente, seu non ponente obicem causabit gratiam sanctificantem, nec non & sacramentalem ad mensuram dispositionis illius: characterem autem causabit in quocumque volente, & ritè recipiente (etiam si indignè accedat) baptismum, confirmationem, aut ordinem. Unde inferunt AA. huius sententiæ, Sacramentum, aut illius receptionem non causare gratiam, aut characterem per aliquam virtutem, vel formam physicam sibi inexistentem; sed solum per assistentiam divinam, & pactionem Dei cum Ecclesia.

13. Inferunt etiam Sacramenta nullam actionem physicam, & propriam habere circa gratiam sanctificantem, aut characterem: sed solum excitant, & movent agens principale ad causandum. Immo prædicta motio non est physica, & ad modum, quo causæ finalis bonitas apprehensa movet operantem; aut obiectum applicatum movet potentiam. Quamvis enim

enim tam finis, quam obiectum sint causa metaphoricæ respectu effectus, quem causa principalis mota ab illis operatur: tamē respectu motionis sunt veræ causæ, causantque per virtutem, aut formam, quam intra se habent potentem ad excitandum, seu movendum principale agens, ut producat effectū. Actio autem, qua Sacramentum movet Deum ad producendum gratiam sanctificantem, & alios effectus, non solum est metaphorica respectu horum effectuum, sed etiam respectu ipsius Dei: tenam signum sensibile, seu Sacramentum nullam virtutem propriam, aut physicè inexistentem habet, sive ad physicè producendum illos effectus; sive ad physicè movendum Deū, ut illos producat; sed solum habet virtutem moralem derivatam à pactione, quam Deus pepigit cum Ecclesia de assistendo semper illi signo sensibili, seu Sacramento. Quare ad positionem illius signi quasi recordatur Deus pacti sui: (ut in simili loquitur Scriptura *Genes. 9. Ponam arcum meum in nubibus, ut sit signum fœderis mei, &c. & recordabor fœderis mei vobiscum*) & sic ex pacto efficit gratiam.

14 Denique inferant, in Sacramento solum esse virtutem moralem derivatam à divino pacto ad causandū prædictos effectus. Quæ moralis virtus nihil aliud est, quam quædam denominatio, quæ ipsi signo sensibili accrevit,

(& per quam constituitur in esse Sacramenti) ex eo, quod à Deo fuit ordinatum ad producendum dictos effectus. Sicut ramus pendens ante tabernam constituitur in esse signi vini vendibilis per hoc, quod ex libera hominum institutione sit ad hoc ordinatus: in quo ramo ex tali institutione solum remanet extrinseca denominatio assumpti, vel ordinati ad signandum vinum vendibile.

15 Dices: dispositio, & forma ad quam disponit, debent esse in eodem subiecto: sed receptio Sacramenti est aliquid factum circa corpus; gratia autem, & character recipiuntur in anima: ergo non sunt in eodem subiecto: & consequenter Sacramentum, vel receptio illius nequit esse dispositio necessitans Deum ad causandum gratiam, vel characterem. Respondet Scotus in 4. dist. 1. questione 5. §. Ad primam ergo questionem dico vers. Nec obstat, quod sufficit, quod dispositio, & forma sint in eodem supposito; & maxime quando dispositio non est dispositio ex parte rei, sed in ordine ad agēs voluntariè causans terminū. ¶ Dices secundo, sequi ex dictis, Sacramenta esse causas per accidens respectu gratiæ, & aliorum effectuum. Probatum sequela: quia causa per se, & non per accidens est illa, quæ ex propria virtute, & influxu producit effectum: causa autem per accidens, quæ non habet virtutem ad producendum gratiam, neque influxum in illam,

Illam, aut characterem: ergo sunt causa per accidens. Respondetur negando sequelam: ad probationem dico, solum causam principalem physicam debere habere illam innatam virtutem; non autem instrumentalem, adhuc physicam, sed sufficere, quod in actuali motione aliquid participet à causa principali physica, ratione cuius immediatè attingat effectum: vt *num. 1.* notabamus: vbi etiam notabamus longè minùs requiri ad causam instrumentalem moralem. Quod satis confirmatur ex dictis à *num. 12.*

D V B I V M III.

16 **P**etes tertio, quid nobis dicendum sit? Respondetur, claritatis gratia duplici cōclusionem esse aperiendum.

Prima conclusio.

17 **D**ico primò: Sacramenta nō possunt esse causae instrumentales physicae respectu gratiae. (Idem dicendum est respectu characteris, atque aliorum effectuum, qui communiter tribuuntur Sacramentis.) Quia gratia sanctificans creatur: ergo nulla creatura potest physice attingere eius productionē. Antecedens concedunt omnes Scotistae, & multi alij cum Scotto in 2. dist. 37. §. *Istae quaestiones vers. Secundum concludit, & ali-*

bi. De quo videatur noster Felix tractat. de Gratia cap. 6. diff. 4. à num. 3. Secundo probatur abstrahendo à modo, quo gratia producitur: non enim apparet quomodo Sacramenta, quae sunt quid physice sensibile, possint attingere physice productionem gratiae: quae non solum est quid spirituale; sed etiam producitur in diverso subiecto: gratia enim subieclatur in anima, vel in eius potentijs; Sacramentum autem in corpore. Tertio, quia, recedente fictione, Sacramenta causant gratiam: (vt saltē loquendo de baptismo fert communior opinio nobis contraria. De quo *cap. 4. à num. 34.*) sed tunc non possunt eam physice causare: ergo saltē tunc non sunt causa physica. Minor constat: quod enim actu non est, nequit physice aliquid efficere, achuc vt instrumentum. Quarto; si enim Sacramenta physice causarent gratiam, vnum ex duobus sequeretur necessario, nempe, aut gratiam nobis conferri per Sacramenta, quando ista non habent esse, aut gratiam produci in tempore: quorum vt rōmque videtur absurdū. Probatum sequela quoad primum. Si enim gratia non producitur in tempore, quo durat fieri Sacramenti, necessario producitur in instanti terminativo illius: tunc autem Sacramentum non existit, sed tempore immediato existebat. Secundum autē probatur. si enim gratia produci-

tur physicè à Sacramento, debet produci, dum Sacramentum habet existentiam: sed istam habet necessariò in tempore: est enim successivum: ergo in tempore, seu successivè producit gratiam, aut alium effectum. ¶ Variè respondent adversarij his duabus probationibus: quorum solutiones refert, & refutat Vazq. *disput.* 132. *cap.* 4. à *num.* 4. Hæc cõclusio est contra AA. citatos pro prima sententia à *n.* 3.

18 Sed obijciunt: multæ sunt auctoritates, quibus dicitur, Sacramenta causare gratiam; ipsam continere; &c. ergo sunt causæ physicæ illius. Pro probatione antecedentis videantur RR. præferti Fabro *disput.* 2. *cap.* 1. qui à *num.* 4. diversas Patrum, & conciliorum refert auctoritates. Nobis autem sufficiat Tridentinum *ses.* 7. *can.* 6. dicens: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, anathema sit.* Respond. negando consequentiam: concilia enim, aut PP. non determinant genus, aut modum causalitatis: & ideo nos illos accipimus de causalitate morali propter rationes adducendas à *num.* 22.

19 Obijcies secundò: perfectior causalitas est physica, quam moralis: ergo debet tribui Sacramento. Paret consequentia: quia hoc postulat eius dignitas, & excellentia. Resp. negando conse-

quentiam. Ad probationē dico, esse impossibile, Sacramenta attingere productionē gratiæ physicè, adhuc instrumētaliter: repugnat enim, creaturā habere actionē circa nihil, ex quo producit gratia per creationē. Immo hoc argumētum, si quid valeret, probaret, Sacramenta esse causam physicā principalem gratiæ: quia causalitas causæ principalis perfectior est causalitate causæ instrumentalis: & aliàs dignitas, & excellentia Sacramentorum postulat, vt eis tribuamus perfectiorem causalitatem. ¶ Si autem dicas, causalitatem physicā principalem esse Sacramentis impossibilem: idem ego omninò dico de causalitate instrumentali physica respectu productionis gratiæ. Quod terè in confesso est apud omnes, si semel statuatur, gratiam creari. Immo quàm multi ex dicentibus, gratiam educi de potentia animæ, id etiam libentissimè fatētur propter argumēta facta *n.* 17. in probationem nostræ conclusionis.

20 Prædicta solutio mihi sufficientissima est. Tamen quia illi argumento multi multū fidunt, ideo in eius solutione paululum immorabor. Demus ergo adversarijs, gratiam non creari, sed educi de potentia subiecti. Demus item, possibile esse, aliquam creaturam posse assumi, vt physicum instrumentum ad productionem gratiæ. In quo casu adhuc negatur consequentia: non enim

enim sequitur ex eo, quod aliqua creatura possit assumi, debere assumi Sacramentum. Fallit enim consequentia, tum in Logica: tum in Theologia. In Logica enim, quia arguitur à potentia ad actum: (de non amplo ad amplum dicitur tantum Dialectici) quam argumentationem reprobant Logici; & merito: est enim ad oculum falsum; currere actu Petrum, quia habet: potentiam ad currendum. In Theologia autem fallit etiam: quia quamvis posset aliqua creatura; immo & quaecumque assumi, ut instrumentum physicum ad producendam gratiam: erant adhuc duo necessario probanda. Primum est, Deum in productione gratiae debere uti instrumento physico, aut non posse illam producere sine aliquo physico instrumento. Quod quam falsum est, patet in productione gratiae collatae Christo Domino, & Angelis. Alterum probandum erat, quod, dato, aliquam creaturam fore necessariò assumendam, ut physicum instrumentum ad productionem gratiae, necessario assumendum erat aliquod Sacramentum: esset enim Deo liberum aliam assumere. Aut dicitur, quare si in quacumque creatura est potentia obedientialis ad hoc, coarctetur Deus potius ad sumendum Sacramentum, quam rem aliam.

21 Dices, hoc postulare excellentiam, & dignitatem Sacramentorum. ¶ Sed contra

hoc merito insurgit Vazquez *disp. 132. cap. ult. num. 111.* sic fatus: Sacramentorum excellentia, & dignitas in eo est, ut ex vi institutionis divinae sint media ad salutem nostram partim omnino necessaria, (videlicet baptismus, & confessio) partim maximè vilia; (videlicet reliqua omnia Sacramenta: quae vivorum nuncupantur) & eorum beneficio multi gratiam Dei, & vitam aeternam consequantur; quae alioquin carerent. Quod autem id praestet physice, vel moraliter, quid refert (quæso) ad eorum excellentiam? Adde physicam efficaciam, & concursam, ut à RR. explicatur, videri totam Sacramentorum vim, & efficaciam non parùm derogare. Etenim ridiculū profectò apparet, totam Sacramentorum vim, & efficaciam ad extremum quoddam soni, aut motus indivisibile revocare, quod physico concursu gratiam producat. Et sanè Christum Dominum Redemptorem nostrum in Sacramentorum institutione harum subtilitatum curam habuisse, planè videtur committitum. Quo circa cavendum est, ne, dum hoc modo virtutem Sacramentorum explicamus, hæreticis præbeamus occasionem irridendi mysteria nostræ fidei, atque iactandi, ad huiusmodi angustias nos redactos esse pro defendenda Sacramentorum efficacia; (quam ipsi impugnant) cum tamè possit multo faciliori modo, ac solidiori explicari, &

defendi: vt à nobis prælitum est. Huc utq; Vazquez : graviter quidem, & solide.

Secunda conclusio.

22 **D**ico secundo: Sacramenta tantum sunt causæ morales respectu gratiæ, characteris, &c. Quia omnia, quæ dicuntur de Sacramentis, & eorum causalitate possunt sufficenter salvari per causalitatem moralem tantum: ergo superflue ponitur physica. (dato, quod esset possibilis) Antecedens constat: quod enim dicitur de Sacramentis, est causare gratiam, lavare, seu mundare nos, &c. quas, & similes loquutiones continet Scriptura de sanguine, & passione Christi D. (sufficiat illud 1. Ioan. 1. *Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato*) & tamen istæ loquutiones solum possunt intelligi de causalitate morali: merita enim passionis, & sanguinis Christi D. non attinent physicè gratiam, quæ nunc confertur, aut quæ collata est antiquis Patribus ex prævisione ipsorum: ergo eodem modo sunt intelligenda concilia, & Patres, quando dicunt, Sacramenta continere gratiam, lavare, &c. Confirmatur: quia propriissimè dicitur, iudicem suspendere reum; medicum sanare infirmum; elemosinā liberare à peccato; exorcistam eijcere dæmonia, &c. & tamē solum sunt causæ morales: ergo eodē modo Sacramenta dicentur lavare animā; conferre gra-

tiam; &c. licet solum sint causæ morales instrumentales. ¶ Si autem quaras, quomodo sit intelligenda causalitas moralis, supposito, quod AA. in eius explicatione non conveniant? vt constat ex dictis à num. 9. Dico, nihil esse mutandum, aut addendum his, quæ dicta manent à n. 12. usque ad 15. *inclusivè.*

23 Sed cōtra hanc conclusionē obijcies, sequi ex ea, Sacramentorū causalitatem esse similē modo, quo maleficus arte dæmonis operatur maleficia: nam iste, dū dicendo aliqua verba, aut faciendo aliquam operationē, operatur maleficia, verba, aut operatio nō efficiant illud maleficiū; sed diabolus, cum quo fecit pactum maleficus: & verba illa, aut operatio solum sunt signa, non autē causæ, nisi abusive: quod enim nihil causat, solū abusive potest dici causa. Respondetur cum Fabro *ibi n. 58* exemplum illud malefici habere duo, nempe & deformitatem, & similitudinē, seu proportionem. Continet (inquam) deformitatem; quia mysteria divina non sunt explicanda per exempla turpia, & indecentia divinam maiestatem. Propter hoc ergo, exemplum illud est evitandum; neque in illo faciendā est cōparatio: non tamē ex eo, quod ibi non sit aliqua proportio, aut similitudo: est enim, quamvis non omnimoda. Etenim Sacramenta sunt signa certissima, & infallibilia suorum effectuum; signa verò magica, quibus dia-

diabolus (æmulando Deum Sacramentorum institutorem) promittit, semper assistere, multoties fallunt: sunt enim deceptorum, & fallacia; ut à pronatrente fallo, & fallaci.

23 Obijcies secundò, Sacramenta nullam connexionem habent cum gratia: ergo non possunt dici dispositiones ad illam. Antecedens probatur: quia Deus causat gratiam ad præsentiam Sacramentorum. Responderetur distinguendo antecedens: solum enim est verum de connexionem physica, seu ex natura rei: non autem de morali, seu ex institutione divina: supposito enim pacto, quo Deus statuit, semper assistere Sacramentis ad producendum suos effectus; habent Sacramenta connexionem moralem, & infallibilem cum gratia, &c. & ideo necessitant Deum ad producendum gratiam, &c. In quo sensu Sacramenta dicuntur causæ morales gratiæ, &c.

24 Ex dictis constat, quòd, cum secundum nos Sacramenta sint instrumenta gratiæ, &c. non physica, sed moralia, abstinendum nobis est in præsentia quæstione illa: utrum instrumentum physicum necessario debeat esse activum? Ad quam quæstionem Scotus in 4. d. q. 5. s. *Ad primam ergo quæstionem à vers.* *Ad intellectum huius respondet negativè loquendo de instrumentis artificialibus: quæ pro tanto videntur esse activa, quia formaliter expellunt oppositum cor-*

pus ab eodem ubi, & inserviunt principali agenti ad inducendum ultimum terminum, scilicet formam cathedræ, arcæ, &c. Quæ sententia absolute tenenda est in via Scoti; non obstante, quod *ibi vers.* *De isto dicat, videtur probabilius quòd non est activum instrumentum artificiale.* Ly enim *probabilius* modestiæ causa protulit; & non ex eo, quòd putet, oppositum esse sibi probabile per aliquam rationem; sed ad summum auctoritate Doctorum oppositum opinantium. Et ideo nullam rationem, aut auctoritatē sibi obiecit. Quo non obstante, in præsentia abstinendum nobis est à prædicta quæstione: quia, cum Sacramenta (secundum nos) solum sint instrumenta moralia respectu gratiæ, &c. parum potest nobis nocere, quòd instrumenta physica sint, vel non sint activa.

CAP. VI.

De subiecto recipiente Sacramenta.

DUBIUM I.

IP Etes primò, an omnes, & soli homines viatores sint proxime capaces recipiendi Sacramenta? Resp. affirmativè. Quia sic Deus voluit: cuius voluntas declaratur consensu Ecclesiæ; & ideo Ecclesiæ DD. de solis hominibus

nibus viatoribus accipiūt illa verba *Matth. ultimo Predicate Evangelium omni creature.* ¶ Unde constat, Angelos esse proximè incapaces recipiendi nostra Sacramenta. Idem dicendum est de hominibus, qui decesserunt ex hac vita; siuè sint in coelo, siuè in purgatorio, siuè in inferno. Quare reijciendi sunt Ioannes Vicles, & Ioannes Has, qui teste Suarez *disp. 14. sect. 1.* yerroneè dixerunt, solos prædestinatos esse capaces Sacramentorum. ¶ Nota tamen, nostram conclusionem non intendere, quemlibet hominem viatorem esse capacem omnium, & singulorum Sacramentorum: sed indefinitè est accipienda, taliter vt nullus sit homo viator, (siuè prædestinatus, siuè non prædestinatus; siuè iustus, siuè iniustus) qui non sit capax recipiendi aliquod Sacramentum. Vnde fit, nullum esse sexum; nullamvè ætatem; nullamque conditionem; (serui, aut liberi) aut nullam gentem; quæ non possit recipere aliquod Sacramentum. Quare contempsit Ecclesia, conferre baptismum, & confirmationem indifferentè omnibus, & in quacumque ætate. Quæ praxi supponit, ad hæc duo Sacramenta validè recipienda (Idem dicit Suarez *disp. 14. sect. 1. de Eucharistia.*) nihil aliud requiri, quàm esse hominem viatorem. Aliorum autem Sacramentorum non omnes homines sunt proximè capaces: sed quædam requirunt certâ ætatem;

alia determinatū sexum, aliasque cōditiones in tractatibus de specialibus Sacramentis explicandas: in quibus etiam declaratur, quæ dispositio requiratur ad licitè recipiendum Sacramenta.

D V B I V M II.

2ª Petes secundò, an ad valorem Sacramenti requiratur consensus recipientis? Resp. affirmativè. (Loquendo de adultis, & excludendo Eucharistiæ Sacramentum: hoc enim cum supponatur factum ante receptionem, eius valor non pendet à consensu recipientis) Itaque ad validè recipiendū aliquod Sacramentum nō sufficit, merè negativè se habere circa eius receptionem, sed requiritur positivus cōsensu, seu actus voluntatis, quo recipiens velit recipere Sacramentum. Quia in *cap. Cum parvulis de consecratione dist. 4.* dicitur, (& sumptum fuit ab August. *lib. 4. de Baptismo cap. 24.*) idè sufficere, vt pro parvulis alij respondeant, quia ipsi respondere non possunt: & subditur: *at si pro eo, qui respondere potest, alius respondeat, non itidem valet.* Immo id definitum videtur in concilio Carthaginensi 3. c. 43. vbi dicitur: *ægrorantes, si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium hi, qui sui sunt, dixerint, baptizentur.* Atque in *Arausicano l. cap. 12.* similiter dicitur: *obmutescens baptizari, aut poenitentiam accipere potest, si voluntatis præte-*
rit

rite testimonium aliorum verbis habet. In quibus cōcilijs apertè supponitur, voluntatem adulti etiè necessariam, vt Sacramētum recipere possit. Quod etiā docet Innocentius III. in cap. *Maiores.* Ratio autē à priori etiā voluntas diuina sic dīponens: vt cōtinetur ex declaratione Ecclesiæ in prædictis cōcilijs facta. Ratio vero cōgruentiæ, quæ dicitur sicut nulli adulto Deus confert gratiā sanctificantē sine proprio cōsensu, seu sine aliquo actu propriæ voluntatis; cōgruum videtur, quod sine propria voluntate nō conferatur ei Sacramentum, per quod initiatur, seu cōsecratur. Secunda est, quod ex quo vritur homo ratione, oportet, quod habeat deuotionē aliquā ad Sacramētū, si debet sibi valere: aliter enim videretur cōtemnere. (inquit Scotus citāndus) Ita Scotus in 4. d. 4. q. 4. h. *Hic distinguo vers. De secūdo licet, D. Th. 3. p. q. 68. art. 7. Suar. Var. q. & Aegid. quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 4. diss. 13. (dicēs sic cōmuniter sentire Theologos) Item D. Bonav. Alēf. Ricard. Durād. Palud. & A. de Jan. quos citat Suar. dis. 14. sect. 2.*

3 Nota tamen, sufficere ad validè recipiendū Sacramētū cōsensum simplicē, seu simpliciter consentire, quāvis dissentiat quis secundū quid: vt si v. g. consentiret quis baptizari, vt iugeret tormēta, vel incōmoda; & aliās esset paratus non contentire, si non esset talis occasio. Et ratio est, quod ille absolutè cōsentit, quā-

vis aliās cōditionatè, seu sub hac conditione (*si possē effugere hanc occasionē*) non consentiat. Et patet in illo, qui naufragio coact⁹ merces proiecit in mare: iste enim simpliciter, seu absolutè vult proiecere, quāvis secundū quid, seu conditionatè (sub hac scilicet conditione, *si possē effugere naufragiū*) nō velit proiecere: vt optime vidit Scotus ibi *vers. Si autem secundum quid.* ¶ Adde cum G. Hurt. ibi, non requiri specialē cōsensum, sed sufficere quod libet generalē: vt cōsensus, quo quis catholice vivendo desiderat aliquādo vti medijs Ecclesiæ; vel ea sibi conferri, quādo ip̄s indigeat. Et ratio est, quod ille generalis cōsensus verè est cōsensus. Et hunc ad min⁹ præsumit Ecclesiā in moribundo, quē repētè sensibus destitutū extremè vngit. Aut præsumit interpretativum cōsensum: (quem sufficere dixi c. 3. n. 78.) prudentissimè enim interpretamur, eum, qui in fide Ecclesiæ vivit, velle eius medijs ad saluationem vti, illaq; postulare, quando aliās repentino morbo laborans expresse nequit suum cōsensum declarare.

4 Sed Caiet. & Ledesma citati à prædicto Hurt. dicunt in adulto sufficere ad valorē Sacramenti, quod nō resistat, eius receptioni. Et obijciūt Innocent. III. cap. *Maiores* dicentē: *Sacramentalis operatio imprimi characterē; cum obicē voluntatis contraria non invenit obssistentem; ergo sola cōtraria vo-*

luntas recipientis Sacramentum obstat eius valori. Resp. negando consequentiam, si intendat solam positivam voluntatem non recipiendi Sacramentum obstat eius receptioni: est enim contraria huic receptioni non solum positiva; sed etiam negativa, privativa, aut suspensiva: de qua etiam loqui Pontificem, constat ex contextu; & ex locis *num. 2.* citatis pro nostra sententia constat, sic esse interpretandum. ¶ Obijcies secundò, Eugenium III. in suo decreto fidei dicentem: *Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: ergo non requiritur cōsensus suscipientis.* Respondetur distinguendo consequens: semper, aut respectu cuiuscumque Sacramenti, & personæ, concedo: aliquando, aut respectu aliquorum Sacramentorum, & personarum, nego. Itaque Pōtifex assignat ea, quæ sunt necessaria generaliter omnibus Sacramentis ad ipsorum valorem susceptis à quibuscumq; & ideò non fecit mentionem consensus suscipientis: quia iste non est generaliter necessarius: etenim non requiritur ad valorem Eucharistiæ; neque ad valorem Sacramentorum, quæ suscipiuntur à parvulis, & à perpetuo amentibus.

DUBIUM III.

3 **P**etes tertio, qualis debeat esse iste consensus requi-

situs ad valorem Sacramenti in recipiente? Respond. cum Scoto *ibi vers. Siquis*, non requiri actua-lem, sed sufficere virtualē. Quia non distrahi ab actuali volitione est nimis difficile; & *noluit Deus obligare hominē ad impossibile, vel secundum statum huius vite nimis difficile.* (inquit Scotus ibi)

¶ Adde, sufficere habitualem consensum sumptū pro actu preterito non retractato: vt fatetur Scot⁹ *ibi vers. De primo*: & reddit pro ratione, quòd iste sufficit in amente, qui aliquando habuit vsum rationis; huic enim distribuuntur Sacramenta baptismi, confirmationis, & extremae vntionis, si constet habuisse affectū circa illa. Immo ille affectus præsumitur in cathecumeno, qui incidit in dementiam, cui confertur baptismus, &c. Et in Christiano, cui conferuntur cōfirmatio, & extrema vntio: ergo sicut in amēte sufficit ad validam receptionē Sacramenti consensus preteritus non retractatus; ita sufficiet in illo, qui vtitur ratione: vt optimè expendit Scotus ibi.

¶ Addo, etiam sufficere volitionem conditionatā, necnon & generalem; vt explicuimus *n. 3.*

DUBIUM IV.

6 **P**etes quarto, an ad valorem Sacramenti sufficiat consensus indirectus? (vt si quis sciret, quòd, si ebriaretur, baptizaretur, confirmaretur, aut ordinaretur) Respondetur sub distin-

ctio.

ctione: si enim iste nunquam habuit affectum circa receptionem baptismi v. g. sed suspensivè se habuit, non manet baptizatus. Quia tunc non habuit consensum aliquem, neque indirectum, (& fortè ob hoc hic casus videbitur extra chorum saltare) solum enim tunc mihi imputatur effectus prævisus, & non intentus, qui tamen sequitur per accidens ex aliqua actione mea, quando teneor vitare talem effectum: sed ille non tenebatur vitare receptionem baptismi: ergo talis receptio illi non imputatur: & consequenter nequit prudenter reputari, ipsum voluisse baptismum. Hac ratione non imputatur ad culpam mulieri se honestè ornanti lapsus juvenis, à quo se appetendam præviderat. ¶ Si tamen prædictus habuit aliquando affectum circa receptionem baptismi v. g. manet baptizatus. Quia tunc non apparet, unde impediri possit validitas Sacramenti: cum sufficiat affectus ille non retractatus; immò & prudenter præsumptus: vt constat ex dictis numero 3. & 5. Dicis in præfenti capite lucem afferent dicta cap.

3.º num.

72.

CAP. VII.

De ordine, & numero
Sacramentorum novæ
legis.

DUBIUM I.

1 P Etes primò, quot sint Sacramenta novæ legis? Respondetur, rem hanc prædefinitam ab Eugenio III. in suo decreto fidei, quod habetur post ultimam sessionem Concilij Florentini, iterum definiisse Tridentinum sess. 7. can. 1. dicens: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non fuisse omnia à Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora, quàm septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium: aut aliquod istorum septem non esse verè, & propriè Sacramentum, anathema sit.* ¶ Notatamen, non esse definitum, quodlibet ex his septem Sacramentis esse unum in specie a thoma: sed hoc est sub controversia tam de Sacramento Ordinis, quàm de Eucharistia.

2 Sed aliqui hæretici affirmant, esse plura Sacramenta, alij pauciora. De quo præ cœteris legatur Bellarm. lib. 2. de Sacramentis

U. GRANAD

à cap. 23. Igitur hæretici obijciunt, quod ille numerus non habetur ex Scriptura: ergo non est de fide. Respondetur distinguendo antecedens, & negando consequentiam: licet enim hic numerus non habeatur expressè in Scriptura, sub his nominibus: habetur tamen implicite; nempe in illis locis, in quibus traditur doctrina de illorum substantia: quæ loca eruditè expendit præcitus Bellarminus cap. 24.

¶ Obijciunt secundo D. Augustinum *epist.* 118. dicentem, Sacramenta novæ legis esse paucissima. Respondetur, quod faciebat comparationem cum Sacramentis veteris legis. ¶ Obijciunt tertio multos PP. apud Bellarminum ibi, qui videntur affirmare, lotionem pedum factam à Christo Domino ante cœnam esse Sacramentum. Respondetur PP. tunc sumere ly *Sacramentum* latè, nempe pro quadam cœremonia mystica, seu figurativa munditiæ, quæ debet præcedere sumptionem Eucharistiæ.

¶ Dices, verba illa (*si non la vero te, non habebis partem mecum*) denotare, illam cœremoniam conferre gratiam: ergo fuit Sacramentum strictum. Respondetur negando antecedens: per illa enim Christus Dominus comminatus est Petro exclusionem, nõ à gratia; (& consequenter neque à suo regno) sed à cœna tam cõmuni, vel visuâ, (ad quam nemo secebat admitti nisi lotis pe-

dibus) quàm à Sacramentali; in qua postea daturus erat Christus Dominus corpus, & sanguinem suum: quamvis hoc posterius Petrus non intellexerit usque ad tempus consecrationis. ¶ Dices secundo: per verba illa (*& vos debetis, alter alterius lavare pedes*) datur mandatum de lotionepedum: sicut de Sacramento. Respondetur negando: solùm enim ibi proposuit nobis Christus Dominus exemplum suæ humilitatis imitandæ. Legatur R.R. præsertim præcitus Bellarm.

DUBIUM II.

3 P Etes secundo: an aliquem ordinem habeant inter se Sacramenta novæ legis? Respondetur affirmativè. Quia Trident. *ses.* 7. *can.* 3. sic definit. (Contra vnum Lutheranorum errorem dicentem, vnum Sacramentum non esse alio præstantius) *Si quis dixerit, hæc septem Sacramenta ita esse inter se paria, ut nullaratione aliud sit alio dignius, anathema sit.* Unde constat, aliquam esse perfectionis diversitatem, seu ordinem inter Sacramenta.

DUBIUM III.

4 P Etes tertio, qualis sit ordo, quem Sacramenta novæ legis servant inter se? Respondetur, Theologos, Florentinum, & Tridentinum *ses.* 7. *can.* 1: sic ordi-

ordinare, aut enumerare Sacramenta: sunt Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema unctio, Ordo, & Matrimonium. Iste autem ordo nō est perfectionis: sic enim Eucharistia est præstantior omnibus alijs quoad dignitatem continentia: cum reliqua solum contineant gratiam; Eucharistia verò & gratiam, & auctorem gratiæ. Item prædictus ordo nō est causationis, aut causalitatis gratiæ: est enim incertum, quodnam ex septem Sacramentis vberiorē gratiam conferat æqualiter dispositis. Igitur prædicta enumeratio, seu ordo est penes diversos fines, aut secundum diversa munera, quæ in vita spirituali exercent Sacramenta. Et quia in vita spirituali priorem locum obriunt, quæ sunt ad se, quàm illa, quæ sunt ad alios; ideo prius enumerantur quinque Sacramenta, quæ respiciunt singulares personas, quàm Ordo, & Matrimonium, quæ respiciunt rem publicam Christianam.

5. Inter illa autem, quæ respiciunt singulares personas, primo loco ponitur Baptismus; quia est spiritualis generatio. Secundo confirmatio; quia est completio, & perfectio Baptismi; qua homo spiritualiter generatus roboratur. Tertio Eucharistia; qui est nutritio spiritualis, qua spiritalis vita conservatur. Et quia vita habitari potest non solum conservari, sed etiam nutrirī absque eo,

quod præsupponatur necessariò completa, & roborata per confirmationem; ideo Eucharistia potest enumerari ante confirmationem: sicut enumerata fuit à D. Dionysii, lib. de Ecclesiastica Hierarchia, ubi cap. 3. agit de Eucharistia, & postea cap. 4. agit de confirmatione. Quarto enumeretur Pœnitentia; quia iam in vita spirituali nutritis est necessaria per accidens, nē peccatis lapsis in mortale. Quinto enumeratur Extrema unctio; quia est consummativa Pœnitentiæ; cum ordinetur ad auferendum reliquias peccatorum.

¶ Inter sacramenta autem ad alium ordinata prius enumeratur ordo; (qui facit ministros ad aliorum utilitatem) quia habet plus spiritualitatis, (ad quam Sacramenta ordinantur) quàm matrimonium.

6 De ordine temporis quoad susceptionem Sacramentorum certum est, Baptismus esse ianuam Sacramentorum, adeo ut nullum aliud valde suscipiatur à non baptizato. Inter reliqua verò nulla est necessaria præsuppositio per se loquendo. Per accidens autem ex suppositione peccati mortalis Sacramentum Pœnitentiæ saltem ex necessitate præcepti præsupponitur ad Eucharistiæ receptionem; non verò ad recipiendum alia Sacramenta, etiam si sint vivorum: ad quorū non solum validam, sed etiam fructuosam receptionem sufficit, ut qui mortale peccatum com-

commisisse præsentit, eliciat actum contritionis, aut dilectionis Dei super omnia: vt in simili loquendo de dispositione ministri ad licitam Sacramentorum administrationem dicebamus c. 3. à n. 96. Sed de his, quæ parum controversa sunt, videantur RR. præsertim G. Hurt. *disput. 5. diff. 2.* Videatur etiam Bellarm. *lib. 2. de Sacramentis cap. 28.* qui aliter comparat Sacramenta inter se; & eorum excellentiam aliter expendit.

CAP. VIII.

De Sacramentalibus, seu de cœremonijs, seu ritibus, quibus Sacramenta sunt administranda.

D V B I V M I.

P Etes 1. quid sit Sacramentale? Respōd. Sacramentalia, esse quasdam cœremonias, seu ritus ab Ecclesia institutos ad maiorem Sacramentorum decentiam, solemnitatem, & venerationem. Vt sunt in Baptismo exorcismus, vnctiones, &c. & in missa genuflexiones, benedictiones, &c. Est tamen res ista inter Catholicos parum controversa; ab hæreticis verò ni-

mis examinata, & falsis calumnijs passim impetita. De qua lato calamo tractat eruditus Bellarminus *lib. 2. de Sacramentis controu. 6. à cap. 29. Legatur etiam Suar. disp. 15.*

2 Nota, nomen hoc Latinum *cœremonia* (alij scribunt *cerimonia*, aut *cerimoniæ cœremoniæ*, teste Antonio Nebricensi) derivari ab oppido *Cære*: vt volunt *Livius lib. 5. & Valerius Maximus lib. 1. cap. 1.* eo quòd ibi Sacra Romana servata sint eo tempore, quo Galli Romam diripuerunt. Vel fortè rectius dictura est à *carendo*, itavt sit cœremonia quasi carimonia: vt volunt *D. August. lib. 2. Retract. c. 37. Gellius lib. 4. cap. 9. & Macrobius lib. 2. Saturnal. c. 3.* eo quòd quædam cœremoniæ in abstinendo, & carendo posite sunt: quales erant apud Iudæos carere vsu carnis suillæ; & omnia ferè vota Nazaræorum, & aliorum, qui vini, & aliarum multarum rerum vsu carebant.

D V B I V M II.

3 **P** Etes secundò: an sit licitus, & Sanctus vsus Sacramentalium? Respondetur affirmativè ex convenientia Catholicorum, & hæreticorum. Quia à Christo Domino traditus, & executus: etenim ipsemet, elevatis oculis in cœlū benedixit, fregit, &c. Secundò, quia utilis est ad tractandum Sacramenta decente,

decenter, & devotè; & ad excitandum devotionem tam ministrorum, quam assistentium. Tertiò, quia est religiosus ex obiecto; & aliàs nulla circumstantia vitiatur. Et quamvis in hoc cum Catholicis conveniant hæretici, obmurmurant contra nostra Sacramentalia: ipsi enim solum admittunt illa, quæ in Scriptura præcipiuntur, vel habent exemplum; vt sunt orationes, gratiarum actiones, exhortationes, & psalmodia. Admittunt etiam, posse Ecclesiam statuere, seu determinare certum modum, & ordinem observandum circa cœremonias, quæ habentur in Scriptura; vt sic circa earum usum confusio evitetur. Nullatenus tamè volunt concedere, posse Ecclesiã novas cœremonias in Sacramentorum administratione, aut confessione introducere, aut determinare.

4 Tamen contra hos definit Tridentinum *ses. 7. can. 13.* non esse contempndos approbatos Ecclesiæ ritus circa Sacramentorum administrationem adhiberi consuetos. Vnde colligi videtur, Ecclesiam habere potestatem instituti cœremonias ad dignam Sacramentorum administrationem. Quod expressè dicitur *ses. 21. cap. 2.* & colligitur ex illo *1. ad Corinth. cap. 4.* Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Et *cap. 11. cœtera autem, cum venero, disponam:* vbi loquitur de ritu servã-

do in administratione Eucharistiæ. Et ratio congruentiæ sumitur ex eo, quod credendum est, Deum reliquisse suæ Ecclesiæ hanc potestatem, vt sic posset providere maiori reverentiæ Sacramentorum, & fidelium in illorum usu utilitati. ¶ Vnde inferitur, quod, sicut sacramentalia instituta sunt ab Ecclesia: ita & eorum ministri. Et ideò instituit, Episcopum esse ministrum aliorum; vt benedictionis olei, & chris-matis: aliorum Summum Pontificem, qui solus potest benedicere agnos Dei, &c. & aliorum Sacerdotes: vt patet in benedictione aquæ. Et regulariter minister Sacramenti est etiam minister Sacramentalium, quæ in eius celebratione intercedunt.

D V B I V M III.

5 **P**etes tertiò, an aqua benedicta deleat peccata venialia ex opere operato? Respõd. affirmativè. Quia sic pharisei excitat devotionem fidelium circa aquam benedictam. Insuper cedit in auctoritatem Ecclesiæ, cui piè credendum est, Christum D. reliquisse potestatem instituendi signa, quibus applicentur sua merita ad delendum venialia. Sicut ipsemet instituit Sacramenta, seu signa, quibus per applicationem suorum meritum confertur gratia sanctificans, & delentur mortalia. Secundò, quia si Ecclesia habet potestatem con-

concedendi indulgentias, & liberandi animas a purgatorio, tur non habebit ad remittendum venialia ex opere operato per applicationem meritorum Christi D. quorum ipsa Ecclesia est fidelis dispensator? Nulla enim alia ratione largitur indulgentias etiam pro defunctis applicandas, nisi per applicationem meritorum Christi D. Ita *Henriquez, Bellarminus, Toletus, Sotus, Canus, Victoria, & Didacus à Nuzro, qui absolute hanc sententiam docent: quam probabilem putat Filliucius: & Fagundez dicit, forte esse probabiliorum. Quos A.A. citat, & absolute sequitur Diana 3. p. tract. 4. Resol. 61. quam sententiam etiam absolute tenet Ausonius Noellinot verbo, aqua benedicta.*

6 Sed *Suar. Villal. G. Hurt. & Coninch (citans D. Thom. & Petrum Soto) relati à predicto Diana oppositum defendunt: & obijciunt: Ecclesia potest instituire Sacramentalia, seu signa, quæ ex opere operato remittant venialia? Ergo etiam poterit instituire Sacramenta. Resp. negando consequentiam: quia ad primum concessa fuit Ecclesiæ potestas à Christo Domino (vt constat ex probatione nostræ conclusionis) nõ autem ad secundum vt constat ex dictis c. 3. n. 2. ¶ Obijciunt secundo, non constare, Christum D. reliquisse Ecclesiæ potestatem instituenti signa, quæ ex opere operato deleant venialia. Resp. negando: constat enim ex illis*

verbis Christi D. *Tibi dabo claves regni Cælorum: quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis, Matth. 16. num. 19.*

¶ Dices, hæc verba intelligi de potestate remittendi peccata per sacramentalem confessionem. Respond. ita esse. Tamen hinc confirmo meam conclusionem. Sicut enim, etsi hæc verba dicta fuerint de potestate remittendi peccata per sacramentalem confessionem; extenduntur ad indulgentias; seu ex illis colligunt PP. & AA. Ecclesiam habere potestatem concedendi indulgentias (etiam pro defunctis) per applicationem meritorum Christi D. Ita nos dicimus, ex eisdem verbis constare, aut colligi, habere Ecclesiam potestatem instituenti signa, per quæ ex opere operato remittantur venialia per applicationem meritorum Christi D. ¶ Dices secundo, adhuc admisso, Ecclesiam habere prædictam potestatem, non constare, de facto instituisse aquam benedictam, vt remissivam hoc modo. Respond. negando: eo enim, quod aquam instituit pro remissione venialium; (de quo non est dubium: sic enim in chatecismo pro puerorum instructione continetur) præsumendum est, instituisse vtiliori modo, quo potuit providere saluti fidelium. Præterea eo ipso ac de hoc extat probabilis opinio, Ecclesia præstat id, quod præstare potest. Sicut, quando extat communis error

retor aut probabilis opinio circa iurisdictionem alicuius ministri. Ecclesia dat iurisdictionem. De quo legantur *Villalobos 1. p. tract. 9. diffic. 46. Diana 2. p. tract. 13. resol. 2.* & *Ausonius verbo Opinio probabilis n. 8.*

7 Dices tertio: Ecclesia instituit aquam benedictam in Sacramentale non solum ad remittendum venialia; sed etiam propter alios fines, seu ad alios effectus: (ad effugandum dæmonem v. g.) sed hunc effectum effugandi dæmonem non semper, & infallibiliter præstat: ergo quia non ex opere operato; sed ex opere operantis dat suos effectus. Minor patet multis experientijs ergumenorum, quos in exorcismis aspergimus aqua benedicta, & tamen non liberantur à dæmone. Idem patet, quando aliqua pluvia coniuratur, &c. Respondetur negando consequentiam: quia (vt bene vidit Bellarm. lib. 2. de Sacramentis cap. 31. §. Tertia propositio): de aqua benedicta habente effectus suos ex opere operato philosophari presumimus, sicut de effectibus Sacramenti Extremæ unctionis: cuius effectus, etsi sint ex opere operato, sunt tamen in duplici differētia: alij enim sunt illi connexi ab omni hūe, quales sunt remissio venialium, & peccatorum reliquiarū. Alios autem effectus non causat absolute, sed conditionatē, si vti e sit, aut expediat homini recipienti: qualiter causat salutem

corporalem. Ita dicendum est de aqua benedicta, quæ remissione venialium causat absolute; alios vero effectus (fugationem dæmonis v. g.) causat conditionatē, si expediat, aut vtile sit recipienti.

8 Nota, hanc remissionem venialium vi aquæ benedictæ factam non egere infusione gratiæ sanctificantis, nec maiori fervore charitatis; sed sola extrinseca condonatione Dei. Itaque posita voluntaria receptione aquæ benedictæ, Deus condonat, seu remittit peccatum veniale, cuius non adest complacentia. Si autē contingat, esse plura venialia in recipiente aquam, Deus remittit illud, vel illa, quæ sibi placuerint iuxta mensuram, quam ipse præfixit illi receptioni. Sic enim videtur philosophandum, quando remittuntur venialia vi Eucharistiæ, aut alterius Sacramenti.

¶ Dices: quamvis virtute clavium Ecclesia concedat indulgentias; tamen illas non lucratur, qui est sub peccato mortali: ergo quamvis eadem virtute, aut potestate instituerit aquam benedictam, vt remissivam venialium ex opere operato, illa non remittit existēti sub mortali. Resp. disparitatē esse, quod indulgentiæ conceduntur per modum meriti: delictio autem venialium vi aquæ benedictæ facta est ex opere operato. Immo quasi retorquendo argumentum istud confirmo meam sententiam. Sicut enim Ecclesia con-

conce lit liberari animam à purgatorio vi Miſſæ: quam indulgētiam, ſeu liberationem conſequitur anima, etiã ſi miniſter ſit ſub mortali: (vt docent *Auſonius verbo Indulgentia num. 1. & Diana 5. p. tract. 12. Reſol. 38. cum alijs*) ita, qui voluntariè aſpergitur aqua benediſta, conſequitur remiſſionem venialium, quamvis aliàs ſit ſub mortali.

9 Nota inſuper, quòd cum voluntaria receptio aquæ benediſtæ ſit opus meritorium, (vt potè bonum, & cum libertate contingētia factū in obſequium Dei) præter prædictam remiſſionem venialium, meretur aliquid aliud apud Deum. (Huc ſpectare poſſunt dicta c. 4. n. 25. & 27.) Quare, ſi recipiens aquam benediſtam ſit iuſtus, meretur de cõdigno aliud præmium: et, ſi ſit peccator, illud meretur de congruo. Et ratio mihi eſt, quòd ex eo, quòd Eccleſia ſtatuerit, iſtam actionem religioſam recipiendi aquam benediſtam prodeſſe in remiſſionem venialium, fugam dæmonum, &c. non abſtulit ab ea, neque auferre potuit id, quod ex ſe ſe ipſa habebat, nẽ-

pè eſſe opus meritorium apud Deum (in cuius obſequium fiebat) alicuius præmijs ſupernaturalis. ¶ Dices: ergo idem erit de volũtaria receptione Eucharistiæ v. g. nempe, quòd non ſolũ præſtat gratiam ex opere operato; ſed ex opere operantis. Reſpondetur concedendo. Quòd concedebamus c. 4. n. 25. & 27.

D V B I V M III.

10 **P**etes quartò, quid dicendum ſit de alijs Sacramētibus, quantum ad deletionem venialium? Reſpondetur, certum eſſe illam cauſare. An verò illam cauſent ex opere operato? An vero ſolum ex opere operantis: decidendum eſt ex dictis de aqua benediſta. Quia de omnibus eſt eadem ratio, & inſtitutio. Et hæc de tractatu Sacramentorum in genere dixiſſe ſufficiat ad laudẽ Omnipotentis Dei, Immaculatæ Virginis, & omnium Sãctorum: quorum conſortium medijs ipſis Sacramentis nobis conferat
Sacramentorum Author
Dominus Ieſus.
Amen.

LAVS DEO, ET MARIAE
Matri eius.

✿ (✕) ✿

TRACTATUS DE SACRAMENTO

BAPTISMI AD MENTEM
SCOTI.

✿ PROOEMIUM. ✿

BAPTISMUM esse unum ex septem Ecclesiae Sacramentis à Christo D. institutis definit Tridentinum *ses. 7. can. 1.* cuius verba transcribimus in tract. de Sacramentis in genere cap. 7. n. 1. ¶ Est autem tanta Baptismi necessitas, ut Ioan. 3. dicatur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire regnum Dei.* ¶ Igitur de hoc Sacramento disputant Theologi omnes: Distinctionis tamen cum Magistro in 4. à distinct. 2. usque ad 6. ubi cum Scoto Scrista. Angelicus autem Doctor 3. p. à q. 66. usque ad 71. & ibi Thomista.

¶ Omnia autem, quae de Baptismo communiter disputantur hac nostra tempestate; & quae Scoto magis sunt germana, undecim capitibus hoc ordine comprehendam. In primo agam de nomine, definitione, & institutio-

ne Baptismi. In secundo de materia huius Sacramenti. In tertio de eius forma. In quarto de unitate Baptismi. In quinto de ministro huius Sacramenti. In sexto, de necessitate Baptismi. In septimo de suscipientibus Baptismum. In octavo de effectibus Baptismi. In nono de dispositione ad Baptismi necessaria. In decimo de caeremonijs in receptione Baptismi adhiberi solitis. In undecimo, & ultimo de Baptismo sanguinis, & flaminis; de illorum effectu, atque de dispositione ad illum

necessaria.
(. .)

CAP. I.

De nomine, definitione, atque
institutione Sacramenti
Baptismi.

DUBIUM I.

Petes primò, quibus nomi-
bus insigniatur Sacramen-
tum Baptismi? Respond. quòd
attendendo ad diversos effe-
ctus, quos Baptismus causat in a-
nima recipientis, diversa ei no-
mina scriptura, P. & Scholasti-
ci impulerunt. Quare appellatur
circumcisio non manufacta: ad *Co-*
lossens. 2. quia recipiens Baptismũ
circumciditur, & expoliatur, nõ
carne, sed peccatis, & eis emori-
tur, hoc est, recipit legem, secun-
dum quam debet spiritualiter
circumcidi, seu ab omni culpa
abstinere. Secundo dicitur *sepul-*
tura, *Ioan. 3. & 6.* quia vetus ho-
mo in Baptismo moritur, & qua-
si sepelitur. Tertio dicitur *crux*:
quia vetus homo in Baptismo
crucifigitur. Quarto dicitur *illu-*
minatio iuxta illud ad *Hebræos 6.*
impossibile est, eos, qui semel illu-
mati sunt, &c. & prolapsi sunt;
rursus revocari ad penitentiam.
Quinto dicitur ab *August. epist.*
23. Sacramentum fidei: quia in Bap-
tismo fit fidei professio, aut pro-
fessio. Sexto dicitur *unctio*:

quia per Baptismum consecra-
mur Deo in Reges, & in Sacer-
dotes spirituales, iuxta illud *1. Pe-*
tri 2. n. 9. Vos autem genus electũ;
Regale sacerdotium, & c. Septimo
dicitur *donum* ad *Hebr. 6.* quia per
Baptismũ fit maxima peccatorũ
remissio: quia fit non solũm cul-
parum, sed etiam pœnarum cõ-
donatio. Octavo dicitur: *indu-*
mẽtum, iuxta illud ad *Gal. 3. Qui-*
cunque enim in Christo baptizati
estis, Christum induistis: quia nudi-
tas animæ à gratia, quam pecca-
tum induerat, tegitur gratia per
Baptismum collata. Nono dicitur
signaculum: quia omnes oves
Christi D. primò signantur chara-
ctere Baptismi. Decimo dicitur
ianua: quia per Baptismum intra-
tur in Ecclesiam Militantem, &
Triumphantem. Unde cinco di-
citur *lavacrũ regenerationis* *Ioan.*
3. quia per Baptismum lavamur
à culpa, & regeneramur. eo. De-
nũm dicitur *ablutio*: quia per
gratiam vi huius Sacramẽti col-
laram fit omnium peccatorum,
atque pœnarum illis correspon-
dentium ablutio, seu largissima
remissio.

2 Igitur his, & fortè multis a-
lijs nominibus insigniatur Bap-
tismus, aut baptisma. (quod nomẽ
est Græcum, & Latine significat
immersionem, abluionem, aut
lotionem, teste *Ambrosio Cale-*
pino) De quo atque prædictis no-
minibus videndi sunt *Scotus in*
4 d. 3. q. 1. Tartareus ibidem, &
reliqui Scotistæ, præsertim Fabro
disp.

disp. 7. à cap. 1. Item Thomistæ RR. præteritum *Vazq.* in 3. p. disp. 140. cap. 1. *G. Hurtado tract. de Baptismo diffi. 1. Suarez* in 3. p. ad quæst. 66. & ibidem *Aegidius art. 1.* ¶ Nullum tamen prædicto. rum uominum ita apte naturam Sacramenti, per quod abluitur anima à culpa, significat, ac *Baptismus*. Quia (vt notat *Scotus* in 4. distinct. 3. quæst. 1. §. & vers. In solutione huius) sicut in lege veteri ablutiones vasorum, & corporum appellabantur *baptisma*: quia nullo aptiori vocabulo ablutio emundans à sorde potest explicari: ita in lege gratiæ convenientissimè *baptismus* appellatur Sacramentum illud, quod per ablutionem corporis, tamquam per signum sensibile, significat interiorem ablutionem animæ à sorde seu à culpa.

DEBIVM II.

¶ Petes secundo: quid sit *Baptismus*: Respondetur, esse Sacramentum regenerationis animæ: aut Sacramentum regenerationis per aquam in verbo vitæ, vt definit *Catechismus Romanus Pij V.* aut est ablutio corporis exterior facta sub forma præscripta verborum: vt definit *Magister* in 4. distinct. 3. Aut *Baptismus* est ablutio hominis aliquo modo consentientis facta ab alio in aqua simul verba certa cum intentione debita proferente, significans efficaciter ex institutione divina a-

blutionem animæ à peccato: vt definit *Scotus* in 4. distinct. 3. quæst. 1. §. In solutione vers. *Ist. rum.* Aut *Baptismus* est Sacramentum ablutionis animæ à peccato, consistens in ablutione hominis aliquo modo consentientis facta in aqua ab alio abluyente, & in verbis certis simul ab eodem abluyente cum debita intentione prolatis: vt definit idem *Scotus* ibidem vers. Quod sit.

¶ Cum autem vnus rei vnica sit essentia, certum debet esse: omnes has, & si plures aliæ assignentur definitiones *Baptismi*, in vnâ, & eandem coincidere; vel saltè in duplicem: in vnâ, (inquam) per quam explicetur id, quod habet *Baptismus* pro materiali, seu physice sumptus; & in aliam, per quam explicetur id, quod metaphysice sumptus, seu pro formali habet.

4 Igitur *Baptismus*, seu Sacramentum *Baptismi* metaphysicè, seu pro formali sumptum, est signum gratiæ ablucens animam à culpa originali, & à quacumque alia mortali existente in anima, quando recipitur *Baptismus*. Quod esse *Baptismi* definitur, aut explicatur per verba illa *Scoti* est Sacramentum (hoc est signum sensibile) efficaciter significans ex institutione divina ablutionem animæ à peccato: vt dicit in priori definitione: quæ ferè verba repetit in secunda. Quæ definitio est optima: quia aptè explicat naturam definiti, seu id, quod *Baptismus* pro for-

mali, seu metaphysicè sumptus habet. In qua definitione *ly signum sensibile*, seu *Sacramentum* ponitur pro genere: in quo Baptismus convenit cum alijs signis, & Sacramentis: alia autem particula ponuntur pro differentia. Nam per *ly efficaciter significans* differt à signis speculativis. Per *ly ex institutione divina* differt ab illis signis, quæ ab hominibus iustituuntur. Per *ly ablutionem anime à culpa* differt non solum à Sacramentis vivorum, in quibus datur gratia, non vt liberet à culpa; sed vt roboret animam ad confitendum fidem coram tyranno: vt contingit in confirmatione; aut propter alios fines: vt contingit in alijs Sacramentis vivorum: sed etiam differt à Sacramento Poenitentia, in quo gratia non confertur per modo regenerationis.

5 Reliqua autem verba vtriusque definitionis Scoti definiunt, seu declarant Sacramentum Baptismi pro materiali, aut pro fundamento, vel secundùm esse physicum, quod habet. Itaque declarant, relationem signi, quam Baptismus dicit ad gratiam, debere habere pro fundamento ablutionem corporalem hominis aliquàlter consentientis, &c. Quæ definitio est optima cum non solum aptè declaret naturam definiti, seu id, quod Baptismus physicè sumptus habet; sed etiam constet genere, & differentia: etenim *ly*

ablutio ponitur pro genere: in quo Baptismus convenit cum quacumque alia ablutione. Pro differentia autem ponuntur reliquæ particulae: nec aliqua superfluit: quacumque enim abluta non subsistet Sacramentum Baptismi: vt discurrenti patebit. (Huc spectare possunt dicta in tract. de Sacramentis in genere cap. 1. à num. 1. & iterum à n. 6. ¶ Ex quibus constat, quomodo sint intelligendæ reliquæ alia definitiones.

D V B I V M. III.

6 **P**etes tertio: quare Scotus posuerit duplicem definitionem Baptismi? Respondetur, rationem esse, quòd Scotus voluit defendere tamquam probabilem duplicem modum opinandi de fundamento relationis signi, quam Baptismus dicit ad gratiam ablumentem à culpa. Quidam enim existimant, prædictam relationem solum fundari in ablutione; verba autem, & intèrionem ministri esse quoddam circumstantias, seu connotata prædictæ ablutionis. Alij verò existimant, prædictam relationem proximè, & immediatè fundari, non solum in ablutione, sed etiam in verbis. Vt ergo defenderet illam primam opinionem, quæ affirmat, solam ablutionem esse fundamentum prædictæ relationis, ponit definitionem, in qua sola ablutio intrat in recto; denotans per hoc

hoc, solam ablutionem esse tale fundamentum prædictæ relationis; verba autem esse connotatum, aut circumstantiam talis ablutionis. Vt verò defendat aliam opinionem, quæ affirmat, etiam verba esse fundamentum proximum partiale prædictæ relationis, (quod Scotus probabilius existimat: vt patet ex *ver sic. istorum*) ponit aliam definitionem: in qua dicit, quòd Baptismus consistit in ablutione, & verbis: per quod denotat, in utroque fundari prædictam relationem signi ad gratiam.

¶ Unde patet, nullatenus existimasse Scotum, posse in aliqua opinione dari Baptismus sine ablutione, aut sine verbis: & idè in utraque definitione tam ablutionem, quam verba expressit: sed solum voluit declarare, inter AA. probabiliter controverti de fundamentò prædictæ relationis.

D V B I V M III.

7 **P**eres quartò: an sit probabile, relationem signi fundari non solum in ablutione, sed etiam in verbis? Respondetur affirmativè. Quia nihil convincit oppositum: vt constabit ex solutione argumentorum. Præterea hoc vel alio modo philosophari parùm refert ad salvandum, quæ PP. Scholastici, & concilia, præcipuè Florentinum, docent de Sacramentis: vterque enim modus philosophandi tanquàm cer-

tissimum statuit non posse consistere Sacramentum Baptismi sine ablutione, verbis, & intentione ministris. Quo semel statuto, relinquitur locò metaphysicè disputandi, an in definitione Baptismi verba intrent directè? An solum indirectè, & de connotato? Neque doctrinæ, quam Ecclesia docet de Baptismo, aliquid derogat, illud, aut illud affirmare.

8 Sed Dominicus de Soto in 4. dist. 3. q. unica art. 1. nititur probare; hunc modum philosophandi non esse probabilem; sed falsum. Et obijcit: multiplicatis fundamentis relationum, multiplicatur ipsæ relationes: sed multiplicatis relationibus Sacramentorum ad suos effectus, multiplicantur Sacramenta: ergo, si in Baptismo datur pro fundamentò non solum ablutio, sed etiam verba, dabitur duplex ratio: & consequenter duplex Sacramentum. Respondetur distinguendo maiorem; est enim vera solum de fundamentis totalibus: (quales sunt duo filij v.g. eiusdem patris) falsa autem de partialibus. Nec est inconveniens, unicam, & eandem relationem (rationis præsertim) fundari in pluribus realiter distinctis: vt benè vidit noster Fabro in 4. dist. 7. c. 1. n. 3. & convincunt instantiæ exercitus: qui refertur ad suum Ducem per unam relationem in tot realiter distinctis fundatam. Item instantia domus; quæ refertur ad

suam artificem per vnam relationem fundatam in tot rebus realiter distinctis: ex omnibus enim, quibus domus constat, con- surgit prædicta relatio.

9 Obijcit secundo: Sacramentum non componitur ex materia, & forma: sicut componitur totum substantiale physicum: sed est velut totum artificiale. Sed totum artificiale non supponit pro aggregato ex materia, & forma artificiali, sed pro materia habente formam: (statua v. g. pro ære habente formam statua) ergo Sacramentum Baptismi supponit pro ablatione, tanquam pro fundamento, & materia totali relationis signi; verba vero solum sunt connotatum, aut circumstantia illius materiæ. Resp. cum Fabro *ibidem*. 5. negando minorem: quia totum artificiale (statua v. g.) in recto includit non solum materiam, sed etiam formam; atque ex vtraque fit illud compositum; & resultat vnum per se artificiale: sicut ex materia, & forma naturali resultat vnum per se substantiale: & non minus est materia statuae v. g. in potentia ad recipiendum actum, seu formam statuae; quam materia naturalis ad recipiendum formam substantialem, & componendum vnum per se cum illa. Dicitur tamen totum artificiale vnum per accidens, non quia ex illa potentia, & actu non fit vnum per se artificiale: sed quia partes illius, vel saltem vna illarum (æ-

statuae v. g.) est ens completum & consequenter nequit facere, aut ex illa resultare vnum per se physicum, aut naturale: verè tamen ex illis partibus fit, aut resultat vnum per se artificiale, & non plura. Confirmatur, quia si domus v. g. solum esset lapides, vera esset hæc prædicatio (*domus est lapides*) quia accidens in concreto (album v. g.) prædicatur de toto: album v. g. de Petro: ideo ergo prædicta prædicatio est falsa, quia materia totius artificialis solum est pars illius. Unde dico, quod ablutio est materia Baptismi, & verba sunt forma respectu illius: vtraque tamen est fundamentum relationis signi ad gratiam, seu prædicta relatio æque fundatur in vtraque, tanquam in vnico fundamento totali.

10 Obijcit tertio: quando mulier dicit: *ego lavo linteum* nemo dicit, abluionem esse compositam ex lotione, & verbis: ergo neque baptismus includit abluionem, & verba directè, sed verba sunt connotatum, aut circumstantia abluionis. Respondetur negando consequentiam: quia ex lotione, & verbis mulieris non fit aliquod signum significans aliquid aliud distinctum à lotione: in Baptismo autem ex lotione, & verbis componitur Sacramentum, seu signum significans gratiam abluentem animam: & ideo relatio signi ad gratiam fundatur in vtroque nèpe in verbis, & lotione. ¶ Obij-

quar-

quarto: forma non est pars materia: sed verba sunt forma: ergo non sunt pars materia, aut fundamenti relationis. Respondetur distinguendo maiorem: est enim verum, formam non esse partem materia sumptæ pro altera parte compositi naturalis, aut artificialis: est autem falsum, non esse partem materia sumptæ pro fundamento, aut subiecto relationis. Unde etiam distinguo minorem: verba enim sunt forma comparata cum ablutione, seu cum altera parte Sacramenti, aut totius artificialis; comparata tamen cum relatione signi sunt pars materia, seu partialis materia, aut fundamentum dictæ relationis. (Ex quibus negatur consequentia.) Habemus autem huius aptissimum exemplum. Si enim formam Petri v. g. comparemus cum eius materia, non est pars illius: si tamē illam comparemus cum relatione, qua totus Petrus refertur ad patrē v. g. ipsa forma est pars materia, fundamenti, vel subiecti, quod refertur. ¶ Objicit quarto, quod Scotus sic definit Baptismum: *est ablutio hominis, &c.* ergo existimat, solam ablutionem esse fundamentum relationis signi. Resp. distinguendo consequens: probabiliter, concedo: absolutè, nego.

D V B I V M V.

¶ Petes quintò, an sit probabile, relationem signi ad

gratiam fundari in sola ablutione? Resp. affirmativè. Quia nihil convincit oppositum: vt constabit ex solutione argumentorum. Præterea patrum refert, hoc, vel alio modo philosphari ad salvandum, quæ docet Ecclesia de Sacramentis: vt n. 7. expendebamus. Insuper plurimas est vitanda: ergo sola ablutio est ponenda pro fundamento relationis signi, reliqua verò pro connotatis, aut circumstantiis talis ablutionis. Ità Scotus, & Scotista præbabiliter cum multis alijs, præsertim cum Soron. 8. citato. Hancque sententiã sequutus Magister sententiarum sic definit Baptismum: *est ablutio corporis exterior facta sub præscripta forma verborum: vt n. 3. dicebamus; in qua definitione solam ablutionem ponit pro subiecto, aut fundamento; & reliquas particulas pro circumstantiis, aut connotatis, licet multas omittat, quas Scotus supplevit in definitione, quam etiam sequendo hanc sententiam (probabiliter tantum) tradidit, vt defenderet, definitionem Magistri esse bonã: & quam n. 3. transcribimus.*

12 Tamen contra hanc Magistri definitionem, objicies primo: pars non prædicatur de toto: sed ablutio est pars Baptismi: ergo non potest prædicari de toto. Respond. distinguendo minorem: est enim vera de ablutione nudè sumpta: falsa autem de ablutione circumstantionata verbis, intentione, &c. Itaque ablutio conno-

rando verba, (& reliqua alia, quæ in definitione Magistri subintel- liguntur, & in definitione Scoti exprimuntur) non est pars Baptismi, sed tota essentia, & quidditas Baptismi, seu eius adæquata definitio: quæ cum ipso Baptismo convertibiliter se habet; prædicaturque de illo, tamquam explicitè cognitum de cognito implicitè. ¶ Objicit secundò: Baptismus est idem, ac ablutio: (vt n. 2. notabamus) ergo definitur per sibi synonymum. Respondetur distinguendo antecedens: Grammaticaliter, concedo: Theologicè, nego. Itaque quævis vox *Baptismus* in sua primæva significatione idè significet Græcè, quod Latinè ablutio: iam tamen extensione nominis *Baptismi* facta per Theologos ad significandum totum Sacramentum Baptismi, desierunt esse synonyma Baptismus, & ablutio.

DVBIVM VI.

13 **P**ETES sextò: an Sacramentum Baptismi ante mortem Christi D. sit institutum? Respòd. affirmativè. Quia Baptismus est ianua Christianæ vitæ: ergo antequam Apostoli fuerint ordinati in Sacerdotes, atque receperint Eucharistiã in vltima cœna iam fuerant baptizati. Patet consequentia: quia sine vrgentissima ratione non est credendū, cum Apostolis hunc ordinem recipiendi prius Baptismum, quàm aliud Sacramentum, fuisse mutatum. Se-

cūdò, quia sic colligitur ex Ioannis primo. Cùm enim concurre- ret populus ad Baptistam Baptismi gratia, minuens Baptismum suum, loquentque de Christo D. dixit: *Hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto.* Sed Christus D. non baptizabat eodè Baptismo Ioannis: (alioquin Ioannes tunc potius exaltaret, quàm minueret suū Baptismū) ergo baptizabat Baptismo à se instituto. Hanc nostrã conclusionem tenet D. August. *tract. 5. in Ioannem, & alibi* quatenus affirmat, Iudam Baptismo Christi D. baptizasse, & baptizatos ab ipso non fore rebaptizandos: sentit ergo Christum D. ante mortem suam instituisse Baptismum. Patet cõsequentia: quia Iudas ante gloriosam Christi Domini resurrectionem laqueo se suspendit. Tenent etiam hanc sententiam D. Cyrillus, & Hugo de Sancto Victore: ex Scholasticis autem Scotus in 4. distinct. 3. q. 4. §. *Ista quæst. vers. Neque etiam, Magister sentent. D. Bonav. Ricardus, D. Thom. Sotus, Capreolus, & Adrianus quos citat, & sequitur Vazquez, disp. 140. c. 3. à num. 14. Tenent etiam Ægid. q. 66. art. 2. n. 7. G. Hurr. disp. 1. diff. 13. dicens; sic communiter docere Theologos.*

14 Sed Rupert. *lib. 4. in Ioannem ad illa verba venit Iesus in terram Iudæam, & Albertus in 3. d. 3. art. 3. docet, Baptismi Sacramentum fuisse institutū post resurrectionem. Quod probabile existimat Canus 8. locis cap. 5.*

Et in id maximè inclinant Leo primus epist. 4. cap. 5. & Chrysoft. hom. 28. in Ioannè. Igitur obijcies auctoritatem horum PP. Resp. quòd cum PP. bipartiantur, liberum est, cum his, vel illis sentire, præsertim cum pro nostra sententiâ stent D. Augustinus, Cyrillus, & Hugo: quibus maximè favent Scriptura, & ratio Theologica: vt num. 13. expendebamus.

¶ Dices, quòd Leo primus definivit oppositum. Respondetur negando: quia, vt notarunt Vazquez ibi num. 28. Gasp. Hurtado, & c. in illa decretali loquitur Pontifex auctoritate privati Doctoris; & non definiendo auctoritate Pontificia: id enim tantum dixit, vt Episcopis Sicilia persuaderet, ne conferrent Baptismum in die Epiphaniæ; sed illum differrent vsque ad diem Resurrectionis, & Pentecostes. ¶ Obijcies secundò: Apostoli post Resurrectionem Christi Domini missi sunt prædicare, & baptizare; tunc que eis forma Baptismi fuit præscripta: vt constat ex Matth. vltimo: ergo tunc fuit institutum hoc Sacramentum. Respondetur negando consequentiam: tunc enim non fuit institutum, sed datum fuit præceptum de Baptismo prædicando omnibus gentibus. ¶ Dices: in nullo alio loco præscribitur forma Baptismi: ergo tunc fuit institutus Baptismus. Resp. negando consequentiam: sufficit enim, quòd ante mortem Christi Domini baptiza-

verint Apostoli: quia non poterant præbere Baptismum sine forma. ¶ Obijcies tertio: ante Pentecosten, vel saltèm ante Resurrectionem non fuit datus Spiritus Sanctus: ergo neq; Baptismus fuit institutus. Respondetur distinguendo antecedens: visibiliter, transeat: invisibiliter, & per gratiam, nego.

D V B I V M VII.

15 **P**eres septimò, quo tempore ante passionem Sacramentum Baptismi fuerit institutum? Respondetur per aliquot conclusiones. Quare dico primò: non fuit institutum, antequam Christus D. baptizaretur à Ioanne. Quia Christus D. non coepit prædicare Evangelium antequam baptizaretur: ergo antequam baptizaretur, non instituit aliquod Sacramentum, aut inchoavit legem suam. Antecedens colligitur ex Luc. 3. Act. 1. vbi dicitur, quod Christus Dominus prius fecit, (nempe adimpletionem legis, necnon & præinsigne illud opus humilitatis recipièdo baptismum) quàm docuit. (legem suam) Secundò; quia Baptismus Ioannis fuit dispositio ad Baptismum Christi Domini: ergo iste non fuit prior illo. In hoc conveniunt omnes Theologi; vt testantur *Suar. disp. 19. sect. 2. & noster Iribarne disput. 11. sect. 1. §. Dico quintò.*

16 Dico secundò, Sacramentum Baptismi non fuit institutum, quan-

quando Christus D. baptizatus est à Ioanne. Quia tunc potius gerebat personam poenitentis Christi Dominus, quam Legislatoris. Præterea tunc recepit baptismum: quando autem instituit illum, ipsum contulit. ¶ Dices, quod Ecclesia canit, Christum D. in Iordane nostra crimina lavisse: ergo quia tunc Baptismum instituit. Respondetur negando consequentiam: quia Ecclesia non sic loquitur, quia existimet, tunc institutum fuisse Baptismum: sed quia tunc apparens in similitudinem peccatoris tam profundæ humilitatis exemplo nostra crimina superbiæ destruxit; meruit que tãto opere omnium nostrorum criminum abluionẽ. Hanc conclusionem defendunt Scotus in 4. dist. 3. q. 4. §. *Illa questio vers. Quando tamen, & Scotiste, precipue Tartar. ibi, Fabro disp. 10. n. 4. & Iribarne disp. 11. sect. 1. §. Octavo dico, vbi citat Alensem. Ex alijs autem idem defendunt, Gab. Suar. & Egil. quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 1. dist. 13.*

17 Dico tertio, de hora institutionis Baptismi nihil certum affirmari potest. Quia ex Evangelio Ioan. 3. solum coniat, discipulos Christi D. ante eius mortem baptizasse; iuxta illud, quod discipuli Ioannis dicebant ipsi: *Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat: & omnes veniunt ad eum: & cap. 4. n. 2. additur: quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli*

*eius. Igitur cum solum constet ex Evangelio, Apostolos baptizasse ante mortem Christi D. & alias non fuerit institutus Baptismus, quando Christus D. fuit baptizatus, nec antea: vt constat ex n. 15. & 16. merito concludit Scotus ibi vers. Neque etiam: convincitur ergo tempus institutionis fuisse ante illud tempus, quo discipuli Christi baptizabant, licet præcisè hora institutionis non legatur in Evangelio. Ita Scotus, & præcitati Scotistæ cum alijs num. præcedenti relatis. ¶ Dices, fuisse institutum, quando Christus D. dixit Nicodemò Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.* Respond. negando: quia non est verisimile, tam necessarium Sacramentum in conclavi coram persona privata institui: qua non debuit esse prece institutionis illius: inquit Scotus ibi vers. Nec etiam. ¶ Dices 2. cum Ricardoin 4. d. 3. art. 5. q. 1. fuisse institutum Baptismum, quando Apostoli predicare coeperunt. Resp. negando; quia Apostoli nõ fuerunt institutores Baptismi, sed ministri: & ideo necessarium fuit, institutionem huius Sacramenti eorũ ministeriũ antecedere: minister enim nõ post tradere Sacramentum nisi ritus eius traditus illi sit ab institutore.*

18 Sed Sacramentum Baptismi fuisse institutum à Christo D. quando à Ioanne fuit baptizatus, defendunt Magister in 4. dist. 3. Sorus, Caietanus, Valentia & Vazquez citati à G. Hurt. disp. 1. dist.

13. Immo Fabro *disp. 10. num. 3.* pro hac sententia adducit *D. Thom. Suar. & Bellarm.* Pro qua contra nostram secundam conclusionē obijcitur auctoritas Augustini, Ambrosij, Hieronymi, Tertulliani, & aliorum PP. (quos adducit *Vazquez disp. 140. cap. 6. à n. 3.*) dicentium, aquas Jordanis fuisse sanctificatas, quando Christus D. fuit baptizatus. Respond. intendere, per contactum mundissimæ carnis Redemptoris aquas accepisse quoddam genus sanctitatis, ratione cuius redditæ sunt veneratione dignæ. (sicut spinæ, & reliqua omnia, quæ tetigerunt eius carnem: & qua etiam ratione vestes sanctorum veneramur) Insuper ex tunc aquæ habuerunt quasi ius quoddam ad Baptisum, & sanctificationē, quatenus destinatæ sunt, & ordinatæ à Christo D. ad materiam Baptismi Sacramenti. Idque tantum volunt *Ambr. & beata dicētes*, aquas Baptismo ipsō, quo Christus Dominus baptizatus est, ius Baptismi in se. Sed expendit *Vazq.* dixisse *Tertullianū lib. contra Iudeos cap. 8.* Baptizato tamen Christo, id est, sanctificante aquas in baptismo, omnis plenitudo spiritualium retrò cessarunt in Christo cessarunt: ergo cœperunt nova Sacramenta tunc. Patet consequentia: quia cessarunt antiqua. Resp. negando consequentiam. Ad probationem dico; quod in Baptismo Christus D. manifestatus est, & prædicatus (per vocem

Patris, & per formam columbæ) tamquā legislator summius, totiusq; prophetiæ verus adimpletor. Et propterea dicitur, quod lex, & prophete fuerunt usque ad Ioannem: quia omnia spiritualia antiquæ legis retrò cessarunt ob dignitatē Christi D. novæ legis institutoris; non tamen quia omnia tunc cessaverūt; aut aliquod novæ legis Sacramentū fuerit institutū.

19 Obijcitur secundò, quod postquam Ioannes *Matth. 3.* dixit Christo D. *Ego à te debeo baptizari*, respondit Christus D. *sine modo*: quo indicasse videtur, quod ipse statim baptizaturus erat Ioannem: ergo baptizando Baptisum Christus D. instituit Sacramentum Baptismi. Respondetur negando, quod per illa verba *sine modo* voluerit Christus D. indicare, se in illa occasione baptizaturum esse Ioannem: sed solum intendit declarare, pro tunc expedire, ut ipsemet salvator tam eximium opus humilitatis exequeretur; & quod postea in alia occasione ipse Ioannes recepturus erat Baptisum Christi D. Quod satis adumbravit Christus D. verbis illis: *Sic enim decet, nos implere omnem iustitiam, nempe ego nunc exercendo, aut præbendo mirum humilitatis exemplū: & tu in alio tempore recipiendo meum Baptisum.*

20 Ex quibus constat, Baptisum Christi Domini fuisse institutum hora, immo & die, atque mense nobis incerto; solumque posse sciri coniecturaliter in hac nostra

nostra sententia fuisse institutum nō post multos menses à die, quo Christus Dominus fuit baptizatus à Ioanne: quia non post multos menses discipuli Christi Domini baptizabant. (vt deducitur ex *Ioan. cap. 3. & 4.*) ¶ Dices, illos baptizasse baptismo Ioannis. Respondetur negando: non enim conquererentur discipuli Ioannis apud suum magistrum; (vt refertur *Ioannis 3.* à verbis illis: *Rabbi ecce, qui erat tecum, &c.* quæ verba integrè transcripsimus *num. 17.*) si discipuli Christi Domini baptizarent Baptismo Ioannis: cum hoc esset Ioanni maxime honorificum.

D V B I V M VIII.

21 **P**eres octavò, an Christus Dominus immediatè per se ipsum baptizaverit aliquem? Respondetur affirmativè. Quia *Ioan. 3.* dicitur: *Post hæc venit Iesus in Iudæam, & discipuli eius, & demorabatur cum eis, & baptizabat.* Secundo, quia congruum videtur, quòd Christus Dominus inlituens hoc Sacramentum alicui saltè illud conferret. Confirmatur: quia hoc Sacramentum digniùs administratur à baptizato, quàm à non baptizato: ergo decens erat, vt Christus Dominus aliquem saltè baptizaret, à quo alij postea baptizarentur. Quare Euthimius in illud *Ioan. 3. post hæc venit Iesus, &c.* affirmat, quàm plures PP. antiquos Apostolorum

temporibus proximos tradidisse; Christum Dominum immediatè baptizasse Beatissimam Virginè, & Petrum Ecclesiæ Caput: & deinde Petrum baptizasse ceteros Apostolos. ¶ Sed Rupertus, & alij *num. 14.* relati (qui affirmant, baptisum fuisse institutum post mortem, & Resurrectionè Christi Domini) dicunt, ipsam Redemptorem nullum immediatè baptizasse. Si autem aliquando dicitur baptizasse, intelligendum est (inquiunt) auctoritativè: sicut index dicitur suspendere reum, &c. Et obijciunt illud *Ioannis 4. quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius.* Respondetur esse intelligendum de frequentati Baptismo. itaque Christus Dominus non utebatur frequenter munere baptizandi; sed prædicatione occupatus (quam non congruebat exercere Apostolos in præsentia Christi Domini) baptizabat per discipulos pluraquàm Ioannes.

D V B I V M IX.

22 **P**etes nonò, an institutio Baptismi evacuaverit circumcisionem? Respondetur affirmativè. Quia in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur. Secundo, quia promulgato Baptismo, & lege gratiæ, cessavit lex antiqua: ergo & circumcisio; quæ erat quid cæremoniale illius legis. In hoc nulla

nlla est controversia: antiqua satis, & gravissima verlatur inter PP. & AA. de tempore, in quo ita cessavit, vt cœperit esse mortifera. Quia tamen controversiæ istius decilio altiora petat principia ex tractatu de legibus sumenda: ideo resolutionem huius in prædicto tractatu c. 12. dabo, dum de cessatione legis Moysis, aut legalium sermonem instituiam. Interim videantur Scotus in 4. dist. 3. quæst. 4. à 8. De secundo principali, & Scotista ibi, præsertim Irribarne disp. 2. sect. 2. & Fabro tota disput. 10. Ex quibus duo sunt necessariò prælibanda, aut supponenda. Primum est, Baptismum ab instanti suæ promulgationis sufficiens evacuasse necessitatem circumcisionis, nõ tamen illam reddidisse inutilem. Itaque toto tempore illo, in quo baptizabant Apostoli, vivente Christo D. & etiam post mortem & Resurrectionem eius, usque ad diem Pentecostes (in quo lex Evangelica fuit solemniter promulgata in Hierusalem) non fuit necessaria circumcisio, sed simul currebant Baptismus, & circumcisio: & ideo ludæo sufficienter chatechizato de institutione Baptismi, erat liberum vti Baptismo, aut circumcisione: atque adeo nec ista, nec ille erat simpliciter necessarius: sed vno, aut alterum horum Sacramentorum adhibito, debeatur originale per infusionem gratiæ. Et propter hoc dicunt Scotista cum Doctore, Baptismum toto hoc tempore fuisse

sub consilio, nempe quia, etsi iam erat institutus; tamen non urgebat præceptum recipiendi illum. Alterum, quod suppono, est, quod, facta solemnè promulgatione legis Evangelicæ in die Pentecostes, Baptismus ita evacuavit circumcisioem, vt illam reddiderit inutilem: & ideo ex tunc Baptismus cœpit esse sub præcepto. Sed de his usè agam (Deo dante) in *Alfonsina in prædicto tract. de legibus.*

CAP. II.

De materia Baptismi.

Dvas materias distinguunt in Baptismo: alia est proxima, nempe ipsa ablutio corporis: alia est remota, scilicet aqua, qua fit ablutio. De vtraque autem est in hoc capite agendum.

De materia remota Baptismi.

DUBIUM II.

Petes primò, quæ sit materia remota Baptismi? Respondetur, sic Tridentinum *ses. 7. can. 2.* definire: *Siquis dixerit, aquam veram, & naturalem nõ esse de necessitate Baptismi, &c. anathema sit.* Quod & definierat Eugenius Quartus: & constat ex *Ioan. 3.* verbis illis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire Regnum Dei.*

Ratio autem à priori huius est divina voluntas ut decernens, & nobis manifestata per Scripturam, & Ecclesiam in præcitis locis. Ratio verò congruentia est, quod sicut aqua pura (id est naturali, aut elementaliter) sordes materiales mandantur: sic in Baptismo (qui est Sacramentum regenerationis) per externam corporis abluitionem significatur purificatio, seu mandatio animæ à peccatorum sordibus.

D Y B I V M II.

2 **P** Etes secundò, an aqua quæ est materia Baptismi, possit admittere aliquam mixtionem? Respond. sub distinctione: si enim talis sit admixtio, ut aqua substantialiter alteretur, aut corrumpatur, illam admittere non potest: quia tunc non remanet vera aqua. Si tamen variatio per talem mixtionem inducta solum sit accidentalis, aqua illam admittere potest: quia remanet vera aqua. Huc spectant, quæ diximus in tract. de Sacram. in genere cap. I. n. 48. & 49. Et ita docet Scotus in 4. dist. 3. q. 3. §. Quod autem à vers. Quod additur, & comunissime AA. ¶ Natabamus autem in dicto tractatu num. 49. non solum attendendum esse entitativam, aut physicam variationem specificam, sed etiam moralem, aut vsualem. Vnde contingere potest, (dicebamus ibi) aliquam materiam esse physicè, seu entitativè

eiusdem speciei cum illa, in qua validè conficitur aliquod Sacramentum; & tamen esse ineptam ad idem Sacramentum conficiendum, seu quoad hoc differre substantialiter, seu specificè moraliter, aut vsualiter: v.g. Eucharistia nequit confici in massa: & fortè massa non differt physicè specificè à panis: differt tamen specificè, seu essentialiter moraliter, seu quantum ad usum manducandi. Quæ doctrina omninò est in præfenti applicanda: sicque intelligo Scotum ibi sapè cõculcantem, quod attendendum est, an aqua Baptismo deserviens maneat, vel non maneat intra eandem speciem aquæ veræ: tunc (inquam) loquitur de specie morali, aut vsuali, & non solum de physica, aut entitativa; (Pro quo expendo, quod in vers. Quod additur sic loquitur. Et prima quidè impuritas non prohibet, dum tamen non excludat ab aqua, quin sit conveniens ad lavandũ, vel abluendum) quavis ibi non cursim de physica entitate faciat sermonem: nec immeritò: regulariter enim facta entitativa specifica mutatione alicuius rei, fit etiam vsualis. Vnde concludendũ est, ut aqua sit materia Baptismi, duo requiri, nempe & quod entitativè, & quod vsualiter sit substantialiter immutata. Quare quilibet istorum deficiente, transit aqua ad materiam ineptam Baptismi.

3 Vnde infertur, aquam calidam, vel frigidam; lexivium, aquam lactosam, & quæ defluit ex gelu

gelu, & alia huiusmodi esse materiam Baptismi: quia est vera aqua substantialiter non solum physice, aut entitative, sed etiam vsualiter, seu ad vsam lavandi.

¶ A contrario autem non sunt materia Baptismi humores naturaliter resoluti per digestionem, vt sunt saliva, vrina, & huiusmodi: quia nō sunt aqua physice, neque vsualiter. ¶ Aqua autem imbibita farinae in pasta, vel in spongia dum ibi est, vel imbibita in spisso luto nō est materia Baptismi: quia etsi entitative, aut physice sit vera aqua naturalis, aut elementalis, non tamē vsualiter, seu quoad vsam lavandi: etsi enim contingat carnē; tamen talis contactus non est lotio, sed cōtractus aquae fluendae coniungentis secuti, aut corpori. Propter eandē rationem glacies, nix, & grando non sunt materia Baptismi.

¶ Liquores autem herbarum, & aliarum rerum, quae per distillationem extrahuntur, non sunt materia Baptismi. Quia non sunt aqua naturalis specificē; vel saltem quia non sunt aqua vsualis ad lavandum.

4. Aquam decoctionis carniū, (brodiū vocant) & farinaram, & huiusmodi; atque cervisiā, & huiusmodi norat Scorus esse materiam dubiā Baptismi. Quia nō est certū, ibi esse substantialiter alteratam speciem aquae. Quod de substantialitate physica aut entitative intelligo. Et ideo existimō, quod quāvis ex hoc capite sit materia

dubia: ex alio tamē capite est mihi ferē certum praedictorū nullū esse materiam Baptismi, nempe quia nō sunt aqua vsualis ad hunc finem lavandi.

5. Ex dictis recolo diversos errores haereticorum conspirantium partim contra baptismum ipsum, partim contra eius materiam. Igitur haeretici quidā Gnostici dicti asseriebant materiam huius Sacramenti esse aquā oleo mixtam; qua non lavabant, sed vngebant capita baptizandorū. Quē errorē sequuti sunt Manichaei. ¶ Iacobitae autem dicebant, materiam Baptismi esse, nō aquam, sed ignem. Quare candenti ferro characterē crucis imponebant baptizatis in frōtibus eas igne inuicō. ¶ Haeretici Flagellantes dicti putabant, materiam Baptismi esse sanguinem flagellis extortū. ¶ Lutherus demū existimavit, quācumq; rem lavantē (sive vinū, sive oleū, sive lac. &c.) esse materiam Baptismi. ¶ Tamen cōtra hos omnes errores militent verba Trident. n. 1. allata; necnon & quae hucusq; diximus de materia Baptismi. (De quo videndi sunt R.R. praesentium *Suar. d. s. 20. sect. 1. & Varq. disp. 14 l. c. 1.*) ¶ Sed Iacobitae obiecerunt illud *Matth. 3.* quod dixit Ioannes de Baptismo Christi D. seu de ipso met Redēptore: *ipse baptizabit vos in Spiritu S. & igne*: ergo (inferēbāt) materia Baptismi non est aqua sed ignis. Respond. negando cōsequentiam: quia per vtrāq; particulā (*in Spiritu S.*)

Et igne) significatur effectus Baptismi, (vt interpretatur Chryl. flomus *hom. 11. in Mattheum*; vt alias Patrū interpretationes modo omittamus.) qui instar ignis cor accendit, & peccatorum ruginem consumit. Quare *lygnis* tumendum est metaphorice.

De materia proxima Baptismi.

D V B I V M III.

6 **P**etes tertio, in quo consistat materia proxima Baptismi? Respondetur, consistere in ablutione. Quia id exprimit definitio Baptismi: cum sic Baptismus definiatur: *est ablutio exterior, &c.* vel sic: *est Sacramentum ablutionis, &c.* vt late diximus *cap. 1. à num. 3.* Ita Scotus in *4. dist. 3. quæst. 3. 4. & vers. Hic dicendum, D. Thom. 3. part. quæst. 66. art. 4. & omnes Scholastici.*

D V B I V M IV.

7 **P**etes quarto, an proxima materia Baptismi sit ablutio, quatenus passiva? Respondetur affirmativè. Sed antequam probationem exhibeam, suppono ex convenientia omnium, ablutionem, quæ est materia Baptismi, dividi in activam, & passivam. Vocant activam ipsam ablutionem, vt factam à ministro, aut ad ipsum relatam, seu quatenus ipsum denominat baptizantem, seu abluentem. Denominat

inquam; materialiter: formalis enim denominatio est à relatione, quæ dicitur actio; sicut denominatio formalis baptizati est à relatione extrinsecus adveniēte, quæ dicitur passio; seu pertinet ad prædicamentum passionis. Passivam autē vocant ipsammet abluitionem, vt receptam in corpore baptizati, aut ad ipsum relatam, seu quatenus illum, in quo recipitur, denominat baptizatum, seu ablutum. Quo supposito, sic probō, quod ablutio passiva, seu quatenus passiva, est proxima materia Baptismi; multiplicatis ablutionibus activis, non multiplicatur Baptismi, quando recipiens est vnus: bene tamen multiplicatur Baptismata, quando sunt plures recipientes, etsi ablutio activa sit vna, seu etiam minister vnica, & eadem actione plures aspergat: ergo ablutio passiva est proxima materia Baptismi. Secundo, quia in hoc Sacramento significatur mundities, seu ablutio interior animæ: sed hæc aptius significatur in ablutione passiva quam in activa: ergo passiva est proxima materia Baptismi. Minor constat: non enim institutus est Baptismus ad mundandum ministrum Baptismi, sed eum, qui Sacramentum recipit. Ita Scotus *dist. 6. quæst. 2. §. Respondeo vers. Ex isto, & Scotista* (cum tractant, an idem Baptismus possit conferri à duobus? & affirmativè respondent absolutè: omitto Irribarne existimantem de hac re Scotum esse

esse problematicum) *Sotus in 4. dist. 3. art. 1. §. Ex quo fit, Suarez disp. 20. sect. 2. §. Atque hunc. Ex parte tenet Coninch quæst. 66. num. 31. citans Valentiam & alios apud ipsum.*

8 Dices, Scotum *dist. 3. q. 3. §. Hic dicendum*, probat, actionem ablutivā pertinere ad Sacramentum: ergo existimat, ablutionem activam esse proximam materiā Baptismi. Respond. negando cōsequentiam: Scotus enim ibi solum statuit, quod certum est apud omnes, nempe ablutionem, seu actionem ablutivam esse omnino necessariam ad cōsistentiam Baptismi, tamquam eius materiā proximam: nullo autem modo determinat ibi, immò neq; quærit, an habeat rationem materiæ proximæ, quatenus activa? an quatenus passiva? ¶ Instabis, quod Scotus ibi dicit, *nam solus contactus corporis ab aqua, quæ est quasi ablutio formaliter, non est instituta, tamquam signum, vel pars signi, sed ipsa lotio effectivè facta ab aliquo ablutente: ergo expressè excludit ablutionem passivam, & adstruit activam.* Resp. negando consequentiā: intendebat namq; (vt benè notat Vazq. *disp. 142. n. 13.*) ad Baptismum ex sua institutione, nō sufficere contactū aque ad corpus; (qui contactus potest dici lotio quasi formalis) sed etiā requiri lotionem effectivā, id est, à ministro factam: aliàs non erit vera forma: *Ego te baptizo.* In illa autem quæstione non disputat, an

proxima materia Baptismi consistat in ablutione effectiva, seu quatenus provenit à ministro? an in recepta in baptizato? sed hanc disputationem, & eius resolutionem distulit *ad dist. 6. quæst. 3. vbi apertè tenet nostrā conclusionē, immò & illā probat eisdē rationibus, quibus nos illam probam⁹.*

9 Ex quibus cōstat, fundamentum relationis signi, quam Sacramentum Baptismi dicit ad gratiam esse ablutionem, non quatenus activam, seu quatenus respicit ministrum; sed quatenus passivam, aut quatenus respicit baptizatum. Quod verum, & tenendum est, si vè defendamus probabilem illam sententiam, quæ affirmat, relationem signi ad gratiā in Sacramento Baptismi non solum fundari in ablutione, sed etiam in verbis formæ: (quæ probabiliter propugnāvimus *cap. 1. §. num. 7.*) si vè teneamus sententiā illam, quæ affirmat, prædictam relationem signi solum fundari in ablutione; verba autem esse connotatum, aut circumstantiam talis ablutionis: quam sententiam etiam tamquam probabilem defendebamus *ibi à n. 11.*

10 Sed proximam materiā Baptismi esse ablutionem activā defendunt multi. Aliqui autem alij dicunt, ablutionem tam vt activam, quam vt passivam esse materiam illius. Ita *Vazq. disput. 141. cap. 2. n. 14. Egidius Ochagavia, & Raconis, quos citat, & sequitur G. Hurt. disput. 1. diff. 3. Pro-*

quibus ſententijs obijcitur: forma Baptifmū primario ſignificat actionem, ſeu ablutionem, vt aſtivam: ergo in ablutione, vt activa conſtitit proxima materia. Antecedens conſtat expendendo *ly ego & ly baptizo* poſita in forma. Reſpondetur negando antecedens. Ad probationem dico, vtrumque equè ſignificari in verbis formæ: eſſi enim *ly ego & ly baptizo* denotent ablutionē activam: *ly te* denotat paſſivam. Immo magis videtur attendēda eſſe paſſivam: (ex rigore formæ) cum forma Græcorum ſit ſufficiens; & tamen in illa non exprimitur actio miniſtri, ſeu ablutio, vt activa; ſed vt paſſiva: hæc eſt enim illorum forma: *Baptizetur ſervus Chriſti.*

11 Obijcies ſecundò, actio miniſtri baptizantis eſt motus: ergo ſubiectatur in mobili, ſeu in re, quæ movetur: etenim actio, & paſſio ſubiectatur in mobili, ex communi Philoſophorum axioma: ergo in aqua: quia illa movetur, & non corpus: ergo materia proxima huius Sacramenti nō eſt illud eſſe ablutum corporis, ſed ablutio activa in aqua ſubiectata. Reſpōdetur negando vltimam conſequentiam: nam omnia, quæ pro antecedenti ponuntur, procedunt de motu effuſionis aquæ; non autem de ipſa lotionem, ſeu ablutione, quaſi formali. Itaque aqua dicitur mota per effuſionem, ſeu effuſa: quia in ea ſubiectatur motus infundentis

eam: (de quo motu procedunt omnia, quæ pro antecedenti ponuntur) qui motus eſt prærequiſitus ad lotionem, ſeu ablutionem quaſi formalem, vt ab alio proveniente: non tamen in eo formaliter, & præciſè conſiderato eſt ratio ablutionis: etenim eodem modo aqua diceretur mota, ſeu effuſa, ab alio, etiam ſi in nullo ſubiecto reciperetur. Conſiſtit ergo ablutio Sacramentalis in hoc, quod aqua effuſa à miniſtro tangat corpus baptizati, ſeu illud lavet: in qua lotionem fundatur relatio ſigni ad gratiam lavatē animam a peccatorum rubeſcente. Huc ſpectat illud Auguſtini *tract. 80. in Ioannem: quæ eſt iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat.*

12 Adverto tamen, an equam hinc diſcedam, quod quando dico, ablutionem Sacramentalem conſiſtere in hoc, quod aqua effuſa à miniſtro tangat corpus baptizati; loquor Theologicè. Si enim metaphyſicè loquamur, prædicta ablutio ſolum materialiter denominat baptizatum, ſeu ablutum illum, qui recepit baptiſmū: formaliter enim denominatur baptizatus, ſeu ablutus per quandam relationem extrinſecus advenientem receptam in eodem baptizato, quæ dicitur paſſio, & ſpectat ad ſextum prædicamentum. Sicuti miniſter materialiter tantum denominatur abluens, ſeu baptizans per prædictam ablutionem; formaliter autem talis deno-

denominatur per quamdam relationem extrinsecus adveniente transmutantis ad transmutatū, quæ dicitur actio, & spectat ad quintum prædicamentum. Quod totum patet exemplo, illius qui mover ignem, v. g. à quo lignum transmutatur per calorem: motus enim localis tubicatur in igne; sed non ex hoc præcisè dicitur calor ignis formaliter calefacere lignum: sed ex eo quod calor ignis valetur cum ligno: quæ unione posita, ponitur in ligno quædam relatio extrinsecus adveniens spectans ad sextum prædicamentum, per quam lignum dicitur formaliter transmutatum: sicut calor ignis dicitur formaliter transmutans (in genere causæ formalis: qui enim applicuit ignem, aut calorem, solum in genere causæ efficientis dicitur transmutans) per relationem extrinsecus advenientem pertinentem ad prædicamentū actionis; quod est quintum prædicamentum.

13 Ex dictis constat, minis propriè locutum fuisse Leidesmā dicentem corpus, quod lavatur, esse materiam proximam Baptismi: etenim et si intendat idem, quod nos dicimus: propriè tamen loquendo, corpus non est materia proxima, sed ablutio passiva in corpore recepta proveniens ab ablutione activa.

DUBIUM V.

14 **P**etes quintò, qualis debeat esse ablutio Baptismalis? Respondetur, quamcumque sufficere; sive fiat per aspersionem; (vt quando quis aspergitur aqua) sive per immersionem: vt quando quis immergitur: nec contingit in balneis. Quod approbat usus Ecclesiæ; in qua baptismum fuisse aliquando factum per immersionem; aliquando per aspersionem, nequit dubitari. Nec aliter quàm per immersionem Apostolos baptizasse in vno die tot millia hominū, persuaderi potest. Et ratio conclusionis est, quod tã per immersionem, quàm per aspersionem fit ablutio, quæ est proxima materia huius Sacramenti. ¶ Nec obiicit, Baptismum esse figuram mortis, & sepulturæ Christi D. iuxta illud ad Rom. 6. *Consepultrati sumus cum illo (scilicet Christo D.) per Baptismum in mortem.* Nam (vt optimè notavit D. Th. 3. p. q. 66. art. 7. ad 1.) sive ablutio fiat per immersionem, sive aspersionem, mors, & sepulchrum figuratur: nã illa pars, quæ abluatur, quasi tegitur, & sepelitur aquis.

15 Ex conclusione infero primò, trinam immersionem non esse de necessitate Baptismi. Quia qualibet ablutio sufficit. ¶ Obijcies multa dicta conciliorū, & PP. quæ vidètur insinuare necessitatem trinae immersionis. (vt videri potest apud RR.

præsertim apud Vazq. *disp.* 145. *cap.* 2. à n. 2.) Respondetur, solum insinuare necessitatem præcepti. In Ecclesia enim pro diversitate temporum, & vt hæreticorum placitis occurreretur, iustum fuit aliquando celebrari Baptismum triplici immersione: vt vberior confessio Trinitatis personarum fieret in Baptismo contra quosdam hæreticos, qui dixerunt Trinitatem personarum non pertinere ad formam Baptismi. Aliquando autem Concilium III. Toletanum *cap.* 5. iussit, Baptismum deinceps vnica immersione fieri ad extinguendum chismata, quæ in Hispania ex diversitate opinionum circa trinam immersionem oriebantur. Itaq; concilia, & PP. necessitatem præcepti, non autem materiæ innuunt. Qua propter D. Gregor. *lib. epistolarum epist.* 41. dicit: *reprehensibile esse, asserere infantem in Baptismate trina immersione baptizandum esse.*

16 Infertur secundò, validum, & sufficientem Baptismum recipere puerum, quem cum dispendio vitæ eicit minister in puteum, vel flumen. (sicet in hoc graviter peccaverit) Quia tunc est vera ablutio à ministro facta, & in puero recepta. Ita Vazq. *Suar. Valentia,* & *Egidius,* quos citat, & sequitur *G. Hurtur, disp.* 1. *diff.* 5. Et innuit Scotus *dist.* 5. *quest.* 3. quatenus affirmat, in dicto casu puerum nullo modo esse proiiciendum in puteum: (in quo omnes

conveniunt) & subdit pro ratione: *quia peccabit mortaliter occidendo; & quilibet tenetur magis vitare peccatum mortale in se ipso, quam querere salutem proximi: quia ordinata charitas magis est ad se ipsum.* Expendo verba illa, (quam querere salutem proximi) quibus satis innuit Scotus, puerum per illam projectionem consequi salutem animæ medio valido Baptismo. Expendo etiam, Scotum statim proponere sententiam dicentium, talem Baptismum non valere; eoquod non est ordinatus ad salutem. Quod Scotus non approbat, aut reprobat. Quare benè notat Cavellus in Scholio illius quæstionis, Scotum innuere, quod valeret talis Baptismus; vel saltè; dubitat de hoc. Et ideò quando in *dist.* 4. *q.* 3. *§.* *Ad quæstionem dico vers.* Ex hoc sequitur expressè dicit: *sed proiectus de ponte non: (manet baptizatus) quia hoc non est ad vitam ordinatum, vel lotionem, sed ad mortem: non loquitur ex propria sententia, sed ex sententia aliorum: quam nec reprobat, nec approbat: & merito, quia id tunc non disputabat: sed solum, an puer existens in utero matris possit validè baptizari? Nec credendum est, Scotum rem aliàs tunc temporis valde cõtroversam (nec adhuc hac nostra tempestate ab omnibus receptam) ita cursim, & breviter resolvere sine eo, quod contra opinionem suam aliquod asserret argumentum.*

17 Sed in tali casu puerum non recipere verum Baptismum defendunt Scotus *dist. 3. quest. vnica art. 8. Palud. Marsilius, & Siluester citati à predicto Gaspare Hurt. Immo & citat Scotum d. 5. quest. 3.* Immerito tamen: maior enim iure poterat eum citare *dist. 4. quest. 3.* Tamen quid utrobique venit Scotus constat ex dictis. ¶ Sed obijciunt: quòd illa submersio non est ablutio vsualis: ergo nõ est materia Baptismi. Respondetur negando antecedens: est enim vera, & propria ablutio. Verum tamen est, quòd communiter rem, quam abluimus, submergimus animo illam educendi ex aquis, seu illam emergendi: hoc tamen ad veram ablationem non requiritur: sed emergitur res illa, seu ex aquis educitur, ne submersa pereat.

¶ Obijcies secundò, Baptismũ fuisse institutum non ad mortem corporalem, sed ad vitam spiritus: ergo Baptismus, qui ordinatur ad mortem, (qualiter ordinatur Baptismus illius qui è ponte projicitur in flumen) non est verus Baptismus. Resp. negando consequentiam: quia Christus D. instituit in materiã proximã Baptismi quancumq; verã ablationẽ; siuè per eam destruat, & ægroret (per accidens) baptizandus; siuè nõ. Immo addo, quòd quãvis Baptismus ordinatus fuisset per se ad vitã corporis, posset in illo ex accidenti adiungi mors corporalis: vt patet in cibo, qui ordinatur

per se ad conservandũ vitã; & tamen eã aliquando (per accidens) destruit. ¶ Obi. tertio quòd per submersiõnem, seu per Baptismũ cõfiguramur Christo D. mortuo, sepulto, & resurgenti: vt constat ex ad Rom. 6. sed per Baptismum in nostro casu non configuramur Christo D. resurgenti: cum non educamur ex aquis: ergo talis Baptismus est invalidus. Respond. negando maiorẽ loquendo de Baptismo præcisè sumpto: & concedendo de illius effectu, seu de Baptismo, quatenus involvit suum effectum: per gratiam enim sanctificantem morimur, & sepelimur peccato, & resurgimus, seu regeneramur Deo. In quo sensu loquitur Paulus, & explicandi sunt PP. qui sic loquuntur.

18 Observandum est, quòd quamvis verum, & ab omnibus sit receptum, esse illicitum projicere puerum in puteum, vel flumen Baptismi gratia. Quia hoc esset occidere innocentẽ directè: directa autem innocentis occisio nequit à malitia excusari. Tamẽ Ochragavia 7. existimat, quòd, si baptizandus iam, iam animã agit, licitum est, illum baptizare predicto modo. Et licet præcitatus Hurtado id non approbet, illud tamen paulo inferius concedere videtur, dum affirmat, quòd, si baptizandus adeo infirmus sit, vt exiguam aquæ aspersiõnem ferre non possit absque periculo vitæ, (quod moraliter accidere nequit) baptizandus est, ne moriatur

absque Baptismo: quia acceleratio illa mortis hominis alias morituri adeo exigua, & insensibilis est, & sit modò ita humano, vt ob salutem æternam non sit cõtra rationem. Igitur videtur prædictum Hurrado concedere in hoc casu, quod in alio simili impugnaverit contra Ochogaviam. Sed, quidquid sit de hoc; ego vtrumque existimo verum. Et ideo propugno, non esse illicitum applicare baptismum etiam cum evidenti periculo mortis ei, qui iam iam est moriturus, quando aliter moriturus est sine Baptismo. Quia salus spiritualis, & consequenter vita æterna, quam baptizandus acquirit per Baptismum præferenda est (secundum rectam rationem) exiguo spatio vitæ corporalis, quo ille sine Baptismo supervixisset. ¶ Immo addo, ex charitate teneri ministrum ad illius Baptismi applicationem; alias graviter peccabit. Quia semel statuto, non esse illicitum, cum talibus circumstantijs, vel puerum iam iam moriturum projicere in puteum, vel baptizare alio modo cum evidenti periculo mortis; tenetur minister, (& de se tu illius quilibet alius) Baptismum applicare: alias contra charitatem peccabit: quiniò, si fuerit Pastor baptizandi, contra iustitiam secundum multos.

DUBIUM VI.

19 **P**etes sextò, quãta debeat esse ablutio ex parte corporis, vt existat verus Baptismus? Respondetur quamlibet sufficere. (Suppono, aquam immediate attingere partem aliquam corporis baptizati: alias non dicitur abluì. Et ideo conveniunt AA. non sufficere, quod aqua attingat vestes baptizati; aut vterum matris includentem puerum.) Quia quacumque parte hominis aqua atacta, verè homo dicitur abluitionem Sacramentalem, aut asperisionem recepisse. Secundò, quia in quacumque minima parte hominis residet tota anima rationalis: ergo ablutio illa sufficit ad significandum abluitionem, seu munditiam animæ: etenim in quacumque minima parte salvatur ratio abluitionis. Hanc Scoti rationem cõtemnit Vazquez. Sed inaniter eam impugnat: vt legenti patebit. Prædictam conclusionem defendunt *S. otus dist. 4. quæst. 3. §. Ad quæstionem vers. Si secundo modo, D. Thom. Durandus Palud. & alij, quos citat, & sequitur Vazquez disputatione 145. cap. 4. à num. 27. Quibus adiac Ochogaviam quæst. 4. & Gaspar Hurt. disp. 1. diff. 6.*

20 Sed oppositum defendunt *Suar. disp. 20. sect. 2. Valentia, & Surus citati à prædicto Hurrado: & obijciunt: homo non dicitur abluì per hoc solum, quod secun-*
dum

tūm minimam eius partem sit al-
 bus: ergo neque dicitur baptiza-
 tus, si solum in minima parte ab-
 luatur. Antecedens patet in Æthio-
 pe, qui est albus secundum den-
 tes: & tamen non dicitur absolu-
 tē albus. Respondetur negando
 consequentiam: quia albedo est
 ex illis accidentibus, quæ dima-
 nant à subiecto, aut illi naturaliter
 conveniunt; ablutio autem est ex
 illis accidentibus, quæ ab extrin-
 seco conveniunt subiecto. Inter
 quæ accidentia est nota differen-
 tia, quod priora denomināt sub-
 iectum, secundum illam partem,
 in qua sunt: posteriora vero suam
 denominationem tribuunt abso-
 lute, licet solum in aliqua parte
 existant. Et ideo absolute dicitur
 homo vulneratus, etiam si solum
 in aliqua parte corporis vulnus
 sustineat. ¶ Respondetur se-
 cundo negando consequentiam:
 quia baptizatio non supponit pro
 ablutione totius corporis, aut
 maioris partis illius; (ex Theo-
 logorum convenientia) sicut sup-
 ponit dealbatio, seu album esse;
 sed pro ablutione sufficiente ad
 significandam munditiam ani-
 mæ. Nos autem dicimus, sufficere
 ablutionem factam in qua-
 cumque minima parte: cum ibi
 reperiat, & vera ablutio,
 & tota anima, vel sal-
 tem sit vera pars
 hominis.

D V B I V M VII.

21 P Etes 7. an ad valorē Bap-
 tismi sufficiat quæcum-
 que quantitas aquæ, ad huc mini-
 ma, ut vna gutta? Resp. affirmati-
 vè. Quia sufficit, ut verificetur,
 ministrū immediatè per illam at-
 tingere corpus, seu illud Sacra-
 mentaliter ablucere. etenim Sacra-
 mentalis ablutio nihil aliud est,
 quàm immediata receptio aquæ in
 corpore baptizati à ministro fa-
 cta. Ita Ochogavius, & Vazq. quos
 citat, & sequitur G. H. citatus
 n. 19. Itē Paulus Comitolus, & Fil-
 linc. quos citat, & sequuntur Dian.
 3. p. tract. 4. Ref. 5 & eius Copediator
 Noctin. e verbo Baptismi mate-
 ria n. 20. Quibus ipsi Dian. 5. p. tract.
 3. Ref. 5. addit Meratius, Panormit.
 & Innoc. III. ¶ Sed oppositū de-
 fendunt Scot. & Sarr. citati à præ-
 dicto Hurt. Quibus prædixit Dian.
 addit Granados Gamachaum,
 Moscosum, Reginaldū, & Bonacinā.
 Et obijciunt, quod tinctio aquæ in
 tā minima quæritate non dicitur
 ablutus. Resp. negando de ablutio-
 ne Sacramentali: ad quam solum
 requiritur immediata receptio,
 aut actio aquæ in corpore bap-
 tizati facta à ministro. Nec oblat,
 quod in ablutione viduali maior
 aquæ quæritas requiratur, ut quis
 dicatur lotus, seu ablutus: nā etiā
 in viduali loquutione, ut quis dica-
 tur ablutus, requiritur, quod per
 ablutionem liberatus fuerit à sor-
 dibus corporis: quod tamē ad lo-
 tionem, aut ablutionem Sacra-
 mentalem non requiritur.

DUBIUM VIII.

22 **P**eres 8. quæ sint ea, quæ ex duplici dubio præcedenti inferuntur: Respōd. inferri primò, esse verum Baptismum, quando solùm capilli (aut ungues) asperguntur, seu aqua à ministro effusa immediatè attinguntur: immo si vnicus capillus vnica gutta aquæ tangatur. Quia capillus est vera pars hominis, quæ verè dicitur aspergi, seu lavari Sacramentaliter (& consequenter totus homo) per prædictam asperisionem. Ita *Sor.*

¶ Vazq. quos citat, & sequitur Noclinoct ibi n. 21. Vnde patet, ad probationem huius illationis non esse necessarium examinare, an capilli vivat vitæ rationalè? aut an anima rationali informetur?

23 Inferitur secundò, puerū natum sub tella, quæ dicitur secunda, etiam si non extrahatur ex illa, validè posse baptizari. Quia reputatur pars illius à natura ipsi tributa. Ita *Præpositus, & Ochogavia, quos citat, & sequitur Ansonius ibi num. 22.*

24 Inferitur tertio, validum esse Baptismum factum in umbilico. Quia est vera pars hominis, etsi à natura tributa fuerit, ut infans per eam à matre sugat alimentum. Itaque si antequàm umbilicus infantis præscindatur à corpore, in aliqua parte illius baptizaretur, teneret Baptismus. Quia tunc est vera pars illius. Ita probabiliter *Marcellus tractat.*

2. de Baptismo cap. 1. quæst. 1. causa 2.

25 Inferitur quartò, quòd, si infans existens in utero materno manum, pedem, vel quamcumque aliam corporis partem exarat, in casu necessitatis in ea poterit baptizari; manebitque baptizatus, etiam si postea retrahat illam partem, & in utero materno moriatur. Quia Baptismus in illa parte fuit sufficiens: & aliam namque partem fuerat secundum illam partem: (quæ autem nativitas requiratur, ut homo per Baptismum dicatur renasci dicam *num. 27.*) Ita communiter *AA. n. 19. relati.*

26 Inferitur quintò, infantem existentem in utero matris non posse baptizari. Quia nequit immediatè attingi aqua. Ita *Scorus dist. 4. q. 3. §. 1. & vers. Ad questionem Scorista, & alij communiter cū D. Thom. statim citando.* ¶ Ex ratione ista infero primò, quòd, si infans existens in utero posset immediatè attingi aqua in aliqua sui corporis parte, verè baptizaretur. (sivè tunc mater esset viva, sivè mortua) ¶ Infero secundo, falsam esse sententiam, quæ affirmat, idèd tunc infantem non posse baptizari; quia parvulus in utero matris est coniunctus causæ suæ corruptionis, nempe matri: & dū est sic coniunctus, nequit mündari. Pro qua sententia *Hugo Ca. velus in primo Scholio quæst. 3. dist. 4. citat Ricardum: Marginista autem Scori citant F. Petrum Tarran. Sed cuiuscumq; illa sit, eam*
im.

impugnat, & rejicit Scotus *ibi* §. *Dicitur*; eo quod puer tunc etiam est personaliter distinctus à matre. Itē quia Hieremias, & Ioannes Baptista mundati sunt in vtero.

27 D. Thom. 3. p. q. 68. art. 11. tenet nostram conclusionē propter rationem à nobis assignatā. nempe quia, dum infans est in matris vtero nequit immediatē attingi aqua. Quod & eius expositores communiter fatentur: notant tamen *Victoria de Baptismo* n. 32. & *Candalabrum aureum* n. 57. quos citat, & sequitur *Coninch ad illum art. 11.* quod, quicumque ratione possit proles, ad hūc in vtero existens, sufficienter aqua perfundi, valet in necessitate baptizari, etsi nullam partem corporis exarat. (Quod ex ratione Scoti sequi notabamus n. 26.) Quia tunc reperirentur omnia ad Baptismum requisita. Nec obstat, quod non fuerit natus. Ut enim per Baptismum renascatur, sufficit, ut præcedat nativitas illa, quæ quis de non homo fit homo: aliàs non posset baptizari ille, qui ex matre mortua, & secta educitur: ut bene notant *Suarez*, & *Coninch super prædictum art. 11.* ¶ Addunt præterea, quod, etsi nullomodo liceat, matrem innocentem secare, etiam si ipsa ad hoc sit parata, ut proles ex secta eductus possit baptizari; etsi tam mater, quam proles ante partum sint certò morturæ. (Quod mihi intelligendum vsur-

po iuxta dicta n. 18.) Quia non sunt facienda mala, ut inde eveniant bona: (inquiunt) tamen illa, quæ ad mortem iustè esset damnata posset in aliquo casu secari ad baptizandum prolem; nempe quando in illo temporis intervallo, quo secundum dispositionem iuris expectari debet partus prægnatis ad mortē damnatæ, superveniat certum periculum de morte prolis. Tunc enim potest secari mater. Quia nihil fit contra aliquod ius: mater enim iam est iure ad mortem damnata: & aliàs cunctatio illa exequendi mortem concessa fuit à iure non in favorem matris, sed prolis innocētis: & ideo quando ex illa proli imminet detrimentum, non est matri concedenda.

CAP. III.

De forma Baptismi.

D V B I V M I.

¶ PETES PRIMÒ, quæ sit forma Baptismi? Respondetur, ex cōvenientia Patrum, & Scholasticorum sufficientem esse illā à Christo D. præscriptam *Matth. ult. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Quare Ecclesia Romana statuit formam Baptismi ab omnibus obser-

observandam esse: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Constat ex Florentino, & ex Trident. De quo videnti sunt RR. prefertim *Vazquez disp. 142. c. 2.*

2 Unde refelluntur diversi errores, qui circa formam Baptismi extiterunt: & quos referunt nosse Alfonso de Castro verbo *Baptismus, Bellarminus, & precitatus Vazq. c. 1.* quos ego potius libabo, quam expendam. Merito tamen non expedo; quia cum Catholicis, non cum hereticis descendendo in arenam: libabo tamen, ne viro Theologo aliquis eorum notitia deficiat, qui, si fulsiorem desideret, apud precitatos AA. adinveniet. Igitur primus error fuit illorum, qui temporibus Apostolorum baptizabant, non in voce, & invocatio-
ne Trinitatis, sed aut trium ingenitorum, aut sine principio, aut trium filiorum, aut trium paralytorum. ¶ Secundus error fuit Gnosticorum: qui dupliciter errabant: quidam enim illorum baptizabant in nomine ignoti Patris omnium; in veritate matris omnium, & in nomine, descendente lesu ad vnitatem, & redemptionem, & communio-
nem virtutum. Alij vero ex eadem secta Gnosticorum, Hebraicis quibusdam vocibus prolatis, ut stupori essent his, qui consecrabantur, seu Baptismum recipiebant, Baptismum ministrabant: quæ quidem, si Latine ad

verbum convertas, sic habent: Hoc, quod est super omnem virtutem Patris, invoco, quod vocatur lumen, & Spiritus, & vita, qui in corpore regnasti. ¶ Tertius error fuit eorum, qui dicitur Paulianitis, (eo quod erant discipuli Pauli Sano lateni) necnon & Photiniani, (eo quod fuerunt in errore Photini) atque Montanistæ Kataphrygæ; eo quod veram formam baptismi non habuerunt: non enim baptizabant in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: eo quod erant Sabelliani, & mysterium Trinitatis negabant. ¶ Quartus error fuit cuiusdam Ariani Dextori, nomine tempore Simachi Papæ, qui baptizando quemdam nomine barbam Constantinopoli dixit: *baptizetur Barbas in nomine Patris per filium in Spiritu Sancto*: qua forma prolata, vnda, quæ in sacro lavacro erat, disparuit. ¶ Alij autem Ariani aliter erraverunt circa formam Baptismi. ¶ Quinto errabant Macedoniani baptizantes in nomen increati, & in nomen Filij creati, & in nomen Spiritus Sanctificativi, & a creato Filio creati. ¶ Sexto errabant quidam Eunomiani baptizantes non in nomine trium personarum, sed in mortem Christi, hoc est, invocatione solius mortis Christi, vel Christi mortui.

¶ Septimo errarunt Græci (postquam ab obedientia Sedis Apostolicæ se subtraxerunt) non quia utebantur, & de facto utantur

hac forma: *Baptizetur servus Christi, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti;* sed quia putarunt, prædictum modum proferendi formam esse ita necessarium; ut modum illum, (*Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*) quem servat Romana Ecclesia, damnarent tanquam insufficientem. ¶ Denique Lutherus, Zavinglius & Brentius errarunt dicentes, eam formam Baptismi, qua Ecclesia Romana utitur, non esse necessariam. Lutherus enim dicebat, Baptismū quibuscumque verbis collatum esse ratum, & firmum, dummodo non in nomine hominis, sed Dei conferatur: immo etiam si in nomine Dei suscipiatur, quamvis in nomine Dei nō detur. Zavinglius autem dicebat, certam formam verborum in Baptismo necessariam non esse: addebat tamen, se neminem prohibere, quominus utatur verbis receptis, & usitatis. Quo circa nonnulli Zavingliani baptizabant in nominibus Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: qui est manifestus error Arianorum: nam *ly nomen* in forma Baptismi non accipitur pro voce significante Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; sed pro potestate, & virtute, iuxta illud *Marci ultimo: in nomine meo demonia eijcient: & Ioan. 5. Ego veni in nomine Patris mei: potestas autem, & virtus Patris, & Filij, & Spiritus Sancti vnica est, non plures: & ideo in singulari, &*

& non in plurali est significanda. Denique Brentius etiam admonebat, ut consuetam forma servaretur: dicebat tamen, esse verum Baptisma, si minister post recitatum symbolum à Catechumeno in hunc modum dicat: *Audi vitam ex te confessionem fidei tue, quòd credas in Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum: in hac igitur confessionem intinge te in aquam, ut hoc signaculo certus sis, te esse insertum Christo. Vade in pace.*

3 Igitur ex nostra conclusione, seu ex Ecclesie determinatione omnes prædicti errores manent refutati.

DVBIVM II.

4 **P** Etes secundo: quæ ex prædictis verbis sint de necessitate formæ? Respondetur, *ly ego* non esse de necessitate: quia includitur in *ly baptizo*. *Ly autem te* est de necessitate: quia debet forma explicare subiectū. Item *ly baptizo* est de necessitate. Quia forma debet explicare determinatè actū ministri: cum enim aquæ infusio à ministro possit assumi ad refrigerandum, ad medicinam, (& forte ad alia officia) debuit forma declarare, in Baptismo aquam animi ad lavandum sordes corporis: quavis enim ex vi significationis verbum *baptizo*: (*alpeigo, & immergo*) hoc determinate non significet: tamen ex determinatione Christi D. verbis illis. *Matth. ultimo*

imo baptizantes eos in nomine Patris, &c. ex decretis Ecclesie, ex consensu Patrum, & Scholasticorum supponit in forma Baptismi pro lotionem sordium corporis: vt sic significaretur lotio sordium in anima facta per gratiam sanctificantem, necnon & Sacramentalem collatam vi huius Sacramenti.

5 Insuper verba illa in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti sunt de necessitate. Quia Christus D. voluit, quod in Sacramento, quod est inuicem fidei, precipuum mysterium exprimeretur. Et ideo ly in nomine etiam est de necessitate: quia mysterium Trinitatis consistit in Trinitate personarum in vna essentia: cuius essentiae vnitas significari nequit absque particula illa in nomine in numero singulari: in quo conveniunt PP. relati à Vazq. disp. 143. c. 5. Vnde si loco particulae in nomine dicatur in nominibus non fit Baptismus: (ex convenientia Doctorum) quia Deitas, auctoritas, aut virtus personarum est vnica; per particulam autem in nominibus plures Deitates, auctoritates, aut virtutes significantur. Quod non contingit, si repetatur ly in nomine dicendo: in nomine Patris, in nomine Filij, & in nomine Spiritus Sancti. Quia per talem repetitionem non denotatur pluralitas essentiae, virtutis, aut auctoritatis: sicut neque denotatur pluralitas essentiae, quando dicimus: Deus Pa-

ter, & Deus Filius, & Deus Spiritus Sanctus. Estque omnino idem, ac dicere: Deus Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Ita Sotus, Vazq. & Egadius, quos citat, & sequitur G. Hurt. disput. 1. diff. 7. Item Ausonius verbo Baptismus n. 25 sequens Dianam, & Bonacina tamen de Sacram. disp. 2. quest. 2. puncto 4. n. 5. existimat, non esse validum Baptismum sub praedicta repetitione: & obijcit: illa repetitio est idem ac dicere: baptizato te in nominibus Patris, &c. Respondetur negando propter rationem dictam.

6 Particula in non est de necessitate. Quia illa omissa sensus non violatur, sed solum tollitur Hebraismus: vt fieret dicendo cano cithara, ac cano in cithara. Ita praecitati Hurt. & Ausonius, atque communiter contra Tolatum, & Comirosum. ¶ Item non est de necessitate ly &: sicuti neque ly amen. Quia ly & secundum modum satis vstratum subintelligitur: ly vero amen nihil iuvat ad perfectionem sensus Sacramentalis.

7 Notant praecitati Hurt. & Ausonius esse peccatum omittere ly in vel ly &, vel ly amen: quia est contra consuetudinem Ecclesiae: non tamen est mortale: quia omisio cuiuscumque dictarum particularum est parvi momenti, (quamvis oppositum defendat Sotus de omissione ly &) secluso contemptu. Idem est de ly ego: cuius omisio est venialis tantum,

tantum. ¶ Multa ex his, quæ in hoc dubio quasi cursim diximus, strictiori indigent examine: & ideo sequentia dubia submitto.

DUBIVM III.

3 **P**etes tertio, an ad essentiam formæ Baptismi spectet exprimere actionem ministri? Respondetur affirmativè. Quia Alexand. 3. in cap. 1. de Baptismo sic loquitur. *Si quis puerum in aqua merserit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amē. & non dixerit: ego te baptizō; puer non est baptizatus.* Quod, adiuncta hac Ecclesiæ determinatione, efficaciter colligitur ex verbis illis *Matth. 28. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Quibus Christus D. non solum voluit, quod Apostoli (& quicumque alij ministri) re ipsa baptizarent, sed etiā, quod exprimerent verbis ipsam baptismationem. Ita Scotus *dist. 3. q. 2. §. & vers. Tertio de forma, & communissimè DD.* ¶ Dices, *ly baptizantes* denotare potius id, quod opere debebat exerceri, quā quod verbis debebat exprimi. Sicut quando ibi dicitur *docentes omnes gentes, &c.* non præcipitur Apostolis, (aut alijs ministris) ut in forma Baptismi dicant, aut exprimant, *se docere*; sed quod re ipsa doceant: igitur nō potest colligi ex verbis scripturæ, requiri expressionem actio-

nis ministri in forma Baptismi. Respondetur distinguendo consequens: ex verbis præcisè, concedo consequentiam: adiuncta declaratione Ecclesiæ, nego.

DUBIVM IV.

9 **P**etes quarto: an ad essentiam formæ Baptismi sit necessarium, sic exprimi actionē baptizandi, ut necessariò denotetur, esse physicam actionem illius ministri, qui baptizat? Respondetur affirmativè. Quia sic videtur colligi ex Alexandro III. *num. præcedenti* citato. Immo ratio illius conclusionis probat etiam istam. Itaque ex verbis illis *Matth. ultimo (Baptizantes eos &c.)* non nudè sumptis, sed adiuncta declaratione, seu auctoritate Ecclesiæ, efficaciter colligitur, voluisse Christum D. quod Apostoli, (& quicumque alij ministri) nō solum haberent auctoritatem baptizandi; & quod physicè baptizarent; sed etiam quod in forma exprimerent baptismationem; (ut diximus in conclusione præcedenti; & fatentur omnes DD.) necnon & quod verbis exprimerent, aut saltem implicite denotarent, baptismationem physicè à ministro procedere. Quod etiam probō ex v. Ecclesiæ, atque ex consensu Doctorum: à quibus solum admittitur duplex forma Baptismi, seu (proprius loquendo) duplex modus eiusdem formæ Baptismi.

titium. Primus est Ecclesiæ Latinæ, quæ sic profert formam: *Ego te baptizo in nomine, &c.* Secundus est Ecclesiæ Græcæ; quæ sic profert: *Baptizetur servus Christi.* sed uterque iste modus denotat, baptismationem physicè fieri à ministro: ergo sic fieri est necessarium. Patet consequentia: quia nulla alia forma Baptismi admittitur, ut sufficiens nisi vna ex his duabus, aut alia illis æquivalens: ut suppono, & admittant omnes. Minor loquendo de forma Ecclesiæ Latinæ est per se nota: cum *ly ego*, immò, & ipso supposito, *ly baptizo* expressè significet, baptismationem fieri à ministro: & quamvis in vulgari, & communi modo loquendi etiam dicamus, iudicem suspendere reū; Regem cōmittere bellum, &c. & consequenter posset quis dicere, *ly ego*, & *ly baptizo* sumi moraliter, nempe imperativè, aut consulendo: tamen cum stādum sit verbis, non nudè sumptis, sed ut Ecclesiæ praxi, & consensu Doctorum accipiuntur: à quibus receptum semper fuit, *ly ego*, & *ly baptizo* de actione physica, & non de morali esse accipienda in præsentī: per se notum est, in forma ista Latinorum: *Ego te baptizo in nomine, &c.* expressè significari, baptismationē physicè fieri à ministro.

10 Loquendo autem de forma ista (*Baptizetur servus Christi &c.* quæ est forma Græcorum) non potest ita apertè convinci,

ibi denotari baptismationem physicè fieri à ministro, quia *ly baptizetur* non magis determinat primam personam, quam secundam, aut tertiam: ac per consequens posset quis dicere, solum illius formæ esse, *Baptizetur servus Christi ab ipso Christo, vel à Deo.* Tamen etiam expendendū est id, quod loquendo de forma Latinorum n. 9. expendebamus, nempe stādum esse verbis non tam Grammaticè, quam Theologicè sumptis. Unde fit, quod etiam Grammaticè, immò & in vulgari modo loquendi *ly baptizetur* sit indifferens, possetque determinari per primam, secundam, & tertiam personam: & consequenter sic posse accipi formam Græcorum: *Baptizetur talis servus Christi à Christo, vel à Deo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* theologicè tamen loquendo solum potest determinari per primam personam: & consequenter hanc esse necessariò sensum formæ Græcorum: *baptizetur à me talis servus Christi in nomine, &c.* Er ratio est, quod hac ratione eadē est forma baptismi utriusque Ecclesiæ, nempe Latinæ, & Græcæ: quas sine vrgenti fundamento nequit affirmari esse diversas in re tanti momenti. Nec crederem ego, Ecclesiam Latinam permisisse Græcis uti prædicta forma, si substantialiter esset diversa à forma, qua ipsa semper fuit usā, & modò vtitur. Præterea

reà Christus, vt Deus, aut ipse Deus non baptizat auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: ergo ly *baptizetur* nequit cum veritate determinari à Deo, vel à Christo D. quatenus Deus est. Nec potest dici determinari à Christo Domino, quatenus homo est: non enim capitur, quomodo Christus Dominus, quatenus homo, aut eius humanitas possit physicè concurrere ad baptismationem. Hanc nostram cōclusionem defendunt *nostræ A. lensis 4. p. quæst. 8. memb. 2. art. 3. Vazq. Egidius, & Ochagavia, quos citat, & sequitur G. Hart. disp. 1. diff. 8.*

10 Sed Sotus in 4. d. 3. q. vii. art. 3. docet, ad essentiam formæ Baptismi non esse necessarium ita in illa exprimi actionē ministri, siue active, siue passive, vt denotetur, esse actionem illius, seu ab eo procedere, dum id non negetur, ac pro inde sufficere, si baptizans dicat: *baptizet te Christus*, dum tamen non addat, *quem ego non baptizo*. Pro qua sententiā obijcies Scotum in 4. dist. 3. q. 2. d. & vers. Tertiò de forma dicentem: *ministerium enim non est simpliciter necessarium aliquo verbo exprimi, neque pro nomine cuiuscumque personæ: quia non est in re bis Christi Matth. ultimo: ergo nostra conclusio est contra Scotum. Respondetur negando: nos enim non dicimus, esse necessarium exprimi ministrum; sed connotationem ad illum,*

seu quod baptismatio denotet, fieri à ministro. ¶ Dices: ergo hæc non erit sufficiens forma; *baptizet te Christus*. Respondetur, ita esse. ¶ Contra, quod in forma Sacramenti confirmationis, qua Magnús Constantinus Imperator confirmatus est, (quæ habetur in edicto eiusdem, quod est ante Concilium Nicænum primum) non connotatur minister: ergo neque in forma Baptismi erit necessarium connotari. Antecedens constat: hæc enim forma fuit confirmatus: *Signet te Deus sigillo fidei suæ in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti in signatione fidei*. Respondetur negando antecedens, ad probationem dico (admisso, illam fuisse formam Confirmationis Constantini: quod non esse certum advertit G. Hart. *ibi cum Vazquez*) ibi etiam connotari ministrum: nam eo ipso, quod sigillat signo crucis frontem confirmandi, denotat, se habere potestatem sigillandi, seu confirmandi, vt ministrum Dei, & se esse, qui sigillat: ac pro inde sensus illius formæ est: *signet te Deus sigillo fidei suæ* (id est signo crucis; subintellige à me exhibitu) *in nomine Patris, &c.* ¶ Respondetur secundò, admissio antecedenti negando consequentiam: ex eo enim, quod dixerimus, formam confirmationis aliquando esse datam per modum deprecationis, (sicut forma extremaunctionis: quæ talis est: *Per*

istam sanctam vñtionem; & suam
piissimam misericordiam indulgeat
tibi Deus quidquid peccasti per vi-
sum, auditum, &c.) sive propter
specialem dispensationem; sive
quia ex sua institutione forma
huius Sacramenti non determi-
nat modum imperativum, aut
deprecativum; nō infertur, idem
esse dicendum de forma Baptis-
mi: habent enim diversas insti-
tutiones: & ideo forma Baptis-
mi necessariò debet connotare
ministrum, seu significare, bap-
tizationem physicè fieri à mini-
stro. Quod fortè non petit con-
firmationis forma: & certissi-
mum est, non petere formam
extremæ vñtionis.

DUBIUM V.

P Et es quintò: an sit de ne-
cessitate formæ Baptis-
mi explicita invocatio trium
personarum Trinitatis? Respon-
detur affirmativè. Quia *Match.*
28. (vbi traditur forma, sub qua
Baptismus debet ministrari) di-
citur: *Baptizantes eos in nomine*
Patris, & Filij, & Spiritus San-
cti. Quam conclusionem viden-
tur decrevisse *Alexandrum III.*
cap. 1. de Baptismo, & *Florent.* sub
Eugenio III. eamque confirmat
multi PP. quos referunt præci-
puè *Vazquez disp.* 143. c. 3. &
Suarez disput. 21. sect. 3. Et con-
gruentissima ratio est: Baptis-
mus enim est Sacramentum fi-
dei, (vt loquitur *Innocentius*

III. cap. Debitis de Baptismo, &
D. *Augustinus* epist. 103.) & ianua,
qua intramus ad veram fi-
dem: sed explicita fides Trinitatis
est de necessitate salutis: ergo
congruum fuit, quòd fidei Sacra-
mentum, & fidei ianua ex vi suæ
institutionis exegerit explicitam
invocationem trium personarum.
Ita *Scotus in 4. dist. 3. quest. 2. §.*
Tertiò vers. De nomine, D. Thom.
quest. 66. art. 6. Canus, Bellarm.
Suarez, Vazquez, & Agidius,
quos citat, & sequitur *G. Hurt.*
disp. 1. diff. 9.

12 Sed *Magister in 4. distinct.*
3. & *Adrianus in 4. q. 2. de Bap-*
tismo §. Ad rationes docent, ad
essentiam formæ Baptismi non
esse necessariam explicitam in-
vocationem trium personarum
Trinitatis; sed sufficere implici-
tam dicendo *in nomine Christi,*
aut *in nomine Dei,* aut *in nomine*
alicuius personæ divinæ: quia in
quolibet ex his tribus est tota
Trinitas; & multò meliùs *in no-*
mine Trinitatis nullã exprimèdo
personam. Quod traddidisse vi-
dentur *Ambrosius, Bernardus,*
Beda, Nicolaus Papa, & Hugo
Victorinus citati à Recentiori-
bus, præteritum à *Vazquez ibi*
cap. 1. à num. 2. & *G. Hurt. ibi.*
Et obijciunt, quòd *Actor 2. 8.*
10. & 19. dicitur, *Apostolos*
Baptizasse in nomine Christi,
nullius alterius personæ facta mē-
tionem: ergo expressio trium per-
sonarum Trinitatis non est de es-
sentia, aut de necessitate formæ
Bap-

Baptismi. Responderetur distinguendo consequens: ex vi institutionis, nego: ex speciali dispensatione, concedo. Itaque quamvis Christus Dominus instituit, tanquā quidē essentielle, pro forma Baptismi expressionem triū personarum Trinitatis: aliquando tamen dispensavit, ut validus esset Baptismus datus sub nomine Christi D. ut dicam n. 13.

DUBIUM VI.

13 **P** Etes sextò: an Baptismus datus sub nomine Christi D fuerit aliquando validus? Responderetur affirmativè. Quia sæpè dicitur in *lib. Actuum Apostolorum*, præsertim cap. 2. Apostolos baptizasse sub nomine Christi: ibi enim dicitur respondisse Petrum his, qui eum interrogabant, quid facuri essent ad fugiendum iram venturam: *Penitentiam agite: & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum; & accipietis donum Spiritus Sancti.* Ita Scotus in 4. distinct. 3. quæst. 2. § Tertiò de forma vers. De quintò, D. Thom. 3. p. quæst. 66. art. 6. ad 1. D. Bonav. Ricardus, Albertus, Canus, & alij, quos citant, præsertim noster Cavellus in scholio ad illum §. & Vazq. disp. 143. cap. 1. num. 3. Unde constat, tempore Apostolorum licitam fuisse baptizare sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi* & con-

sequenter propter specialem dispensationem: cum enim generaliter disposuerit Christus Dominus Baptismum conferri sub forma trium personarum exprimensingula illarum nomina: ut constat *Matth. 28.* illis verbis, *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: ut valide, & licite daretur Baptismus sub nomine Iesu Christi, necessario debuit præcedere dispensatio facta ab ipso Christo Domino, & manifestata Apetolis. Ratio autem huius dispensationis fuit, ut nomen Christi Domini divulgaretur per orbem, & hominum animis infingeretur, appgereturque credentium numerus. Quod autem fuerit talis dispensatio, colligitur ex ipso facto Apostolorum per Scripturam nobis manifestato. Sicut enim ex facto antiquorum PP. seu ex hoc, quod habuerint plures uxores, inferitur, cum illis fuisse dispensatum super bigamia. De quo legatur noster Villalobos in *summa tract. 14. diff. 15. num. 4.* Et sicut ex facto aliquarum fornicarum, quas Martyres Ecclesia celebrat, quæ è carnificum manibus elapsæ flammis, & morti se ipsas tradiderant, colligitur efficaciter, ad hoc habuisse specialem dispensationem per revelationem sibi notam, seu quendam impulsum Spiritus Sancti Ita ex ipso facto Apostolorum efficaciter colligitur, extitisse dispensationem illis intimatam, ut omnia pro tunc

communis forma Baptismi, illum conferrent suo nomine Domini Iesu Christi.

15 Sed numquam fuisse datum Baptismum in nomine Iesu Christi docent *Canus, Bellarmin. Suarez, Vazquez, & Agidius, quos citat, & sequitur G. Hurr. disp. I. diff. 9.* Qui dicunt, auctoritates Scripturæ, & Patrum, quibus dicitur, Baptismum fuisse aliquando datum sub nomine Iesu Christi, esse interpretandas: non enim (inquiunt) fuit aliquando datus Baptismus solum in nomine Christi. Quare solum volunt declarare, quod auctoritate, & potestate Christi Domini fuerit ministratus. Sicut *Marci ultimo* dicitur: *In nomine meo dæmonia eijcient* id est, auctoritate, & potestate mea. ¶ Alij autem dicunt, prædictas auctoritates ita esse intelligendas, nõ quod Apostoli, dum baptizabant, omittēbant invocationem Trinitatis sub expressis nominibus; sed quod interponebant in forma Baptismi nomen Iesu Christi dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij Iesu Christi, & Spiritus Sancti, Amen.* ¶ Sed, ut verum mihi fatear, hæc solutiones haud facile falsitatis convincuntur; non quia falsæ non sint; sed quia cum sic potuerit contingere; quid contigerit de facto, non facile ostendatur. Tamen contra prædictas solutiones stat, nostram sententiam nulla explicatione indigere

ad intelligendum verba Scripturæ, & illius auctoritates, quibus toties in Actibus Apostolorum dicitur, Baptismum fuisse collatum in nomine Iesu Christi. Opposita autem sententia diversis indiget explicationibus, quibus multiplicatis suspicionem potius, quàm securitatem generat. Aedificium enim, quod, ne labatur, multis indiget adminiculis, ipsismet proclamant, non esse securum. ¶ Obstat etiam contra has solutiones, mirum admodum esse, quod, si tunc temporis sub expressis Trinitatis nominibus dabatur Baptismus; nulli Scriptura id exprimat; sicut exprimit, datum fuisse sub nomine Iesu Christi D. ¶ Præterea si dispensavit Deus cum antiquo populo sub bigamia, seu in hoc, quod vnus, & idem vir plures simul haberet vxores, ut populus electus cresceret, seu augetur ad cultum veri Dei, quid mirum dispensasse in forma Baptismi, ut Christianorum numerus augetur in amorem, cultum, & reverentiam veri Dei; illustriusque fieret Christi D. nomen?

16 Sed obijciunt, quod in Canonibus Apostolicis *can. 49.* præscribitur forma Baptismi *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti;* nulla facta mentione de invocatione solius nominis Christi D. ergo adhuc tempore Apostolorum non fuit datus Baptismus solum in nomine Christi Domini.

Ref.

Respondetur negando consequentiam: ibi enim solum determinatur, formam sub expressa invocatione trium personarum Trinitatis esse de necessitate Sacramenti ex sua institutione. Quod non solum in presenti, sed etiam tempore Apostolorum fuit necessarium, quando non fuit specialis dispensatio: ista tamen stance, licite, & valide conferebatur sub nomine Domini Iesu Christi. ¶ Contra: ibi enim reprobatur Baptismus collatus in morte Christi: & redditur pro ratione, Christum Dominum non dixisse: *Baptizate in morte mea: sed in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: ergo quia non erat validus Baptismus in nomine Christi Domini, aut sine expressione trium personarum Trinitatis. Respondetur negando consequentiam: reprobatur enim ibi Baptismus, non quia dabatur sub hac forma: *Ego te baptizavi in morte Christi*: numquam enim sic fuit collatus: Sed quia tunc temporis Baptismus fiebat sub trina immersione ad significandum mysterium Trinitatis: quod aliqui omittēbant dicentes faciendum esse sub vnica immersione ad significandum mortem Christi D. Quos reprobat ille canon, & reddit pro ratione, non dixisse Christum D. *Baptizate in morte mea: sed in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: ut inde concludat, Baptismum sub trina immersione celebrandum esse ad

significandum mysterium Trinitatis, non tam verbis, quam factis, seu immersionibus: non verò sub vnica, ad significandum per illam mortem Christi Domini. Unde constat, in illo canone non reprobari Baptismum collatum sub alia forma, quam sub expressione Trinitatis. Immo neque ibi stabilitur, Baptismum conferendam esse sub illa, aut sub alia forma: non enim agebatur de forma Baptismi, sed de numero immersionum, quibus erat conferendus. Expendo etiam, ibi non reprobari Baptismum tamquam invalidum, etiam si vnica immersione fiebat; sed reprobari ministrum tunc temporis sic baptizantem. Quæ omnia in illo canone aperte continentur.

17 Obijciūt secūdo, quod *Actor 19* cū Paulus interrogasset quosdam discipulos Ephesi, si accepissent Spiritum Sanctum? & illi respondissent, *neque si Spiritus Sanctus est, audivimus*: dixit Apostolus: *In quo ergo baptizati estis?* ubi Paulus omnino supponit, Baptismum non posse conferri sine expressione Spiritus Sancti, & consequenter Patris, & Filij. Alias, si Baptismus tunc temporis solitus fuisset conferri in nomine Christi D. sine expressione personarum Trinitatis, ineptè coniecisset Paulus, (inquit *Ægidius quæst. 66. art. 6. n. 63.* ubi hoc proponit argumentum) eos non esse baptizatos, ex eo quòd non non audivissent, an sit Spiritus

Sanctus? Respondetur, inde solū inferri, nulli adalio debite conferri Baptismum sine eo, quod prius intruatur de fide Trinitatis, qua in tractione præcedente, valide, & licite ex dispensatione Dei, vt nomen Christi Dilultrius fieret; augereturque amor, & reverentia illius, (qui ab Apostolis prædicatus crucifixus iudeis erat scandalum; Gentilibus autem stultitia: vt testatur Paulus. 1. ad Corinth. 1. num. 23.) Baptismum conferebant in nomine Iesu Christi: vt constat ex eodem loco, vbi subditur: *His auditis baptizati sunt in nomine Domini Iesu. Et cum impofuiffet illis manus. Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.* Vnde vnum apertè constat; & aliud inferitur. Constat (inquam) apertè, tunc conferri Baptismum in nomine Iesu Christi. Quod autem inferitur, est, verbis illis: *In quo ergo baptizati estis?* supponere Paulum baptizatos habituros esse notitiam Spiritus Sancti, non quia in forma Baptismi tunc temporis exprimeretur; (ex hoc enim præcisè, quod nomina personarū Trinitatis in forma Baptismi audiret baptizatus, exigua notitia mysterij Trinitatis, & processio- nis Spiritus Sancti posset haberi) sed quia in catechis no præcedente Baptismum instruebantur de mysterio Trinitatis: & consequenter de existentia Spiritus Sancti.

DUBIUM VII.

18. **P**etes septimò, an post tēpora Apostolorum baptismus collatus, sub hac forma (*Baptizo te in nomine Iesu Christi*) sit validus Respondetur problematice. Quia vtrunque sunt rationes prooabiles: vt ex dicendis contabit. Ita Scotus in 4. dist. 3. qu. est. 2. §. Tertio de forma à v. r. s. Sed an modo: quod & omnes Scotitiæ debemus defendere; cū n sit expressissima mens illius. Sed claritatis gratia vtraque sententia singillarim est propugnanda.

Propugnatur sententia affirmatiua.

19. **H**æc sententia defendit, validam esse Baptismū collatum in nomine Christi post tempora Apostolorum. Quia ex dispensatione fuit validus in tēpore Apostolorum: vt constat ex dictis à n. 13. sed non constat, hæc dispensationem fuisse revocatā: ergo etiam nunc, sicut tunc, erit validus. Quæ ratio adeò vrgens vita est scoto, vt vers. *Quid ergo dixerit: neque audeo dicere, quod non esset baptizatus: quia non lego; vbi fuerit illa dispensatio revocata.* Et adhuc magis vrget prædicta ratio in casu, quod alicubi gentium videretur Ecclesiæ necessarium conferre Baptismum in nomine Christi ad propagandum nomen Christi Domini, vt fuit in primitiua Ecclesia. Hanc

conclusionem defendunt PP. & DD. citati num. 12. Sufficiat nobis Nicolaus Papa ad *Consulta Bulgarorum* cap. 104. & refertur de *Consecratione dist. 4. cap. A* quodam Iudeo sic loquutus: *A* quodam Iudeo, nescitis, verum Christiano, an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis; & qui l. de eis sit agendum consultiis? Hi profecto si in nomine Sanctæ Trinitatis; vel tantum in Christi nomine, (sicut in actibus Apolorum legimus) baptizati sunt; (unum quippe, idemque est, ut Sanctus exponit Ambrosius) constat, eos non esse denuo baptizandos. Vnde apertè constat, Pontificè (etiam admisso, quòd loquatur ut privatus Doctor, dum dicit, Baptismum collatū in nomine Christi esse validū) stare pro hac sententia. Quod, & de D. Ambrosio, Bernardo, & Hugone à Sācto Victore fatentur aliqui ex adversarijs, præcipuè Vazquez *disp. 143. cap. 4. à num. 28.* Egidius *quæst. 66. num. 53.* & G. Hurtado *disp. 1. diff. 9.* & consequenter constat, quanta probabilitate polleat hæc sententia: siquidem non solum nititur probabili ratione, sed etiam tantorum Patrum, atque aliquorum Scholasticorum auctoritate munitur: etenim à Scoto defenditur problematicè: & consequenter ab univèrsa illius schola debet saltè probabilitè propugnari: absoluteque defenditur à Magistro, & ab Adriano num. 12. relatis.

20 Igitur in confirmationem fundamenti huius conclusionis (quod est, subsistere dispensationem, dum non revocatur) expèdò; esse sententiam gravissimorum Authorum, subsistere dispensationem datam propter aliquam iustam causam, etiam si postea decursu temporis cesset prædicta causa, dummodo dispensatio non revocetur. Et ratio est, quod per dispensationem verè relaxata est lex, ac eius obligatio extincta: ergo non potest reviviscere; eoquòd causa dispensationis cessaverit. ¶ Nec obstat, quòd dicunt aliqui, nempe quòd in omni dispensatione intelligitur conditio ista, dummodo causa permaneat. Hoc (inquam) non obstat: quia supposito, quòd dispensatio absolute fuit collata; omninò voluntariè dicitur, intelligi prædictam conditionem. Ita Basilus Pontius *lib. 8. de Matrimonio cap. 20. n. 4.* Sala s, *Granados, Gutierrez, & Sā,* quos citat, & quorum doctrinam tamquam probabiliorè amplectitur Diana *1. p. tract. 10. Res 41.* & eius *Compendiator Ausonius* verbo *Dispensatio n. 5.* Vnde patet, immerito dixisse Sanchez *tom. 3. de Matrimonio lib. 8. disp. 30. num. 14.* cum alijs, quòd, cessante causa dispensationis, cessat dispensatio: ut enim modò expendebamus, oppositum est tenendum cum Pontio, & alijs citatis. ¶ Sed objicit Sanchez: facilius tollitur privilegiū, (quale est dispensatio) quam

ius commune: sed istud cessat, cessante causa finali: ergo à fortiori ius speciale, privilegium, seu dispensatio. Respondetur (omissa intelligentia maioris) negando consequentiam: ius enim, aut lex est quid odiosum: atque adeò tollitur, cessante causa privilegii autem est quid favorabile: & ideo non cessat, quamvis cesset causa. ¶ Respondetur secundo, distinguendo consequens: est enim concedendum de privilegio, quod datur sub aliqua conditione: negandum autem est de privilegio absoluto, seu quod absolute conceditur: istud enim absolute, & sine aliqua conditione extinguit obligationem legis: & consequenter ista reviviscere non potest, etiam si cesset ratio, aut causa dispensationis, seu propter quam tale privilegium fuit concessum. Secus autem est de privilegio conditionato: quia istud non extinguit absolute, sed cum illa conditione obligationem legis: & ideo, illa conditione cessante, reviviscit obligatio.

21 Ad rem ergo: cum in nostra sententia certissimum sit, dispensatum fuisse in tempore Apostolorum, ut Baptismus conferretur sub hac forma; *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi*: ut constat ex dictis à n. 13. Et cum alias illa dispensatio fuerit absoluta: quoties enim non ponitur conditio pro absoluta reputatur dispensatio: etenim est privilegium: atque adeò amp. & expli.

candum) etiam si cessaverit iam causa, propter quam ista dispensatio fuerit concessa; ipsa dispensatio firma persistet, quoad usque revocetur: & consequenter validus, & firmus erit Baptismus vitalis dispensationis sub hac forma collatus: *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi*. ¶ Dices oppositum videri diffinitum à Pelagio, & Zacharia. Resp. n. 26.

Propugnatur sententia negans.

22 **H**ÆC sententia negat, validum esse nunc temporis Baptismum collatum sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi*. Quia cessante causa dispensationis, cessat dispensatio: sed, elapso tempore Apostolorum, cessavit causa dispensandi in lege illa generali, qua Baptismus fuit institutus sub hac forma, *Baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: ergo, tempore Apostolorum elapso, non fuit validus Baptismus sub hac forma. *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi*. Propter hanc rationem Scotus ibi vers. Quod ergo concludit: *Non audeo dicere, quod baptizatus hodie in nomine Christi esset baptizatus*. Igitar Scotus ibi (dubitativè, aut problematicè) defendit hanc sententiam; quam sic etiam defendero tenemur Scotus: eamque absolute defendunt à fortiori AA. qui dicunt tempore Apostolorum non fuisse validum Baptismum colla-

collatum sub nomine Christi : quos retulimus n. 15. estque hac tempestate satis communis. Immo existimant aliqui, præcipuè Vazquez disp. 143. cap. 3. à num. 10. & G. Hurt. disp. 1. diff. 9. Sic fuisse definitum à Zacharia Papa 3. can. In synodo de Consecrat. distinct. 4. & à Pelagio in can. Multi eadem distinct. & ab aliquibus alijs Pontificibus. Pro qua demùm adducit præcitatus Vazquez multos PP. quorum alij dicunt, formam ad baptismum necessariam esse sub expressione personarum Trinitatis. Alij autem addunt, Baptismum aliter collatum esse irritum.

23 Sed contra hanc sententiam obijcies fundamentum oppositæ, quod à n. 19. expendebamus sic : tempore Apostolorum fuit validus Baptismus collatus in nomine Christi propter specialem dispensationem : sed non collat, revocata esse dispensationem : ergo etiam nunc est validus, præsertim si alicubi gentium reperiretur eadem ratio, seu causa, ob quam tempore Apostolorum fuit dispensatum, vt baptizaretur sub nomine Iesu Christi.

¶ Confirmatur ex dictis num. 20. vbi statuimus, subsistere dispensationem, dum non revocatur, etiam si cesset causa, propter quam fuit dispensatum. Resp. negando consequentiam : quia in omni dispensatione subintelligitur, solum dispensationem debere subsistere, quandiu durat cau-

sa, propter quam primò fuit dispensatum : vt cum multis docet Sanchez tom. 3. de Matrimon. lib. 8. disp. 30. num. 14. Unde patet ad confirmationem. Immo, addo, adhuc abstinendo ab hac doctrina, & opposita admissa, invalidam hodie fore Baptismum collatum in nomine Christi. Etiam si validus fuerit tempore Apostolorum : quia vt innuit Scotus, *ibi vers. Primum probatur, & vers. Consimiliter*) dispensatio non fuit absoluta, seu pro omni tempore, sed solum pro tempore Apostolorum in primitiva Ecclesia : & consequenter, illo tempore elapso, cessavit dispensatio.

¶ Dices, posse contingere, quòd alicubi Gentium reperiat eadem ratio, aut causa, propter quam data est dispensatio tempore primitivæ Ecclesiæ : ergo etiam nunc valide conferetur Baptismus sub nomine Christi. D. Resp. negando consequentiam : quia cum illa dispensatio non fuerit absolute pro quocumque tempore, sed determinate pro tempore nascentis Ecclesiæ ; isto elapso, etiam si reperiat eadem causa, non stabit dispensatio. Ex hoc autem, quòd modo alicubi gentium reperiat eadem causa, aut ratio, solum inferitur, dari sufficientem causam dispensandi : non autem, quòd datur legis dispensatio : ad hoc enim requiritur, quòd à superiori lex relaxetur. Quare autem tempore Apostolorum dispensatum fuerit, vt esset validus

Baptismus datus sub nomine Christi D. non autem nunc, etiam si existat eadem causa, pendet ex voluntate divina: sicut, & quod tunc temporis Spiritus Sanctus descendens super fideles, præcipue super confirmatos, faceret, eos loqui diversis linguis, & prophetare: quod postea in aliarum gentium conversione non contingit, saltẽm adeo frequenter.

Explicantur auctoritates utriusque sententiæ.

24. **C**onstat ex dictis à n. 18. probabiliter nos defendere tam sententiam, quæ affirmat, validum esse Baptismum nunc temporis collatum sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Jesu Christi*; quàm sententiã, quæ hoc negat. Quia tamen pro utraque sententia adducuntur Patrũ auctoritates satis difficiles, ideò consultò illas in præsentì distuli explicandas. Igitur breviter potest responderi omnibus, nullam illarum nos urgere. PP. enim de hac re sunt divisi opposita sentiẽtes: & ideò liberum est unicuique istis, vel illis assentire, venerata aliorum auctoritate. Quod autem PP. sint de hac re divisi, constat ex n. 19. ubi pro sententia affirmativa citabamus *Nicolaum Papam, Ambros. Bernard. Bedam, & Hugonẽ à Sãcto Victore*. Immo & transcripsimus verba Nicolai, quibus hæc pars videtur definita. Pro sententia verò negativa ad-

ducuntur (præcipue à *Vazq. disp. 143. c. 3. à n. 13. & à G. Hurt. disp. 1. diff. 9.*) *Clemens Roman. Dionys. Ariopagita, Athan. Basil. Damasc. & alij*. Immo existimant, sententiã istã esse definitã à Pontificibus *Zacharia, & Pelagio*, quos n. 22. citavimus.

25. Igitur, etsi à quacũque Patrũ auctoritate facile utraq; sententia se expediat dicẽdo PP. esse divisos. Tamen Pontificũ decreta non ita facile explicantur. Quare singillatim sunt videnda. Pro sententia affirmativa adduximus n. 19. Põtificem *Nicolaũ*, qui satis expressè videtur affirmare, Baptismũ post tempora Apostolorum collatum nomine Christi esse validum. Resp. (omissis varijs solutionibus, quas adducit, & & refutat *Vazq. disp. 143. c. 4. à n. 24.*) cum ipso ibi à n. 28. (qui citat *Canon. & Sotum*) cum *Ægidio q. 66. art. 6. n. 53. & cum G. Hurt. disp. 1. diff. 9.* Põtificem loquutũ fuisse ut privatũ Doctorem. Itaque in prædictis verbis responderi definitivè, aut de finiendò id, de quo fuerat interrogatus, nempe an esset validus Baptismus collatus à *Judæo, vel à Pagano*? Diffinit ergo validè posse *Judæũ*, aut *paganum* baptizare. Postea verò per accidens ad interrogata. & ut Doctor privatus addit suam sententiam, nempe valere Baptismũ datum sub nomine Christi tãtũ; de quo nullatenus fuerat interrogatus. Quod probatur ex illa regula generali, quæ communiter tradi-

traditur ad cognoscendū, quādo Papa loquitur, vt Pontifex; quādo verò vt Doctor particularis, quae talis est. Tunc Pontifex loquitur ex Cathedra, seu definit, quando responderet directè ad illa, de quibus interrogatur. (si aliās sunt pertinentia ad fidem, vel ad mores) Quando verò aliqua alia docet, vel tamquam fundamentum, aut exemplum suae definitionis, aut alio quouis modo ad interrogationem non pertinētia directè; tunc vt privatus Doctor procedit.

26 Sententiam autem negantem, validum fuisse Baptismum post tempora Apostolorū datum solum sub nomine Christi, definiisse videntur duos Pontifices, nempe Pelagium, & Zachariam, quorum verba adducit Vazq. ibi cap. 3. à n. 10. Responderetur, hos Pontifices loqui, vt Doctores particulares. Ita *Iribarne disp. 9. q. 3. §. Sed contra responsionem, Canon lib. 6. cap. 8. §. Ad septimum & Suar. disput. 21, sect. 3. in fine.* Respōd. secundo, in nullo oppositæ sententiæ nocere. Pelagius enim affirmat, rebaptizādos esse eos, qui in nomine Christi sunt baptizati; non quia existimet talem Baptismum fuisse nullū absolute; sed quia probabiliter fuit nullus: & ideo debet sub conditione reiterari: sicut fit, quoties minister circa materiam, aut formam alicuius Sacramenti ad salutem necessarij vtitur opinione probabili. ¶ Zacharias autem

docet, non esse perfectè baptizatum eum, qui sine expressione personarum recepit Baptismum: quod ideo dicit, quia eius Baptismus est dubius, seu sub opinione positus: atque adeo solus ille Baptismus erit perfectus, seu securus qui datus est in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. ¶ Ferè eodem modo sunt intelligenda verba, quae subdit: quibus approbat id, quod fuerat dispositum, nēpe quod rebaptizarentur omnes, quando incognitum erat, an baptizantes nominassent Trinitatem. Et subdit pro ratione, vt qui vel vnā de Trinitate personā in Baptismo non nominaret, illud Baptisma esse non posse. Meritò ergo dicit, esse rebaptizandos: quia non exprimendo nomina personarum Trinitatis; Baptismus est dubius, aut sub opinione. Quando autem dicit, quod tunc Baptismus esse non potest; loquitur de Baptismo certo, & securo; non autem de dubio, & probabili. ¶ Adde, hanc Zachariæ auctoritatem saltare extra chorum: non enim loquitur de Baptismo collato nomine Christi: sed de Baptismo, in quo vna saltē, vel alia Trinitatis persona non fuit nominata: vt satis declarant præcitata illa verba: qui vel vnā de Trinitate personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma esse nō posse.

Quid sit observandum in praxi.

27 **E**X dictis constat, vtramque sententiam adhuc hac nostra tempestate esse probabilem. Tamen vtraque pro praxi non est secunda: atque adeo non est in praxi utendum sententia, quæ affirmat, etiam post tempora Apostolorum validum esse Baptismum datum sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi.* Quia si in re nunc temporis non subsistit dispensatio, Baptismus est nullus; sitque proximo ingens iniuria, & fortè irreparabile damnum salvationis. Quare minister utens prædicta forma (idem est de quacumque alia distincta ab illa: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*) peccat mortaliter: vt notat Scotus in 4. dist. 3. q. 2. §. Tertio de forma vers. Sed au modo. Quod verum est, nisi aliàs immineret mors, vel aliud damnum ministro ex vfu prædictæ formæ. Vt si fingamus v. g. ministro minasse mortem aliquem, si non uteretur hic & nunc hac forma: *Ego te baptizo in nomine Christi.* Tunc enim licitè posset vti prædicta forma; omnia illa, qua communiter vtitur Ecclesia: Non enim est facile credendum, piam matrem Ecclesiam tãto rigore obligate ministrum ad utendum forma à se præscripta: (suppono in hoc casu imaginabili tantum, non cogi ministrum ad omitendum

formam communem baptizandi in contemptum Ecclesiæ: si enim hoc animo ministro manifestato peteret tyrannus prædictæ formæ omissionem, potius subiturus esset mortem ministro, quàm omittere formam, qua vtitur Ecclesia.) quando potest hic defectus postea suppleri rebaptizando illi. Recolantur quæ diximus in tract. de Sacram. in genere cap. 3. à n. 107. Quibus addit Scotus nuper citatus vers. Circa istum, quod univ ersaliter in omnibus dubijs quantum ad materiam, & formam sunt tres maxime. Prima est: si possibilitas adest, via tutissima est eligenda. Secunda, si non adest possibilitas, via tutissima proxima est tenenda. Tertia: cessante impossibilitate, cautè est supplendum, quod impossibilitas prohibebat: hoc est (ad nostrum intentum) Baptismus sub conditione est reiterandus. Nota obiter, parùm referre, quod conditio verbis exprimat, aut mente retineatur.

DUBIUM VIII.

28 **P**etes 8. an Baptismus collatus sub hac forma (*Ego te baptizo in nomine Trinitatis*) sit validus? Resp. negativè. Quia ex institutione Baptismi requiritur expressio nominum trium personarum: vt constat ex illis verbis *Matth. ult. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. & aliàs non constat, aliquando fuisse dispensatùm, vt Baptismus conferretur sub hac forma; (baptizo te*

in nomine Trinitatis) sicut dispensatū est, ut baptizaretur in nomine Christi: ergo non apparet, unde possit esse validus prædictus Baptismus. Ita Scotus in 4. d. 3. q. 2 §. Tertio de forma vers. De nomine, Fabro disp. 8. c. 3. n. 15. & communissime S. A. præsertim quotquot affirmant, esse de essentia formæ Baptismi expressam invocationem trium personarum Trinitatis. Hi sunt Scotus, D. Thom. D. Bonav. Avenensis, Ricardus, Altfiodorensis, & Paludanus, quos citat, & sequitur Suarez. disp. 21. sect. 3.

29 Sed oppositum defendunt Magister, & Adrianus, immo & Ambr. Bern. Beda, Hugo Victorin. & Nicolaus Papa n. 12. citati. Igitur obijciēs horum PP. auctoritatem. Resp. PP. esse divisos; atque oppositū defendere illos præsertim, qui existimant, post tempora Apostolorū Baptismum collatū in nomine Jesu Christi esse invalidū. Hi PP. sunt Clemens Romanus, D. Dionysius, Athan. Basil. Damasc. & alij citati n. 24. Quibus communissima Theologorum sententia subscribit. Imo aliqui existimant, Pelagiū, & Zachariam Papam de finisse nostram sententiā. Et quavis dixerimus n. 26. quo modo hi Pontifices sint intelligendi; tamen apertè sunt pro hac nostra sententia. ¶ Dices, quod Nicolaus Papa (cuius verba retulim⁹ n. 29.) definit oppositam sententiam. Respondetur negando: loquitur enim ut Doctor particularis; ut diximus num. 25.

DUBIUM IX.

30 **P**eres 9. an sit de necessitate formæ Baptismi, quod in ea exprimat̄ unitas essentia? Resp. affirmativè. Quia in Concilio Florentino reddendo rationem, cur Baptismus Græcorū sit validus, dicitur: *Quoniam in ea exprimitur actus baptizandi, & invocatur sancta Trinitas, ex qua ut causa principali habet virtutē Baptismus: ergo ex mente concilij ad valorem formæ Baptismi est necessarium, quod exprimat̄ mysterium Trinitatis.* Sed non potest exprimi, nisi exprimat̄ unitas essentia: ergo necessarium est exprimi. Exprimitur autem per *ly in nomine*: quia iuxta communem Patrum intelligentiā *ly in nomine* positum in forma Baptismi idē significat, ac in virtute, potestate, aut maiestate divina; quæ unica, & indivisibilis est in omnibus personis Trinitatis. Ita omnes Scholastici; immo est concors Patrum sententia per *ly in nomine* denotari auctoritatem unius divinitatis in tribus personis. Sufficiat D. An. b. lib. 2. de Sacram. cap. 7. sic locutus: *In uno autem nomine baptizare nos iussit, hoc est in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Noli mirari, quia dixi unum nomen, ubi est una substantia, una divinitas, una maiestas.*

31 Unde infertur, invalidum esse Baptismū collatum s. b. hac forma: *Ego te baptizo in nominibus*

*bus Patris, & Filij, & Spiritus Sã
 celi. Amen. Quia sic non declara-
 tur essentia vnitas, maiestas, aut
 potestas. ¶ Valet tamen repli-
 cando ly in nomine, seu dicendo:
 Baptizo te in nomine Patris, & in
 nomine Filij, & in nomine Spiritus
 Sancti. Amen. Quia tunc non de-
 notatur pluralitas essentia: vt di-
 ximus num. 5. ¶ Infertur se-
 cundo, non valere Baptifimum
 sub hac forma: Ego te baptizo in
 fide, seu in confessione Patris, & Fi-
 lij, & Spiritus Sancti. Amen. Quia
 sic non significatur vnitas, maie-
 stas, aut auctoritas Dei. Ita com-
 munitè Scholastici contra Hugonẽ,
 Alensem, & alios. ¶ Infertur
 tertio, non valere Baptifimum, si
 omittatur ly in nomine, aut aliud
 æquiualens. Quia non exprimitur
 vnitas essentia. Quare non est suf-
 ficiens forma ista: Baptizo te in
 Patre, Filio, & Spiritu Sancto; aut
 in Patrem, Filium, & Spiritum
 Sanctum.*

DVBIUM X.

32 **P**etes decimò, an sit de
 necessitate formæ Bap-
 tismi invocare tres Diuinas Per-
 sonas sub consuetis nominibus?
 Respondetur affirmatiuè. Quia
 sub his nominibus tradita est for-
 ma à Christo Domino, vt constat
 ex *Matth. ultimo baptizantes eos
 in nomine Patris, & Filij, & Spiri-
 tus Sancti; ergo substantialiter va-
 riatur forma, (quoad modũ sig-
 nificandi; non quoad significatũ;*

*vt putat Suarez, intellexisse Sco-
 tum) si dicamus; in nomine genito-
 ris, geniti, & procedentis ab vtro-
 que; aut in nomine primæ, & secun-
 dæ, & terciæ personæ. Patet con-
 sequentia: quia, et si hæc nomina
 Pater & genitor significant eam-
 dem primam Trinitatis personã;
 differant in modo significandi:
 Pater enim significat primã per-
 sonam sub ratione propria, aut
 prima, aut essentiali personæ; ge-
 nitor autem significat illam sub
 aliqua ratione proprietatis, aut
 secundaria. (Idem dicendum est
 de nominibus Filij, & geniti; nec-
 non & de Spiritus Sancti, & pro-
 cedentis ab vtroque.) Et bene pro-
 babile est (subdit Scotus citandus)
 in aliqua invocatione nomen perso-
 nae habere aliquam efficaciam, quam
 non habet nomen proprietatis per-
 sonæ: petendo enim aliquod donum
 ab aliquo pro amore Ioannis, citius
 impetraretur, quam si loco nominis
 proprii poneretur nomen significans
 proprietatem suppositi. Confirma-
 tur à D. Thom. citando: sicut
 enim sola aqua vidualis electa fuit
 à Christo Domino pro materia
 Baptifimi: (excludendo aquam
 rosaceam, & alios liquores, etiã si
 possint lavare, & mundare) ita
 elegit pro forma illas voces, quæ
 facilius, & aptius personas signifi-
 cant; excludendo alias, licet idem
 significant. Ita Scotus in 4. dist. 3.
 quæst. 2. §. Tertio de forma vers. De
 nominibus D. Thom. 3. part. quæst.
 66. art. 5. ad 7. D. Bonav. Alens.
 Ricardus Durandus, Palud. Marjæ
 lines.*

lius, Gab. & Altisiod. quos citat Suar. disp. 21. sect. 4. Item Vazquez disput. 1. 4. cap. 2. à num. 3. Gasp. Hurt. disp. 1. diff. 1. O. & communis. sine Theologi.

33 Sed Glossa in canonem Multi de consecratione disp. 4. Caiet. q. 66. art. 5. & Victoria in summa 9. 14. de Baptismo docent, ad essentiam formæ Baptismi non esse necessarium exprimere personas divinas nominibus consuetis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; sed sufficere, eas exprimere nominibus genitoris, geniti, & procedentis ab utroque: imò & quibuscumque alijs æquivalentibus, (quãvis non sint synonyma) quibus ex usus accommodatione possint exprimi. In quod inclinat Agidius quæst. 66. num. 55. nec multum dissentit Suar. disp. 21. sect. 4. dicit enim. *Ac verò speculati vè potest opinio Caietani probabiliter teneri: habet enim fundamenta non parum urgentia, & apparentia.* Igitur obijcit hæc sententia: Florentinum in decreto fidei reddens rationem, cur forma Græcorum sit valida dicit: *quia in ea denotatur actio ministrum cum invocatione Sanctissimæ Trinitatis:* ergo satis erit, exprimere distinctè Trinitatem, quovis modo invocetur. Respond. negando consequentiam: concilium enim solum determinat, invocationem Trinitatis esse necessariam: qualiter autem debeat fieri, relinquit praxi Ecclesiæ, & Theologorum iudicio. Quare cum tam in no-

stra, quàm in Græcorum forma tres divinæ personæ sub consuetis nominibus invocentur; non est, unde inferamus, formam sub alijs nominibus esse sufficentem.

34 Obijcit secundo: illa variatio solum est accidentalis: ergo valida erit forma illa. Patet consequentia ex dictis in tract. de Sacram. in genere cap. 1. à num. 48. Vbi itaturimus tamquam certum, accidentalem variationem materiæ, aut formæ Sacramentorum non invalidare sacramentum. Respond. distinguendo antecedens: ex vi vocum, grammaticaliter summantur, concedo, aut omitto: quia tam vox *Pater*, quàm vox *genitor* significant primam personam; licet diverso modo: vt num. 32. notabamus: si rament theologice sumatur, seu quatenus à Christo Domino sunt instituta pro forma Baptismi, nego. Voluit enim Christus Dominus accipere pro forma huius Sacramenti voces, quæ & significarent personas sub prima sua constitutione, & quæ alias essent magis communes, & usitata: sicut pro materia Baptismi solum accepit aquam vitalem. ¶ Dices: ergo Græcus v. g. proferens formam idioma Hispano v. g. non baptizabit. Patet: quia Græcis Hispanicum idioma non est vitale. Respondetur negando: ad probationem dico, elegisse Christum Dominum pro forma Baptismi verba vitata, & quibus personæ divinæ significantur per

primum illarum constitutum, non determinando hoc, aut illud idioma. Quare si in illo idiomate, in quo forma profertur, sint & usitata, & significant personas divinas per primum constitutum illarum, tunc forma sufficiens, licet aliàs proferantur ab alio alterius idiomatis, immo omnino ignavo idiomatis, in quo tunc forma profertur.

DUBIUM XI.

35 **P**etes undecimò, an sit validus baptismus collatus sub hac (vel simili) forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beate Mariæ*: (vel omnium Sanctorum) Respond negativè. Quia per *ly in nomine* denotatur unitas essentiae, aut maiestatis divinae, (ex num. 30) hoc est, ita personas divinas esse unum in essentia, virtute, &c. ut in illa essentia & sint tres personae, & non sint plures: sic enim salvatur mysterium Trinitatis. In super per *ly in nomine* denotatur Baptismum confici, atque eius effectus conferri virtute, & potestate Trinitatis. Sed additio illa (& *B. Mariæ*) denotat, divinam essentiam, maiestatem, aut potestatem esse communem B. Virginis: (& consequenter ponit quaternitatem, immò aliquid creatum in divinis) necnon & denotatur, quod virtute, & potestate illius conficitur Baptismus; conferunturque effectus huius Sacramen-

ti: ergo reddit invalidum Baptismum defectu veritatis formae. Pro hac sententia Diana 2. part. tract. 15. Resolut. 48. citat Iacobum de Grassis, Holliensensem, Archidiaconum, & G. Hurtado (à me non inventum) additque de praedicto Baptismo dubitare Rubenum, & nostrum Pitigianum. Sed, quidquid sit de mente horum Auctorum, ego pro me adduco Scotum in 4. dist. 3. quest. 2. §. & vers. De secunda verbis illis: dico, quod, si aliquid addatur repugnans verbis principalibus formae, vel diminuens verba illa, nihil sit: quia, ut constat ex dictis additio ita (& *B. Virginis*) repugnat veritati essentiae in tribus personis: cum ex vi verborum denotet in divina essentia esse quaternitatem personarum, immò & aliquid creatum, nempe B. Virginem. Intuper & repugnat; eo quod per illam additionem (& *B. Virginis*) denotatur, quod eo modo, quo virtute Trinitatis conficitur Baptismus; & ponuntur effectus illius: ita & virtute, aut potentia B. Virginis.

36 Sed multi existimant, in praedicto Baptismo esse distinguendum: admittuntque nostram sententiam in casu, quod Sacerdos, aut alter baptizans intendat baptizare in nomine B. Virginis; sicut in nomine Trinitatis. Sin autem per talem additionem solū intendat invocare intercessionem Virginis in auxilium baptizati; dicunt, additionem non repugnare veritati formae Baptismi; &

consequenter, dari tunc verum Baptisma. Ita Bonacina disput. 2. quasi. 2. puncto 4. num. 16. Suarez Coninch, Henriq. Durandus, & alij, quos citat, & sequitur prædictus Diana. Et obijciunt: etsi verba omnia præfata simul sumpta significant errorem cōtrarium formæ; verba tamen essentialia, etiã vt hic, & nunc proferantur, tam ex intentione proferentis, quam secundum commune Christianorum audientium iudicium determinantur ad significandum, quod Baptismus confertur in virtute Sanctissimæ Trinitatis tantum; & quod B. Virgo invocatur, non vt conferat virtutē Baptismo, sed vt intercedat pro baptizato: ergo ex illa additione non evadit invalidus Baptismus. Patet consequentia: sic enim additio illa nihil ponit contra veritatem formæ. ¶ Confirmatur; quia verba formæ prius tempore, quam ponatur illa additio, integre proferuntur, habentque integrum sensum tam ex se, quam ex intentione proferentis, atque ex audientium iudicio: ergo parum potest nocere prædicta additio.

37 Respondetur, voces independentes ab intentione proferentis, & audientium iudicio habere suam significationem ex communi usu. Quare nequit minister per suam intentionem mutare verborum significationem; & ideo cum additio illa, quantum est ex sua significatione, denotet, Bap-

atismum non minùs dari in virtute Virginis, quam divinarum personarum, seu Virginem esse vnū in essentia cum Patre, Filio, & Spiritu Sancto; quantumcumque minister aliud intendat significare, & quamvis mens, aut intentio ministri intelligeretur à præsentibus; non conficiet Sacramentum: sicut fatentur omnes, non conficere, si proferret alia verba loco verborum formæ; (v. g. si diceret vnum Pater noster) quantumvis intenderet conficere; & quamvis aliàs admonuisset præfentes, per illa verba intendere, & significare idem; ac per verba formæ Baptismi; nec non & baptizare. Et ratio est, quod vt minister conficiat aliquod Sacramentum, & debet habere intentionē requisitā; & debet applicare materiam, & formam a Christo D. præfixas.

38 Ad confirmationem dico, non tam esse attendendum ad significationem cuiuscumq; vocis seorsim sumptæ, quam totius clausulæ, aut propositionis: qua completè audita, remanet fixus conceptus audientis de mente, aut animo loquentis. Aliàs nihil operarentur termini restrictivi, aut ampliativi. Quod multiplicitate instantia comprobatur. Sufficiat ista propositio: *Petrus est albus secundum dentes*: quamvis enim prius tempore, quam proferatur illa additio (*secundum dentes*) audiens formasset cōceptū de Petro albo quasi absolute,

& simpliciter, debuit tamen expectare significationem integræ propositionis, vt maneret firmus, & omnino certificatus de mente, & intentione loquentis. Expendatur etiam, quod sicut posita illa additione (*secundum dentes*) omnino frustraneè intenderet loquens significare, Petrum esse absolute album: ita in nostro casu omnino frustraneè dicitur, Baptismum non conferri in virtute Virginis: sicut confertur in virtute, & potestate Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Aptius forte videbitur hoc exemplum: prolata hac propositione, *sumptibus Petri, & Ioannis, & Francisci edificatum est templum*, omnino frustraneè diceret loquens, se intendere significare diversimodè concurrense Franciscum, ac Petrum, & Ioannè: verba enim opponuntur eius intentioni. Ita in præsentibus, prolata hac propositione, (*Ego te baptizò in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & B. Virginis*) omnino frustra intendit minister, facere distinctionem concurrendi ad conficiendum Baptismum, & ad præstandam effectus illius inter tres divinas personas ex vna parte, & B. Virginem ex alia: cum verba ex se significent indistinctum, aut æqualem concursum Virginis, ac Patris, Filij, & Spiritus Sancti.

39 Ex dictis infero, Baptismum collatum sub præfata forma esse reiterandum sub cõditione: quia cum de eius valore sint opiniones, cõ-

tingere potest, quod in re & sit positus verus Baptismus, & quod in re non sit positus. Et ideo consulendo salutari proximi, debet reiterari, ne, si in re non sit positus, privetur Baptismo. Consulendo autem decentiæ, aut reverentiæ Sacramenti, debet apponi cõditio, ne, si in re iam sit receptus, Baptismus (quod est Sacramentum irreiterabile) reiteretur, saltè in intentione ministri.

D V B I V M XII.

40 **P** Etes 12. an forma simul proferrî debeat, cum adhibetur ablutio? Resp. affirmativè. Quia sic voluit Christus D. vt cõstat ex cõveniètia DD. & præxi Ecclesiæ. Insuper quia alias nõ verificabitur forma: *Ego te baptizò, &c.* Ita omnes DD. Inter quos est cõtroversia de qualitate huius similitatis. Scotus autem in 4. d. 6. q. 3. §. Ad istã vers. Dico ergo rē istã sic resolvit: Dico ergo, quod talis similitudo requiritur, qualis requiritur in actibus humanis. Noluit enim Christus, nos obligare ad tam subtilem similitudinem, quam vix posset homo percipere, vel servare. Hanc Scoti sententiam secuntur Sotus, Suarez, Vazquez, & Agidius, quos citat, & sequitur Gasp. Hurt. disp. 2. diff. 8. Item Henricus noster Villalobos, Laimam, & Victoria, quos citat, & quorum sententiam tamquam probabiliorē sequitur Diana 3. p. tract. 4. Resol. 6.

41 Hinc reijcio sententiam Glossæ in can. Detrahe 1. quæst. 1. affe-

asserentis talem coniunctionem ablutionis, & prolationis formæ requiri ad Baptismum, vt, si in ultimo instanti prolationis formæ non perseveret ablutio, non fiat Sacramentum. Quia tunc nõ verificantur illa verba formæ: *Ego te baptizo*. Hoc tamen à Scoto, & Auctoribus nostræ sententiæ rejicitur ex nostra conclusione, & eius fundamento. Etsi enim in rigore metaphysica, aut physico tunc non verificentur prædicta verba formæ *Ego te baptizo*: tamen ad veritatem, & efficientiã Sacramentorum inter materiam & formam non requiritur similitas metaphysica, aut physica; sed politica, aut moralis, seu illa, quæ requiritur in actibus humanis. Quia nõ est credibile, quod Christus D. Sacramenta, quæ ad mortalem hominum vsum accommodata instituit, metaphysico rigori adstringere voluerit.

41 Reijcio etiam sententiam, quæ inter ablutionem, & prolationem formæ talem similitatem requirit, vt aliquid prolationis formæ coniungatur cum ablutionis parte, vel cum tota ablutione; aut è contra, aliquid ablutionis cum tota prolatione formæ, vel cum aliqua parte illius. Ita *Richardus, Caietanus, Navarrus, & Zambranus*, quos citat prædictus *Diana*. Item *Gab. citatus à G. Hurtado ibi*. Immo vterque & communiter AA. pro hac sententia citant Scotum vbi supra: nec mirum; præbet enim haud parvam

occasionē existimandi, eum huic subscripsisse sententiæ. Tamē germana eius mens constat ex verbis n. 40. relatis. ¶ Dices, quod statim explicando suam sententiã, talem similitatem requirit ad valorem Baptismi, vt antequam finiatur prolatio verborum formæ cœperit ablutio; aut è cõtra. Respondeo ad verum esse, Scotum sic suã sententiã explicuisse: non tamē hoc fecit, quia existimet, semper requiri inter materiam, & formã Sacramentorum hanc similitatē: sed exemplificavit in illa similitate, quæ quamvis non erat metaphysica; (ad hãc enim requiritur, quod ablutio, & prolatio formæ in eodem instanti inciperent; atq; in eodem finirentur) ad oculum apparebat, & explicabatur: cum aliquæ partes materiæ, & formæ simul physice coniungerentur.

42 Quod autem Scotus non semper requirat tantam, aut talē similitatem inter materiam, & formam huius, aut alterius Sacramenti; constat ex verbis ipsius n. 40. relatis; vbi solùm eam similitatem requirit, quæ requiritur in actibus humanis: in his autem nõ requiritur aliqua similitas physica ad verificandũ propositiones; sed illud dicitur simul fieri cum alio, quod non multum ante, vel post fit cum illo. De quo passim reperiuntur exempla. Sufficiat istud: cum enim dico: *Ego bibo*, dum accipio poculum in manu illud ori itatim applicaturus bibendi gratia: quamvis in rigore me-

taphyfico, aut phyfico tunc non bibam; moraliter, seu quoad vsus humanos existimatur verū. Immo, & in vsu Sacramentorum idem contingit, præsertim in Sacramento Pœnitentiæ: confessio enim peccatorū, & reliqui actus pœnitentis multoties præcedunt ad prolationem formæ; & tamen fit Sacramentum: & consequenter materia, & forma habent simultatem sufficientem. Non ergo requiritur aliqua simultas phyfica inter materiam & formam; sed sufficit, moralis, aut politica; seu, (vt loquitur Scotus n. 40. citatus) quæ requiritur in actibus humanis: vi cuius simultatis verificantur illa verba formæ Baptismi: *Ego te baptizo*, quamvis aliàs phyficè transierit totalis ablutio: aut quamvis transierit totalis prolatio formæ, ante quam incipiat ablutio; dummodo statim ponatur, aut ablutio, aut formæ prolatio.

34. Admonendū tamen semper est, quod brevissima morula intercedat inter positionem materię, & formæ, quando non simul phyficè ponuntur. Et quamvis spatium vnus orationis Dominicæ non videatur sufficiens ad impediendum effectiōē Sacramenti Vincentio Fernãdez de Heredia *disp. de Sacrament. in genere part. 6. dub. 2. num. 8.* Dianæ tamen, & mihi displicet: quia est longa discontinuatio. ¶ Est etiã advertendum, sub conditione esse reiterandum Baptismum,

quando in illius effectiōe defuit phyfica simultas: quia sententiã, quæ hanc requirit non est improbabilis, & consequenter fortè in re est vera: atque adeò sine illa nõ tenet Baptismus: vt in simili *num. 39.* notabamus.

CAP. IV.

De Unitate Baptismi.

D V B I V M. I.

I. P Etes primò, qualem vnĩtatem habeat Baptismus? Respond. per aliquot supposita. Quare suppono primò, Baptismum esse vnũ. Quia ad *Ephes. 4.* dicitur: *vnus Deus; vna fides; vnũ Baptisma.* ¶ Suppono secundò, Baptismũ collatũ sub hac forma: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. Am̃.* esse vnũ in specie atthoma. Quia non apparet, vnde diuersitas specifica possit assumi: cum materia, forma, & effectus eius in quocumque Baptismo sint eiusdem speciei. ¶ Dices, Baptismum sanguinis specificè differre à Baptismo aquæ. Resp. analogicè dici Baptismum; scilicet quia tribuit effectũ Baptismi, nempe gratiam mundantem à culpa. Hinc translatum est nomen *Baptismus* ad significandum martyriũ, aut passiōē, iuxta illud *Marc. 10. Et Baptismo,*
quo

quo ego baptizor, baptizamini: & Luc. 12. Baptismo habeo baptizari.

¶ Baptismus autem collatus in nomine Christi specificè differt à nostro Baptismo. Quia forma substantialiter variatur quoad modum significandi: nam nomen Christus implicite importat tres divinas personas; (significat enim filium secundam naturam humanam, qui unctus est: & dat intelligere Patrem, à quo unctus est; & Spiritum Sanctum, quo unctus est: inquit Scotus *dist. 3. quæst. 2. §. Tercio de forma vers. De prima*) quas Baptismus visitatus explicitè sub proprijs, & consuetis nominibus significat.

D V B I V M II.

2 **P**etes secundò, an Baptismus possit iterari? Resp. negativè. Quia hoc sæpè definitum fuit, præsertim ab Eugen. III. & à Trident. *ses. 7. can. 9. de Sacram. in gen. & can. 11. de Baptismo*. Ratio autem à priori est voluntas divina per Ecclesiam declarata. Multas autem rationes congruentiæ adducit Scotus *dist. 6. quæst. 7*. Prima est, quòd institutus est contra originale: quòd tātū est unū, nec iterari potest. Secunda, quòd in Baptismo datur remissio omnium peccatorum, etiam quoad penā: si autem posset iterari, esset incertivum, aut inde homines sumerent occasionem peccandi, ut liberarentur à penis pro alijs peccatis debitjs. Tercia, quia estia-

nua ad intrandum in militiā, aut collegium Christi D. Qui autem ingressus in aliquam militiā, aut collegiū contra talē cōmunitatē, aut eius Caput delinquit; potest quidē reconciliari, non tamē iterū ingreditur. ¶ Unde inferitur, non solum mortaliter peccare eum, qui iteraret Baptismum; sed etiam invalidè, & sine vilo fructu id faceret.

D V B I V M III.

3 **P**etes 3. an, cum dubitatur de valore, aut validitate Baptismi, debeat iterari? Et qualiter? Resp. esse convenientiā DD. quòd, quando prudenter dubitatur de Baptismo, (an scilicet quis fuerit, vel non baptizatus?) aut de eius valore (nempe an Baptismus receptus fuerit validus?) Baptismus debet iterari. Aliàs ille, de cuius Baptismo, aut valore dubitatur, exponeretur periculo salvationis. Secundo, quia Baptismus est ianua Ecclesiæ; & ingressio ad Ecclesiā debet esse omninò certa. ¶ Addantquè, (respondendo ad secundum quæsitum) iterationē istam debere fieri sub cōditione. Alioqui minister exponeretur periculo rebaptizandi. Vtrūque desinivit Alex. III. *in cap. De quibus: ubi formam in casu dubij conferendam sic tradidit: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si non baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* ¶ Dices, quòd Leo I. *epist. 37. quæsitus de*

remedio adhibendo cuidam, de cuius Baptifino dubitabatur; refpondit abfolutè, baptizandum fore, nulla facta mentione alicuius conditionis: ergo in Baptifmo conferendo propter dubium non eft neceffarium aliquam conditionem apponere. Respond. cum Vazq. *diff. 146. cap. 4. num. 23. in cafu*, de quo Leo fuit interrogatus, non interveniffe dubium, fed ignorantiam: cumque nullæ rationes fuaderent, illum, qui infantulus fuit in captivitate ductus, effe baptizatum: merito ftatuit Pontifex, abfolutè effe baptizandum. ¶ Notant communiter, præcipuè Suarez *diff. 22. fect. 2. §. Sed quæres*, fufficere conditionē prædictam mentaliter apponere. In baptifmo tamen folemni, & quando dubium eft publicū, exterius eft explicanda conditio, vt omnis occasio fcādali auferatur.

4 Notant etiam, dubium vocari illum, qui cunctabundus pēdēs nec fcit, quam partem eligat; quia vtrimque ipfum premunt rationes fuadentes partim ad afenfum, partim ad diffenfum. Quæ dubitatio, fi fit circa materiam, aut formam, aut intentionem miniſtri conficientis Baptifmum, dicitur dubium iuris: nam ius Sacramentorum petit, vt forma, materia, & intētio miniſtri ex vi fuę institutionis neceffariò ponantur. Si tamen dubitatio fit circa poſitionē Baptifmi; dicitur dubium facti: quia de ipſo factò dubitatur. ¶ Igitur lo-

quendo de Baptifmo dubio dubietate iuris, femper eft reiterandus Baptifmus, quando fuit admiſtratus in materia, aut forma, aut intentione miniſtri ſolum probabili; immò & probabiliiori. Quia tunc Baptifmus manet dubius; vrgetque ratio noſtre concludionis.

5 Loquendo verò de Baptifmo dubio dubietate facti, ſtandū eft ponderi rationum prudentialium, vt poſſit repeti ſub conditione, vel abfolutè Baptifmus.

¶ Vt autem iudicemus factum effe Baptifmum, ſufficit atteſtatio vnus teſtis omni exceptione maior: (Teſtis omni exceptione maior dicitur ille, de cuius veritate nequit prudenter dubitari.) vt colligitur ex Leone I. & tenet Vazq. *diff. 146. cap. 4. n. 24. ſecutus Paludanum, & Sotū*. ¶ Dices, quòd in 6. Synodo can. 84. dicitur: *quoties non inveniuntur firmi teſtes, qui eos abſque vlla dubitatione baptizatos effe dicant: neque ipſi propter etatem de ſibi tradito myſterio, aprè reſpondere poſſint, debere baptizari*. Et in Concilio Cartaginēſi 5. cap. 6. idem dicitur, quoties non inveniuntur certiffimi teſtes: necnon & in Concilio Africano cap. 59. atque in Concilio Vormaciēſi can. 70. ergo non ſufficit vnus teſtis. Reſp. negando conſequentiam: aut quia hæc concilia non loquūtur de dubio proprio; ſed de ignorantia, aut de illo, qui penitus ignorat, ſe effe baptizatum. Aut quia iſta concilia
ſic

ſe communiter Authores intelligant, quod ſufficiat vnus rektis fide dignus, aut omni exceptione maior: vt dicunt Authores præfertim *Suar. diſput. 22. ſeçãoe 2. §. Quamvis* & *Vazq. diſp. 146. cap. 4. num. 24.*

6 In his, quæ generaliter diximus de reiteratione Baptiſini, quando de eius valore dubitatur, conueniunt AA. Tamen pro pleniori intelligentia de Baptiſmo dubio dubietate facti aliquos caſus in ſpeciali proponunt, & decidunt in præſenti à nobis etiam ſequenti dubio reſolvendos.

D V B I V M IV.

7 **P**eres quartò, an pueri expoſiti, ſeu qui reperiuntur ad valvas Eccleſiæ, aut alicuius domus, ſint ſub conditione baptizandi? Reſpond. affirmatiuè. Quia eſt ſufficiens præſumptio, non eſſe baptizatos: etenim impudicæ matres totæ incumbunt ſcelus ſuum tegendo; & parum, aut niſi curant de ſpiritualli ſalute proliſ. Et ideò in hanc conſiſionem conſpirant AA. loquendo in caſu, quòd infans eſt recenter natus; & aliàs nullo teſte, aut inſtrumento conſtat de illius Baptiſmo. ¶ Immo etiam ſi infans ex colore, & magnitudine videntur proles vnus menſis, eſt ſub cõditione baptizandus. Quia hæc indiſia fallunt. Quippè quandoque infantes aliqui corpulentiores alijs naſcuntur; recens natus

excedit corpulentiam alterius vnus menſis. Ita noſter *Villalobos tom. 1. tract. 5. diſf. 7. num. 4. Diana in Additionibus ad 2. part. Reſolut. 6. & Auſonius verbo Baptiſmus num. 8.*

8 Immo addo, eſſe ſub cõditione baptizandum infantulum, etiam ſi ſchedulam Baptiſmi ſecum habeat appẽſam. Quia teſtimonium ſchedula ſuſpicionem aliquam generat, an ritè ſit collatus Baptiſmus: frequenter enim ſchedula ſignificat, Baptiſmum collatum fuiſſe a muliercula: quæ tũc ſolicitudinæ partus nimis occupata, atque ſaluandæ proliſ anxia prudenter præſumitur aliquẽ errorem in eſſentialibus cõmiſiſſe; videlicet, aut in proferendo verba, aut in partem principalem abluendo. Ita *Machantius tract. 2. de Baptiſmo cap. 2. quæſt. 4. non diſplicet Diana 5. part. tract. 13. Reſol. 85.* ſicque determinatum fuiſſe in Synòdo Camaracenſi teſtatur prædictus Machantius. Et quamvis Ochagavia, & G. Hurt. quos citat, & ſequitur Auſonius verbo Baptiſmus num. 8. oppoſitũ defendant, non ſunt audiendi: quia ſolum nituntur in hoc, quòd per ſchedulam Baptiſmus redditur certus. Falluntur tamen; vt conſtat ex noſtro fundamento; ampliũq; conſtabit ex nupèr dicendis.

9 Vlteriũs addo, ſub cõditione eſſe in Eccleſia baptizandũ infantem, quẽ obſteſtrix domi baptizauit. Quia quoties obſteſtrices

baptizant, est prudens dubium, an omiserint aliquid ex necessarijs ad consistentiam Baptismi: tùm quia subito necessitatis casu turbantur: tùm quia nimis distrahantur attendentes ad pericula matris, & prolis: & hinc oritur suspitio ad iterandum sub conditione Baptismum sufficiens. Nec tollitur suspitio ex eo, quòd tales obstetrices sint benè instructæ de necessarijs ad consistentiam Baptismi. Perturbatio enim, & minima distractio generat suspitionē in præsentī, non autem obstetricis ignorantia. Item non tollitur suspitio ex eo, quòd ipsæ obstetrices dicant, posuisse omnia necessaria ad consistentiam Baptismi: quia, quidquid ipsæ dicant, stat contra ipsas præsumptio propter turbationem casus subiti, & propter distractionem multorum, quæ simul occurrūt, & quorum expeditio ab obstetrice præsertim dependet. Ita *Silvius in 3. p. D. Thom. quest. 66. art. 9. dub. 2. & Molanus suæ praxiæ tract. 4. cap. 3. affirmans, sic disponi in Pastoralī, Mechlinensī; & quòd consentit Synodus Iprensis sub Martino Rjthonio tit. 12. c. 5.*

10 Oppositum autem huius non solum passim defendunt AA. sed etiam praxi communiter servant: quia existimant, obstetrices à viris doctis edoctas, & examinatas de prolatione verborum, de ablutione faciendā, atque de intentione ad valorem Sacramenti requisita, sufficienter, & secu-

rè baptizare infantes in periculo mortis. Tamen ego non solum de obstetrice, sed etiam de viro docto, & prudenti haberem aliquis defectus suspensionem, si illum tot curis distractum, atque turbari subitæ necessitatis periculo viderem: experimur enim quotidie nos minoris pondere sarcinæ sic premi, vt multa cura exhibita, vix possimus rebus, quibus occupamur, debitam attentionem adhibere, quin passim ab ea distrahamur; statimque de peractis actionibus dubitemus. Igitur prædicta suspitio de obstetricis Baptismo non suboritur ab illius nesciētia, aut ab ignorantia; sed à perturbatione subiti periculi, & necessitatis, atque de distractione mulieris tot, & tam gravibus curis simul occurrētibus occupatæ. ¶ Sed adhuc pro pleniori dictorum in præsentī dubio intelligentia, illorumque firmiori comprobatione sequens dubiū placuit examinare.

DUBIUM V.

11. **P**etes quintò, an peccet, qui Baptismum sub conditione præstat non baptizato, quem certò scit non esse baptizatum. Respondetur affirmativè. Quia exercet actum otiosum, seu otiosè apponit conditionem, & contra usum Ecclesiæ; quæ solum iubet, apponi conditionem in casu dubio. ¶ De qualitate autem huius peccati est controversia

fiat inter AA. teste Diana 3. part. in Additionibus ad 2. part. Resol. 6. §. Non vericiam: existimant enim multi, esse mortale baptizare sub conditione eum, quem scio, non esse baptizatum. Ipse tamen Diana, & Villalobos 1. tom. tract. 5. diff. 7. num. 2. (quibus subscribitur) dicunt, solum esse veniale. Idemque dicit Ludovicus de S. Iuan de illo, qui sub conditione baptizasset eum, quæ constat esse baptizatum. Et utriusque eadem est ratio, nempe esse actum otiosum: & consequenter refundere in Baptismum malitiã otiositatis: quæ respectu Sacramenti est l-vi iniuria: ut advertit prædictus Ludovicus in Summa de Sacramento Baptismi q. 1. art. 8. dub. 2. conclus. 2. ab ipso Diana citatus.

¶ Dices contra hoc posterius: rebaptizans punitur à iure poena irregularitatis, necnon & rebaptizatus: ut notant Scotus in 4. d. 6 q. 8. vers. Loquendo de scientia, & communiter AA: ergo ius iudicat peccatum gravissimũ rebaptizare baptizatum. Pater consequentia: quia poena adeo gravis nõ imponeretur propter levem culpã. Præterea rebaptizans agit contra institutionem Baptismi: quod Sacramentũ instituit Christus D. initerabile. Respond. ita esse omnia prædicta loquendo de iterante Baptismum absolutè: iste enim habet animum repetendi Sacramentum Baptismi; & consequenter opponitur institutioni huius Sacramenti; quod Christus Do-

minus initerabile instituit. Qui autem sub cõditione iterat Baptismum sine urgente necessitate, non intendit novum Sacramentum Baptismi conferre: sed solum convincitur crimine levitatis, si levibus scrupulis agitatus ducitur ad repetendum Baptismum sub conditione; vel si nulla adhuc levi ratione ductus id facit, tantum convincitur exercuisse actum otiosum: cum autem nec levitas, nec otiositas sint mortale, numquam erit mortale repetere Baptismum sub conditione super baptizatum.

12 Ex hac ergo istorum AA. & mea doctrina confirmo omnia, & singula, quæ dubio 4. dicebamus. Si enim solum est veniale conferre Baptismum sub conditione, adhuc in casu, quod constat esse baptizatum, vel non esse baptizatum eum, cui confertur; quando datur aliqualis ratio dubitandi; (ut datur in illo duplici eventu à num. 8. explicato) repetere Baptismum sub conditione, nullum erit peccatum. Sicuti etiam verbum otiosum proferre sit peccatum veniale; tamen aliquali necessitate interveniente, desinit esse otiosum, & peccatum.

13 Expendo præterea quam sine scrupuli umbra conferatur ab omnibus confessarijs in Sacramento Pœnitentiæ absolutio censurarum sub conditione, nulla, aut ferè nulla, interveniente causa. Experimur enim, doctos, & timoratos in ferè omnibus

confessionibus sic absolutionem impendere: *Si teneris aliqua censura, te absolvo ab illa: deinde ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Insuper concedo tibi gratias, & indulgentias, quas concedere possum.* Immo ad absolvendam a peccatis sub conditione, non ita strictum præcedit examen; sed quocumque scrupulo, aut metu interveniente de usu rationis pueri; aut de materia pro confessione supposita, aut de vita infirmi, aut de eius dolore, docti, experti, & timorati confessarij peccatorum conditionatam impendunt absolutionem sine aliquo scrupulo irreverentiæ Sacramento irrogandæ. Cur ergo in Baptismo tam exactum examen requirunt **AA.** oppositæ sententiæ ad illum sub conditione iterandum? Certè ratio me subterfugit; immo illam nunquam me inventurum spero: præsertim cum Baptismi sub conditione collatio nullam afferat incommodam. Si enim ille, cui confertur, est iam baptizatus, vi conditionalis novus Baptismus non subiicit. Si autem non erat baptizatus conditionalis nihil operatur; & fit verus Baptismus; atque proximi utilitati, spiritualique saluti consulti.

DUBIUM VI.

14. **P**eres sextò, an aliquando ut obligatio iterandi baptismum? Respondetur affirmativè. Itaque quotiescumque Parrocho cõtaret, alicuius parochie (sive infanti, sive adulto) collatum fuisse Baptismum dubium dubietate iuris, vel facti, tenetur rebaptizare sub conditione. Immo quicumque alius tenetur in casu extremæ necessitatis, hoc est quando personæ dubiè baptizatae imminet mors; & non adest copia alterius ministri. Quia charitas obligat sub mortali, quod succurramus proximo graviter indigenti. Sed tunc proximus est in periculo carenti hoc Sacramento, & effectu illius ad salvationem in parvulo, qui moritur, simpliciter necessario: immo & in adulto ferè similiter est necessarius: etenim, etsi possit salvari per Baptismum fluminis, hoc est per actum supernaturalis contritionis, aut dilectionis Dei super omnia: tamen horum actuum elicientia non ita facilis ab omnibus proclamatur: estque certum, de illa nos non posse certificari tanta certitudine; quanta certificari possumus de baptisimi receptione, aut collatione. (dicunt communiter; etiam mihi non ardeat: cum neque minister possit metaphysicè certificari de consensu recipientis: n. que baptizatus de

in.

intentione ministri) ¶ Propter rationem nostræ conclusionis sub mortali etiam tenetur adultus, qui se tibi collatum fuisse baptismum dubium, ad petendum suam rebaptizationem. Quia lex charitatis obligat ad propriam salutem procurandam; & ad evitandum contingentiam circa illam: quam contingentiam evitat, qui certum baptismum recipit: cum in eius receptione (si non erat baptizatus) non solum fiat per characterem de Familia Christi Domini, sed etiam plenam peccatorum remissionem recipiat.

D V B I V M VII.

15 P Etes septimò, an unitas baptismi requiratur necessario unitatem ministri? (hoc est, quod idem & proferat verba, & similiter abluat). Respondetur affirmativè. Quia Deus sic instituit. Congruentia autem est, quod sicut Deus est vnus principaliter agens; ita voluit, habere vnum ministrum in collatione Sacramenti. Præterea etiam falsa hæc forma: *Ego te baptizo, &c.* non autem expedit confici sacramentum per formam falsam. Ita Scotus distinct. 6. q. 2. §. 2. & vers. De secundo, D. Thom. q. 67. art. 6. & q. 2. Suarez, Aegidius, & communiter D. D. quos citat, & sequitur Gash. Hurtado disp. 2. §. 6. ¶ Vnde reiicienda sunt Marti ius in 4. q. 4. art. 4. dub. 11. & Caiet. ad illum

art. 6. oppositum affirmantes in casu extrema necessitatis, nempe si infans esset statim moriturus; & solum adessent duo, quorum alter erat mutus; alter autem sine brachijs ita, vt neque ille posset abluere, neque ille verba proferre. Horum tamen sententia plus pietatis, quam veritatis, aut probabilitatis habet: & ideo reiicienda: quia tunc forma euet falsa.

D V B I V M VIII.

16 P Etes octavò, an unitas baptismi requiratur unitatem ministri? (hoc est, quod non simul concurrant plures integrè baptizantes, seu quorum quilibet, & proferat verba formæ, & simul abluat eundem hominem). Respondetur negativè. Tamen claritatis gratia dico primo: in prædicto casu verum conficitur Sacramentum baptismi. Quia non est verum illud quod vnus faciens annullat factum alterius. Sed, si vnus tantum integrè proferret formam, & ablueret, conficeretur verum Sacramentum baptismi: ergo: & quando plures concurrant simul ponentes quid quid requiritur ad consentientiam baptismi. Ita Scotus distinct. 6. q. 2. §. 2. & vers. de primo, & eius discipuli, vnde Gabro disp. 18. n. iudicant, in hoc Theologos convenire. Idem tenent D. Thom. q. 67. art. 6. nostri Bonar. Alensis, Richardus, & multi alij, quos citant, & sequuntur

auantur RR. presertim Vazquez
disp. 148. c. 1. n. 1.

27 Notant tamen Scotus, & communiter, hanc conclusionē procedere in quocumque eventu, hoc est, siue vnus illorū prius finiat verba formæ: siue omnes simul abluant, & proferant verba, ita vt vnus non finiat prius alio. Solum est differentia, quod, si vnus prius alio finit prolationem verborum, ab illo tantum fit Sacramentum. Si tamē simul omnes, & abluant, & proferunt verba, ab vno illorum tantum. (quamvis dicat præciter Vazquez, quod conueniant AA. nostræ sententię, ab vtroque verum perfici Sacramentum: manifestè tamen fallitur: saltem enim Scottistæ disconuenimus) A quo tamen illorum, non determinat Scotus; immò *ibi vers. Respondeo, difficile fatetur*, ita difficile esse hoc assignare, vt concludat sic. *Responsionem quere.* Additionistæ verò dicunt, Deum pro libito suæ voluntatis acceptaturū baptismationem huius, vel illius: & consequenter nobis penitus incertum esse, vi cuius ministri factus fuerit Baptismus. Ego autē cum quodam ex nostris in manuscriptis existimo, quod ex cōgruentia Deus acceptaret Baptismum illius ministri, qui vel sanctitate vel Ecclesiæ dignitate esset dignior.

28 Dices contra conclusionem, quod à pluribus causis totalibus nequit idem effectus pro

venire: ergo quando plures simul concurrunt integre baptizantes, nequit confici vnus Baptismus. Respondetur, ex nuper dictis negando consequentiam: quia ab vno illorum ministrorū tantum fit hic Baptismus. ¶ Cōtra: causæ eiusdem virtutis simul concurrentes mutuo se impediunt, ne agant circa idem passum: ergo à nullo illorum fit Baptismus. Respondetur, ex Scoto *ibi vers. Ad primum* negando cōsequentiam: quia antecedens solum est verum de causis physicis; non autem de moralibus. Quare potest Rex v. g. è pluribus æqualiter petentibus huius potius quā illius præces acceptare ad conferendum aliquod beneficium.

29 Dico secundo in dicto casu solum fit vnum Sacramentum Baptismi. Quia vnitas aut pluralitas Baptismi sumitur ex vnitate, aut pluralitate subiecti; non autem ex vnitate, aut pluralitate ministri. Et ideò quando multi baptizantur ab vno, & eodem ministro omnes simul abluente, omnes remanent baptizati, seu multa fiunt Baptismi Sacramenta. Ita Scotus *ibi vers. Ex isto, D. Th. q. 67. art. 6. in corpore, Sorius, Paludanus, Marsilius, & Durandus, quos citat, & sequitur Vazq. disp. 148. c. 2. num. 9. Item Ochogavia q. 13. ¶ Sed Gab. Caiet. & Egidius quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 2 diff 5. affirmant, tūc esse plura numero Sacramenta Baptismi: & obijciunt: in nostro casu*

casu reperiuntur plures ablutiones passivæ: (et si sint eiusdem hominis) ergo sunt plura Sacramenta. Paret consequentia: quia quilibet illarum ablutionum est materia totalis; (vt suppono) & aliàs ei adiungitur forma. Respondetur negando consequentiam. Ad probationem dico, inde probari quidem quemlibet illorum ponere omnia necessaria (quantum est ex parte sua) ad efficiendum Sacramentum Baptismi: tamen non quilibet conficit, sed ille solus, cuius factum Deus voluerit acceptare. Et ratio est, quòd ex institutione divina hoc Sacramentum est initerabile: atque adeò subiectum est incapax recipiendi (sive successivè, sive simul) duo Sacramenta Baptismi: et consequenter sicut ille, qui Petro iam baptizato applicaret novam ablutionem cum forma, & intentione denuò baptizandi, non conficeret Sacramentum, non defectu materiæ, aut formæ, vel intentionis ministri, sed defectu dispositionis subiecti, aut propter incapacitatem illius, qui debet, non recepisse aliud Baptismi Sacramentum. Ita quando plures baptizantes simul concurrunt, vnum tantum fit Sacramentum; non quidem quia vnusquisque illorum non ponit quidquid aliàs sufficeret ad conficiendum Baptismi Sacramentum; sed quia Deus propter indispositionem, aut incapacitatè subiecti, aut hominis, qui vnum

tantum potest recipere Sacramentum Baptismi, vnus ministri tantum factum acceptat.

30 Dico tertio: illicitum est, plures simul eundem baptizare. Quia moraliter numquam est necessitas ita baptizandi. Et ideo saltèm exercent actum otiosum: si aliàs intendat quilibet illorum baptizare solùm sub conditione in casu, quòd alter priùs perfecerit suam baptismationem. Si autè absolutè, & sine conditione intenderent baptizare, esset grave peccatum: quia se exponeret vnusquisque manifesto periculo rebaptizandi. Recolantur dicta *num. 11.*

DVBIUM IX.

31 **P**etes nonò: an, si plures eundem baptizarent dicendo; *nos te baptizamus*, verum conficerent Sacramentum? Respondetur sub distinctione. Quare dico primò. Si intendant partialiter concurrere, non fit Sacramentum. Quia ex institutione Baptismi ab vnico ministro debet confici. ¶ Dico secundo: si intendat vnusquisque totaliter conficere, & simul cum prolatione formæ ponat ablutionem sufficientem, conficitur Sacramentum: constat enim ex dictis à *num. 26.* vnitatem Sacramenti Baptismi non pendere ab vnitrate ministri totaliter agente. Ita Durandus in 4. *distinct. 3. quest. 3. num. 15.* Richardus, *Marfilus,* *Maury,*

Maiores, & Caietanus citati à Vazquez disp. 148. cap. 5. n. 35. Item Suarez disp. 25. sect. 3. & G. Hurt. disp. 2. diff. 5. ¶ Sed tunc non confici Sacramentum, defendunt D. Thom. D. Bonav. Alensis, Gab. Silvester, & Ledesma, quos citat, & sequitur, prædictus Vazq. ibi num. 38. Item Egidius quæst. 67. num. 43. Et obijciunt: hæc forma: *Nos te baptizamus*, &c. significat, ministros partialiter concurrere: ergo non fit Sacramentum sub hac forma. Respondetur negando antecedens: ly enim *nos* aliquando significat, quemlibet ubi illo contentum concurrere partialiter ad aliquam actionem: ut cum dicimus: *Nos navim trahimus; aut pondus portamus*. Aliquando autem significat, quemlibet illorum totaliter operari: ut cum dicimus: *Nos deambulamus; aut pugnamus*, &c. aut cum auctoritative loquendo dicit Rex aut iudex. *Nos mandamus*. Igitur cum ly *nos* sit indifferens ad significandum totalem, aut partialem concursum, quando determinatur per intentionem ministri ad concursum totalem, nihil obstat, quin per hanc formam (*Nos te baptizamus*) fiat verum Sacramentum. Sicut verè obstat, quando determinatur ad partialem concursum.

DUBIUM X.

32 **P** Etes decimò, an si idem minister plures simul bap-

tizaret sub hac forma (*Ego vos baptizo, &c.*) teneret Baptismus? Et plura Sacramenta conficeret? Respondetur affirmativè, ad utrumque. Primùm patet: quia potuit omnia necessaria circa subiectum capax. Item constat secundum, quia tunc multiplicantur ablationes passivæ, circa diversâ subiecta: ergo multiplicantur Sacramenta Baptismi. Ita Scotus distinct. 6. quæst. 2. §. 2. & vers. De tertio, & cōmaniter A.A. ¶ Dices: forma est unica: ergo nequeunt fieri plura Sacramenta. Respondetur distinguendo antecedens: (& negando consequentiam) expressè, & formaliter, concedo: virtualiter, aut æquivalenter, nego: hæc enim forma (*Nos te baptizamus*) æquivaleret his; *Ego simul cum alijs te baptizo; iste simul cum alijs te baptizat*, &c. & consequenter, cum per multas materias distribuatur: virtualiter, aut per æquivalentiã est multiplex. ¶ Instabis, forma totam se communicat materiæ: ergo applicata vni materiæ nequit alteri se applicare. Respondetur distinguendo: forma physica, concedo: moralis, nego. Itaque formæ Sacramentorum licet comparatæ ad materiam dicantur formæ, immò & formæ physicae, provt distinguuntur à relatione signi: in rigore autem sunt quædam causæ morales partiales; quæ movent Deum ad ponendum effectum Sacramenti. Quare potius debent reduci

ci ad gentis causæ efficientis.

33 Notat Scotus ibi, & communiter AA. ministrum ut eum hac forma. *Ego vos baptizo, &c.* mortaliter peccare. Quia non servat formam sibi impositam ab Ecclesia, nisi esset tanta necessitas, quod immineret mors omnium; et si quando singulos baptizaret sigillatim, aliquis eorum foret moriturus antequam alios baptizasset. (inquit Scotus.) Idem dicendum est propter eandem rationem de illis, qui sub hac forma baptizarent *Nos te baptizamus, &c.* Itaque solum ex eo, quod mutarent formam, peccarent graviter, (Recolantur dicta n. 31.) secundum Scotum, & predictos AA. quibus ego auctoritate potius, quam ratione (hand libens) consentio. Quare, si Scoti allatis verbis non premeret, dicerem cum Soto in 4. dist. 4. art. 4. §. Secundo arguitur, solum esse veniale, plures simul baptizare sub hac forma. *Ego vos baptizo, &c.* Quia hæc formæ variatio videtur levis. Immo adderem, neque esse veniale, quando plusquam decem simul concurrerent ad Baptismum suscipiendum: solum enim propter nauseam toties repetendi Baptismum videtur mihi sine aliqua culpa posse omnes simul baptizari sub illa forma *Ego vos baptizo, &c.* Sic quippe præsumendum est de piæ matris Ecclesiæ intentione, nempe non adeo strictè præfixisse istam formam Baptismi (*Ego te baptizo,*

&c.) ut nolit, aliquali existente necessitate, permittere tam exiguam variationem, ac reperitur utendo ista: *Ego vos baptizo, &c.* Quod mihi persuadet, tum quia non omnino acquiesco, materiam esse sub mortali obligatoriam uti hac forma: *Ego te baptizo, &c.* Tum quia, adhuc hoc admisso, potest aliquali necessitate oppositum permitti. Sicut etsi præceptum sub mortali sit ieiunium, multis de causis cessat præceptum: ut suppono.

34 Consimiliter dicerem, non esse mortale uti hac forma *Nos te baptizamus, &c.* Quando plures eundem simul baptizarent. (Loquor in casu, quo quilibet intendat integrè baptizare: si enim hoc partialiter tantum intendat, erit mortale uti prædicta forma: quia tunc non fit Sacramentum, iuxta dicta n. 31.) Et quidem hoc dicerem, (essetque magis consequenter dictum ad illa, quæ dixi n. 11.) si aliæ auctoritas prædictorū Auctorum, & fortè Scoti me non premeret. Quid ergo? Probabile mihi satis est, (abstineo à Scoti, & aliorum auctoritate) solum esse veniale, immo aliquando nullum peccatum, uti, hac forma ad baptizandum plures: *Ego vos baptizo, &c.* Recolantur dicta num. præcedenti. Item probabile est mihi, solum esse veniale uti hac forma, *Nos te baptizamus, &c.* Quando quilibet ex concurrentibus intendit integrè baptizare. Recolatur dicta n.

CAP. V.

De ministro Baptismi.

DUBIUM I.

I Petes primò: quibus con-
veniat validè baptizare?
Respondetur, competere cui-
que personæ humanæ viatori.
Quia sic definiunt multa concilia,
& clamant PP. (de quo pas-
sim RR.) Sufficiat nobis Euge-
nius III. in suo decreto fidei sic lo-
quutus, *In casu autem necessitatis
non solum Sacerdos, vel Diaconus;
sed etiam Laicus, vel mulier, immò
etiam paganus, & hereticus bap-
tizare potest.* Ratio autem à priori
est divina voluntas, aut institutio
nobis per Ecclesiam revelata. Ra-
tio verò congruentiæ est, quòd
sicut piissimus Deus elegit pro
materia Baptismi aquam, qua ni-
hil est in liquoribus, immò & in
natura communius: ita liberali-
ter largitus est prædictis omni-
bus potestatem baptizandi, ne, si
aliqua esset ex parte ministri dif-
ficultas, aliquis fraudaretur ab
hoc salubri, atque ad salutem ne-
cessario medicamine. ¶ PP. au-
tem aliquot, atque concilia, quæ
excludunt ab hoc ministerio ali-
quas personas, (sufficiat Hædorus
lib. 2. cap. 27. dicens: *constat, Bap-
tismum solis Sacerdotibus tradi*)

non loquuntur in casu necessita-
tis: extra quam ob indecentiam
excluduntur mulieres; & ob pru-
dentem dubitationem de recta
intentione excluduntur Iudæi,
& hæretici. Immo seclusa qua-
cumque dubitatione, vult Eccle-
sia, vt rectus ordo servetur in
hoc ministerio. Et ideo in præ-
sentia Sacerdotis non ad mini-
strat Laicus; nec foemina in præ-
sentia viri; nec bigamus in præ-
sentia non bigami. ¶ Greg. au-
tèm II. in Epistola ad Bonifacium
sic loquutus (quos à paganis bap-
tizatos esse asseruisti, si ita habe-
tur, vt denuò baptizes in nomine
Trinitatis, mandamus) ideo man-
dat rebaptizare baptizatos à pa-
ganis, quia non fuerant baptizati
in nomine Trinitatis; non autem
quia à paganis nò potuerint bap-
tizari.

2 Vnde reiicitur Calvinus ex-
istimans, solum ministrum ad
hoc deputatum posse validè bap-
tizare: & obijcit: verba illa (*Mat-
thæi vlt. Euntes docete omnes gen-
tes baptizantes eos in nomine Pa-
tris, &c.*) solum dicta sunt Apo-
stolis: & consequenter Episco-
pis, qui Apostolorum sunt suc-
cessores: ergo illi solum possunt
baptizare. Respondetur negan-
do suppositum antecedentis;
(& consequentiam) nempe, tunc
datam fuisse potestatem bap-
tizandi: vt enim constat ex cap. 1. à
num. 13. ante mortem Christi D.
fuit institutum, & administratum
Sacramentum Baptismi: & con-
sequen-

sequenter fuit institutus minister illius, Matthæi autem ultimo fuit impositum præceptum baptizandi; fuitque tributum ius ordinarium exercèdi tale ministerium. ¶ Obijcit secundò: solis Sacerdotibus data est potestas remittendi peccata per poenitentiam Sacramentum: ergo illis solum cõpetit remittere originale per Baptismum. Respondetur negando consequentias propter diversas institutiones horum Sacramentorum Ecclesiæ praxi declaratas. Et congruentia disparitatis est, quòd in poenitentia remittuntur peccata per modum sententiæ, & iudicij: ad quod requiritur scientia, & prudentia: quare congruum fuit, ut solis Sacerdotibus committeretur. In Baptismo autem peccatum non sic remittitur, sed per modum ablationis: hæc verò à quovis potest fieri.

DUBIUM II.

3. **P**otes secundò: an Angelus possit valide baptizare? Respondetur affirmativè de potentia absoluta, seu per dispensationem Dei. Cùm enim possit assumere corpus, quo medio sensibilibiter proferat formam, & abluat cum debita intentione, potest physicè quidquid potest homo pro Baptismo conficiendo: si ergo accedat dispensatio legis, qua Deus statuit, solos homines esse ministros Baptismi, nihil

prohibere potest, quòd valide baptizet. ¶ Sin autem loquamur de facto, seu de lege ordinaria, nequit: quia solus homo est minister Baptismi. Cuius non est alia ratio à priori, nisi institutio divina sic disponens. Ita Scotus in 4. distinct. 6. q. 1. 9. Respondet verfic. Cùm ergo, & communiter *AA.* Tres autem congruentias assignat Scot. ibi vers. Generaliter, quare Christus Dominus fecerit ministrum Baptismi hominem, & non Angelum. Prima est, quòd Christus D. institutor huius Sacramenti, est homo. Secunda, quòd in Sacramento est aliquid sensibile & aliquid spirituale: (nempe gratia ab ipso causata) & per consequens magis congruit ministro utenti & sensu, & intellectu; quàm purè intellectualem. Tertia, quia per susceptionem Baptismi ascribitur aliquis, ut sit membrum Ecclesiæ Militantis: ergo congruum est, hoc fieri per aliquem in illa Ecclesiæ existentem.

4. Notat Scotus ibi vers. Cùm ergo, quòd si bonus Angelus baptizaret aliquem, supponendum esset, verum contulisse Baptismum: quia non fieret nisi de præcepto Dei: nec esset ille baptizatus ab Angelo iterum baptizandus. Sicut Michael prohibuit Episcopo dedicare Ecclesiam suam in monte Gargano asserens, eam à se dedicatam fuisse. Si etiam malus Angelus in corpore assumpto baptizet, & constet, quòd esset de præcepto Dei, talis habendus esset pro baptizato: quia

quia oportet, malum Angelum etiam invitum obedire Deo. Sed non esset sine certa revelatione super hoc habita credendum, quod malus Angelus verè baptizaret. Hucusque Scotus.

D V B I V M II.

5 **P**etes secundò, quibus cõveniat ex officio Baptizare? Respondetur, quòd soli Sacerdoti congruit ex officio: (inquit Scotus distinct. 6. q. 1. §. Respondeo vers. Tandem) cuius ratio est; quia per Baptismum recipitur baptizatus in collegium Ecclesiæ Militantis: receptio autem alicuius in collegium pertinet ad præsentem, & habentem auctoritatem in collegio. Et ideo quantò aliquis habet maiorem auctoritatem in Ecclesia, tantò magis pertinet ad eum recipere, & introducere in Ecclesiam: & per consequens baptizare. Vnde magis competeret Episcopo, quàm simplici Sacerdoti, si sufficere possent Episcopi. Sed propter paucitatem Episcoporum, & pluritatem baptizandorum regulariter cõceditur omnibus Sacerdotibus. Hucusque Scotus. Quibus nihil ad rem aptius: estq; Auctorum convenientia: & exprimitur ab Eugenio III. in suo decreto sic locutus de Baptismo. *Minister huius Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio convenit baptizare.*

6 Vnde infertur, neque Diacono competere ex officio bap-

tizare. Quod etiã expressit Clemen-
s Romanus lib. 8. Constitutio-
num Apostol. cap. 46. dicens:
neque enim fas est Diacono Bap-
tizare. ¶ Vnde etiam à fortiori
infertur, nulli Diacono inferiori
competere ex officio bap-
tizare.

D V B I V M III.

7 **P**etes tertio: quibus ex
commissione competat
baptizare? Respondetur, soli Dia-
cono commissum fuisse. Quod
constat ex Gelasio Papa epist. ad
Episcopos per Lucaniam, &c. con-
stitutos de Diaconis sic loquen-
te: absque Episcopo, vel Præsbyte-
ro baptizare non audeant: id est,
absque Episcopi, vel Præsbyteri
commissione, vel licentia: ubi
apertè supponit, ex tali licentia,
vel cõmissione posse licite bap-
tizare. ¶ Dices, quòd in Ponti-
ficali Romano in Ordinatione
Diaconi dicitur, *Diaconum enim
oportet ministrare ad altare: bap-
tizare, & predicare:* ergo nulla
eget commissione, aut licentia
ad baptizandum; sed id potest ex
vi suæ ordinationis. Respondetur
negando consequentiam: so-
lum enim sequitur, ex vi suæ or-
dinationis esse capacem, seu ap-
tuni, ut id sibi committatur.

¶ Contra: ex commissione
etiam Laicus potest Baptiza-
re. Respondetur distinguendo: ex
commissione Pontificis quasi v-
tentis potentia absoluta, (ut sic
loquar) aut sua plenissima po-
testate,

testate, concedo: ex commissio-
ne Pontificis regulariter agentis,
& se commodantis iuris disposi-
tioni, nego. Sic enim soli Diacono
potest committi baptizare: quæ
commissio, vel licentia debet
emanare vel ab ipso Pontifice,
vel ab Episcopo, vel saltè à
Presbytero: vt constat ex Ponti-
ficibus Clemente Romano, &
Gelasio primo nuper adductis.
Igitur cum Diaconus ex vi sui
officij instituat, vt Episcopo, &
Presbytero assistat, eisque infer-
uiat in Baptismo, & alijs Ecce-
siasticis ministerijs, vi prædictæ
ordinationis fit quasi proximè
capax, & aptus, vt ei committa-
tur quod dignè, & competenter
baptizet. Quod nullus Diacono
inferior habere potest.

D V B I V M III.

3. PETES quartò: an Presbyter
licite possit baptizare in-
dependentè à Parocho, seu abs-
que licentia illius? Respondetur
affirmativè. Quia ex vi suæ ordi-
nationis habet potestatem com-
pletam ad baptizandum quem-
libet ita, vt non deficiat Sacer-
dote aliquid, quod egeat à Pa-
rocho recipere. Sicuti neque ad cõ-
secrandum: ergo independentè
ab illo potest dignè baptizare.
Antecedens probatur, quia bap-
tizare non est actus iurisdictionis,
sed potestatis ordinis: & idè
sicut independentè à Parocho
potest consecrare: potest, & bap-

tizare. Confirmatur: quia Paro-
chus (inimò & Episcopus) nullū
ius habet in baptizandum: quia
quoadvique baptizatus sit, non
est Ecclesiæ subditus: ergo à quo-
cumque habente ex officio po-
testatem baptizandi, potest dig-
nè baptizari. Ita Suarez *disp. 23.
sect. 2. §. Respondetur, & G. Hurt.
disp. 2. diff. 2. & deduci potest ex
Scoto n. 5. citato*, quatenus affir-
mat, quod baptizare soli Sacer-
dote congruit ex officio. ¶ Sed
oppositum defendit Vazquez
disp. 147. cap. 3. n. 15. Et obijcit,
quod etsi Sacerdos vi suæ ordi-
nationis habeat potestatem ordi-
nis ad Baptizandum; tamen de-
ficit ei applicatio materiæ: ergo
quoadvique per parochū, (quæ
posse hoc committere simplici
Sacerdote, fatentur AA.) aut per
alium Pastorem ei assignentur a-
liqui baptizandi, nequit baptiza-
re. Antecedens patet in Sacramē-
to poenitentiae: Sacerdos enim in
sua ordinatione recipit potesta-
tem remittendi peccata. Tamen
istam exercere non potest, quo-
advique illi assignentur ab Epis-
copo, qui sunt absolventi. Res-
pondetur negando antecedens,
aut suppositum illius: supponit e-
nim, quod baptizare est actus iu-
risdictionis; sicut est actus absol-
vendi. Vnde patet ad probatio-
nem: baptizare enim est actus ita
independens ab aliquo superiori,
vt possit dignè exerceri à Sacer-
dote, ipso Parocho, inimò &
Episcopo renuente: non secus ac

consecrare corpus Christi Domini, potest Sacerdos, quocumque superiori renuente. Nec potest privari Sacerdos digna administratione Baptismi, nisi ob peccata, atque in illorum poenā: sicuti neque potest privari digna Missae celebratione.

DUBIUM V.

9. **P**otes quia tō, an Diaconus possit in extrema necessitate, & absentia Sacerdotis baptizare sine illius commissione, aut licentia? Respondetur negativē. Quia ex D. Clemente Romano atque ex Gelaf. 1. (n. 6. & 7. citatis) necessaria est hęc licentia: eo quod non convenit Diacono ex officio: ergo nūquam baptizabit dignē, & competenter sine tali licentia. Ita Caiet. quem citat, & sequitur Egid. q. 65. n. 27. Item G. Harr. disp. 2. diff. 2. Quare Diaconus solemniter baptizans sine tali licentia peccaret mortaliter; immo & contraheret irregularitatem: quatenus usurparet actum ordinis solemniter baptizans nō vt Sacerdoti inserviens. ¶ Sed Suar. disp. 23 sect. 2. §. Respondetur duplicem secutus Glosam oppositum affirmat: & obijcit: Philippus Diaconus baptizavit Eunuchum Actorum 8. inconsultis Apostolis: ergo potest Diaconus dignē, & competenter administrare baptismū independēter a Sacerdote. Respond. negando consequentiam: baptizavit e.

nim eunuchum ex commissione Apostolorum; à quibus in ministerium baptizandi fuerat destinatus. Nisi velis dicere, hoc fuisse ex speciali commissione Dei: sicut, inconsultis Apostolis, Paulū baptizavit Ananias. Quem fuisse laicum significat. Clemens. lib. 8. c. 52. & vtrunque dicit ex speciali Christi dispensatione baptizasse.

10. Vnde constat, iusta interveniente causa, posse committi Diacono munus solemniter baptizandi. Quia ex Ecclesia decretis datum est Diaconis. intervenire ad altare, baptizare, & prædicare: ergo sicut solemniter inserviunt altari, & prædicant: ita & possunt ex speciali licentia solemniter baptizare. Ita præcitat: Suarez. Var. q. & Egidius.

11. Ex quibus omnibus constat, Diaconum gaudere maiori auctoritate ad baptizandū, quam gaudent ceteri Diacono inferiores. Quia isti solum in extrema necessitate possunt baptizare. Diaconus autem (etiam solemniter) baptizat ex commissione Sacerdotis in congrua necessitate: vt si sit multitudo petentium baptismum: vel cum Episcopus, aut Sacerdos est graviter impeditus, nec potest per alium Sacerdotem baptizare. Cuius ratio est, quod Diaconus ex sua ordinatione habet aliqualem potestatem in corpus verum Christi D. ratione cuius ab Ecclesia ipsi conceditur, quod administraret fidelibus

bus sanguinem Christi; (nempe his, qui communicant sub duplici specie Diaconus propinat calicem simmo & corpus in necessitate. Si ergo Diaconus dignè, & competenter ministrat verum corpus Christi D. seu habet potestatem aliqualem circa verum corpus Christi D. quid mirum, quod habeat aliqualem potestatem in eiusdem Christi D. corpus mysticum, seu in fideles illis administrando Baptismum, (etiam solemniter) quamvis non ex officio; sicut Sacerdos: ex commissione tamen illius.

DVBIVM VI.

72 **P**ETES quintò: an baptizans debeat personaliter distinguì à baptizato? Resp. affirmativè. Quia sicut in generatione carnali alius est in persona generans à generante: ita in spirituali, quæ fit per Baptismum. Secundo, quia id colligitur ex illis verbis *Math. 28. baptizantes eos*: Ideoque in Baptismo figurativo Christus D. non se baptizavit: sed à Ioanne accepit Baptismum. Ita Scotus *dist. 6. q. 4. & communissime A.A.* ¶ Dices: Sacerdos se ipsum communicat: ergo, & potest se ipsum baptizare minister. Resp. negando consequentiam; aut paritatem: quia in communiōne non conficitur Sacramentum; sicut in Baptizatione. Vel, quod magis mihi arridet: quia sunt diversæ institutiones ad be-

neplacitum Dei inflittentis: non eam est dubiū, potuisse Christū D. disponere, quod minister valde se ipsum baptizaret: sicut idēmet & se ipsum in matrimonium tradit, & est minister Sacramenti.

13 Dices secundo: quod Innocentius III. de quodam Iudæo, qui in extrema necessitate se ipsum baptizavit, dixit quod, si cōtinuò moreretur, in coelū patriā protinus evolare: ergo quia recepit verum Baptismum. Respond. negando consequentiam: quia Pontifex solū vult, quod tunc salvaretur per Baptismū flaminis, seu per actum charitatis, quo Baptismū appetijt. ¶ Contra: motio interior supernaturalis non inclinatur ad actum invtilē: ergo neque ad baptizandum se ipsum: ergo in isto nullus fuit actus charitatis. Resp. negando ultimatam consequentiam. ¶ Pro cuius intelligentia suppono, ad ultimum solū posse ultimo disponi ad iustificationem, aut per realem susceptionem Baptismi, aut confessionis, adiuncta attritione; (Omitto disquirere, an possit etiam ultimo disponi ad iustificationem per realem receptionem alicuius Sacramenti vivorum: Si enim hoc admittamus, erit de per accidens. De quo egi *in tract. de Sacram. in gen. cap. 4. dub. 4. à n. 8.*) aut per elicentiam supernaturalis dilectionis Dei super omnia; aut etiam per elicentiam supernaturalis contritionis. Itaque posito vno ex his tribus (nempe

reali receptione Sacramenti cum attitione; supernaturali dilectione prædicta; aut perfecta contritione) statim infundit Deus habitum gratiæ, & charitatis: (qui non sunt duo habitus; sed vnus & idem realiter) per quam formaliter iustificatur homo; & per quã etiam inclinatur ad opera supernaturalia charitatis. Infunduntur etiam cum habitu gratiæ, aut charitatis habitus fidei, & spei saltẽ. Igitur in nostro casu gratia interior inclinavit Iudæum prædictum ad amorem fidei Christianæ, & æternam salutem: ex ignorantia autem elegit medium inutile; tamen quod ipse iudicavit ad salutem necessarium.

D V B I V M VII.

14 **P**etes septimò, an? & qualis intentio requiratur ex parte ministri? Resp. necessariò in ministro debere esse intentionem baptizandi: aut faciendi, quod facit Ecclesia; aut quod Christus D. instituit. Qualitatem huius intentionis diversimodè expliciant. Est tamen certum, nõ requiri actualem; sed sufficere virtualem. Multa verò huc spectantia latè explicuimus in hoc tomo tract. de Sacram. in genere cap. 3. à dub. 20. n. 57. Quæ omnia in præsentem sunt accommodanda.

CAP. VI.

De necessitate Baptismi.

D V B I V M I.

1 **P**etes primò: an Baptismus sit necessarius ad consequendum vitam æternam? Respond. esse dogma fidei, Baptismũ esse necessariũ tam parvulis, quã adultis ad consequendum vitam æternam. Sic sæpe definitur in Ecclesia. Sufficiat Tridentinum *ses. 7. can. 5.* dicens: *Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, anathema sit.* Idque expresserat Christus Dominus verbis illis *Ioan. 3.* *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.*

D V B I V M II.

2 **P**etes secundò: an Baptismus te ipsa (extra casum martyrij) susceptus sit infantibus necessarius? Respondetur affirmatiuè. Itaque de lege ordinaria nullus parvulus potest saluari post sufficientem promulgationem Evangelij sine Baptismo in re suscepto. Ita DD. & PP. intelligunt verba illa *Ioan. 3.* *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. nõ potest introire in regnũ Dei.*
Immo

Immò sic videtur fuisse definitum in diversis concilijs. Nam Trident. *ses. 7. can. 5. de Baptismo* sic loquitur. *Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, anathema sit.* Item Florentinum in litteris unionis dicit: *Nisi ex aqua & Spiritu renascimur nõ possumus (inquit veritas) in regnum cælorum introire.* Quare PP. passim docent hanc veritatem, præcipuè D. Isidorus lib. 2. de *Divinis officijs cap. 24.* quòd est de *Baptismo*, vbi agendo de parvulis, qui ante vsum rationis moriuntur, sic loquitur: *si priusquam ex aqua, & Spiritu Sancto regenerarentur, transferint, proculdubio à Salvatore nostro Christo alienati sunt, restante Domino, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest videre regnum Dei.* Urgentiùs adhuc loquitur D. Augustinus lib. 3. de *Anima, & eius origine cap. 6.* Sic enim ad rem nostram profert: *Noli credere; noli dicere infantes, antequàm baptizentur morte præventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Hanc nostrã sententiam communiter defendunt AA. præsertim Sotus, *Varq. Suarez, Agidius, & Ochogavin,* quos citat, & sequitur G. *Hurtado disp. 1. diff. 18.*

3 Pelagiani autem, cum negarent originale peccatum, negarunt etiam, parvulos indigere Baptismo ad remissionem peccatorum. Et quamvis Catholici

contra prædictos hæreticos conveniant, parvulos indigere Baptismo, esseque simpliciter loquendo necessarium ad salutem: quia prædicta Christi D. verba *Ioan. 3. & Sanctorum* autoritates id cõvincunt; nihilominus aliqui opiniantur, interdum parvulos posse salvari sine Baptismo, nempe quando contingit, non posse illis applicari. Ita nostri D. *Bonavent. in 4. dist. 3. 1. p. distinctionis art. 2. q. 2. ad 1. Ricard. & Alensis; ex alijs autem Caiet. 3. p. q. 68. art. 2. Silvester, Gerson, Gab. EKijs, Altiisiodonensis, Durand. Palud. Sotus verò, & Hugo de Sancto Victore* dubij manent. Quos A. A. citant RR. præsertim *Suar. disp. 27. sect. 3. Varq. disput. 151. c. 1. & G. Hurt. disp. 1. diff. 18.* Inter prædictos autem AA. Longum reperitur discrimen: quia ferè omnes dicunt, hoc non esse regulare, aut secundum legẽ ordinariã à Christo Domino itaturam; sed quòd ex misericordia Dei, & speciali dispensatione privilegium hoc aliquibus conceditur. Caietanus verò existimat, non solum ex privilegio, & interdum, sed semper, & certa lege ita fieri, vt parvulus, qui in aliquo casu fortuito baptizari non possit; per aliud remedium salvari possit, videlicet per fidem parentum ei applicatam quolibet signo externo; v. g. signo crucis cum in vocatione Trinitatis, vel alio simili. Unde videtur Caietanus legẽ Christi Domini de receptione Baptismi

(contentā verbis illis *Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire regnum Dei*) sic interpretari, vt addenda sit illi conditio ista, *si possit illis applicari*: & consequenter asserit Caiet. Baptismum esse parvulis necessarium, si possit illis applicari: aut melius diceret, esse parvulis necessarium in re, vel in voto.

4. Hanc Caiet. sententiam male adiunt communiter AA. existimantes, esse expressè contra verba illa Christi Domini *Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Et ideò illam graviter notant non pauci. Sotus in 4. dist. 5. art. 2. §. *Gravius autem, & aliqui alij* eam appellant manifestam hæresim. Noster autem Castro verbo *Baptismus hæresi 9.* dicit, esse erroneam, & temerariam, postquam illam nota hæresis inuenerat. Noster item Andreas de la Vega lib. 5. *super Trid. cap. ultim. Varq. disp. 151. cap. 2. n. 10.* cum alijs eam erroneam vocant. Et ideò a Pio V. deleti sunt Comēntarij art. 2. & 11. Caietani à parvulis S. Thomæ.

5 Sed his censuris omiſſis, cōtra nostram sententiam obijcies: decet divinam misericordiam aliquod remedium reliquisse his, quibus susceptio Baptismi est impossibilis; quales sunt pueri decedentes, antequam nateantur, vel univērsaliū; loquēdo ante vsum rationis: ergo non est simpliciter necessaria parvulis realis suscep-

tio Baptismi. Responderetur negando consequentiam: quia etſi ratio illa congruentiæ ostendendi divinam misericordiam id exigere videatur: alia vrgentiori congruentia ductus Deus (nempe vtendi iure suæ libertatis, & supremi dominij) hunc admittit ad Baptismum, & illum non; hoc quidem iustissimè propter incomprehensibiles fines nos latentes; & quos altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei transcendit, Igitur sicut non vrget Theologos in tractatu de Prædestinatione simile argumentum: (nempe decere divinam misericordiam, seu esse ostensionem vberioris misericordiæ, omnes prædestinare ad gloriam, quam circa multos ante prævisionem demeritorum se habuisse negativè) confugiantque cum D. Paulo ad Rom. 11. ad incomprehensibilia iudicia Dei. Ita in præfenti non vrgemur prædicto argumento de ostensione vberioris misericordiæ casu, quo Deus instituisse alia remedia pro parvulis decēdētib⁹, quib⁹ realis susceptio Baptismi esset impossibilis: ¶ Addo, quòd simili argumento probaretur, omnes tam Angelos, quàm homines debuisse Deū prædestinasse ad summam gloriam: quia in hoc magis ostenderetur misericordia Dei. Item debuisset Deus, plures Angelos, & homines creasse, immò omnes possibles; vt sic magis ostenderetur eis bonitas.

6 Obijcit fecundò: Deus non est alligatus Sacramentis ita, vt sine illis nō possit iustificare quot quot voluerit: ergo sine Baptismo potest iustificare parvulos. Respondetur, ita esse, si loquamur quasi de potentia absoluta: de lege tamen communi non iustificat parvulos nisi medio Baptismo. ¶ Obijcit secundò: nulli est definitum, non sufficere Baptisium in voto, quando eius receptio in re est impossibilis: sed parvuli possunt habere votum Baptismi nō voluntate propria, sed parentum, qui pro ipsis profitentur fidem; vel in voluntate Ecclesiæ: ergo possunt salvari, quin Baptisium in re suscipiant. Respondetur negando minorem: Ecclesia enim nullum actum habet pro parvulis, in quo possit dici contineri Baptismus, aut qui possit dici esse votū Baptismi: quia numquam Ecclesia credit, tales salvari. Parentes vero sine fundamento crederent hoc: cum praxis Ecclesiæ stet in contrarium. Si enim hoc esset possibile de lege communi, & ordinaria, doceret Ecclesia, vt parentes elicerent prædictum actum fidei, saltem conditionatum pro parvulis. Cum autem id non doceat; efficax sumitur argumentum ex praxi Ecclesiæ, ipsam firmiter credere, quòd de lege communi parvuli non possunt salvari sine Baptismo in re suscepto.

7 Obijcit secundò: in lege

naturæ fides parentum, vel Ecclesiæ applicata pro parvulis, illis sufficiebat ad salutem: immò ita efficax fuit prædicta fides contra originale, vt etiam in lege scripta etiam valeret, adhuc vrgēte præcepto circumcisionis: ergo etiā valebit in lege gratiæ. Patet consequentia: etenim Christus Dominus non venit solvere legem, sed adimplere. Respondetur negando consequentiam: quia in lege antiqua instituit à fuit fides contra originale; in nova autem Baptismus: & sicut in lege antiqua non valeret Baptismus: ita in nova non valet fides Parentum contra originale parvulorum. Ad probationem respondetur, dici Christum Dominum venisse adimplere legem: quia omnia, quæ de ipso erant scripta, adimplevit. Et ideo Evangelistæ non temel dicunt, in factis Christi D. adimpletum fuisse, quod de ipso erat scriptum. Vt patet Ioannis 19. n. 28. *Vt adimpleretur Scriptura dixit: Sitio: & Ioan. 17. n. 12. Et nemo ex eis perijt; nisi filius perditionis, vt Scriptura impleveretur.* Si autem argumentum aliquid valeret, probaret utique adhuc valere circumcisionem: quia Christus Dominus, non venit solvere legem,

D V B I V M III.

8 **P**etes tertio, an adulti possint salvari absque Baptismo in re suscepto, & absque

martyrio? Respondetur affirmativè. Quia tam per actum charitatis, quam contritionis (pœnitentiam vocant) potest quis iustificari: vt constat ex Scriptura, præsertim *Exech. 18. agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et 1. Petri cap. 4. Charitas operit multitudinem peccatorum*; & alibi sæpè. Ita communissimè DD. Et efficaciter deducitur ex Trident. *sess. 13. cap. 4. dum contritioni perfectæ ante susceptionem Sacramenti pœnitentiæ tribuitur vis iustificandi à peccatis*: eadem enim vis erit in contritione perfecta ad iustificandum à peccatis ante realem susceptionem in Baptismi.

9 Hinc refelluntur nonnulli, qui tempore Hagonis, & D. Bernardi existimarunt, nullum adultum posse salvari absque Baptismo re ipsa suscepto, aut absque martyrio vice illius. Sed obijciunt: *Joan. 3. dicitur; nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non potest introire regnum Dei*; ergo necessariò requiritur Baptismus. Respond. concedo de Baptismo in re, vel in voto implicito (hoc est in actu dilectionis, aut charitatis) reperto: & negando de Baptismo tantum in re suscepto. ¶ Refellitur etiam Michael Baius Doctor Lovaniensis; qui affirmavit, adultum catechumenum non posse consequi remissionem peccatorum absque Baptismo in re suscepto, etiam si

possit actu contritionis, aut charitatis iustificari. Tamen hoc est damnatum à Pio V. & Gregor. XIII. in Bulla contra illum peculiariter edita. Insupèr facillè rejicitur ex eo, quod vera iustificatio expellit quodcumque peccatum mortale.

D V B I V M III.

10 P Eres quartò, an parvuli salvari possint morte pro Christo Domino perpessa absque Baptismo in re suscepto? Respondetur affirmativè. Quia Ecclesia indiscriminatim veneratur omnes illos infantes, quos Herodes occidit animo occidendi Christum Dominum, & tamen credibile est, non omnes esse iustificatos ab originali, illos videlicet, qui aut nondum attigerant diem octavum à sua nativitate; (ante quem diem non ministrabatur circumcisio) aut qui ex Gentilibus fuerant nati, erantque tunc cum Iudæis permixti, fueruntque interfecti. Ita Scotus in 4. d. 4. q. 3. §. Dicitur à vers. Item, si nò; vbi affirmat, & probat, posse prolem in utero existentem baptizari flamine, & sanguine; D. Th. 2. 2. q. 124. art. 1 ad 1. Caier. Sotus, Gab. Ledesma, Palud. Maior, & Ricard. quos citat, & sequitur Vazquez disp. 153. c. 7. n. 70. Itè Suar. & Egidius, quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 1. diff. 20. dicens, ita cõmuniter DD. docere. Immo Vazquez ibi à n. 73. pro hac sententia adducit Aug. Leonem I. & alios.

11 Pro opposita tamen sententia citantur a Vazq. *ibi à num. 69. nostri D. Bonav. dist. 4. part. 2. dist. art. 1. quæst. 2.* (quatenus affirmat, Baptismo aquæ plures à peccato liberari, quam Baptismo sanguinis) & *Alexander 4. part. quæst. 8. memb. 9. artic. 5. §. 1. Ex alijs autem Armacanus lib. 8. de quæstionibus Armenorum cap. 27. in fine, & Adrianus in 4. quæst. ult. de Baptismo, quæ incipit 5. & ultimo §. Ad rationes in solutione tertiæ.* Itaque secundum hanc sententiam parvuli salvari non possunt morte pro Christo Domino perpeffa absque Baptismo in re suscepto. Unde addit Armacanus, ex infantibus propter Christum ab Herode occisis eos tantum fuisse salvatos, qui aliàs circumcissione, aut remedio legis naturæ fuerant iustificati. (In quod etiam inclinât præcitatus Adrianus) Addit præterea, secundum legem communem Dei tam antiquam, quam novam parvulos circumcisos nullum incrementum gratiæ ex morte pro Christo accepisse; & ita neque maiorem gloriam virtute illius fuisse consequutos, quam virtute solius circumcissionis consequerentur. Vtrum autem Deus peculiari aliquo privilegio cum circumcisis usus fuerit dando illis maiorem gratiam, & gloriam, ratione mortis, quam ratione solius circumcissionis haberent, definire non audeat Armacanus. ¶ Tamen quod attinet ad infantes, qui

ab Herode pro Christo occisi sunt, sententia Armacani nihil probabilitatis habet; immò verò temeritatis, & erroris notâ meretur: (inquit Vazq. *ibi num. 72.*) cum absolutè neget, aliquid gratiæ virtute mortis eos fuisse consequutos: ac proinde aliquos eorum fuisse damnatos, nempe filios Gentilium, qui circumcisi non erant.

12 His tamen omissis præfata sententia obijcit contra nostram: nulla est promissio Dei, qua morti pro Christo perpeffa iustificatio promittatur: ergo virtute illius absque Baptismo in re suscepto parvulus nequit salvari. Respondetur negando antecedens: à prædicatione enim Christi Domini extat promissio expressa illis verbis *Matth. 10. & 16. Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam.* ¶ Dices: ergo pro infantibus ab Herode occisis propter Christum non erat promissio de cõferenda gratia ob perpeffionem mortis: ergo non fuerunt salvati illi saltem, qui erant filij gentilium, aut qui nondum attigerant octavum diem: & consequenter non erant circumcisi. Respondetur negando secundam consequentiam: quia etsi ante prædicationem Christi Domini non extiterit expressa promissio; extitit tamen voluntas Dei: quæ sufficit absque promissione. De qua voluntate nobis constat Patrum traditione, & praxi Ecclesiæ, quibus infantes ab Hero-

Herode occisi pro martyribus habentur: sicut & Baptista, quamvis decapitatus fuerit ante mortem Redemptoris.

13. Obijcies secundo, sequi ex nostra sententia, mortem pro Christo Domino perpetuam esse Sacramentum: cum ex promissione Christi, & ex opere operato conferat gratiam parvulis. Respond. negando sequelam: quia, ut ex Vazq. notat G. Hurtado *disp. 1. diff. 20.* mors predicta non significat, & confert gratiam, ut illata à tyranno, sed ut tolerata à parvulis: de ratione autem Sacramenti est, ut significet, & conferat gratiam etiam ut procedens ab aliquo, & ut actio illius est; & non tantum ut tolerata, aut recepta, aut quasi recepta: ut videre est in quocumque Sacramento tam novæ, quam antiquæ legis: Baptismalis enim ablutio v. g. etiam necessarii debet recipi in homine, ut conferat gratiam baptismalem: vim tamen conferendi hanc gratiam non habet, eoquod recipitur; sed eo quod est actio Christi Domini, seu ab eo instituta ad conferendum talem gratiam. Idem patet in circumcissione, &c.

14. Obijcies tertio, sequi ex nostra sententia, mortem pro Christo Domino toleratam esse verum martyrium, seu facere verum martyrem: ac per consequens ad martyrium non requiri, quod mors toleretur ex affectu chari-

tatis, dummodo toleretur pro Christo D. Respondetur, ita esse.

¶ Sed contra: hoc enim videtur esse contra D. Paulum 1. ad Cor.

13. dicentem: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem tamen non habuero, nihil mihi prodest.*

Resp. negando: ex quocumque enim affectu virtuoso mors permissa pro Christo D. aut in odium illius habet vim conferendi gratiam iustificantem, seu charitatem.

15. Obijc. quarto, hanc nostram sententiam esse contra Trident. *ses. 6. cap. 4.* ubi dicitur, remissionem originalis post Evangelium promulgatum non posse fieri absque Baptismo in re suscepto, aut saltem in voto: cum autem parvulus non possit recipere Baptismum in voto, seu affectu, necessario ad deletionem originalis debet illum recipere in re. Respond. negando assumptum. Concilium autem loquitur de eo, quod ordinarie contingit, seu de parvulis, qui non occiduntur pro Christo Domino: quia qui sic occiduntur, (ut Augustinus ait *lib. 13. de Civitate cap. 7.*) exceptis Christus Dominus ab illa lege generali *Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire regnum Dei.* Exceptio autem continetur verbis illis *Marth. 10. num. 16.*

Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam.

DUBIUM V.

16 **P**etes quintò, à quo tempore Baptismus coepit esse necessarius? (Supponit hoc dubium dicta *cap. 1. à num. 13.* de tempore institutionis Baptismi.) Respond. quòd non coepit obligare, seu esse necessarium Sacramentum Baptismi vsque ad authenticam, & vniuersalem promulgationem legis Evangelicæ, quæ facta est in Ierusalem in die Penthecostes. Quia nulla lex obligat vsque ad solemnem promulgationem; sed lex Evangelica non fuit solemniter promulgata ante Pêthecosten; tunc enim fuit solemniter promulgata in adventu Spiritus Sancti, in gentique populorù concursu, quibus Apostoli legem Christi D. prædicarunt: ergo ex tunc, & non antea coepit obligare: & consequenter Baptismus (qui est vna pars illius legis) cepit esse necessarius, seu obligare. Et colligitur ex Trident. *sess. 6. cap. 4.* dicente post Evangelium promulgatum neminem iustificari sine Baptismo: sentit ergo duo concilium, nempe & quòd ante promulgationem non obligabat; & quòd post promulgationem statim obligat ita, vt sine eius virtute nemini cõtingat iustificatio. Ita Scotus in *4. dist. 3. questione 4. 6.* Quantum ergo à *vers. Secundum autem Suarez. disp. 27. sect. 4. Fillucius tit. 2. cap. 6. Ægidius 4. 69. art. 2. dub. 2. & alij.*

7 Vnde rejicitur quorundam opinio, qui tempore D. Bernardi (qui floruit tempore Pontificis Innocentij II. anno millesimo centesimo trigesimo; obiitque anno 1153. ætatis suæ anno sexagesimo tertio) asseruerunt, ab eo tempore, quo Christus Dominus dixit Nicodemo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.* Ioann. 3. coepisse Baptismus esse necessarium ad salutem, ita vt nullus postea sine Baptismo salutem fuerit consequutus. Cui sententiæ videntur favere aliqui PP. præsertim Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. Cyprianus, Chrysostomus, & Augustinus citati à Suarez. *disp. 27. cap. 1.* Respondetur tamen cum Suarez *sect. 4. in fine*, hos PP. (quatenus dicunt, bonum latronem fuisse baptizatum, aut non fuisse mortuum sine baptismo) locutos fuisse ex quadam pia cõsideratione. Itaq, cum consequutus fuerit saluationem, seu salutem, quæ est effectus Baptismi, indicant ipsum Baptismus recepisse. ¶ Sed pro hac sententiâ obijcies: satis promulgatus fuit Baptismus, quando Christus Dominus dixit Nicodemo: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* ergo ex tunc coepit obligare. Respondetur negando: quia tunc nõ erat institutus Baptismus. Quare verba illa sunt intelligenda non de presenti; sed de futuro. Sicut & illa, *nisi manducaveritis carnem filij hominis* Ioan.

Ioan. 6. num. 53. quæ etiam dicta sunt ante institutionem Eucharistia. ¶ Obijcies secundo, Christus Dominus in cruce dixit, *consumatum est*: ergo consummata fuit tunc antiqua lex, & nova coepit obligare, & consequenter ante Penthecosten. Respondetur negando consequentiam: quia verbum illud *consumatum est* referendum est ad ea, quæ in Scriptura de Christo Domino erant scripta: ac si diceret, omnia vaticinia ad ipsam relata sua morte fuisse completa: iuxta illud *Lucæ 18. Ecce ascendimus Hierosolyman, & consumabuntur omnia, quæ scripta sunt de filio hominis.* Respondetur secundo, verbum illud *consumatum est* referri causaliter ad antiquæ legis cessationem: nã mors Christi Domini fuit causa, confirmationis legis Evangelicæ: & consequenter etiam fuit causa vt, nova lege veniente, antiqua evacuaretur, & sepeliretur: non tamen ab ipso mortis tempore, sed post solemnem promulgationem legis Evangelicæ. Vtramque solutionem tradit Scotus *distinct. 3. questione 4. §. Ad argumenta pro opinione à vers. Ad illud Ioan. 19.*

8 Reijcitur etiam ex nostra conclusione sententia, quæ affirmat, Baptismum coepisse esse necessarium necessitate mediij, & præcepti à tempore mortis Christi Domini. Ita Vazquez *disput. 145. cap. 3. Ochagavia quest. 14. G. Hurt. disp. 1. diff. 15. & alij. Pro*

qua sententia præter obiecta n. 7. quorum vltimū præsertim militat pro illa sententia, obijcies Augustinum, Hieronymum, & Hugonem de Sancto Victore, qui clarè supponunt, caeremonias legis morte Christi Domini fuisse mortuas; & consequenter absque vtilitate ad iustificandum mansisse. (Idemque non minori ratione dixissent, dicendumque est in istorum sententia de quocumque remedio in lege naturæ ad iustificandum præstito.) Respondetur, PP. istos solum intendere quod *num. 7.* cum Scoto dicebamus, nempe mortem Christi D. fuisse causam confirmationis legis Evangelicæ; & consequenter cessationis legis antiquæ, illiusq; Sacramentorum; quæ mortua, & absque vtilitate ad iustificandum manserunt; in causa, seu initiativè ab instante mortis Christi Domini; absolutè autem, & quasi completivè à die Penthecostes, quando lex Evāgelica solemniter promulgata est.

D V B I U M VI.

9 P Etes sextò, an à die Penthecostes Baptismus ceperit esse vbique terrarum necessarius? Respondetur negativè. Quia nulla lex obligat vsque ad sufficientem promulgationem: sed in die Penthecostes non fuit sufficienter promulgata lex Evāgelica vbique, sed solum in Ierusalem: ergo ex tunc non coepit
vbi

vbique obligare, seu esse necessarius Baptismus. Ita Scotus *dist. 3. quæst. 4. §. Quantum ergo vers. Secundum autem, Suar. & Filliucius num. 6. citati.* ¶ Agidius autem ibi citatus existimat, à die Penthecostes Baptismus vbique cœpisse esse necessarium: & obijcit, quòd Tridentinum *ses. 6. cap. 4.* dicit, post Evāgelium promulgatum neminem iustificari absq; Baptismo: ergo à die Penthecostes fuit Baptismus necessarius. Paret consequentia: quia tunc fuit solemniter promulgata lex Evangelica, & consequenter Baptismus. Respondetur negando consequentiam. Ad probationē dico, solum in Ierusalem fuisse tunc promulgatam legem Evangelicam; & consequenter Baptismum.

10. Obijcies secundò, in die Pēthecostes abrogata fuit lex antiqua in toto orbe: ergo & lex Evangelica, & cōsequenter Baptismus fuit obligatoriè introductus. Respondetur distinguendo antecedens: in causa, concedo: in effectu nego: aut aliter in actu primo, concedo: in actu secundo, nego. Aut aliter: quantum est ex parte derogantis, concedo: simpliciter, aut absolutè, nego. Itaq; sicut ad hoc, vt lex obliget subditos non sufficit, quòd à legislatore condatur, sed necessariò requiritur, quòd inferioribus intimetur, seu notificetur: ita vt lex aliqua, quæ est iam in viridi observantia, deobligat, non sufficit,

quòd à superiori obrogetur, sed etiam requiritur, quòd talis abrogatio inferioribus notificetur, seu sufficienter intimetur. Igitur in die Penthecostes antiqua lex absolutè abrogata fuit pro Ierusalem, vbi solemniter fuit denuntiata eius deobligatio, seu abrogatio: pro alijs autem partibus vniuersi quasi in actu primo; in causa, aut quantum est ex parte derogantis fuit abrogata; non tamen simpliciter, seu absolutè: quia ad hoc fuit necessariū, quòd pro singulis provincijs sufficienter notificaretur prædicta deobligatio. Sicut & in introductio novæ legis. Huc spectat Scotus ibi sic alta resolutione locutus. *Tempus nō incœpit simul apud quoscumque, sed de Sion exibat lex, & verbum Domini de Ierusalem iuxta prophetiam Isaia. Et quibusdam incœpit tempus secundum* (hoc est quādo intima est lex Evangelica sub obligatione), *ad mensem post Penthecostem; & aliquibus ad annum, aliquibus ad decem annos: & sic deinceps: sicut eis prædicabatur.*

¶ II. Dices: ergo lex antiqua alicubi terrarum non est absolutè derogata: neque Evangelica introducta. Pater, quia forè in aliquibus regnis, præcipuè Indorum Occidentalium, non est sufficienter predicata lex Evangelica: quare si ibi fuerint aliqui Iudæi, respectu illorum non erit derogata lex antiqua simpliciter, & absolutè; quamvis aliàs à die Penthecostes quasi in causa; in actu primo,

primo, & quantum est ex parte Christi Domini condentis legem Evangelicam, & derogantis antiquam, fuerit iam nova introducta, & verus derogata. Respondeatur, ita esse philotophandum secundum AA. nostrae sententiae, & praecipue secundum praeallegata Scoti verba. ¶ Neque in hoc mihi minimum contra fidem, aut mores apparet incommodum. Si enim non peccat ille, qui ex invincibili ignorantia legis contra ipsam operatur: certum etiam erit, aliquos excusari à lege Baptismi ex tali ignorantia non solum in regnis, in quibus lex Evangelica non fuit sufficienter promulgata; (si aliqua sint talia regna) sed etiam in illis, in quibus sufficienter olim fuit praedicata, & successu temporis fuit memoria illius abolita. Igitur si alicubi detur deobligatio legis Evangelicae, & consequenter Baptismi: ac per consequens non cessatio legis antiquae: quid (quasi) ad fidem, aut ad mores conducit affirmare, hanc deobligationem oriri ex eo, quod lex non obligat, quoad usque in singulis provincijs sufficienter intimetur? aut ex eo, quod de tali lege alicubi, & non ubique intimata datur respectu aliquorum ignorantia invincibilis? Certè unum, aut alterum affirmare longissimè abest ab aliqua minima cum fide, aut moribus oppositione: est enim quaestio methaphysica:

in qua facultatè mihi persuadeo, superflue poni absolutam obligationem ante sufficientem legis promulgationem. ¶ Quod autem possit dari ignorantia invincibilis legis Evangelicae late dixi in tractatu de peccatis (typis non mandato) disput. 5. questione 4. cum D. Thom. 2. 2. questione 10. art. 1. Durand. Medin. Vazq. Lorca, Montes. Thoma Sanch. & Gasp. Hurtad.

DUBIUM VII.

12 **P**etes septimò, quando adultus teneatur implere praecipuum Baptismi? (Suppono, dari tale praecipuum: esseque divinum contentum verbis illis, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest intrare regnum Dei. Ioann. 3. Ita communissimè AA.) Responderetur teneri recipere Baptismum, cum primum possit. Quia sicut ex praecipuo fidei tenetur quis credere statim, ac mysteria fidei fuerint ei sufficienter proposita: ita Christus Dominus veluit obligare ad receptionem Baptismi: quia Baptismus est solemnis professio fidei; & per quam baptizatus recipitur in numerum fidelium, fitque capax recipiendi alia Sacramenta. Ita Caiet. Suar. Vazquez, Agidius, & communiter AA. quos citat, & sequitur Gasp. Hurtado disputat. 1. diff. 16. ¶ Nota tamen hanc obligationem

nem posse differri ex rationabili causa: vt quando dilatio conuenit, vt baptizatus melius instruat de rebus fidei; aut vt Baptismus solemnitus conferatur; aut vt evitetur damnum aliquod considerabile salutis, vel diuitiarum: vel quando expedit profectui spirituali proprio, vel alieno.

13. Sed Ledesma 1. part. quarti quæst. 9. artic. 3. dub. 1. docet, præceptum divinū Baptismi pro nullo tempore determinato ante finem vitæ obligare; sed pro tempore indeterminato: & obijcit: præcepta Sacramentorum poenitentia, & Eucharistia non obligant quam primum potest quis ea recipere: ergo neque præceptum Baptismi. Respondetur, disparitatem esse, quod per Baptisum efficitur quis membrum Ecclesie, & capax recipiendi alia Sacramenta: & ideo voluit Christus Dominus ad receptionem illius statim obligare. ¶ Obijcit secundo, quod D. Martinus, Ambrosius, & alij magni viri longo tempore distulerunt receptionem Baptismi: ergo non statim ac moraliter quis potest, obligat illius receptio. Respondetur negando consequentiam: quia credendum est, iustam causam huius dilationis habuisse: aut ex ignorantia invincibili, & bona fide hanc dilationem habuisse. Quæ ignorantia videtur laborasse: Tertulianus lib. de Baptismo cap. 18. affirmans, consilium esse differre Baptismi receptionem. Hoc ta-

men est contra DD. & PP. communiter reprehendentes eos, qui Baptisum differunt vsque ad finem vitæ. Præcipue legantur D. Clemens Romanus lib. 6. Constitutionum Apostolorum cap. 13. Basilius hom. 13. Nazianzenus orat. in Sanctum Baptisum, quæ est 40. & Chrysostomus hom. 1. in acta Apostolorum. ¶ Dices: per Baptisum remittuntur omnia peccata etiam quoad poenam: ergo melius est, recipere Baptisum in fine vitæ, vt quis purior ex hac vita decedat. Respondetur negando consequentiam: vrget enim præceptum Christi Domini de recipiendū statim Baptisum. Ratio autem congruentia ad sic disponendum fortè fuit, quod præponderat ad bona relata periculum decedendi sine baptismo: qualiter decederent omnes, qui subito moriuntur. Quare existimo, esse grave peccatum temeritatis notabilem dilationem Baptismi. Non secus ac gravi infirmitate laborans graviter peccaret nolendo opportuna adhibere remedia. Præterea præponderant bona orta ex receptione Baptismi, scilicet ingressus in Ecclesiam, & communicatio Sacramentorum, quorum receptione anima redditur dignior vberioris gloriæ.

(.)

14. **P**otes: octavo, an Ecclesia possit determinare tempus præcepti divini suscipiendi Baptismum ante finem vitæ? Respondetur negativè. Quia præcepto divino determinatum est hoc tempus, nempe cum primùm commodè possint adulti: ergo Ecclesia nequit aliud determinare, non solum definiendo, sed neque interpretando. Verum tamen est, quòd, quando occurrit dubium, an causa aliqua sit sufficiens ad dilationem Baptismi? potest interpretari, aut opinari esse, vel non esse sufficientem nō minus quàm quilibet vir doctus.

¶ **C**õfirmatur: quia sicut Ecclesia nequit mutare, aut determinare materias, aut formas Sacramentorum, quas Christus Dominus determinatas reliquit: ita neque tempus huius præcepti: quia ipse Dominus reliquit determinatũ, recipi ab adulto, quàm primùm possit. Ita *Vazquez disput. 150. cap. 2. Suarez disput. 31. sect. 2. Ochagavia quest. 15. & G. Hurt. disp. 1. diff. 18.*

15. Sed oppositum defendunt *Caiet. quest. 68. art. 3. Sotus, & Ledesma citati ab eodem Hurtado.* Et obijciunt: Christus Dominus cõmisit suæ Ecclesiæ Sacramentorum dispensationem: ergo potest determinare tempus adimpletionis præcepti Baptismi. Respondetur negando consequen-

tiam, vel potius suppositum consequentis, supponit, (inquam) nō esse a Christo Domino præscriptum tempus Baptismi, nempe quòd quàm primùm possit recipiatur. Et ideo fatemur, posse Ecclesiam illud determinare; (si alias non esset à Christo Domino determinatum) sicut determinavit præceptum confessionis; recipiendi Eucharistiam; &c.

¶ **D**ices: ergo Ecclesia nequit obligare adultum ad recipiendũ Baptismum hoc, vel illo tempore. Respondetur, ita esse: cum enim adultus ante Baptismum sit extra Ecclesiam, nequit eius mandatis obligari. Immo cum materia ista sit iam à Christo Domino determinata, nequit ab Ecclesia præcipi. Tamen valet Ecclesia præcipere parentibus fidelibus, ut quàm primùm possint baptizent suos parvulos. Tùm quia fideles potest suis mandatis obligare. Tùm quia hoc præceptum est executio præcepti divini de receptione Baptismi: quòd præceptum etsi non obligat parvulos propter defectum vñs rationis, obligat parentes ad eius executionem: & consequen-

ter potest Ecclesia circa illius executionem laborare.

(.°.)

CAP. VII.

De suscipientibus Baptis-
mum.

DUBIUM I.

I Petes primò, an omnes ho-
mines viatores, & soli sint
capaces suscipiendi Baptismum?
Resp. affirmativè. Quia Matth.
vltim. dicitur: *docere omnes gentes
baptizantes eos, &c.* Cū ergo sub
hac voce *omnes gentes* cōprehen-
dantur omnes viatores, seu qui in
mundo degunt: fit, nullum homi-
nem huius mūdi excludi à recep-
tione Baptismi. Præterea cū An-
geli, aut homines mortui sub hac
voce *omnes gentes* non cōprehen-
dantur invulgari, & propria signi-
ficatione; Angeli, & mortui non
sunt proximè capaces Baptismi.
Vnde consequenter relinquitur,
solos, & omnes homines viato-
res posse Baptismum recipere.

¶ Vnde infertur, omnes adultos;
etiā si iam sint iustificati per con-
tritionem, aut alio remedio, esse
capaces huius Sacramenti. Quia
sub illa voce *omnes gentes* com-
prehenduntur. ¶ Propter eamde
rationem infantes nati ante vsum
rationis sunt capaces Baptismi.
Quod etiam definitum est in
diversis concilijs, præsertim in
Tridentin. *ses. 7. can. 12. 13.*

¶ 14. De quo inter Catholi-
cos nulla extat controversia,
quamvis tempore D. Bernardi
erraverint quidam Henricus, &
Petrus de Bruis existimâtes, par-
vulos ante vsum rationis nō esse
capaces Baptismi. Et obieciēbāt,
quod non sunt capaces eliciendi
actum fidei: sed *Marc. vlt. dicitur:
Qui crediderit, & baptizatus
fuerit, salvus erit.* Respondetur,
ibi tantū esse sermonē de adul-
tis: quia illis tantū, & non par-
vulis erat prædicandum Evange-
lium: vt dicitur verbis proximè
antecedentibus. ¶ Præfatum
errorem etiam tenuerunt nestro
ferè tempore Anabaptistæ. De
quo videndi sunt RR. præsertim
*Bellarmin. lib. 1. de Baptismo cap. 9.
& Vazq. disp. 144.* ¶ De qua-
litate autem intentionis necessa-
riæ ad recipiendum Baptismum
nihil nobis est addendum his, quæ
diximus in hoc tomo tract. de Sa-
cramentis in genere cap. 6. à n. 1.

DUBIUM II

2 Petes secundò, an infans
existens in utero mater-
no sit capax Baptismi? Respon-
detur affirmativè. Quia compre-
henditur sub illis verbis *om-
nes gentes*. Recolantur
dicta caput 2.

num. 26.

(. .)

D V B I V M III.

3 **P**eres tertio, an infantes nõ baptizatorum valide baptizentur, invitis parentibus? Respond. affirmative. Quia ad valorem Baptismi infantium Christus Dominus non petivit consensum illorum: cum illis sit impossibilis. Neque petivit consensum parentum, aut cuiuscumque alterius. Hoc enim sine fundamento diceretur: cum voluntas infantis sit omnino distincta à voluntate tam parentum, quam cuiuscumque alterius: & alias parvuli nihil commiserunt parentibus, aut alijs pro se faciendum, aut petendum.

¶ Dices: in iure civili voluntas parentum, aut aliorum aliquando valet parvulis ad aliquos effectus: ergo & ad Baptismum. Respond. negando consequentiam: ius enim piè ita disposuit in bonum infantia, quasi interpretando voluntatem, quam rationabiliter habere debebant. In damnum autem illorum nihil tale disposuit; immò neq; piè sic disponere potuisset. Unde solum colligitur, posse interpretari voluntatem infantium, quando cedit in eorum commodum, aut bonum; ut quãdo offeruntur Baptismo: non autem, quando tantum bonum, ac in Baptismo recipiunt, amitterent defectu voluntatis parentum. Hanc conclusionem defendunt *Scotus dist. 4. quæst. 2. §. Ad questionem à vers. Ad secundum, & communi-*

ter RR. præsertim Vazquez disput. 155. Suar. disput. 25. sect. 1. Agidius quæst. 68. art. 10. ex antiquis autem D. Anton. & Caiet. quos citat & sequitur Gasp. Hurt. disput. 3. diff. 3.

4 Sed oppositum defendunt Durand. in 4. d. 6. quæst. 7. Palud. Marf. Capreolus, Silvester, & Catherinus citati à prædicto Hurt. & obijciunt. Ad valorem Baptismi requiritur consensus: sed hic nequit reperiri in infantibus: ergo saltem requiritur in eorum parentibus, aut in illis, sub quorum cura sunt. Resp. distinguendo maiorem: est enim vera de adulto: & falsa de parvulo. Et ideò sic concludit Scotus ibi: *esto, quòd in Ecclesia Militante (hoc est in toto mundo) nullus esset fidelis; tamen intenderet (miniùter) facere, quod Christ⁹ D. fecit; parvul⁹ adhuc verè baptizaretur, & reciperet gratiã.*

D V B I V M IIII.

5 **P**eres quarto, an infantes infidelium licitè possint baptizari, invitis parentibus? Resp. affirmative. Quia baptizare est actio honesta: immò & iubetur verbis illis: *docete omnes gènes, baptizantes eos, &c. Matth. ult. Secundo quia parentes in hoc casu sunt irrationabiliter invitati; vti qui filios privant tanto bono, nempe vita spirituali. Quare sicut si parentes impedirent, ne filijs applicarentur remedia corporalia ad sanandum de gravi, & mortali in-*

firmitate, licitè (immò aliquando obligatorie) applicarentur remedia infirmis cōtra parentum voluntatem; diceremusque, illos esse irrationabiliter invitos: sic in presentia: etenim prædicti infantes gravissima infirmitate spiritali laborant: & ideo parentes impediētes, Baptismum ipsis applicari, sunt irrationabiliter inviti: & corrigenda, aut regulanda est illorum voluntas per voluntatem Christi Domini volentis, quòd omnes salventur medio Baptismo. In hanc conclusionem existimo conspirare AA. Quamvis enim multum distrahantur, & inter se dissideant; hoc tamen est loquendo in casu, quo baptizato imminet periculum mortis corporalis, aut negatio fidei. Hoc autem est de per accidens; nostra verò conclusio loquitur per se. Quare pro ipsa citandi sunt non solum Scotus *dist. 4. qu. est. 9. Gab. Angles, & Veeda, & communiter Scotista, quos citat, & sequitur noster Villal. tom. 1. tract. 5. diff. 15. num. 7.* qui dicunt, licitè baptizari prædictos infantes, si aliàs sint filij parentum subditorum Principibus, aut Dominis Christianis; sed etiam citandi sunt *D. Th. q. 68 art. 10. Agid. Vazq. & Suar. quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 3. diff. 4.* dicens sic cōmuniter docere DD. nèpè de per accidēs nō posse licitè baptizari prædictos infantes filios parentum subditorū Principibus, aut Dominis Christianis. Igitur conspirant AA. in hanc no-

strā conclusionem, nempe quòd per se loquendo licitum (immò, & multoties obligatorium) est, baptizare filios infidelium, invitise eorum parentibus.

6 Dices, quòd Concilium Toleranum IIII. *can. 58. & referitur in cap. Iudæorum 28. quest. 1.* sic dicit: *Iudæorum filios, vel filias baptizatos, ne parentum involvantur erroribus, ab eorum consortio, separari decernimus: & merito: si enim cum illis perseverent, pròceter timentur, quòd relinquēt fidem susceptā in Baptismo, aut quòd ab ipsis parētibus in odium fidei interficiantur: ergo necessarium est, parvulos infidelium cōtra suorum parentum voluntatē baptizatos ab ipsis separari.* Tunc sic: sed hæc separatio est illicita: ergo nequeunt, ipsis parentibus invitis, baptizari. Probatur minor: quia parentes iure naturali parentum habent potestatem habendi curam filiorum non ventionium ratione, & eos secum habēdi, & educandi: ergo nequeant hac potestate ab aliquo privari. Respond. admissio fere toto, nihil concludi contra nos: solum enim infertur, baptizare prædictos infantes esse illicitum per accidens, seu ratione damni imminentis: sicut illicitum esset infirmario audire sacrum, adhuc in die festo, aut recitare officium divinum, si ex illius mora, aut absentia infirmus periclitaretur: & tamē certū est, quòd absolute loquendo audire sacrum, aut recitare

officium divinum est honeſtum per ſe, quamvis aliquando deturpetur ex aliqua circumſtantia. Sic ergo in præſenti, baptizare filios infidelium eſt per ſe licitum: quavis aliàs aliquando ſit propter prædictum periculum mortis à parentibus inferendæ, aut ſubverſionis à fide malum, & illicitum. Vnde apertè cõtat, quòd, ceſſante prædicto periculo, remanet licitum, & honeſtum baptizare filios infidelium, ſive ſint ſubditi Chriſtianorum, ſive non, ſive is, qui baptizat, ſit Dominus, ſive non. Ad particularia vero deſcendendo ex dictis.

7 Inferitur primò, licitè baptizari infantè, de cuius vita eſt iam deſperatum, etiam ſi renuant parentes, & non ſint ſubditi Chriſtianorum: quia tunc ceſſat periculum prædictum: ut fateatur etiam illi, qui exiſtimant, illicitum eſſe baptizare infantem invitis parentibus, etiam ſi ſint ſubditi Chriſtianorum; præſertim id fateatur *Vazq. Ægidius, & Gaſpar Hurt. num. 5. citari.* Addo ego, tunc baptizare infantulum eſſe obligatorium ſub mortali. ¶ Infero ſecundo licere baptizare in caſu, quo infans ſit ſeparatus à cura parentum, (etiam ſi aliàs iniuſtè fuerit ſeparatus) & non ſit ipſe, quòd illis reſtituatur. Quia tunc ceſſat periculum. Quòd & fateatur *Hurt. ibi.* ¶ Inferitur tertio, licere baptizare infantem in caſu, quo vnus ex parentibus cõſentiat, alio repugnante: ut etiam

fateatur *Hurtado.* Quòd intelligo in caſu, quo ille, qui contentit, ut vir: tunc enim præſumitur ceſſare periculũ; quia, cum ſit caput familiæ, poterit matrè temperare. ¶ Inferitur quartò, licitè baptizari infantem infidelium, qui orbatus utroque parente degit ſub curatore: ut fateatur *Hurt. ibi.* Quia ceſſat ratio periculi. ¶ Inferitur quinto, puerũ, qui iam habet uſum rationis, & eſt ſub cura parentũ licitè baptizari: quia ceſſat ratio periculi. In quo convenire *DD. teſtatur Hurt. ibi.* ¶ Immo *Sotus in 4. d. 5. art. 10.* (cõtra *Vazq. & Ægidium*) exiſtimat, licitè baptizari eum, de quo dubitatur, an attigerit uſum rationis: hoc enim cedit in obſequium fidei, & religionis Chriſtianæ.

8 Ferè omnia dicta à n. 6. dixerim omittendo omnia ferè argumenti ibi facti; poteſt tamen aliter reſpõderi prædicto argumento. Igitur reſpondetur negando minorem ſuſumptã, nempe eſſe illicitam ſeparationem filiorũ infidelium à ſuis parentibus, quando illi ſunt ſubditi, ſeu mancipia Chriſtianorum. Ad probationem dico, iure gentium ſic eſſe introductam dominationem reſpectu ſui ſervi, ut poſſit vendere illum proprius Dominus: & conſequenter poſſit ab illius filijs ſeparare.

9 Obijcies ſecundo contra noſtram conſuetudinem: hæc enim nunquam uſa eſt baptizare infantem infidelium, adhuc Principibus Chri-

Christianis subditorum, in vitis
 eorum parentibus; ergo quia Ec-
 clesia id iudicat illicitum. Resp.
 omisso antecedenti, negando
 consequentiā: Ecclesia enim re-
 linquit Principibus, aut Dominis
 Christianis examinare, an hic, &
 nunc prædicti parvuli relinquantur
 in periculo mortis à parenti-
 bus in odium fidei inferendæ; aut
 subversionis à fide. Principes au-
 tem, aut Domini indicant, fre-
 quenter imminere tale periculū:
 & idē prædictos parvulos non
 baptizant. Si autem aliquando iu-
 dicant, periculum cessare, ipsos
 baptizant: ut patet in multis casu-
 bus *num. 7.* relatis. Vnde etiam
 constat, non solum Dominos, sed
 etiam quemcumque alium ali-
 quando posse licitè baptizare par-
 vulos infidelium immo ad id ten-
 eri. Addit noster Villal. *ibi num.*
6. ex nostro Caspare de Vceda, licere
 furari infantes infidelium, eosque
 baptizare, dum adfit animus re-
 compensandi ipsis iniuriam, seu
 damnum in hoc illatum, nō qui-
 dem restituendo ipsis filios, sed
 dando illis, tantum precij, quā-
 tum arbitrio boni viri valet patria
 potestas, quā respectu filij fura-
 ri habebāt, & quæ per tale furtum
 fuerunt privati. Et ratio est, quod
 tunc pater videtur irrationabili-
 ter invitus: est enim irrationabi-
 le, quod in pediat spiritualem vi-
 tam, aut salutem filij; quam fi-
 lius alio modo hic, & nunc
 consequi non potest.

(vt suppono)

DVBLVM V.

10 **P**eres (obiter) quintò, an
 Iudæi sint servi, & man-
 cipia Principum, in quorum reg-
 nis habitant? Respond. negativè.
 Quia experientia constat, eos nō
 tractari, ut mancipia: cum habeāt
 dominium suorum bonorum, &
 proprio nomine negotiētur, per-
 agantque contractus. Quæ omnia
 servis repugnant. Quod & signifi-
 cat Innocentius III. *in cap. Etsi*
Iudæos. Ita Sor. de 5. art. 10. Vaſq.
disp. 155. cap. 5. & G. Hurt. disp. 3.
disp. 5. ¶ Sed oppositum defen-
dunt Durandus disp. 4. quæst. 6. &
Caiet. q. 68. art. 10. Et obijciunt:
 Iudæi ob mortē Christo D. illatā
 meruerunt, libertatem amittere
 ergo sunt mancipia. Resp. negādo
 cōsequentiam: quāvis enim digni
 fuerint redigi in servitutē; (&
 non omnes, sed illi tantum, qui aut
 mortem sunt machinati, aut illi
 consenserunt; & fortè ab illis des-
 cendentes; non tamen reliqui) de
 facto tamen nō sunt ab aliquo re-
 ducti. ¶ Dices, quod per Titum,
 & Vespasianum de facto fuerunt
 in servitutē redacti. Resp. id vo-
 luntariè dici. Quamvis enim ex
 historijs cōstet, ab his Imperato-
 ribus illorū regionē fuisse captā,
 multosq; in servitutē Romano-
 rum redactos: non tamē omnes,
 quia nō omnes erāt tūc in regio-
 ne illa. Præterea cur ex eo quod
 Romanorū fuerint servi, erunt
 etiam reliquorum Principum?

DUBIUM VI.

P Et es 6. an amentes sint baptizandi? Resp. sub distinctione. Si enim sint perpetuo amentes, baptizandi sunt, sicut parvuli. Sin autē aliquando habuerint vsū rationis, & conset, aliquando petiisse Baptismum, & talē petitionem non retractasse, etiam sunt baptizandi. Secus autē, si cōster, recutassē Baptismi receptionem; aut circa Baptismi receptionem nunquam aliquem affectum, aut consensum habuidē. Quia ad validam Baptismi receptionem aliquis consensu requiritur in adulto; ut diximus in tract. de Sacram. in gen. cap. 6. à n. 2. ¶ De dormientibus autem philosophandum est, sicut de illis amentibus, qui non sunt perpetuo amentes.

DUBIUM VII.

P Et es 7. vtrūm Christus D. & B. Virgo fuerint incapaces recipiēdi Baptismū, eo quod immunes fuerint ab originali? Resp. negativē. Itaque peccati originalis immunitas non obstat receptioni Baptismi. Quare quantumvis ratione vnionis hypostaticę Christus D. & eius sanctissima mater titulo maternitatis immunes fuerint ab originali; ex hac parte non pugnat, quod susceperint Baptismum. Ratio autem conclusionis est paritas circumcissionis: quæ ex se ordinabatur ad delendum

originale: & tamen ipsam recepit Christus Dominus. Item sacratissima Virgo recepit Sacramētum, quod in lege scripta institutū erat contra originale mulierū: (quodnam fuerit istud dixi in tractatu de Sacram. in genere cap. 2. num. 10.) ergo, quamvis Baptismus ordinatus, aut institutus fuerit ad delendum originale, poterit recipi ab illo, qui originali caret. Et vtriusque ratio est, quod tam Baptismus, quàm circumcisio, remediumque contra originale mulierum primò (totaliter, aut partialiter) fuerunt instituta ad imprimendum characterem, quo Christiani recipiuntur in familia Christi Domini, & a quacumque alia distinguuntur: & cultores legis Mosaycæ in ea adscribebantur, & ab alia distinguebantur: ergo, etiā si aliquis careat originali, poterit recipere Baptismum, ut ei tribuatur alius effectus nempē character. Confirmatur instantia adulti, qui recipit Baptismum, postquam est iam iustificatus per actum contritionis, aut dilectionis Dei: iste enim caret originali; & tamen recipit Baptismum: ergo, eo quod aliquis careat originali, nō redditur incapax Baptismi.

13. Hanc conclusionē defendunt quotquot in hac ætate defendunt, B. Virginem fuisse baptizatam: cum enim ferē omnis populus Christianus firmissimē statuat, ipsam Reginam mundi sine originali fuisse conceptam, defendendo, tuisse baptizatam, planē fatemur

fatentur, earentiam originalis nõ reddere aliquem incapacem Baptismi. Immo etiam illi, qui huic pijsimæ opinioni non subscribunt, idem defendere tenentur; cunctisque fidelium cõtus: cum omnes fateatur fuisse saltem sanctificatam in utero matris: si ergo ex alia parte statuatur, recepisse Baptismum; aperte fateatur, earentiam originalis non reddere aliquem incapacem recipiendi Baptismum. Quod autem B. Virgo fuerit baptizata à Christo Domino docuit *Euthymius Ioan. 3. cui subscribunt Suarez disp. 19. sectione 1. §. Dico primo, Vazquez disputat. 140. cap. 5. n. 31. Gasp. Hurt. disput. 1. diff. 15. §. Ita tamen.* Et à fortiori hanc conclusionem defendunt, qui cum Dam. lib. 4. de fide orthodoxa cap. 10. statuunt, Christum D. recepisse Baptismum à se institutum.

14 Sed objicies: Baptismus ordinatur ad delendum originale: ergo, qui caret originali, incapax est recipiendi Baptismum. Resp. distinguendo antecedens: solũ, nego: sicut & ad imprimendum characterem, concedo. Et ideò merito negatur consequentia: quia nulla actio cessat necessariò; eo quod cesset eius finis minister principalis, aut partialis: sicuti neque lex.

15 Objicies secundo Tridentinum sess. 5. dicens, (contra aliquos hæreticos affirmantes, filios fidelium non cõtrahere peccatum originale per Baptismum

explandum) formam Baptismi falsam fore, si tali peccato parvuli carerent: Ergo eodem modo falsa foret in Christo Domino, & eius sanctissima matre. Repondetur negando consequentiam: quia concilium loquitur de Baptismo secundum suam institutionem; non autem de eo, quod in aliquo speciali casu contingit. Itaque si parvuli non contraherent originale, (vt putabant hæretici illi) non posset verificari forma Baptismi, (quæ facit hunc sensum: confert tibi gratiam remissivam peccati originalis) seu quod Baptismus fuit institutus contra originale. Cum quo bene stat, quod aliquando illud non remittat: vt contingit, quoties adultus accedit ad Baptismum iustificatus per actum contritionis, aut dilectionis: aut quando quis recipit Baptismũ, postquam iustificatus est in utero matris. Hæc solutio roborabitur ex dicendis à n. 18. ¶ Objicies tertio: deficiente peccato saltem veniali, non potest stare Sacramentũ poenitentia: ergo deficiente saltem originali, non datur Baptismus. Resp. negando cõsequentiam. quia Sacramentũ poenitentia: est per modum iudicij: quare necessariò requirit, quod suscipiens sit vel fuerit reus: Baptismus autem nõ respicit susipientem tamquã iudicandum: sed primò, & per se respicit illum characterizandum, & afficiendum gratia remissiva originalis; quantum est ex parte

Sacramenti scilicet si quid inesset, à quo anima esset abluenda: vt loquitur Scotus ibi vers. Si autē. Recolantur dicta in tract. de Sacram. in gen. cap. 2. à num. 42.

D V B I V M VII.

16 **P**etes octavò, an de facto Christus D. & eius Sàctissima mater receperint Sacramentum Baptismi? Dico primò: Beatissima Virgo Sacramentum Baptismi suscepit. Ita Euthymius in cap. 3. *Ioannis*: vbi docet, Patres aliquos Apostolorum temporibus proximos tradidisse, Beatissimam Virginem, & Petrum fuisse à Christo D. baptizatos; reliquos verò Apostolos à Petro. Et ratio est, quòd sicut implevit præceptum purificationis, ne videretur transgredire legem; ita, ne videretur transgredi legem Baptismi, ipsum recepit. Insuper, vt esset exemplar credentibus, credendum est, Baptismum recepisse: immò & prior omnibus alijs. Quam còclusionem defendunt etiam AA. n. 13. citati.

17 Dico 2. probabile est, Christum D. suscepisse sacramentum Baptismi. Quia, si in se nullitudinem carnis peccati fuit circumcisus, quid mirum, quòd quasi peccator receperit Baptismum? Ita Dam. lib. 4. *de fide ortodoxa* c. 10. Quare si D. August. tract. in *Ioannem* & D. Hieron. super cap. 4. *Matth.* ad illa verba: sine modo, oppositum videatur affirmare; dicendum est, PP. in hoc esse divisos. ¶ Dices, Chri-

stum D. tanquam verum Redemptorem instituisse Baptismum: ergo non decuit, vt illum reciperet. Patet consequentia: quia in eius receptione significaretur peccator. Resp. ita esse absolute loquendo: non autem comparative. Itaque si alias non esset vrgentior alia cògruentia suadens, Christum D. recepisse Baptismum; dicerem⁹ sanè, non recepisse illum, ne peccator figuraretur. Tamen cum vrgentior extet cògruentia, (nempe còformitatis Capitis cum mèbris: propter quod etià recepit circumcisionem) illa dacti dicimus, Baptismum recepisse. Hanc conclusionem satis mihi inuuit Scotus in 4. d. 4. q. 6. §. *Ad primum, vers. Nec videtur quaten⁹ absolute docet, Apostolos fore minus efficaces ad docendum Baptismi legem, si non recepissent Baptismum: & reddit pro ratione, quia minus valet magister moralis, qui non vult opere implere, quod docet secundum Gregorium.* Vnde aperte insertur, quòd minus efficaciter docuisset Christus D. legem, aut præceptum Baptismi, si non fuisset baptizatus. Et ideo statim subiunxit Scotus: *Christus etià in se ipso voluit Baptismum suscipere, saltem Ioannis, antequam legem Baptismi alijs imponeret: quia Actor. 1. dicitur: cepit Iesus facere, & docere.* Expendo ly *saltem Ioannis*: per illud enim, & præsertim per suam rationem satis declaratur, Baptismum etiam suum recepisse: hunc enim docuit: & ideo in se ipso debuit adimplere.

D V B I V M IX.

18 **P**etes nonò: an sit contra veritatem formæ Baptismi affirmare, aliquos in lege gratiæ fuisse iustificatos in utero matrum? Respondetur negativè. Quia forma, *Ego te Baptizo, &c.* reddit hunc sensum: ego impendo tibi characterem, quo in familiam Christi adscriberis: in super impendo tibi, quantum est ex parte mea, gratiam expulsi- vā cuiuscūque peccati mortalis, & præcipue originalis; nec non & cuiuscūque pœnæ pro peccatis personalibus debitæ. Confirmatur ex factò: multi enim in lege gratiæ fuerunt sanctificati in utero materno: (vt constat à num. 20.) & aliàs fuerunt baptizati: ergo cum veritate formæ Baptismi non pugnat, affirmare aliquem fuisse sanctificatum in utero materno.

19 Obijc. D. August. qui epist. 57. ad Dardanum expressè docet, nullam esse posse renascentiam, & gratiam, nisi per Baptismum: postquam enim docuerat, renascentiam supponere nascentiam, concludit. *Si igitur homo regenerari potest in utero per gratiam Spiritus, quoniam restat adhuc nasci; renascitur ergo antequam nascitur: quod fieri nullo modo potest.* Respondetur, non esse ad rem: clarè enim constat, solùm affirmare, non posse accipi gratiam collatā virtute Baptismi, antequam quis

nascatur. Nullo autè modo negat, aut negare posset, posse què- quam recipere (nò ex lege communi, sed ex speciali privilegio) gratiam sanctificativam; per quā dicuntur quidam sanctificati; nò tamen renasci: quia renascentia supponit nativitatem temporalem. Nisi dicatur, renascentiam per Baptismum necessario, & solùm supponere nascentiam per generationem. ¶ Obijcitur secundo: si quis iustificaretur in utero, postea per Baptismum recipere et gratiam secundam: sed hoc est contra institutionem Baptismi, virtute cuius infunditur prima gratia: ergo nequit dari sanctificatio in utero materno. Respondetur negando minorem: quamvis enim frequenter gratia sanctificans collata virtute Baptismi non supponat aliam in illo subiecto, & ideo dicatur prima: multoties tamen illam supponit: (nèpè quoties adultus iustificatus per contritionem, aut dilectionem recipit Baptismum) & tunc gratia data in Baptismo denominatur secunda: estque non actu abluens, sed ablutiva originalis culpæ, quæ iam supponitur expulsa per primam gratiam, seu per gratiam, quam receperat homo, antequam accederet ad Baptismum. ¶ Obijcitur tertio: si quis sanctificaretur in utero, sequeretur, sanctificari non solùm sine reali susceptione Sacramenti Baptismi, sed etiam sine voto illius: quia cum non posset habere aliquam

quem actum, nequirit habere votum Baptismi. Respondetur negando: quia habet votum implicitum Baptismi, non intentum a se, sed a Summo Præceptore, aut Sacramentorum institutore: qua ratione inanimata dicuntur agere propter finem intentum, non a se, sed ab auctore naturæ. Respondetur secundo, omittendo totum: quia tale votum solim est de lege ordinata.

D V B I V M X.

20 **P**etes decimo, an de facto aliqui fuerint iustificati in utero materno in lege gratiæ? Respondetur affirmative (Vnde confirmantur dicta n. 15. & 18.) Quia de B. Virgine atque de Baptista res est indubitata. Quia tamen non est omnino certum ab illis fuisse receptum Baptismi sacramentum: veniam ad alios, qui fuerunt sanctificati in utero materno: & alias nulla ratione potest negari Baptismum recepisse.

21 Gerson (*serm. de Nativitate Virginis habito ad Concilium Constantiense*) de Sancto Ioseph felicissimo Virginis sponso affirmat fuisse sanctificatum in utero sicut fuit Baptista. ¶ Eglisipus vir sanctissimus, & eruditissimus (qui proximus temporibus Apolorum floruit) *lib. 5. commentariorum* idem affirmat de Sancto Iacobo Minori, qui frater Domini dicitur. ¶ Simon Metaphra-

stes (qui & Ecclesiæ Græcæ Pater est, & sanctitate conspicuus; necnon & de quo Concilium Florentinum sub Eugenio III. *ses. 7. habita Ferraræ die 25. Octobris anno 1438* sic loquitur: *Nom- nullus vestros Doctores in medium producamus. In primis igitur Si- meon Metaphrastes vestris in Ecclesijs celeberrimus*) apud Surium *tom. 2 ad 12. Marci* idem de Sancto Theophane affirmat.

¶ Hincmarus Archiepiscopus Remensis apud Surium *t. 1. ad 136. ianuarij* idem sustinet de suo sancto prædecessore Remigio.

¶ Idem de Sancto Habito expressè affirmat Surius *tom. 3. ad 17. iunij*. ¶ Et de Sancto Nicolao Episcopo, atque de sancto P. N. Dominico idem adstruit D. Antoninus *3. p. summa titulo 18. §. de Sententia aliquorum*. ¶ Et de Sancto Patre Benedicto legitur idem in sua chronica *t. 1. centuria l. c. 1. & affirmat Abbas Bonavalensis lib. 2. c. 14. sive historie*.

¶ D. Hieronymus *com. 1. epist. ad Marcellam de Laudibus Aselle* idem huic scemine concessum fuisse describit. ¶ Denique idem de Sancto Victore Cisterciensi proclamatur D. Bernardus *serm. 2. de eius Festivitate*.

22 Quamvis autem in præsentem non sit metaphylice examinandum quantum veritatis, aut certitudinis prædictorum in speciali dicta contineat; (hoc enim necessario requirit omnia, & singularum circumstantiarum

examē) tātorū tamē Patrū testimonio minime sunt contemnenda, sed prorsus credenda humana fide. Tamen cum fides rei credendæ imprimis possibilitatem exoptet: ideo nonnulla, quæ hanc possibilitatem impugnant videntur, solvere oportet.

¶ Igitur ad probandum, nullos fuisse sanctificatos in utero, obijcitur primo, quod ad sanctificationem extra Sacramentum requiritur usus rationis. Respondetur, verum esse de lege ordinaria; non tamen ex speciali privilegio. Et ideo potest absolute negari, quod prædicta sanctificatio requirat usum rationis: ut docet D. Thom. 3. p. quæst. 27. art. 6. in corpore. ¶ Obijcitur secundo, nullos fuisse in utero sanctificatos, nisi desinentur ad aliquod speciale munus externum, nempe prædicationis, vel populi reparationem, aut aliud universale beneficium: (ut docet D. Th. ibi) quod de Asella, aut de alia femina videtur non posse affirmari. Respondetur, ita esse, nempe tantum privilegium semper in aliorum utilitatem, & exemplar aliquis virtutis fuisse concessum: quod bene Asella, & alijs feminis eximie sanctitatis potuisse concedi, non est denegandum: quia, qui hoc privilegio gaudent, non est necessarium, quod in munus prædicationis desinentur; sed sufficit, si alia virtute sint illustres: ut clarè innuit D. Hieronymus lib. 1. adversus Iovinianum.

num versus medium dicens. *Heremias, qui in utero sanctificatus est, & cognitus in vulva matris; ideo hoc privilegio fruitur: quia erat virginittatis beatitudini destinandus.* ¶ Obijcitur tertio, quod ex doctrina D. Th. ibi hoc privilegium de nulla creatura affirmari potest, nisi in Scriptura tradatur. Respondetur, loqui de fide divina: non autem de humana, aut probabili: ut notat Caiet. super quæst. 28. tertie partis art. 6. ad 3. ubi sic loquitur: *Nota, quod duorum propositorum, scilicet quod isti duo sunt sanctificati in utero, & quod nullus alius: auctor primi tantum rationem reddere nititur: quoniam ad affirmationem certa potest consonantia inveniri, ad tam latam autem, & altam, ac profundam negationem que consonantia sat erit.*

CAP. VIII.

De effectibus Baptismi.

DUBIUM I.

1. **P**etes primò quot, & quales effectus tribuat Baptismus? Respondetur, certum esse apud Catholicos, tribui aliquot effectus per baptismum. Primus est character, per quem baptizatus adscribitur in familiam Christi. In quo autem consistat character, & omnia alia, quæ

quæ de ipso possent disputari, latè diximus *in tract. de Sacram. in genere cap. 4. à n. 14.* Illud autem præcipuè est notandum, quod statuimus *ibi n. 76.* nempe de fide esse definitum in Trident. *ses. 7. can. 9. de Sacramentis in genere characterem imprimi in Baptismo.*

2 Secundus effectus Baptismi est collatio gratiæ sanctificantis ex opere operato: est enim vnum ex septem Sacramentis Ecclesiæ: quæ omnia, & singula conferunt gratiam ex opere operato: vt definitur in Trident. *ses. 7. can. 6. 7. & 8.* Recolantur dicta *in tract. illo de Sacramentis in genere cap. 1. num. 14.* Quid autem sit gratia sanctificans? & multa alia, quæ hic possent desiderari, latè explicuimus *ibi cap. 4. à n. 1.*

3 Tertius effectus Baptismi est remissio omnium, & singulorum mortalium nõ solum personalium, seu quæ commisit ille, qui recipit Baptismum, sed etiã originalis. Quia Trident. *ses. 5. can. 5.* definit, in Baptismo conferri gratiam: (vtique sanctificantem; cum qua nullum mortale comparitur de lege ordinata: vt latè probauimus *in tract. de Sacramentis in genere c. 2. à n. 19.*) idemque definit, aut saltem supponit *ses. 14. cap. 1.* estque perpetua Ecclesiæ traditio. ¶ Notant autem in præsentem, per Baptismum, aut per gratiam vi Baptismi collatam deleri originale directè, & per se: (quia contra il-

lud est directè institutum Sacramentum Baptismi) personalia verò mortalia solum delentur per accidens: hoc est, quod quavis Baptismus non sit institutus directè contra hoc peccatorum genus: tamen cum ad dignam receptionem Baptismi conferatur gratia sanctificans: & cum hac gratia nullum mortale sit componibile; (de lege ordinata) fit, vt indirectè, & per accidens Baptismus omnia, & singula peccata personalia mortifera expellat.

4 Quartus effectus Baptismi est remissio omnium, & singulorum venialium commissorum ante receptionem Baptismi: item & remissio, aut condonatio cuiuscumque pœnæ propriæ dictæ tam æternæ, quàm temporalis. (non tamen auferuntur per Baptismum pœnalitates; vt fatigatio, &c. neque mors corporalis) Colligitur à pœtè ex Trident. *ses. 5. can. 5.* quatenus statuit, per Baptismum ita homines reddi coheredes Christi D. vt nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Itè ex *ses. 6. cap. 14. & ex ses. 14. cap. 8.* quatenus vtrobique statuitur, post receptionem Sacramenti Pœnitentiæ egere hominem aliquibus operibus satisfactorijs pro pœna temporali, ad quam remanet obligatus post receptionem Pœnitentiæ: secus autem post receptionem Baptismi. Vnde merito definit *ses. 5. can. 5.* quod post Baptismi receptionem nihil hominem retardaret ab ingressu

gressa cœlorum; vti que si statim moreretur, aut vsque ad mortis tempus nullum peccatum committeret: vt est perpetua Ecclesiæ traditio. (Sermo est de recipiente Baptisimum post mortē, & ascensionem Christi D. Qui enim post eius institutionem, sed ante ascensionem moreretur, detineretur in limbo PP.)

5 Quintus effectus Baptismi est collatio gratiæ Sacramentalis. In quo autem consistat gratia Sacramentalis? & multa alia, que huc possent spectare, latè tradidimus in tract. de Sacram. in gen. c. 4. à num. 43. Illud tamen est in præsentem aduerendum, quod cū ibi dixerimus, gratiam Sacramentalem sitam esse in iure, quod Deus simul cum gratia sanctificante tribuit ei, qui dignè recipit aliquod Sacramentum, vt ipsi tempore oportuno conferantur auxilia necessaria ad peculiarem finem illius Sacramenti: ius tributum per Baptisimum respicit collationem auxiliorum conducentium ad dignè suscipiendum reliqua Sacramenta, & ad seruandum præcepta Christi Domini, & ad Christianè vivendum: quia Baptisimus respicit hunc, vel hos fines.

D V B I V M II.

6 Petes secundò, an Baptisimus habeat reliquos alios effectus, illos præsertim, quos Baptisimo tribuunt hæretici? Res-

pondetur negativè. Quod ex dicendis constabit. ¶ Pro plena tamen huius conclusionis intelligentia sciendum est, aliquos effectus ab hæreticis falsò tribui Baptismo, quos præsertim explodimus in præsentem. Primus effectus erroneè Baptismo tributus est, vt eo homo peccati expers, & incapax reddatur, vel certè licèt peccet, damnari non possit, si ab Ecclesia non discedat. Quem errorem quoad priorem partem de impeccancia secutus est Iovinianus vt ex August. & Hieronymo refert Vazq. disp. 156. cap. 6. num. 60. Quoad posteriorem autem partem hunc errorem secuti sunt, qui tempore Apostolorum docuerunt, sola fide homines saluari, etiam si legem non obseruent. Notat autem præcitatus Vazquez vtramque partem huius erroris excitari ab hæreticis nostri temporis. Tamen prior pars refellitur vniuscuiusque experientia, qua experitur multa peccata committere: posterior autem multiplici probatissima historia, quibus constat, multos fidelium fuisse damnatos.

7 Secundus effectus falsò Baptismo attributus est, quòd baptizatis non imputetur ad culpam, neque noceat, quod legem Dei transgrediantur. ¶ Tertius, quòd baptizati nequeant aliqua lege Ecclesiastica obligari. ¶ Quartus, quòd vota ab baptizatis emissa sint irrita. ¶ Quintus,

rus, quèd baptizati sola memoria Baptismi iustificentur. ¶ Tamē hi omnes, & singuli erreres à diversis concilijs præsertim à Trident. explodantur. De quibus legantur præcipuè Bellarminus *2. lib. 1. de Sacram. Baptismi, & Vazq. disp. 156. cap. 6.*

CAP. IX.

De dispositione ad Baptismum, necnon & ad eius effectus necessaria.

Non est sermo de parvulis : hi enim non possunt disponi ; cum non habeant usum rationis. Igitur loquimur de adulto recipiente Baptismum.

DUBIUM I.

1 Petes primò, quæ dispositio requiratur ad validè recipiendum Baptismum ? Respondetur, requiri voluntatem recipiendi illum. Quia sicut nulli adulto Deus cōfert gratiam sanctificantem sine proprio consensu, seu sine aliquo actu propriæ voluntatis, congruum videtur, quod sine propria voluntate non conferatur ei Sacramentum, per quod dignè susceptum conferatur gratia sanctificans. Quod latius prolequaui tumus *in tract.*

de Sacram. in gen. c. 6. à num. 2. vbi vsque ad numerum 6. egimus de qualitate huius consensus: diximusque num. 3. sufficere ad validam receptionem Sacramenti (& consequenter Baptismi) simplicem consensum, seu simpliciter consentire, quamvis differat quis secundum quid : ut si v. g. consentiret quis baptizari, ut fugeret tormenta, vel incendia; & alias esset paratus non consentire, si non esset talis occasio. ¶ Item statuimus num. 5. non requiri actualem consensum, aut voluntatem, sed sufficere virtutalem. Inmo & habitualē, sumptam pro actu præterito non retractato. Et demum num. 6. defendi, sufficere consensum indirectum in illo, qui aliquando habuit affectum circa receptionem Baptismi v. g. Recolantur ibidē dicta, quæ facile sunt in præsentē accommodanda.

DUBIUM II.

2 Petes secundò, quæ dispositio requiratur ad recipiendum effectum Baptismi, qui dicitur character ? Respondetur, illam requiri, & sufficere, quæ requiritur, & sufficit ad validè recipiendum Baptismum ; de qua fuit sermo numero præcedenti. Itaque quoties validè recipitur Baptismus, recipitur character Baptismalis, per quem quis manet adscriptus in familia Christi. Ratio à priori est volun-

tas Dei sic instituentis, quæ nobis declarata est praxi Ecclesiæ, quæ non permittit, aliquem rebaptizari, etiam si alias indignè receperit baptismum: sentit ergo ad hæc Baptismi effectum sufficere velle recipere Baptismum.

DUBIUM III.

3 **P**etes tertio, quæ dispositio requiratur in adulto ad recipiendum effectum Baptismi, qui dicitur gratia Baptismalis? (& consequenter ad consequendum remissionem peccatorum) Respondetur sub distinctione. Si enim loquimur de adulto, qui solum habet originale, aut simul actualia venialia; iste recipit gratiam Baptismalem solum per hoc, quod voluntariè recipit Baptismum. Quia cum peccatum originale contractum fuerit sine voluntate illius, qui baptizatur, non requiritur, quod iste eliciat displicentiam illius. Insuper cum venialia non impediant receptionem gratiæ sanctificantis; nulla detestatio peccati requiritur tunc. Ita communiter AA. cum D. Ambrosio (*de consecrat. d. 4. & sumitur de glossa super illo verbo: sine penitentia sunt dona Dei, Rom. 11.*) dicente: *Gratia Dei, in Baptismo non requiritur gemitum, vel planctum, vel aliquod opus: sed omnia gratis condonat.* ¶ Nota, in hoc casu nos solum loqui de contritione, aut displicentia peccatorum. Non

enim negamus, requiri in intellectu istius adulti fidem, qua credat, & Deum esse, & esse remuneratorem. Quia *ad Hebræos 10. sine fide impossibile est placere Deo.* Insuper requiritur assensus, quo sibi persuadeat, virtute Baptismi remitti peccatum; necnon & ex parte voluntatis spes, seu desiderium consequendi, medio Baptismo, remissionem originalis: alias frustra illum applicat et.

4 Si autem loquamur de adulto, qui simul cum originali habet aliquod mortale personale, indiget penitentia, seu dolore prævio, ut iustificetur per Baptismum. Quia *Actor 2. penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum: & desinitur à Trident. ses. 6. cap. 6. & ses. 14. cap. 1.* Et ratio est, quod sicut per propriam voluntatem recessit à Deo peccando; per propriam debet accedere penitendo. Ita Scotus in 4. dist. 4. q. 5. §. Respondeo. *vers. Alio modo, & communiter AA.* ut testatur G. Hurt. *disp. 4. dist. 4.* ¶ Hinc repellendus est Caiet. q. 86. art. 2. ad 1. docens, tunc non requiri formalem aliquam, & expressam contritionem peccatorum personalem mortaliū; sed sufficere voluntatem recipiendi Baptismum, quod probabile iudicant Ledesma 1. p. quarti q. 10. art. 9. dub. 1. & Azgidius q. 62. art. 1. n. 36. iste tamen loquitur de voluntate suscipiendi Baptismum orta ex actu intellectus. Falluntur tamen: quia sine penitentia

sentia non remittitur peccatum personale mortale. ¶ Sed obijciunt, quod voluntas suscipiendi Baptismum est virtualis quædam contritio, & pœnitentia peccatorum: ergo sufficit prædicta voluntas. Antecedens collat ex eo, quod Baptismus datur in remissionem, & destructionem peccatorum. Respondetur negando antecedens: ad probationem dico, etiam sacramentum pœnitentiæ fuisse institutum ad destructionem peccatorum; & tamen debere, vt habeat effectum, supponere dispositionem requisitam; scilicet detestationem peccatorum mortalium; cuius detestationis defectu, aut Sacramentum non subsistit; aut datur in forme. Præterea ex illa probatione sequeretur accipere gratiam, & remissionem peccatorum illum, qui complacens de peccato mortali reciperet Baptismum.

DVBIVM IV.

5 **P**ETES quartò: an detestatio peccati mortalis personalis, quæ est dispositio ad gratiam iustificantem collatâ virtute Baptismi, debeat esse contritio perfecta? Respondetur negativè. Itaque sufficit, quod sit contritio imperfecta, seu attritio. Quia ista sufficit in Sacramento pœnitentiæ ad recipiendam gratiam, & remissionem peccatorum: ergo & in Sacramento Baptismi. Patet consequentia: vtrû-

que enim Sacramentum est mortuorum, institutumque est ad conferendum gratiam, per quam homo, qui ad Sacramentum accedit mortuus, recipiat vitam spiritualem. Antecedens autem docere videtur Trident. *ses. 14. cap. 4. & can. 5.* Quod adeò certum existimant aliqui, vt dicant, præsertim Suarez (*apud nostrum Villal. t. 1. tract. 9. diff. 23. n. 1.*) hac tempestate sine errore non posse negari. Hanc cõclusionem defendunt *Vazq. Suar. & Egid.* quos citat, & sequitur *G. Hurt. disput. 4. diff. 5. Item D. Thom. & Scotus, quos citat, & sequitur Villal. tom. 1. tract. 3. diff. 19.*

6 Sed *Gabriel in 4. d. 4. qu. est. 2. art. 2. & Petrus Sorus de Instit. Sacerdotum lect. 4. de Baptismo §. Vltimò tandem apud præcitarum Hurt. oppositum defendunt.* Pro qua sententia obijcitur: ex Trident. *ses. 6. cap. 6.* pro dispositione ad Baptismum requiritur illa pœnitentia, seu detestatio peccatorum, quæ oritur ex dilectione Dei: ergo ad illam præcedit contritio: & consequenter supponitur homo iam per contritionem iustificatus. Respondetur negando consequentiam: vt enim notant præcipuè *G. Hurt. ibi,* concilium loquitur de pœnitentia orta ex dilectione concupiscentiæ; quæ peccator incipit sibi concupiscere Deum, vt principium, & fontem iustitiæ, & sanctitatis, & remissionis peccatorum: ex qua regulariter tantum potest oriri

Oriri contritio imperfecta, seu attritio. Inamò hæc quamvis regulariter oriatur ex dicta dilectione; non tamen exigit, ex illa oriri: cum possit excitari ex cognitione turpitudinis peccati; ex metu gehennæ, &c. ¶ Obi. secundò, homo per peccatū mortale avertitur à Deo ultimo fine; & convertitur ad peccatum, seu ad obiectum peccati: ergo, ut iustificetur, & mundetur ab illo, adhuc per Baptismum, requiritur contritio, qua avertatur à peccato, & convertatur ad Deū. Respondetur negando consequentiam: quia Baptismus ex institutione divina supplet defectū contritionis: eo quod institutus est in remissionem peccatorū. ¶ Hic tamen notandum est, ita sufficere contritionem imperfectā, seu attritionem ad iustificationē per Baptismum, ut sit necessarium, quòd virtute Baptismi excitetur contritio perfecta; per quam fiat iustificatio: quia semper per Baptismum, præsupposita fide, spe, & attritione, fit iustificatio: & tamen non semper excitatur contritio perfecta: ut experientia constat. Et confirmatur: etenim ex opposito sequeretur, moribundū, quamvis petierit Baptismū, & fuerit attritus, credens, & sperans, si in amentiam incidat, superfluè, & absque fructu gratiæ (ac proinde illicitè) baptizari: quia in eo excitari nequit contritio perfecta.

DUBIUM V.

7 **P**etes quintò, an ad suscipiendum Sacramentum Baptismi sufficiat attritio cognita, ut talis? Respondetur affirmativè. Quia ista sufficit ad Sacramentum poenitentiae: ergo & ad Baptismum. Patet consequentia ex dictis num. 5. ubi hanc rationē expendebamus. Ita *Suar. Vazq. & Egidius, quos citat, & sequitur G. Hurt. disp. 4. diff. 6. item Nugnus, & Villalob. quos citat, & sequitur Diana 3. p. tract. 4. Resol. 13.*

8 *Sed nostri Alensis 4. p. q. 182 memb. 2. art. 1. Corduba, & Vega; atque ex alijs Adrianus, Medina, Ledesma, & Victoria citati à Diana ibi requirunt pro dispositione ad receptionem Baptismi necessaria, quòd attritio sit existimata contritio. Falluntur tamen: quia illa falsa existimatio non est dispositio, adhuc partialis, ad gratiā percipiendam: est enim quidam error; ac proinde indecens, ut à Christo D. institueretur in dispositionem ad gratiam; nequitque: aliquid boni positivi afferre, quò attritio perficiatur. ¶ Dicit, talem existimationem esse necessariam, ut excuset baptizandum à peccato, quòd committeret non accedendo ad Baptismum cum contritione perfecta: ergo aliquò modo est necessaria. Antecedens probatur: præcepto enim naturali divino tenemur non accedere*

cedere indispositi, seu dignè accedere ad Sacramentum Baptismi: (sicut & ad reliqua) sed indignè accedit, seu indispositus, qui accedit in statu peccati cogniti: ergo necessaria est contritio perfecta præcedens Baptismi receptionem. Responderetur negando antecedens: ad probationem nego minorem: cum enim Baptismus sit Sacramentum mortuorum, non accedit indignè, qui cum peccato mortali cognito accedit, dummodo accedat animo illud emendandi, atque de illo attritus.

D V B I V M VI.

9 **P**etes sextò, *Quæ? Quanta? & qualis* debeat esse attritio requisita pro dispositione Baptismi? Cum tria hic requirantur, claritatis gratia, tres elicio conclusiones. Quare dico primò, pro dispositione Baptismi in adulto, qui peccavit mortaliter, necessario requiri attritionem conceptam, aut excitatam ex motivo aliquomodo respiciente æternitatem. (hoc est, respiciente alteram vitam) Quia hoc saltem requiritur, ut aliquomodo sit supernaturalis, habeatque proportionem cum gratia collata virtute Baptismi. Vnde infertur, esse sufficientem dispositionem ad receptionem Baptismi attritionem, seu displicentiam ortam ex consideratione turpitudinis, aut malitiæ pecca-

torum, aut ex consideratione pœnarum, quas causat peccatù, non solum in alia vita, (nempe punitionis in inferno, aut purgatorio) sed etiam in ista, ut est privatio gratiæ. Idem dico de infamia, aut nocumento salutis, quatenus infligitur à Deo: quia infamia aut aliquod aliud malum temporale sub hoc respectu aliquomodo pertinet ad æternitatem.

10 Dico secundò: (respondendò ad quæsitum de quantitate) attritio requisita pro dispositione Baptismi debet se extendere ad omnia peccata mortalia, quæ memoriæ occurrant, saltem negativè; (hoc est, de nullo memoriæ occurrente debet esse complacentia) aut saltem omnia debet comprehendere sub generali ratione mali, quod aliquomodo impedit consequutionem boni, quod aliquoqualiter respicit æternitatem. Et ratio est, quòd, si de aliquo mortali complaceret, aut de illo non displiceret, (saltè sub generali illa ratione mali) non esset verum, quòd baptizandus (qui per propriam voluntatem peccando fuit aversus à Deo, & conversus ad creaturam) avertetur à creatura, & convertetur ad Deum: quòd fieri saltem per contritionem imperfectam, aut attritionem, in adulto, qui peccavit mortaliter, est necessarium: sicut est necessarium, quando iustificatur extra Sacramentum, quòd per cõtritionem perfectam avertatur à creatura, & con-

convertatur ad Deum. Itaque Baptismus non fuit institutus, vt in adulto suppleret displicentiam peccati, sed vt suppleret qualitatem talis displicentiæ; nempe, quod attritio simul cum Baptismo haberet effectum perfectæ contritionis; seu ex attrito faceret contritum; (æquivalenter, seu quantum ad esse vltimam dispositionem ad gratiam sanctificantem) vt loquendo de Sacramento poenitentia dictant.

11 Dico tertio: (respondendo ad tertium quæsitum) attritio, quæ requiritur pro dispositione Baptismi, debet esse supernaturalis. Quia gratia collata virtute Baptismi est supernaturalis: ergo & dispositio ad illam. Patet consequentia: dispositio enim, & forma, ad quam disponit, debent proportionari. ¶ Dices, quod accidens disponit ad introductionem substantiæ: sed sunt diversi ordinis: ergo ruit prædicta doctrina. Consequentia est legitima: maior cõnat inductione: substantia enim ignis habet pro dispositione calorem, siccitatem, &c. quod & in multis alijs potest exemplificari. Minor etiam constat: substantia enim est alterius ordinis, aut prædicamenti; ac accidens. Respondetur concedendo maiorem, & minorem, & distinguendo consequens: est enim vera consequentia de dispositione naturali, seu physica; (de qua est ser-

mo in maiori, & minori) falsa autem de dispositione morali. (de qua agimus in præsentibus) Itaque ad infusionem gratiæ sanctificantis in adultis requiritur pro dispositione aliquis actus, cui mereatur talem infusionem. Qui actus, & dicitur dispositio moralis; eoquod in genere meriti requiritur: & alias, cum debeat proportionari cum gratia supernaturali, (est enim communissimum, cuiuscumque merito habere proportionem cum præmio) debet habere aliquam supernaturalitatem.

D V B I V M VII.

12 **P**etes septimò, an Baptismus sic susceptus postea, recedente fictione, conferat gratiam sanctificantem? Respondetur negativè. Quia videtur minus rationabile, Deum conferre gratiam virtute Baptismi illi, qui scienter, & plena voluntate intulit Sacramento iniuriam illud indignè suscipiendo. Recolantur dicta in tractatu de Sacramento in genere capit. 4. à numero 32. vbi latè rem hanc sum profectus.

CAP. X.

De cœremonijs in Baptismo adhiberi solitis.

DVBIVM I.

P Etes primò, an cœremonia, quibus Baptismus solemniter celebratur, sint convenientes, & laudabiles? Responderetur affirmative. Quia serviunt ad maiorem solemnitatem, & splendorem Baptismi: ne vilis à rudioribus habeatur, & contemnatur. Præterea excitant devotionem, & reverentiam erga Authorem Sacramentorū. ¶ Sed hæretici nostri temporis irrident cœremonias prædictas, & eas tamquam vanas damnant. Et obijciunt, quod non continentur in scripturis. Responderetur, ita esse: tamen institutæ sunt ab Ecclesia, cui ad hoc est sufficiens potestas. Recolantur dicta *in tract. de Sacrament. in gen. cap. 8. à num. 1.*

DVBIVM II.

P Etes secundò, quotuplex cœremoniarum genus in Baptismo sit adhibendum? Responderetur, esse triplex. Sunt enim aliqua cœremonia, quæ Baptismum antecedunt: alia, quæ ipsum comitantur: & demum alia, quæ ipsum consequuntur. Quod ex dicendis constabit.

¶ Ex cœremonijs antecedentibus Baptismum prior est merè

doctrinalis: qua adulti, antequam baptizentur, instruuntur in doctrina fidei, & morum: vt sciant, quam fidem, & obligationem suscipiant. Quare hæc cœremonia requiritur. Tùm iure naturæ: eo quod sancta sanctè sunt tractanda: ad quod necessariò debet præcedere instructio de sanctitate Baptismi. Tùm iure divino positivo: & ideo *Matth. ult.* Apostoli iubentur, capaces doctrinæ prius instruere, quam baptizare. ¶ Secunda autem cœremonia, ex his quæ Baptismum antecedunt, est cœremonialis: qua tã factis, quàm dictis animi cathecumenorū explorantur, & præparantur. Quæ etiam, quantum fieri potest in parvulis adhibetur: pro quibus patris respondet. Primò, vt hi intelligant, quid parvulum postea docere: & qua ratione eum instruere debeant. Secundò, vt presentes intelligant, quid etiam in parvulis Baptismus operetur: & quam obligationem iam suscipiat, nempe fidem catholicam doctrina, & moribus profitendi.

3. Ex cœremonijs autem cõmitantibus Baptismum prima est, quod extra casum necessitatis debeat celebrari in loco ad hoc consecrato: qui olim ab ipso templo distinctus erat, & Baptisteriũ vocabatur: iam autem est in singulis templis parochialibus certus locus ad hoc ministerium designatus. Extatque adhuc prohibitio ne quis extra casum necessitatis alibi, quàm in Ecclesijs,

clesijs, in quibus ad hoc sunt fontes specialiter deputati, aliquis baptizetur, nisi fortè Principum, ac Regum filij: quæ permissio supremis Principibus tantum conceditur; vt ex Glossa notant, præsertim Vazq. *disput.* 166. n. 7. & *Agid.* q. 71. n. 13.

¶ Secunda est, quòd Baptismus debeat fieri aqua ad hoc pridè Paschæ, aut Pentecostes per infusionem chrismatis, aliasque ceremonias specialiter consecrata.

¶ Tertia, quòd patrini sint adhibendi. Quarta, quòd in baptismo imponatur baptizato nomen: sicut olim in circumcisione imponebatur. ¶ Quinta, quòd Baptismus olim trina immersione fiebat. Hoc tamen iam non est vbique in vñ. ¶ Sexta, quòd olim adulti tantum baptizabantur in festo Paschatis, vel Pentecostes. Quod etiam iam non est in vñ.

4 Ex cœremonijs autè, quæ Baptismum secuntur, prima fuit olim osculum pacis; quo fideles recens baptizatum osculabantur, tamquam fratrem osculo pacis. ¶ Secunda est unctio chrismatis facta in vertice baptizati: fierique debet (extra casum necessitatis) oleo eodem anno consecrato. ¶ Tertia olim erat vestis candida; qua in signum innocentie solebat indui recens baptizatus; eamque ferre vsque ad Dominicam in Albis. ¶ Quarta, quòd in signum accepti luminis fidei, & gratie detur baptiza-

to cereus accensus. ¶ Quinta, quòd olim baptizato dabatur gustandum lac, & mel; ad significandum vtique in vita spirituali infantiam: vt ex D. Hieronymo notant, præsertim *Agidius ibi n.* 18. & *Vazq. ibi n.* 86. Notantque ex eodem Hieronymo vsque ad ipsius tempora fuisse in Occidentalibus Ecclesijs consuetudinem, vt renatis in Christo vinum, & lac tribueretur: ad significandum videlicet eorum innocentiam, interiorumque lætitiã. ¶ Sexta demum (quæ iam exolevit) fuit lotio pedum baptizati: fortè ad significandum munditiã affectuum illius. ¶ De quibus omnibus fufius agunt RR.

D V B I V M III.

3 **P**etes tertio: an exorcismus, & aliæ cœremonie, quæ in Baptismo adhibentur, habeant aliquos effectus? Respondetur affirmativè. Alioqui frustra ab Ecclesia adhiberentur. Effectus autem primus, & communis tam parvulis, quam adultis est impetrare à Deo, vt domino vis circa baptizatum cohibeatur, ne illum in corpore lædat. Secundus est proprius adultorum, nempe quòd hebetudo nostra ad res divinas capiendas per cœremonias istas minuitur; disponiturque intellectus ad res divinas aptius penetrandas, & voluntas ad eas prosequendum. Et demum habent dictæ cœre-

monia aliquos alios effectus à
num. 2. explicatos.

D V B I V M III.

6 **P** Etes quartò, an exorcismus, & alia coere monia aliquos effectus causent ex opere operato? Respondetur affirmativè. Quia sic philosophando excitatur devotio fidelium circa Sacramentalia Baptismi. Insuper sic philosophari cedit in auctoritatem Ecclesiae: cui piè credendum est, Christum Dominum reliquisse auctoritatem instituenti coere monias, quibus per applicationem suorum meritorum aliqui effectus ex opere operato cantarentur. Recolantur dicta in tract. de Sacrament. in genere c. 8. à num. 5. ubi loquendo de aqua benedicta probavimus, ex opere operato delere venialia. Vnde multa sunt ad praesens mutuanda.

D V B I V M V.

7 **P** Etes quintò: (ex eo quòd num. 3 diximus, vnam ex coere monijs Baptismum committantibus esse in eo adhibendos esse patrilinos) an in privato Baptismo tempore necessitatis sit adhibendus patrini? Respondetur negativè. Quia tunc parentes ferè non possunt idoneos eligere ad munus patrini: & ideò incredibile est, Ecclesiam talem obligationem tunc illis impone-

re voluisse. Vnde inferitur, quòd, si aliquis tunc materialiter teneat infantem, non ideò patrini eius efficitur. Ita Sotus, Henrig. Suarez, Sanchez, Rodriguez, & G. Hurt. quos citat, & sequitur Diana 3. p. tract. 4. Res. 18. ¶ Sed oppositum defendit Melchior Lambertanus de cas. occur. tempore mortis cap. 1. de Sacram. Baptismi dub. 18. n. 17. citatus à predicto Diana. Et obijcit patrini non requiritur ad solemnitatem, sed ad instruendum baptizatum; & ad adiuvandum ad eius spiritualem regenerationem: ergo etiam in privato Baptismo requiritur: & consequenter praecipuum Ecclesiae de patrino adhibendo etiam tunc obligat parentes baptizati. ¶ Confirmatur: quia vix dari potest Baptismus privatus (saltem in infantibus) quin sit, qui baptizatum teneat, dum quis in Baptismo abluitur: ergo nihil incommodi fit parentibus, dum ab ipsis petitur assignatio patrini. Respondetur, omisso antecedente, negando consequentiam: quia vis enim illo fine Ecclesia tulerit praecipuum de patrino adhibendo: eius tamen praecipuum non luit (vr rationabiliter praesumitur) extendi ad privatum Baptismum; ne parentes subita necessitate compellerentur ad eligendum patrini sibi disconvenientem: & cum quo spiritualem cognationem tam ipsi, quàm baptizatus contrahit. Nec est novum, aut speciale, quòd, perieverante

verante sine legis, lex non obliget: finis enim legis non cadit sub legem: vt dicitur: & , Deo dante, videbimus in *Alfonfina in tractat. de legibus*. ¶ Ad confirmationem, omisso etiam antecedente, nego consequentiam: ingens enim incommodum esset parentibus, cognationem spirituales contrahere cum patris minus conveniente; quem propter subitam necessitatem eligerent aliquando.

DUBIUM VI.

8 **P**eres sexto, an, si quis infante teneat in privato Baptismo ex industria, vt patris fiat, contrahat cognationem spirituales? Respondetur negative. Quia, cum Ecclesia noluerit tunc obligare (vt constat ex dictis num. 7.) etiam si velit ipse, immo etiam si vellent parentes baptizati, nihil obligationis, aut cognationis spiritualis contrahitur. Ita Sanchez de Matrimonio. tom. 2. lib. 7. disp. 62. num. 15. noster Emanuel Rodriguez, & G. Hurt. quos citat, & probabiliter sequitur præcitatus Diana.

¶ Sed oppositum defendunt Zambranus, Navarrus, Coninch, Armilla, Sa, Vivaldus, Suarez, & alij citati à Predicto Diana. Fateor, quod Coninch disp. 32. dub. 2. num. 30. vbi citatur à Diana, loquitur de Baptismo solemnibus, tamen in casu, quod aliquis in patris se ingerat non de-

signatus à parentibus, sed à Parocho admittitur. Sed quidquid sit de hoc, nihil pro his Authoribus contra nostram conclusionem obijciendum occurrit.

DUBIUM VII.

9 **P**eres septimo, an ex officio Sacerdoti competat catechizare, & exorcizare? Respondetur affirmative. Ita que Sacerdos instar agentis principalis catechizat, & exorcizat baptizandum, cui Diaconi, & inferiores ministri subservire debent. Quia Sacerdoti competit ex officio baptizare: ergo & præparare, seu disponere baptizandum: quod fit per catechismum, & exorcismum. Ita D. Thom. quest. 71. art. 4. Villal. tom. 1. tract. 5. diffio. 23. num. 4. & communissime A.A. Recclantur dicta in tract. de Sacramento in gen. cap. 5. à num. 8.

CAP. XI.

De Baptismo Sanguinis.

1 **E**Xtat adhuc celebris illa, & antiqua divisio Baptismi in Baptismum aquæ, seu fluminis, fluminis, & sanguinis. In quo consistat Baptismus aquæ, constat ex dictis in toto hoc tractatu. Baptismum fluminis

vocant actum charitatis, aut dilectionis supernaturalis; quem elicit quis, antequam recipiat Baptifinum aquæ. Baptifinus demum sanguinis est martyrium illius, qui nondum recepit Baptifinum aquæ. Ex his autem tribus, folus Baptifinus aquæ est verum Sacramentum; cætera verò folùm metaphoricè; nempe quatenus, urgente neceffitate, fupplent defectum Baptifini, conferendo eius effectum. Quare poft fufceptionem Baptifini fluminis martyrium, & contritio non dicuntur Baptifinus: quia tunc non poffunt fupplere effectum Sacramenti Baptifini: fed fupplent effectum Sacramenti poenitentia conferendo effectum illius: vt notant multi, præfertim Coninch *quæft. 66. n. 107.* Igitur egimus hucusque de Baptifino aquæ, feu fluminis: de Baptifino autem fluminis, id eft, de perfecta cõtritione, & dilectione Dei, nihil difputant in præfenti: & merito: quia hoc fpectat ad alios tractatus, nempe ad tractatum de Poenitentia virtute; & ad tractatũ de Charitate, necnõ & ad tractatum de Gratia. Quare folùm de Baptifino sanguinis (qui eft martyrium) reftat agendum in præfenti.

D V B I V M I.

2 **P**Etes primò: an Baptifinus sanguinis fufficiat infantibus abfque Baptifino aquæ? Refpondetur affirmativè. Quia Ec-

clefia indifferèter veneratur omnes illos infantes, quos Herodes occidit animo occidendi Chriftum D. & tamen credibile eft, non omnes effe iuftificatos ab originali per receptionẽ circumcifionis; illos fcilicet, qui non attingerant diem octavũ a fua natiuitate; (ante quem diem non adminiftrabatur Sacramentum circumcifionis) aut qui ex Gentilibus, qui cum Iudæis, erant permixti, fuerant nati: ergo Baptifinus sanguinis, aut martyrium fufficit infantibus abfque Baptifino aquæ ad confequendum gratiam, & gloriam. Recolantur dicta c. 6. à n. 10.

D V B I V M II.

3 **P**Etes fecundò, an Baptifinus sanguinis, feu martyrium profit adultis non baptizatis? Resp. affirmativè. Quia martyrium habet vim iuftificandi: ergo five parvulis, five adultis prodeft ad confequendum gratiam, & gloriam. Antecedens conftat ex illo *Marci 8. qui perdiderit animam fuam propter me, falvã faciet eã.* Cõftat item ex dictis *num. præcedenti.* Conftat tertio, ex eo, quòd Ecclefia, quando aliquos declarat martyres, non proteftatur, eos actu verè dilectionis, & charitatis fuiiffe mortẽ, fed eã fufinuiffe propter Chriftũ D. aut eius fidem. Quare indifcriminatim martyres proclamat omnes illos, qui pro Chrifto Domino, aut

aut eius fide mortem subierunt. Constat 4. ex multis patribus adductis à Recentioribus, præsertim ab Ægidio quæst. 66. à num. 121. & à Gasp. Hurtado disput. 1. diff. 21. Sufficiat nobis Clemens Romanus lib. 5. Constitut. Apostol. cap. 5. dum de catechumeno, qui martyrium subit sic loquitur: *Lætus discedat: (id est, moriatur) passio enim, quam pro Christo sustinet, cedit ei in veriolem Baptismū: quoniam ipse re ipsa commoritur Christo; alij figura.* Expendatur, non dixisse, passionem ei cedere in veriolem Baptismū, quia eam ex maiori charitate subit; sed quia re ipsa Christo commoritur. Hanc conclusionem defendunt Caietanus, Sotus, Suarez, Valencia, Raconis & Ægidius, quos citat, & sequitur G. Hurt. disput. 1. diff. 21.

4. Sed oppositum defendunt D. Bonavent. in 4. distinct. 4. in 2. part. distinct. art. 1. quæst. 2. Durand. Canus, Vazquez, & Ochagavia citati à prædicto Hurt. Itaque affirmant, mortem pro Christo Domino perpeſsam non sufficere adultis ad iustificationem à peccatis, nisi toleretur ex affectu charitatis erga Deum: ac per consequens non sufficere absq; Baptismo in voto perfecto, id est, in actu charitatis, incluso. Et obijciunt illud 1. ad Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest: ergo mors ipsa sine charitate non sufficit adultis.*

Respondetur negando consequentiam: quia sensus illorum verborum est, dictam passionem, si non procedat à charitate; vel ad charitatem, & gratiam non perducatur, (vt contingeret in hæretico; aut in alio, qui cum complacencia alicuius peccati mortalis pateretur mortem) nihil prodesse patienti: vt non pauci exponunt. Vel sensus est, prædictam passionem non procedentem ex fine, seu affectu virtuoso, seu virtutis cuiuscumque, (qui affectus secundum phrasim Augustini dicitur charitas) sed ex malo fine, nihil prodesse patienti: vt Anselmus, Beda, & D. Th. exponunt.

5. Obijcies secundo, D. Bernardum epist. 77. docentem, martyrium non supplere vicem Baptismi, nisi ex merito fidei: sed adultus non baptizatus non habet fidem, aut meritum fidei: ergo illi non prodest martyrium. Respondetur negando consequentiam: quia Bernardus non vult, martyrium obtinere vicem Baptismi propter meritum fidei patientis: alias parvulis non proficeret: sed tantum vult, martyrium habere, non ex se se, sed ex Christi D. dispositione vim supplendi Baptismum ob fidem; hoc est, sic disposuit Christus D. ob fidem, seu vt honorificetur fides: cui martyr passione, seu morte sua honorificentissimum præbet testimonium. ¶ Obijcies tertio, si mortis perpeſsio pro Christo Domino absque dilectione Dei habere

beret vim iustificandi à peccatis eam haberet, non ex sua natura, sed ex voluntate, & lege Dei. Sed de ista voluntate, aut dispositione non constat Scriptura, traditione, diffinitione Ecclesiæ, aut efficaciatione: ergo talem vim non habet. Respondetur negando minorem: martyrium enim habet vim iustificandi (instar Sacramenti) ex privilegio, & voluntate Dei: quæ satis insinuaturs verbis illis: *qui perdidit animam suam propter me inveniet eam*, *Marci 8.* & alibi: ut intelligunt PP. & multi Theologi: & constat ex dictis præsertim *num. 3.* vidantur RR. præsertim Gasp. Hart. *disp. 1. diff. ultima.*

DUBIUM III.

6 **P**etes tertio, an existenti sub mortali personali requiratur pro dispositione ad martyrium dolor de de peccatis? Et qualis debeat esse iste dolor? Respondetur, divisos esse AA. Quare claritatis gratia præmittendum est, quid de utroque senserint. Igitur RR. præsertim Suarez *disp. 29. sect. 3.* tres sententias adducunt. Primâ affirmat, non solum esse necessariam dolorem peccatorum, sed etiam addit, hunc dolorem debere esse perfectam contritionem, aut charitatem. In hanc sententiam vocandi sunt *AA. num. 4. citati.* ¶ Secunda sententia affirmat, martyrimum nullam dispositionem requirere,

ut suum effectum conferat, præter illam voluntatem moriendi pro Christo Domino, à qua martyrimum imperatur. Ita noiter *Vegilib. 6. in Trident. cap. 36. Sotus, & alij*, etsi diversis fundamentis; diversisque modis hanc sententiam explicent: de quo præcipuè legendus est præcitatus *Suarez necnon & Egil. questione 65. à num. 130.* ¶ Tertia præter voluntatem patiendi pro Christo Domino requirit dolorem de peccatis: addit tamen, non esse necessarium, ut hæc displicentia, aut hic dolor sit contritio, vel amor Dei super omnia; sed sufficit attritio. Ita *Suarez ibi conclus. sione 2. Egil. ibi num. 144.* & multi alij.

7 Dico primò: in adultò, qui mortaliter peccavit, pro dispositione ad martyrimum, requiritur dolor de peccatis à se commissis. Quia iste requiritur in Baptismo: ergo & in martyrio. Antecedens constat ex dictis *cap. 9. à num. 4.* Consequentia autem videtur aperta; quia nullo firmo fundamento potest affirmari, martyrimum habere maiorem efficaciam ad iustificandum: quam Baptismus: aut requirere minorem dispositionem. Cùm Baptismus ex institutione divina conferat remissionem omnium peccatorum ad culpam, & ad poenam. Si ergo in Baptismo, in quo Deus tam plenissimam præstat remissionem, requiritur pro dispositione dolor peccatorum mor-

mortalium personalium: cur non requiretur in martyrio, quod solum analogicè, & similitudinariè dicitur Baptismus? vt *num. 1.* notabamus.

8 Dico secundo, in prædicto adulto pro dispositione ad martyrium sufficit attritio (hoc est, detestatio peccatorum mortalium personalium orta ex metu poenarum inferni; aut ex aliquo alio motivo aequaliter respiciente aternitatem; iuxta dicta *cap. 9. à num. 9.*) Quia ista sufficit pro dispositione in Baptismo: *ex cap. 9. à num. 5.* ergo & in martyrio. Pater consequètia, quia, cum in utroque Baptismo (nempe aquæ, & sanguinis) præstet Deus æqualem effectum; (videlicet plenissimam remissionem omnium peccatorum ad culpam, & ad poenam) videtur, utrobique exigi, & sufficere eandem, seu æqualem dispositionem.

9 Sed contra primam cõclusionem obiicit secunda sentètia: quod in Scriptura generatim dicit Christus Dominus, eum, qui perdiderit animam suam propter ipsum, eam salvam facere vt cõstat illo *Marc. 8. & alibi*, & expẽdebamus *num. 3.* ergo nulla alia dispositio requiritur, quàm velle mori pro Christo Domino. Respondetur negando consequentiam: quia etiam generatim dicit Christus Dominus: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Marci 16. num. 16.* & tamen necessaria est saltèm attritio pec-

catorum personalium mortalium in adulto, qui baptizatur. Et rationem assignant multi, præsertim Ægidius *q. 66. n. 157.* nempe quod in generalibus promissionibus non excluduntur cõditiones iure naturæ, aut divino positivo requisitæ. Quare, cum secundum communes regulas divinæ sapiëntiæ decretum sit, (inquit Sotus *in 4. dist. 14. q. 1. §. Ex his vers. Sed nec*) vt qui propria voluntate se avertit à sine, & cõvertit ad creaturam; propria etiam voluntate se convertat ad Deum, & avertat à creatura: necessarium est, vt iustificetur, quod peccata personalia mortalia detestetur: sive iustificatio ipsi contingat in Baptismo, sive in poenitentia, sive in martyrio, sive per actum contritionis, aut charitatis.

10 Dices cum Soto *in 4. d. 15. q. 1. ar. 2. conclus. 3.* voluntatem martyrii continere verum actum charitatis; & consequenter ultimam dispositionem ad gratiam: ergo superflue requiritur alia detestatio peccatorum. Antecedens probatur primo ex illis verbis Christi Domini *maïorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis, Ioan. 15. num. 13.* Secundo quia, si quis existens in mortali personali subiret martyrium, & tamen non detestaretur peccatum, eo quod sibi non occurrit, tale peccatum propter ignorantiam, aut oblivionem inculpabilem, vere salvaretur, essetque verus mar-

martyr: ergo quia martyrismus ipsum continet verum actum charitatis: & consequenter ultimam dispositionem ad gratiam sanctificantem. Respondetur negando antecedens cum *Suar. disput. 29. sect. 3. Contrech. quest. 56. num. 132. & multis alijs*: quia ipsummet martyrismus non est formalis charitas: ut de se patet: cum habeat diversum motivum ab illa: necnon & quia cum charitate non compatitur mortale: bene tamen cum hoc, quod est effundere vitam pro Christo Domino: non enim implicat hæc duæ voluntiones simul in aliquo: volo mori pro Christo Domino, aut eius fide; & volo simul, non parcere inimico, aut quid simile. Præterea martyrismus non potest dici continere actum charitatis, eo quod ab illo oriatur: quamvis enim ab illo possit oriri, aut imperari; hoc tamen non est necessarium: cum possit quis velle subire martyrium, ut obtineat regnum cælorum; ut evadat infernum, &c. ita ut hæc voluntas tantum proficiatur ex virtute spei. Merito ergo negamus antecedens. ¶ Ad primam probationem dico cum prædicto *Coninch ibi num. 133.* prædictis verbis Christum Dominum solum docere, tradere animam (hoc est vitam effundere) esse maximum signum amicitie, quando fit pro amico præcisè, & in eius gratiam: sicut Christus Dominus animam suam pro nobis posuit: non autem, quando fit ex

alio motivo: ut fieri posse, constat ex nuper dictis. ¶ Ad secundam probationem nego consequentiam: quia idem contingit in Baptismo, & poenitentia: & tamen nec sunt charitas formalis; nec illam continent, seu ab illa necessario imperantur. igitur tunc martyrismus habet effectum: quia sicut piissimus Deus disposuit, quod peccatum inculpabiliter ignoratum, aut oblitum non impediret effectum Baptismi, poenitentia, & aliorum Sacramentorum: ita disposuit, quod non impediret collationem gratia in martyrio.

11 Sed adhuc obijcit secunda Tententia contra primam conclusionem, quod PP. tribuunt martyrio maiorem vim sanctificandi, quam Baptismo: ergo videtur requirere minorem dispositionem ad martyrismus, quam ad Baptismum. Antecedens constat ex dictis *num. 3.* Respondetur, PP. sic loqui, non quia martyrismus requirat minorem dispositionem, quam Baptismus: sed quia ubi maiorem præstat effectum: etsi enim utrobique conferatur plenissima peccatorum remissio quoad culpam, & poenam: martyrismus tamen plures gradus gratia confert: cum enim sit opus difficilius, maius pramium promeretur: & consequenter ubi superior gratia vi illius confertur. Insuper & promeretur laureolam glorie. ¶ Obijcies 3. quod Ecclesia sine aliqua dubitatione colit omnes pro

pro Christo Domino occisos: ergo existimat, esse sufficientem dispositionem martyrij velle subire mortē pro Christo Domino; esseque sufficiens signum sanctitatis. Paret consequentia: si enim requireretur detestatio, aut dolor peccatorum, sapē suppeteret dubium de veritate martyrij, & de existentia sanctitatis, defectu dictæ dispositionis. Respond. negando cōsequentiam. Ad probationem dico cum Ægid. q. 66. n. 135. vix posse contingere, vt Catholicus aliquis propter Christum Dominū, immo, & propter aliquam veram virtutē liberē mortem patiatur sine fructu martyrij: eo quod mors præsens, & æternitas secutura facillē eum excitant ad peccatorum absolutam detestationem. Nec credibile est, Deum tali casu suis athletis desisse, ita vt ad necessarium dolorem non excitet. Quare meritō Ecclesia supponit, eos piē fuisse mortuos, eo ipso ac pro Christo Domino, aut aliqua vera virtute, liberē fuisse mortuos cognoscit. Spectat enim ad providentiam Dei, illos ad dolorem, aut detestationem peccatorum necessariam excitasse: & consequenter cū Ecclesia supponat, Deum in providentia non defecisse, ipsos tamquam veros martyres colit.

12 Ea autem, quæ prima sententia obijcit contra secundam conclusionem intendens nō sufficere attritionem pro disposi-

tione ad martyrium, sed necessariam esse contritionem, soluta manet ex dictis n. 4. & 5.

D V B I V M III.

13 **P**etes quartō, quæ conditiones sint necessariae ad consentiam verū martyrij? (In calce huius capituli libuit, hoc dubium resolvere pro pleniori intelligentia dictorum de martyrij, aut Baptismi sanguinis effectibus.) Respondetur, primō requiri, quod mors inferatur in odium fidei veræ, aut Christi Domini, aut alicuius veræ virtutis. Quia est commune proloquium, quod *causa, non autem poena facit martyrem*. Nec potest dici propter Christum, aut iustitiam occisos, qui nec propter Christum, aut eius fidem, aut alicuius veræ virtutis defensionem occiduntur.

14 Secundō requiritur, quod mors inferatur non resistenti. Et ideō fatentur omnes, quæ d, etsi gloriosum, & valdē meritōrium sit pro fide bona intentione pugnando mori, milites occisos in bello non sunt martyres, etiam si tunc infideles intēderēt destruire veram fidē: quia resistunt pugna; & magis interficiuntur causa victoriæ, quam in odium fidei. Vnde inferitur, quod, si miles Christianus, abieciis iam armis, occideretur in odium fidei, esset verē martyr: quia tunc mors inferatur non resistenti.

13 Tertiò requiritur voluntas patiendi mortem potius quàm relinquendi fidem, aut aliquam veram virtutem. Notant, quòd ad martyrium sufficit voluntas virtualis, aut præterita non retractata. Quare si quis suafus recufare fidem, postea dormiens occideretur, effet verè martyr.

¶ Immo *Ægidius quæst. 66. n. 139. cum Caiet. & aliquibus alijs* addit, non requiri ad martyrium positivum aliquem actum, quo acceptetur martyrium; sed sufficere interpretativam voluntatē, aut habitualem: qualis est in eo, qui fugiens tyrannum, à quo impellitur ad fidem negandam, aut ad aliquam virtutem relinquendam, in ipsa fuga subito configitur. Necnon & in illo, qui dormiens in odium fidei occiditur, quamvis antea nihil de fidei confessione cogitasset. Quia hi verè perdunt animam propter Christum Dominum, habentque interpretativam voluntatem potius moriendi, quàm relinquendi fidem. Quod sufficere videtur ad

martyrium: cum hoc non consistat in actione, sed in passione. Insuper & quia mors hoc modo illata sufficit infantibus ad martyrium: ergo & adultis. ¶ Nec refert, quòd, si illi mors vigilanti proponeretur, fortè præ timore negaret Deum: quia hæc conditionalis nihil ponit in re; & consequenter nec obstat: ut benè vidit *Ægidius quæst. 66. num. 139.*

¶ Dices; qui haberet hanc voluntatem peccaret; si mihi offerretur occasio peccandi peccarē: ergo & in dicto casu. Respondetur negando consequentiam: quia unus habet voluntatem determinatam peccandi, quamvis conditionatè, seu sub hac conditione, *si mihi offerretur occasio peccandi*: in priori autem casu non habet talem voluntatem: sed ly fortè potius denotat timorem ortū ex cognitione propriæ fragilitatis, quàm voluntatem conditionatam, aut dobiam negandi fidem. Et hæc de Baptismo dixisse sufficiat.

TRACTATUS
DE SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS IUXTA
MENTEM SCOTI.

PROOEMIUM.

GVNT de Confirma-
 tione Scholastici: Di-
 stinctionista: in 4. dist.
 7. ubi cum Scoto eius
 affecle; præ quibus videatur Fabro
 super 4. disp. 27. Thomista autem
 cum Doctore Angelico 3. part. q.
 72. Præsertim legantur Aegidius
 Coninch ibi, & Gasp. Hurtado in
 tract. de Confirmatione. Illa autem
 omnia, quæ ab Auctoribus hac
 nostra tempestate de Confirma-
 tione disputantur, vnico capite
 (sicut Distinctionista vnica di-
 stinctione: & Angelicus Doctör
 vnica quæstione) comprehende-
 mus. Merito verò agunt Scholä-
 stici, illico post Baptisimum, de
 Confirmatione: quia inter alia
 Sacramenta soiebat olim
 primùm post Bap-
 tismum con-
 ferri.

CAP. VNIC.

*De omnibus, quæ ad Sacramen-
 tum Confirmationis quali-
 tercumque possunt
 spectare.*

DVBIVM I.

I Petes primò quid sit Con-
 firmatio? Respondetur,
 quod confirmatio, seu Sacramentũ
 Confirmationis est (verba sunt Sco-
 ti dist. 7. quæst. 1. in initio) vnctio
 hominis viatoris aliquantulum con-
 sentientis, vel libero arbitrio num-
 quam vsi, facta in fronte in figura
 crucis cū chrismate sanctificato; &
 hoc à ministro idoneo simul cum in-
 tentione debita urgente, & verba
 certa proferente, significans efficaci-
 ter ex institutione diuina vnctionẽ
 ani-

animæ per gratiam roborantem ad confitendum cum constantia fidem Christi Domini. Quæ verba sunt adeo perspicua, ut nulla ferè indigeant explicatione; & si aliqua indigeant, satis ex dicendis in hoc tractu constabit.

2 Quòd autem prædictis verbis explicetur *quid nominis*, seu significatum huius nominis *Confirmatio*, seu *Sacramentum Confirmationis*, non est præbandum; sed supponendum ex omnibus, qui hoc Sacramentum agnoscunt. Etenim in quacumque sciètia, aut facultate *quid nominis* in primo limine illius, etsi quadam confusione, supponitur manifestatum, peritis saltem in illa facultate.

3 Insuper præfactis verbis *quid etiam rei*, seu *quid sit Confirmatio* optimè declaratur. Quare in prædictis verbis optima Confirmationis definitio continetur. Immo cum Confirmatio possit physicè, & metaphysicè definiri, utroque modo exactè illam definivit Scotus præallegatis verbis. Physicè, (inquam) seu quantum ad res sensibiles, in quibus relatio signi fundatur, verbis illis est *unctio hominis viatoris*, &c. usque ad illa efficaciter significans exclusivè. Metaphysicè autem verbis istis, *significans efficaciter ex institutione divina unctionem animæ per gratiam roborantem ad confitendum cum constantia fidem Christi.* ¶ Unde

constat, quòd in definitione physica *unctio* ponitur loco generis; in quo Confirmatio convenit cum alijs unctionibus, tam sacris, (quales sunt, quæ fiunt in Baptismo, ordine, extrema unctione, &c.) quàm non sacris: reliquæ verò pro differentia.

¶ In definitione autem Confirmationis metaphysicè sumptæ etiam *unctio* ponitur loco generis: quæ unctio idem significat, ac signum sensibile: alia autem ponuntur loco differentia. Sed pro plena horum intelligentia recolatatur quæ, diximus in tractu de Sacrament. in genere cap. 1. à num. 6. & in tractatu de Baptismo cap. 1. à num. 3.

DUBIUM II.

4 P Etes secundo, quæ de Confirmatione sint certa inter Catholicos? Respondeatur, primò esse certum, Confirmationem esse unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis novæ legis: & consequenter à Christo Domino institutum; esseque verè, & propriè Sacramentum. Sic quoad omnia huius suppositi partes definitur à Tridentino *ses. 7. can. 1.* & fuerat prædefinitum ab Eugenio III. in Concilio Florentino in decreto ad Armenios. ¶ Est etiam certum Confirmationem conferre gratiam eam dignè susipientibus, seu non ponentibus obicem. Ita in eodè Flo.

Florentino, atque in Tridentino *ibi can. 6.* dùm decernitur, Sacramenta novæ legis & continere gratiam, quam significant, & ipsam non ponentibus obicem conferre. Immo, & hanc gratiam conferri ex opere operato definitur *can. 8.* ¶ Insuper est certum, in Confirmatione imprimi characterem in anima; hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile. Ita Florentinum, & Tridentinum *ibi can. 9.* sic loquuntur: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile; unde ea iterari non possunt, anathema sit.* Ex quibus vltimis verbis etiam constat, estque certum, Confirmationem esse interabilem.

¶ Hæc omnia, & illorum singula, si cum hæreticis foret disputandum, non levem exigebant concertationem: tamen quia cum Catholicis certamen sumimus, & supponenda, & veneranda sunt, tamquam certissima principia ab Ecclesia in hac materia stabilita, ex quibus omnes conclusiones Theologica hæc huius tractatus sunt depro-menda.

(. .)

De tempore institutionis Sacramenti Confirmationis.

D V B I V M III.

5 **P**eres tertio, quo tempore fuerit institutum hoc Sacramentum? Resp. fuisse institutum in nocte cœnæ inchoativè; completivè autem quando Christus D. Apostolos fecit Episcopos post Resurrectionem suam *Ioan. 20. n. 22.* dicens: *accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ratio primæ partis est, quod in illa longa contione post cœnam habita (quæ D. Ioan. cap. 14. 15. 16. & 17. narrat) sapè promisit Christus D. se miserum tam ipsis discipulis, quam alijs fidelibus Spiritum Sanctum: ergo credibile est, tunc docuisse eos, qua ratione esset conferendum Sacramentum Confirmationis. Paret consequentia; quia in primitiva Ecclesia visibiliter dabatur Spiritus Sanctus in Confirmatione: & ideò de hoc Sacramento, seu de Spiritu Sancto accepto virtute Confirmationis loquitur ibi Christus Dominus. Propter quod D. Fabianus Papa *epist. 2. ad Orientales cap. 1.* dicit: *In illa die D. Iesus, postquam cœna vit cum discipulis suis, & lavit eorum pedes, (sicut à Sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) chrisma consecrare docuit. Vbi nomine chrismatism intelligit (licet*

multi alij PP.) Sacramentū Confirmationis; quod chrismate confertur. Ratio autem posterioris partis est, quod, cum ordinarius minister Confirmationis sit Episcopus, non videtur, plene, aut cōpletivè fuisse institutū, quoadvique Christus Dominus Apostolos instituit. Episcopos; sed illos instituit Episcopos Ioan. 20. a verbis illis: *Sicut me misit vivens Pater, & ego mitto vos; & c. accipite Spiritum Sanctum, & c.* ergo tunc cōpletivè instituit Confirmationem, seu dedit Apostolis potestatem conferendi Spiritum Sanctum medio chrismate. Ita, que in nocte cœnæ Christus Dominus docuit Apostolos conficere chrisma, deditque illis potestatem illud conficiendi; Ioan. autem 20. dedit Apostolis potestatem Confirmandi medio chrismate.

6. Hanc nostram conclusionē defendunt Suar. *disp. 32. sect. 2.* Agidius *quæst. 72. num. 23.* & Fabro *disp. 27. num. 7.* Et in ipsam vocari possunt quotquot absolute affirmant, hoc Sacramentum fuisse institutum in nocte cœnæ: (Hi sunt Sorus, Victoria, Bellarm. & Reginaldus, quos citat, & sequitur Gasp. Hart. tract. de Confirmatione, *disp. 3.*) necnon & quotquot absolute affirmant, Confirmationem fuisse institutā Ioan. 20. Pro qua sententia citatur nostre Scotus *dist. 7. quæst. 1. verb. Apprimum istorum.* Tamen quid Scotus sentiat, non constat: ibi e-

nim sic loquitur de Sacramento Confirmationis: *Supponitur enim institutum esse a Deo; licet tempus, & modus huius institutionis in Scriptura non legatur.* Relinquitur ergo, sub dubio tempus institutionis Sacramenti Confirmationis: & ideo immeritō citatur pro sententia, quæ affirmat, Confirmationem fuisse institutam Ioan. 20. Auctores tamen huius & precedentes sententia: facile vocantur in nostram conclusionem. Qui enim dicunt, Confirmationem fuisse institutam in nocte cœnæ, loquuntur, seu explicandi sunt de institutione initiativè sumpta. Illi verò, qui affirmant, fuisse institutā Ioan. 20. explicandi sunt de institutione completivè accepta; pro ut in nostra conclusione manet explicatum.

7. Unde reijcio errorem hereticorū nostri temporis, (aliquos antiquos in hoc imitantium) qui dicunt, Confirmationem (quam hereticè negant esse Sacramentū contra Tridentinum *sess. 7. can. 1.*) esse institutā à Melchisede Papā. ¶ Sed contra istos extat D. Fabianus citatus *num. 3.* necnon & multi alij PP. citati à Recentioribus, præsertim ab Agidio Coniachi *q. 72. n. 12.* Tamen quia ex præcitatō D. Fabiani verbis solū constat institutio Confirmationis, non autem usus; accipite D. Clementem Romanum (discipulum D. Petri) atque quartū ab eo Papam *lib. 3. init. 16.* sic loquentem: *Episcopus baptizatos chrismate*

mate vngat. Item Urbanus I. (qui floruit ad annū 222) in epistola sua cap. 7. dicit: omnes enim fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post baptismum accipere debent, ut plenè Christiani inveniatur: ergo non solum in Instituto, sed etiam vsus Confirmationis præcessit Melchiam: qui rexit Ececl. siam ad annum. 311.

8 Ex quibus à fortiori refutata manet sententia aliquorum Catholicorum, (sic illam vocat Coninch *quæst. 72. num. 17.* Pro qua citat nostros D. Bonavent. & Alensem) qui fatentur, Confirmationem esse Sacramentū; negant tamen, fuisse immediate institutum à Christo D. sed volunt, fuisse institutum in Cōcilio Meldensi ex singulari Spiritus Sancti instinctu. Tamen, si loquantur de huius Sacramenti institutione, opponuntur Tridētino *ses. 7. can. 2.* si autem loquantur de vsu Cōfirmationis, à fortiori refutantur ex dictis *n. 8.* quia Conciliū Meldense congregatum fuit anno 1080. sub Gregorio Quarto.

¶ Sed tam pro istis, quàm pro errore *num. 7.* relato obijcies, quòd de institutione Confirmationis nihil habetur in Scriptura: ergo non fuit hoc Sacramentum à Christo Domino institutū. Respondetur negando cōsequentia: multa enim sunt à nobis credenda, quæ in Scriptura non continentur expressè; sed auctoritative sunt à Christo Domino tradita Apostolis, & nobis constat per

traditionem: vt docent Scotus *in 4. dist. 7. vers. Ad primum, Egidius q. 72. n. 2. & alij*, iuxta illud *Thessal. 2. Tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonem; siue per epistolam nostram.*

9 Demū manet refutata sententia docens, Sacramentū Confirmationis fuisse institutū, quando *Matth. 19.* oblatis sibi parvulis manus imposuit, ac benedixit Christus Dominus. Ita multi apud Henriquez *lib. 3. cap. 1. num. 5.* Hæc tamen sententia (præter quàm quòd refutata manet ex dictis pro nostra conclusione) non videtur probabilis: (inquit præcatus Egidius) quia nulla ibi fit mentio huius Sacramenti, aut eius effectus. Nec Christus D. per illam manuum impositionē tunc Confirmationem intendit instituere: apparet enim mirus congruum, quòd effectus huius Sacramenti (nempè gratia roborans animam ad confitendū nomen Christi D. coram tyranno) alicui priusquàm Apostolis conferretur: his autem talis roboratio data fuit in die Pentecostes. (sine interventu huius Sacramenti) Et ideo merito docent Egidius *q. 72. n. 24. & alij* hoc Sacramentū nulli tunc collatum ante Pentecosten. Quod ferè aperte continetur *Ioan. 7. n. 39.* verbis illis: *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aque vive.* (Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum, nondum enim erat Spiritus datus:

quia Iesus nondum erat glorificatus.) effectus ergo huius Sacramenti (& consequenter neque ipsum Sacramentum) nulli fuit collatus ante Ascensionem ; immò neque ante Pentecosten : etenim incredibile apparet , quòd in illa brevi temporis intercapedine , & in qua toto cordis affectu , actibusque exterioribus in expectando promissum Spiritum Sanctum vniversa occupabatur Ecclesia , administraretur Cõfirmationis Sacramentum ; cuius effectus tunc temporis nondum fuerant experti Apostoli in igneis linguis , idiomatumq; varietate.

De necessitate Confirmationis.

D V B I V M IV.

IOPeres quartò , an Sacramentum Confirmationis sit necessarium ad salutem? Respondetur negativè. Quia nec necessitate mediij : cùm innumeri, præcipuè parvuli ; salventur sine Confirmatione. Nec necessitate præcepti : cùm de illo non constet. Ita Scotus in 4. distinct. 7. quæst. 2. D. Thom. 3. part. quæst. 72. art. 8. ad 4. Ochogavia, Præpositus, Granados, Covarruvias, Vazquez, Suar. Coninch, & G. Hurr. quos citat, & sequitur Diana 5. p. tract. 3. Resol. 30. quibus ipsemet 3. p. tract. 4. Resol. 25. addit Molfesum, Estiù, Zambranum, & multos alios.

II Vnde reiiciendæ sunt diversæ sententiæ, quæ vel absolu-

tè, vel aliquo modo opponuntur nostræ conclusioni. Prima affirmat , nos obligari ad suscipiendum hoc Sacramentum sub peccato mortali. Pro hac sententia citantur Scotus (loco num. præcedenti adducto) & Silvester verbo Confirmationum. 3. Immeritò tamen ; quia solùm affirmant , esse peccatum mortale , Confirmationem omittere ex contemptu. Et fortè sic sunt intelligendi alij , qui pro hac sententia citantur à Diana 5. part. tract. 3. Resol. 30. Hi sunt noster Bonav. D. Antoninus, Vvaldensis, Hugo de Sancto Victore, & Petrus de Soto. ¶ Sed pro hac sententia objeitur auctoritas aliquorum Patrum, & conciliorum dicentium , nos debere Confirmari, vt simus plenè, aut perfectè Christiani : (Reclatùr dicta n. 7.) Respondetur cum Ægidio q. 72. n. 85. cum præcitato Diana in 5. p. & cum alijs , prædictos PP. loqui de necessitate inducente utilitatem ad bonè vivendum in vita Christiana ; non autem de necessitate ad simpliciter vivendum in illa , seu inducente præceptum. ¶ Objic. 2. quòd Melchiades Papa in sua epist. cap. 2. dicit, baptismum, & Confirmationem ita esse coniuncta , vt nisi morte interveniente separari nequeant. Resp. cum prædicto Coninch, loqui de usu sui temporis, quo baptismus (extra periculum mortis) bis tantùm solemniter administrabatur, nempe à Resurrectione , & Penthecoste ; & statim

baptizatis conferebatur Confirmatio. Et tunc qui omitteret Confirmationem, fortè graviter peccaret mortaliter; aut quia infringebat illius temporis consuetudinem totius Ecclesie; aut quia præbebat occasionem scandalii.

¶ Obijcies tertio, in confirmatione confertur gratia, vt fortiter, & constanter persistamus in fide contra omnes tentationes tam intrinsecas, quam extrinsecas, in quibus continuè versamur: ergo nos exponimus periculo deficiendi à fide, si hoc Sacramentum non suscipiamus. Respond. distinguendo antecedens: gratia enim in Confirmatione confertur quidem vt melius, non tamè vt simpliciter persistamus in fide, quam in Baptismo professi sumus: & ideo negamus consequentiam: periculum enim imminens ex nõ receptione Cõfirmationis est remotum: ad modum, quo est magis sub periculo peccandi, in quacumque materia ille, qui est minus versatus in vita spirituali, & exercitio virtutum.

12. Secunda sententia nostræ conclusioni opposita docet, eos, qui fidem coram tyranno debent confiteri, teneri sub mortali priùs Cõfirmari, si commodè possint. Ita Durand. in 4. dist. 7. q. 1. art. 2. Pro qua sententia obijcies, quòd *Luce vlt. n. 49* Christus D. præcepit Apostolis, vt manerent in civitate, donec virtute induerentur ex alto; cuius præcepti ratio fuit, ne, si priùs inciperent prædi-

care, exponerent se periculo negandi fidem de illa interrogari. Sed ratio ista militat in omnibus Christianis: ergo omnes obligantur recipere Confirmationem, quando instat occasio confitendi fidem coram tyranno. Resp. rationem imponendi Apostolis illud præceptum, non fuisse solam illam ne se exponerent periculo negandi fidem; immò hæc ratio fuit minùs principalis; cum tale periculum solum esset remotum; vt n. 11. notabamus. Igitur alia (& fortè multæ alia) fuit ratio præcipiendi Apostolis specialiter ne discederent ab Ierusalem, donec acciperent Spiritum Sanctum, nempe quia volebat Christus D. eos simul in eadem domo, singulari illo miraculo, Spiritum Sanctum accipere: vt tunc solemnior esset legis Evangelicæ promulgatio ab omnibus simul in eodem loco testificata. Insuper & quia conveniebat, Apostolos omni scientia, & virtute perfectos suum ministerium agredi.

12. Tertia sententia affirmat, omittere Confirmationem ex negligentia esse peccatum veniale. Ita Navarrus in *manuali cap. 22. num. 9.* & alij, teste *Agidio quest. 72. num. 86.* Pro qua sententia nullam adducit rationem.

Igitur omnes præfata sententia reiiciuntur ex nostrâ conclusionem *num.*

10. probata.

(. .)

D V B I V M V.

14 **P**eres quò, an ille, qui, oppo. tuitate sibi oblata, non recepit Confirmationem, dicatur, illam contemnere? Respondetur negativè. Quia, ex oppo. sito sequeretur, dici contemnere venerabile Eucharistiæ Sacramentũ, qui extra tempus Paschatis, præsertim in magna aliqua solemnitate, alijs communiter illud suscipi. entibus, non communicaret. Idem argumentum fit de non confitente; de non ieiunante extra tempus obligationis; & in multis alijs. Igitur tunc solum quis dicitur contemnere Confirmationem, v. g. quando, idèo illã non suscipit, quia putat, hoc sibi esse indignum, aut rem puerilem, aut parvi momenti: vt bene notat Coninch *quæst. 72. n. 87.* Hanc conclusionẽ defendunt *Caiet. Soto, Navarrus, Fernandez, & Laimam,* quos citat, & sequitur *Diana 3. p. tract. 4. Resol. 25. Quibus addo Ægidium q. 72. num. 87: G. Hurt. tract. de Confirm. diff. 11. possent quẽ addi multi alij.*

15 Sed præcitatus Diana pro opposita sententia adducit notos *D. Bonavent. & Ricardum; Æt n Durandum, Marsilium, Paludanum, Maiorem, Silvestrum, Tolerum, & alios.* Quibus *G. Hurt. ibi adait Scotum in 4. d. 7. q. 2.* Nec miror: expressè enim hoc videtur docere Scotus, si ad verborũ sonam tantũ attendatur: secus

autẽ, si attentè eius mens, & doctrina expendatur. Pro cuius intelligentia illius verba transcribo: sic ergo loquitur. *Ad argumentũ dico, quòd loquitur de adulto, qui debet suscipere, id est, non contemnere, & pro tempore congruo suscipere in effectu: iudicaretur enim contemptus, si omnimoda opportunitate oblata, non susciperetur.* Præmisserat autem, & probaverat Scotus, non esse necessariam ad salutem Confirmationem. Quod intelligendum est in eius doctrina non solum de necessitate medijs, (cũ solum cum baptismo salventur innumeri, præsertim parvuli) sed etiã de necessitate præcepti: cũ *dist. 17. q. 9. In ista quæst. vers. si dicatur* concedat, non esse præceptum recipiendi Confirmationem. Igitur cũ certum sit, quòd secundũ Scotum nulla sit per se obligatio recipiendi Confirmationem: dicendum est, quòd in illis verbis (*iudicaretur enim contemptus, si omnimoda opportunitate oblata, nõ susciperetur*) loquitur in casu, quòd de per accidens aliquis debeat suscipere Confirmationem; vt esset, si ex non receptione sequeretur in videtibus scandalũ, aut contemptus huius Sacramenti. Si enim nõ utamur hac distinctione obligationis in obligationem per se, & obligationem per accidens, non capio, quomodo ex vna parte dicat Scotus, nullam esse obligationem recipiendi Confirmationẽ; & ex alia quòd adultus aliquis debet

debet Confirmationem suscipere id est non contemnere, & pro tempore congruo suscipere in effectu. Etenim qui per se non tenetur ad audiendum missam, v.g. diebus non festiuis, in nullo casu potest per se ad illam audiendam obligari: ut latius in probatione notræ conclusionis expendebamus. ¶ Relinquitur ergo, quod, quando in nostra conclusione affirmamus, illum, qui, opportunitate omnimoda sibi oblata, non recipit Confirmationem; non dici, illam contemnere, loquimur per se, seu in casu, quod de per accidens non teneatur illam recipere: qualiter tegeretur, Confirmationem recipere, ille, qui in aliquo casu speciali non recipiendo Confirmationem præberet occasionem scandalii, aut contemptus prædicti. Scotus autem affirmans, illum, qui, opportunitate omnimoda sibi oblata, non recipit Confirmationem, dici illam contemnere, loquitur, non per se, sed per accidens, seu in casu, quod de per accidens teneatur quis, Confirmationem recipere: ut nuperrimè explicabamus.

DUBIUM VI.

16 **P** Etes sextò, an saltèm sub veniali sit obligatio recipiendi Confirmationem? Respondetur negativè. Quia nullum est præceptum ad hoc obligans. Ita *Navarrus*, *Scotus*, *Victoria*, *Henzriques*, & *Suarez*, quos citat, &

sequitur *Coninch* quæst. 72. n. 91. quamvis sibi non aucto constans affirmet, vix sine veniali posse omitteri Confirmationem: quia per illam omissionem (inquit) privamus nos magnis bonis, & auxilijs spiritualibus. Fallitur tamen: quia ubi non adest præceptum, nullum potest esse peccatum. Si autem privare nos bonis spiritualibus, & auxilijs, esset veniale; multa venialia committeremus, v.g. non audiendo missam diebus ferialibus; non communicando frequenter; non ieiunando, &c.

DUBIUM VII.

17 **P** Etes septimò, an sit mortale suscipere ordines ante Confirmationem? Respondetur negativè. Quia nulli est vetitum. Ita *Navarrus*, *Candelabrum aureum*, *Victoria*, & *Suarez*, quos citat, & sequitur *Coninch* quæstione 72. num. 90. ¶ Addo ego, neque esse veniale, propter rationem conclusionis,

De materia Confirmationis.

18 **S** COTUS dist. 7. quæst. 1. §. Circa istam vers. Materia sic loquitur: Materia proxima Confirmationis est unctio facta in fronte in figura crucis cum chrismate sanctificato. Materia autem remota est chrisma compositum ex oleo olive, & balsamo, & sanctificatum specialiter ab episcopo, vel ab alio;

cui talis sanctificatio poterit committi. Quibus, tamquam certis, ab omnibus admissis, aliqua de materia Cōfirmationis sunt specialiter disputanda.

DUBIUM VIII.

19 **P**etes octavò, an sit de necessitate Cōfirmationis, quòd fiat chrismate mixto ex oleo olivæ, & balsamo? Respondetur affirmativè. Quia Florentinū tradens ea, quæ sunt necessaria ad consistentiam Sacramentorū sic de Confirmatione loquitur: *Secundum Sacramentum est Confirmatio: cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientie; & balsamo, quod odorem significat bonæ fame, per Episcopum benedictum.* Confirmatur: quia, qui negaret, oleum esse de necessitate Confirmationis, contradiceret Florentino: (vt sententur etiam AA. oppositæ sententiæ) ergo similiter ei contradicit, qui negat, balsamum esse de necessitate huius Sacramenti. Ita aperte videtur insinuare Scotus verbis num. 18. citatis. Tenentque hanc sententiam noster D. Bonav. Suar. Henriq. Egidius, & Bonac. quos citat, & sequitur G. Hurtado tract. de Confirmat. diff. 4. quibus adde nostros Pitigian. & Villalob. Item Silvium, Laimam, Zambra-num, & alios quos citat, & videtur sequi Diana 3. part. tract. 4. Resolut. 23. Adde nostrum Fabrum disp. 27. num. 12.

20 Vnde reijcio diversas sen-

tentias nobis oppositas, & à Re-cētoribus relatas. Prima affirmat, non requiri vñctionem de necessitate Confirmationis; sed solam impositionem manuum Episcopi. Ita docuerunt olim quidam Canonistæ. ¶ Secunda docet, de necessitate Confirmationis requiri vñctionem; sed addit, posse fieri, vel solo oleo olivarum, vel solo balsamo. Ita Canus apud Valentiam disp. 15. quæst. 1. puncto 2. ¶ Tertia docet, solum oleum esse de necessitate materiæ remotæ Confirmationis: mixtionem autem balsami solum esse de necessitate præcepti. Ita Caiet. Sotus, Ledesma, Zancardus, Philiarachus, Valencia, & multi alij citati à prædicto Diana. Igitur ex nostra conclusione, & eius fundamēto reijcio prædictas sententias. Sed obijcit prima, quòd in Scriptura non legitur, Apostolos fuisse vsos vñctione, sed manuum impositione, ad Confirmandum: vt constat ex Actor. cap. 8. num. 17. & alibi: ergo vñctio chris-matis confecti ex oleo, & balsamo, non est necessaria: Respondetur, omisso antecedenti, negando consequentiam: quia est expressè contra Florentinum n. 19. citatum.

21 Omnis autem antecedens: quia inter AA. de illo est non parva controversia, & in quatuor sententias dividuntur Doctores. Prima sententia affirmat, in initio Ecclesiæ tam Apostolos, quàm primos co-

rum

eorum successores cōtulisse hoc Sacramentum per nudam manuum impositionem, sine vlla vnctione, donec tandē in Concilio Meldensi (celebrato anno 1080. sub Gregorio VII.) ex singulari Spiritus Sancti instinctu fuit determinatum, vt conferretur sub forma, & materia, sub qua nunc temporis confertur.

¶ Secunda sententia affirmat, Apostolos aliquando contulisse hoc Sacramentum per nudam manuum impositionem; aliquādo per vnctionem. Pro qua sententia Aegidius *quæst. 72. num. 56.* citat Scotum *dist. 7. q. 1. §. Ad primum.* Tamen de illius mente non satis constat: ibi enim solum statuit, quod Christus D. non alligavit suam potestatem Sacramentis: & ideo potuit existens in terris; & potest nunc existens in coelis, sine aliqua forma, & materia confirmare. Per quod responderet argumento, quod sibi obiecerat ex eo, quod Christus D. nō fuerat vsus tali materia. Addit præterea, quod Christus Dominus potuit in primitiva Ecclesia cum Apostolis dispensare, vt cōfirmarent per nudam manuum impositionem: & adducit congruentiam ad huiusmodi dispensationem. Per quod respondet ad argumentum, quod sibi obiecerat dicendo; quod Apostoli non confirmaverant cum chrismate; sed per nudam manuum impositionem. Per hoc tamen Scotus non affirmat, quod ali-

quando, aut semper cum Apostolis dispensavit. Quare mens Scoti non est, ita certa, ac affirmat Coninch. Mihi enim videtur, voluisse dicere Scotum. Si Apostoli confirmarunt per nudā manuum impositionem; (à cuius examine abstineo) potuit Christus D. dispensare; & fuit ratio dispensandi, nempe quod in confirmatione ab eis collata erant aliqua signa sensibilia; puta communiter descensus Spiritus Sancti super confirmatos, & donum linguarum. ¶ Tertia sententia affirmat, Apostolos aliquando contulisse effectū huius Sacramenti, per nudam manuum impositionem; numquam tamen contulisse ipsum Sacramentum sine vnctione. Ita Durand. *in 4. d. 7. q. 1. art. 2. ad 1. quamvis sub dubio; & aperte hoc videtur tenere D. Thom. q. 72. art. 2. ad 1. & art. 4. ad 1. teste Coninch ibi num. 57.*

¶ Quarta demum sententia docet, Apostolos numquam contulisse effectum huius Sacramenti, nisi per confirmationem factam vera chrismatis vnctione. Ita Bellarmin. *lib. de Confirmatione cap. 9. citans Vvaldensē, & Hugonem de Sancto Victore.* Igitur meritō omīssimus antecedens: cum neque apud Scotum, neque apud alios sit eius veritas statuta; possetque cum nō paucis haud sine fundamento negari.

22 Sed his omīssis pro alijs sententijs nostræ conclusioni oppositis & *num. 20.* relatis obijci-

tur Innocentius III. in cap. *Pistoralis de Sacramentis non iterandis*, qui consultus an is, qui, dum confirmaretur, non chrismate, sed solum oleo fuerit unctus, debeat secundo confirmari? Respondet, nihil in talibus esse iterandum; sed cautè suppleendum esse, quòd omissum est: ergo sentit, confirmationem fuisse validam sine chrismate ex oleo, & balsamo. Patet consequentia: alioqui diceret, esse iterandam. Respondetur negando consequentiam: quia solum vult, publicas illas ceremonias confirmationis non esse iterandas, ne pariat scandalum; sed cautè, hoc est, secretè esse iterandum hoc Sacramentum: quòd subtiliora. Sicut si, dum fit Baptismus solemniter, omittatur aliquid essentialis, non esset reiteranda ceremonia publica, seu solemniter; esset tamen reiterandum Sacramentum; cautè tamen, aut secretè, ne scandalum generaretur. Immo, si aliquid solum accidentale omissum fuisset, non diceret Pontifex, quòd suppleretur. Sicut non suppleretur omisio positionis aquæ in consecratione calicis. ¶ Adde, quòd in prædicto casu, adhuc in opposita sententia, reiteranda foret confirmatio, saltem sub conditione, ne dubium maneret Sacramentum.

23 Obijc. secundo, Balsamum est magni pretij, nec facile ubique invenitur: ergo saltem tempore persecutionis Ecclesie pri-

mitivæ illo non utebantur ministri, tunc pauperrimi. Respondetur negando consequentiam, præcipue cum paucissimum requiratur ad consecrationem chrismatis. Hinc D. Fabianus Papa graviter reprehendit aliquos Episcopos Orientales; eo quòd allegantes, se difficile posse balsamum habere, semel tantum in tribus annis renovabant chrisma, & iterum veteri utebantur. ¶ Pro quo bene notat Coninch. 72. n. 39. ad essentiam chrismatis, non esse requisitum, ut singulæ eius partes contineant formaliter aliquid balsami, sed sufficere, quòd toti mixto tantum balsami sit, ut omnes, & singulæ eius partes aliquomodo alterentur recipiendo in se eius odorem, & alias qualitates. Quòd sufficit ad verificandum, singulas partes esse consecratas, seu mixtas ex oleo, & balsamo. Sicut corpora naturalia dicuntur mixta ex elementis in eis virtualiter remanentibus. Unde patet, modicum balsami multo maiori quantitate olei misceri posse. Immo hæc est ratio, propter quam PP. chrisma vocant aliquando oleum: sumunt (inquam) denominationem a maiori parte consecrationis.

24 Obijc. tertio: balsamum facile adulteratur ita, ut difficile distingui possit verum ab artificioso: ergo non est credendum, Christum Dominum voluisse esse de necessitate huius Sacramenti. Respondetur negando consequen-

quentiam : eodem enim modo aduiteratur vinum, & tamen est de necessitate calicis. ¶ Dices: ergo dubium manebit aliquando Sacramentum. Respondetur distinguendo: speculatiue, concedo: vel omitto: (sic quippe dubium sepe stat Sacramentum ordinis: cum mihi certo constare non possit, an ordinans sit verus Episcopus, propter defectum Baptisimi, &c. Idem contingit in Sacramento poenitentiae: in hostia consecrata: &c.) prudenter, nego: ad hoc enim sufficit: vt iuxta communem estimationem, seu per iudicium prudentiale pro vero balsamo habeatur. ¶ Obi. quarto: Chisma idem significat, ac unctio: ergo licet solo oleo ungetur iste, qui confirmatur, dicitur chrismate dilitatus. Resp. distinguendo antecedens: grammaticaliter, seu in rigore significationis, omitto: iuxta praesentem materiam, nego. Ecclesia enim, & PP. in praesenti accipiunt chisma pro mixto ex oleo, & balsamo. ¶ Obi. quinto: Florentinum dicit, actus poenitentis esse materiam poenitentiae, sub quibus etiam satisfactioem comprehendit: quae tamen non est de essentia Sacramenti: ergo licet concilium dicat, Chisma confectum ex oleo, & balsamo esse materiam confirmationis, non ob hoc dicendum est quantumque partem chismatis esse de necessitate Sacramenti. Resp. cum Aegidio *qu. est. 72. num. 33.*

negando consequentiam. Nos enim nondicimus absolute, esse materiam essentia eius Sacramenti totum illud, quod concilium, quacumque ratione, vocat materiam Sacramenti: sed illud, quod, & a concilio dicitur materia Sacramenti, & alias praecedit effectioem illius. Quod non habet satisfactio respectu Sacramenti poenitentiae; bene tamen hoc habet balsamum respectu confirmationis.

D V B I V M IX.

25 **P** Etes nonde, an, sit de necessitate, aut essentia Confirmationis, quod chisma sit ab Episcopo benedictum? Respondetur affirmatiue. Quia sic voluit Christus D. quam voluntatem explicat perpetua Ecclesiae traditio: quae semper agendo de hac materia dicit, esse chisma ab Episcopo benedictum. Ita *Fabro disp. 27. num. 17. Aegidius q. 72. n. 42. & Diana 3. p. tract. 4. Res. 23. dicens, sic sentire A.A. citatos nu. 19.*

26 Sed Caietanus 3. p. q. 72. art. 3. dicit, hoc solum esse de necessitate praeccepti: & consequenter affirmat, simplicem Sacerdotem posse valide chisma consecrare. Et obi. quod Sacerdos potest maiorem, seu digniorem consecrationem efficere, nempe corporis Christi D. ergo & chismatis. Respondetur negando consequentiam: quia argumen-
tum

tum à maiori ad minus in eodē genere, scilicet quando minus includitur in maiori, est efficax: secus autem in diverso genere. Quare non valet: homo generat hominem: ergo & potest generare formicam: quod est minus.

¶ Obijcit secundò Concilium Toletanum primum *can. 2.* dicens: *Quamvis ferè ubique custodiatur, ut absque Episcopo nemo chrisma conficiat: tamen quia in aliquibus locis, vel provincijs Presbyteri dicuntur chrisma conficere; placuit ex hac die, nullum alium, nisi Episcopum conficere, & per suā diocesim destinare.* Respondetur, concilium factum illud non ap probare; sed declarat, perperam, & invalidè factum fuisse: & consequenter in posterum non esse faciendum.

26 Obije. tertio, quòd Papa potest committere simplici Sacerdoti collationem confirmationis: ergo & consecrationem, seu consecrationem chrismatis. Probatur consequentia: quia qui potest ad magis potest ad minus: sed conferre Sacramentum Confirmationis est magis, quàm consecrare materiam illius: ergo consecrare chrisma potest committi simplici Sacerdoti. Responderur (omisso antecedenti: quod negant aliqui, teste Diana 3. p. tract. 4. Resol. 23. in fine) negando consequentiam. Tùm, quia argumentum à maiori ad minus solum est efficax in rebus eiusdem generis: ut nuper dicebamus. Tùm, quia

tale argumentum non tenet in rebus, quæ pendent ex libera voluntate militantis. Quòd autem sit de necessitate Confirmationis, quòd chrisma ab Episcopo consecratur, constat ex perpetua Ecclesie traditione: *ex num. 25.*

¶ Dices, hoc esse contra Scutum; cuius verba retulimus *num. 18.* quibus expresse affirmat, quòd chrisma debet esse consecratum ab Episcopo, vel ab alio, cui talis sanctificatio poterat committi: sentit ergo, quòd potest committi Sacerdoti consecratio chrismatis. Responderur negando consequentiam: quia Scotus ibi solum statuit, esse omnino necessarium, quòd chrisma sit benedictum: addit autem prædicta verba (*vel ab alio, &c.*) nò quia putavit, posse hoc alteri committi; sed ut abstraheret (quando certa tradebat potius supponendo, quàm disputando) ab hac proluxa quæstione; an benedictio chrismatis possit committi alteri Sacerdoti?

27 Benè notant Ægidius q. 72. *num. 47.* & noster Villalobos 1. p. tract. 6. diff. 2. n. 3. citans Suar. Sotum, & Paludanum, Christum Dominum non instituisse formam consecrationis chrismatis determinatam; sed tantum statuisse, quòd fieret per invocationem Spiritus Sancti ex chrismate confecto ex oleo, & balsamo. Quia non videtur credibile, omnem ritum, quem iam servat Ecclesia, secundum omnes suas partes, esse

de necessitate Confirmationis, aut illi essentialem; aut per omnes Ecclesias temper ab initio fuisse eundem. ¶ Item notant communiter AA. solum esse de necessitate præcepti, quod unctio fiat chrismate illo anno consecrato dummodo chrisma sit incorruptum. Quia vetus chrisma non amittit benedictionem.

D V B I V M X.

28 **P**etes decimò, an sit de essentialia Confirmationis, quod unctio fiat in fronte? &c. Respondetur per sequentes conclusiones. Dico primo, de necessitate Confirmationis est, quod fiat in fronte. Quia sic fert communis Ecclesiæ usus; & concors Patrum consensus. Confirmatur, quia id videtur necessarium petere finem, & effectum huius Sacramenti; vt docet Florentinum sic fatum: *Effectus huius Sacramenti est, vt in eo detur Spiritus Sanctus ad robur. Ideoque in fronte, vbi verecundie sedes est, confirmandus ungitur, ne Christi nomen, & præcipue eius crucem confiteri erubescat.* Ita *Ægid. G. Hurt. diff. 6. & communiter AA.*

29 Dico secundò: unctio debet fieri in forma crucis. Aliàs non posset verificari illa pars formæ, *signo te signo crucis.* Prætereà constat ex verbis Florentini nuper citatis. Quare communiter docent AA. hanc signationem esse essentialem, aut de necessitate Sacramenti.

30 Dico tertio, de necessitate Confirmationis est, quod unctio fiat immediatè per manum Episcopi, vel ministri ita, vt non possit fieri medio aliquo instrumento. Quia de necessitate Confirmationis est manuum impositionis, sicque fert Ecclesiæ consuetudo. Ita *Ægidius quasi. 72. num. 54. & Diana 3. p. tract. 4. Resol. 22.* ¶ Notat autem Villalobos *1. p. tractat. 6. diff. 2. num. 6. cum Vvaldensi, Hugo de S. Victore, Bellarmino, & Suarez;* non requiri in Confirmatione aliam manuum impositionem, præter prædictam unctioem Episcopi manu factam.

31 Dico quartò: non est de necessitate Confirmationis, quod fiat pollice dextro. Quia quocumque digito facta saluatur veritas formæ. Prætereà quia hoc videtur fundari solum in congruentia. Ita *Ægid. ibi num. 55. & videtur supponere Dian. ibi, & AA. ab ipso citati.* ¶ Immo addo, quod variatio manus, vel digiti in Confirmatione non est mortalis. Quia videtur materia levis: vt cum Nugno insinuat *Diana ibi.*

D V B I V M XI.

32 **P**etes vndecimò, an Apostoli in administratione Confirmationis semper vsi fuerint chrismate? Respondetur negativè. Quia *Actor. 8. & 19. dicitur, Apostolos contulisse Spiritum*

tum Sanctum per manuum impositionem. Vnde Florentinum ait: *loco autem illius manus impositionis*, (qua Apostoli conferrebant Spiritum Sanctum) *datur in Ecclesia Confirmatio*: sentit ergo, quod Apostoli per nudam manuum impositionem confirmabant. Ita nostri D. Bonavent. in 4. d. 7. art. 1. qu. est. 1. & 2. & Aletensis 4. p. q. 24. & sacris insinuat Scotus. Recolantur dicta n. 21.

33 Sed Aegidius qu. est. 72. à n. 58. cum Bellarm. Vvaldensi, & alijs oppositum defendit: & obijcit D. Clementem Romanum, D. Fabianum Papam, & alios PP. qui nobis videntur opponi. Respondetur, solum docere, usum christumatis dimanasse ab Apostolis edocis à Christo D. christum conficere. Vtrum autem Apostoli eo vsi fuerint non determinant. Immo Florentinum pro nobis citatum affirmare videtur, Apostolos solum vfos fuisse manuum impositione. ¶ Dices, illam manuum impositionem fuisse diversum Sacramentum à Confirmatione. Responderetur distinguendo: diversitate se tenente ex parte signi, concedo, vel omitto: quia non est certum, Apostolos semper vfos fuisse nudam manuum impositione sine christumate: de quo dixi num. 21. Diversitate se tenente ex parte signati, nego: quia utrobique datur gratia ad robur. ¶ Obijc. secundo: quando in Scriptura dicitur, salvari per lavacrum re-

generationis, (ad Titum 3.) vel per Baptisum (1. Petri 3.) non excludimus formam baptisimi: ergo à simili, licet dicatur in Scriptura, Apostolos conferre Spiritum Sanctum per manuum impositionem, non debemus excludere vactionem. Respondetur negando paritatem: quia de Confirmatione dicit Ecclesia: *loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio*: vbi clarè supponit, Confirmationem esse aliam ab impositione manuum: ergo clarè innuit, tunc non intervenire vactionem: alias non differrent; nec posset verificari, vnam alteri successisse.

34 Nota verba ista Scoti in 4. dist. 7. q. 1. vers. *Ad primum: toto autem tempore Apostolorum forte mansit donum linguarum in Sacramento Confirmationis*. Vnde constat, Scotum dubitare, an Apostoli semper confirmaverint per nudam manuum impositionem? Etenim, si tempore Apostolorum cessavit donum linguarum, aut alter descensus visibilis Spiritus Sancti super confirmatos; tunc congruebat, quod Apostoli etiam vactione christumatis vterentur. Quare nostra conclusio notanter affirmat, Apostolos non semper vfos fuisse christumate. Nec propter hoc affirmamus, aliquando vfos fuisse christumate, & vactione. Sed ab vtroque abilineando dicimus, quod, si tempore Apostolorum cessavit donum lin-

gua.

guarum, vñ sunt vnctio: secus autem, si non cessauit. Et ideo ad defendendū nostrā conclusionem non est necesse examinare, quando, seu quo tempore cessauit donum linguarum, aut visibile aliquod signum Spiritus Sancti super confirmatos? Sed affirmare, quod illo perseverante, non fuit necessarius vsus vnctionis; bene tamen, illo cessante. ¶ Dices: effectus Confirmationis, seu gratia roborans dura est Apollolis in die Pentecostes; in iunio & Cornelio sine aliqua manus impositione: ergo adhuc illa non fuit requisita in primitiua Ecclesia. Respondet Scotus, *dist. 7. quest. 1. vers. Ad primum*, quod Christus Dominus non alligauit potentiam suam Sacramentis. Et ideo ipse siue in terris, siue post ascensionem in cælo existens potuit Confirmare Apostolos sine tali materia, & sine tali forma. Quare in forma respondetur distinguendo consequens: ad confirmationem, seu ad præstandum effectum Confirmationis regulariter, nego: extraordinarie seu quasi de potentia absoluta, concedo.

De Forma Confirmationis.

D V B I V M XII.

39. P Eres 12. quæ sit forma Confirmationis? Resp. esse istam: *signo te signo crucis; & Confirmo te chrismate salutis in*

nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amē. Quia sic tradit Florentinum. Insuper optinè explicat causam principalem huius Sacramenti: quæ est sancta Trinitas; necnon & eius effectus. Nam per *ly signo te signo crucis* (per quod distincte exprimitur signum militiæ, cui confirmatus exterius adscribitur) denotatur character, seu signum spirituale, quo indelebiter ad militiam Christi D. assumitur.

¶ *Ly autem confirmo te chrismate salutis* exprimit gratiam collatam confirmato ad roborandum ipsam, vt consiteatur nomen Christi Domini coram tyranno. ¶ Demum sufficienter explicatur tam persona confirmanda; quam actus confirmantis.

36. Hinc infero, esse de essentia huius formæ *ly signo crucis*. Quia essentielle est cuiuscumque militiæ exprimere signum proprium sui Ducis: & Christianus miles per crucem protestatur, se non erubescere crucem Christi Domini, seu protestatur, se adscriptum esse illi militiæ, quæ tanquam proprium signum habet crucem. ¶ Infero secundo, esse de essentia huius formæ *ly chrismate salutis*. Quia per *ly confirmo* non satis exprimitur vnctio. ¶ Dices: in baptismo non est necessarium exprimere materiam remotam, seu aquam: ergo a simili. Respondetur negando paritatem. Quia *ly baptizo* sufficienter explicat materiam remo-

remo.

remotam: non autem *ly confirmatio*: quippe non solum *chrismate*, sed etiam verbis, & multis alijs modis vnus dicitur alium proprie confirmare: *baptismus* autem proprie solum fit in aqua.

¶ Dices secundo: cum Apostolis fuit dispensatum, vt saltẽm aliquoties confirmarent sine *chrismate*, & vactione, sed per manuum impositionem: (vt constat ex dictis à num. 32.) ergo saltẽm tunc non vtebantur hac forma, saltẽm quoad illam partem, *confirmo te chrismate solutus*: ergo talis forma non est essentialis. Respondetur concedendo primam consequentiam: quia quãdo fuit dispensatum in vsu materiae, consequenter dispensatum est in parte formae, quae correspondet praedictae materiae. Vnde negatur vltima consequentia: quia etsi talis forma, aut aliqua illius pars non sit essentialis, aut de necessitate Confirmationis in alia dispositione rerum, aut quasi loquendo de potentia absoluta: est tamen essentialis, aut de necessitate Confirmationis, stante praesenti dispositione; seu non interveniente dispensatione, aut quasi loquendo de potentia ordinaria.

DVBIVM XIII.

37 **P**etes 13. an saltẽm vsi fuerint Apostoli in Confirmatione aliqua forma? Resp. affirmativè. Quia congruum vi-

detur, quòd, sicut *Baptismus* datus fuit sub forma exprimente, vel personas sanctissimae Trinitatis; vel saltẽm nomen Christi D. vt sic mysteria nostrae fidei in cordibus fidelium imprimere-
tur. (Recolantur dicta in tract. de *Baptismo* cap. 3. à num. 11.) Ita congruum fuit, vt Confirmationis in fide suscepta fieret sub aliqua forma exprimente, vel personas sanctissimae Trinitatis; vel nomen Christi Domini.

¶ Dices: ergo Apostoli nunquã contulerunt Confirmationem per nudam manuum impositionem. Respond. ita esse. Cùm autem à num. 32. statuimus, Apostolos saltẽm aliquando confirmasse solum per manuum impositionem; solum excludimus *chrismatis* vsum; & verba formae Confirmationis; quae vñctioni *chrismatis* correspondent.
¶ Determinare autem, sub quibus verbis confirmaverint; (nempe an *sub his; signo te signo crucis; & confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*? an *sub istis; signo te signo crucis; & Confirmo te in nomine Christi, aut Iesu Christi*?) non habet difficultatem ab illa, quam discussimus in tract. de *Baptismo* c. 3. à num. 11. Et ideo ex ibi dictis est resolvenda. Quare sicut *ibi* à num. 13. propugnauimus, validũ fuisse *Baptismum* datum sub nomine Iesu Christi saltẽm tempore Apostolorum; ita dicimus in praesenti, eodem tempore vali-

ita dicimus in presenti; eodem tempore validam fuisse (propter specialem dispensationem) Confirmationem datam in nomine Christi, aut Iesu Christi D. Vnde autem constat predicta dispensatio, diximus in predicto loco loquendo de baptismo. Quod & in presenti est accommodandum.

38 Immo mihi satis arridet, semper datam fuisse sub nomine Iesu Christi, quandiu duravit descensus Spiritus Sancti super confirmatos per aliquod signum sensibile. Quia cum hoc Sacramentum sit institutum, ut roborarentur baptizati ad confitendum crucifixum; (qui Iudæis erat scandalum; & Gentibus stultitia) oportebat, quod conferretur in nomine eiusdem crucifixi. Et forte hæc est ratio, quare tunc in hoc Sacramento visibiliter dabatur Spiritus Sanctus, scilicet ut fideles videntes eximios crucifixi effectus, ipsius amore accenderentur; atque ad ipsius illius confessionem roborarentur; a videque alij hoc Sacramentum optarent.

De subiecto capaci Confirmationis.

DUBIUM XIII.

39 **P**etes 14. quodnam sit subiectum capax Confirmationis? Respondetur, esse hominem viatorem baptizatum. Quia sic disposuit Christus D. de

cuius dispositione, aut voluntate constat ex usu Ecclesiæ, & concordia Patrum, & Scholasticorum consensu. Huc spectant, quæ diximus in tract. de Sacramentis in genere cap. 6. a n. 1. ¶ Dices: in die Pentecostes omnes, qui erant in coenaculo repleti sunt Spiritu Sancto: sed forte multi illorum non erant baptizati: ergo Confirmatio non prærequirit Baptismum. Respondetur negando consequentiam: quia illi, qui tunc non fuerunt baptizati (si forte aliqui fuerunt) receperant Sacramentum circumcisionis præstans eundem effectum. Respondetur secundo negando consequentiam, aut eius suppositum: videtur enim supponi in Pentecostes die intervenisse Sacramentum Confirmationis: quod est falsum: confirmatio enim Apostolorum fuit quidem similis effectui, quem de facto præstat Sacramentum Confirmationis; non tamen fuit collata vi alicuius Sacramenti.

DUBIUM XV.

40 **P**etes 15. in qua ætate sit administranda Confirmatio? Respondetur, congruum esse expectare usum rationis ad administrandum Confirmationem. Quia in Pontificali Romano statuitur, ut confirmandus sciat doctrinam Christianam. Præterea, stante iam usu rationis, aptius disponetur ad recipiendum fructum Confirmationis. Hinc

dixerunt multi, praesertim *Valencia* q. 2. de Confirmatione p. mōto 2. expectandum esse septennium ad confirmandum. Quorum placitum verum est, si loquantur de congruentia propter rationes nostrae conclusionis. Falsum autem est, si loquantur de obligatione. Etenim nullibi est prohibitum confirmare infantes, etiā sine causa: vt docent *G. Hurt. de Sacram. Confirm. diff. 10. Granados de Sacram. in 3. p. contror. 5. tract. 2. disput. 2. num. 10. & Diana 5. p. tract. 3. Resol. 21. in fine.*

¶ Sed ad probandum non solum esse congruum, sed etiam obligatorium, non confirmare ante usum rationis, objicies: Pontificale Romanum statuit, non esse confirmandos pueros ante usum rationis: ergo extat obligatio nō confirmandi ante septennium; in quo regulariter incipit usus rationis. Respondetur negando consequentiam: quia solum id disponit sub consilio: aut saltem quia solum tamquam consilium est sic receptum: alias non affirmarent praecitati AA. nullibi esse prohibitum confirmare infantes, etiam sine causa. Eodem modo intelligendum est concilium Mediolanense 1. estque interpretanda consuetudo non confirmandi infantes ante septennium.

41 Ad probandum autem, nullam esse congruentiam ad expectandum usum rationis, objicies: in primitiva Ecclesia con-

firmabantur infantes: ergo non est magis congruum expectare septennium. Respondetur negando consequentiam: quia tunc confirmabantur, ne postea privarentur Confirmatione propter paucitatem Episcoporum.

¶ Instabis infanti morituro administranda est Confirmatio, si commodè fieri potest: vt docet *D. Thom. 3. p. q. 72. art. 8. ad 4. & meritò*, ne privetur gratia collata virtute huius Sacramenti, & postea in aeternitate gloria correspondente praedictae gratiae: ergo, etiam si non sit Episcoporum inopia, administranda est confirmatio ante septennium. Resp. distinguendo consequens: in articulo mortis, & alias oblata opportunitate, concedo: absolute, nego: Itaque cum nostra conclusio solum nitatur in congruentia illa, quod, stante usu rationis, aptius disponatur confirmandus ad recipiendum hoc Sacramentum, & fructum illius, expectandus est usus rationis ad congruam administrationem illius, quoties alia ratio nō urgeat. Si tamen alia ratio aliter fieri dicitur, (vt in primitiva Ecclesia Episcoporum paucitas: & in articulo mortis privatio gratiae, & gloria) non est expectandus usus rationis ad congruam Confirmationis administrationem.

¶ Nota tamen, praedictam congruentiam (expectari di usum rationis, vt sic confirmandus aptius disponatur ad recipi-

plendum tam Sacramentū Confirmationis, quàm fractum illius) nullam inducere obligationem culpæ. Et ideo operari contra illam nulla est culpa, adhuc venialis: vt *num. 40.* notabamus. Qualiter etsi congruum, aut magis congruum sit audire sacrum, aut recitare officium divinum, antequam alijs rebus temporalibus attendamus: nulla tamen est culpa his rebus prius incumbere, aut contra prædictam congruentiam operari; dū tamen intra tempus præscriptum missæ, & officij divini obligationem solvamus.

DUBIUM XVI.

42 **P**etes 16. an adultis in articulo mortis possit ministrari Sacramentum Confirmationis? Respondetur affirmativè. Quia nullibi est prohibitum. Secundò, quia immeritò privarentur augmento gratiæ, quod recipitur vi huius Sacramenti: & consequenter immeritò privarentur augmento gloriæ prædicto augmento gratiæ correspondente. Ita *D. Thom. D. Bonaventura, Hugo, Sotus, & Joannes Sancius, quos citat, & sequitur Diana 5. p. tract. 3. Resolut. 30. Videatur in 3. p. tract. 4. Resol. 19. Ita etiam tenet G. Hurado diff. 10. & Suarez numero sequenti citandus.* ¶ Dices, sequi ex rationibus nostræ conclusionis, sub mortali tene-

ri infirmos confirmari, vbi esset consuetudo infirmos confirmandi. Respondetur, ita docuisse Adrianum in 4. de Confirmatione art. 1. Immeritò tamen, quia in nullo eventu obligat per se receptio Confirmationis: vt constat ex dictis à *num. 10.* ¶ Contra: prodigalitas est peccatum: sed est prodigalitates genus se ipsum privare augmento gratiæ, & gloriæ, quòd confertur vi huius Sacramenti: ergo sub obligatione tenetur infirmus ipsum recipere. Respondetur, in primis ex his non convinci esse obligatum infirmum sub mortali recipere Confirmationem: quia prodigalitas ex genere suo tantum est veniale: vt suppono ex communi omnium sententia. De quo præsertim videatur *nostrer Villalobos t. 2. tract. 40. diff. 4.* Respondetur secundo, non esse propriè prodigalitate in non acquirere bona; sed possessa consumere indebitè. Adde, vitium prodigalitates non exerceri propriè circa bona spiritualia.

43 Dices secundo, infirmum in articulo mortis non egere confirmatione, vt præparetur ad pugnam, seu ad confessionem fidei coram tyranno: ergo non potest ei licitè ministrari. Respondetur (omitto, posse non mori tunc) negando consequentiam: quia saltè m eget Confirmatione, vt crescat, & perficiatur in gratia. ¶ Dices tertio, quòd Melchias Papa (qui ad

annum 317. rexit Ecclesiam) videtur oppositum insinuare his verbis (relatis à Suarez disput. 35. sect. 2. in fine) *etsi victuris necessaria sint Confirmationis auxilia; ac continuo transcuris sufficiunt regenerationis beneficia, &c.* Respondetur, solùm docere, hoc Sacramētum esse minùs necessarium morituris statim, quàm victuris. ¶ Dices quartò, vsum Ecclesiæ stare contra nostram conclusionem. Respondetur Ecclesiæ vsum fundari in hoc, quòd præsumit, infirmum iam esse baptizatum. Aut in hoc, quòd non vacat Episcopis per singulos infirmos adire.

D V B I U M XVII.

44. **P**eres 17. an perpetuò amentes sint confirmandi? Respondetur affirmativè. Quia non debent privari gratia huius Sacramenti, & gloria huic gratiæ correspondente. Ita Zābranus, Nugnus, Filliucius, Laiman, Silvius, Coninch, G. Hurt, & nostri Pitizianus, & Villalobos, quos citat, & sequitur Diana 3. p. tract. 4. Resol. 20. ¶ Sed Valentia, Sà, Chamerota, Sotus, & Ledesma ibi citati oppositum defendunt, & obijciunt: Confirmatio datur ad militandum in vita spirituali, seu ad confitendum nomen Christi Domini coram tyranno: sed perpetuò amentes non sunt capaces huius

militiæ: ergo neque huius Sacramenti. Respondetur distinguendo maiore; absolute, concedo: vnicè, seu exclusivè, nego. Itaque absolute est verum, confirmationem fuisse institutam ad militandum in vita spirituali, seu ad confitendum nomen Christi D. coram tyranno: fallum tamen est, solùm habere hunc effectum, seu fuisse institutam ex hoc fine: fuit enim instituta (saltèm ex generaliratione Sacramenti; aut tamquam ex fine partiali motivo, aut impulsivo; primario, aut secundo) ad conferendum augmentum gratiæ sanctificantis; illamque de facto confert cuicumque subiecto existenti in gratia, quamvis aliàs sit incapax confitendi nomen Christi D. coram tyranno, aut militandi in vita spirituali. Et ratio huius est, quòd Sacramenta sunt sicut causas naturales: quæ imprimunt subiecto effectum, cuius est capax; etsi aliàs sit incapax alterius, quem causa illa posset præstare: vt patet in igne, qui calefacit aerem, quem comburere nequit. Sic etiam baptismus v. g. præstat characterem tantùm, quando subiectum est indispositum ad recipiendum gratiam sanctificantem: & non causat gratiam sacramentalem in eo, qui ad illam est indispositus, quamvis aliàs recipiat gratiam sanctificantem. Similiter ergo Confirmatio causat gratiam sanctificantem

tantum in perpetuo amentibus; quia ad istam sunt dispositi: quavis alius in eis non causet gratiam sacramentalem, (in quo ista consistat, diximus in tract. de Sacramentis in genere cap. 4. à num. 43.) seu fortitudinem ad confitendum fidem coram tyranno: quia ad istum effectum amentes sunt indispositi, aut incapaces.

44 Ex dictis à fortiori inferatur, confirmandos esse eos amentes, qui aliquando habuerunt usum rationis, & postea in amentiam inciderunt; dummodo certo non contet, eos (quod raro constare poterit) sub peccato mortali fuisse, quando in amentiam inciderunt. ¶ Dices: in adulto, seu in eo, qui aliquando habuit usum rationis requiritur consensus ad validam receptionem Sacramentorum: ergo si prædicti amentes non habuerunt voluntatem recipiendi confirmationem, nequit illis validè administrari. Consequentia est legitima: antecedens cum comunissima sententia (contra Caiet. & Ledesnam dicentes, ad validam Sacramenti receptionem sufficere, quòd recipiens non resistat eius receptioni) in tract. de Sacramentis in genere cap. 6. à num. 2. Respondetur casum esse metaphysicum: est enim ferè impossibile, eum, qui aliquando habuit usum rationis, non habuisse consensum aliquem generalem, aut saltè interpretativum recipiendi

di Ecclesia Sacramentis: quem consensum sufficere ad validam Sacramenti receptionem, diximus *ibidem*: necnon, & cap. 3. n. 79. Igitur casus est metaphysicus: ipso tamen admissò, concedimus, quòd si prædicti amentes omnino caruerunt aliquo consensu ex *ibidem* explicatis, sunt incapaces recipiendi Confirmationem. ¶ Nota tamen, quòd in praxi est illis administranda Confirmatio etiam in isto casu: quia extat opinio in oppositam; & in favorem alterius utendum est opinione probabili.

De confirmationis effectibus.

DYBIVM XVIII.

45 **P**ETES 18. quot, & quales effectus habeat Confirmatio? Respondetur, effectus Sacramenti Confirmationis esse quatuor; nempe characterem, quo quis insignitur, ut miles Christi D. Item gratiam sanctificantem. Insuper gratiam sacramentalem, ut quis fortiter militet in Christianismo, seu confiteatur nomen Christi D. coram tyranno. Et demùm affinitatem: quæ est Ecclesiasticum impedimentum ortum inter confirmatum; & eius patriam ad contrahendum matrimonium. Recolantur dicta num. 4. Item, quæ diximus in tract. de Sacram. in genere cap. 4. ubi à num. 1. multa scitu digna de gratia sanctifican-

te tradidimus: & à n. 43. omnia, quæ de gratia Sacramentali possunt deiderari: & à num. 54 quæ de charactere scire sunt necessaria. Quibus suppositis.

D V B I V M XIX.

46 **P** Eres 19. vtrum character Confirmationis necessario prærequirat characterem baptismalem, ita, ut invalidè recipiat Confirmationem, qui baptismum aquæ non recepit? Respondetur affirmativè. Quia baptismus est ianua Ecclesiæ. Quare nullus potest participare Sacramenta Ecclesiæ, si per baptismum in Ecclesiam non introivit. Sicut nemo potest actiones vitales, aut elicere, aut recipere, si prius per generationem naturalem non intraverit ad vitam. Ita PP. & DD. omnes: & constat ex cap. Omnes de consecrat. dist. 5. ¶ Dices: character ordinis non prærequirit necessario characterem Confirmationis: (ut suppono ex num. 17.) ergo neque character confirmationis characterem baptismi. Respondetur negando consequentiam: quia licet sine principio vitæ nihil possumus operari: suppositam tamen iam vitam, hanc, vel illam actionem possumus exercere: ita sine initio vitæ spiritualis (quod præstat Baptismus) nihil spirituale agere, aut recipere possumus: ista tamen supposita iam per Baptismum, actio-

nes spirituales & elicere, & recipere possumus.

D V B I V M XX.

47 **P** Eres 20. an ex eo, quòd in Confirmatione imprimatur character, inferatur, hoc Sacramentum esse iterabile? Respondetur affirmativè. Quia sic intulit Tridentinum: cuius verba retulimus num. 4. ¶ Nota tamen, illationem istam (Sacramentum aliquod imprimitur characterem? Ergo iterari non potest) solum fundari in ratione congruentiæ. Huc spectat Scotus in 4. dist. 7. sic locutus: ratio principalis est institutio divina: & congruentiæ, quia per illud Sacramentum instituitur aliquis in determinato gradu Ecclesiæ, scilicet in gradu bellatoris: & Sacramentum instituens in gradu determinato non iteratur. Et iuxta hoc adducitur congruentia, (attende) quia imprimitur effectum indelebile, scilicet characterem. ¶ Sed contra hoc, in quo cum Tridentino conveniunt omnes, nempe Confirmationem non esse iterandam, videtur stare D. August. lib. 3. de Baptismo cap. 16. dicens: manus autem impositio non sicut baptismus, reperi non potest. Quid enim est aliud, quam oratio super hominem? Resp. non loqui de Confirmatione, sed de impositione manuum reconciliatoria: ut patet ex contextu, & notat Ægid. q. 72. num. 70.

D V B I V M XXI.

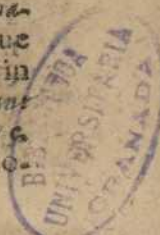
48 **P**etes 21. qualem gratiam conferat Confirmatio? Respondetur conferre, & sanctificantem; & Sacramentalem dignè eam recipienti. In quo conveniunt Catholici. Nota tamen, cum proportione esse intelligendum, nempe, quòd conferatur gratia sanctificans non ponenti obicem prædictæ gratiæ: & quòd conferatur gratia sacramentalis, si hoc gratiæ obex non ponatur: diversæ enim dispositiones ad has gratias sunt requisitæ. ut diximus in tract. de Sacramentis in genere cap. 4. num. 48. Unde consequenter contingere potest; & sæpius contingit, tam in Confirmatione, quam in alijs Sacramentis vivorum, quòd quis recipiat gratiam sanctificantem: quia habet dispositionem ad hoc requisitam, nempe, quia non est sub peccato mortali: & quòd nò recipiat gratiam sacramentalem: quia non habet dispositionem ad hanc requisitam. ¶ Nota etiam, gratiam sanctificantem collatam vi Confirmationis debere, esse gratiam secundam. Quia est Sacramentum vivorum, hoc est, debet recipi ab illo, qui est in statu vitæ spiritualis: Baptismus quippè & poenitentia tantum sunt Sacramenta mortuorum. Recollantur dicta in prædicto tract. c. 4. à num. 2. Hinc consequenter fit, peccare mortaliter eum, qui exi-

stens sub mortali scienter, reciperet Confirmationem in Quare saltè ad dignam illius receptionem debet eicere actum contritionis. ¶ Nota etiam, specialem effectum, seu finem huius Sacramenti sub his verbis assignasse Florentinum: *datur Spiritus Sanctus ad robur: sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut Christianus audacter Christi confiteatur nomen.* ¶ Quid verò addat gratia sacramentalis super habituales, constat ex tract. de Sacram. in genere cap. 4. à num. 43. Unde etiam constat, (à n. 8.) quòd Sacramenta vivorum (& consequenter Confirmatio) per accidens potest conferre primam gratiam.

De Patris Confirmationis.

D V B I V M XXII.

49 **P**etes 22. qualis debet esse Confirmationis pater? Dico primo: debet esse baptizatus: quia qui non est in tra Ecclesiam, non debet ad functiones Ecclesiasticas, præsertim Sacramentales, admitti. ¶ Dico secundo: debet esse confirmatus. Quia sic disponitur in cap. In baptizante de Consecratione dist. 4. ¶ Dico tertio, debet pater non esse religiosus. Quia sic interdicitur religiosus in cap. Monachi de Consecrat. dist. 4. Nobisque Minoritis fortè interdicitur in Regula ca. 11. verbis illis, *ne fiant cõpatres virorum, aut mulierum, &c.*

50° Notetur ly forrè: quia etſi Hugo de Dina cap. 11. Corduba cap. 4. cap. 11. & F. Martinus & S. Ioseph cap. 25. in fine, & forrè alij exiſtiment, prædicto præcepto regulæ non ſolum nobis prohiberi patrinatum in Baptiſmo, (de quo non eſt dubium) ſed etiam Confirmationis: tamè hoc mihi non eſt ſatis ſtatutum: cum rationes, quibus Sanctiſſimus Pater noſter Franciſcus potuit moveri ad prohibendum nobis fieri patrinus Baptiſmi, nõ curant in Confirmatione. Rationes vero huius prohibitionis apud expoſitores noſtræ regulæ ſunt duæ tantum. Prima, & fortalle quæ vnicè movit Seraphicum Parentem, fuit; quod tunc temporis ſaltèm in aliquibus provincijs Chriſtianiſmi compater feminam compatriam in ſignum benevolentiæ, & mutui officij ab iſtis tunc executi oſculabatur. Iudicavit ergo Sanctiſſimus Pater, hoc dedecere religioſos; (propter quam indecentiam etiã ius omnibus religioſis in cap. illo Monachi, & cap. Non licet interdixerat idem) poſtequẽ inde ſcandalum intet fratres excitari: vt ipſe expreſſit. Atque ideò ſub expreſſo præcepto hoc ſuis religioſis prohibuit. Secunda ratio, qua potuit moveri Seraphicus Pater noſter, fuit, quod patrinus conſtituitur quaſi debitor curandi de ſalute ſpirituſi illius, cuius eſt patrinus; & inſtrudicum in rebus ad fidem perti-

nentibus: quod religioſus com-
modè exequi non potett; cum non ſit Dominus ſui ad conſiſtendum in vno loco ſimul cum illo, cuius eſt patrinus: poſſetque inter fratres oriri ſcandalum ex communicatione ad hoc neceſſaria, quando fieret patrinus alicuius feminæ. Priorem rationem aſſignant communiter expoſitores. Secundam addit noſter Emanuel Rodriguez: quæ non diſplicet noſtro Navarro, & aliquibus alijs recentioribus. ¶ Igitur cum neutra ex his rationibus habeat locum in Confirmatione: (Non enim intervenit oſculatio matrinæ: vt de ſe patet. Nec patrinus tenetur inſtruere confirmatum in rebus fidei: vt docent Coninch, Laiman, Henriquez, & G. Hurtado, quos citat, & ſequitur Diana 3. p. tract. 4. Reſol. 21. quidquid dicat Silvius in 3. p. q. 72. art. 10.) non videtur nobis Minoritis in regula prohiberi fieri compater virorum, aut mulierum in Sacramento Confirmationis.

51 Dicunt etiam non pauci, quod Patrinus Confirmationis debet eſſe alius ab illo, qui fuit patrinus Baptiſmi: tamen mihi placet G. Hurt. diſſ. 14. aſſerens, poſſe eſſe patrinum Confirmationis eum, qui fuit patrinus Baptiſmi.

DVBIVM XXIII.

52 **P**etes 23. an, si non Confirmatus teneat alterum seu sit patrinus in Confirmatione, contrahat cognationem spiritualem cum illo? Respondetur negativè. Quia non baptizatus, si fiat patrinus baptizandi, non contrahit cognationem cum baptizato: ergo à simili non Confirmatus non contrahit aliquam cognationem cum Confirmato. Patet consequentia ex eo, quod in iure de Baptismo, atque de Confirmatione quoad hoc eadem est dispositio: sic enim habetur in *cap. In Baptismate de Consecratione dist. 4. In baptismate, vel in chrismate non potest alium suscipere in filium ipse, qui non est baptizatus, vel confirmatus.* Ita *Coninch, Suar. Nugnus, & Victoria, quos citat, & sequitur Diana num. 50. citatus.* Qui addit, etiam esse probabile, tunc non peccare mortaliter patrinum: quamvis oppositum doceant *Suarez, Nugnus, Hurtadus, & Silvius.* ¶ Sed in prædicto casu contrahi cognationem spiritualement docent *Silvius, Sotus, & Silvester citati à Diana ibi: (Legatur etiam ipse Diana ibi Resolut. 26. ubi pro utraque sententia plures adducit AA. persistens in nostra.) & obijciunt: idè in Baptismo non contrahitur cognatio spiritualis inter patrinum non baptizatum, & ipsum baptizatum; quia patrinus non*

est intra Ecclesiam, cuius ianua est baptismus: sed non Confirmatus est intra Ecclesiam: ergo contrahit cognationem spiritualement ab ipsa Ecclesia institutam. Respondi. negando consequentiam: quia maior est quidem vera in sensu absoluto; non tamen in exclusivo. Itaque, etsi sufficiat ad non contrahendum cognationem spiritualement in Baptismo, aut Confirmatione, quod patrinus non fuerit ingressus in Ecclesiam per Baptismum: est tamè & alia causa, nempe non esse in illo gradu, in quo est ille, qui recipit Confirmationem. Sicut enim impedimentum cognationis carnalis solum posuit Ecclesia inter illos, qui sunt eiusdem propaginis: ita impedimentum cognationis spiritualis posuit inter illos tantum, qui in eodem gradu conveniunt. Quare cum patrinus non Confirmatus non sit in gradu, in quo ille, cuius est patrinus, constituitur; fit, vt cognatio spiritualis inter ipsos non consurgat.

De ministro Confirmationis.

DVBIVM XXIV.

53 **P**etes 24. quid de ministro Confirmationis sit certum? Respondetur, hoc constare ex Trident. *ses. 7. can. 3. de Confirmatione* sic loquente: *Si quis dixerit, sancte Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quem vis simplicem*

Sacerdotem, anathema sit. Idem statutum fuerat a Melchiade, & Eusebio Pontificibus, atque à Florentino: vt communiter dicunt AA. & constat ex margine ipsius Tridentini. Vade duo à pertè habentur. Primum est, contra V vicepā, & hæreticos recentiores, simplicem Sacerdotem non esse ministrum ordinatum Confirmationis. Secundum est, Episcopum esse ordinarium huius Sacramenti ministrum.

DUBIUM XXV.

54 **P**etes 25. an simplex Sacerdos possit esse minister Confirmationis ex delegatione Papæ? Respōdetur affirmativè. Quia D. Gregorius de facto id commisit quibusdam Presbyteris Sardinie: vt notant Scotus, & communiter AA. constatque ex eius lib. 3. epist. 26. Ita Scotus dist. 7. q. 1. vers. Si tertio obijciatur, & vers. Ad tertium. D. Th. Suarez, Sgidius, Reginaldus, & Laiman, quos citat, & sequitur Gasp. Hurt. addens, quod in hoc conveniunt communiter DD. contra Durandum & paucos alios. Et merito sic loquitur Hurtado; quia Florentianum in decretis Eugenij III ad Armenos aperte docet eiusmodi potestatem aliquando à Pontifice simplicibus Sacerdotibus fuisse commissam.

55 Sed pro opposita sententia citantur Durandus distinct. 7. questione 3. & 4. Adrianus, no-

stri Castro, D. Bonavent. & Scotus; & in non inclinatur Ferrus de Soto, illique favent Caietanus, & aliqui alij, teste Suarez dist. 36. sect. 2. Sed, quidquid sit de alijs, Scotus & D. Bonaventura male citantur; vt advertit Fabro dist. 27. num. 21. & 22. Igitur pro illa sententia obijciatur: potestas Confirmationis, vel est potestas iurisdictionis; vel est potestas ordinis Sacerdotalis? Non est iurisdictionis; alias posset illam Pontifex committere etiam laico: (sicut committit potestatem excommunicandi, & absolvendi à censura) quod est falsum, & in Ecclesia inauditum: Insuper non est potestas ordinis; alias posset simplex Sacerdos valide, licet peccaminosè, confirmare sine tali delegatione; sicut potest Sacerdos valide, licet peccaminosè, consecrare, quādo ab Ecclesia impeditur: ergo Confirmatio est actus supponens necessariò, ministrum esse Episcopum: & consequenter nequit committi simplici Sacerdoti potestas Confirmandi. Respōdetur, esse potestatem iurisdictionis prerequisite in illo, cui à Pontifice committitur, potestatem ordinis Sacerdotalis. Sicut potestas absolvendi à peccatis: quæ ideo solum Sacerdoti potest delegari. Et sic instituisse Christum Dominum constat ex usu Ecclesie; quæ aliquando Sacerdoti simplici commisit potestatem Confirmandi; numquam tamen id commisit non Sacerdoti.

¶ Et hoc tantum intendit Scotus sibi (vt advertit Fabro *disput. 27. num. 32.*) cum probabilem iudicat sententiam illorum, qui dicunt, Papam per talem delegationem Præsbyteros illos fecisse Episcopos, ad exercendum tantum illum actum Confirmandi. Intendit (inquam) Scotus, Papam per potestatem illam delegatam Præsbyteros illos constituisse in gradu Episcopali, non absolute; (hoc enim petebat presentiam, seu comparere coram Papa, aut coram illo, à quo Episcopus consecratur) sed quantum ad illum actum habendi potestatem Confirmandi.

D V B I V M XXVI.

35 **P**etes vigesimosextò, an etiam Episcopus possit committere hanc potestatem Cōfirmandi simplicii Sacerdoti? Respondetur negativè. Quia ex usu Ecclesiæ hoc videtur esse prohibitum saltè implicitè a Summo Pontifice. ¶ Dices: ergo, cessante prohibitione, poterit. Respondetur concedendo: quia est minister ordinarius, seu habens potestatem, aut iurisdictionem ordinariam: & consequenter, cessante prohibitione, poterit illam committere.

36 Ex dictis infero, quòd, quando Confirmatio dicitur nobilior Baptismo, est intelligendum ratione ministri: (vt advertit Scotus q. 3.) eius enim minister ordi-

narius est solus Episcopus. Vel quia gratia Confirmationis est completiva gratiæ baptismalis: vt alij dicunt.

37 Pro praxi demùm de ministro Confirmationis notat Antonius verbo *Confirmatio num. 11.* cum Diana in diversis locis, non peccare Episcopum Confirmando in sua diocesi subditum alterius. Nec peccat mortaliter Confirmando extra Ecclesiam. Possit que Confirmare post prandium.

De ritu, seu cœremonijs Confirmationis.

D V B I V M XXVII.

38 **P**etes vigesimosseptimò, quor, & quales sint cœremoniæ in Cōfirmatione adhiberi solitæ? Respond. sex esse præcipuas. In primis enim ante administrationem Confirmationis conficitur chrisma ab Episcopo mixtione olei, & balsami, & eorum benedictionibus: & supra chrismam factum aliquotieshalat Episcopus: & iam omnino consecratum salutatur ab Episcopo, & Præsbyteris his verbis: *Ave Sanctum chrisma.* ¶ Secundò adhibetur patrisus, qui Confirmandum teneat, & eum militiæ spirituali inscribendū, quasi præfentet Episcopo: qui est Dux eiusdem militiæ, & cui cōpetit ex officio milites recipere in talē militiā. Ponitur autè in cōfirmatione susceptor, seu patris, vt hoc Sacramentum solemnitus cōferatur necnò & vt signetur Cōfirmandi imbecillitas &

& Imperfectio in spiritualibus: cū
Indigeat magisterio alterius.

¶ Ad hoc autem ministerium
solum potest admitti vnus, vel
vna: vt patet ex cap. *Non plures de*
Consecrat. dist. 4. & ex cap. *finali*
de cognatione spirituali in 6. Et nō
potest esse nisi, qui est Confirma-
tus; vt deducitur ex cap. *In baptis-*
mate de Consecratione dist. 4. Po-
testque esse ille met, qui fuit pa-
trinus Baptismi: vt cum Hurta-
do notabatur num. 51. contra
alios.

59 Tertiō Episcopus confert
pacem iam Confirmato in signū
acceptæ gratiæ Spiritus Sancti:
cuius effectus est pax. ¶ Quarto
Confirmato alapam infligit, vt
adverat, ipsum in posterum tor-
ti animo quamcumque ignomi-
niam pro Christo Domino tole-
raturum. ¶ Quinto caput Cō-
firmati vitta linea ligatur, ne chris-
ma defluat, quæ tandiūferenda
est, quandiū cōsuetudo obtinue-
rit, nisi ex rationabili causā citiūs
ex consensu Episcopi tollatur.

¶ Sexta demū est, quod vn-
ctio cūm chrismate fiat in fron-
te, & in forma crucis: de quo di-
ximus à n. 28.

60 Quanta autem veneratio

his ritibus, omnibusque alijs cō-
remonijs, in administratione Cō-
firmationis adhiberi solitis, sit hā-
benda, satis constat ex Trident.
ses. 7. can. 13. de Sacramentis in ge-
nere sic loquente: *Si quis dixerit,*
receptos, & approbatus Ecclesiæ Ca-
tholicæ ritus, in solemnī Sacramen-
torum administratione adhiberi cō-
suetos, aut contemni, aut sine pecca-
to à ministris pro libito omitti; aut
in no vos alios per quemcumque Ec-
clesiarum Pastorem mutari, posse,
anathema sit. ¶ Constat etiā, cu-
iuscumq; prædictarum cōremoni-
arum omissionem ex contemp-
tu esse peccatum mortale: cūm in
contemptu illius cōremonia vir-
tualiter contineatur contemptus
Ecclesiæ instituentis. Cessante
verō contemptu omisio aliqua-
rum non reputatur peccatū, sal-
tē mortale: vt communiter di-
cunt AA. multique exemplificant
in cōremonia illa infligendi alapā
Confirmato. ¶ Denique notāt,
posse Confirmationem admini-
strari in loco generaliter interdi-
cto: vt patet ex cap. *Responso de*
sententia excommunicationis. Et

hæc de Sacramento Con-
firmationis dixisse
sufficiat.

LAVS DEO

TRA-

TRACTATUS
DE SACRAMENTO
ORDINIS IVXTA SCOTI
DOCTRINAM.

PROE MIVM.

GVNT de Sacramē-
 to Ordinis Schola-
 stici; Distinctionē
 cum Magistro sen-
 tentiarum in 4. distinctione 24.
 & 25. Vbi Scotus, & Scotista.
 Thomista verò in additionibus ad
 3. partem à questione 34. usque ad
 40. inclusive. Ægidius de Co-
 ninch disputatione 20. Gasp. Hur-
 tado tractatu de Sacramento Or-
 dinis, & noster Villalobos 1. p.
 tractatu 11. Quæ autem ma-
 gis germana sint doctrinæ Sco-
 ti, vnico capite in dubia
 diuiso comprehen-
 demus.

(..)

CAP. VNIC.

*De omnibus, & singulis, quæ
 ad Sacramentum Ordinis
 qualitercumque pos-
 sunt spectare.*

DE spectantibus ad essentiam,
 & numerum Ordinum: nec-
 non & de aliquibus comparatio-
 nibus illorum inter se se.

D V B I V M I.

Quid sit Ordo Ecclesia-
 sticus? Et qui dicantur
 habere Ordinem, seu esse ordina-
 ti in Ecclesia Dei? Respondetur
 ad primum, quod Ordo sumitur

in

in præfenti tractatu pro quodam gradu dignitatis, quem habent illæ personæ, quæ in republica Christiana sunt destinatæ ad consecrandum corpus Christi Domini, vel ad intervendum salibus personis, dum exercent actum consecrandi. Unde etiam patet ad secundum, nempe quod in Ecclesia dicuntur esse ordinati, seu habere Ordinem personæ illæ, quæ participant prædictum gradum dignitatis. Probatio autem utriusque est communis acceptio loquentiam de Ordine, & de personis ordinatis.

2 Pro piena autem huius intelligentia est advertendum, quod Ordo communissimè sumptus accipitur pro gradu, quem quilibet res habet in suo genere. In quocumque enim rerum genere sunt res, quæ alias excedunt, & ab alijs exceduntur in perfectione. Huc spectat illud ad Roman. 13. quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: atque hoc modo accipimus Ordinem, quando frequenter dicimus: *entium in universo esse Ordinem*; hoc est, quamcumque rem creatam participare suum gradum perfectionis. Itè in hoc modo accipimus Ordinem, quando dicitur, in politia, seu republica bene Ordinata servari Ordinem; nempe esse gradum superioris, & inferioris dignitatis pro personis illius, seu iuxta exigentiam personarum prædictæ reipublicæ.

¶ Hinc fit, quamcumque personam reipublicæ Ordinatæ participare suum specialem gradum. (qui est quasi portio congruæ dispositionis, seu gubernationis illius reipublicæ) Quod, licet verum sit; tamen persona in gradu præminentiori constituta dicitur (per anthonomasiam: ut notat Scotus *distinctione 24. §. Circa questionem vers. Intelligendum*) habere gradum seu Ordinem. Quæ enim sunt in gradu communi inferiori, seu infimo, non dicuntur habere gradum, seu Ordinem.

3 Quæ omnia applicanda sunt Ecclesiæ Dei: etenim, cum sit reipublica, seu politia congruè Ordinata, in ea non solum reperitur Ordo inter personas, quibus constat; sed etiam quævis persona illius gaudet suo specialis gradu. Tamen, quamvis hoc ita sit; sola, vel solæ personæ in præminentiori gradu constitutæ dicuntur (per anthonomasiam quidem) habere gradum, seu Ordinem. Et cum aliàs status Sacerdotalis sit præminens (immo eminentissimus) gradus politia, seu reipublicæ Christianæ, Sacerdotes, necnon & qui ipsis inserviunt in aliquo sui Sacerdotij ministerio, dicuntur (anthonomasticè) Ordinati, seu habere Ordinem. Omnes autem prædictos (nempe tam Sacerdotes, quam ipsis in suo officio Sacerdotali inservientes) Clericos appellamus.

¶ Vnde radicatus constat, Ordinem in præteriti sumi pro gradu præminentis politia, seu reipublicæ Christianæ. Quem sic definit Scotus in 4. distinctione 24. §. Circa quæstionem (ubi omnia ferè dicta ad vnguem tradit) vers. Ulterius: Ordo est gradus eminens in Ecclesia disponens de congruo, vel simpliciter ad aliquem actum Ecclesiasticum exequendum. Per particulas illas disponens de congruo, vel simpliciter denotatur, quod Ordo aliquando confertur ad exequendum licitè, aut congruenter tantum aliquem actum: vt patet in Ordine Diaconatus, & Subdiaconatus: (Idem est de Ordinibus minoribus.) etiam enim aliquid possint facere Diaconus, & Subdiaconus congruenter, aut licitè, (nempe interservire Sacerdoti in suis ministerijs) quod non faceret congruè laicus: tamen, si laicus attentaret illud facere, simpliciter faceret. Aliquando autem Ordo confertur ad simpliciter exequendum aliquem actum Ecclesiasticum: vt patet in Ordine Sacerdotali; per quem Sacerdos simpliciter potest consecrare; non autem laicus. Quare iste nihil faceret, si consecrare attentaret.

DUBIUM II.

5 P Etes secundo, quid sit ordinatio? (hoc est actio, per quã aliquis assumitur ad prædictum gradum) Respondet Scotus distincti. 24. §. De tertio articulo vers. Quid ergo, quod est institutio alicuius in gradu Ecclesiæ præminente; cui convenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum; facta a ministro idoneo certa verba proferente, & simul cum intentione debita ministerium gradus illius aliquo signo visibili representans, ex institutione divina efficaciter significans gratiam præminentem, qua ordinatus digne aliquod ministerium exequatur.

¶ Quib' verbis exactè definitur Ordo, seu Ordinationis Sacramentum pro materiali, quàm pro formali, seu (vt alij loquuntur: & in idem coincidit) tam physice, quàm metaphysicè. Physicè (inquam) vsque ad illa verba incituli vè signo visibili representans; quãdoquidem omnia illa sunt ponenda, vt teneat Sacramentum illud. His autè verbis metaphysicè definitur: institutio alicuius, & c. signo visibili representans (id est, signum sensibile) ex institutione divina efficaciter significans gratiam præminentem, qua ordinatus ministerium aliquod exequatur.

6 Vnde constat, quod ly institutio ponitur pro genere, quando physicè definitur hoc Sacramentum; vel qua verò pro differentia. Quando autem metaphysicè

definitur, tota definitio physica ponitur pro genere: etenim omnibus illius verbis significatur signum illud sensibile, super quod fundatur relatio ad specialem gratiam collatam virtute huius Sacramenti.

¶ Nec est speciale huius Sacramenti, quod in eius definitione subiectum, seu fundamentum relationis signi ponatur pro genere. Idem enim reperitur in definitione baptismi, & cuiuscumque alterius Sacramenti, quando metaphysice definitur. Immo & in hac definitione alibi: *est corpus congregarium visus*. Estque recepta doctrina, posse in definitione concreti accidentalis poni subiectum loco generis. Recolantur dicta in tract. de Sacram. in genere cap. 1. à num. 2. Item in tract. de Baptismo cap. 1. à num. 3. Insuper in tractatu de Confirmat. à num. 1. atque in tractatu de Extrema unctione à num. 1.

7 Constat etiam ex dictis, nullam particulam redundare in predicta definitione: etenim quacumque sublata non exprimitur definitum: ut discurrenti per singulas patebit. Quare Vazquez tom. 3. super 3. part. disput. 235. num. 29. immerito definitionem istam Scoti vocat prolixam valde: quia debebat Vazquez assignare aliquam particulam redundantem. Immerito item illam vocat vitiosam: eo quod in ea ponatur *ly Ordinatus*. Hæc tamen Vazquez obiectio nullius est momenti: quia *ly Ordinatus* in præ-

senti idem valet, ac *ly aliquis*. Quare non definitur idem per se ipsum.

8 Insuper constat ex dictis, quod proprie, seu precise loquendo de Sacramento, Ordo non est Sacramentum: quia omne Sacramentum est sensibile: & Ordo est quidam gradus spiritualis; (ut efficaciter arguit Scotus *dist. 24. §. 6. vers. De tertio*) id est, character, seu potestas spiritualis disponens de congruo, vel simpliciter ad aliquem actum Ecclesiasticum exequendum. ¶ Non tamen ob hoc negat Scotus dari Sacramentum Ordinis, seu Ordinationis, quod verè, & proprie sit tale: cum apertissimè eius definitionem tradiderit ibidem. Quare præcitatus Vazquez sic invehitur in Scotum: (eo quod *dist. 24. quæst. 1. art. 1.* propè finem Doctori Subtili imposuerit, negasse Sacramentum Ordinis) *Verum aut Scotus Scorum non legit, aut ipsum malignè interpretatus est: & merito: etenim est longè diversum, negare, Ordinem (quo nomine significatur effectus Sacramenti Ordinationis, scilicet character, seu potestas spiritualis disponens ad aliquem actum congruè, vel simpliciter exequendum in Hierarchia Ecclesiastica) esse Sacramentum, ac negare textum Ecclesiæ Sacramentum: quod, licet (vsurpando nomen suæ causæ) Ordo comuniter vocetur; expressius tamen loquendo debet appellari Ordinatio; quâ ibi Scotus*
nom

nō solū esse cum omnibus Catholicis fatetur; sed etiam apertissimē definit.

D V B I V M III.

9 **P**etes tertio, quæ sint apud Catholicos certa de Sacramento Ordinis, seu Ordinationis? Respōd. in primis esse certum, Ordinem, seu Ordinationē esse vnum ex septem Sacramentis legis gratiæ à Christo D. institutū, Sic fert cōsensus Ecclesię, & definitur ab Eugenio III. in decreto fidei in Concilio Florentino post sessionem vltimam §. Sextum Sacramentum, vbi inter Sacramēta Ecclesię, quæ continent gratiam, & eam efficiunt, Ordinem enumerat. Idem facit Tridentinū *ses. 7. can. 1.* ¶ Secundo est certum, hoc Sacramentum conferre gratiā sanctificantem ipsum dignē recipiētibus. Hoc enim est cōmune omnibus Sacramentis legis gratiæ: & definitur à Tridentino *ses. 7. de Sacram. in genere c. 6. 7. & 8.* Insup̄r & confertur gratia Sacramētalis non ponenti illi obicem. ¶ Tertio est certum, hoc Sacramētum imprimere characterē in animā; hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile: vnde ea iterari non possunt. Verba sunt Tridentini *ibi can. 9.* Quam autem efficaciam habeat illatio illa Concilij (vnde ea iterari non possunt) dixi in tract. de Confirmat. num. 47. ¶ De mūm concedunt omnes Catholici, præter Sacerdotium esse in Ec-

clesia Catholica alios Ordines, & maiores, & minores; per quos tamquam per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur: vt loquitur Tridentinū *ses. 23. can. 2.*

10 Hæc sunt præcipuè ab Ecclesia in hac materia stabilita: quorum infallibili veritate à Catholicis & supposita, & venerata, iam ad illa, de quibus inter fideles est dissidium, descendamus.

D V B I V M IV.

11 **P**etes quarto, quotuplex sit Ordo? Respondetur, in Ecclesia saltē esse septē; nempe Sacerdotium, Diaconatū, Subdiaconatum, acolytatum, exorcistatum, lectoratum, & ostiariatum. Hoc enim expressē docet Tridentinū *ses. 23. cap. 2* & tradunt multi PP. citari à Recentioribus. Et ratio est, quod cuiq; horū adaptatur definitio, nempe esse gradum eminentem, qui disponit de congruo, vel simpliciter ad actum Sacramentalem in Ecclesia Dei exequendum: vt explicuimus *num. 4.*

D V B I V M V.

12 **P**etes propria prædictorū Ordinū ministeria. Respondet Scotus *d. 24. §. De tertio vers. Saltē* dicens: *In Ecclesia tantum sunt septem Ordines: quorum primus est gradus disponens ad consecrationē Eucharistiæ: & est Sacerdotiū. Secundus gradus est disponēs ad dispensationem Eucharistiæ, saltē*

Sanguinis: & est Diaconatus. Tertius est disponens ad oblationem materie Eucharistie consecrande: & est Subdiaconatus. (& paucis interiectis) Ulterius alij alij gradus disponunt ad actus aliquos remotè se habentes ad Eucharistiam. Vel ergo ad convenientem dispositionem in populo ad orandum, & suscipiendū; vel removendū impedimentum, seu dispositionē disconvenientem. Priori modo dispositio conveniens pertinens ad effectum est devotio: & ad hanc devotionem attendit acolytus illuminando cereos. Alia dispositio est pertinens ad intellectum, scilicet cognitio: & ad hanc agit lector. Removere prohibens est arcere indignos, ne approximent. Vel ergo indignos homines: & hoc pertinet ad ostiarii officium: vel demones: & hoc pertinet ad officium exorcistæ. ¶ Dices, quod in Pontificali alij actus tribuantur his officijs. Resp. hoc nō negare Scotum: sed solum intendit assignare perfectissimos, & proprios actus septem Ordinū: (vt ipse statim declarat) sunt autē perfectissimi actus, qui immediatores sunt circa Eucharistiam disponendam. ¶ Circa ministeriū, quod Diacono assignat Scotus, notat communiter præsertim Egidius disp. 20. num. 13. quod Diaconus ministrabat populo (communicanti sub utraque specie) calicem consecrati sanguinis. Quod licet hodie non sit in usu; olim tamen fuisse patet ex vita Sancti Laurentij, atque ex multis historijs.

DUBIUM VI.

13 Peres sextò, an prima tonsura sit Ordo? Respond. negativè. Quia per illam non destinamur ad aliquod speciale officium, seu ad actum Ecclesiasticū. Ita Scotus dist. 24. 9. Ad argumenta vers. Ad ultimum, D. Th. var. 9. Egidius, Reginaldus, & alij, quos citat, & sequitur G. Hur. diff. 2. estque communis sententia. ¶ Dices, quod recipiens primam tonsuram gaudet privilegio Clericali: ergo est Ordo. Respondetur negando consequentiam: quia laici conversi (instat Scotus ibi) in religione gaudent privilegio clericali. Immo & potuit legislator illud privilegium dedisse Principi, vel alicui simpliciter laico. Falsa igitur est illa propositio, quod illud privilegium est proprium ordinato. ¶ Dices secundo, quod Sixtus V. in suo motu proprio edito anno 1588. contra male promotos primam tonsuram vocat characterē clericalem: ergo est Ordo propriè. Patet consequentia: quia ille solum imprimat characterem. Respond. negando consequentiam: quia Pontifex solum intendit recipiētem primam tonsuram recipere potestatem utendi corona; per quam homo deputatur ad Ecclesiasticos Ordines recipiendos; & insignitur exterius; ab alijsque distinguitur. Et ideo coronā vocat characterem clericalem. ¶ Dices tertio, quod prima tonsura aliquē

do vocatur Ordo, & qui illam recipiunt, Ordinati. Respondetur, sic dici: quia in ordinem, seu ad Ecclesiasticos Ordines deputantur, seu ordinantur: sicut novitius dicitur monachus; & iuvenis vir: quia ad eius statum tendit. ¶ In qua lata significatione cantores palatiorum aliquando dicuntur Ordinati.

DUBIUM VII.

14 **P** Etes septimò, an Episcopatus, probrà Sacerdotio simplici distinctus, & ipsi superadditus, sit Ordo Ecclesiasticus? (supponit hoc dubium, Episcopatum esse distinctum à simplici Sacerdotio, saltè vt includens ab inclusio: de quo a n. 15. & n. 31.) Resp. affirmative. Quia est quidam gradus in Ecclesia disponens ad aliquem actum Ecclesiasticum, qui non competit Sacerdoti, nempe conferre Ordines, saltè m Sacerdotales, consecrare chrisma, & si forte sint alij actus proprij Episcoporum. In hanc sententiam inclinat Scotus *distinct. 24. §. De secundo*, vt notat in illius Scholio Hugo Cavellus: vbi citat pro hac sententia *Altsid. Palud. Durandum*, supplementum *Gabrielis, Navarr. nostrum Michaelis Medinam, Maiorem, Bellarm.* (qui dicit, esse sententiam Patrum) & *Vazquez* dicentem in hoc recentiores conspirare. Et predictus Cavellus putat, hanc sententiam esse veterem. His adde Valentiam, Agi-

dium, Adamum, & Becanum, quos citat, & sequitur *G. Hurt. diff. 3.*

15 Sed *Albertus, Sotus, Ferrara, Henriquez, Reginaldus, & Bonacina* citati à predicto *Hurtado* oppositum defendunt: & obijciunt, se qui ex nostra sententia, esse octo Ordines. Respondetur, nullum hoc reputasse incommodum non paucos, aut ignobiles AA. nisi in omnes, qui affirmant, Ordines Ecclesiasticos plures esse, quam septem. Hi sunt *Maiores, Caietanus, Altsiodorensis, EKius, Angelus, Sebastianus Caesar, & alij apud Valentiam, & Navarrum*, vt notat *G. Hurt. diff. 2.* vbi citat predictos AA. Respondetur secundo negando sequelam: quia Episcopatus est quidem Ordo, sed non totaliter distinctus à Sacerdotio, sed tantum partialiter: quoniam ex Episcopatu, vt sic, & ex simplici Sacerdotio integratur vnum perfectum Sacerdotium: potens efficere in Ecclesia aliquem actum, quem Sacerdos efficere non potest: vt notabamus n. *precedenti*: eo modo quo potestas absolvendi à peccatis superaddit potestati consecrandi complet, & perficit simplex Sacerdotium. Unde constat, Sacerdotium essentialiter supponi ad Episcopatum: (& ideo non constituit distinctum Ordinem ab illo. Sicuti Virginitas non constituit distinctam virtutem à castitate, quam intrinsecè includit, seu supponit) Episcopus enim est Sacerdos perfectus, fecundus, & potens alios Sacerdotes creare.

Et ideo Episcopus cōparatur cum simplici Sacerdote; sicut vir perfectus potens generare cum iuvene nondum potente. ¶ Obijc. secundo, Episcopatus est Ordo? ergo in Episcopatione, seu in Ordinatione Episcopi imprimitur character. Resp. ita esse. Ad rem tamen omittendum est: modò enim non disputamus, an Episcopatio sit Sacramentum?

D V B I V M VIII.

16 **P** Etes octavo, an Episcopatus super simplex Sacerdotium aliquid addat? Resp. affirmativè. Quia Episcopus Ordinatur Sacerdotes; (quod non potest facere simplex Sacerdos, adhuc ex commissione Papæ) ergo Episcopatus aliquid addit supra simplex Sacerdotium. Ita omnes Catholici: & definitur à Tridentino *ses. 23. can. 7.* dicente: *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores; vel non habere potestatem Confirmandi, Ordinandi, &c.* ¶ Vnde refelluntur hæretici aliqui, qui pro viribus contendunt, Episcopatum supra simplex Sacerdotium nihil addere, adhuc ex humano iure, seu (vt observat Vazquez *super 3. p. disp. 240. num. 9. contra nostrum Medinam*) iniuste ab Ecclesia positum fuisse discrimen inter simplex Sacerdotiū, & Episcopatum.

D V B I V M IX.

17 **P** Etes nonò, an Episcopatus iure divino sit distinctus à simplici Sacerdotio? Respondetur affirmativè. Quia aliàs posset per delegationem à Papa committi Præsbytero Ordinare Sacerdotes. Secundo, quia Ordo Episcopalis, secundum quod addit supra Præsbyteratum, est Sacramentum: (vt dicam à num. 30.) ergo à Christo D. institutum: ergo iure divino est superior, & distinctus. Ita communiter AA. quos passim citant Recentiores contra aliquos Catholicos, (citos à Vazq. *disp. 240. n. 12.*) qui solum discrimen Ecclesiasticum ibi interesse putarunt.

18 Sed contra hoc expressè videtur militare D. Hieronymū *epist. ad Rusticum.* (cuius verba referunt communiter, præsertim Scotus *d. 7. quest. 1. vers. Alij,* & Vazq. *nupèr citatus*) Respond. negando, nostram conclusionem esse contra D. Hieronymū. ¶ Tamè pro D. Hieronymi, & aliorū PP. solutione nota, quòd olim nomē *Episcopus* (id est, observator, vel speculator) & nomē *Præsbyter* (hoc est, antiquior ætate, & senior) ita permiscuè vsurpabantur, vt Præsbyteri dicerentur Episcopi; & è contra: vt ex Vazquez observat Hurtado *diffic. 4.* Hinc fit, Divum Hieronymum videri cōfundere res, seu officia Episcoporum, & Præsbyterorū. Tamen re vera non confundit; cum statim

tim subdat: *Quid enim facit, excepta Ordinatione, Episcopus, quod Præbyter non faciat? Si enim ex mente Hieronymi Episcopus potest Ordinare, quod non potest Præbyter; & hoc olim; hoc est, à prima sua institutione, planè constat, ipsam cognovisse discrimen à iure divino positum inter Episcopatum, & Præbyteratū: quāvis tunc nomina essent synonyma: vt notat Scotus ibi vers. Respondeo.*

19 Dices, quod Scotus ibi putat probabilē responsionē datam cuidam auctoritati D. Gregorij, in qua dicitur commisisse potestatem confirmandi simplicibus Sacerdotibus, id est, non Episcopis. (Responsio autē erat, quod, cum olim idem esset in Ecclesia Præbyter, & Episcopus, eadem erat vtriusq; potestas: & consequenter, quod, sicut poterat confirmare Episcopus, poterat & simplex Sacerdos: & cum exercitiū cōfirmationis esset iam ab Ecclesia interdictū simplici Sacerdoti; potuit D. Gregorius hanc prohibitionē tollere respectu illorum Præbyterorum, quibus cōmisit potestatem confirmandi.) Sed responsio ista nititur auctoritate D. Hieronymi: ergo Hieronymus ex mēte Scoti putavit, olim munera Episcopi, & Sacerdotis esse omnino eadē. Resp. negando consequentiā: etenim Scotus ibi à duobus abstinet. Primò à disputatione ista, an Episcopatus iure divino sit distinctus à Præbyteratu?

Secundò ab illa questione, quid de hoc sentiat D. Hieronymus? Quāvis enim adduxerit eius auctoritatē; circa mentem illius nō se determinat; sed concludit, quod solutio illa est probabilis, scilicet, supposito, quod Episcopatus nihil addat super Præbyteratum, (vt notat Fabro *super eundem locum n. 27.*) quod affirmare videtur D. Hieronymus.

20 Quod si adhuc nō quiescas circa mētem D. Hieronymi, placebit forsan Hugo Cavellus d. 7. q. 1. in 2. *scholio* sic loquutus: *Sed piè interpretari potest Hieronymus, quod non neget potestatem Ordinis Episcopo iure divino supra Sacerdotem; immò eam asserit: ait tamē iure tantū Ecclesia eum superponi Præbytero. Quod satis probabile est, tenendo, Episcopos non habere iurisdictionem immediatē à Deo; sed ab Ecclesia: quod ait D. Th. Turrecremata, Bellarm. & Suar.* (Hucusq; Cavellus) De quo agemus (Deo dante) in tractatu de Pœnitentia Sacramento.

D V B I V M X.

20 **P**etes 10. qui Ordines sint maiores? Resp. Præbyteratum, Diaconatū, & Subdiaconatū esse Ordines maiores (Sic dicuntur cōparativè ad reliquos quatuor Ordines; qui minores etiā cōparativè ad tres prædictos nuncupantur.) Quia cum immediatē exerceant aliquod ministerium circa Eucharistiam, vel eius

materiam exhibendam; maiori fulgent dignitate; digniq; sunt maiori reverentia, quā ali; quatuor: qui remotē tantum (vt dicebat Scotus verbis *num. 12.* transcrip- tis) Eucharistiæ inserviunt.

¶ Prædicti tres Ordines maio- res etiam dicantur sacri. Quia habent adiunctum votam conti- nentiae.

De spectantibus ad Ordinem in- quantum est Sacramentum novæ legis.

D V B I V M XI.

21 **P**eres 11. an Ordo sit Sa-
cramentum novæ legis?

Respondetur affirmativè. Quia sic definitur ab Eugenio III. & Tridentino: vt diximus *n. 9.* Quod saltē de Ordine Sacerdotali est intelligendum.

D V B I V M XII.

22 **P**eres 12. an aliquis alius Ordo (seu potius Ordina- tio; iuxta dicta *num. 8.*) præter Sacerdotium, sit verum Sacra- mentum? Respondetur affirmati- vè. Quia definitio Ordinis *num. 5.* allata (per quam Ordo, inquā- tam Sacramentum definitur) cō- petit omnibus, & singulis septem Ordinibus *num. 11.* enumeratis. Quare hæc nostra conclusio ita a novè accipienda est, vt nullum Ordinem ab illa excludamus. Igi- tur absolute dicimus, quod vni-

versi septem Ordinationes sunt verè, & propriè Sacramēta. Quia omnibus, & singulis convenit, esse signam visibilem ex institutione divina efficaciter significans gratiā præeminentem, qua quis digne, vel simpliciter aliquod ministerium Ecclesiasticum exequitur, circa corpus Christi Domini, seu circa Eucharistiā. Confirmatur ex Tridentino *ses. 23. cap. 2. & 3. & can. 3.* Cū enim *cap. 2.* enumerasset omnes septem Ordines; postea *cap. 3. can. 3.* absolute, & absque vlla limitatione Ordinationem appellat sacram, & diffinit esse Sa-
cramentum. Confirmatur secū- do ex eo, quod omnes prædicti septem Ordines extant ab initio Ecclesiæ: ergo credibile est, à Chri- sto Domino fuisse institutos in Sa-
cramenta. Antecedens aperte vi- detur tradere Tridentinum: cū *ses. 23. cap. 2.* id adstruat de Sub- diaconatu, & quatuor Ordinibus minoribus; de quibus aliquis pos- set dubitare. Hanc nostram con-
clusionē absq; dubio tradit Sco- tus: cū enim *d. 24. §. De tertio vers. Saltē dixisset, in Ecclesia esse septem Ordinationes, &c.* postea *§. Sed tunc* statuit quasi ex dictis, Ordinem esse vnum Sacramen- tum unitate generica comprehē- dente sub se multa: sentit ergo omnes septem Ordinationes, quas enumeraverat, comprehē- di sub nomine Sacramenti. Eam- dem sententiam tenent nostri *D. Bonavent. & Ricardus; item D. Thom. Valentia, Aegidius, Covarr.*

Et alij, quos citat, & sequitur G. Hurt. diff. 9.

23 Vnde constat, immeritò dixisse Durandum, Magistrum, Caiet. & Gratianum (quos communiter citant RR.) ordinationes Diaconi, & Subdiaconi (& a fortiori idem dicunt de Ordinibus minoribus) non esse Sacramentum: & obijciunt. Sacramentum Baptismi confertur, vt quis fiat habilis ad recipiendum alia Sacramenta: ergo à simili Sacramentum Ordinis confertur, seu recipitur, vt quis fiat habilis ad conficiendum Sacramentum. Sed sola Ordinatio Sacerdotis reddit hominem habitum, seu potentem conficere Sacramentum: ergo ipsa sola est Sacramentum Ordinis. Respond. negando primam consequentiã: solum enim Sacerdotiũ, & Episcopatus dantur ad habilitandum hominem, seu vt reddatur potens conficere Sacramentum: alij autem Ordines dantur, vt constituant Ordinatum in speciali gradu disponente, vt congruè possit Sacramento Eucharistiæ intervenire: vt cum Scoto notabamus n. 4.

24 Obijcies secundo, omnes septem Ordines sunt Sacramenta: ergo in ordinatione Diaconi, & Subdiaconi imprimitur character. Respondetur, ita esse. Vt enim ait Scotus distinct. 24. quæst. 1. §. Ad argumenta vers. Ad secundum: concedo, plures esse characteres; & probabilius, quòd alterius speciei: vt apparet ex actibus, ad quos isti gradus disponunt.

¶ Contra character est potestas faciendi aliquid, quod sine characterè nequit simpliciter, aut valde fieri. Sed laicus potest valde (etiam illicitè) facere, quod Diaconus, & Subdiaconus faciunt circa Eucharistiã: ergo in istorum Ordinatione non imprimitur character. Respondetur negando maiorem: quia character Ordinis est dispositio, vt quis congruè, vel simpliciter exerceat ministerium Ecclesiasticum circa Eucharistiã: vt cum Scoto notabamus n. 4. ¶ Adde aliquando characterem conferri ad aliquod apertius (etiam intra lineã liciti) exequendum: vt patet in confessione fidei; quæ licitè fit coram tyranno à non cõfirmato; (vt bene notant Egidius disp. 20. n. 51. & G. Hurtado diff. 8.) licet character confirmationis ad hanc confessionem faciendam imprimatur. Patet etiã in Ordinibus minoribus: quia saltem hac tempestate nec laicus licitè exercet omnia illa, ad quæ holliarius, & acolytus ordinantur.

25 Obijcies 3. omnes septem Ordines sunt Sacramenta: ergo sunt plura, quam septem Sacramenta; immò tredecim, non p̄ septem Sacramenta Ordinis; & sex alia. Respondetur negando sequelam: omnes enim Ordines tam maiores, quam minores, immò & Episcopatus (quæ etiam est Sacramentũ Ordinis) comprehenduntur sub hoc nomine communi Sacramentum Ordinis; quod

cùm sit vnum; (vnitate quidem generica, seu speciei subalternæ; non autem speciei infimæ, seu athomæ) cum reliquis alijs sex Sacramentis complet numerum septennarium. Ita Scotus *distinct.* 24. §. *Ad argumenta vers. Ad primum.* Quod confirmat *ibi* §. *¶ versic.* Sed tunc instantia virtutum moralium; (quas cardinales vocant) sicut enim virtutes morales dicuntur esse tres secundum genus, nempe iustitia, fortitudo, & temperantia; quamvis quælibet istarum vltèrius dividatur: ita Sacramentum Ordinis (& fortè Eucharistia) dicitur vnum vnitate generica, seu speciei subalternæ; licèt postea dividatur in alias species. Quam solutionem sequuntur Ægidius, & Hurtado *num.* 24. citati, suppresso tamen Scoti nomine, à quo fait desumpta, & tribuendo illam Soto, Vazquez, & alijs, qui longa post Scoti tempora scripserunt. Quod consulto expendo, non quia rarum: passim enim simile reperitur: sed vt sciatur, Scoti doctrinas maximè in Scholis, & circumferri, & venerari; licèt Authoris nomen à multis voluntariè ignoretur; immo & ab aliquibus male audiatur.

26 Obijcitur quartò, Anacletus *epist.* 13. *cap.* 1. dicens: *amplius quàm isti duo Ordines Sacerdotum* (enumeraverat Ordines Episcoporum, & Sacerdotum) *neque nobis à Deo collati sunt; neque Apostoli docuerunt:* ergo nul-

lus alius Ordo est Sacramentum. Respond. negando consequentiam: apertè enim loquitur de Ordine Sacerdotali: quem tantum esse duplicem (nempe Episcopatum, & Sacerdotium) libentè fatemur. Itaque loquitur de Ordinibus primis, seu nobilioribus Ecclesiæ. Sicut Damascen. *epist.* 4. dicens: *Ordines sunt tantum duo in Ecclesia, id est, Apostolorum* (quibus successerunt Episcopi) *¶ septuaginta discipulorum:* quibus successerunt Presbyteri.

27 Ex dictis etiam constat, immeritò dixisse *Magistrum distinct.* 24. *Sotum, Medinam, Gratianum, & alios,* quos sequitur Vazquez *disp.* 237. *cap.* 2. quatuor Ordines, aut Ordinationes minores non esse Sacramenta. Et obijciunt: hi Ordines non fuerunt instituti à Christo Domino: ergo non sunt Sacramenta. Respondetur negando anteedēs propter dicta *n.* 22. vbi statuimus, Ordines minores fuisse ab initio Ecclesiæ ex mente Tridentini. Quod modò confirmo ex Concilio Romano sub D. Silvestro *can.* 2. & ex alijs antiquissimis Patribus enumerantibus Ordines minores, vt rem antiquam in Ecclesia. ¶ Parum autem officit, quod aliqui PP. non fecerint mentionē de lingulis Ordinibus: quia hoc argumentum est ab auctoritate negativa.

¶ Dices, quòd Clemens *epist.* 2. *ad fratrem Domini* dicit, exorcistā nō fieri Ordinatione. Resp. loqui de

de exorcista, qui, gratia sanitatū à Deo accepta, sanabat energumēnos: vt notat idem Vazq. *disp.* 237. n. 24.

28 Obijcit secundo, quod tempore Concilij Cartaginensis III. (celebrati anno 436. tempore Sixti III. & Imperatoris Valentiniani III.) materia acolytatus (nempè candelabrum cum cereo extincto, & vrceolus vacuus) ordinato tradebatur nō ab Episcopo, sed ab Archidiacono; verba autem, quæ sunt forma huius ordinationis dicebantur ab Episcopo: vt patet *ex can.* 6. ergo ordinatio acolyti nō est Sacramentum. Patet consequentia: quia ab eodem ministro debet applicari materia, & proferri forma, vt sufficienter exprimitur actio ministri: vt patet in Baptismo, & alijs Sacramentis à pœnitentia: in qua, cum sit iudicium, necessarium est, quod reus sit alius à iudice. Respondetur, Ecclesiam particularem posse errare aliquando: vt in *tract. Extremæ vñctionis num.* 18. in simili notabimus. Respondetur secundo, esse quidem efficacissimum argumentum: (vt loquitur præcitus Vazquez) tamen distinguo antecedens: ab Archidiacono solū, nego: simul & ab Episcopo, concedo. Itaque cū materia acolyto tradenda, sit ob magnitudinem parum accommodata, tradebatur quidem ab Archidiacono; non tamen sine cōtactu physico Episcopi, quo illam

materiam ordinato tradebat simul cum Archidiacono. Ad modum, quo calix cum vino, & hostia cum patena, quando traditur ordinato in Sacerdotem, potest physicè sustentari ab aliquo ex assistentibus Episcopo, vt ipse minùs fatigetur rari longa sollicitatione, (quando multi ordinandi concurrunt) & commodiùs singulis ordinandis tradat.

29 Obijcit tertio, quod Alexandria fuit aliquando in vsu, (vt narrat Socrates *lib.* 9. *Tripartitæ cap.* 38.) vt Lectores, & psalmorum pronuntiatores indiscriminatim ex Christianis, & Catecumenis fierent. Sed Sacramentum non potest conferri catecumenis ante baptismum: ergo saltē Lectoratus non est Sacramentum. Respondetur vsu illum esse intelligendum de lectoribus, qui ad maiorem ornatum divinorum officiorum permittebantur admitti ad legendum, & canendum. Sicut hac tempestate ad officia acolytorum admittimus merè laicos: atque ad canendum in choro illos, quos vulgò *choronados* appellant.

¶ Obijcit quarto, quod olim fuerunt alij duo Ordines minores in Ecclesia, scilicet, cantores psalmorum, & laborantes, seu fossiores, id est, illi, qui humabant fidelium corpora: quæ officia ab antiquis Patribus absolutè nuncupabantur Ordines. Præterea longo tempore post Apostolos Ordo acolyti fuit introductus.

Sed variatio ista satis indicat, Ordines minores potius ab Ecclesia, quam a Christo Domino esse institutos: ergo non sunt Sacramenta. Respondetur negando maiorem, quoad utramque partem. Ad probationem prioris dicimus, IP sic loquentes tumere *Ordines* latè: sicut frequenter dicimus, primam consuetudinem esse Ordinem, (quam tamen non esse Ordinem defendit ipse Vazq. *disp. 236. n. 3.* cum communissima sententia) nempe quia ad ordines disponit tonsuratum. Ad probationem posterioris partis negamus, acolytatum, & quemcumque ex minoribus Ordinibus non fuisse semper in Ecclesia. Immo hoc affirmare videretur contra Tridentinum *ses. 23. cap. 2.*

DVBIUM XIII.

30 **P**ETES 13. an Episcopatus, seu Ordinatio alicuius in Episcopum sit Sacramentum? Respondetur affirmativè. Quia tunc confertur Spiritus Sanctus: (id est gratia sanctificans: qui per Spiritum Sanctum non confertur immediatè; sed media prædicta gratia) ergo est Sacramentum. Antecedens probant verba ista formæ Episcopationis; *Accipe Spiritum Sanctum.* In hanc conclusionem magis inclinat Scot. *dist. 24. §. De secundo*, ut notat Cavellus in scholio illius; & merito, quia oppositam impugnat.

Hanc conclusionem defendunt noster Medina *lib. 1. de Continentia. cap. 15.* Durand. Bellarm. Valentia, Vazquez, Egidius, Adamus, Becanus, & Sebastianus Cœsar, quos citat, & sequitur G. Hur. *ad. diff. 7.*

31 Sed oppositum defendunt nostri D. bonaventura, & Ricardus: item Sotus, & Covarruvias citati à prædicto Hur. & obijciunt: quod Episcopatus, prout à Sacerdotio distinctus, non est Ordo: ergo neque Sacramentum. Respondetur negando antecedens propter dicta *num. 14.*

¶ Obijce secundo: Episcopatus, prout distinctus à Sacerdotio, est Sacramentum? Ergo imprimis characterem: ergo validè conferretur non Sacerdoti. Respondetur negando secundam consequentiam: quia necesse est præquiri præbyteratum. Sicut character cuiuscumque Ordinis essentialiter præquiri characterem baptismalem. ¶ Obij. tertio: (replicando contra dictam solutionem) Episcopatus est superior Præbyteratus: ergo eminenter continet illum: ergo si conferretur non Præbytero, illum constitueret, & Præbyterum, & Episcopum. Respondetur ex Scoto *ibi §. De secundo versic. Tenendo* distinguendo antecedens: Episcopatus formaliter, seu præcisè secundum illud, quod addit super sacerdotium, nego: includendo etiam id, quod necessario præsupponit, concedo. Si.

Sicut in sententia, quæ dicit, gradus qualitatis esse eiuſdem perfectionis, dicitur, quod octavus gradus præciſe non eſt perfectior ſeptem alijs, vel quocumque illorum; benè tamen præſuppoſitivè, ſeu includendo ſeptem gradus, quos neceſſariò ſupponit, ſuppolito, quod eſt octavus, ſeu ponitur poſt alios ſeptem itaque illud, quod præciſe addit Episcopatus ſupra Sacerdotium, non eſt ita excellens gradus; ſicut Sacerdotium: quia per illud, quod ſibi ſuperadditur, non conveniunt ſibi actus ita nobiles; ſicut conveniunt Sacerdoti per Sacerdotium. Verba ſunt Scoti tibi, qui addit. *Nec hæc iſti pro inconveniēte, quod imperfectior Ordo præſupponet, & hoc neceſſario, ut recipiatur poſt Ordinē perfectiorem, quando imperfectior addit aliquam univerſalitatem ad actus Eccleſiaſticos, quam non includit ille, qui eſt perfectior ſed tantum ordinem ad actum perfectiorem.*

De ſpectantibus ad materiam, & formam ſingulorum Ordinum.

D V B I V M XIII.

De Episcopatu.

32 **P** Etes 14. quæ ſit materia, & quæ forma in ordinatione Episcopii? Reſponderetur, quod materia eſt impoſitio manuum trium Episcoporum ſupra

caput ordinandi; forma vero illa ab illis ſimul prolata: *Accipe Spiritum Sanctum.* Quia 1. ad Timoth. 4. (ubi termino eſt de ordinatione Timothei in Episcopum) dicitur: *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, (id eſt. per verba illa, Accipe Spiritum Sanctum) cum impoſitione manuum Præſbyterij, id eſt, Episcoporum: ergo in poſitio manuum eſt materia proxima; & prædicta verba ſunt forma. Secundò quia Tridentinum ſ. ſ. 2. can. 4. definit, non fruſtra ab Episcopo ordinante dici: *Accipe Spiritum Sanctum;* ergo tunc conferitur gratia ex opere operato: ergo illa verba ſunt forma; & impoſitio manuum; quæ tunc ſimul ſit, eſt materia. Ita omnes AA.*

¶ Dices, illa verba eſſe nimis generalia, & non determinare effectum ſpecialeſ huius Sacramenti: ergo non ſunt forma illius. Reſponderetur diſtinguendo antecedens: ſecundum ſe, concedo: ut hic, & nunc dicta, nego: nam eo ipſo quod iſti tres miniſtri Episcopi ſimul congregati imponentes manus ſupra caput ordinandi dicunt: *Accipe Spiritum Sanctum,* denotant, ſe eam accipere in tuum confortium ad gradum Episcopalem. ¶ Unde inferitur, in poſitionem libri Evangelij ſuper cervicem ordinandi in Episcopum non eſſe partialem materiam huius Sacramenti: (quidquid dicat D. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 16.) etc.

niam hæc impositio libri olim fiebat à Diacono; & modo ab vno ex capellanis: ergo non est materia: hæc enim in omnibus Sacramentis (vno excepto penitentia) debet applicari à proferente formam.

D V B I V M XV.

33 **P**eres 15. an ad valorem ordinationis Episcopi sufficiat, verba illa (*Accipe Spiritum Sanctum*, in quibus formam consistere dicimus.) ab vno solo Episcopo proferri? Respondetur affirmativè. Quia in Concilio Carthaginensi III. can. 2 dicitur, quòd vno supra eum fundente benedictionem, (hoc est, proferente formam) reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant. Secundo, quia illa multiplicatio Episcoporum potius videtur conducere ad auctoritatem actionis, seu consecrationis, quam ad eius necessitatem. Sicut quando in re gravi consilia plurium peritorum idem omnino consulantium petimus, seu postulamus; quorum quodlibet consilium sufficit, nec amplius peteretur, nisi materia esset ita gravis. Igitur ob gravitatem actionis, seu ad eius auctoritatem consuevit Ecclesia, tres simul Episcopos ad consecrationem Episcopi covenire: non verò, quia id necessitas postulet: cum ab vno solo sufficienter materia, & forma ponatur: sicut in alijs Sacramentis.

34 Dices: ergo, qui prior absolvit verba, consecrat: reliqui vero reconsecrant. Respondetur, esse philosophandum; sicut in ordinatione Sacerdotis, qui simul cum Episcopo proferunt verba: & sicut quando, celebrante Papa, ei assistunt Cardinales, qui simul cum illo proferunt verba consecrationis. Iraque isti non reconsecrant (id est, ipsis non imputatur ad culpam, quam committeret, qui materiam iam consecratam vellet consecrare de novo) quia consecrare non intendunt: sed materialiter proferunt verba simul cum Papa ad præstandum auctoritatem illi actioni. Quare quamvis vnus illorum prius quam Pontifex finiat verba, non consecrat: pendet enim consecratio ex intentione ministri, sine qua nullum fit Sacramentum. ¶ Idem dico de Sacerdote recenter ordinato, & simul cum Episcopo proferente verba consecrationis. Illa (inquã) proferunt materialiter; vt, scilicet, quasi instruat ab Episcopo, quem modo postea debeat peragere sacrificium. Quare mihi non omninò probatur sedula aliquorum sollicitudo admonentium recenter ordinatos, vt habeant intentionem consecrandi simul cum Episcopo: tunc enim consecratio ab Episcopo non fieret, si alius prius verba finiret. Quod satis durum mihi apparet, nempe dari posse casum, in quo celebrans Missam, non consecraret.

35 Admissio tamen, quod omnes, vel Cardinales, vel recētes Sacerdotes simul cum Papa, aut Episcopo intenderent consecrare, dicendum foret, solum illum consecrare, qui prius absolueret verba. (suppono esse materiam in distantia proportionata) Alij tamen non incurrerent crimen reconsecrandi; quia habent voluntatem conditionatam (saltē implicitam, aut interpretativam) non consecrandi; si, quando ipsi absolunt verba; peracta fuerit consecratio, vel à Papa, vel ab Episcopo, vel ab alio ex simul proferentibus verba consecrationis.

36 Si tamen verba simul à pluribus finiuntur, Deus acceptat verba vnus. (nempe, quæ voluerit) vt vi illorum tantum fiat consecratio: vt in simili docet Scotus in 4. d. 6. q. 2. §. Ad primū vers. Respondeo: difficile est. Nec recurrendum est ad causas partiales, seu non est dicendum, consecrationem tunc fieri ab omnibus simul finientibus verba: quia ministro Sacramentorum non est liberum, partialem adhibere necursum: sed aut totalem, aut nullam causationem debet ponere. Si enim habet intentionem baptizandi v. g. & ad baptismū ponit necessaria, totum complet baptismum, vniuersosque effectus illius præstat: at, si intentionem non habet, aut omittit aliquid ex necessarijs, nec conficit Sacramentum, nec aliquem

effectum illius præstat. Et ratio est, Deum sic instituisse: instituit, (inquit) & promisit, se tamquā causam principalem totalem Sacramenti, & omnium illius effectuum semper adfuturum ministro, qui est causa instrumentalis (moralis iuxta dicta in tract. de Sacram. in genere cap. 5. à n. 1.) totalis. Cum ergo non constet, Deum, seu causam physicā principalem adfuturam causis instrumentalis partialibus; sine fundamento dicitur in præsentem, omnes illos, qui simul finiunt verba consecrationis, ad illam partialiter concurrere. Quare vi tantum vnus illorum, qui simul verba finiunt, fit consecratio. Et cum non sit maior ratio, quare potius verba istius, quàm illius acceptentur à Deo ad hunc effectum, seu ad peragendam consecrationem; dicendum est, relinqui diuinæ voluntati, quod potius verba istius, quàm illius acceptet: vt merito dicit Scotus citatus.

37 Nec potest dici, vnā ex his causis impedire aliam: quia etsi duæ causæ physicæ eiudem perfectionis; aut activitatis possint se aliquando impedire; non tamen causæ morales: ad oculum enim patet, quod vnus Sacerdos (vt ad præsentem materiam applicemur) non impedit, quod alius proferat verba, & habeat intentionem consecrandi materiam sibi præsentem. His autem positis, pendet vnice, & totaliter à Deo, seu à causa physica

fica principali, quòd positionem intentionis, & verba forma super materiam debite approximatum acceptet ad ponendum physicè Sacramentum, & omnes illius effectus: nec causa instrumentalis potest aliquid istorum impedire.

De Ordinatione Sacerdotis.

D V B I V M XVI.

38 **P**etes 16. quæ sit materia & quæ forma in ordinatione Sacerdotis? Respond. materiam proximam coalescere ex traditione calicis cum vino, & patenæ cum pane, atque ex impositione manuum Episcopi, quæ postea sit ab ipso Episcopo dicente: *Accipe Spiritum Sanctum; quorum remisit peccata, &c.* Item forma totalis integratur ex illis verbis; *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, &c.* Atque ex illis; *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Quia duæ potestates, quas in ordinatione accipit Sacerdos (nempe consecrandi corpus Iristi Domini, & remittendi peccata) exprimuntur per predictas materias, & formas; & per neutram solum possunt significari adæquatè: ergo Sacerdotis ordinatione ex utraque integratur. Ita Scotus dist. 24. §. De tertio versic. Si quæras. Vbi, etsi dicat; in Sacerdotio videtur probabile, &c. absolute tamen loquitur, me iudice; cum oppositam sen-

tentiam nec nominet, nec explicet, neque pro illa aliquam rationem afferat: nostram verò expressè declararet. Quare existimo, prædicta verba (videtur probabile) apposuisse vel modestè cauta; vel ut sic ab ista disputatione abstineret. Quam sententiam sequuntur Bellarm. Vaſq. Egidius, Viquerius, Henriquez, Layman, & Adamus, quos citat, & sequitur G. Hurt. diff. II.

39 Notant tamen communiter, præsertim citatus Hurtad. quòd potestas consecrandi datur independentè à potestate absolvendi à peccatis, ita ut si ultima non conferretur, validè quis consecraret (& de facto consecraret Sacerdos recentè ordinatus simul cum Episcopo ordinante ante collationem alterius potestatis; inquit Hurt. ibi. Quod, etsi mihi non omnino probetur, loquendo de facto propter dicta n. 34. posse tamen sic evenire, non nego) Potestas tamen absolvendi ita essentialiter est posterior, ut invalidè conferretur priùs quàm potestas consecrandi. Cuius ratio est, Deum sic instituisse. Congruentia autem, quòd potestas in corpus Christi Domini mysticum (id est fideles) supponit potestatem in eius corpus verum. ¶ Notant etiam, quòd sicut in ordinatione Sacerdotis reperitur duplex partialis ordinatione, etiam reperitur duplex partialis potestas, seu duplex partialis character: quorum posterior

sterior pendet à priori; non tamē è contra.

40 Ex dictis infertur, non esse fultinendam sententiam D. Bonavent. *dist. 24. p. 2. distinctionis, art. 1. q. 4. docentis*, totam materiam proximam ordinationis Sacerdotis sitam esse in sola impositione manuum Episcopi, & cōsequenter totam formā in illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctū, &c.* Pro qua sententia objeitur contra nostram conclusionem, quod in Concilio Cartaginensi III. tantum reperitur mentio impositionis manuum Episcopi pro ordinatione Sacerdotis: ergo est totalis materia. Respond. negando consequentiam: quia Concilium loquitur tibi de quodam actu accidentali tunc temporis pollente in Ecclesia Africana, qui præmittebatur ad materiam, & formam huius ordinationis. ¶ Obi. secundo, quod in aliquibus Pontificalibus non reperiuntur verba illa, *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Respondetur, semper fuisse habitam Pontificali Romano; quod est regula omnium Ecclesiarum. Recolatur dicta *num. 28.* ubi diximus, aliquam Ecclesiam particularem posse errare. ¶ Obi. tertio, per manuum impositionem sufficienter significatur maximum Sacerdotij ministerium, & eius potissima actio, nempe admittere peccatorem penitentem in amicitiam Dei: ergo prædicta manuum impositio est totalis

materia; & verba correspondentia est totalis forma Sacerdotij. Respondetur negando antecedens: potissima enim actio Sacerdotis est consecrare. Respondetur secundo (omisso antecedenti) negando consequentiam. Dicit enim Eugenius III. in suo decreto, materiam Sacerdotij esse traditionem calicis cum vino, & hostiæ cum patena; formā vero verba huic traditioni correspondentia. Quare impositio manuum, & verba illi correspondentia non possunt esse totalis materia, & forma.

41 Infertur etiam ex nostra conclusione, im merito dixisse Ricardum, Durandum, & Tapperum, quos sequitur Valentia *disp. 9. quest. 1. punct. 5.* totam materiam proximam ordinationis Sacerdotis esse traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hostia; totalemque formam esse verba illi traditioni correspondentia. Pro qua sententia objeitur contra conclusionem; id tunc assignatum ab Eugenio III. in suo decreto fidei. Respondetur, ubi Papam solum posuisse exemplū illius doctrinæ; quam tradebat; (nempe in quocumque Sacramento reperendā esse formam, & materiam) non tamen existimavit, illam esse totalem: hoc enim esset contra antiqua Concilia, & PP. dictitantes, hoc Sacramentum conferri per manuum impositionem. Quod, & supponit apertè Tridentinum *ses. 14.*

cap. 13. de Sacramento Extremæ
unctionis: ubi ex illo Iacobi 5. in-
ducit, Præsbyteros Ecclesie, &c.
deducit, ministros extrema vn-
ctionis esse Sacerdotes ab Epil-
copo ritè ordinatos per imposi-
tionem manuum Præsbyterij.
(id est, dignitatis Episcopalis)

¶ Dices, posse exponi PP. de ce-
remonia concomitante id, quod
est essentialis. Sed contra: quam-
vis enim aliquando possint sic
aliqui PP. exponi; non tamen
semper: cum aliquando dicant,
gratiam conferri per impositi-
onem manuum. Quare salte tunc
de partiali materia, & forma sunt
exponendi.

De Diaconizatione.

D V B I V M XVII.

42 **P**etes 17. quæ sit materia?
& quæ forma in Ordina-
tione Diaconi? Respõdetur, pro-
ximam materiam ordinationis
Diaconi integrari ex impositi-
one manuum Episcopi, & ex tra-
ditione alicuius rei, qua Diaconi
officium significatur. Forma au-
tem integratur ex verbis corres-
pondentibus duobus prædictis.
Quia Concilium Cartaginense
III. cap. 4. docet Episcopum,
dum ordinat Diaconum, ei ma-
nus imponere. Insuper D. Dion.
cap. 5. Ecclesiastica Hierarchie ex-
pressè docet, Episcopum, Sacer-
dotem, & Diaconum consecrari
per manus impositionem: ergo

manus impositio est materia sal-
tè partialis Diaconizationis. Ex
alia autem parte Eugenius 4. in
suo Decreto docet, proximam
materiam ordinationis Diaconi
sitam esse in traditione libri Evā-
geliorum: vtraque ergo materia
est essentialis in hac ordinatione:
& consequentèr forma integra-
bitur ex verbis vtrique corres-
pondentibus. Ita Hosius in Con-
fessione Catholica, Henriquez, &
Adamussin quod inclinant Bellar-
min. Egidius, & Laim. citati à
G. Hurt. diff. 12.

43 Vnde reiçio nostrum Mi-
chaelè de Medina lib. 1. de Con-
tinentia cap. 39. docentem, ma-
teriam proximam Ordinationis
Diaconi sitam esse in tribus tra-
ditionibus factis ab Episcopo: &
sunt traditio Stola, traditio Dal-
matica, & traditio libri Evan-
geliorum: formam vero in ver-
bis prædictis traditionibus cor-
respondentibus. Tamen Medina
quoad traditiones Stola, & Dal-
matica nullo nititur funda-
mento.

44 Reiçitur etiam Durandus
d. 24. q. 3. affirmans, totalem ma-
teriam diaconizationis esse im-
positionem manuum Episcopi;
formam autem verba illi mate-
ria correspondentia. Pro qua ten-
tentia obijçitur contra nostram.
Scot. d. 24. §. De Secundo in fine
affirmans, quod actus legendi E-
vangelium in Diacono non est
proprius, sed minus perfectus:
proprius autem, & perfectissi-
mus

mus actus illius est, quem habet circa Eucharistiam dispensandā: ergo ex mente Scoti traditio libri Evangelij nō est materia. Respondetur negando consequentiam: solum enim negat Scotus, legere in Ecclesia esse proprium actum Diaconi; cum etiam hoc sit commune Subdiacono: non tamen negat, esse essentialē. Sicut qui negat, materiā primam esse propriam hominis; cum etiam reperitur in equo, terra, &c. nō negat, esse de essentia illius. Et qui negat, animal esse proprium hominis, non negat, esse de essentia illius. ¶ Objicitur secundō: in initio Ecclesiæ (saltē antequam componeretur Evangelium) ordinabantur Diaconi sine traditione Evangelij; & sine verbis huic traditioni correspondentibus: ergo totalis materia est impositio manuum Episcopi; nec non & totalis forma verba illi correspondentia. Respondetur, omīssis aliquibus dicentibus, tūc Christum Dominum dispensasse: quia ab his sine urgente causa recurritur ad dispensationem. Nec non & omīssis alijs dicentibus, Christum D. instituisse, Evangelium esse materiā Diaconizationis, non in actu exercito, sed in actu signato: hoc est, non voluisse, vt statim post institutionem exerceretur; sed assignasse Evangelium, vt esset materia postea, quando esset scriptum. Hos tamen etiam ommitto: quia contra illos militat, volun-

tariē dici, Christum Dominum instituisse aliquod Sacramentum, cuius vltus tunc esset impossibilis defectu materiæ, quæ nec prodierat; nec cito componenda esset. Præterea constat ex Actibus Apostolorū, quod in initio Ecclesiæ, & antequam Apostoli dividerentur in varias regiones, erant iam Diaconi in Ecclesia: de quorum numero, & ministerio Stephanus lapidatus est: (vt constat ex cap. 7. Actuum) est autem mihi satis verisimile, tunc aliquod ex quatuor Evangelijs non fuisse conscriptum: ergo exercitiū ordinationis Diaconi non fuit dependens ab Evangeliorum libro determinatē.

45 His ergo omīssis, respondetur negando consequentiam: tunc enim tradebatur alia res, qua officium Diaconi sufficienter signaretur: etenim Christus Dominus, non determinavit materiam Diaconatus, sed reliquit arbitrio Ecclesiæ; vt statim explicabo. Postquam autem Ecclesia Romana determinavit, materiā Diaconatus esse librū Evangelij, seu missale, iam non est locus, vt aliquis homo, vel privata Ecclesia vtatur alia materia. ¶ Sed dicit Durandus, quod, dum ipse erat Episcopus Ecclesiæ Anticiensis, in ordinatione Diaconi non tradebatur liber Evangelij. Respondetur, quod Ecclesia Romana permittebat dictæ Ecclesiæ vti traditione alterius rei. Sicut permittit

Ecclesiæ Græcæ baptizare sub hac forma; *baptizetur servus Christi*; & consecrare in fermentato.

¶ Pro pleniori autem intelligentia notant, præcipue Bellarminus, & ex ipso Ægidius *diff. 20. num. 65.* Christum Dominum non determinasse rem, in cuius traditione partialis materia diaconizationis consistit; sed hæc determinationem reliquit arbitrio Ecclesiæ. Sicut reliquit determinationi Ecclesiæ verba, quibus chrisma Confirmationis est ab Episcopo benedicendum, ut sit materia Confirmationis: ut notabam *in tract. de Confirmatione n. 27.* Et sicut non determinavit signa, quibus contrahentes matrimonium debebant exprimere consensum, (qui est materia proxima Sacramenti matrimonij) Sed hoc reliquit communi usui, & voluntati contrahentium. Igitur determinavit Christus Dominus, quod partialis materia Diaconatus esset traditio alicuius rei; determinare autem, quæ foret illa res, reliquit arbitrio Ecclesiæ: sicut determinavit, quod consensus contrahentium per aliquod signum sensibile declaratus esset materia Sacramenti matrimonij; determinare autem, quæ forent ista signa, reliquit, seu commisit voluntati contrahentium.

! 46 Ex dictis etiam inferitur, non esse sustinendam sententiã D. Thom. *in 4. distinct. 24. quest. 2. art. 3. Soti, Vasquez, Valentia,*

Reginaldi, quos citat, & sequitur G. Hurr. diff. 13. dicentium, totalem materiam diaconatus esse traditionem libri Evangelij; formam autem totalem esse verba illi traditioni correspondentia. Et obi. non potest simul consistere in impositione manuum: ergo totaliter consistit in traditione libri Evangeliorum. Antecedens probatur ex capite *Presbyter 3.* ubi dicitur, manuum impositionem, quæ fit in ordinatione Diaconi, fuisse introductam ritu Apostolorum. Respondetur negando antecedens: ad probationem dico, sensum illius textus esse, fuisse introductam ab Apostolis, quia ipsi primò usi fuerunt, seu talem manuum impositionem promulgarunt: ipsi tamen Apostoli non sua auctoritate, sed Christi Domini, qui id instituerat, utebantur illo ritu, seu cœremonia. Quod confirmo à simili de Extrema unctione: quæ instituta est à Christo Domino, licet promulgata fuerit à D. Iacobo verbis illis, *Infirmatur quis in vobis, & c. cap. 5.* ¶ Obi. secundo: per manuum impositionem, & per hæc verba illi correspondentia (*Accipe Spiritum Sanctum ad robur, & ad resistendum diabolo, & temptationibus eius*) nullum ministerium peculiare Diaconi denotatur: ergo non est partialis materia, & verba illi traditioni correspondentiã nō sunt forma. Respondetur distinguendo antecedens: absolute, seu si ablo.

absolutè forent accipienda, concedo: iuxta subiectam materiã, seu vt hic, & nunc dicuntur; (scilicèt ab Episcopo intendente ordinare, seu admittere aliquem ad officium Diaconatus) nego. Cuius simile nobiscum fatabatur ipse Hurt. loquendo de ordinatione Episcopi: vt dixi
 UHM. 32.

De Subdiaconi Ordinatione.

D V B I V M XVIII.

47 **P**etes 18. quæ sit materia proxima? & quæ forma in Ordinatione Subdiaconi? Respondetur, materiam integrari ex traditione calicis vacui, & patenæ vacuæ; atque ex traditione alicuius rei, per quam sufficienter significetur ministerium Subdiaconi. (quæ traditio iam est liber Epistolarum) Forma autem sunt verba his correspondentia. Quia per has traditiones, & per verba eis correspondentia sufficienter significatur potestas ad actiones, quas Subdiaconus exercet circa sacrificium missæ peragendum. Ita *noſter Medina lib. 1. de Contin. cap. 44. Fornarius de Ordinibus cap. 2. & Adamus disp. 7. q. 2. dub. 3. G. Hurt. diff. 13.*

48 Vnde constat, immeritò dixisse Viguerium, solam traditionem libri Epistolarum esse totam materiam ordinationis Subdiaconi, totalemque formam

verba illi traditioni correspondentia. Igitur immeritò sentit: quia Eugenius III. in suo decreto expressè determinat, traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ esse materiam huius ordinationis; & verba illi correspondentia esse formam. Quod saltem de partiali materia, & de partiali forma debet intelligi.

¶ Constat, etiam immeritò dixisse *Vazquez, Egid. & Iaimã citatos à predicto Hurtado* totalem materiam esse traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ; totalemque formam verba illa illi correspondentia. (*Videte, cuiusmodi ministerium vobis traditur*) Immeritò (inquam) sic sentiunt; quia per prædictam materiam, & formam non significatur potestas canendi Epistolam: quam potestatem Subdiaconus accipit in sua Ordinatione.

¶ Immeritò demùm dixit præcitatus Medina, etiam traditionẽ vestium sacrarũ pertinere ad materiam huius ordinationis; & verba huic traditioni correspondentia ad formam. Immeritò (inquam) hoc addidit nostræ sententiæ: quia per talem traditionem nulla specialis potestas significatur.

De Ordinationibus Minoribus.

D V B I V M XIX.

49 **P**etes 19. quæ sint materia proxima? & quæ forma

mae Ordinum minorum? Respondetur, quod Pontificale Romanum, atque Eugenius III. satis aperte indicant, materias esse traditiones rerum ad suum ministerium pertinentium; formas vero verba illis traditionibus correspondentia. Quia per ista denotantur potestates ad proprias actiones singularum Ordinationum. Quare convenit inter Authores materiam proximam hostiatij esse traditionem clavium Ecclesiae; Lectoris esse traditionem libri lectionum; (qui dicitur Lectionale,) & Exorcistae esse traditionem libri exorcismorum: formae autem harum ordinationum sunt verba praedictis traditionibus correspondentia.

50 Controversia ergo solum est de materia, & forma acolyti. Durand. enim in 2. dist. 24. quest. 3 & Palud. quest. 2. art. 3. dicunt, esse traditionem vreceoli vacui; & formam esse verba illi traditioni correspondentia. ¶ D. Bonavent. dist. 24. p. 2. dub. 5. Richard. & Angelus citati à G. Hurt. diff. 14. affirmant, consistere materiam in traditione candelabri cum cereo extincto; formam vero in verbis huius traditioni accommodatis. ¶ Nobis autem dicendum est, consistere in utroque. Itaque proxima materia Ordinationis acolythi integratur ex traditione vreceoli vacui, & ex traditione candelabri cum cereo extincto. Forma au-

tem ex verbis utriusque traditioni correspondentibus. Et ratio est, quod acolytho confertur in sua ordinatione potestas ad has duas actiones, nempe ad implendum vreceolos vino, & aqua; & ad eos suggerendum Sacerdoti, necnon & ad accendendum cereos, & ad eos deferendum ante Sacerdotem. Ita Viguierius cap. 16. §. 6. Vazquez, Henriquez, & Adamus, quos citat, & sequitur G. Hurt. diff. 14.

51 Sed contra hoc, & multa alia ex dictis à n. 42. obijcies Scotum dist. 24. §. De tertio vers. Si queras, ubi solum de Sacerdotio videtur concedere esse probabile, quod ibi reperitur duplex partialis forma; duplexque partialis materia: ergo in Ordinationibus Diaconi, Subdiaconi, & Minoribus non admittit partiales materias, & formas. Resp. negando totum. Verum quippe est, Scotum concedere esse probabile, in Ordinatione Sacerdotis esse duas formas; & duas partiales materias. Tamen non negat, eodem modo posse philosophari in alijs Ordinationibus. Quare argumentum istud est ab autoritate negativa: hoc enim ferè modo procedit argumentum: Scotus non dixit, in Ordinatione Diaconi, &c. esse partiales formas, & materias: ergo non sunt. Quàm debile autem sit argumentum ab autoritate negativa notum est omnibus. Adde, quod propter eandem rationem qua

qua Scotus concedit, materiam Sacerdotij integrari ex duplici partiali; & totalem formam ex duplici partiali; idem concedere debemus de ordinatione Diaconi, Subdiaconi, &c. cum in his ordinationibus conferatur duplex potestas. Idque videtur insinuare Scotus dicens. *Si quæras, quæ verba? vel quæ forma? Respondeo, illam, quam Episcopi habent in suis libris Episcopalibus.* Sed Episcopi in suis libris habent illam duplicem formam, & materiam: ergo utraque spectat ad essentiã prædictarum ordinationum, etiam ex mente Scoti.

De contactu requisito ad valorem ordinationis.

D V B I V M XX.

52 **P** Etes 20. an ad valorem ordinationis requiratur, quod ordinatus physicè tangat rem illam, quæ est materia remota, seu cuius traditio est materia proxima Ordinationis? Respondetur affirmativè. Quia sic instituit Christus D. quam institutionem declarat, & quasi testatur perpetua Ecclesiæ consuetudo, & praxis; quæ semper provisum est, ut ordinatus physicè tangat materiam: ex qua praxi potius quàm ex alijs speculationibus res ista est decidenda: ut benè notant, præcipuè Egidius *disp. 20. n. 70.* Adde, quod *ly accipe* positum in formis ordinatio-

num aptius salvatur, & osito physico cõtactu ordinati, quàm sine illo: cum illo enim vndequaque absolute, & sine aliqua restrictione, aut explicatione est verum, quod ordinatus accipit rem illã, quam Episcopus ei porrigit, & accipere iubet verbo illo *accipe* librum v.g. Ita *D. Thom. in 4. d. 24. q. 1. art. 1. quasiuncula 5. ad 3. Palud. Viguernus, Valentia, Egidius, & Bonacina, quos citat G. Hurt. diff. 15. His adde Fernandez, & nostrum Fabrum apud Dianam 3. p. tract. 4. Res. 185.*

53 Sed *D. Albertus, Caietanus, Victoria, Armilla, Vazq. & Laiman, quos citat, & sequitur G. Hurtado ibi.* Item *Zambranum, & Ragucium, quos addit, & sequitur Diana, ibi oppositum defendunt.* Et obijciunt: *ly accipe* ositum in formis Ordinum sufficienter salvatur, etiam si ordinatus materiam physicè non tangat, dummodo ei porrigatur, & ab ipso acceptetur: ergo ad verificandum, quod talem materiam accipiat, non requiritur physicus contactus. Respondetur, ita esse: nos enim prædictum contactum potius requirimus propter institutionem divinam declaratam perpetua praxi, & consuetudine Ecclesiæ; quam ad verificandum *ly accipe* quamvis aliàs verum sit, quod aptius salvetur per contactum physicum rei traditæ, quæ per cõtactum morale, seu nudam acceptationem aliter quàm per contactum physicum declarata.

ratam. ¶ Obijc. secundò: si phisicus contactus esset necessarius, maximè ad acceptandam traditionem materiæ: sed ad hoc non est necessarius: ergo non requiritur. Probatum minor instãtia parvuli, qui ante usum rationis ordinaretur: iste enim non posset acceptare oblationem materiæ. Respondetur negando maiore: requiritur enim ad ponendum id, quod Deus requisivit in ordinatione esse ponendum: quam divinam institutionem declarat perpetua Ecclesiæ consuetudo. Respondetur secundò, distinguendo maiorem: in vntente ratione, concedo: in parvo, vel amente nego. Sicut baptismus necessariò requirit propriam dispositionem in vntente ratione: nõ verò in carente illa. ¶ Obijcit, tertio: ad acceptandum aliam traditionem non requiritur contactus phisicus rei traditæ: ergo neque in præsentì. Antecedens conitat in matrimonio; in quo est mutua traditio corporum; & tamen nullus phisicus contactus requiritur. Respondetur negando cõsequentiam: quia sub phisico cõtactu est institutum à Christo D. Sacramentum Ordinis: vt constat ex praxi Ecclesiæ: ex qua potius, quàm ex alijs speculationibus hæc res decidenda est: vt cù Ægidio notabimus n. 52.

54 Ex dictis constat, graviter peccare ordinatum, qui phisicè non tangeret materiam remotam: quia in re gravissimã faceret

contra consuetudinem Ecclesiæ. Immo, si hæc ordinatio esset Sacerdotalis, necessariò foret sub conditione reordinandus. Notat tamen communiter, non esse necessariam tangere materiam nimis remotam. (vinum v.g. inclusum in calice in ordinatione Sacerdotali; candelam positam in candelabro in ordinatione acolythi) Quia usus Ecclesiæ sic declaravit. Et ideo Rituale Romanum, in quo omnia ad ordinationes necessaria exactissimè assignantur, nullam mentionem facit de prædicto contactu.

D V B I V M XXI.

55 **P** Etes 21. an sufficiat phisicus contactus solius calicis in ordinatione, in qua pro materia assignatur calix cum patena? Respondetur affirmativè. Quia ex communi modo loquendi, qui tangit calicem, dicitur tangere patenam in eo sustentatam: sicut dicitur tangere vinum in eo inclusum. Ita Vazquez disput. 246. n. 19. *Sotus, & Silvester, quos citat, & sequitur noster Villalob. tom. 1. tract. 11. diff. 4. num. 3. Item Ioan. de la Cruz, & Ledesmat quod & satis probabile indicat Ægid. disp. 20. n. 71.* ¶ Dices, quòd in Rituali Romano præscribitur, quòd Sacerdos tangat calicem, & patenam: ergo hic contactus est necessarius. Respondetur negando consequentiam, loquendo de

de necessitate Sacramenti : & concedendo, vel omitiendo, loquendo de necessitate præcepti. Itaque nego, non conferri Sacramentum Ordinis sine contactu physico patenæ calici superpositæ, quando ipse calix physicè tangitur : concedo tamen (aut omitto) graviter peccare : eo quòd non exequitur id, quòd sibi ab Ecclesia est præscriptum in re gravissimam. Cùm enim nõ sit omninò certum, prædictum contactum physicum patenæ non requiri ad consistentiam Sacramenti, exponeretur periculo nullitatis omittens prædictum contactum : & consequenter fortè possit nec consecraret, nec abolveret poenitentes, nec ordinaret. (si ascenderet ad dignitatem Episcopalem) Quare omninò necessariò esset sub conditione referenda Ordinatio illius in Sacerdotem. Meritò ergo omittens prædictum contactum physicum patenæ gravissimæ culpæ damnatur.

DUBIUM XXI.

56 **P** Etes 21. an eodem modo sit philosophandum de eo, qui in ordinatione Sacerdotis solum attingeret patenam, non attingendo calicem? Respõdetur affirmativè. Quia tunc confertur ordinato potestas consecrandi utramque speciem (scilicet panem, & vinum) per modum vnius, seu ita indivisibiliter,

ut collata potestate consecrandi vnam, simul conferatur potestas consecrandi aliam: (Immo non est duplex potestas, sed vna extenta ad duas materias.) ergo sufficit pro eius ordinatione, quòd ordinatus attingat quamlibet illarum, seu potius id, quòd continet qualibet illarum. (Ex qua ratione confirmatur cõclusio posita *num. 55.*)

DUBIUM XXII.

57 **P** Etes 22. an minister, seu Episcopus ordinans necessariò debeat physicè attingere materiam, quam tradit ordinato? Respõdetur affirmativè. Itaque invalidè, seu frustra intenderet conferre ordinem, si ipsemet physicè non tangeret materiam. Quia Christus D. sic instituit: ut constat ex praxi Ecclesiæ. Secundo, quia aliàs non aptè applicabitur actio ministri. Et demùm patet à simili baptismi, Confirmationis, & Extremæ unctio- nis. Sicut enim frustra intenderet baptizare, qui iuberet, aquam infundere, seu qui, alio ablucente, verba formæ proferret; ita in præsentì. Itaque sicut solum baptizat, qui physicè abluit, seu infundit aquam: ita solum ordi-
 nat, qui physicè tradit
 materiam or-
 dinis.

De effectibus Sacramenti Ordinis.

DVBIUM XXIII.

58 **P** Etes 23. quos effectus habeat hoc Sacramentum? Respondetur, constare ex n. 9. vbi tanquam certum apud Catholicos statuimus, in eo conferri gratiam sanctificantem dignè recipienti, seu non ponenti obicem. Insuper in eo imprimitur character. Et demùm confertur gratia Sacramentalis. Quæ autè tam de characterè, quàm de vtraque gratia possent desiderari, latè expendimus in tract. de Sacram. in genere c. 4. per eorùm. Vbi etiam manet discussum, quæ dispositio ad singulos istos effectus sit necessaria. Quare his suppositis, ad nõnulla propria huius tractatus transimus.

DVBIUM XXIII.

39 **P** Etes 24. an character ordinis necessario, seu essentialiter prærequirat characterem Baptismi? Respondetur affirmativè. Quia baptismus est ianua omnium Sacramentorum, seu Ecclesiæ. Ita omnes AA. & determinatur in cap. Si quis Presbyter. & cap. Veniens de Presbytero non baptizato. ¶ Dices: Sacramentum ordinis non præquirit essentialiter characterem confirmationis: ergo neque baptismi. Respondetur negando cõ.

sequentiam: quia baptismus est ianua per quam intratur in familiam Christi D. Confirmatio verò constituit in gradu bellatoris: contingit autem in pollitjs humanis, Regem eligere aliquem ad famulatum domus suæ, si iam sit adscriptus in republica; non attendendo, quod sit, vel nõ sit adscriptus in gradu bellatoris. Quare advertit noster Villalobos l. p. tract. 11. diff. 7. n. 2. ex Sorro, & Navarro, solum esse veniale recipere Ordinem, qui non est confirmatus. Ego autem existimo, neque veniale tunc intervenire: quia receptio confirmationis adhuc sub veniali nõ obligat: vt dixi in tract. de Confirm. n. 16.

DVBIUM XXV.

60 **P** Etes 25. an character prioris Ordinis (Subdiaconi v.g.) essentialiter requiratur ad characterem posterioris? (Diaconi v.g.) Resp. negativè. Quia praxis Ecclesiæ est, non reordinare eum, qui recepit ordinem superiorem (Sacerdotiũ v.g.) ante receptionem inferioris. (Diaconatus v.g.) Igitur cum Ecclesia non faciat, ordinatum per saltum iterùm recipere eundem ordinem, supponit, validè esse receptum: & consequenter supponit, characterem ordinis inferioris, seu ipsummet ordinem inferiori non requiri essentialiter ad characterem ordinis superioris. Ita